

สำนักงานหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช

KORAT FOLK ART CULTURAL AND ARCHAEOLOGICAL CENTER



รพ.
ศ 622 ศ
2542-2543

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2542-2543

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 38275
วัน, เดือน, ปี 29 พ.ย. 2543

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์
บัณฑิต



(ผศ. เอกพงษ์ จุลเสนีย์)

คณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

คณบดี

หัวหน้าภาควิชา

ผศ. เอกพงษ์ จุลเสนีย์

ผศ. สุภณัฐ นิลรัตน์

รศ. วิเชียร สุวรรณรัตน์

อ.มล. วรยศ ลดาวัลย์

อ. ลัดดา บุญสวน

อ. ไกรทอง โชติวุฒิปัทธนา

ประธานกรรมการ

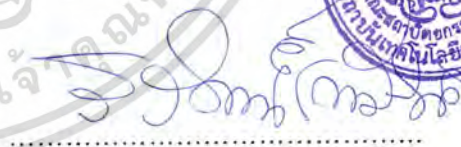
รองประธานกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการและเลขานุการ



(รศ. วิวัฒน์ เตมีัยพันธ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(ดร. สมชาย ศรีสมพงษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศูนยศิลป์วัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช
ชื่อนักศึกษา	นาย ธีรชัย ลิ้มสุพลานนท์
ภาควิชา	สถาปัตยกรรม
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2542-2543

บทคัดย่อ

ข้อปัญหาและความเป็นมาของโครงการ

เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่ขาดการสานต่อทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากสื่อที่นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเผยแพร่ และคนไทยก็เป็นคนยอมรับอะไรง่าย ทำให้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีการสืบทอดกันต่อกันกำลังจะสูญไป เพราะไม่มีใครที่จะสนใจศึกษาและสืบทอด อีกทั้งยังขาดสถานที่ที่รวบรวมความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ ทำให้ขาดความน่าสนใจในการศึกษายิ่งขึ้นไปอีก

ดังนั้นจึงควรที่จะมีสถานที่ที่รวบรวมข้อมูลและเรื่องราวต่างๆไว้ในที่เดียวกันเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาที่สอดคล้องไปกับช่วงเวลาพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนหรือในเชิงการท่องเที่ยว อันจะได้ประโยชน์ทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดเด่น อีกทั้งปัจจุบันทางจังหวัดมีศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดอยู่ที่สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุที่ค้นพบในจังหวัดและบริเวณใกล้เคียงนั้น แต่ประสบปัญหาเรื่องความคับแคบของสถานที่ และความไม่เหมาะสมในการจัดนิทรรศการ รวมถึงปัญหาการเข้าถึงที่ลำบากทำให้สถานที่ที่ควรได้รับความสนใจน้อยลง อีกทั้งทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กำหนดแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยเป็นแผนที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกบนพื้นฐานแห่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้มีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนา ดังนั้น จึงเป็นอีกเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะเสนอแนะโครงการศูนยศิลป์วัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดี โคราช โดยจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและคนในท้องถิ่น ทั้งในด้านสังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ

โครงการศูนยศิลป์วัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราชเป็นโครงการที่เสนอแนะขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ประชาชน เยาวชนและบุคคลทั่วไป โดยเป็นสถานที่ที่รวบรวมประวัติความเป็นมาของจังหวัด ข้อมูลทางโบราณคดี รวมถึงงานศิลปะและวัฒนธรรมอันดีที่สั่งสมมาจากอดีตอันเกิดจากการผสมผสานกันระหว่างภาคกลางและภาคอีสานเกิดเป็นเอกลักษณ์

เฉพาะตัวของโคราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานของการได้มาซึ่งรายละเอียดโครงการ

จากวัตถุประสงค์และขอบเขตของโครงการที่กำหนดขึ้นนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นและหน่วยงานรองรับกิจกรรมนั้นๆ นำมาพิจารณาร่วมกับหน่วยงานของศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา และหน่วยงานพิเศษที่จำเป็นต่อโครงการ ทำให้ได้มาซึ่งโครงสร้างของหน่วยงาน จากนั้นกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ที่รองรับหน้าที่ต่างๆตามหน่วยงานและกำหนดเป็นโครงสร้างการบริหาร ทำให้ได้มาซึ่งอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ภายในศูนย์ฯ คือ 99 คน

องค์ประกอบและพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

จากการศึกษารายละเอียดโครงการเบื้องต้น ทำให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหลักของโครงการเป็นส่วนใหญ่ๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์ห้องประกอบย่อยจากองค์ประกอบหลัก และนำมาพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบของอาคารตัวอย่างคือ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน มศว. มหาสารคาม จึงได้มาเป็นองค์ประกอบทั้งหมดของโครงการ จากนั้นศึกษาประเภท จำนวนและพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารเพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1 ส่วนสำนักงาน (ADMINISTRATION)	422.95	ตร.ม.
2.ส่วนบริการด้านการศึกษา (EDUCATION SERVICE)		
-แผนกบริการการศึกษา	63.70	ตร.ม.
-หอสมุดวัฒนธรรม	434.90	ตร.ม.
-ห้องบรรยายทางวิชาการ	224.25	ตร.ม.
3.ส่วนฝึกอบรมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	650.00	ตร.ม.
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม		
-ส่วนนิทรรศการ	3757.80	ตร.ม.
-โรงละคร	1344.50	ตร.ม.
-โรงละครกลางแจ้ง	1024.00	ตร.ม.
5.ส่วนเทคนิคการจัดแสดง [TECHNICAL]	1369.85	ตร.ม.
6. ส่วนบริการ [SERVICE]	447.50	ตร.ม.
7.ส่วนบริการอาหาร [CAFETERIA]	267.00	ตร.ม.
8.ส่วนบริการสาธารณะ[PUBLIC SERVICE]	466.60	ตร.ม.
9.ที่จอดรถ [PARKING]	2165.68	ตร.ม.
รวมพื้นที่ใช้สอยทั้งโครงการ	12,637.60	ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งโครงการ

การเลือกที่ตั้งโครงการได้ทำการวิเคราะห์ในระดับต่างๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป คือ ในระดับอำเภอ ใช้จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ในการเลือก ในระดับย่านใช้การขยายตัวของย่าน และความเป็นย่านที่เป็นเส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวเป็นเกณฑ์ จากนั้นทำการเลือกที่ดินจำนวน 4 ที่ดินเพื่อทำการวิเคราะห์หาที่ตั้งโครงการ โดยใช้หลักเกณฑ์ต่างๆซึ่งแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆคือ ปัจจัยหลัก ปัจจัยรองและปัจจัยเสริม โดยแต่ละปัจจัยมีค่าของคะแนนที่แตกต่างกันตามความสำคัญ ทำการวิเคราะห์ให้คะแนนจนได้ที่ดินที่เหมาะสมที่จะเป็นที่ตั้งโครงการที่สุด คือ ที่ดิน A ซึ่งปัจจุบันเป็นเรือนจำกลางจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีมติ ครม.ว่าจะมีการย้ายเรือนจำไปอยู่นอกเมือง โดยที่ตั้งโครงการมีข้อดีคือเป็นที่ดินที่ติดกับคูเมือง ซึ่งทางจังหวัดมีโครงการที่จะพัฒนาพื้นที่ริมคูเมืองให้เป็นสวนสาธารณะ ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกันกับโครงการ

แนวความคิดในการออกแบบ

นำรูปแบบสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นอันได้แก่ รูปแบบการแอ่นโค้งเหมือนเรือสำเภาของสมัยอยุธยาตอนต้น รูปแบบเรือนไท โคราช มาประยุกต์ใช้ในรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยโดยสอดคล้องกับบริบทคืออาคารบ้านเรือนรอบข้างในเรื่องของการแยกกลุ่มอาคารให้เล็กเพื่อลดขนาดให้ใกล้เคียงกับอาคารรอบข้าง ส่วนวัสดุ ก็ใช้วัสดุพื้นบ้านเช่นกระเบื้องมุงหลังคาและบุผนังเป็นดินเผาด่านเกวียน การใช้หินทรายสีชมพูตั้งเช่นปราสาทหินพิมาย เป็นต้น

ส่วนการจัดวางกลุ่มอาคารนั้น จัดวางให้เกิดที่ว่างที่ใช้ร่วมกันในหลายส่วนและมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มอาคารที่แยกเป็นส่วนๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ความรู้สึกอบอุ่น มีการถ่ายทอดความเป็นสาธารณะของOPEN COURT หลัก จากมากน้อยๆคลายไปสู่ OPEN COURT รองและ COURT ต่างๆ

สรุปการวิจัย

จากการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้ คือ

- 1.ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และข้อมูลทางโบราณคดีของจังหวัดนครราชสีมา นั้นมีมากมายทั้งด้านภาษา และชีวิตความเป็นอยู่ ที่มีความแตกต่างจากภาคอื่นๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งบางอย่างได้สูญหายไปจากชีวิตจริง บางอย่างยังมีอยู่แต่น้อยมาก ดังนั้นจึงสมควรที่จะมีการรวบรวมสิ่งต่างๆไว้ ก่อนที่จะสูญหายไปหมด
- 2.โคราชยังขาดสถานที่ที่เก็บรักษา รวบรวมอย่างถูกต้องและน่าสนใจ
- 3.การออกแบบให้มีประสิทธิภาพต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดทั้งทางด้าน

ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อให้เข้าใจ และสามารถนำข้อมูลบางส่วนไปปรับใช้ในการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบซึ่งจะส่งผลทางด้านจิตใจของผู้เข้าชม โดยเฉพาะคนในจังหวัดที่จะรับรู้ได้ดีที่สุด

4. การออกแบบจำเป็นต้องศึกษาระบบการจัดองค์การและพฤติกรรมของผู้ใช้ประเภทต่างๆ ให้ละเอียดเพื่อความสะดวกในการใช้งานจริงของอาคาร

5. ที่ตั้งโครงการควรอยู่ในที่ที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ทางด้านการคมนาคมของคนโคราชที่มีการใช้รถจักรยานยนต์มาก ส่วนรถประจำทางนั้นจะม่น้อย เนื่องจากตัวเมืองที่ไม่ใหญ่นัก ดังนั้นการเลือกที่ตั้งโครงการจึงไม่ควรจะอยู่ไกลจากตัวเมืองมาก เพราะจะทำให้เยาวชนที่จะใช้อาคารไม่สามารถไปได้โดยสะดวก

ข้อเสนอแนะ

1. โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเป็นโครงการเพื่อสาธารณะ ดังนั้นควรจัดให้มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อให้สอดแทรกการพักผ่อนกับการเรียนรู้ให้ไปควบคู่กันและส่งเสริมกันไปในตัว โดยเปรียบเสมือนเป็นสวัสดิการให้กับคนเมือง เป็นสถานที่รวมตัวของเยาวชน พักผ่อนและทำกิจกรรมต่างๆ ในวันหยุด แทนที่จะไปรวมกันอยู่ตามห้างสรรพสินค้าดังเช่นปัจจุบัน

2. ทางศูนย์ฯ ควรจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การจัดให้มีการออกร้านขายสินค้าพื้นเมือง การจัดนิทรรศการชั่วคราว การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เพื่อดึงดูดคนให้เข้ามาใช้โครงการมากๆ และเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อเป็นการหาเงินสนับสนุนโครงการ เนื่องจากศูนย์ฯ เป็นโครงการที่ขึ้นกับทางรัฐบาล ซึ่งในเรื่องของเงินสนับสนุนโครงการจึงมีค่อนข้างจำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์หัวข้อ "ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช " ซึ่งข้าพเจ้าได้จัดทำขึ้นมาได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น นอกเหนือจากแรงกายแรงใจและสติปัญญาของตนเองแล้วยังได้รับความช่วยเหลือ ความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

บิดา มารดา ซึ่งให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ ความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่างๆ และความห่วงใยสุขภาพร่างกาย รวมถึงพี่และน้องชายของข้าพเจ้าด้วย

รศ. วิวัฒน์ เตมียพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำปรึกษาที่มีคุณค่าและจุดประกายความคิดให้ข้าพเจ้าในหลายๆ ด้าน

คณะกรรมการและคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ ความเข้าใจด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเริ่มเข้ามาศึกษา จนถึงปัจจุบัน

อ.นฤมล ปิยวิทย์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏนครราชสีมา
คุณพงศ์ธันว์ เจ้าหน้าที่สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9
คุณสมบุญ มาศประมุท หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปเรือนจำกลางนครราชสีมา ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทั้งทางด้านเอกสารและทางด้านการสัมภาษณ์

นายปณายุ , นายประยุทธ พีรหัต 18 ที่ให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้าตลอดมาจนถึงผลงานสุดท้ายของการเรียน

นายธนาวุฒิ , นายประพิศเวทย์ , นางสาวธรีภัทร และนายธงชัย น้องรหัต 18 รวมถึงพี่รหัต 36025119 ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้สิ่งดีๆ มากมาย รวมถึงท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพประกอบ

สารบัญแผนภูมิ

สารบัญแผนที่

บทที่

1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
	1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ	3
	1.4 ประโยชน์ของการศึกษาโครงการ	4
	1.5 ขอบเขตของโครงการ	4
	1.6 ขอบเขตของการศึกษาโครงการ	5
	1.7 ข้อมูลสนับสนุนโครงการ	6
	1.7.1 แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8	6
	1.7.2 แผนแม่บท ภาวะแห่งชาติ ว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการ พัฒนา" (พ.ศ. 2551-2550)	11
	1.7.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย	15
	1.7.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จ.นครราชสีมา	17
	1.7.5 ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ	20
2	การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ	21
	2.1 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดส่วนดำเนินงานและองค์ประกอบโครงการ	21
	2.1.1 การวิเคราะห์หน่วยงานรองรับ และองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ ของโครงการ	22
	2.1.2 การวิเคราะห์ หน่วยงานรองรับและองค์ประกอบจากจากขอบเขต ของโครงการ	25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3	การวิเคราะห์หน่วยงานของโครงการจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา	27
2.1.4	การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อกำหนดส่วนดำเนินงานของโครงการ	29
2.2	สรุปส่วนดำเนินงานของโครงการ	33
2.3	การกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่และโครงสร้างการบริหารโครงการ	37
2.4	การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ	42
2.4.1	วิเคราะห์องค์ประกอบจากส่วนดำเนินงานและโครงสร้างการบริหาร	42
2.4.2	วิเคราะห์องค์ประกอบโครงการจากอาคารตัวอย่าง	50
2.4.3	วิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อกำหนดองค์ประกอบของโครงการ	52
3	การศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของโครงการ	60
3.1	การวิเคราะห์ประเภทและจำนวนผู้ใช้อาคาร	60
3.2	การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร	73
3.3	หลักการพิจารณาการกำหนดพื้นที่ใช้สอย	78
3.4	การวิเคราะห์หาพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	78
3.5	สรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	127
3.6	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ ที่ตั้งโครงการ	135
4	การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการในระดับอำเภอ	141
4.1	การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการในระดับอำเภอ	141
4.2	การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการในระดับย่าน	145
4.3	การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ	154
4.3.1	หลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ	154
4.3.2	รายละเอียดของหลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ	154
4.3.3	การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการ	157
4.3.4	สรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ	171
4.4	การศึกษาลักษณะทางกายภาพของ จ.นครราชสีมา	179
4.5	วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ	187
5	อิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบ	192
5.1	กฎหมายและเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	192
5.2	การศึกษารูปแบบอาคารประเภทศูนย์ศิลปวัฒนธรรม	206
5.2.1	กรณีศึกษาภายในประเทศ	206
5.2.2	กรณีศึกษาต่างประเทศ	228

5.3	เอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นโคราช	233
5.3.1	อาคารทางศาสนา	233
5.3.2	โบราณสถาน	245
5.3.3	อาคารพักอาศัย	248
5.4	การศึกษาปัญหาที่เป็นผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ	251
5.4.1	สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่ตั้งโครงการ	251
5.4.2	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากโครงการ	255
5.4.3	มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดกับโครงการและสิ่งแวดล้อม	257
5.5	งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	263
5.5.1	ระบบโครงสร้าง	263
5.5.2	ระบบไฟฟ้าและการให้แสงสว่าง	263
5.5.3	ระบบลิฟต์	264
5.5.4	ระบบเสียงและการควบคุม	264
5.5.5	ระบบปรับอากาศและระบายอากาศ	265
5.5.6	ระบบสุขาภิบาล	265
5.5.7	ระบบป้องกันอัคคีภัย	266
5.5.8	ระบบรักษาความปลอดภัย	267
6	สรุปผลงานการออกแบบและเสนอแนะ	268
6.1	ปัญหาของที่ตั้งโครงการ	268
6.2	แนวความคิดในการออกแบบ	268
6.3	ขั้นตอนการพัฒนาการออกแบบและแก้ปัญหา	273
6.4	ผลงานการออกแบบ	278
บรรณานุกรม		293
ภาคผนวก	ก. ข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดีของจังหวัด	294
	1. ประวัติศาสตร์เมืองนครราชสีมา	294
	2. แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมา	306
	3. กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา	321
	4. วิถีกรรมท่าน้าวสุรนารี	327
	5. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคนโคราช	327

สารบัญญัตินำ

ตารางที่ 1.7.3	สถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิรุวงศ์	16
ตารางที่ 2.1.1	การวิเคราะห์องค์ประกอบและหน่วยงานรองรับจากวัตถุประสงค์ของโครงการ	22
ตารางที่ 2.1.2	การวิเคราะห์องค์ประกอบและหน่วยงานรองรับจากของเขตของโครงการ25	
ตารางที่ 2.1.4	แสดงการเปรียบเทียบหน่วยงานจากการวิเคราะห์รูปแบบต่างๆ	30
ตารางที่ 2.2	แสดงการสรุปส่วนดำเนินงานของศูนย์ฯ และหน้าที่ของส่วนดำเนินงาน	34
ตารางที่ 2.3	แสดงการกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่และโครงสร้างการบริหาร	38
ตารางที่ 2.4.1	แสดงการกำหนดองค์ประกอบย่อยของโครงการจากส่วนดำเนินงานและเจ้าหน้าที่	43
ตารางที่ 2.4.2	แสดงการศึกษาองค์ประกอบของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มศว.มหาสารคาม	50
ตารางที่ 2.4.3	แสดงการเปรียบเทียบเพื่อกำหนดองค์ประกอบของโครงการ	52
ตารางที่ 3.1.1	แสดงกิจกรรมของผู้ใช้บริการประเภทต่างๆ	60
ตารางที่ 3.1.2 ก.	แสดงหน้าที่และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโครงการ	61
ตารางที่ 3.1.2 ข.	แสดงจำนวนผู้ใช้บริการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิรุวงศ์และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย	69
ตารางที่ 3.1.2 ค.	แสดงสถิติความถี่ของผู้เข้าชมนิทรรศการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ นครราชสีมาโดยจำแนกตามจำนวนของหมู่คณะ	70
ตารางที่ 3.1.2 ง.	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยว ที่สนใจและผู้เยี่ยมชม	71
ตารางที่ 3.1.2 จ.	แสดงแนวโน้มจำนวนผู้มาเยี่ยมชม	71
ตารางที่ 3.1.2 ฉ.	แสดงการหาจำนวนผู้ใช้บริการของศูนย์ฯ	72
ตารางที่ 3.4.5 ก.	แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในห้องเสมาโคราช	86
ตารางที่ 3.4.5 ข.	แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในห้องของดีโคราช	91
ตารางที่ 3.4.5 ค.	แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในห้องวัฒนธรรมศิลป์	98
ตารางที่ 3.4.5 ง.	แสดงสรุปการวิเคราะห์เวลาในการชมนิทรรศการและการจัดส่วนพักผ่อนระหว่างชม	111
ตารางที่ 3.4.5 จ.	แสดงเนื้อหาการจัดแสดงนิทรรศการกลางแจ้งส่วนโบราณคดี	113

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4.6 ก.	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนที่นั่งชมโดยแบ่งตามจำนวนรอบ	115
ตารางที่ 3.4.6 ข.	แสดงอัตราจำนวนคนต่อสุขภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ	116
ตารางที่ 3.4.8 ก.	แสดงการหาขนาดของพื้นที่ปรับอากาศ	120
ตารางที่ 3.4.8 ข.	แสดงขนาดและน้ำหนักโดยประมาณของเครื่องเป่าลมเย็น	120
ตารางที่ 3.4.8 ค.	แสดงขนาดและน้ำหนักโดยประมาณของเครื่องควบแน่น	120
ตารางที่ 3.4.8 ง.	แสดงขนาดของห้องเครื่องโดยประมาณ	120
ตารางที่ 3.4.8 จ.	แสดงขนาดและน้ำหนักโดยประมาณของหอทำความเย็น	120
ตารางที่ 3.4.8 ฉ.	แสดงขนาดพื้นที่ห้องเครื่องเป่าลมเย็นในแต่ละส่วนของโครงการ	121
ตารางที่ 3.5	แสดงการสรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	127
ตารางที่ 4.1.2ก.	แสดงความหนาแน่น จำนวนประชากร และจำนวนบ้านรายอำเภอ	142
ตารางที่ 4.1.2 ข.	แสดงจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ	145
ตารางที่ 4.2.2	แสดงจำนวนและความหนาแน่นของประชากรในเขตผังเมืองรวม	146
ตารางที่ 4.2.3	แสดงการสรุปการเลือกย่านที่ตั้งโครงการ	150
ตารางที่ 4.3.3	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ดินเพื่อเลือกที่ตั้งโครงการ	164
ตารางที่ 4.3.4	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนของแต่ละที่ดิน	171
ตารางที่ 4.4.3 ก.	แสดงอุณหภูมิรายเดือนจังหวัดนครราชสีมาในคาบ 30 ปี	183
ตารางที่ 4.4.3 ข.	แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในแต่ละเดือน ช่วง 13 ปี	185
ตารางที่ 4.4.3 ค.	จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยรายเดือนและรายปีจังหวัดนครราชสีมา	186
ตารางที่ 4.4.3 ง.	จำนวนวันที่เกิดพายุฟ้าคะนองเฉลี่ยรายเดือนและรายปีจังหวัดนครราชสีมา	186
ตารางที่ 5.2.1	การจัดแสดงนิทรรศการของหอไทยนิทัศน์	208

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่ 4.3.3	แสดงโหนดที่ดิน A	161
ภาพที่ 4.3.4 ก.	มุมมองจากถนนบริเวณ สามแยกด้านทิศเหนือมายังที่ตั้งโครงการ	174
ภาพที่ 4.3.4 ข.	มุมมองจากด้านหัวเลี้ยวถนนด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้	174
ภาพที่ 4.3.4 ค.	สภาพถนนด้านหน้าโครงการ	175
ภาพที่ 4.3.4 ง.	ทัศนียภาพถนนด้านทิศตะวันออก	175
ภาพที่ 4.3.4 จ.	ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศตะวันออก	175
ภาพที่ 4.3.4 ฉ.	ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศตะวันออกมองเห็นสะพานข้ามทางรถไฟ	175
ภาพที่ 4.3.4 ช.	พื้นที่ที่ถูกเวนคืนบริเวณริมคูเมือง	176
ภาพที่ 4.3.4 ซ.	สภาพบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำด้านทิศตะวันออก	176
ภาพที่ 4.3.4 ฌ.	ถนนภายในซอยบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ	176
ภาพที่ 4.3.4 ฎ.	ทางเข้าแดนเกษตร	176
ภาพที่ 4.3.4 ฏ.	ทัศนียภาพถนนด้านหลังโครงการ (ถนนกำแพงสงคราม)	177
ภาพที่ 4.3.4 ฐ.	ทัศนียภาพด้านหลังเรือนจำ	177
ภาพที่ 4.3.4 ท.	ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศใต้	177
ภาพที่ 4.3.4 ธ.	ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศใต้	177
ภาพที่ 4.3.4 ด.	ถนนด้านข้างเรือนจำทิศตะวันตก	178
ภาพที่ 4.3.4 ต.	ทัศนียภาพสระน้ำด้านทิศตะวันตก	178
ภาพที่ 4.3.4 ถ.	ทัศนียภาพบ้านพักเจ้าหน้าที่ด้านติดถนนสรรพสิทธิ์	178
ภาพที่ 5.2.1 ก.	ผังบริเวณ	215
ภาพที่ 5.2.1 ข.	ผังส่วนอาคารนิทรรศการและบริการการศึกษา	215
ภาพที่ 5.2.1 ค.	ผังหอประชุมใหญ่	216
ภาพที่ 5.2.1 ง.	ผังหอประชุมเล็ก	216
ภาพที่ 5.2.1 จ.	รูปด้านหอประชุมใหญ่	216

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญแนที่

แผนที่ที่ 4.1.2	แสดงอาณาเขตของจังหวัดและอำเภอต่างๆที่มีความสำคัญด้านจำนวนประชากรและจำนวนสถานที่ท่องเที่ยว	144
แผนที่ที่ 4.2.2 ก.	แสดงตำแหน่งอำเภอเมืองและตำบลต่างๆในอำเภอ	147
แผนที่ที่ 4.2.2 ข.	แสดงผังเมืองรวมจังหวัดนครราชสีมา	148
แผนที่ที่ 4.2.2 ค.	แสดงเขตเทศบาลนครนครราชสีมาและตำแหน่งของย่านต่างๆ	151
แผนที่ที่ 4.2.2 ง.	แสดงการขยายตัวของเมืองนครราชสีมา	152
แผนที่ที่ 4.2.3	แสดงตำแหน่งการเลือกย่านที่ตั้งโครงการ	153
แผนที่ที่ 4.3.3 ก.	แสดงตำแหน่งของที่ดินที่จะนำมาวิเคราะห์เลือกที่ตั้งโครงการ	159
แผนที่ที่ 4.3.3 ข.	แสดงอาณาเขตที่ดิน A	160
แผนที่ที่ 4.3.3 ค.	แสดงระวางและอาณาเขตของที่ดิน B	162
แผนที่ที่ 4.3.3 ง.	แสดงระวางและอาณาเขตของที่ดิน C	163
แผนที่ที่ 4.3.4 ก.	แสดงผังตัวเมืองนครราชสีมาและตำแหน่งของที่ตั้งโครงการ	172
แผนที่ที่ 4.3.4 ข.	แสดงตำแหน่งมุมมองต่างๆ ของรูปถ่ายที่ตั้งโครงการ	173
แผนที่ที่ 4.5 ก.	แสดงเส้นทางการเข้าถึงโครงการโดยภาพรวมของตัวเมือง	188
แผนที่ที่ 4.5 ข.	แสดงการวิเคราะห์ลักษณะการเข้าถึงและแนวแกนที่มีผลต่อการออกแบบ	189
แผนที่ที่ 4.5 ค.	แสดงการวิเคราะห์การแบ่งโซนและมุมมองที่มีผลต่อการออกแบบ	190
แผนที่ที่ 4.5 ง.	แสดงการวิเคราะห์ภูมิอากาศและมลพิษที่เกิดขึ้นโดยรอบโครงการ	191

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1.3	โครงสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ นครราชสีมา	28
แผนภูมิที่ 2.2	แสดงโครงสร้างหน่วยงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและ โบราณคดีโคราช	33
แผนภูมิที่ 2.3	แสดงโครงสร้างการบริหารภายในโครงการ	41
แผนภูมิที่ 3.6.1-9	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆขององค์ประกอบโครงการ	135
แผนภูมิที่ 3.6	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการทั้งหมด	140
แผนภูมิที่ 4.1.1	แสดงขั้นตอนในการได้มาซึ่งหลักการพิจารณาเลือกอำเภอ ที่ตั้งโครงการ	142
แผนภูมิที่ 5.2.1	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของโครงการศูนย์วัฒนธรรม แห่งประเทศไทย	214



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดี โคโราชเป็นโครงการที่เสนอแนะขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ประชาชน เยาวชนและบุคคลทั่วไป โดยเป็นสถานที่รวบรวมประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของจังหวัด ข้อมูลทางโบราณคดี รวมถึงงานศิลปะและวัฒนธรรมอันดีที่สั่งสมมาจากอดีต เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของโคโราช โดยเป็นการผสมผสานกันระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน อีกทั้งยังมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ คือมีการค้นพบภาพเขียนสีที่เขาคันหนาม และแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีตั้งแต่สมัยก่อนยุคโลหะ เป็นต้น

ต่อมาจังหวัดนครราชสีมาได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขอม คืออาณาจักรเจนละ อีกทั้งยังมีหลักฐานการได้รับอิทธิพลของทวารวดี ซึ่งมีอำนาจในช่วงเวลาใกล้เคียงกันอีกด้วย ในสมัยสุโขทัยจังหวัดนครราชสีมายังไม่ได้อยู่ในเขตแดนของไทย มารวมกับอาณาจักรอยุธยา สมัยพระรามาธิบดีที่ 1 ทำให้ในเรื่องราวของพงศาวดารไม่มีเรื่องราวกล่าวถึงเมืองนครราชสีมามากนัก จนถึงสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยเป็นสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ คือโปรดให้ย้ายเมืองจากเดิมอยู่ที่อำเภอสูงเนิน ย้ายมาอยู่ในที่ปัจจุบันซึ่งได้มีการสร้างเมืองเป็นป้อมปราการในฐานะเมืองสำคัญชายพระราชอาณาเขต จึงส่งผลถึงรูปแบบของเมืองที่เป็นรูปสี่เหลี่ยม มีคูน้ำล้อมรอบมีกำแพงเมือง ป้อมปราการและประตูเมือง สี่ทิศ ซึ่งจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของเมืองนครราชสีมา ทำให้เกิดการสั่งสมรูปแบบทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และสถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆมากมาย โดยวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาคกลาง ผสมกับภาคอีสาน ทำให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเรื่องราวของการดำรงชีวิต เช่น ประเพณีการเกิด การตั้งชื่อลูก เพลงกล่อมเด็ก การโกนจุก ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำศพ และประเพณีพื้นบ้านต่างๆ อันได้แก่ ประเพณีนาวาน ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีแห่เทียนพรรษาประเพณีการทำบุญบั้งไฟ รวมถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแต่งกาย และภาษาที่พูด ล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมที่ชาวบ้านสืบทอดกันมาและน่าที่จะมีการสานต่อเพื่อให้ลูกหลานได้รับทราบและภูมิใจในท้องถิ่นของตน

แต่ปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ขาดการสานต่อของช่วงเวลาอันเนื่องมาจากสื่อ ที่นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเผยแพร่ และคนไทยก็เป็นคนยอมรับอะไรง่าย ทำให้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีการสืบทอดกันต่อกำลังจะสูญไป เพราะไม่มีใครที่จะสนใจศึกษาและสืบทอด อีกทั้งยังขาดสถานที่ที่รวบรวมความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะ ทำให้ขาดความน่าสนใจในการศึกษายิ่งขึ้นไปอีก

ดังนั้นจึงควรที่จะมีสถานที่ที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและเรื่องราวต่างๆ ไว้ในที่เดียวกันเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาที่สอดแทรกไปกับช่วงเวลาพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนหรือในเชิงการท่องเที่ยว อันจะได้ประโยชน์ทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ โดยใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดเด่น นำรายได้มาสู่ชุมชนและคนในท้องถิ่นอีกด้วย

อีกทั้งปัจจุบันทางจังหวัดมีศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดอยู่ที่สถาบันราชภัฏนครราชสีมา และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุที่ค้นพบในจังหวัดและบริเวณใกล้เคียงนั้น แต่ประสบปัญหาเรื่องความคับแคบของสถานที่ และความไม่เหมาะสมในการจัดนิทรรศการ รวมถึงปัญหาการเข้าถึงที่ลำบากทำให้สถานที่ที่ควรได้รับความสนใจจากคนในจังหวัดเองกลับด้อยค่าลงไป ซึ่งผิดจากวัตถุประสงค์หลักของโครงการ อีกทั้งทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กำหนดแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยเป็นแผนที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้มีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนา ดังนั้น จึงเป็นอีกเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะเสนอแนะโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช โดยจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและคนในท้องถิ่น ทั้งในด้านสังคม การศึกษาและเศรษฐกิจ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช มีวัตถุประสงค์ของโครงการด้านต่างๆ ดังนี้

วัตถุประสงค์ด้านการศึกษา

1. เพื่อเป็นสถานที่ให้ความรู้ ความเข้าใจและรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึงงานศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้อย่างเป็นระเบียบไม่กระจัดกระจาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือสงวนชื่อผู้แต่งไว้ก่อน ไม่อนุญาติให้นำไปเผยแพร่ในทางใดๆ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เพื่อเป็นสถานที่จัดแสดงที่มีขนาดเหมาะสมและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดแสดงเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการเข้าชม

3. เพื่อสถานที่เก็บสะสมและดูแลรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อป้องกันการสูญหาย ผู้พัง

วัตถุประสงค์ด้านสังคม

1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรักถิ่นฐานและภูมิใจในความเป็นมาของท้องถิ่นรวมถึงภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ส่งสมมาให้คนรุ่นหลัง เกิดเป็นความหวงแหนและต้องการที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของตนนำไปสู่การพัฒนาสืบต่อไป

2. เพื่อเป็นสถานที่เก็บสะสมและดูแลรักษาวัตถุที่มีคุณค่า อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อป้องกันการสูญหาย ผู้พังของวัตถุจัดแสดง

3. เพื่อส่งเสริมการสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลที่สนใจ

4. เพื่อสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมเข้าไปในช่วงเวลาพักผ่อนของประชาชน ให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจนกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกื้อหนุนกันและกัน

วัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ

1. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด โดยมีการแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของจังหวัดให้กับนักท่องเที่ยว

2. เพื่อส่งเสริมศิลปินพื้นบ้านและชาวบ้านให้มีการจ้างงาน มีการขายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก นำรายได้สู่คนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ด้านสภาพแวดล้อม

1. เพื่อจัดพื้นที่บางส่วนเปิดบริการแก่สาธารณะ สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้เกิดสภาพจิตที่ดี

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของงานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านซึ่งตอบรับกับวิถีชีวิตกับสภาพแวดล้อมทั้งในเรื่องของรูปทรง การจัดที่ว่าง ความรู้สึกหรือบรรยากาศ รวมถึงรูปแบบหรือรายละเอียดต่างๆของงานท้องถิ่น แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ไม่เคยมีในอดีต ให้เกิดเป็นเอกลักษณ์และจิตวิญญาณความเป็นไทยเฉพาะถิ่น

2. เพื่อศึกษากระบวนการทางความคิดในการได้มาซึ่งงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่

มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ งานศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรมแขนงต่างๆ และสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของโคราชให้ลึกซึ้ง
4. เพื่อศึกษาการทำงานและบริหารงานของศูนย์วัฒนธรรม
5. เพื่อศึกษาการออกแบบส่วนที่มีความพิเศษ เช่น การจัดนิทรรศการ การออกแบบหอประชุม เป็นต้น
6. เพื่อศึกษาการจัดความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ รวมถึงการจัดระบบการสัญจร
7. เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดกับโครงการ และที่ตั้งโครงการแล้วทำการแก้ไข
8. เพื่อศึกษางานระบบประกอบอาคารต่างๆ
9. เพื่อศึกษาเทศบัญญัติและกฎหมายควบคุมอาคารที่มีผลต่อการออกแบบโครงการ

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. สามารถนำกระบวนการทางความคิดในการได้มาซึ่งงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไปปรับใช้ได้ในอนาคต
2. ได้รู้การทำงานขององค์กรทางวัฒนธรรม และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับงานด้านวัฒนธรรม
3. ได้รู้ความเป็นมา ประวัติอันยาวนาน ขนบธรรมเนียม ประเพณีศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา
4. เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งที่มีความค่าสำหรับตนเองและประชาชนทุกคน
5. ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการและที่ตั้งโครงการ
6. ได้เรียนรู้งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

1.5 ขอบเขตของการศึกษาโครงการ

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนโครงการ
 - ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ
 - ศึกษาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของโครงการและองค์ประกอบของโครงการ
- 2. ศึกษาโครงสร้างการบริหารโครงการและจำนวนเจ้าหน้าที่
 - ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร
 - ศึกษาการหาพื้นที่ใช้สอยขององค์ประกอบโครงการ
 - ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆของโครงการ
- 3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของที่ตั้งโครงการ
 - ศึกษาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละที่ตั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์เลือกที่ตั้ง

ที่เหมาะสมที่สุด

- ศึกษาข้อมูลด้านต่างๆของที่ตั้งโครงการ และปัจจัยที่ผลต่อที่ตั้งโครงการ
- วิเคราะห์ที่ตั้งโครงการด้านต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ระบบการสัญจร และการเข้าถึง มุมมอง ผลกระทบจากมลภาวะด้านต่างๆ

4. ศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบ

- ศึกษางานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของโคราชในเรื่องของ รูปทรง การจัดที่ว่าง และความรู้สึก
- ศึกษาอาคารตัวอย่างทั้งในและต่างประเทศ
- ศึกษารูปแบบการจัดนิทรรศการและการออกแบบหอประชุม

1.6 ขอบเขตของโครงการ

1. เก็บรวบรวมและจัดทำเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนได้หาความรู้
2. เป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัด และมีมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากต่างถิ่นด้วย
3. เก็บสะสมและซ่อมแซมวัตถุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดแสดง
4. จัดแสดงนิทรรศการถาวรและชั่วคราว
5. เป็นสถานที่ตั้งของสภาวัฒนธรรมจังหวัด
6. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมโดยศิลปินพื้นบ้าน
7. จัดภูมิสถาปัตยกรรมภายในโครงการ เพื่อความสวยงามร่มรื่นและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ข้อมูลสนับสนุนโครงการ

1.7.1 แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 8
(พ.ศ. 2540-2544)

โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ผ่านมานั้นค่อนข้างจะมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะเศรษฐกิจเป็นการสำคัญ ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้า แต่ขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาวิกฤติทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างน่าวิตก แม้ว่าประเทศไทยได้ประกาศนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหลักและทิศทางให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนได้ร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติอย่างมีเป้าหมายที่ถูกต้องและประสานสอดคล้องต่อกันอย่างเกิดพลังก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาและข้อกำหนัดในการดำเนินงานอีกหลายประการ เมื่อรวมกับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีลักษณะไร้พรมแดนและการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการรับวัฒนธรรมใหม่อย่างขาดการศึกษาและเลือกสรรให้เหมาะสมและประสานสอดคล้องกับรากฐานของวัฒนธรรมไทยซึ่งปัญหาเหล่านี้จะก่อให้เกิดวิกฤติการณ์มากยิ่งขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมไทย

ดังนั้นเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมและสนับสนุนให้นำไปสู่หับกการว่าการดำเนินงานทางวัฒนธรรมเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการบริโภคทางสังคมอย่างเดียวอีกต่อไป และเป็นเป้าหมายในอนาคตของคนไทยอันพึงปรารถนา คือ ความมีศักยภาพ ความวินัยและคุณธรรมที่สมบูรณ์ จึงจะก่อให้เกิดคนไทยมีความสุขมีศักดิ์ศรี สังคมมีระเบียบและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงที่การพัฒนาอย่างก้าวหน้าเหมาะสมและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศโดยยึดมิติทางวัฒนธรรมเป็นกรอบความคิดแม่บทที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- วัตถุประสงค์

สร้างและจรรโลงจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของประชาชนให้มีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และมีวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างเชื่อมั่นบนพื้นฐานคุณค่าของวัฒนธรรมไทยให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติ อันจะนำมาซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของคนไทยในบริบทของสังคมโลก

- ยุทธศาสตร์

เพื่อให้สามารถดำเนินการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่กำหนดไว้ เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ดังนี้ คือ

1. สร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาคน ครอบครัวและชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้บนพื้นฐานของการเรียนรู้รากวัฒนธรรมดั้งเดิม ตลอดจนความหลากหลายของภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความมีวินัย ค่านิยมและลักษณะนิสัยที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก เข้าใจและสามารถปรับวิถีชีวิตและพัฒนาศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพตามสภาวะพัฒนาการของสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ปลูกฝังประชาธิปไตยและมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยชุมชนเอง รวมทั้งสร้างผู้นำและประชาคมทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ให้เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชุมชนจนเข้มแข็งและเห็นฐานการพัฒนาสังคมและประเทศในระบอบประชาธิปไตยให้เจริญรุ่งเรืองได้

2. นำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา

ปรับเปลี่ยนการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับคน ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นมิติทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญโดยกำหนดให้โครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ทุกโครงการมีการกำหนดมาตรการในการพัฒนาคน ชุมชน และสังคม โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนานั้นด้วย

3. เผยแพร่คุณค่าวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยและสังคมโลก

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน นำมาซึ่งการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ระหว่างสังคมต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม อันเกิดจากภูมิปัญญาดังกล่าว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเผยแพร่คุณค่าของวัฒนธรรมไทยออกไปให้กว้างขวางและแพร่หลาย ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ใช้สื่อสารมวลชนเป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอด และพัฒนาวัฒนธรรม

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมทำให้สามารถรับและส่งข้อมูลข่าวสารไปได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นจึงต้องใช้สื่อสารมวลชน เทคโนโลยี โทรคมนาคม และแหล่งสารสนเทศทุกประเภท เป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอดและพัฒนาสร้างสรรคัวัฒนธรรมที่งดงามและทรงคุณค่าของไทยออกไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ทีการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องในการสื่อสารนั้น

5. ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม

การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน สถาบันทางสังคมทุกสถาบัน สถานศึกษาทุกแห่ง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนทุกแห่งรวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจต่าง ๆ ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังต่างๆ ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยความตระหนักในภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน

6. ให้มีการลงทุนทางวัฒนธรรม

แต่เดิมนั้นวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่จำเป็นของประชาชนได้ดำเนินไปตามปกติไม่ได้คิดในเชิงว่าจะมีผลผลักดันให้วัฒนธรรมเกิดความเข้มแข็งขึ้น บัดนี้ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศไทยต้องก้าวหน้าไปให้ทันกับสังคมโลกยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่หลักการใหม่ที่ว่า การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นการลงทุนที่สำคัญทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของประเทศ จึงจำเป็นต้องลงทุนพัฒนาวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง ซึ่งนอกจากจะเกิดผลดีในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังสามารถนำผลที่เกิดขึ้นไปเพิ่มคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการลงทุนทางวัฒนธรรมทั้งจากภาครัฐและเอื้ออำนวยให้เอกชนมาลงทุนทางวัฒนธรรมมากขึ้น

- แผนงาน

เพื่อให้สามารถดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่กำหนดไว้ เห็นควรกำหนดแผนงานที่สำคัญๆ 6 แผนงานดังนี้คือ

1. แผนงานพัฒนาค่านิยม ลักษณะนิสัย วิถีชีวิตและสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อให้หลักธรรมของแต่ละศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิถีชีวิต พัฒนาค่านิยม ลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตของสังคมไทย จากวัฒนธรรมบริโภคนิยม

วัฒนธรรม วิถีวัฒนธรรมไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรม มนุษยธรรมนิยมและจิตสำนึกต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามระบอบประชาธิปไตย ให้แต่ละคนสามารถทำงานปลงดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีจิตสำนึกในการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนทั้งต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติรวมทั้งสามารถพัฒนาตนเองและสังคมบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

2. แผนงานส่งเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สร้างความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม สร้างและสนับสนุนเครือข่ายและประชาคมทางวัฒนธรรมทุกระดับ ให้เป็นแกนนำและกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาสู่วัฒนธรรมของชุมชนที่หลากหลายทั้งในเมืองและชนบท

3. แผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ดั้งเดิมภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ แล้วเผยแพร่คุณค่าออกไปให้แพร่หลายด้วยวิธีการและสื่อต่างๆ รวมทั้งบรรจุไว้ให้เป็นสาระในการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ให้ประชาชนเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข รวมทั้งนำไปสู่การเลือกสรรและปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบันและอนาคตให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลบนพื้นฐานของความเป็นตัวของตัวเอง

4. แผนงานส่งเสริมวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อส่งเสริมให้มีการนำความรู้และวิถีคิด ตลอดจนจนแบบแผนวิถีชีวิตไทยเป็นฐานในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้สามารถผลิตศิลปกรรมและอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างและเพิ่มพูนรายได้จากอาชีพอิสระหรือการรับจ้างองค์การของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยจิตสำนึกทางวัฒนธรรม โดยให้เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมไทยและส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

5. แผนงานอนุรักษ์มรดก เสริมสร้างเอกลักษณ์และเผยแพร่เกียรติภูมิวัฒนธรรมไทยในสังคมโลก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อรักษาและพัฒนามรดกทางศิลปกรรม และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเอกลักษณ์ที่ดีเด่นของชาติ โดยเฉพาะภาษาไทย และศิลปะไทยให้แก่คนไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จักและภาคภูมิใจในตนเอง ชาติซึ่งและตระหนักในคุณค่า กระตุ้นให้เกิดสุนทรียภาพ จินตนาการและทักษะในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ความเป็นไทย และพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และสังคมโลก แล้วเผยแพร่ภาพลักษณ์เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของวัฒนธรรมไทยในสังคมโลก โดยการส่งเสริมให้มีทูตวัฒนธรรมและศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในต่างประเทศขึ้น

6. แผนงานระดมทรัพยากรและการลงทุนทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของแผน : เพื่อขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วัฒนธรรมโดยรณรงค์ให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเห็นคุณค่า ความสำคัญและตระหนักว่างานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของทุกคน ทุกหน่วยงานที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนทางวัฒนธรรมให้แก่องค์กรเอกชนที่มีศักยภาพสูง โดยส่งเสริมและสนับสนุนการให้สถาบันบริการสาธิตทุกประเภทและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมในการเผยแพร่คุณค่าของวัฒนธรรมไทยไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้เกิดความซาบซึ้งจนถึงขั้นปฏิบัติได้ นอกจากนี้จะต้องมีมาตรการเพื่อกลั่นกรองและเฝ้าระวัง วัฒนธรรมที่ไม่พึงปรารถนาที่จะแอบแฝงเข้ามาพร้อมกับเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยนั้นด้วย

- การบริหารและการจัดการ

เพื่อให้สามารถดำเนินการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่กำหนดวิธีการการบริหาร และการจัดการในเรื่องต่างๆ เช่น

1. ให้มีการจัดทำแผนประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์และแผนงาน ตามแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนกลางประสานการดำเนินงาน
2. ให้มีการจัดทำแผนงานเฉพาะกิจเฉพาะเรื่องเพื่อเน้นการดำเนินงานวัฒนธรรมให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น
3. ให้มีการเชื่อมโยงการวิจัยเพื่อให้รู้รากลึกของวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นและของไทยเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับนี้เป็นแผนชี้นำทิศทางในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เพื่อให้หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติให้เป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าอย่างเกิดพลัง ทั้งนี้โดยมีกระบวนการในการส่งเสริม สนับสนุนและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนนี้ด้วย

1.7.2 แผนแม่บท วาระแห่งชาติว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา" (พ.ศ. 2541-2550)

แผนแม่บท
วาระแห่งชาติ
ว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา"
(พ.ศ. 2541-2550)
การประกาศเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทย
ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศโดยใช้มิติทางวัฒนธรรม

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนในชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่รื้อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่สมดุลงและยั่งยืนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ มวลมนุษยชาติได้เห็นพ้องต้องกันในความจำเป็นที่ต้องใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการพัฒนา โดยสหประชาชาติได้ประกาศให้ พ.ศ. 2531-2540 เป็น "ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม" ซึ่งประเทศไทยประกาศให้มีการรณรงค์และสืบสานวัฒนธรรมไทย ใน พ.ศ. 2537-2540 เช่นเดียวกัน ก็ด้วยมีความปรารถนาที่จะให้คนไทยได้เกิดความรู้สึกตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรม มีความรู้ ความเข้าใจ ชาบซึ้งและภาคภูมิใจในภูมิปัญญา ค่านิยม แบบแผนอันดีงามแห่งวิถีชีวิตแบบไทย สามารถที่จะร่วมแรงร่วมใจกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศบนพื้นฐานคุณค่าแห่งวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสามารถที่จะช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของไทยออกไปสู่ประชาคมโลก ซึ่งยังผลให้ทุกคนในชาติเกิดความตื่นตัวในอันที่จะร่วมแรงร่วมใจกันธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชาติได้ระดับหนึ่ง

เพื่อเป็นการสืบสานการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมต่อจากที่ได้ก่อรูปไว้แล้วดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลจึงประกาศให้ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2550 เป็นวาระแห่งชาติว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา" โดยหวังว่าในช่วงเวลาสิบปีข้างหน้าประเทศไทยจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามารถวางพื้นฐานในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง เป็นการส่งเสริมทิศทาง และแนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศ ตามแนวพระราชปณิธานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และตามนโยบายแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนา เพื่อรองรับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ในอนาคต

ในยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคที่โลกไร้พรมแดนนั้น ความมั่นคงทางวัฒนธรรมของ ประเทศ จักเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับรองรับความเปลี่ยนแปลงที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างรุนแรงและ รวดเร็ว ในขณะที่ความมั่นคงทางจิตมีความหมายอย่างยิ่งในการแข่งขันและร่วมมือกับนานา ชาติได้อย่างสง่างามและมีศักดิ์ศรี ดังนั้น “ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา(พ.ศ. 2541- 2550) “ จึงเป็นช่วงเวลาที่ทุกคนในชาติจะได้ร่วมแรงร่วมใจกันในการเสริมสร้างและจรรโลงจิต สำนึกทางวัฒนธรรมของทุกคนให้มีวิถีคิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลก และมีวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างเชื่อมั่นบนพื้นฐานคุณค่าของวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสามารถรักษา พัฒนาและสร้างสรรควัฒนธรรมไทยให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติ อันจะนำมา ซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของคนไทยในบริบทของสังคมโลก

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2542 พิจารณาให้ความเห็นชอบ

1. ให้ประกาศให้ช่วงปี พ.ศ. 2540-2550 เป็น “ ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนา “

ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือสนับสนุน การดำเนินการวัฒนธรรม โดยยกเว้นค่าตอบแทนข้าราชการ ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อ การพัฒนานี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2550 ให้ เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไป รวมทั้งขอความร่วมมือภาค เอกชน ให้นำแผนแม่บทวาระแห่งชาติ ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา นี้ ไปใช้เป็นแนว ทางในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2550 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นศูนย์ กลางในการดำเนินงาน โดยให้มีหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจ ส่งเสริม สนับสนุนและประสาน งาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนแม่บทวาระแห่งชาติ ทศวรรษสืบสานวัฒน ธรรมเพื่อการพัฒนา ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- หลักการและเหตุผล

ในยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคที่ความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เชื่อมโยงประเทศต่าง ๆ เข้าถึงกันเป็นหนึ่งเดียวกัน กระแสความเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม สามารถแพร่สะพัดเข้าไปในทุกประเทศได้อย่างไร้พรมแดนและด้วยเหตุที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง กระแสความเปลี่ยนแปลงที่ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศต่างๆ ก็ย่อมจะต้องเผชิญกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาภิวัตน์อย่างหลีกเลี่ยงมิได้

อย่างไรก็ดี ในกระแสความเปลี่ยนแปลงที่ไหลบ่าเข้าสู่วิถีชีวิตของคนไทยและสังคมไทยนั้น มีทั้งสิ่งมีคุณค่า และดีอย่างคุณค่า ประปนกันอยู่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมไทยจึงมีทั้งบวกและลบ ขึ้นอยู่กับคนไทยและสังคมไทยจะมีความสามารถในการเลือกสรรมากน้อยเพียงใด จากบทเรียนในอดีตบรรพบุรุษของไทยได้แสดงให้เห็นที่ปรากฏมาแล้วว่าท่านมีความสามารถอย่างยิ่งในการเลือกสรรเอาสิ่งดีงามจากวัฒนธรรมต่างๆ มาแต่งเติมเสริมส่งให้วัฒนธรรมไทยมีความมั่นคงจนสืบทอดถึงปัจจุบัน ดังนั้นในยุคโลกาภิวัตน์ คนไทยจึงจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการเลือกวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างให้วัฒนธรรมไทยมีความมั่นคงมากขึ้นเช่นกัน

อนึ่ง ในช่วงเวลาที่ทศวรรษที่ล่วงมาแล้ว ประเทศไทยเป็นฝ่ายที่ต้องยอมรับกระแสวัฒนธรรมตะวันตกมาโดยตลอด ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้วคนไทยและสังคมไทยได้สั่งสมและสืบทอดภูมิปัญญา ศิลปะวัฒนธรรมที่มีคุณค่าบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทยไว้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงตระหนักและทรงใช้ภูมิธรรมภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกด้าน ดังนั้น ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีลักษณะไร้พรมแดนนี้จึงเป็นโอกาสดีที่คนไทยและสังคมไทยจะพัฒนาและสร้างสรรควัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับนับถือในประชาคมโลก อันจะนำมาซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของประเทศไทย

การที่มวลมนุษยชาติได้เห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยสหประชาชาติได้ประกาศให้ พ.ศ. 2531-2540 เป็น "ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม" ซึ่งประเทศไทยประกาศให้มีการรณรงค์และสืบสานวัฒนธรรมไทย ใน พ.ศ. 2537-2540 เช่นเดียวกัน ยังผลให้ทุกคนบนชาติเกิดความตื่นตัวในอันที่จะร่วมแรงร่วมใจกัน อนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติแล้วระดับหนึ่ง และเพื่อให้สอดคล้องกับสาระสำคัญที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และยุทธศาสตร์สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

การประกาศให้มีวาระแห่งชาติว่าด้วย ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (พ.ศ. 2541-2550) จักเป็นการสานต่อและพัฒนาให้กระแสความตื่นตัวกลายเป็นพลังสร้างสรรค์อันจะโน้มนำคนไทยและสังคมไทยไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย สามารถปรับปรุงปณิธิชีวิตของสังคมไทยได้อย่างเหมาะสมต่อความเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ต้องสามารถธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์อันดีงามแห่งความเป็นไทยท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้อย่างสง่างามและมีศักดิ์ศรี การกำหนดเวลายาวนาน 10 ปี เช่นนี้จะทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องเพียงพอที่จะวางพื้นฐานการพัฒนาเพื่อนำพาสังคมไทยไปสู่ สังคมที่มีความเข้มแข็ง มั่นคง และมั่นคงทางวัฒนธรรม มีความเข้าใจ และมีความสัมพันธ์ที่สมดุลและยั่งยืน ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ อย่างมีศักดิ์ศรีบนพื้นฐานแห่งคุณค่าความเป็นไทย

- จุดมุ่งหมาย

การประกาศวาระแห่งชาติว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา" ในระหว่างพ.ศ. 2541 ถึงพ.ศ. 2550 นี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงเป็นแบบอย่างในการใช้มิติวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา
2. เพื่อเสริมสร้างการใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา โดยการสร้างและจรรโลงจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของประชาชนให้
 - 2.1 มีวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล เป็นระบบและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก
 - 2.2 มีวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างมีความสุข บนพื้นฐานคุณค่าของวัฒนธรรมไทย
 - 2.3 สามารถธำรงรักษา พัฒนา และสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย ให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติ อันจะนำมาซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของคนไทยในบริบทของสังคมโลก

- ยุทธศาสตร์

เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามวาระแห่งชาติว่าด้วย "ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา" ในระหว่างพ.ศ. 2541 ถึงพ.ศ. 2550 ให้สามารถใช้ " วัฒนธรรมนำการพัฒนา " ให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมาย จึงกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา

นำภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ได้สั่งสมมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยปรับความคิดและวิธีการในการพัฒนาในทุก ๆ เรื่องให้เป็นการพัฒนาที่เป็นไปเพื่อสร้างความสมดุล และยั่งยืนในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และต้องสร้างพลังทางวัฒนธรรมในการพัฒนาโดยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ส่งเสริมคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย ส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมศักดิ์ศรีชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง และคำนึงถึงศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างประชาคมและวิถีประชาธิปไตย

- แผนงานหลัก

แผนงานหลักที่ 1 การเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

แผนงานหลักที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของครอบครัวและชุมชน

แผนงานหลักที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

แผนงานหลักที่ 4 การส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรม

แผนงานหลักที่ 5 การเสริมสร้างและพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์

แผนงานหลักที่ 6 การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมในสังคมโลก

แผนงานหลักที่ 7 การเสริมสร้างศักยภาพในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

แผนงานหลักที่ 8 การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7.3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย จ.นครราชสีมา และปัญหาที่เกิดขึ้น ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย เป็นพิพิธภัณฑที่ถือกำเนิดจากการรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปะวัตถุของสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสโส) อดีตพระเถระลำดับุของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะดำรงตำแหน่งพระอวาสวัดสุทธจินดา อ.เมือง จ. นครราชสีมา โดยพระองค์ได้สะสมโบราณศิลปะวัตถุจากจังหวัดต่างๆซึ่งขณะนั้นมีอำนาจปกครองพระสงฆ์อยู่แล้วนำมาเก็บรักษาไว้ที่วัด

ต่อมาด้วยความตระหนักถึงคุณค่าทางการศึกษาโบราณศิลปะวัตถุเหล่านี้ ได้มีการมอบสิ่งของที่สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ รวบรวมไว้ให้กับกรมศิลปากรเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนผู้สนใจชม ในปี พ.ศ. 2479 กรมศิลปากรได้สร้างอาคารชั้นเดียวทรงไทยประยุกต์ขึ้น 1 หลังภายในพื้นที่ของวัดสุทธจินดา จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขึ้น ซึ่งนอกจากจะจัดแสดงของที่สมเด็จพระมหาวิรวงศ์รวบรวมไว้แต่เดิมแล้ว ยังจัดแสดงศิลปะโบราณวัตถุ ที่ได้จากแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมาและใกล้เคียง รวมทั้งสิ่งของที่ประชาชนบริจาคให้เพิ่มเติมภายหลังด้วย และตั้งชื่อพิพิธภัณฑสถานทีสร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติกับผู้ริเริ่มก่อตั้งว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย

การจัดแสดง

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย มีลักษณะเป็นอาคารโดงชั้นเดียวแบ่งเนื้อที่ภายในอาคารเป็นส่วนต่างๆ เพื่อจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปะวัตถุที่พบภายในภาคอีสานและจังหวัดนครราชสีมา จัดเป็นหมวดหมู่โดยวิธีเรียงตามลำดับอายุสมัย เริ่มตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ การจัดแสดงมุ่งเน้นให้ผู้ชมทราบว่า ในอดีตที่ผ่านมาจังหวัดนครราชสีมารวมทั้งบริเวณใกล้เคียง มีความเป็นมาอย่างไร มีวัฒนธรรมสำคัญอะไรบ้าง และวัฒนธรรมแต่ละแบบเจริญรุ่งเรืองในชวงเวลาใด นอกจากนี้ยังหวังให้เกิดความรัก ความเข้าใจ มุ่งเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นหลักฐานทางด้านโบราณคดี และประวัติศาสตร์ของชาติที่ควรรักษาและสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป

อัตราค่าเข้าชม

นักเรียน ชมฟรี

ชาวไทย 5 บาท

ชาวต่างชาติ 10 บาท

ปัญหาด้านต่างๆของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย จ.นครราชสีมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. สถานที่ ปัจจุบันสถานที่คับแคบ เพราะถูกออกแบบในสมัยอดีตที่มีโบราณวัตถุไม่มากเท่ากับปัจจุบัน ทำให้การจัดแสดงไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร โดยยังขาดการนำเสนอสื่อข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัด และรายละเอียดด้านข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุ ทำให้ขาดความน่าสนใจ และเมื่อมีศิลปะวัตถุมากขึ้นทำให้เกิดปัญหา ขาดสถานที่จัดเก็บสะสมโบราณวัตถุที่เป็นสัดส่วนและถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยใช้เพียงการกันผนังภายในและได้ตู้ที่จัดแสดงเป็นที่จัดเก็บ ทำให้เสี่ยงต่อการชำรุดเสียหาย

2. การเข้าถึง เนื่องจากปัจจุบันมีอาคารหอสมุดเฉลิมพระเกียรติ ร.9 บดบังทัศนียภาพจากภายนอก ทำให้การเข้าถึงลำบากและคนทั่วไปมองไม่เห็นอาคารจากภายนอก ส่งผลให้มีผู้เข้าชมน้อย

3. การเก็บค่าเข้าชม เนื่องจากผู้ชมมีจำนวนน้อยและการเก็บอัตราค่าเข้าชม ถือว่าเป็นอัตราที่ต่ำมาก ทำให้มีรายได้เพื่อการปรับปรุงอาคารเพียงเล็กน้อยจากการเก็บค่าเข้าชม

ตารางที่ 7.1.3 สถิติผู้เข้าชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

เดือน	พระภิกษุ		นักเรียน		ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ		รวม	
	2541	2542	2541	2542	2541	2542	2541	2542	2541	2542
มกราคม	68	50	4,036	2306	64	90	60	109	4228	2555
กุมภาพันธ์	153	59	919	381	74	68	62	133	1208	641
มีนาคม	104	138	780	431	142	86	85	91	1111	746
เมษายน	55	132	521	389	93	64	31	42	700	627
พฤษภาคม	81	130	498	361	57	77	26	54	622	622
มิถุนายน	151	123	655	358	67	69	42	31	915	581
กรกฎาคม	110	172	767	353	72	159	70	246	1019	930
สิงหาคม	138		1,241		60		102		1541	
กันยายน	138		547		57		58		800	
ตุลาคม	89		518		89		43		739	
พฤศจิกายน	116		635		103		46		900	
ธันวาคม	131		700		101		67		999	
รวม	1334		11817		979		692		14822	

จากตารางที่ 1.7.3 พบว่าผู้เข้าชมภายในปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 56 คน/วัน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7.4 หอวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา และปัญหาที่เกิดขึ้น

ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มาตรา 5 ได้กำหนดฐานะและบทบาทของวิทยาลัยครูไว้ว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย ที่วัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยเพื่อส่งเสริมวิชาชีพและฐานะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และวิชาการแก่สังคม"

จากพระราชบัญญัติดังกล่าว วิทยาลัยจึงถือเป็นภาระและหน้าที่ที่จะต้องทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมประเพณี ทั้งในส่วนของท้องถิ่นและของชาติให้ดำรงคงอยู่เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลังสืบไป วิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ขึ้นดำเนินการในเรื่องนี้มาโดยลำดับ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519

พ.ศ. 2523 หอวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูนครราชสีมา ได้จัดตั้งขึ้นโดยใช้ห้อง 514-515 อาคาร 5 เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและสิ่งอื่นๆ

พ.ศ. 2528 จึงแยกสำนักงานคณะกรรมการดำเนินงานออกจากหอวัฒนธรรม โดยใช้ชั้นล่างของห้องประชุมเป็นห้องทำงาน

พ.ศ. 2529 ย้ายสำนักงานคณะกรรมการดำเนินงานและหอวัฒนธรรมไปอยู่อาคาร 2 จัดเป็นสัดส่วน ซึ่งดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับความรับผิดชอบของ หอวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมาประกอบด้วย 3 หน่วยงานดังนี้

1. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา โดยขึ้นกับสถาบันราชภัฏ นครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก

2. หอวัฒนธรรมจังหวัด โดยขึ้นกับสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

3. หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการจัดหอวัฒนธรรม

1. เพื่อแสดงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นนครราชสีมาทุกสาขา

2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของ

ท้องถิ่นแก่นักเรียนนักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ในการจัดเก็บสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งวัตถุโบราณต่างๆ ซึ่งจะเห็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติจากผู้เข้าชมต่อไป

รูปแบบของการจัดหอวัฒนธรรม

เป็นรูปแบบนิทรรศการกึ่งพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งวัตถุ โบราณ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลชีวิตความเป็นอยู่ของชาวโคราชและชาวอีสานทั่วไปทั้งในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 7 ห้อง ดังนี้

1. ห้องเอกสารวัฒนธรรม อยู่ชั้นล่างติดกับห้องสำนักงานศูนย์วัฒนธรรม เป็นห้องสมุดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นนครราชสีมา
2. ห้องเมืองโคราช เป็นห้องใหญ่อยู่ชั้นล่าง จัดแสดงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของเมืองนครราชสีมา จนถึงปัจจุบัน
3. ห้องจริยธรรม อยู่ชั้นบน เป็นห้องสำหรับการฝึกอบรมปฏิบัติสมาธิ
4. ห้องพุทธศาสนา จัดแสดงเรื่องราวและศิลปวัตถุเกี่ยวกับพุทธศาสนา
5. ห้องดนตรีและศิลปกรรม ในห้องนี้จัดแสดง 2 เรื่องคือ
ศิลปกรรม ในนครราชสีมาด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม
ดนตรี จัดแสดงดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีในประเพณี พิธีกรรม เพลงโคราช และศิลปินแห่งชาติสาขาเพลงโคราช
6. ห้องประวัติสถาบัน แสดงประวัติสถาบันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
7. เรือนโคราช จำลองสถาปัตยกรรมแบบเรือนโคราช แสดงวิถีชีวิตในวัฒนธรรมข้าว ซึ่งมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน และครัวโคราชพร้อมเครื่องมือในครัวเรือน ปัญหาต่างๆของหอวัฒนธรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

อาคารสถานที่ อาคารที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ และสำนักงานในปัจจุบัน เป็นอาคารเรือนเก่าที่ถูกปรับปรุงมาใช้ โดยมีได้มีการออกแบบมาโดยเฉพาะ ทำให้การจัดนิทรรศการต่างๆ ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการ เพราะถูกกำหนดด้วยภารกิจห้องต่างๆ

1. งบประมาณ จึงมีอย่างจำกัด โดยงบประมาณของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัด ได้รับงบประมาณจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติเพียง 15,000บาท สำหรับปี พ.ศ.

2542

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. บุคลากร ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานเป็นอาจารย์ภายในสถาบันราชภัฏที่มีการสอนเป็นงานหลัก โดยต้องแบ่งเวลาบางส่วนมาทำงานด้านวัฒนธรรม ทำให้การดำเนินงานทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างไม่เต็มที่เท่าที่ควร

3. ผู้เข้าชม เนื่องจากตั้งอยู่ภายในสถาบันราชภัฏนครราชสีมา และเป้าหมายหลักในการให้บริการก็คือ นักศึกษาภายในสถาบัน โดยบุคคลภายนอกถือเป็นผลพลอยได้ ซึ่งทำให้การบริการไม่กว้างขวางเหมาะสมกับการเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประจำจังหวัด ดังนั้นจำนวนผู้เข้าชมจึงมีจำนวนน้อยซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการบันทึกสถิติผู้เข้าชมอย่างเป็นทางการ

ดังนั้น จากข้อมูลด้านแผนงานของรัฐบาลที่มีการสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังได้กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นสมควรที่จะมีการจัดตั้งโครงการ "ศูนย์วัฒนธรรมปิ่นถิ่นโคราช" เพื่อทดแทนสถานที่เดิม ซึ่งเป็นสถานที่ที่รวบรวมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดทั้งหมดไว้ในสถานที่เดียวกัน เพื่อประโยชน์ในด้านความสะดวกในการศึกษาหาความรู้ และเป็นสถานที่ที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการโดยเฉพาะ อันจะเป็นสถานที่ที่ขีดหน้าชูตาให้กับประชาชนในจังหวัดและแขกบ้านแขกเมือง รวมถึงการเป็นศูนย์รวมแห่งใหม่ของเยาวชนและประชาชนทั่วไป นำไปสู่การปลูกฝังการรักถิ่นฐานและความภาคภูมิใจตั้งแต่วัยเยาว์ สำหรับอาคารเดิมคือ หอวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7.5 ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากโครงการเน้นหนักไปทางด้านสาธารณประโยชน์ ไม่ได้หวังผลในด้านเศรษฐกิจโดยตรง จะเป็นการเพิ่มพูนรายได้ของประชาชนท้องถิ่น จากกิจกรรมบางอย่างตามมา เช่น การบริการการท่องเที่ยว การค้าขายสินค้าต่างๆ

เงินทุนที่โครงการต้องใช้ เพื่อซื้อหาสิ่งแสดงมาเพิ่มเติมและเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการค่อนข้างสูง ดังนั้นทางศูนย์อาจจะต้องหารายได้มาสนับสนุนได้แก่

- เงินค่าธรรมเนียมจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ แต่จะเก็บในราคาต่ำประมาณ 1 - 2 เท่ากับที่เก็บในปัจจุบัน ค่าธรรมเนียมเข้าชมจะเรียกเก็บเฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์ เพราะมีผู้สนใจและนักท่องเที่ยวมาก สำหรับเด็กและนักเรียนทั่วไปอาจไม่เก็บเลยก็ได้ เพื่อมุ่งหวังให้เป็นการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนอย่างจริงจัง

- รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก และเอกสารสิ่งตีพิมพ์ หรือภาพถ่าย

- รายได้จากการบริการนำเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ และบริการต่าง ๆ

เท่าที่สมควร เช่น การเข้าชมศิลปะการแสดงต่าง ๆ การบริการอาหารเครื่องดื่ม ฯลฯ

กลุ่มอาคารตามโครงการนี้ ก่อสร้างตามโครงการศูนย์ศิลปและวัฒนธรรมของเทศบาลจังหวัด เป็นหน่วยงานของราชการและส่วนบริการประชาชน จึงได้งบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

เนื่องจากเป็นโครงการค่อนข้างใหญ่ จำเป็นต้องใช้ทุนจำนวนมาก เพื่อให้โครงการนี้เป็นไปได้ในแง่การลงทุน จึงควรพิจารณาถึงส่วนสำคัญและจำเป็นที่สุดในโครงการแล้ว ดำเนินการก่อสร้างเป็นส่วน ๆ ตามงบประมาณ โดยเฉพาะส่วนบริการอาหารและส่วนร้านขายของพื้นเมืองอาจจะหาวิธีให้เอกชนมีส่วนในการลงทุน เพราะเอกชนเองก็มีผลประโยชน์ในการนำเที่ยวอยู่แล้ว จะเป็นการสะดวกในการดำเนินการ และช่วยประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้รัฐบาลต้องหาหลักประกันในการลงทุน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามาลงทุนได้ เช่น

- รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบาย ให้การส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ศูนย์ศิลปและวัฒนธรรมอย่างชัดเจนแน่ชัด เพื่อให้ทราบรายละเอียดของโครงการ และวัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการลงทุน

- ช่วยหาแหล่งเงินให้กู้ เพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยคิดดอกเบี้ยต่ำ เป็นการสะดวกในการลงทุน และลดต้นทุนลงได้

เมื่อเอกชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของรัฐบาลดี ก็จะเป็นการเพิ่มความมั่นใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการขยายหน่วยงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้โครงการต้องสอดคล้อง

เอกสารนี้สืบและสรุปที่มุ่งไปที่โครงการศูนย์ศิลปและวัฒนธรรมด้วย ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การวิเคราะห์การดำเนินงานและองค์ประกอบของโครงการ

2.1 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดส่วนดำเนินงานและองค์ประกอบโครงการ

ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด หมายถึง ศูนย์กลางที่กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรท้องถิ่น ให้ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีสภาวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัดขยายผลให้มีสภาวัฒนธรรมอำเภอและสภาวัฒนธรรมตำบล และจะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเพื่อดำเนินงานเป็นองค์กรวิชาการด้าน วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น

หน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม มีดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวบรวมและบริการข้อมูลวัฒนธรรม
2. จัดนิทรรศการด้านวัฒนธรรม
3. ฝึกอบรม และสนับสนุนการฝึกอบรมวิทยากรและบุคลากรวัฒนธรรม
4. เป็นที่ตั้งสำนักงานองค์กรเครือข่าย เครือญาติวัฒนธรรมหรือสภาวัฒนธรรมหรือ องค์กรด้านวัฒนธรรมอื่นๆตามความพร้อมและความต้องการของศูนย์วัฒนธรรมนั้น
5. สนับสนุนการดำเนินงานทางวิชาการด้านวัฒนธรรมแก่สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ , สภาวัฒนธรรมตำบลหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี
6. เป็นศูนย์กลางเครือข่ายทางวิชาการด้านวัฒนธรรมของเครือข่ายเครือญาติ วัฒนธรรม กลุ่มภาคีวิชาการทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น
7. ทำหน้าที่ทางวิชาการอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติหรือการขอความช่วยเหลือจากสถาบัน หน่วยงาน องค์กร และสภาวัฒนธรรม ต่างๆแล้วแต่กรณี

จากหน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งทางสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติได้ กำหนดมา โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราชจึงต้องดำเนินงานตาม

ภาวะและหน้าที่ โดยมีหน่วยงานซึ่งได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในเชิงการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.1 การวิเคราะห์หน่วยงานรองรับและองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

ตารางที่ 2.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและหน่วยงานรองรับจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
วัตถุประสงค์ด้านการศึกษา 1. เพื่อเป็นสถานที่ให้ความรู้ ความเข้าใจและรวบรวมข้อมูล ด้านประวัติศาสตร์ รวมถึงงาน ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ อย่างเป็นระเบียบไม่ กระจุกกระจาย	<ul style="list-style-type: none"> - มีการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมก่อนที่จะ เข้าชมนิทรรศการ โดยเชิญวิทยากร และนักวิชาการมาให้ความรู้มีการใช้ สื่อผสมเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น - รวบรวมหนังสือและสื่อทางสื่อ-ทัศน์ศึกษาและจัดให้บริการแก่บุคคล ทั่วไปทางหอสมุดวัฒนธรรม - จัดรวบรวมข้อมูลทำหนังสือหรือ เอกสาร เพื่อการศึกษาหรือเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร - จัดแสดงนิทรรศการให้ความรู้แก่ เยาวชนและประชากรทั่วไปในด้าน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลป วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช - เก็บรวบรวมวัสดุจัดแสดงอย่างเป็น ระเบียบ มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ เพื่อความสะดวกในการค้นหา - จัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีและ การละเล่นพื้นบ้าน รวมถึงมีการแลก เปลี่ยนวัฒนธรรมกับที่อื่น โดยอาจจะ จัดให้มีในช่างกะเทศกาลตั้งทุกบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - งานบรรยายด้านการ ศึกษา - งานหอสมุดวัฒนธรรม - งานบรรณารักษ์ - งานสื่อทัศนศึกษา - งานตำราและเอกสาร - ส่วนพิมพ์เอกสาร - งานจัดนิทรรศการ - ส่วนแสดงนิทรรศการ - งานภัณฑารักษ์ - งานทะเบียนวัตถุ - แผนกเก็บสะสมวัตถุ - คลังเก็บสะสมวัตถุจัด แสดง - งานจัดการแสดง - ส่วนหอประชุม 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องบรรยายเอนกทัศน์ - ห้องเก็บอุปกรณ์และสื่อ - ห้องควบคุมการฉาย - หอสมุดวัฒนธรรม - ห้องทำงานบรรณารักษ์ - ห้องเก็บและซ่อม หนังสือ - ห้องสื่อทัศนศึกษา - ห้องเก็บสื่อ, อุปกรณ์ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องพิมพ์เอกสาร - ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - นิทรรศการชั่วคราว, ถาวรและกลางแจ้ง - ห้องทำงานภัณฑารักษ์ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - คลังเก็บวัตถุโบราณ - คลังเก็บวัตถุอื่นๆ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - หอประชุม - เวทีการแสดง - ส่วนเตรียมการแสดง - โรงละครกลางแจ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับจัดให้มีในช่างกะเทศกาลตั้งทุกบ้านในส่วนโรงละครกลางแจ้งและโรงละครกลางแจ้ง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
2. เป็นสถานที่จัดแสดงที่มีขนาดเหมาะสม และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดแสดง	-มีการใช้เทคโนโลยีด้านแสงเสียง ในการจัดนิทรรศการ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม	-งานเทคนิคแสง เสียง	-ห้องทำงานควบคุม -ห้องเก็บอุปกรณ์ -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่
3. เพื่อเป็นสถานที่รวบรวม นักวิชาการ มีการทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยงานด้านวัฒนธรรม	-นักวิชาการ ทำการศึกษาค้นคว้า และวิจัยศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของโคราช	-งานค้นคว้า และวิจัย	-ห้องทำงานนักวิชาการ
วัตถุประสงค์ด้านสังคม			
1. เพื่อสถานที่เก็บสะสมและดูแลรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันการสูญหาย ผุพัง	-เก็บสะสมวัตถุที่ใช้ในการจัดแสดง และที่ยังไม่ได้จัดแสดง รวมถึงการดูแลรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ ประกอบการจัดแสดงรวมถึง วัตถุที่ใช้จัดแสดงเท่าที่จะสามารถทำได้	-งานเก็บสะสมวัตถุ -คลังเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง -งานซ่อมสงวนรักษา -ส่วนซ่อมแซมและรักษา	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -คลังเก็บวัตถุโบราณ -คลังเก็บวัตถุอื่นๆ -ห้องเจ้าหน้าที่ควบคุม -ห้องซ่อมแซมรักษาวัตถุ
	-มีการรักษาความปลอดภัยบริเวณคลังเก็บสะสมงานเป็นอย่างดี	-งานรักษาความปลอดภัย	- ห้องหัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัย -ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย -ห้องภัณฑารักษ์
2. เพื่อส่งเสริม สืบสาน ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมี การจัดฝึกอบรมบุคลากรและเผยแพร่วัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจ	-แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารกับศูนย์วัฒนธรรมอื่นๆ .เผยแพร่วัฒนธรรมแก่จังหวัดและประเทศอื่น .เผยแพร่วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆแก่ประชาชนโดยทั่วไป .ส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านปลูกฝังให้เกิดความภูมิใจ พื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน	-งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ -งานวัฒนธรรมสัญจร -งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ -งานอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
3. เพื่อสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมเข้าไปในช่วงเวลาพักเวลาพักผ่อน ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน	- จัดการฝึกอบรมความรู้ด้านงานศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น นาฏศิลป์และการละเล่นต่างๆ รวมถึงด้านจริยธรรม ให้แก่เยาวชนผู้สนใจและให้มีการปฏิบัติจริง - มีการจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมบริเวณโรงละครกลางแจ้ง เชื่อมต่อกับสวนสาธารณะ	- งานฝึกอบรมวัฒนธรรม - ด้านหัตถกรรม - ด้านนาฏศิลป์ - ด้านจริยธรรม - งานจัดการแสดง - ส่วนโรงละครกลางแจ้ง - งานอาคารสถานที่ - สวนสาธารณะ	- ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องปฏิบัติการหัตถกรรม - ห้องฝึกอบรมนาฏศิลป์ - ธรรมสถาน - ห้องเจ้าหน้าที่จัดแสดง - โรงละครกลางแจ้ง - ส่วนที่พักพนักงาน - สวนสาธารณะ
วัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ			
1. เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด	- จัดให้มีการบริการด้านข่าวสารข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว มีเอกสารแจก และตัวโครงการเองก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเช่นกัน	- งานบริการข่าวสาร - งานประชาสัมพันธ์	- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว - ส่วนร้านขายของที่ระลึก, สินค้าพื้นเมือง - คาเฟ่เตอรี่ประชาสัมพันธ์ - โถงทางเข้า - ห้องเจ้าหน้าที่ - ร้านขายของที่ระลึก, สินค้าพื้นเมือง - ร้านค้าสวัสดิการทำงานศิลปะพื้นบ้าน - ห้องอาหาร, โรงอาหาร - ห้องครัว
2. เพื่อส่งเสริมศิลปินพื้นบ้านและคนในท้องถิ่นให้มีการจำหน่ายและการขายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก นำรายได้มาสู่จังหวัด	- จัดให้มีร้านขายของพื้นเมือง - จัดสวัสดิการการทำงานศิลปะโดยศิลปินพื้นบ้าน - จัดให้มีการขายอาหาร เป็นการเข้าพื้นที่โดยคนในจังหวัดและมีการขายอาหารพื้นบ้าน	- งานอาคารสถานที่ - ส่วนร้านค้า - ส่วนสวัสดิการแสดง - ส่วนบริการอาหาร	- ห้องเจ้าหน้าที่ - ร้านขายของที่ระลึก, สินค้าพื้นเมือง - ร้านค้าสวัสดิการทำงานศิลปะพื้นบ้าน - ห้องอาหาร, โรงอาหาร - ห้องครัว
วัตถุประสงค์ด้านสภาพแวดล้อม			
1. เพื่อจัดพื้นที่บางส่วนเปิดบริการแก่สาธารณะ สำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ชุมชน	- ให้เป็นพื้นที่ที่คนโคราชมาพักผ่อนหย่อนใจซึ่งเชื่อมต่อกับศูนย์และโครงการสวนสาธารณะริมคูเมือง	- งานอาคารสถานที่	- ส่วนที่พักพนักงาน - สวนสาธารณะ - สนามเด็กเล่น - ลานคนเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 การวิเคราะห์หน่วยงานรองรับและองค์ประกอบจากขอบเขตของโครงการ

ตารางที่ 2.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบและหน่วยงานรองรับจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขอบเขตของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
1.เก็บรวบรวมและจัดทำเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนได้หาความรู้	-จัดให้มีหอสมุดวัฒนธรรม ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแก่ผู้ใช้บริการ	-งานหอสมุดวัฒนธรรม -งานรวบรวมเอกสาร -งานโสตทัศนศึกษา	-หอสมุดวัฒนธรรม -ห้องทำงานบรรณารักษ์ -ห้องเก็บและซ่อมแซมหนังสือ -ห้องโสตทัศนศึกษา
2.เป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและศิลปวัฒนธรรมจากที่อื่น	-รวบรวมสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยาย ,มีการบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจ โดยนักวิชาการ -นักวิชาการมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยข้อมูลด้านการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป -จัดทำตำราหรือเอกสารเผยแพร่ -แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารกับศูนย์วัฒนธรรมอื่นๆ ,เผยแพร่วัฒนธรรมแก่จังหวัดและประเทศอื่น ,เผยแพร่วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆแก่ประชาชนโดยทั่วไป , ส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านปลูกฝังให้เกิดความภูมิใจ ที่ในฟูประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน	-งานรวบรวมสื่อ -ประกอบการบรรยายทางวิชาการ -งานค้นคว้าและวิจัย -งานตำราและเอกสาร -ส่วนพิมพ์เอกสาร -งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ -งานวัฒนธรรมสัญจร -งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ -งานอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการการศึกษา -ห้องเก็บสื่อ,อุปกรณ์ -ห้องบรรยายเอกภพทัศน์ -ห้องเก็บอุปกรณ์และสื่อ -ห้องควบคุมการฉาย -ห้องทำงานนักวิชาการ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องพิมพ์และจัดทำเอกสาร -ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
3. เก็บสะสมและซ่อมแซมศิลปะวัตถุโบราณ	<p>-เตรียมพื้นที่เก็บงานหรือวัสดุจัด แสดงให้อยู่ในสภาพดี</p> <p>-ทำการซ่อมแซมวัสดุต่างๆที่ใช้ในการจัดแสดง</p> <p>-มีการรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดีเพราะวัตถุบางชิ้นมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์</p>	<p>-งานทะเบียนวัตถุ</p> <p>-แผนกเก็บสะสมวัตถุ</p> <p>-คลังเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง</p> <p>-งานซ่อมสงวนรักษา</p> <p>-งานรักษาความปลอดภัย</p> <p>-งานภัณฑารักษ์</p>	<p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่</p> <p>-ห้องเจ้าหน้าที่ควบคุม</p> <p>-คลังเก็บวัตถุโบราณ</p> <p>-คลังเก็บวัตถุอื่นๆ</p> <p>-ห้องเจ้าหน้าที่ควบคุม</p> <p>-ห้องซ่อมแซมรักษาวัตถุ</p> <p>- ห้องหัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัย</p> <p>-ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย</p> <p>-ห้องภัณฑารักษ์</p>
4. จัดแสดงนิทรรศการถาวรและชั่วคราว	<p>-จัดแสดงนิทรรศการให้ความรู้แก่เยาวชนและประชากรทั่วไปในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรม</p>	<p>-งานจัดนิทรรศการ</p> <p>-ส่วนแสดงนิทรรศการ</p> <p>-งานภัณฑารักษ์</p>	<p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่</p> <p>- นิทรรศการชั่วคราว, ถาวรและกลางแจ้ง</p> <p>-ห้องทำงานภัณฑารักษ์</p>
5. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมโดยศิลปินพื้นบ้าน	<p>-จัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในโอกาสต่างๆ เช่นงานประจำปีของจังหวัด</p>	<p>-งานจัดการแสดง</p> <p>-ส่วนหอประชุม</p> <p>-ส่วนโรงละครกลางแจ้ง</p>	<p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่</p> <p>-หอประชุม</p> <p>-เวทีการแสดง</p> <p>-ส่วนเตรียมการแสดง</p> <p>-โรงละครกลางแจ้ง</p> <p>-เวทีการแสดง</p> <p>-ส่วนเตรียมการแสดง</p>
6. เป็นที่ตั้งของสภาวัฒนธรรมจังหวัด	<p>-เป็นศูนย์รวมผู้บริหาร และนักวิชาการด้านงานวัฒนธรรมประจำจังหวัด</p> <p>-ระดมในการติดต่อ</p>	<p>-ฝ่ายบริหาร</p> <p>-ฝ่ายธุรการ</p> <p>-ฝ่ายวิชาการ</p>	<p>ฝ่ายบริหาร</p> <p>ฝ่ายธุรการ</p> <p>ฝ่ายวิชาการ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตของโครงการ	กิจกรรมรองรับ	หน่วยงานรองรับ	องค์ประกอบ
7. จัดฝึกอบรมและสนับสนุนการฝึกอบรมทางวัฒนธรรม	-จัดกิจกรรมฝึกอบรมและปฏิบัติการ (Work Shop) โดนให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริง เช่น การฝึกปั้นเครื่องปั้นดินเผา การร้องเพลงโคราช	-งานฝึกอบรมวัฒนธรรม -ด้านหัตถกรรม -ด้านนาฏศิลป์ -ด้านจริยธรรม	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องปฏิบัติการหัตถกรรม -ห้องฝึกอบรมนาฏศิลป์ -ธรรมสถาน
8. จัดภูมิสถาปัตยกรรมภายในโครงการ เพื่อความสวยงามและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชน	-ดูแลรักษาความสะอาดและความสวยงามของต้นไม้และลาน -มีการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมโดยอิงกับความเป็นท้องถิ่น	-งานอาคารสถานที่ -สวนสาธารณะ	-ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บอุปกรณ์ -สวนสาธารณะ -สนามเด็กเล่น

2.1.3 การวิเคราะห์หน่วยงานของโครงการจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

เนื่องจากมีลักษณะของโครงการใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงศึกษาโครงสร้างการบริหารของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบและกำหนดโครงสร้างการบริหารของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช โดยโครงสร้างของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ นครราชสีมาได้แสดงไว้ในแผนผังที่ 2.1.3 ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละฝ่ายมีดังนี้

1. ฝ่ายเลขานุการ

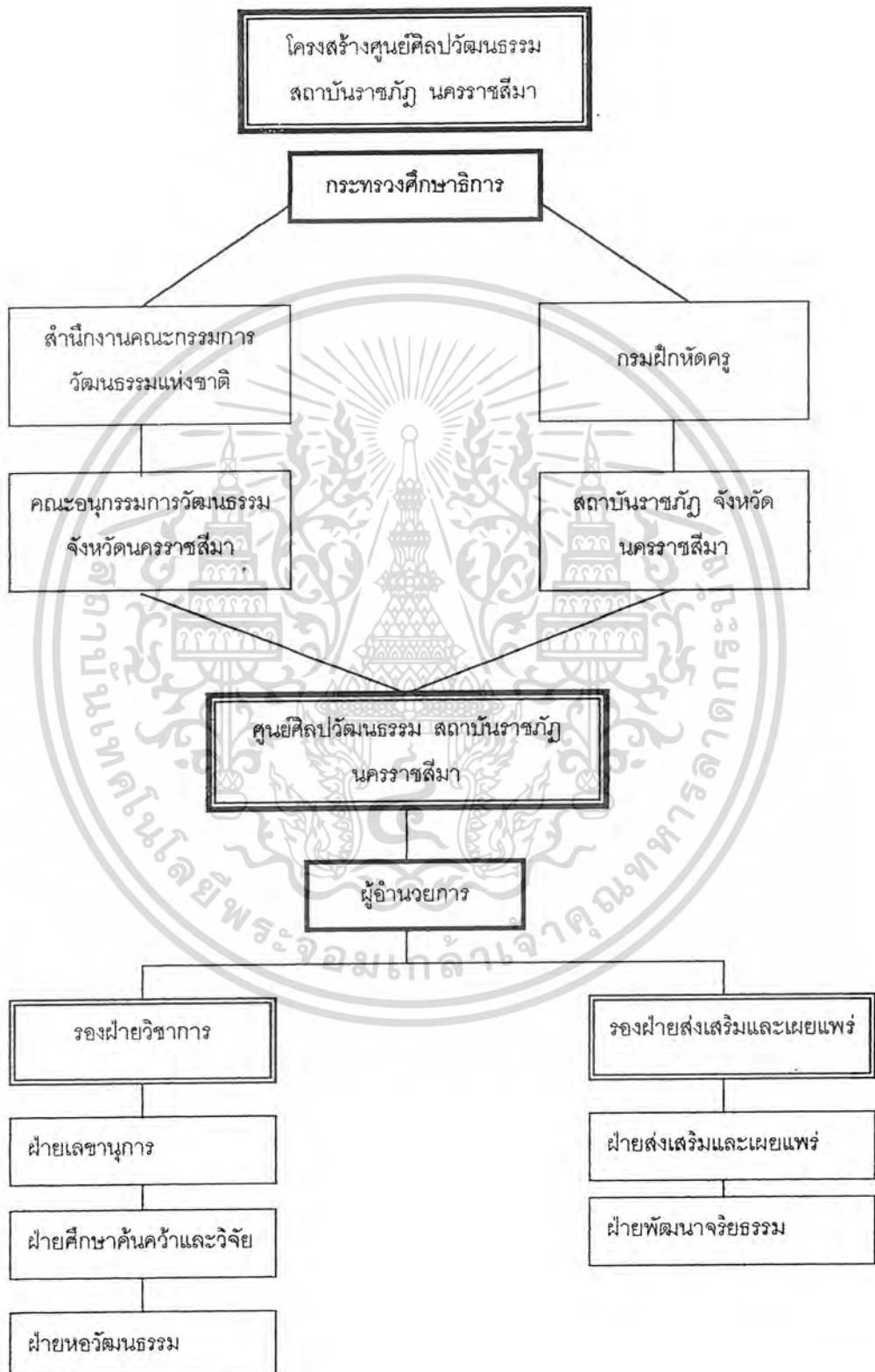
- งานเลขานุการ
- งานวางแผนและประเมินผล
- งานการเงินและพัสดุ
- งานข่าวสารและบริการ
- งานประชาสัมพันธ์

2. ฝ่ายศึกษาค้นคว้าวิจัย

- งานข้อมูลท้องถิ่น
- งานค้นคว้าวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนผังที่ 2.1.3 โครงสร้างศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ฝ่ายหอวัฒนธรรม

- งานภัณฑารักษ์
- งานทะเบียน
- งานนิทรรศการ
- งานบริการการศึกษา

4. ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม

- งานฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม
- งานวัฒนธรรมสัมพันธ์
- งานวัฒนธรรมสัญจร
- งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่
- งานอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่
- งานเอกสารและตำรา
- งานหอสมุดวัฒนธรรม
- งานเผยแพร่งานวัฒนธรรมของศูนย์

5. ฝ่ายพัฒนาจริยธรรม

- งานฝึกอบรม
- งานส่งเสริมจริยธรรม

2.1.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อกำหนดส่วนดำเนินงานของโครงการ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ส่วนดำเนินงานโครงการจากวัตถุประสงค์ของโครงการ ขอบเขตของโครงการ และจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา นำมาเปรียบเทียบกันเพื่อกำหนดส่วนดำเนินงานที่เหมาะสมของโครงการ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.1.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1.4 แสดงการเปรียบเทียบหน่วยงาน จากการวิเคราะห์รูปแบบต่างๆ เพื่อนำมากำหนดหน่วยงานที่เหมาะสมสำหรับ
โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช

หน่วยงานวิเคราะห์จาก วัตถุประสงค์ของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ขอบเขตของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ	หน่วยงานพิเศษ	หน่วยงานของศูนย์ฯ
<p>ฝ่ายบริหาร</p> <p>ฝ่ายธุรการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานบริการข่าวสาร - งานประชาสัมพันธ์ <p>ฝ่ายวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานค้นคว้า วิจัย - งานหอสมุดวัฒนธรรม - ส่วนโสตทัศนศึกษา - งานบรรยายด้านการศึกษา - งานเอกสารและตำรา 	<p>ฝ่ายบริหาร</p> <p>ฝ่ายธุรการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานบริการข่าวสาร - งานประชาสัมพันธ์ <p>ฝ่ายวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานค้นคว้า วิจัย - งานหอสมุดวัฒนธรรม - ส่วนโสตทัศนศึกษา - งานบรรยายด้านการศึกษา - งานเอกสารและตำรา 	<p>ฝ่ายบริหาร</p> <p>ฝ่ายธุรการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานวางแผนและประเมินผล - งานการเงินและพัสดุ - งานบริการข่าวสาร - งานประชาสัมพันธ์ <p>ฝ่ายวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานค้นคว้า วิจัย - งานหอสมุดวัฒนธรรม - ส่วนโสตทัศนศึกษา - งานบรรยายด้านการศึกษา - งานเอกสารและตำรา - งานข้อมูลท้องถิ่น 	<p>ฝ่ายบริหาร</p> <p>ฝ่ายธุรการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานสารบรรณ - งานการเงินและพัสดุ - งานบริการข่าวสาร - งานประชาสัมพันธ์ <p>ฝ่ายวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานค้นคว้า วิจัย - งานหอสมุดวัฒนธรรม - ส่วนโสตทัศนศึกษา - งานบรรยายด้านการศึกษา - งานเอกสารและตำรา 	

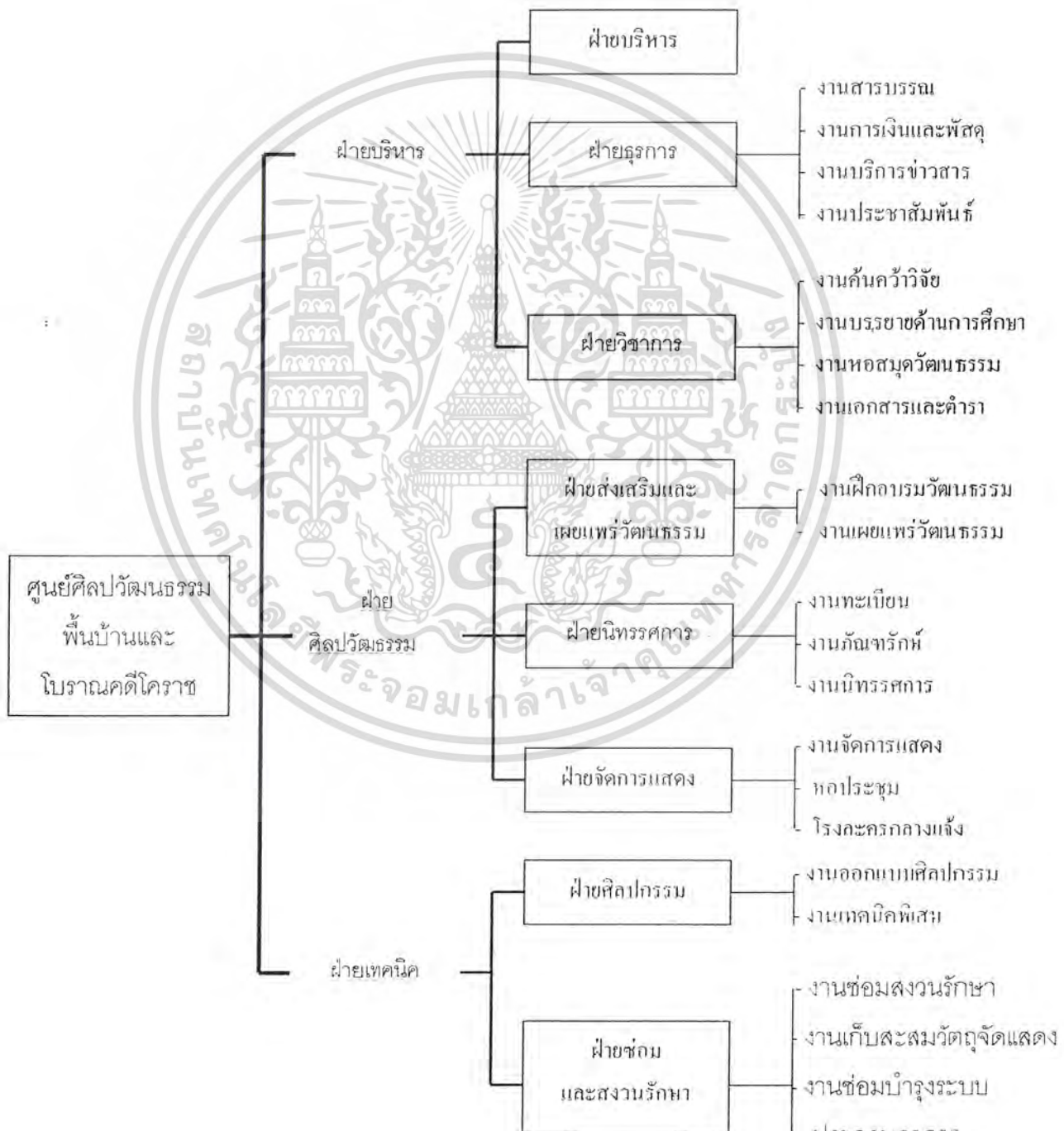
หน่วยงานวิเคราะห์จาก วัตถุประสงค์ของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ขอบเขตของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ	หน่วยงานพิเศษ	หน่วยงานของศูนย์ฯ
<p>ฝ่ายงานฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านหลักสูตร - ด้านนาฏศิลป์ <p>ฝ่ายฝึกอบรมจริยธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานส่งเสริมจริยธรรม <p>ฝ่ายงานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ - งานวัฒนธรรมสัญจร - งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ - งานอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ <p>ฝ่ายนิทรรศการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานภัณฑารักษ์ - งานทะเบียน - งานนิทรรศการ - ส่วนแสดงนิทรรศการ 	<p>ฝ่ายงานฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านหลักสูตร - ด้านนาฏศิลป์ <p>ฝ่ายฝึกอบรมจริยธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานส่งเสริมจริยธรรม <p>ฝ่ายงานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ - งานวัฒนธรรมสัญจร - งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ - งานอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ <p>ฝ่ายนิทรรศการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานภัณฑารักษ์ - งานทะเบียน - งานนิทรรศการ - ส่วนแสดงนิทรรศการ 	<p>ฝ่ายฝึกอบรมจริยธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานส่งเสริมจริยธรรม <p>ฝ่ายงานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ - งานวัฒนธรรมสัญจร - งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ - งานอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ <p>ฝ่ายนิทรรศการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานภัณฑารักษ์ - งานทะเบียน - งานนิทรรศการ - ส่วนแสดงนิทรรศการ 	<p>ฝ่ายงานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานเคลื่อนที่เพื่อ การแลกเปลี่ยนและการเผยแพร่ วัฒนธรรม 	<p>ฝ่ายงานฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านหลักสูตร - ด้านนาฏศิลป์ <p>ฝ่ายฝึกอบรมจริยธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานส่งเสริมจริยธรรม <p>ฝ่ายงานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ - งานวัฒนธรรมสัญจร - งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ - งานอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ <p>ฝ่ายนิทรรศการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานภัณฑารักษ์ - งานทะเบียน - งานนิทรรศการ - ส่วนแสดงนิทรรศการ

หน่วยงานวิเคราะห์จาก วัตถุประสงค์ของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ขอบเขตของโครงการ	หน่วยงานวิเคราะห์จาก ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏ	หน่วยงานพิเศษ	หน่วยงานของศูนย์ฯ
<p>ฝ่ายจัดการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานจัดการแสดง - หอประชุม - โรงละครกลางแจ้ง <p>ฝ่ายเทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - แผนกศิลปกรรม - แผนกซ่อมสงวนรักษา - แผนกเทคนิค - แผนกเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง - ส่วนซ่อมบำรุง - งานรักษาความปลอดภัย - งานอาคารสถานที่ - สวนสาธารณะ - ส่วนบริการอาหาร - ส่วนร้านขายของที่ระลึก - ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว 	<p>ฝ่ายจัดการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานจัดการแสดง - หอประชุม - โรงละครกลางแจ้ง <p>ฝ่ายเทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - แผนกศิลปกรรม - แผนกซ่อมสงวนรักษา - แผนกเทคนิค - แผนกเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง - ส่วนซ่อมบำรุง - งานรักษาความปลอดภัย - งานอาคารสถานที่ - สวนสาธารณะ - ส่วนบริการอาหาร - ส่วนร้านขายของที่ระลึก - ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว 	<p>ฝ่ายเทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานรักษาความปลอดภัย - งานอาคารสถานที่ 		<p>ฝ่ายจัดการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานจัดการแสดง - หอประชุม - โรงละครกลางแจ้ง <p>ฝ่ายเทคนิค</p> <ul style="list-style-type: none"> - แผนกศิลปกรรม - แผนกซ่อมสงวนรักษา - แผนกเทคนิค - แผนกเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง - ส่วนซ่อมบำรุง - งานรักษาความปลอดภัย - งานอาคารสถานที่ - สวนสาธารณะ - ส่วนบริการอาหาร - ส่วนร้านขายของที่ระลึก - ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว

2.2 สรุปส่วนดำเนินงานของโครงการ

จากตารางที่ 2.1.4 ได้มีการเปรียบเทียบหน่วยงานจากการวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ จนได้มาซึ่งหน่วยงานที่เหมาะสมสำหรับโครงการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช โดยมีโครงสร้างของหน่วยงานต่างๆดังนี้

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงโครงสร้างหน่วยงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า งานรักษาความปลอดภัย หรือการนำไปใช้ในงานอาคารสถานที่

จากนั้นทำการศึกษาหน้าที่ของส่วนดำเนินงานโดยแบ่งหน่วยงานตามโครงสร้าง
หน่วยงานของศูนย์ฯ (แผนภูมิที่ 2.2) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงการสรุปส่วนดำเนินงานของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช
และหน้าที่ของส่วนดำเนินงาน

ส่วนดำเนินงาน	หน้าที่ของส่วนดำเนินงาน
<p>1. ส่วนบริหาร</p> <p>1.1 ฝ่ายบริหาร</p> <p>- คณะกรรมการบริหารงานของศูนย์ - ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากศูนย์ วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา , กรมศิลปากร , หน่วยงาน ราชการและสถาบันต่างๆที่ เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรม ร่วมประชุมเชิงวิชาการ</p> <p>1.2 ฝ่ายธุรการ</p> <p>- งานสารบรรณ - งานการเงินและพัสดุ</p> <p>- งานประชาสัมพันธ์</p> <p>1.3 ฝ่ายวิชาการ</p> <p>- งานค้นคว้าและวิจัย</p>	<p>- คัดเลือกแต่งตั้งอนุกรรมการจากองค์การต่างๆ ตามรูปแบบของศูนย์ฯ - ประสานงานกับ ส.ว.ช. , กรมศิลปากรหน่วยงานราชการและสถาบัน ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมประจำจังหวัด</p> <p>- งานเลขานุการ - งานวางแผนและประเมินผล - จัดเก็บเงิน การทำบัญชีของศูนย์ - ควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุ - ดูแล ซ่อมแซมพัสดุและครุภัณฑ์ - จัดซื้อและจัดจ้างพัสดุหรือครุภัณฑ์</p> <p>- เป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานทางด้านวัฒนธรรมทั้งภายใน และภายนอกศูนย์ - ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดนครราชสีมา</p> <p>- งานท้องถิ่น ทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น - ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในสาขาต่างๆ - ประสานงานกับหน่วยอื่น เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนดำเนินงาน	หน้าที่ของส่วนดำเนินงาน
<p>-งานบริการด้านการศึกษา</p> <p>-งานหอสมุดวัฒนธรรม</p> <p>-งานเอกสารและตำรา</p>	<p>-เชิญวิทยากร นักวิชาการจากสถาบันต่างๆ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้สนใจ</p> <p>-อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อหรือผู้เข้าชมหอวัฒนธรรม</p> <p>-จัดทำเอกสารความเป็นมาของหอวัฒนธรรม</p> <p>-ทำแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดง</p> <p>-บริการตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะข้อมูลท้องถิ่น</p> <p>-จัดตั้งงบประมาณในการจัดซื้อเอกสารวารสารตำราหนังสือ</p> <p>-จัดหาหนังสือวัสดุ ครุภัณฑ์เข้าห้องสมุด</p> <p>-รักษาและซ่อมบำรุงหนังสือชำรุด</p> <p>-บริการให้ยืมหนังสือได้ตามระเบียบของศูนย์</p> <p>-จัดทำเอกสารและตำราต่างๆของศูนย์ฯ</p> <p>-จัดหาวัสดุ ให้บริการพิมพ์ อัดสำเนาเอกสารและตำราต่างๆ</p> <p>-บำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ใช้ในการพิมพ์เอกสารและตำรา</p>
<p>2. ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม</p> <p>2.1 ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรม</p> <p>- งานอบรมศิลปวัฒนธรรม</p> <p>-ด้านหัตถกรรม</p> <p>-ด้านนาฏศิลป์</p> <p>-ด้านจริยธรรม</p> <p>- งานเผยแพร่วัฒนธรรม</p> <p>-งานวัฒนธรรมสัมพันธ์</p> <p>-งานวัฒนธรรมสัญจร</p>	<p>-วางแผนและกำหนดนโยบาย การฝึกอบรมด้านศิลปวัฒนธรรมทั้ง 3 สาขาของศูนย์ฯ</p> <p>-ดำเนินการฝึกอบรมทั้งภายนอกและภายในศูนย์</p> <p>-จัดให้มีการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์</p> <p>-ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมจริยธรรม</p> <p>-จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม</p> <p>-ดำเนินการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรม</p> <p>-จัดกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี</p> <p>-ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาจริยธรรม</p> <p>-แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารกับศูนย์วัฒนธรรมอื่น และวางโครงการชุมชนสัมพันธ์กับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว</p> <p>-นำเนื้อหาและการแสดงเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไปเผยแพร่ยังต่างจังหวัด</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้เผยแพร่ข้อมูลเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลไปยังเว็บไซต์ภายนอก

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนดำเนินงาน	หน้าที่ของส่วนดำเนินงาน
-งานวัฒนธรรมเคลื่อนที่ -งานอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่	-ปลูกฝังความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ -ส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในสาขาต่างๆ -ฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน -ให้ความรู้เกี่ยวกับงานพระราชพิธี และโบราณราชประเพณี
2.2 ฝ่ายนิทรรศการ	
-งานภัณฑารักษ์	-ศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของวัสดุทางวัฒนธรรม -ศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายของวัสดุและวิธีป้องกันแก้ไขความเสียหายดังกล่าว -ศึกษาแหล่งที่มีหน้าที่ป้องกันและซ่อมแซมวัสดุ
-งานทะเบียน	-จัดหาและรวบรวมวัสดุตามหมวดหมู่ -ลงทะเบียนวัสดุตามหมวดหมู่ -ลงบัตรรายการและบัตรข้อมูล -รับผิดชอบการยืมสิ่งของออกจากหอวัฒนธรรม -ตั้งงบประมาณและจัดซื้อวัสดุและสิ่งของต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียน
-งานนิทรรศการ	-จัดทำป้าย แผนภูมิ ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่จัดแสดง -จัดนิทรรศการหมุนเวียนและนิทรรศการในโอกาสสำคัญ -จัดหาอุปกรณ์ที่นำมาใช้ตั้งวางวัสดุต่าง ๆ
2.3 ฝ่ายจัดการแสดง	
-งานจัดแสดงทางศิลปวัฒนธรรม -หอประชุม -โรงละครกลางแจ้ง	-จัดให้มีการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อการดึงดูดความสนใจของผู้ชม ซึ่งจะทำการแสดงในส่วนหอประชุม และโรงละครกลางแจ้งเพื่อให้ประชาชนสามารถสัมผัสได้งายขึ้น
3. ฝ่ายเทคนิค	
3.1 ฝ่ายศิลปกรรม	
-งานออกแบบศิลปกรรม	-ทำการออกแบบทางด้านศิลปกรรมให้กับโครงการเช่น การจัดแสดงในส่วนนิทรรศการ การทำฉากละคร เป็นต้น
-งานเทคนิค	-เพื่อให้การจัดกิจกรรมต่างๆภายในโครงการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบำรุงรักษาสภาพของโครงการให้ดำเนินไปได้ อย่างปกติ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดงานที่ตื่นตาตื่นใจในการจัดแสดงงานได้จึงทำให้ฝ่ายเทคนิคต้องเข้ามามีบทบาท อันได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนดำเนินงาน	หน้าที่ของส่วนดำเนินงาน
-งานเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง	- งานเทคนิคแสง - เสียง - งานไฟฟ้า - งานเครื่องยนต์ - งานปฏิบัติการก่อสร้าง - งานถ่ายภาพ - งานทำหุ่นจำลอง - เก็บสะสมวัตถุที่ใช้จัดแสดงและวัตถุที่ร่อนการจัดแสดง โดยถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุนั้นๆ
-งานซ่อมสงวนรักษา	- ควบคุมดูแลรักษาตลอดจนซ่อมบำรุงวัตถุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ การแสดงในหอประชุม โรงละครกลางแจ้งหรืออื่นๆ
-งานรักษาความปลอดภัย	- ดูแลในบริเวณที่มีสิ่งของล้ำค่ารวมถึงการดูแลความปลอดภัยของการจราจรและอาคารให้ทั่วถึงทั้งโครงการ
-งานอาคารสถานที่	- ควบคุมดูแลการใช้งานและรักษาความสะอาดอาคารทั้งโครงการ รวมถึงการบำรุงรักษาต้นไม้และภูมิสถาปัตยกรรมภายในโครงการ

2.3 การกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่และโครงสร้างการบริหารโครงการ

จากการสรุปส่วนดำเนินงานและหน้าที่ของส่วนดำเนินงานของโครงการในตารางที่ 2.2ก. สามารถกำหนดสรุปตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของโครงการ และโครงสร้างการบริหารโครงการได้ดังตารางที่ 2.3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.3 ก. กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่และโครงสร้างการบริหารภายในโครงการ

ส่วนดำเนินงาน	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่โครงการ
1. ส่วนบริหาร	ผู้อำนวยการศูนย์
1.1 ฝ่ายบริหาร	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร คณะกรรมการบริหาร เลขานุการ
1.2. ฝ่ายธุรการ	หัวหน้าฝ่ายธุรการ
- งานสารบรรณ	หัวหน้าแผนกสารบรรณ เจ้าหน้าที่แผนก เจ้าหน้าที่สารนิเทศน์ เสมียน
- งานการเงินและพัสดุ	สมทบบัญชี ผู้ช่วยสมทบบัญชี เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุ เสมียน
- งานบริการชาวสาร	เจ้าหน้าที่บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว
- งานประชาสัมพันธ์	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
1.3. ฝ่ายวิชาการ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
- งานค้นคว้า วิจัย	หัวหน้างานค้นคว้า วิจัย เจ้าหน้าที่ทำงานวิจัย ผู้ช่วยทำงานวิจัย เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสาร
- งานบรรยายด้านการศึกษา	หัวหน้างานบริการด้านการศึกษา วิทยากร เจ้าหน้าที่ประจำ
- หอสมุดวัฒนธรรม	บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์
- งานเอกสารและตำรา	หัวหน้างานเอกสารและตำรา เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

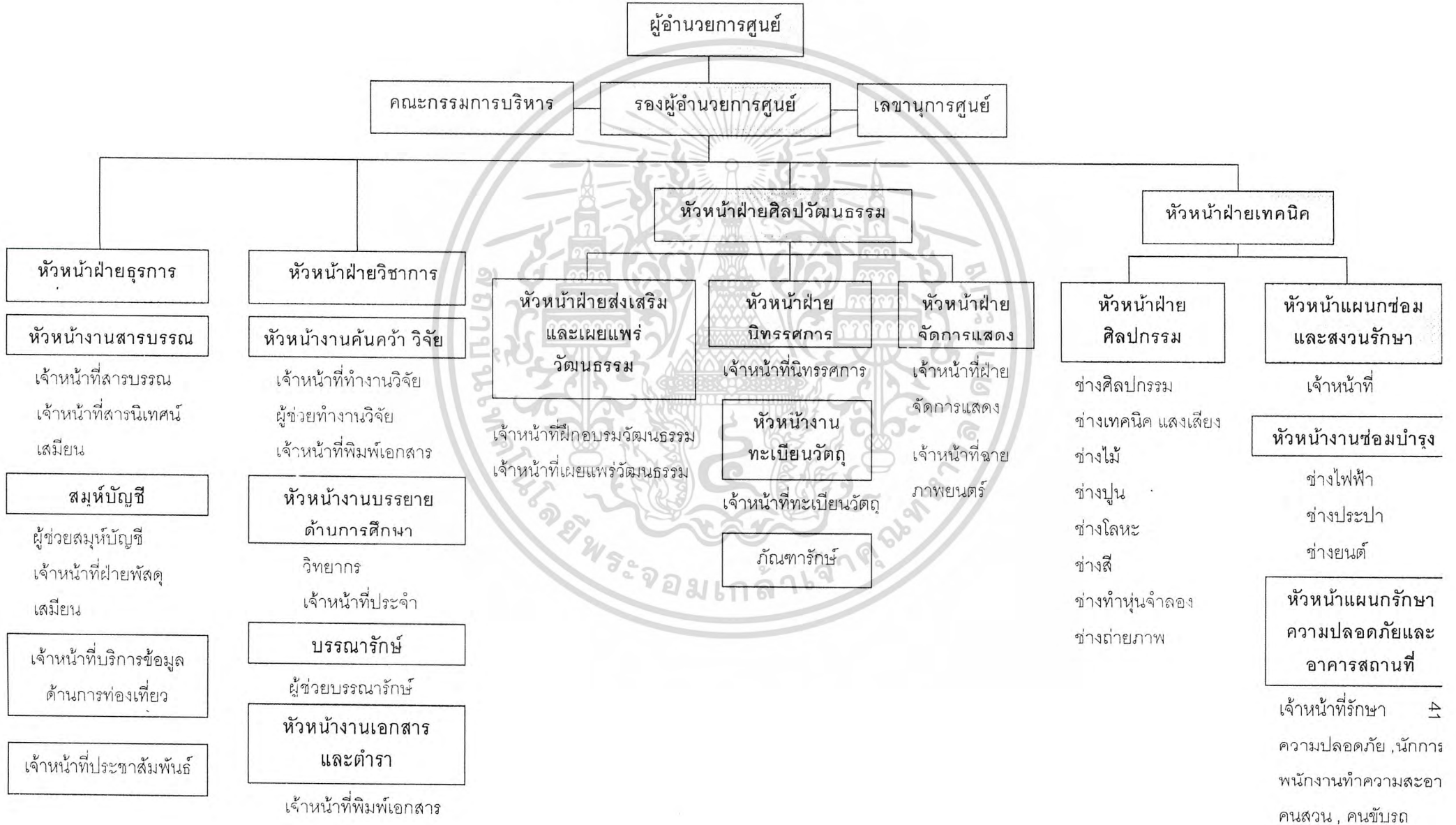
ส่วนดำเนินงาน	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่โครงการ
<p>2. ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม</p> <p>2.1 ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานฝึกอบรมวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> - ด้านหัตถกรรม - ด้านนาฏศิลป์ - ด้านจริยธรรม - งานเผยแพร่วัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> - ด้านวัฒนธรรมสัมพันธ์ - ด้านวัฒนธรรมสัญจร - ด้านวัฒนธรรมเคลื่อนที่ - ด้านอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ <p>2.2 ฝ่ายนิทรรศการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานนิทรรศการ - งานทะเบียน - งานภัณฑารักษ์ <p>2.3 ฝ่ายจัดการแสดง</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานจัดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม 	<p>หัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม</p> <p>หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรม</p> <p>เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมวัฒนธรรม</p> <p>เจ้าหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม</p> <p>หัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ</p> <p>เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิทรรศการ</p> <p>หัวหน้าแผนกทะเบียน</p> <p>เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนวัตถุ ภัณฑารักษ์</p> <p>หัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง</p> <p>เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการแสดง</p> <p>เจ้าหน้าที่ฉายภาพยนตร์</p>
<p>3 ฝ่ายเทคนิค</p> <p>3.1 ฝ่ายศิลปกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานออกแบบศิลปกรรม - งานเทคนิคพิเศษ 	<p>หัวหน้าฝ่ายเทคนิค</p> <p>หัวหน้าแผนกออกแบบศิลปกรรม</p> <p>ช่างศิลปกรรม</p> <p>ช่างเทคนิค แสงเสียง</p> <p>ช่างไม้, ช่างปูน</p> <p>ช่างโลหะ, ช่างสี</p> <p>ช่างทำหุ่นจำลอง</p> <p>ช่างถ่ายภาพ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนดำเนินงาน	ตำแหน่งเจ้าหน้าที่โครงการ
3.2 ฝ่ายซ่อมและสงวนรักษา - งานซ่อมสงวนรักษา - งานเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง - งานซ่อมบำรุงระบบ ประกอบอาคาร - งานรักษาความปลอดภัย และอาคารสถานที่	หัวหน้างานซ่อมและสงวนรักษา เจ้าหน้าที่งานซ่อมสงวนรักษาและเก็บสะสม วัตถุจัดแสดง หัวหน้าแผนกซ่อมบำรุง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างยนต์ หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัยและ อาคารสถานที่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย นักการภารโรง พนักงานทำความสะอาด คนสวน คนขับรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงโครงสร้างการบริหารของโครงการ



2.4 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบโครงการ

2.4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบจากส่วนดำเนินงานและโครงสร้างการบริหาร

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อกำหนดหน่วยงานที่เหมาะสมสำหรับโครงการ และการกำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่โครงการ ทำให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหลัก ๆ ของโครงการได้ดังนี้

1. ส่วนบริหาร
 - 1.1 ฝ่ายบริหาร
 - 1.2 ฝ่ายธุรการ
 - 1.3 ฝ่ายวิชาการ
2. ส่วนบริการด้านการศึกษา
 - 2.1 หอสมุดวัฒนธรรม
 - 2.2 ห้องโสตทัศนศึกษา
 - 2.3 ห้องบรรยายเอนกทัศน์
3. ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
 - 3.1 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม
 - 3.2 ส่วนงานเผยแพร่วัฒนธรรม
 - 3.3 ส่วนพัฒนาจริยธรรม
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม
 - 4.1 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ
 - 4.2 ส่วนจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม
 - 4.3 ส่วนออกแบบศิลปกรรม
5. ส่วนบริการ
 - 5.1 คลังนิทรรศการ
 - 5.2 ส่วนซ่อมบำรุง สงวนรักษา
 - 5.3 ส่วนซ่อมบำรุงระบบประกอบอาคาร
 - 5.4 ส่วนรักษาความปลอดภัย
 - 5.5 ฝ่ายอาคารสถานที่
6. ส่วนบริการอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ส่วนบริการสาธารณะ

- 7.1 แผนกประชาสัมพันธ์
- 7.2 แผนกบริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว
- 7.3 ส่วนร้านขายของพื้นเมืองและสาธิตการจัดทำ

8. ส่วนสวนสาธารณะ

- 8.1 สวนสาธารณะ
- 8.2 ลานคนเมือง
- 8.3 สนามเด็กเล่น

9. ส่วนที่จอดรถ

เมื่อกำหนดองค์ประกอบหลักของโครงการแล้วจากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบย่อยของโครงการ โดยมีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. องค์ประกอบหลักของโครงการ
2. ความต้องการพื้นฐานของผู้ใช้โครงการ และพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร
3. นโยบายและการบริหารของศูนย์

ตารางที่ 2..4.1 แสดงการกำหนดองค์ประกอบย่อยของโครงการจากส่วนดำเนินงานและเจ้าหน้าที่

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
1. ส่วนบริหาร 1.1 ฝ่ายบริหาร	- ผู้อำนวยการศูนย์ - รองผู้อำนวยการ - คณะกรรมการบริหาร - เลขานุการ	- ห้องผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องรองผู้อำนวยการ - ห้องทำงานคณะกรรมการ - ส่วนทำงานเลขานุการ - ห้องประชุมและส่วนโถงรับรอง - โถงรับรองและพักคอย - ห้องน้ำส้วม - PANTRY
1.2 ฝ่ายธุรการ แผนกสารบรรณ	- หัวหน้าฝ่ายธุรการ - หัวหน้าแผนกสารบรรณ - เจ้าหน้าที่แผนก - เจ้าหน้าที่สารนิเทศน์ - เสมียน	- ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายธุรการ - ห้องทำงานหัวหน้าแผนกสารบรรณ - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกสารบรรณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
<p>แผนกการเงินและพัสดุ</p> <p>1.3 ฝ่ายวิชาการ</p> <p>แผนกคั่นคว่ำ และวิจัย</p> <p>แผนกเอกสารและตำรา</p>	<p>-สมุหบัญชี</p> <p>-ผู้ช่วยสมุหบัญชี</p> <p>-เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุ</p> <p>-เสมียน</p> <p>-หัวหน้าฝ่ายวิชาการ</p> <p>-หัวหน้าแผนก</p> <p>-เจ้าหน้าที่ทำงานวิจัย</p> <p>-ผู้ช่วยทำงานวิจัย</p> <p>-เจ้าหน้าที่พิมพ์งานเอกสาร</p> <p>-หัวหน้าแผนก</p> <p>-เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสาร</p>	<p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกการเงินและพัสดุ</p> <p>-ห้องหัวหน้าฝ่ายวิชาการ</p> <p>-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกคั่นคว่ำและวิจัย</p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนกคั่นคว่ำและวิจัย</p> <p>-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกเอกสารและตำรา</p> <p>-ส่วนทำงานพิมพ์เอกสาร</p> <p>-ห้องเก็บเอกสารและวัสดุ</p> <p>-Pantry -ห้องน้ำ ส้วม</p>
<p>2. ส่วนบริการด้านการศึกษา</p> <p>- แผนกบริการด้านการศึกษา</p> <p>2.1 หอสมุดวัฒนธรรม</p>	<p>-หัวหน้าแผนก</p> <p>-วิทยากร</p> <p>-เจ้าหน้าที่แผนก</p> <p>-บรรณารักษ์</p> <p>-ผู้ช่วยบรรณารักษ์</p> <p>-ผู้ใช้อาคาร</p>	<p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกบริการการศึกษา</p> <p>-ห้องพักรับวิทยากร</p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนก</p> <p>-เวที</p> <p>-ห้องฉายสไลด์ และควบคุมระบบแสงเสียง</p> <p>-ห้องเก็บอุปกรณ์ เก็บฟิล์ม</p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่หอสมุดวัฒนธรรม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ห้องเก็บหนังสือ</p> <p>-ห้องซ่อมแซมหนังสือ เก็บอุปกรณ์</p> <p>-โถงทางเข้า</p> <p>-ฝากของ</p> <p>-พื้นที่ส่วนเช็คอินคนเข้า- ออก</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-บริเวณถ่ายเอกสาร</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
2.2 ห้องบรรยายเอนกทัศน์	<p>-ผู้ใช้อาคาร</p> <p>-เจ้าหน้าที่แผนกบริการด้านการศึกษา</p> <p>-ผู้ใช้อาคาร</p>	<p>-พื้นที่ชั้นวางหนังสือและส่วนนั่งอ่านหนังสือ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนวารสาร ● ห้องประวัติศาสตร์เมืองเสมาโครามะปุระ ● ห้องศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช ● ห้องประเทศไทย ● ห้องหนังสืออ้างอิง <p>-ห้องโสตทัศนศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้องSound Lab(ฟังเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้) ● ห้องดูวีดีทัศน์ (ดูเป็นกลุ่มจัดฉายตามตาราง) <p>-ห้องเก็บสื่อประกอบการบรรยายและห้องโสตฯ</p> <p>-โถงทางเข้า</p> <p>-ส่วนนั่งฟังบรรยาย</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p>
3. ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม 3.1 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม	<p>-หัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม</p> <p>-ผู้ใช้โครงการ</p> <p>-เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม</p>	<p>-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม</p> <p>-ห้องน้ำส้วม และ pantry</p> <p>-โถงพักคอยและพักผ่อน</p> <p>-ห้องฝึกอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ด้านทัศนกรรม ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา ทอผ้าไหม ● ด้านนาฏศิลป์ การละเล่น ดนตรี <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่</p> <p>-ห้องเก็บอุปกรณ์</p> <p>-ห้องน้ำส้วม</p> <p>-ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
3.2 ส่วนงานเผยแพร่ วัฒนธรรม	-เจ้าหน้าที่ส่วนงานเผยแพร่ วัฒนธรรม	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่
3.3ส่วนพัฒนาจริยธรรม - ธรรมสถาน	-เจ้าหน้าที่ส่วนพัฒนา จริยธรรม -ผู้ใต้โครงการ	-ห้องเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ -ศาลาปฏิบัติธรรม -ห้องน้ำ
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม		
4.1 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ -งานนิทรรศการ -งานทะเบียน -งานภัณฑารักษ์	-หัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ -เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิทรรศการ -หัวหน้าฝ่ายทะเบียน -เจ้าหน้าที่ทะเบียน -ภัณฑารักษ์ -ผู้ชม	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายนิทรรศการ -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายทะเบียน -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียน -ห้องทำงานภัณฑารักษ์ -ห้องน้ำเจ้าหน้าที่ -โถงพักผ่อน -โถงทางเข้า ส่วนพักผ่อนของผู้เข้าชมโครงการ -บริเวณรับฝากของ -ห้องน้ำ -Counter ประชาสัมพันธ์ ติดต่อสอบถาม -จำหน่ายบัตร -บริเวณจัดนิทรรศการถาวร, นิทรรศการ ชั่วคราว และนิทรรศการกลางแจ้ง -พื้นที่พักผ่อนระหว่างชมนิทรรศการ
4.2 ส่วนจัดการแสดง ฝ่ายจัดการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรม -ส่วนหอประชุม	-หัวหน้าฝ่าย -เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการแสดง -เจ้าหน้าที่ฉายภาพยนต์ และวีดีโอ -ผู้ชม	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง -ห้องทำงานและห้องพักเจ้าหน้าที่ -โถงทางเข้า -ส่วนที่นั่งชม -ห้องน้ำ ส้วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
-ส่วนโรงละครกลางแจ้ง	-เจ้าหน้าที่ -นักแสดง -ผู้ชม -เจ้าหน้าที่ -นักแสดง	-จำหน่ายบัตร -ห้องฉายภาพยนตร์ สไลด์ -ส่วนเก็บฟิล์มและอุปกรณ์ห้องฉายฯ -ห้องควบคุมระบบแสง เสียง-บริเวณชนส่ง อุปกรณ์ -ห้องน้ำ ส้วม -ห้องเครื่องงานระบบ -ส่วนเวทีการแสดงและฉาก -ห้องพักนักแสดง โถงทางเข้า -ห้องซ้อมการแสดง -ห้องน้ำ ส้วม -ทางเข้า ออก -ส่วนที่นั่งชม -ห้องน้ำ ส้วม -จำหน่ายบัตร -ส่วนควบคุมระบบแสง เสียง -ลานแสดงกลางแจ้ง -ส่วนพักนักแสดง เตรียมการแสดง -ห้องน้ำ ส้วม
5. ส่วนเทคนิคการจัดแสดง 5.1 แผนกศิลปกรรม 5.2 แผนกเทคนิค	-หัวหน้าฝ่ายเทคนิค -หัวหน้าแผนกศิลปกรรม -ช่างศิลปกรรม -ช่างเทคนิค แสงเสียง -ช่างปูน -ช่างไม้ -ช่างโลหะ , ช่างถ่ายภาพ -ช่างทำหุ่นจำลอง , ช่างสี	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายเทคนิค -ห้องน้ำ และ Pantry -ห้องทำงานหัวหน้าแผนก -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ -โรงปฏิบัติการงานช่าง -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่ -ห้องน้ำ ส้วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
5.3แผนกซ่อมสงวนรักษา	หัวหน้าแผนกซ่อมสงวนรักษา -เจ้าหน้าที่แผนกซ่อม สงวนรักษาและเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง	-ห้องทำงานหัวหน้าแผนก -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกซ่อม สงวนรักษาและเก็บสะสมวัตถุจัดแสดง -โรงปฏิบัติการงานช่าง
5.4คลังนิทรรศการ	-เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียน	-คลังเก็บวัตถุโบราณ -คลังเก็บวัตถุอื่น -ห้องน้ำ ส้วม -บริเวณส่งของ
6.ส่วนบริการ		
6.1ส่วนซ่อมบำรุงระบบประกอบอาคาร	หัวหน้าแผนกซ่อมบำรุง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างยนต์	-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกซ่อมบำรุง -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุง -พื้นที่สำหรับงานระบบประกอบอาคาร
6.2 แผนกรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่	หัวหน้าแผนก -ยาม -นักการภารโรง -พนักงานทำความสะอาด -คนสวน -คนขับรถ	-ห้องทำงานหัวหน้าแผนก -ป้อมยาม -ห้องพักยาม -ห้องพักผ่อนพนักงานและนักการภารโรง -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ ส้วม
7.ส่วนบริการอาหาร	-ผู้ให้บริการ -ผู้ประกอบการ	-โถงทางเข้า -ส่วนนั่งรับประทานอาหาร -ห้องน้ำ ส้วม -ส่วนบริการขายอาหาร -ส่วนเตรียมปรุงอาหาร -ส่วนเก็บอาหาร และอุปกรณ์การทำอาหาร - ส่วนพักผ่อนพนักงาน -ห้องน้ำ ส้วม -บริเวณส่งของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้อาคาร	องค์ประกอบย่อย
8. ส่วนบริการสาธารณะ		
8.1 แผนกประชาสัมพันธ์	-เจ้าหน้าที่แผนก ประชาสัมพันธ์	- เคา์นเตอร์ประชาสัมพันธ์ ติดต่อบริการ -เจ้าหน้าที่บัตร
8.2 แผนกบริการข้อมูลข่าวสาร ด้านการท่องเที่ยว	-เจ้าหน้าที่บริการข้อมูล -นักท่องเที่ยว	- เคา์นเตอร์ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว -ร้านขายสินค้าพื้นเมือง
8.3 ร้านขายสินค้าพื้นเมืองและ สถิติการจัดทำ	-ผู้ประกอบการ -ผู้ชม	- ส่วนสถิติการจัดทำเครื่องปั้นดินเผา ด้าน - ส่วนสถิติการสาวไหมและทอผ้าไหม อ.ปักธงชัย - โถงทางเข้า - โทรศัพท์สาธารณะ - ห้องน้ำดื่ม - ส่วนให้ความรู้ก่อนเข้าชม
8.4 ส่วนบริการสาธารณะ	-ผู้ชม	
9. สวนสาธารณะ	-ผู้ใช้โครงการ	- สวนสาธารณะ - สนามเด็กเล่น - ลานคนเมือง
10. ที่จอดรถ	-ผู้ใช้โครงการและผู้มาติดต่อ -เจ้าหน้าที่ -ส่วนบริการ	-ที่จอดรถเป็นหมู่คณะ -ที่จอดรถส่วนตัว -ที่จอดรถจักรยานและจักรยานยนต์ -ที่จอดรถส่วนตัว -ที่จอดรถจักรยานและจักรยานยนต์ -ที่จอดรถบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบโครงการจากอาคารตัวอย่าง

จากการศึกษาขององค์ประกอบต่างๆของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม จ.มหาสารคาม สามารถแยกเป็นองค์ประกอบต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.4.2 การศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม จ.มหาสารคาม

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง
1. ส่วนบริหาร	
1.1 ฝ่ายบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องรองผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องเลขานุการ - โถงทางเข้า - ห้องประชุมผู้บริหาร - ห้องหัวหน้าฝ่าย - ห้องน้ำ ส้วม
1.2 ฝ่ายธุรการ	<ul style="list-style-type: none"> - โถงทางานธุรการ - ประชาสัมพันธ์
1.3 ฝ่ายวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้าฝ่าย - ห้องทำงานฝ่ายวิชาการ - โถงทางเข้า - ห้องน้ำ ส้วม
2. ส่วนบริการด้านการศึกษา	
2.1 ห้องสมุด	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนอ่านหนังสือ - ที่เก็บหนังสือวัฒนธรรม
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม	
4.1 ส่วนนิทรรศการ	<ul style="list-style-type: none"> - โถงทางเข้า - นิทรรศการถาวร - นิทรรศการชั่วคราว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง
4.2 <u>โถงละคร</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ที่จำหน่ายบัตร - เวทีแสดง - ที่นั่งชมการแสดง - ห้องควบคุม - ห้องเก็บของ - โถงทางเข้า - ห้องเตรียมการแสดง - ห้องน้ำ ส้วม
5. <u>ส่วนบริการ</u>	
5.1 <u>ฝ่ายซ่อมสวนรักษา</u>	<ul style="list-style-type: none"> - โรงปฏิบัติงานซ่อมสวนรักษา - ห้องหัวหน้าฝ่าย - ห้องทำงานรวม - โถงทางเข้า - ห้องปฏิบัติการเคมี - โถงเอนกประสงค์ - ห้องน้ำ
5.2 <u>ฝ่ายรักษาความปลอดภัย</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ป้อมยาม - ห้องพักยาม - ห้องน้ำ
5.3 <u>ฝ่ายอาคารสถานที่</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องพักคนสวน - ห้องพักคนทำความสะอาด
6. <u>ห้องอาหาร</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องอาหาร โรงอาหาร - ครี - ที่ขายอาหาร
9. <u>ที่จอดรถ</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ที่จอดรถผู้เข้าชม - ที่จอดรถบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบกับอาคารตัวอย่าง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบ เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับโครงการ โดยสามารถกำหนดองค์ประกอบของโครงการได้ดังนี้

ตารางที่ 2.4.3 แสดงการเปรียบเทียบเพื่อกำหนดองค์ประกอบของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจากอาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
1.ส่วนสำนักงาน 1.1 ฝ่ายบริหาร	-ห้องผู้อำนวยการศูนย์ -ห้องรองผู้อำนวยการ -ห้องทำงานคณะกรรมการ -ส่วนทำงานเลขานุการ -ห้องประชุม, ส่วนโถงรับรอง -โถงรับรองและพักคอย -ห้องน้ำดื่ม -PANTRY	- ห้องผู้อำนวยการศูนย์ -ห้องรองผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องเลขานุการ -ห้องประชุมผู้บริหาร - โถงทางเข้า	-ห้องผู้อำนวยการศูนย์ -ห้องรองผู้อำนวยการ -ห้องทำงานคณะกรรมการ -ส่วนทำงานเลขานุการ -ห้องประชุม, โถงรับรอง -โถงรับรองและพักคอย -ห้องน้ำดื่ม -PANTRY
1.2 ฝ่ายธุรการ แผนกสารบรรณ แผนกการเงิน	-หัวหน้าฝ่ายธุรการ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกสารบรรณ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนก -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกการเงิน	- ห้องหัวหน้าฝ่าย - โถงทำงานธุรการ - ประชาสัมพันธ์	-หัวหน้าฝ่ายธุรการ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกสารบรรณ -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ธุรการ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนกการเงิน -ห้องน้ำดื่ม -PANTRY
1.3ฝ่ายวิชาการ แผนกค้นคว้าและวิจัย แผนกเอกสารและตำรา	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนก -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนก -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกเอกสารและตำรา -ส่วนทำงานพิมพ์เอกสาร -ห้องเก็บเอกสารและวัสดุ -Pantry -ห้องน้ำ ส้วม	- ห้องหัวหน้าแผนก - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนก -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนก -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกเอกสารและตำรา -ส่วนทำงานพิมพ์เอกสาร -ห้องเก็บเอกสารและวัสดุ -Pantry -ห้องน้ำ ส้วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจากอาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
<p>2. ส่วนบริการด้านการศึกษา</p> <p>แผนกบริการด้านการศึกษา</p> <p>2.1 หอสมุดวัฒนธรรม</p>	<p>-ห้องทำงานหัวหน้าแผนก</p> <p><u>บริการการศึกษา</u></p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ แผนก</p> <p>บริการการศึกษา</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่หอสมุดวัฒนธรรม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม เจ้าหน้าที่</p> <p>-ห้องเก็บหนังสือ</p> <p>-ห้องซ่อมแซมหนังสือ และเก็บอุปกรณ์</p> <p>-โถงทางเข้า, รั้วปากของ</p> <p>-พื้นที่ส่วนเช็คอินเข้า- ออก</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-บริเวณถ่ายเอกสาร</p> <p>-พื้นที่ชั้นวางหนังสือและส่วนนั่งอ่านหนังสือ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนวารสาร ● ห้องประวัติศาสตร์เมืองเสมาโคราษะปุระ ● ห้องศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราษะ ● ห้องประเทศไทย ● ห้องหนังสืออ้างอิง <p>-ห้องโสตทัศนศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้องSound Lab (ฟังเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้) ● ห้องดูวีดิทัศน์ (ดูเป็นกลุ่ม) 	<p>- ที่เก็บหนังสือวัฒนธรรม</p> <p>- ส่วนอ่านหนังสือ</p>	<p>-ห้องทำงานหัวหน้าแผนก</p> <p><u>บริการการศึกษา</u></p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ แผนก</p> <p>บริการการศึกษา</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่หอสมุดวัฒนธรรม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม เจ้าหน้าที่</p> <p>-ห้องเก็บหนังสือ</p> <p>-ห้องซ่อมแซมหนังสือและเก็บอุปกรณ์</p> <p>-โถงทางเข้า, รั้วปากของ</p> <p>-พื้นที่ส่วนเช็คอินเข้า- ออก</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-บริเวณถ่ายเอกสาร</p> <p>-พื้นที่ชั้นวางหนังสือและส่วนนั่งอ่านหนังสือ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนวารสาร ● ห้องประวัติศาสตร์เมืองเสมาโคราษะปุระ ● ห้องศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราษะ ● ห้องประเทศไทย ● ห้องหนังสืออ้างอิง <p>-ห้องโสตทัศนศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้องSound Lab (ฟังเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้) ● ห้องดูวีดิทัศน์ (ดูเป็นกลุ่ม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้จัดจำหน่ายตามตึกว่าง) เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้จัดจำหน่ายตามตึกว่าง) รั้ว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจากอาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
2.2ห้องบรรยาย เอนกทัศน์	-ห้องเก็บสื่อประกอบการบรรยายและห้องโสตฯ -โถงทางเข้า -ส่วนนั่งฟังบรรยาย -ห้องน้ำ ส้วม -เวที -ห้องฉายสไลด์ และควบคุมระบบแสงเสียง -ห้องเก็บอุปกรณ์ เก็บฟิล์ม -ห้องพักผู้บรรยาย		-ห้องเก็บสื่อประกอบการบรรยายและห้องโสตฯ -โถงทางเข้า -ส่วนนั่งฟังบรรยาย -ห้องน้ำ ส้วม -เวที -ห้องฉายสไลด์ และควบคุมระบบแสงเสียง -ห้องเก็บอุปกรณ์ เก็บฟิล์ม -ห้องพักผู้บรรยาย
3. ส่วนฝึกอบรม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม -ห้องน้ำส้วม และ pantry -ห้องทำงานฝ่ายฝึกอบรมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม โถงพักคอยและพักผ่อน -ห้องฝึกอบรม		-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม -ห้องน้ำส้วม และ pantry โถงพักคอยและพักผ่อน -ห้องฝึกอบรม
3.1 ส่วนฝึกอบรม ศิลปวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● ด้านหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา ทอผ้าไหม ● ด้านนาฏศิลป์ การละเล่นดนตรี -ห้องน้ำ ส้วม -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บอุปกรณ์ -ห้องน้ำส้วม -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่		<ul style="list-style-type: none"> ● ด้านหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา ทอผ้าไหม ● ด้านนาฏศิลป์ การละเล่นดนตรี -ห้องน้ำ ส้วม -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บอุปกรณ์ -ห้องน้ำส้วม -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่
3.2 ส่วนงานเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่าย -ห้องน้ำ		-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่าย -ห้องน้ำ

เอกสารที่ส่งงานไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์ จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจาก อาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
3.3 ส่วนฝึกอบรม จริยธรรม -ธรรมสถาน (ศาลาปฏิบัติธรรม)	-ห้องเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ -ศาลาปฏิบัติธรรม -ห้องน้ำ		-ห้องเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ -ศาลาปฏิบัติธรรม -ห้องน้ำ
4 ส่วนแสดงศิลป วัฒนธรรม 4.1 ส่วนจัดแสดง นิทรรศการ -งานทะเบียน -งานนิทรรศการ -งานภัณฑารักษ์	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย นิทรรศการ -ห้องทำงานและส่วนพักเจ้าหน้าที่ -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียน -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องน้ำเจ้าหน้าที่ -โถงพักผ่อน -โถงทางเข้า ส่วนพักคอยของ ผู้เข้าชมโครงการ -บริเวณรับฝากของ -Counter ประชาสัมพันธ์ ติด ต่อสอบถาม -จำหน่ายบัตร -บริเวณจัดนิทรรศการ, นิทรรศการชั่วคราว และ นิทรรศการกลางแจ้ง -ห้องน้ำส้วม -พื้นที่พักผ่อนระหว่างชม นิทรรศการ	-โถงทางเข้า -นิทรรศการถาวร นิทรรศการชั่วคราว	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย นิทรรศการ -ห้องทำงานและส่วนพักเจ้าหน้าที่ -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียน -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ -ห้องน้ำเจ้าหน้าที่ -โถงพักผ่อน -โถงทางเข้า ส่วนพักคอยของ ผู้เข้าชมโครงการ -บริเวณรับฝากของ -Counter ประชาสัมพันธ์ ติด ต่อสอบถาม -จำหน่ายบัตร -บริเวณจัดนิทรรศการ, นิทรรศการชั่วคราว และ นิทรรศการกลางแจ้ง -ห้องน้ำส้วม -พื้นที่พักผ่อนระหว่างชม นิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจากอาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
<p>4.2 ส่วนจัดการแสดง</p> <p>-ฝ่ายจัดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม</p> <p>-ส่วนหอประชุม</p> <p>-ส่วนโรงละครกลางแจ้ง</p>	<p>-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง</p> <p>-ห้องทำงานและห้องพักเจ้าหน้าที่</p> <p>-โถงทางเข้า</p> <p>-ส่วนที่นั่งชม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-จำหน่ายบัตร</p> <p>-ห้องฉายภาพยนตร์ สไลด์</p> <p>-ส่วนเก็บฟิล์มและอุปกรณ์ห้องฉายฯ</p> <p>-ห้องควบคุมระบบแสง เสียง-บริเวณขนส่งอุปกรณ์</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ห้องเครื่องงานระบบ</p> <p>-ส่วนเวทีการแสดงและฉาก</p> <p>-ห้องพักนักแสดง โถงทางเข้า</p> <p>-ห้องซ้อมการแสดง</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ทางเข้า ออก</p> <p>-ส่วนที่นั่งชม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-จำหน่ายบัตร</p> <p>-ส่วนควบคุมระบบแสง เสียง</p> <p>-ลานแสดงกลางแจ้ง</p> <p>-ส่วนพักนักแสดง เตรียมการแสดง</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p>	<p>- โถงทางเข้า</p> <p>- ที่นั่งชมการแสดง</p> <p>- ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>- ที่จำหน่ายบัตร</p> <p>- ห้องเก็บของ</p> <p>- ห้องควบคุม</p> <p>- เวทีแสดง</p> <p>- ห้องเตรียมการแสดง</p>	<p>-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง</p> <p>-ห้องทำงานและห้องพักเจ้าหน้าที่</p> <p>-โถงทางเข้า</p> <p>-ส่วนที่นั่งชมการแสดง</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-จำหน่ายบัตร</p> <p>-ห้องฉายภาพยนตร์ สไลด์</p> <p>-ส่วนเก็บฟิล์มและอุปกรณ์ห้องฉายฯ</p> <p>-ห้องควบคุมระบบแสง เสียง-บริเวณขนส่งอุปกรณ์</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ห้องเครื่องงานระบบ</p> <p>-ส่วนเวทีการแสดงและฉาก</p> <p>-ห้องพักนักแสดง โถงทางเข้า</p> <p>-ห้องเตรียมการแสดง</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-ทางเข้า ออก</p> <p>-ส่วนที่นั่งชม</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p> <p>-จำหน่ายบัตร</p> <p>-ส่วนควบคุมระบบแสง เสียง</p> <p>-ลานแสดงกลางแจ้ง</p> <p>-ส่วนพักนักแสดง เตรียมการแสดง</p> <p>-ห้องน้ำ ส้วม</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์ จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจาก อาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
4.3 ส่วนออกแบบ ศิลปกรรม -แผนกศิลปกรรม -แผนกเทคนิค	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย เทคนิค -ห้องน้ำ และ Pantry -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนก -โรงปฏิบัติการงานช่าง -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่ -ห้องน้ำ ส้วม		-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย เทคนิค -ห้องน้ำ และ Pantry -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่แผนก -โรงปฏิบัติการงานช่าง -ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่ -ห้องน้ำ ส้วม
5.ส่วนบริการ 5.1 คลังนิทรรศการ 5.2 ส่วนซ่อมสงวน รักษา	-คลังเก็บวัตถุโบราณ -คลังเก็บวัตถุอื่นๆ -บริเวณรับส่งของ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกและ เจ้าหน้าที่ -ห้องซ่อมสงวนรักษา -ห้องน้ำ ส้วม	- ห้องหัวหน้าฝ่ายห้อง ทำงานรวม - โรงปฏิบัติงานซ่อมสงวน รักษา - ห้องน้ำ - โถงทางเข้า - ห้องปฏิบัติการเคมี - โถงเอนกประสงค์	-คลังเก็บวัตถุโบราณ -คลังเก็บวัตถุอื่นๆ -บริเวณรับส่งของ -ห้องทำงานหัวหน้าแผนกและ เจ้าหน้าที่ -ห้องซ่อมสงวนรักษา - ห้องน้ำ ส้วม - โถงทางเข้า - ห้องปฏิบัติการเคมี
5.3 ส่วนซ่อมบำรุง ระบบประกอบ อาคาร	-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกซ่อม บำรุง -พื้นที่สำหรับงานระบบ ประกอบอาคาร		-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกซ่อม บำรุง - พื้นที่สำหรับงานระบบ ประกอบอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจากอาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
5.4 ส่วนรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่	<ul style="list-style-type: none"> -ห้องทำงานหัวหน้าแผนก รักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่ -ป้อมยาม -ห้องพักยาม -ห้องพักพนักงานและนักการภารโรง -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ ส้วม 	<ul style="list-style-type: none"> - ป้อมยาม - ห้องพักยาม - ส่วนพักผ่อนพนักงาน - ห้องพักพนักงานทำความสะอาด - ห้องน้ำ ส้วม 	<ul style="list-style-type: none"> -ห้องทำงานหัวหน้าแผนก รักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่ - ป้อมยาม - ห้องพักยาม - ส่วนพักผ่อนพนักงาน - ห้องพักพนักงานทำความสะอาด - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ ส้วม
6.ส่วนบริการอาหาร	<ul style="list-style-type: none"> -โถงทางเข้า -ส่วนนั่งรับประทานอาหาร -ห้องน้ำ ส้วม -ส่วนบริการขายอาหาร -ส่วนเตรียมปรุงอาหาร -ส่วนเก็บอาหาร และอุปกรณ์การทำอาหาร -บริเวณส่งของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องอาหาร โรงอาหาร - ที่ขายอาหาร -ครัว 	<ul style="list-style-type: none"> - โถงทางเข้า - ส่วนนั่งรับประทานอาหาร - ห้องน้ำ ส้วม - ส่วนบริการขายอาหาร - ส่วนเตรียมปรุงอาหาร - ส่วนเก็บอาหาร และอุปกรณ์การทำอาหาร - บริเวณส่งของ
7.ส่วนบริการสาธารณะ 7.1 แผนกประชาสัมพันธ์ 7.2 แผนกบริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ -เจ้าหน้าที่ -เคาน์เตอร์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว - ส่วนแสดงข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด 		<ul style="list-style-type: none"> - เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ -เจ้าหน้าที่ -เคาน์เตอร์ให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว - ส่วนแสดงข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อยวิเคราะห์ จากส่วนดำเนินงาน	องค์ประกอบย่อยจาก อาคารตัวอย่าง	องค์ประกอบของโครงการ
7.3 ร้านขายสินค้า พื้นเมืองและสาธิต การจัดทำ	-ร้านขายสินค้าพื้นเมือง -ส่วนสาธิตการจัดทำสินค้า พื้นเมือง		-ร้านขายสินค้าพื้นเมือง -ส่วนสาธิตการจัดทำเครื่องปั้น ดินเผาด้านကျီယ -ส่วนสาธิตการสาวไหมและทอ ผ้าไหมอ.ปักธงชัย -ส่วนสาธิตการทำมีดลองตอง
7.4 ส่วนบริการ สาธารณะ	-โถงทางเข้า -โทรศัพท์สาธารณะ -ห้องน้ำส้วม -ส่วนให้ความรู้ก่อนเข้าชม	-โถงทางเข้า -ห้องน้ำ ส้วม	-โถงทางเข้า -โทรศัพท์สาธารณะ -ห้องน้ำส้วม -ส่วนให้ความรู้ก่อนเข้าชม
8. สวนสาธารณะ	-สวนสาธารณะ -สนามเด็กเล่น		-สวนสาธารณะ -สนามเด็กเล่น
9. ที่จอดรถ	-ที่จอดรถเป็นหมู่คณะ -ที่จอดรถส่วนตัว -ที่จอดรถจักรยานและ จักรยานยนต์ -ที่จอดรถบริการ	-ที่จอดรถผู้มาชม -ที่จอดรถบริการ	-ที่จอดรถเป็นหมู่คณะ -ที่จอดรถส่วนตัว -ที่จอดรถจักรยานและ จักรยานยนต์ -ที่จอดรถบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของโครงการ

3.1 การวิเคราะห์ประเภทและจำนวนผู้ใช้อาคาร

3.1.1 ประเภทของผู้ใช้อาคาร

สำหรับโครงการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช ตามวัตถุประสงค์ของโครงการก็เพื่อตอบสนองต่อทางด้านสังคม ดังนั้นผู้ใช้อาคารของโครงการจึงเป็นเยาวชนและประชาชนทั่วไปรวมถึงบุคลากรที่จะทำให้โครงการนี้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ผู้ให้บริการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ (Officer) , พนักงานฝ่ายต่างๆ (Staff) และศิลปินพื้นบ้านที่มาทำการแสดงและสาธิต โดยกิจกรรมต่างๆได้กล่าวไว้ในบทที่ 2
2. ผู้ใช้บริการ ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษาหาความรู้ และผู้มาพักผ่อนหย่อนใจ โดยสามารถแบ่งประเภทของผู้ใช้บริการได้ดังนี้
 - 2.1 ประชาชนทั่วไป
 - 2.2 นักเรียน นักศึกษา
 - 2.3 อาจารย์ , นักวิชาการและศิลปินที่สนใจโดยเฉพาะ
 - 2.4 นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ

ตารางที่ 3.1.1 แสดงกิจกรรมของผู้ใช้บริการประเภทต่างๆ

ผู้ใช้บริการ	กิจกรรมของผู้ใช้บริการ
1.ประชาชนทั่วไป	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัด - เป็นการเพลิดเพลินใจในวันหยุด และงานเทศกาลต่างๆ - หารื้อของพื้นเมือง ของใช้จากฝีมือชาวบ้าน - พักผ่อน แบบสงบบริเวณสวนสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ให้บริการ	กิจกรรมของผู้ให้บริการ
2.นักเรียน นักศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัด - ฝึกอบรมด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและด้านจริยธรรมในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์และตอนเย็น - พบปะเพื่อน สนุกสนาน - นั่งอ่านหนังสือเจียบๆ สงบ
3. อาจารย์ , นักวิชาการและศิลปินที่สนใจโดยเฉพาะ	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหาความรู้อย่างลึกซึ้ง - พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - มาติดต่อ
4. นักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ - ติดต่อสอบถามเรื่องการท่องเที่ยว - มาท่องเที่ยว - ซื้อของพื้นเมืองและของที่ระลึก

3.1.2 การวิเคราะห์หาจำนวนผู้ใช้สอย

จากการแบ่งประเภทของผู้ใช้สอยอาคารเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดจำนวนผู้ใช้สอยก็จะแบ่งตามประเภทของผู้ใช้สอยอาคารเช่นเดียวกัน

1. ผู้ให้บริการ

การกำหนดจำนวนผู้ให้บริการจะพิจารณาจากหน้าที่ โดยจะกำหนดอัตรากำลังในส่วนของผู้ให้บริการและพนักงานเท่านั้น ส่วนศิลปินที่ทำการแสดงหรือสาธิตจะเป็นการให้บริการชั่วคราวและไม่สามารถกำหนดจำนวนได้แน่นอน

ตารางที่ 3.1.2ก. แสดงหน้าที่และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
1. ส่วนบริหาร	-ผู้อำนวยการศูนย์	-เป็นหัวหน้าในการรับผิดชอบบริหารงานทั้งหมดของศูนย์ให้ดำเนินไปตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ	1
1.1 ฝ่ายบริหาร	-รองผู้อำนวยการ	-ทำหน้าที่คอยช่วยเหลืองานผู้อำนวยการศูนย์หรือทำหน้าที่แทนเมื่อผู้อำนวยการไม่อยู่	1
	-คณะกรรมการบริหาร	-ร่วมปรึกษา วิเคราะห์ ปัญหาและแนะนำข้อเสนอต่างๆ เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ (คณะกรรมการบริหารประกอบด้วยบุคคลจากหน่วยงานศูนย์ฯ ของ ส.ว.ช. นอกจากนี้ประกอบด้วยหน่วยงาน	5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานาชาติ ไม่ควรเผยแพร่ไปยังหน่วยงานอื่น การค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
1.2 ฝ่ายธุรการ	-เลขานุการ	งานราชการ สถานศึกษา และหน่วยงานเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของโคราช) -ปฏิบัติงานต่างๆตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงาน และจัดรวมประชุม คณะกรรมการ หรือหัวหน้าฝ่าย	1
	-หัวหน้าฝ่ายธุรการ	-ควบคุมดูแล รับผิดชอบการติดต่อต่างๆ ดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์และควบคุมการทำงานของแผนกต่างๆได้แก่ แผนกสารบรรณ แผนกการเงิน แผนกรักษาความปลอดภัย แผนกอาคารสถานที่ แผนกบริการข่าวสาร และประชาสัมพันธ์	1
แผนกสารบรรณ	-หัวหน้าแผนกสารบรรณ	-รับผิดชอบงานด้านสารบรรณ เอกสารต่างๆ	1
	-เจ้าหน้าที่แผนก	-รับผิดชอบด้านเอกสาร ติดต่อสอบถาม ทำจดหมายโต้ตอบ รวบรวมเอกสารของฝ่ายต่างๆ	2
แผนกการเงินและพัสดุ	-เสมียน	-พิมพ์จดหมาย เอกสาร และจัดเก็บเอกสาร	1
	-เจ้าหน้าที่สารนิเทศน์	-ให้บริการเผยแพร่ด้านข้อมูล จัดทำสถิติ และจัดทำกาประเมินผลข้อมูลสถิติดังกล่าว	2
	-สมุห์บัญชี	-รับผิดชอบด้านการเงินของศูนย์ รับ-จ่ายเงิน ทำยอดเงินงบประมาณ รวบรวมเอกสาร จัดทำการเบิกจ่ายและควบคุมเรื่องการเงินการบัญชี	1
	-ผู้ช่วยสมุห์บัญชี	-แบ่งเบาภาระของสมุห์บัญชี รวมทั้งงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย	1
1.3 ฝ่ายวิชาการ	-เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุ	-ควบคุมดูแลการเบิกจ่ายพัสดุและครุภัณฑ์	1
	-เสมียน	-รับผิดชอบการจัดทำเอกสารด้านการเงิน	1
แผนกคันทคว้า วิจัย	-หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	-ควบคุมดูแลการศึกษาค้นคว้าและการให้บริการทางการศึกษา	1
	-หัวหน้าแผนกคันทคว้า	-ดำเนินการควบคุม ดูแลการวิจัยงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	1
	-เจ้าหน้าที่ทำงานวิจัย	-นักวิชาการทำหน้าที่คันทคว้า วิจัยงานรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม เตรียมจัดทำเป็นเอกสารเพื่อนำไปเผยแพร่ความรู้ อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
แผนกเอกสารและ ตำรา	-ผู้ช่วยทำงานวิจัย -เจ้าหน้าที่พิมพ์งาน เอกสาร <u>-หัวหน้าแผนกเอกสาร และตำรา</u>	- คอยช่วยเหลือ ในการค้นคว้า วิจัย จัดหาข้อมูล - จัดพิมพ์เอกสารของฝ่ายวิชาการ ส่งไปแผนก เอกสารและตำรา เพื่อเตรียมจัดทำเอกสารทางวิชา การในจัดทำเป็นเอกสารทางวิชาการต่อไป - รับผิดชอบจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการ และ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของศูนย์เช่น สุจิตร์ การแสดง ข้อมูลประชาสัมพันธ์ และหนังสือราชการ ต่างๆ	2 1 1
	-เจ้าหน้าที่จัดพิมพ์ เอกสารและตำรา	-พิมพ์ จัดทำเอกสารและตำราต่างๆของศูนย์ รวม ถึงจัดเก็บรวบรวมเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน	2
2. ส่วนบริการด้าน การศึกษา	- <u>หัวหน้าแผนกบริการการ ศึกษา</u> -เจ้าหน้าที่แผนก	- รับผิดชอบ ควบคุมการดำเนินการด้านการบริการ การศึกษา - รับผิดชอบงานด้านบริการด้านการศึกษา เช่น การจัดห้องบรรยาย จัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ และเอกสารประกอบการบรรยายและสาธิต	1 2
2.1 <u>หอสมุดวัฒนธรรม</u>	-บรรณารักษ์ -ผู้ช่วยบรรณารักษ์	- รับผิดชอบการให้บริการในหอสมุด จัดรวบรวม และพิจารณาคัดเลือกหนังสือ เอกสารทางวิชาการ รวมถึงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น เทป วีดิทัศน์ มา จัดเก็บรวบรวมเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้โครงการ - ช่วยเหลือ งานภายในหอสมุดเช่น แยกหมวดหมู่ หนังสือ และสื่อต่างๆ ทำบัตรรายการ เก็บหนังสือ เข้าชั้น ซ่อมแซมหนังสือ ให้บริการยืมคืน เป็นต้น	1 3
2.2 <u>ห้องบรรยาย</u>	-วิทยากร	-จัดบรรยาย สาธิต ให้ข้อมูลทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมพื้นบ้านและทางด้านโบราณคดีของโคราช แก่ผู้เข้าชมโครงการ	2
	- <u>หัวหน้าฝ่าย ศิลปวัฒนธรรม</u>	-ควบคุมงานฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวกับการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ ส่วนส่งเสริมและ เผยแพร่ ส่วนนิทรรศการ และส่วนจัดการแสดง ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
3. ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม		
3.1 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม	-เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและควบคุม	- จัดให้มีการฝึกอบรม ฝึกสอนและจัดให้มีภาคปฏิบัติงานศิลปวัฒนธรรมที่บ้าน เช่น การทอผ้า การปั้นเครื่องปั้นดินเผา การฝึกร้องเพลงโคราช ฯลฯ แก่เยาวชน เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่บ้านเอาไว้	2
3.2 ส่วนงานเผยแพร่วัฒนธรรม	-เจ้าหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม	- จัดให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมของจังหวัดในสถานที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยติดต่อกับฝ่ายจัดนิทรรศการและฝ่ายจัดการแสดง รวมถึงติดต่อให้มีการนำศิลปวัฒนธรรมที่บ้านจากที่ต่างๆ มาจัดแสดงภายในศูนย์ฯ ด้วย	2
3.3 ส่วนส่งเสริมจริยธรรม - ธรรมสถาน (ศาลาปฏิบัติธรรม)	-เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาจริยธรรม	- จัดทำกิจกรรมทางจริยธรรม เช่น จัดให้มีการเรียนการสอนจริยธรรมและการนั่งสมาธิในวันหยุด จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	2
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม			
4.1 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ	-หัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ	- ควบคุมและรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในฝ่ายนิทรรศการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	1
-งานนิทรรศการ	-เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดนิทรรศการ	- จัดแสดงภายในส่วนนิทรรศการ ทั้งนิทรรศการถาวร นิทรรศการชั่วคราวและนิทรรศการกลางแจ้ง	3
-งานทะเบียนวัตถุ	-หัวหน้าแผนกทะเบียน	- ควบคุมการลงทะเบียนสิ่งของที่จัดแสดง ดูแลและตรวจสอบสภาพของสิ่งของ - วัตถุที่จัดแสดง	1
	-เจ้าหน้าที่ทะเบียน	- ทำทะเบียนของวัตถุที่จัดแสดง เช็คสภาพ ทำรายงานเสนอต่อหัวหน้าแผนก	2
-งานภัณฑารักษ์	-ภัณฑารักษ์	-ดูแลรักษาวัตถุ สิ่งของที่นำมาจัดแสดงทุกชิ้นให้อยู่ในสภาพดี ควบคุมการจัดนิทรรศการ ให้บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงให้แก่ผู้เข้าชมนิทรรศการ	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
4.2 ส่วนจัดการแสดง			
-ฝ่ายจัดการแสดง ทางศิลปวัฒนธรรม ภายในหอประชุม และโรงละคร กลางแจ้ง	-หัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง -เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัด การแสดง -เจ้าหน้าที่ฉายภาพยนตร์ และวีดีโอ	- ควบคุมและกำหนดให้มีการจัดการแสดงทาง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน รวมถึงการติดต่อกับสถาบัน ต่างๆ เพื่อนำศิลปินมาแสดง - ดูแลและควบคุมการแสดงต่างๆ เพื่อจัดการแสดง ทั้งภายในและภายนอกศูนย์ - ควบคุมการฉายภาพยนตร์และวีดีโอในส่วนของ หอประชุม ห้องบรรยาย และ หอนิทรรศการ	1 3 2
5. ส่วนเทคนิคการ จัดแสดง	-หัวหน้าฝ่ายเทคนิค	-ควบคุมดูแลการทำงานฝ่ายเทคนิคทั้งหมดได้แก่ 1.ด้านศิลปกรรม ได้แก่ แผนกศิลปกรรม แผนก เทคนิค 2.ด้านซ่อมบำรุงและสงวนรักษา ได้แก่ แผนกเก็บ สะสมวัตถุจัดแสดง แผนกซ่อมสงวนรักษา แผนก ซ่อมบำรุงระบบ	1
-แผนกศิลปกรรม	-หัวหน้าแผนกศิลปกรรม	-ทำหน้าที่รับผิดชอบการออกแบบตกแต่งภายในศูนย์ เช่น การออกแบบฉากที่ใช้ในการแสดง สิ่งพิมพ์ งานประชาสัมพันธ์ของศูนย์ ควบคุมดูแลออกแบบ ด้านเทคนิคในการจัดแสดงต่างๆภายในศูนย์	1
	-ช่างศิลปกรรม	- รับผิดชอบงานออกแบบตกแต่งภายในศูนย์ รวมถึง การออกแบบและจัดทำสิ่งพิมพ์ งานประชาสัมพันธ์ ของศูนย์ ฉากที่ใช้ในการแสดง อุปกรณ์ต่างๆเพื่อให้ ประกอบในการจัดแสดงของศูนย์	2
-แผนกเทคนิค	-ช่างเทคนิค แสงเสียง	- ทำหน้าที่ควบคุมระบบแสงและเสียงที่ใช้ประกอบ การแสดงภายในศูนย์ฯ ในส่วนของนิทรรศการ หอประชุม โรงละครกลางแจ้ง รวมถึงการดูแล บำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในระบบด้วย	2
	-ช่างก่อสร้าง	- ช่วยเหลือการจัดทำผลงานและวัตถุต่างๆ ที่ ออกแบบโดยแผนกศิลปกรรมบางส่วน รวมถึง การซ่อมแซมอาคารซึ่งประกอบด้วยงานไม้ งานปูน งานโลหะ งานทาสี	4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
	-ช่างถ่ายภาพ	-รับผิดชอบการถ่ายภาพ ภาพยนตร์ วิดีโอ เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการและการประชาสัมพันธ์ของศูนย์	2
	-ช่างทำหุ่นจำลอง	- จัดทำหุ่นจำลองเพื่อประกอบการจัดแสดง	2
5. ส่วนบริการ			
5.1 <u>แผนกซ่อมสงวนรักษาและเก็บสะสม</u>	-หัวหน้าแผนกซ่อมสงวนรักษา	-รวบรวมข้อมูลการค้นคว้า วิจัย การปฏิบัติการทดลอง เพื่อหาวิธีสงวนรักษาที่ดี	1
5.2 <u>คลังนิทรรศการ</u>		-ควบคุมการเคลื่อนย้าย การเก็บรักษาวัตถุที่ใช้จัดแสดงภายในคลังนิทรรศการ	
		-ควบคุมการตรวจสอบสภาพ การบำรุงรักษาวัตถุจัดแสดง	
	-เจ้าหน้าที่แผนกซ่อมสงวนรักษาและเก็บสะสม	-เคลื่อนย้ายวัตถุเข้า-ออกจากคลัง ตรวจสอบสภาพบำรุงรักษาและซ่อมแซมวัตถุที่ใช้ในการจัดแสดงและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดแสดงนิทรรศการ	2
5.3 <u>แผนกซ่อมบำรุงระบบประกอบอาคาร</u>	-หัวหน้าแผนกซ่อมบำรุง	-ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมการจัดการและการซ่อมบำรุงงานระบบประกอบอาคาร	1
	-ช่างไฟฟ้า	-ตรวจสอบคุณภาพอุปกรณ์ไฟฟ้า ดูแลการใช้งาน รวมถึงการบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ในระบบไฟฟ้าของโครงการ	1
	-ช่างประปา	-ตรวจสอบคุณภาพ ดูแลการใช้งาน รวมถึงการบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ในระบบประปาของโครงการให้อยู่ในสภาพดี	1
	-ช่างยนต์	- ตรวจสอบคุณภาพ ดูแลการใช้งาน รวมถึงการบำรุงรักษาและซ่อมแซมเครื่องยนต์ที่เป็นส่วนประกอบของงานระบบประกอบอาคารและยานพาหนะของโครงการ	1
5.4 <u>แผนกรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่</u>	-หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่	- รับผิดชอบการจัดกำลังคนในการรักษาความปลอดภัยของศูนย์ ดูแลสิ่งของ ควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	1
		- ดูแลตรวจเช็คสภาพอาคารโดยทั่วไป ควบคุมดูแลความเรียบร้อยในส่วนต่างๆของศูนย์	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	เจ้าหน้าที่	หน้าที่	อัตรา
	-เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	- ดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งของผู้มาใช้โครงการ และทรัพย์สินทั้งภายนอกและภายในโครงการ	6
	-นักการภารโรง	- ควบคุมการจราจรและที่จอดรถภายในโครงการ	1
	-พนักงานทำความสะอาด	- รับส่งหนังสือ เินหนังสือภายในศูนย์	3
	-คนสวน	- ดูแลรักษาความสะอาดโดยทั่วไปภายในศูนย์	2
	-คนขับรถ	- ดูแลรักษาความสะอาดภายนอกศูนย์ ตกแต่งและบำรุงรักษาต้นไม้ภายในโครงการให้สวยงาม	1
	-คนขับรถ	- ขับรถเพื่องานบริการต่างๆ ของศูนย์	1
6. ส่วนบริการอาหาร	-ผู้ประกอบการ	- ประกอบการด้านการขายอาหารภายในโครงการ โดยเป็นการเข้าพื้นที่ของศูนย์	vary
	-พนักงานทำความสะอาด	- ทำความสะอาดภาชนะ โต๊ะเก้าอี้ และอาคาร เฉพาะในส่วนบริการอาหารเท่านั้น	2
7. ส่วนบริการนักท่องเที่ยว			
7.1 <u>แผนกประชาสัมพันธ์</u>	-เจ้าหน้าที่แผนกประชาสัมพันธ์	- ทำหน้าที่ต้อนรับและให้บริการสอบถามเกี่ยวกับด้านอาคารสถานที่ของศูนย์	1
7.2 <u>แผนกบริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว</u>	-เจ้าหน้าที่บริการข้อมูลข่าวสาร	- ให้บริการข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวและด้านอื่นๆ ของจังหวัด	2
7.3 <u>ร้านขายสินค้าพื้นเมืองและสถิติการจัดทำ</u>	-ผู้ประกอบการ	- เข้าพื้นที่เพื่อขายสินค้าพื้นเมือง	vary
		- มีการนำศิลปินพื้นบ้านมาสาธิตการทำสินค้าพื้นเมือง	

จากตารางที่ 3.1.2ก. สามารถสรุปอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ (ผู้ให้บริการ)ภายในโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช โดยจำแนกตามโครงสร้างการบริหารโครงการ(จากแผนภูมิที่ 2.3) ได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ฝ่ายบริหาร	8
2. ฝ่ายธุรการ	1
2.1 แผนงสารบรรณ	6
2.2 แผนกการเงินและพัสดุ	4
2.3 แผนกบริการชาวสาร	2
2.4 แผนกประชาสัมพันธ์	1
รวม	14
3. ฝ่ายวิชาการ	1
3.1 แผนกค้นคว้าและวิจัย	6
3.2 แผนกบริการด้านการศึกษา	5
3.3 หอสมุดวัฒนธรรม	4
3.4 งานเอกสารและตำรา	3
รวม	19
4. ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	1
4.1 ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม	6
4.2 ฝ่ายนิทรรศการ	9
4.3 ฝ่ายจัดการแสดง	6
รวม	22
5. ฝ่ายเทคนิค	1
5.1 ฝ่ายศิลปกรรม	13
5.2 ฝ่ายบริการ	22
รวม	36
รวมเจ้าหน้าที่ทั้งหมด	99

2. ผู้ให้บริการ

การวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้บริการของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และโบราณคดีโคราชนั้นต้องศึกษาจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่มีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันมา ร่วมพิจารณา เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ที่ยังไม่มีสถิติผู้ใช้อาคารในอดีตมาก่อน อีกทั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา มีการย้ายที่มายังอาคารปัจจุบันจึงไม่มีการจัดบันทึก

จำนวนผู้เข้าชมในช่วงปัจจุบันมีเพียงในช่วงปี พ.ศ. 2522-2526 ดังนั้นจึงพิจารณาจำนวนผู้ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพินายซึ่งมีขนาดเล็กกว่าแต่ก็ใกล้เคียงกัน ส่วนข้อมูลของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัยนั้นอาจคลาดเคลื่อนในเรื่องของจำนวนผู้ใช้บริการเนื่องจากขนาดของโครงการแตกต่างกันมาก แต่ก็สามารถนำมาร่วมพิจารณาแนวโน้มต่างๆได้ เพราะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังศึกษาจากข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อดูแนวโน้มการเพิ่มของจำนวนผู้มาเยือนจังหวัดแล้วนำไปร่วมในการพิจารณากับข้อมูลส่วนอื่นๆ

ตารางที่ 3.1.2 ข. แสดงจำนวนผู้ใช้บริการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิทยาลัย
และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพินายในปี พ.ศ. 2541

เดือน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย		พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พินาย
	2541	2542	2541
มกราคม	4,228	2,555	4,030
กุมภาพันธ์	1,208	641	3,160
มีนาคม	1,111	746	2,733
เมษายน	700	627	2,618
พฤษภาคม	622	622	2,733
มิถุนายน	915	581	1,353
กรกฎาคม	1,019	930	2,288
สิงหาคม	1,541		2,589
กันยายน	800		1,626
ตุลาคม	739		3,319
พฤศจิกายน	900		11,418
ธันวาคม	999		4,864
รวม	14,822	6,702	42,731
เฉลี่ยต่อวัน	61	49	175

ที่มา : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิทยาลัย
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพินาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 3.1.2 ข. จะเห็นว่ามีผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย มากที่สุดในเดือนพฤศจิกายนทั้งนี้เนื่องจากเป็นเดือนที่มีงานเทศกาลเที่ยวพิมาย ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆมากมายเช่น ประเพณีแข่งเรือพิมาย ขบวนแห่พุทธราชา พุทธประวัติ ขบวนแห่พุทธประทีปและการแสดงประกอบแสงเสียงวิมาเยประนาฎการ ทำให้มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ 11,418 คนต่อเดือนหรือเฉลี่ย 519 คนต่อวัน ซึ่งเห็นว่ามีผลต่อโครงการไม่มากนัก โดยพิจารณาได้จากสถิติผู้เข้าชมของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย ในช่วงเดือนพฤศจิกายนมีจำนวนเพียง 900 คน แต่จะมีจำนวนมากที่สุดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมซึ่งเป็นช่วงที่มีวันหยุดเทศกาลเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อพิจารณาร่วมกันแล้วจึงเห็นว่าควรพิจารณาจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมายในเดือนธันวาคม ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 คือ 4,864 คน หรือเฉลี่ย 244 คนต่อวัน

ตารางที่ 3.1.2 ค. แสดงสถิติความถี่ของผู้เข้าชมนิทรรศการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา โดยจำแนกตามจำนวนของหมู่คณะที่เข้าชม (ปี พ.ศ. 2522-2526)

จำนวนผู้เข้าชม(กลุ่มละ)	จำนวนครั้ง	คิดเป็นร้อยละ
1 - 50	36	30.25
51 - 100	47	39.50
101 - 150	27	22.68
151 - 200	2	1.68
201 - 250	1	0.84
251 - 300	-	-
301 - 350	1	0.84
351 - 400	-	-
401 - 450	2	1.68
451 - 500	-	-
501 - 550	-	-
551 - 600	-	-
601 - 650	2	1.68
651 - 700	-	-
700 ขึ้นไป	1	0.84

ที่มา : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

(ปี พ.ศ. 2522-2526 รวม 4 ปี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 3.1.2 ค. จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ชมเป็นหมู่คณะจำนวนตั้งแต่ 1 – 150 คน มีมากที่สุดรวมกันคิดเป็น 92.43 % ซึ่งช่วงจำนวนที่มากที่สุดคือ 51-100 คน แต่ช่วงจำนวนที่นำมาพิจารณาควรจะเป็นช่วง 101-150 คน ซึ่งแม้ว่าจะมีจำนวนครั้งน้อยกว่า แต่ก็ถือว่ามากพอสมควร ดังนั้นจึงพิจารณาผู้เข้าชมที่เป็นหมู่คณะที่มากที่สุดคือ 150 คน

ตารางที่ 3.1.2 ง. อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยว ทศนาจรและผู้เยี่ยมชม

	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยว			ผู้เยี่ยมชม		
	2537	2538	+/- (%)	2537	2538	+/- (%)	2537	2538	+/- (%)
ไทย	1,030,976	1,367,236	32.62	816,539	4,527,094	451.06	1,847,515	5,894,330	219.04
ต่างประเทศ	31,751	27,485	-13.44	6,715	9,548	42.19	38,466	37,033	-3.73
รวม	1,062,727	1,394,721	31.24	823,254	4,536,642	451.06	1,885,981	5,931,363	214.50

ตารางที่ 3.1.2 จ. แนวโน้มจำนวนผู้มาเยี่ยมชม

พ.ศ.	นักท่องเที่ยว			นักท่องเที่ยว			ผู้เยี่ยมชม		
	ไทย	ตปท.	รวม	ไทย	ตปท.	รวม	ไทย	ตปท.	รวม
2539	1,308,200	28,860	1,337,060	1,013,800	10,030	1,023,830	2,322,000	38,890	2,360,890
2540	1,439,100	30,310	1,469,410	1,115,200	10,540	1,125,740	2,554,300	40,850	2,595,150
2541	1,583,100	31,830	1,614,930	1,226,800	11,070	1,237,870	2,809,900	42,900	2,852,800

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

จากตารางที่ 3.1.2 ง. จะเห็นได้ว่าปี พ.ศ. 2538 นั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษ ซึ่งมีผลทำให้จำนวนผู้มาเยือนจังหวัดมากขึ้นตามไปด้วยโดยมีอัตราการเพิ่มถึง 214.50 % ทั้งนี้เนื่องจากมีเหตุการณ์สุริยุปราคาขึ้นและโคจรเป็นจังหวัดที่เห็นปรากฏการณ์นี้ชัดเจนที่สุดที่หนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วแตกต่างกับตารางที่ 3.1.2 จ. ที่แสดงแนวโน้มจำนวนผู้มาเยือนโดยใช้อัตราการเพิ่มของผู้มาเยือนเฉลี่ย ทำให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่าการใช้อัตราการเพิ่มของตารางที่ 3.1.2 ง. ดังนั้นอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ให้บริการในโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคจรจึงอ้างอิงจากอัตราการเพิ่มของผู้มาเยือนในตารางที่ 3.1.2 จ. คือ 9.92% ต่อปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อทราบอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้มาเยือนของจังหวัดนครราชสีมาแล้ว นำมาพิจารณาร่วมกับจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมายในปี พ.ศ. 2541 เพื่อหาจำนวนผู้ใช้บริการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราชเมื่อมีผู้ใช้เต็มโครงการในประมาณปี พ.ศ. 2549 และในวันที่มีจำนวนผู้ใช้บริการมากที่สุด

ตารางที่ 3.1.2จ. แสดงการหาจำนวนผู้ใช้บริการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช ในปีที่มีผู้ใช้เต็มโครงการและในวันที่มีจำนวนผู้ใช้บริการมากที่สุด

พ.ศ.	จำนวนผู้ใช้บริการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช (อัตราการเพิ่ม 9.92 %)			หมายเหตุ	
	ต่อปี	เฉลี่ยต่อวัน	วันที่มากที่สุดในรอบปี		
2541	42,731	174	244	ปีฐาน	
2542	46,970	192	268		
2543	51,629	211	295		
2544	56,751	232	324		เริ่มเปิดใช้โครงการ
2545	62,380	255	356		
2546	68,568	280	391		
2547	75,376	308	430		
2548	82,847	338	473		ผู้ใช้เต็มโครงการ
2549	91,066	372	520		

จากตารางที่ 3.1.2จ. สรุปว่าเมื่อถึงปี พ.ศ. 2549 จะมีผู้ใช้บริการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราชเต็มโครงการ คือ 91,066 คนต่อปี

- เฉลี่ยจำนวนผู้ใช้โครงการ 372 คนต่อวัน (245 วันทำการ)
- จำนวนผู้ใช้บริการมากที่สุดใน 1 ปีคือ 520 คนต่อวัน
- จำนวนผู้เข้าชมมากที่สุดที่มาเป็นหมู่คณะคือ 150 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร

การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารนั้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดพื้นที่ใช้สอยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ ซึ่งจากหัวข้อ 3.1 ได้แบ่งประเภทของผู้ใช้อาคารเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการ ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารก็จะแบ่งตามประเภทของผู้ใช้อาคารเช่นเดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 พฤติกรรมของผู้ให้บริการภายในโครงการ

โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีมีเจ้าหน้าที่และพนักงานในโครงการหลายหน่วยซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 แต่สามารถแบ่งเป็นลักษณะการทำงานเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้ 2 ลักษณะคือ

- เจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำ
- ผู้มาร่วมทำงานชั่วคราว

โดยทั้ง 2 ลักษณะมีความแตกต่างกันในเรื่องของพฤติกรรมการใช้งานอาคารซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำ

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ จะเดินทางมาโดยรถโดยสาร หรือรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งจะถึงศูนย์ฯ ประมาณ 8.00 - 8.30 น. เข้ามาตอกบัตรแล้วจากนั้นเจ้าหน้าที่บางส่วนก็จะแยกไปรับประทานอาหารเช้า แยกไปเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด จากนั้นก็ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของแต่ละคน โดยมีตารางการทำงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ดังนี้

8.30 น.	มาถึงศูนย์ ตอกบัตร
9.00 - 12.00 น.	แยกปฏิบัติงานตามหน้าที่
12.00 - 13.00 น.	พักกลางวัน
13.00 - 16.00 น.	ปฏิบัติงานตามหน้าที่ต่อ

พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และพนักงานต่างๆ ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละคน ซึ่งได้กล่าวไว้ในตารางที่ 3.1.2ก. แสดงหน้าที่และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของโครงการ

2. พฤติกรรมของผู้มาร่วมทำงานชั่วคราว

สามารถแบ่งประเภทของผู้ที่มาร่วมทำงานเพียงบางครั้งบางคราวได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการ

ได้รับเชิญหรือแต่งตั้งให้มาร่วมทำงานด้านการกำหนดนโยบาย ดูแลการ

เอกสารนี้ดำเนินการตามแผนงานที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 นักวิชาการและวิทยากรรับเชิญพิเศษ

ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรเฉพาะสาขาที่ทางศูนย์เชิญมาเพื่อฝึกอบรมสัมมนา หรือบรรยายทางวิชาการ โดยมีพฤติกรรมดังนี้

- มายังศูนย์ฯ โดยรถยนต์ของศูนย์หรือรถยนต์ส่วนบุคคล อาจมาเป็นหมู่คณะหรือมาเพียงส่วนตัว อยู่ในช่วงเวลา 8.30 – 16.30 น.

- ไปยังหน่วยงานบรรยายทางวิชาการหรืองานฝึกอบรมวัฒนธรรม เพื่อรายงานตัว จากนั้นพักผ่อน เตรียมเอกสาร ข้อมูล และอุปกรณ์ประกอบการบรรยาย

- ทำการบรรยายทางวิชาการ ฝึกอบรม หรือสาธิตประกอบการบรรยายซึ่งอาจใช้ห้องบรรยายหรือห้องฝึกอบรมแล้วแต่สื่อที่นำมาประกอบและหรือสาธิต ซึ่งบางกรณีอาจเป็นสถานที่อื่นที่ทางศูนย์จัดให้

- เมื่อบรรยาย สาธิต หรือฝึกอบรมเสร็จแล้ว จะเข้าไปพักผ่อนในห้องพักผ่อนบรรยายก่อนเพื่อพักผ่อน รวบรวมข้อมูล เก็บเอกสารและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการบรรยาย และสรุปผลงานก่อนจะเดินทางกลับ

2.3 นักแสดง หรือ ศิลปิน

ได้แก่ นักแสดงสาขา นาฏศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีซึ่งทางศูนย์เชิญมาเพื่อแสดง หรือทางศูนย์ได้มีการฝึกซ้อมเองเพื่อการแสดงของทางศูนย์ อีกทั้งศิลปินที่มาสาธิตการทำงานศิลปะพวกประติมากรรม จิตรกรรมหรือหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งจะเป็นการเชิญมาเป็นบางครั้งบางคราวในระยะเวลาหนึ่ง โดยมีพฤติกรรมแตกต่างกันในบางส่วนดังนี้

- มายังศูนย์ฯ โดยรถยนต์ของศูนย์หรือรถยนต์ของสถาบันของตน อาจมาเป็นหมู่คณะหรือมาเพียงส่วนตัว อยู่ในช่วงเวลา 8.30 – 16.30 น.หรือนอกเหนือจากนี้ในกรณีที่มีเทศกาลในเวลากลางคืน

- สำหรับศิลปินพื้นบ้านที่ทำการสาธิตนั้นจะพักผ่อน และเก็บของต่างๆในส่วนพักผ่อน ผู้สาธิต ซึ่งการสาธิตจะทำเป็นช่วงๆตามเวลาและปริมาณของผู้เข้าชมไม่ได้ทำตลอดวัน เมื่อไม่มีการสาธิต ก็อาจจะมาพักผ่อนในส่วนนี้ได้หรือชมส่วนอื่นๆของโครงการ

- ส่วนนักแสดงจะพักผ่อนในส่วนพักนักแสดงซึ่งมีอยู่ทั้งที่หอประชุมและโรงละครกลางแจ้ง โดยจะพักผ่อน แต่งตัว แต่งหน้า ทำผม เข้าห้องน้ำ-ส้วม และซักซ้อมการแสดงในห้องซ้อมก่อนการแสดงจริง จากนั้นทำการแสดงในส่วนต่างๆ ที่ทางศูนย์จัดการแสดง เช่น หอประชุม โรงละครกลางแจ้งหรือที่อื่นแล้วแต่กรณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-เมื่อทำการแสดงหรือสาริตเสร็จแล้ว ก็จะกลับเข้าไปยังส่วนพักนักแสดงเพื่อเก็บของ เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย เตรียมเดินทางกลับ หรือให้บริการส่วนอื่นๆของศูนย์ เช่น โรงอาหาร นิทรรศการ หอสมุดวัฒนธรรม เป็นต้น

3.2.2 พฤติกรรมผู้มาเที่ยวชมโครงการ

ผู้มาเที่ยวชมโครงการอาจแบ่งประเภทของผู้ชมได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1.ประชาชนทั่วไป

เป็นบุคคลส่วนใหญ่ที่เข้าไปใช้บริการภายในศูนย์ฯ โดยการเข้าชมนิทรรศการและการแสดงต่างๆ เพื่อความเพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเพิ่มเติมความรู้

2.นักท่องเที่ยว

เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมุ่งหาความเพลิดเพลินจากการชมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชนได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น ส่วนใหญ่จะเข้าชมเพียงครั้งเดียวโดยมาเป็นหมู่คณะ

3.นักเรียน นักศึกษา พระสงฆ์

เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าใช้บริการภายในศูนย์เพื่อแสวงหาความรู้ตามที่สนใจ อาจมาเป็นรายบุคคล หรือมาเป็นหมู่คณะ

4.นักวิชาการ นักวิจัย

เป็นกลุ่มที่ต้องการศึกษาถึงเนื้อหาของวัตถุจัดแสดง ไม่คำนึงความสวยงามของวัตถุจัดแสดงมากนัก ดังนั้นคลังวัตถุจัดแสดงจึงเป็นส่วนที่มีคุณค่าสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ด้วย บุคคลกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีความรู้ในระดับหนึ่ง และมีจำนวนไม่มากนัก

ลักษณะการเข้าชม

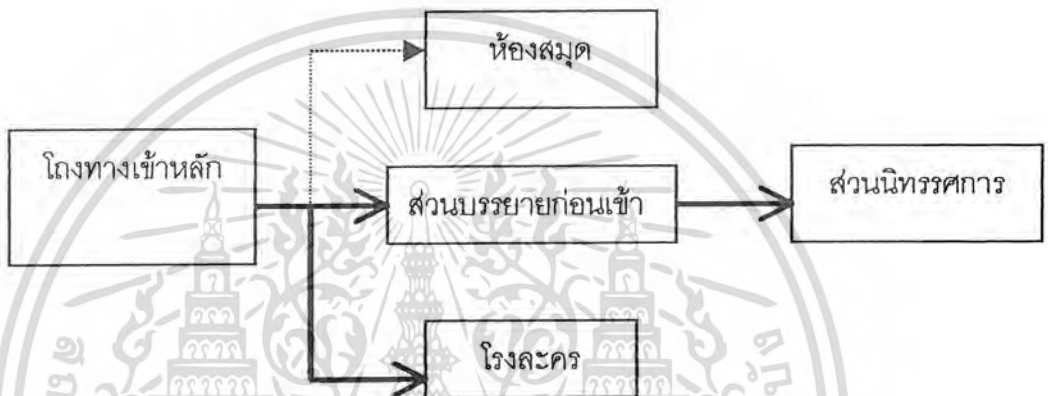
1. เข้าชมส่วนบุคคล อาจจะมาด้วยการเดินเท้า การขี่จักรยานหรือจักรยานยนต์ รถประจำทาง รถรับจ้าง หรือรถยนต์ส่วนบุคคล

2. เข้าชมเป็นหมู่คณะ โดยมากจะเป็นนักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมของผู้ใช้อาคารแบ่งตามความสนใจและจำนวนครั้งในการใช้โครงการ
 เนื่องจากโครงการเป็นลักษณะศูนย์ ซึ่งมีลักษณะการใช้งานหลายประเภท ซึ่งผู้
 ใช้บริการภายในศูนย์สามารถเลือกใช้บริการได้ตามความต้องการ ซึ่งการใช้บริการส่วนต่าง่นั้น
 จำนวนครั้งในการเข้ามาใช้โครงการก็มีผลต่อการออกแบบเช่นกันคือ

- ผู้มาใช้โครงการเป็นครั้งแรก หรือมาเพียงครั้งเดียว ได้แก่ ประชาชนทั่วไป
 นักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่มักให้ความสนใจในส่วนนิทรรศการเป็นหลัก



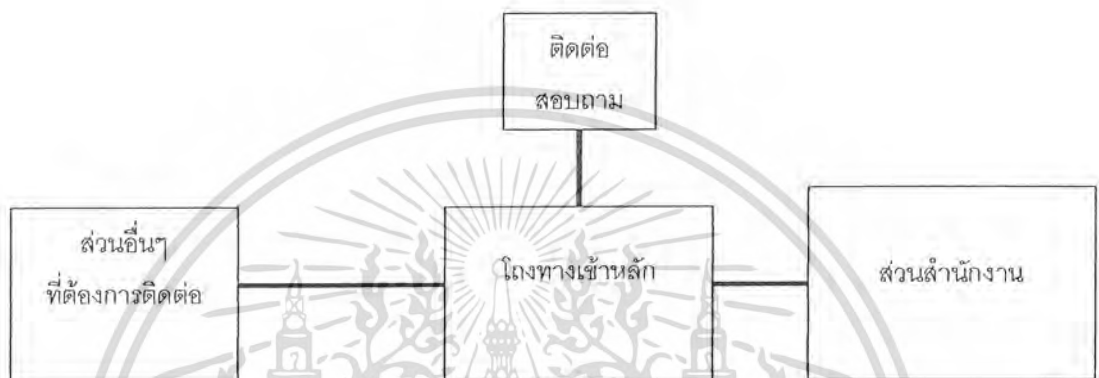
- ผู้ที่เข้ามาใช้บริการจำนวนหลายครั้ง อันได้แก่ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ
 ซึ่งเป็นลักษณะการใช้บริการในด้านวิชาการเป็นหลัก โดยเป็นผู้ให้ความสนใจและต้องการศึกษา
 ค้นคว้าเป็นพิเศษ หรือ เป็นบุคคลในเขตตัวเมืองที่มาใช้สถานที่ในการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็น
 สถานที่ที่เยาวชนมาพบปะกันและทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมในวันหยุด



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานาชาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 พฤติกรรมของผู้มาติดต่อโครงการ

บุคคลกลุ่มนี้จะมาติดต่อธุรกิจหรืองานราชการกับทางศูนย์ อาจจะมีโครงการด้วยรถยนต์ส่วนตัว, รถของหน่วยงาน, รถโดยสารประจำทาง, รถรับจ้าง โดยจะเข้าสู่ส่วนติดต่อสอบถามบริเวณโถงทางเข้า แล้วแยกไปตามหน่วยงานที่มีธุระจะติดต่อด้วย โดยอาจนั่งพักบริเวณส่วนพักคอยของหน่วยงานนั้นๆ เมื่อเสร็จธุระแล้วจึงเดินทางกลับ



3.2.4 พฤติกรรมของวัตถุจัดแสดง

ลักษณะของวัตถุจัดแสดง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัตถุโบราณ หรือศิลปวัตถุที่มีค่า อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของโคราช
2. ภาพถ่าย หุ่นจำลอง เพื่อให้ผู้ที่เข้าชมโครงการสามารถศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจกับเนื้อหาของการจัดแสดงได้ดียิ่งขึ้น

พฤติกรรมของวัตถุจัดแสดงมีดังนี้

- ชิ้นงานจะถูกส่งมาตามรายงาน โดยจะเข้ามาทางส่วนบริการ เมื่อนำมาลงยังบริเวณขนถ่าย จะมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจสอบและรับชิ้นงานดังกล่าว

- ต่อจากนั้นชิ้นงานจะถูกส่งไปยังบริเวณเค็ดแยก ตรวจสอบสภาพและคงทะเบียนชื่อจัดบัตร์รายละเอียด พร้อมทั้งเลือกตำแหน่งในการจัดแสดง

- เมื่อครบกำหนดการจัดแสดงหมุนเวียน ชิ้นงานจะถูกตรวจสอบอีกครั้ง ถ้าเกิดความเสียหายก็ถูกส่งไปยังส่วนซ่อมสงวนรักษา แล้วจัดเตรียมสำหรับขนถ่ายกลับไปยังส่วนคลังเก็บวัตถุจัดแสดง พร้อมกับชิ้นงานชิ้นใหม่ที่จะถูกนำมาจัดแสดงแทนที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 หลักการพิจารณากำหนดพื้นที่ใช้สอย

การพิจารณาในการกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการมีหลักการดังนี้

3.2.1 ลักษณะการใช้สอยและการจัดผัง

3.2.2 จำนวนผู้ใช้อาคาร พฤติกรรมการใช้อาคารในส่วนต่างๆ

3.2.3 ระยะเวลาในการใช้งาน

3.2.4 ความต้องการพื้นฐานในการใช้งาน อุปกรณ์ประกอบการใช้งาน

การวิเคราะห์หาพื้นที่ใช้สอยของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดี

โคราช วิเคราะห์โดยอ้างอิงมาจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. ARCHITECT' DATA
2. TIME SAVER FOR BUILDING TYPES
3. BUILDING PLANNING AND DESIGN STANDARD
4. วิชาการพิพิธภัณฑ์
5. มาตรฐานห้องสมุดในประเทศไทย

3.4 การวิเคราะห์หาพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

การศึกษาและวิเคราะห์เพื่อกำหนดพื้นที่ใช้สอยขององค์ประกอบโครงการจะแบ่งการ

วิเคราะห์ตามองค์ประกอบหลักของโครงการ ดังนี้

- 3.4.1 ส่วนสำนักงาน [ADMINISTRATION]
- 3.4.2 หอสมุดวัฒนธรรม [LIBRARY]
- 3.4.3 ส่วนบรรยายทางวิชาการ [LECTURE]
- 3.4.4 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม
- 3.4.5 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ [EXHIBITION]
- 3.4.6 ส่วนจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม [THEATER & AMPHI-THEATER]
- 3.4.7 ส่วนเทคนิคการจัดแสดง [TECHNICAL]
- 3.4.8 ส่วนบริการ [SERVICE]
- 3.4.9 ส่วนบริการอาหาร [CAFETERIA]
- 3.4.10 ส่วนบริการสาธารณะ [PUBLIC SERVICE]
- 3.4.11 ส่วนที่จอดรถ [PARKING]

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.1 ส่วนสำนักงาน [ADMINISTRATION]

-ห้องทำงานผู้อำนวยการศูนย์ฯ (Director)

- โต๊ะทำงาน
 - ตู้เก็บเอกสาร
 - SIDE BOARD
 - ชุดรับแขก 5-6 คน
 - ลินชักเก็บเอกสาร
- พื้นที่ $4.00 \times 5.00 = 20.00$ ตร.ม.

-ห้องรองผู้อำนวยการ (Vice Director)

- โต๊ะทำงาน
 - ตู้เก็บเอกสาร
 - SIDE BOARD
 - ชุดรับแขก 3-4 คน
 - ลินชักเก็บเอกสาร
- พื้นที่ $3.5 \times 3.5 = 15.75$ ตร.ม.

-ส่วนทำงานเลขานุการ (Secretary Area)

- โต๊ะทำงาน
 - ตู้เก็บเอกสาร
 - เก้าอี้ผู้มาติดต่อ
- พื้นที่ $1.80 \times 3.70 = 6.66$ ตร.ม.

-ส่วนที่ดื่มน้ำ (Drinking Fountain)

- พื้นที่ $0.60 \times 1.00 = 0.60$ ตร.ม.

-พื้นที่คนยืน (Standing Space)

- พื้นที่ $0.80 \times 0.80 = 0.64$ ตร.ม.

-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ (Official)

- โต๊ะทำงาน
 - ตู้เก็บเอกสาร
- พื้นที่ $2.00 \times 2.50 = 5.00$ ตร.ม.

-ส่วนทำงานพนักงานพิมพ์ดีด (Type Writer)

- โต๊ะพิมพ์ดีด
- พื้นที่ $2.00 \times 2.00 = 4.00$ ตร.ม.

-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย (Department Head)

- โต๊ะทำงาน
- ตู้เก็บเอกสาร
- SIDE BOARD
- ชุดรับแขก 3-4 คน
- ลินชักเก็บเอกสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ $3.20 \times 4.00 = 12.80$ ตร.ม.

-ห้องประชุม (Conference Room)

พื้นที่ $1.50 - 2.00$ ตร.ม.ต่อคน จำนวน 15-20 คน

พื้นที่ $6 \times 8 = 48$ ตร.ม.

-ส่วนเตรียมอาหาร (Pantry)

พื้นที่ $2.00 \times 3.00 = 6.00$ ตร.ม.

3.4.2 หอสมุดวัฒนธรรม [LIBRARY]

ผู้ใช้โครงการเฉลี่ยต่อวัน 372 คน

ผู้ใช้ห้องสมุดคิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้ใช้โครงการ คือ 124 คน

1 คนใช้เวลาในการใช้ห้องสมุด 3 ชั่วโมง ดังนั้นสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วง

ผู้ใช้ห้องสมุด 1 ครั้ง คือ 62 คน

จาก ERNST NEUFERT ARCHITECT'S DATA P.194 กล่าวไว้ว่า

มาตรฐานสำหรับผู้อ่าน 1 คน จะใช้หนังสือได้ไม่เกิน 30 เล่ม

ดังนั้นจำนวนหนังสือ คือ 1860 เล่ม

การหาพื้นที่ของหอสมุดวัฒนธรรม

-บริเวณอ่านหนังสือ (Reading area)

1 คน ใช้พื้นที่ในการอ่าน 2.70 ตร.ม. (BUILDING TYPES)

ดังนั้น 62 คน ใช้พื้นที่ในการอ่าน 167.4 ตร.ม.

-บริเวณชั้นวางหนังสือ (Book Stack area)

250 เล่ม ใช้พื้นที่ 1.3 ตร.ม. (BUILDING TYPES)

ดังนั้น 1860 เล่ม ใช้พื้นที่ 9.67 ตร.ม.

-โถงทางเข้า (Lobby)

10% ของ Reading area (TIME SAVER STANDARD)

ดังนั้นใช้พื้นที่ 13.5 ตร.ม.

-ส่วนรับฝากของ 4.25 ตร.ม. (ANALYSIS)

-บัตรรายการ (Card Catalog) = 1.25 ตร.ม. (ANALYSIS)

-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

- โต๊ะทำงาน 3 ตัว

- ตู้เก็บเอกสาร

- ตู้ใส่บัตรรายการ

- เคาน์เตอร์ติดต่อเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนพื้นที่ 3×5 หรือ 15 ตร.ม. เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ห้องเก็บหนังสือ(Book Storage) = 30 ตร.ม. (ANALYSIS)

-ห้องซ่อมแซมหนังสือ(Technical Room) 18.48 ตร.ม. (ARCHITECT'S DATA)

-ส่วนถ่ายเอกสาร 2X3 = 6.00 ตร.ม. (ANALYSIS)

-ห้องโสตทัศนศึกษา (Audio Visual)

จำนวนผู้ใช้คิดเป็น 40 %ของจำนวนผู้ใช้ห้องสมุด

ดังนั้นมีผู้ใช้ส่วนโสตทัศนศึกษาจำนวน 40 %จาก 62คน =25 คน

พื้นที่ 1 คน = 0.96 ตร.ม.

- พื้นที่ส่วน Sound Lab ผู้ใช้จำนวน 5 คน = $10 \times 0.96 = 9.6$ ตร.ม.

- พื้นที่ส่วนดูวีดีทัศน์หรือสไลด์ จำนวน 5 คน = $(15 \times 0.96) + 5 = 19.4$ ตร.ม.

- พื้นที่ส่วนเจ้าหน้าที่ควบคุม = 5.00 ตร.ม.(EXPECTATION)

รวมพื้นที่ห้องโสตทัศนศึกษา $9.6 + 19.4 + 5.00 \text{circulation} 30\% = 44.20$ ตร.ม.

-ห้องเก็บแลผลิตสื่อทางโสตทัศนศึกษา

พื้นที่โดยประมาณ 12.00 ตร.ม.(BUILDING TYPE)

-ห้องน้ำ-ส้วม

ชาย = 2 wc, 2 urinal, 2 lav.

= $[2 \times 2.25] + [2 \times 0.64] + [2 \times 1.44]$

= 8.66 ตร.ม.

หญิง = 2 wc, 2 lav

= $[2 \times 2.25] + [2 \times 1.44]$

= 7.38 ตร.ม.

3.4.3 ส่วนบรรยายทางวิชาการ [LECTURE]

-ห้องบรรยายเอนกทัศน์

จากการพิจารณาจำนวนผู้ชมที่เข้าชมเป็นหมู่คณะมากที่สุดที่พิจารณาคือ 150 คน แต่จำนวน 50 คนต่อหมู่คณะก็มีจำนวนมากเช่นกันดังนั้นห้องบรรยายทางวิชาการ จะจัดให้มีความจุ 150 คน และจำนวน 50

พื้นที่ส่วนนั่งฟังบรรยาย 50 คน = $50 \times 0.6 = 30$ ตร.ม. + เวที 20.00 ตร.ม.

พื้นที่ส่วนนั่งฟังบรรยาย 150 คน $150 \times 0.6 = 90$ ตร.ม. + เวที 30.00 ตร.ม.

พื้นที่โถงทางเข้าคิด 1 ใน 6 ของจำนวนที่นั่ง (ARCHITECT'S DATA)150 คน

คือ 25 คน ดังนั้นพื้นที่โถงทางเข้า = $0.64 \times 25 = 16$ ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมพื้นที่ห้องบรรยายทางวิชาการ(90+30+16)+(30+20)+circulation15%

=213.90 ตร.ม.

- ส่วนห้องทำงานเจ้าหน้าที่

ห้องหัวหน้างานบรรยายทางวิชาการ =13.40 ตร.ม. (ARCHITECT'S DATA)

พื้นที่ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ 2 คน = 5.04x2 = 10.08 ตร.ม.

(ARCHITECT'S DATA)

โถงทางเข้าและพื้นที่ส่วนรับรองวิทยากร จัดเป็นห้องนั่งพักและเตรียมตัวก่อน
ชั้นบรรยาย มีชุดรับแขกจำนวน 3-4คน พื้นที่ 3x4= 12 ตร.ม. (ANALYSIS)

3.4.4 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม

จัดการฝึกอบรมให้กับเยาวชนและบุคคลที่สนใจ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมด้าน
ต่างๆ ดังนี้

1.ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน จัดให้มีการฝึกอบรมการปั้นเครื่องปั้นดินเผา การทอ
ผ้าไหม การทำเครื่องจักสาน โดยจะใช้พื้นที่จัดการฝึกอบรมในส่วนนิทรรศการกลางแจ้งชุด
วิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งสามารถจัดการฝึกอบรมในจำนวนไม่มากนัก ซึ่งถ้าบริเวณดังกล่าวไม่เพียงพอ
ได้จัดให้มีห้องฝึกอบรมเอนกประสงค์ ซึ่งใช้สำหรับการฝึกอบรมแบบการสอนทางทฤษฎี ส่วนการ
สาธิตจะใช้พื้นที่ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง

2.ด้านนาฏศิลป์การดนตรีและการละเล่นพื้นเมือง ฝึกอบรมในห้องที่ได้มีการจัด
ไว้โดยเฉพาะ เป็นห้องโถงและมีกระจกบานใหญ่ไว้ประกอบการซ้อม ซึ่งส่วนนี้ใช้เป็นห้องซ้อมการ
แสดงต่างๆของศูนย์ด้วย

3.ด้านจริยธรรม จัดให้มีการฝึกอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนที่สนใจ โดยจะใช้
ศาลาธรรมสถานเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมนั่งสมาธิและฝึกอบรมด้านจริยธรรม ซึ่งภายในมี
พระประธาน 1 องค์

ดังนั้นในส่วนฝึกอบรมมีพื้นที่ใช้สอยของแต่ละส่วนประกอบต่างๆดังนี้

1.ห้องฝึกอบรมหัตถกรรมพื้นบ้าน แบ่งออกเป็นการฝึกอบรม 3 ประเภทคือ

1.1 ฝึกอบรมการจักสาน ส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือขนาดใหญ่ในการ
ทำดังนั้นจึงจัดให้มีการฝึกอบรมบริเวณหมู่บ้านจำลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ฝึกอบรมการทำเครื่องปั้นดินเผา กำหนดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมคือ 30 คน โดยฝึกอบรมภายในห้องที่เครื่องมือสำหรับปั้นโดยเฉพาะ ซึ่ง 1 คน ใช้พื้นที่ 3.2 ตร.ม. ดังนั้น 30 คน ใช้พื้นที่ 96 ตร.ม.

1.3 ฝึกอบรมการทอผ้า กำหนดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมคือ 30 คนเช่นกัน โดยฝึกอบรมภายในห้องที่เครื่องมือสำหรับทอผ้าคือ กี่ทอผ้า ซึ่ง 1 คน ใช้พื้นที่ 3.2 ตร.ม. ดังนั้น 30 คน ใช้พื้นที่ 96 ตร.ม.

2.ห้องฝึกอบรมนาฏศิลป์และการดนตรี กำหนดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมคือ 50 คน ซึ่ง 1 คน ใช้พื้นที่ 3.2 ตร.ม. ดังนั้น 50 คน ใช้พื้นที่ 160 ตร.ม.

3.ธรรมสถาน (ศาลาฝึกอบรมจริยธรรม) กำหนดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมคือ 50 คน ซึ่ง 1 คน ใช้พื้นที่ 1.50 ตร.ม. ดังนั้น 50 คน ใช้พื้นที่ 75 ตร.ม.

3.4.5 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ (EXHIBITION)

จากการศึกษารายละเอียดของจังหวัดนครราชสีมา (ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก) เพื่อนำเนื้อหา มาจัดแสดงภายในส่วนนิทรรศการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราชซึ่งเป็นการจัดแสดงเรื่องราวด้านต่างๆของจังหวัด โดยนำมาจัดแสดงในส่วนต่างๆของส่วนนิทรรศการซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่คือ ส่วนนิทรรศการถาวร ส่วนนิทรรศการชั่วคราว ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดในการจัดแสดงดังนี้

1. ส่วนแสดงนิทรรศการถาวร (PERMANENT EXHIBITION)

จัดว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการจัดแสดงนิทรรศการ โดยการจัดแสดงแบ่งเป็น 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ของดีเมืองโคราช และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช ซึ่งแต่ละส่วนมีชื่อที่สอดคล้องกับการจัดแสดง ดังนี้

1.1 " ห้องเสมา โคราชะปุระ" แสดงประวัติศาสตร์และโบราณคดีของจังหวัดนครราชสีมา

"เมืองนครราชสีมาเหมือนดังศิลาที่ก่อกำแพง"	- แสดงประวัติความเป็นมาของการตั้งเมืองนครราชสีมา
"แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมา"	- แสดงแหล่งโบราณคดีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์
"เสมา โคราชะปุระ อธิพิลแห่งวัฒนธรรมทวารวดี"	- แสดงประวัติความเป็นมาของเมืองเสมา โคราชะปุระ
"โคราช เมืองปราสาทหินแห่งอิทธิพลขอม"	- แสดงหลักฐานการเผยแพร่เข้ามาของอิทธิพลขอม
"เมืองนครราชสีมาในสมัยราชอาณาจักรไทย"	- ประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 “ของดีโคราช” แสดงของดีเมืองโคราชทั้งในอดีตและปัจจุบัน

- “เมืองหญิงกล้า” - แสดง วิถีกรรมของท่าน้าวสุรนารี
- “ผ้าไหมดี” - แสดง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้า
- “หมี่โคราช” - แสดง กรรมวิธีการผลิต การประกอบอาหาร
- “ปราสาทหิน” - แสดง รายละเอียดของปราสาทหิน และสถาปัตยกรรม
ขอมในจังหวัด
- “ดินด่านเกวียน” - แสดง ประวัติของด่านเกวียน กรรมวิธีการผลิต
เครื่องปั้นดินเผาและตัวอย่างงาน
- “ของดีประจำถิ่นแต่ก่อนเก่า” - แสดงรายละเอียดของคำขวัญเก่าของจังหวัด

1.3 “ห้องวัฒนธรรมพื้นถิ่นโคราช”

- “ความหลากหลายของวัฒนธรรมตาม
กลุ่มชาติพันธุ์” - แสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช
 - กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในจังหวัดนครราชสีมา
 - การแต่งกายของแต่ละกลุ่มชน
 - ภาษาของแต่ละกลุ่มชน
- “วัฒนธรรมข้าวชาวโคราช”
 - ตำนานเรื่องข้าว
 - กระบวนการผลิตข้าว
 - เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน
 - ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
 - ประเพณีการทำนาของชาวโคราช
- “ศิลปะ สถาปัตยกรรม”
 - อาหารพื้นเมืองและการประกอบอาหาร
 - งานจิตรกรรมในจังหวัดนครราชสีมา
 - งานประติมากรรมประเภทต่างๆ เช่น พระพุทธรูป
ประติมากรรมเล่าเรื่อง ประติมากรรมปูนปั้น
 - งานสถาปัตยกรรมตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 3
ประเภท คือ สิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนาคาร โบราณสถาน
และที่พักอาศัย
- “หัตถกรรมพื้นบ้าน
และเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต”
 - เครื่องจักสาน
 - ผ้าทอมือ
 - เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

" ภาษาถิ่น นาฏศิลป์พื้นบ้าน "

- ภาษาโคราช
- นิทานพื้นบ้าน
- เพลงกล่อมเด็ก
- เพลงโคราช
- ดนตรีและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน
- นาฏศิลป์พื้นบ้าน

" ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง "

- ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต
- ประเพณีพื้นบ้านของชาวโคราช
- การละเล่นพื้นบ้าน

" เกียรติคุณบุคคลสำคัญ "

- ประวัติและคุณความดีของบุคคลสำคัญของจังหวัด



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4.5ก. แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในส่วนห้องเสมาโคราชประ

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)	
ห้องเสมา โคราชประ		- คอมพิวเตอร์	- แสดงข้อมูลการจัดแสดงภายในห้องเสมา โคราชประทั้งหมดโดยสังเขป	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
1. เมืองนครราชสีมา เหมือนดังศิลาที่ก่อ กำแพง	- แสดงประวัติความเป็นมาของการตั้ง เมืองนครราชสีมา ปัจจุบัน	- บอร์ด	- แสดงคำกล่าวขานเรื่องที่มาของคำว่า " นครราชสีมา "	2	0.9x1.8	1.4x2.0	2.80	5.60
			- แสดงข้อมูลทางกายภาพของเมือง นครราชสีมา					
		- หุ่นจำลอง	- แสดงสภาพบ้านเมืองในอดีตเมื่อครั้งยังมี กำแพงเมือง ประตูเมือง และป้อมปราการ ครบถ้วน	1	1.5x2.4x1.0	3.5x4.4	15.4	15.4
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลรายละเอียดของประตูเมือง ป้อมปราการ กำแพงเมือง และหอรักษา การณ์รวมถึงที่มาของชื่อประตูเมืองทั้ง 4	5	0.4x0.6	รวมกับหุ่น จำลอง	-	-
		- หุ่นจำลอง	- แสดงสภาพเมืองนครราชสีมาในอนาคตเมื่อ โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมเสร็จเรียบร้อย	1	1.5x2.4x1.0	3.5x4.4	15.4	15.4
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลโครงการพัฒนาเมืองต่างๆเช่น โครงการสวนสาธารณะริมคูเมือง โครงการ ปรับสภาพน้ำในคูเมือง เป็นต้น	1	0.4x0.6	รวมกับหุ่น จำลอง	-	-

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
		- คอมพิวเตอร์	- แสดงภาพถ่ายสถานที่สำคัญในตัวเมืองนครราชสีมา พร้อมคำอธิบาย	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
2. แหล่งโบราณคดี ในจังหวัด นครราชสีมา	- แสดงตำแหน่งของ แหล่งโบราณคดีใน จังหวัด	- แผนที่ + เทคนิคพิเศษ	- เมื่อกดปุ่มจะแสดงตำแหน่งโดยมีไฟ กระพริบขึ้นตามสถานที่นั้น	1	0.3x0.9x1.2	1.95x1.20	2.34	2.34
	- แหล่งเครื่องมือ เครื่องใช้ในสมัย หินเก่าที่ อ. สูงเนิน	- ตู้แสดงวัตถุ - ภาพถ่าย	- ไม้กลายเป็นหินที่นำมาทำเป็นเครื่องใช้ - แสดงการเปรียบเทียบหินเก่าจากสูงเนิน พม่า และ กาญจนบุรี พร้อมแสดงข้อมูล ความแตกต่าง	1 1	0.6x0.6x1.2 0.9x1.5	R=1.85 1.5x2.1	10.75 3.15	10.75 3.15
	- วัฒนธรรมหินใหม่ บ้านหินตั้ง ต.โคราษ เป็นกลุ่มหินตั้งเป็น วงกลมมี 2 กลุ่ม อายุ ประมาณ 2,000 - 1,500 ปีก่อน คศ.	- แผนที่ - ภาพถ่าย + คำบรรยาย	- แสดงตำแหน่งการวางหินของทั้ง 2 กลุ่ม - แสดงลักษณะของหินตั้งพร้อมคำอธิบาย รายละเอียด	1 2	0.9x1.2 0.3x0.4	1.65x1.20 0.5x0.7	1.98 0.35	1.98 0.7
	- ภาพเขียนสีที่เขา จันทน์งาม อ.สีคิ้ว 4000-5000 ปี	- หุ่นจำลอง - บอร์ด	- ฝาผนังเขียนสีจำลองจากของจริง - แสดงรายละเอียดลักษณะการเขียนภาพ อายุประมาณ 4,000-5,000 ปี	1 1	0.3x3.0x2.2 0.9x1.8	2x3 1.4x2.0	6 2.8	6 2.8

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ	ขนาดพื้นที่	พื้นที่	รวมพื้นที่
					หน่วย (ตร.ม.)	ใช้สอย ต่อหน่วย	ใช้สอย ต่อหน่วย	ใช้สอย (ตร.ม.)
	- บ้านธารปราสาท อายุประมาณ 3000 ปี	- บอร์ด	- แสดงประวัติของบ้านธารปราสาท	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- ภาพเรื่องแสง+ คำบรรยาย	- หลุมขุดแต่ง 3 หลุม	3	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	5.94
		- หุ่นจำลอง	- หลุมขุดแต่งที่ 1 พร้อมโบราณวัตถุที่พบ	1	7X5	7X5	35	35
		- ตู้แสดงวัตถุ	- ที่ขุดค้นพบโดยเป็นหุ่นจำลอง เครื่องปั้นดินเผา กำไลหิน แหวนสำริด ห่วงสำริด กระพรวนสำริด	1	0.6x1.2x2.2	1.4x2.5	3.5	3.5
	- ชุมชนโบราณ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ - สมัยประวัติศาสตร์	- ภาพถ่ายทางอากาศ พร้อมคำอธิบาย	- แสดงแผนผังเมืองโบราณทั้ง 3 แบบ	3	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	5.94
3. เสมอ ไคราณะปุระ อธิพลแห่งวัฒนธรรมทวารวดี	- ลักษณะกายภาพประวัติศาสตร์ความเป็นมา	- ตู้จัดแสดง	- แสดงภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ของทั้งสองเมือง ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมทวารวดีช่วงพุทธศตวรรษที่ 11- 16	1	0.3x2.4x1.8	1.95x2.4	4.68	4.68
		- โบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ขุดค้นพบ	- ภาพเรื่องแสง+ คำบรรยาย	- พระพุทธไสยาสน์ และธรรมจักรศิลาพร้อมบอกที่มาและรายละเอียด	2	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98
		- วัตถุจำลอง + คำอธิบาย	- พระพุทธรูปศิลปทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 14-15	1	0.8x0.8x1.7	R=1.58	7.8	7.8
			- ใบเสมาหิน	4	0.3x0.5x1.65	∅ 2.5	9.6	38.4

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
	- การขุดค้นพบศิลา จารึกที่บ่ออึกา เมือง เสมา	- หุ่นจำลอง	- ศิลาจารึก	1	0.4x0.4x0.8	R=2.15	14.5	14.5
		- ภาพเรืองแสง	- ขยายตัวหนังสือในศิลาจารึกพร้อมคำแปล	2	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	5.6
		- ภาพถ่าย	- เมืองโบราณทั้ง 2 เมือง	6	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	2.1
		- ป้าย	- แสดงรายละเอียด	2	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
4. โคราขเมือง ปราสาทหินแห่ง อิทธิพลขอม	- โบราณวัตถุ หลัก ฐานการแผ่ขยาย เข้ามาของอิทธิพล ขอมในจังหวัด นครราชสีมา	- บอร์ด	- แสดงข้อมูลความเป็นมาในการแผ่ขยาย อิทธิพลขอม	1	0.8x1.2	1.6x2.2	3.52	3.52
		- แผนที่ + เทคนิคพิเศษ	- แสดงตำแหน่งปราสาทหินในจังหวัด นครราชสีมาและใกล้เคียงพร้อมเส้นทางการ ขยายอำนาจ ด้วยการกดปุ่มแสดงไฟ	1	0.8x1.2	1.6x2.2	3.52	3.52
		- วัตถุจำลอง+ คำอธิบาย	- ศิลาทับหลัง รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ	1	0.7x1.2	1.2x1.7	2.04	2.04
			- ศิลาทับหลังรูปพระนารายณ์สี่กรยืนประทับ อยู่ ณ เกษียรสมุทร	1	0.7x1.2	1.2x1.7	2.04	2.04
			- ศิลาทับหลังรูปเทวีนางสังขาร	1	0.7x1.2	1.2x1.7	2.04	2.04
			- ศิวลึงค์ศิลา	1	0.92x0.28	R=2.1	13.85	13.85
			- พระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะขอม (พุทธ ศตวรรษที่ 18)	1	0.4x0.8x1.6	R=2.35	17.34	17.34
			- รูปเทวดาตรี(พุทธศตวรรษที่ 18)	1	0.15x0.4x1.65	R=2.15	14.50	14.50
		- ตู้จัดแสดง+ คำอธิบาย	- วัตถุจำลองข้าวของเครื่องใช้ศิลปะขอมแบบ นครวัด(พุทธศตวรรษที่ 17)	1	0.6x1.5x2.2	1.7x2.85	4.845	4.845

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
5. เมืองนครราชสีมา ในสมัยราชอาณาจักร ไทย	- ความเป็นมาของ เมืองนครราชสีมา ในสมัยสุโขทัย	- แผนที่	- แสดงอาณาเขตของอาณาจักรสุโขทัย และ อาณาจักรอู่ทอง (อโยธยา)	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
		- ป้าย	- แสดงรายละเอียด	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	- ความเป็นมาของ เมืองนครราชสีมาใน สมัยกรุงศรีอยุธยา	- บอร์ด	- แสดงเอกสารสมัยพระบรมไตรโลกนาถว่า ด้วยกฎหมายศักดิ์ดินที่ระบุถึงเมืองโคราช	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
			- แสดงประวัติความเป็นมาในช่วงสมัย กรุงศรีอยุธยา	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- ภาพถ่าย	- แสดงสภาพบ้านเมืองในอดีต	3	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	1.05
			- แสดงพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์สถานที่ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวเมืองนครราชสีมา	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.7
	- ความเป็นมาของ เมืองนครราชสีมาใน สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	- วัตถุจำลอง	- เสาผูกช้างเผือกซึ่งจะนำขึ้นนมเกล้าถวาย รัชกาลที่ 1 ซึ่งชาวเมืองยังคงเก็บรักษาไว้	1	0.25x0.25x2.0	R=2.5	19.625	19.625
		- บอร์ด	- แสดงประวัติความเป็นมาตั้งแต่รัชกาลที่ 1-4	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- แผนที่	- แสดงเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพ - นครราชสีมาซึ่งเป็นทางรถไฟจากรัฐบาลสาย แรกในประเทศไทย ซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 5	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
		- บอร์ด	- แสดงการปกครอง การคมนาคมช่วง ร.5- ร.7	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
			- แสดงการปกครองในปัจจุบัน	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
			- แสดงทำเนียบเจ้าเมืองผู้ครองนครราชสีมา	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8

ตารางที่ 3.4.6ข. แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในส่วนห้องของตีโคราช

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)		
1. เมืองหญิงกล้า	- แสดงประวัติของ ท่านท้าวสุรนารี	- หุ่นจำลอง	- อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีโดยมีขนาดเท่าของจริง	1	2.4x2.4x4.35	R=3.2	32.15	32.15	
		- ป้ายศิลา	- แสดงประวัติของท่านท้าวสุรนารี	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98	
			- แสดงความเป็นมาของการสร้างอนุสาวรีย์	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98	
	- แสดงวีรกรรมท่าน ท้าวสุรนารี	- ฉผนัง ประติมากรรม หุ่นตัว	- แสดงวีรกรรม ณ.ทุ่งสัมฤทธิ์ ดังนี้	1	0.2x4.0x6.0	4x8.5	34	34	
			<ul style="list-style-type: none"> ● ภาพการกวาดต้อนชาวเมืองนครราชสีมา ● ภาพชาวเมืองเอาสุราอาหารไปมอมเมา ● ภาพการจับอาวุธฆ่าทหารเวียงจันทน์ ● ภาพวีรกรรมของนางสาวบุญเหลือ ● ภาพพระราชทานเครื่องยศทองคำ ประดับเกียรติจากรัชกาลที่ 3						
			- ป้าย	- แสดงรายละเอียดแต่ละภาพ	5	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	6.165
			- หุ่นจำลองประกอบแสงเสียง	<ul style="list-style-type: none"> ● ภาพคุณหญิงโมเอาสุราไปมอมเมาทหาร ● ภาพการจับอาวุธฆ่าทหารเวียงจันทน์ ● ภาพวีรกรรมของนางสาวบุญเหลือ 	1	3.0x6.0x3.0	6.0x10.8	64.8	64.8
- ตู้จัดแสดง	- จัดลงเครื่องยศทองคำประดับเกียรติพร้อมคำบรรยาย	1	0.6x0.6x1.8	R=1.65	8.55	8.55			

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) เมืองหญิงกล้า	- บอร์ด	- พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับวีรกรรมท่านท้าวสุรนารี		1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
	- วัสดุาลอย สถานที่ที่ท้าวสุรนารี ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็น อนุสรณ์	- ภาพเรื่องแสง +คำบรรยาย	- แสดงอุโบสถวัดศาลาลอยที่ท้าวสุรนารีได้ สร้างขึ้นจากการเสียดยलयศาลา - แสดงโบสถ์ที่สร้างขึ้นใหม่ - แสดงประวัติความเป็นมาในการสร้างวัด	1 ชุด	0.3x3.0x2.2	3.0x3.8	11.4	11.4
2.ผ้าไหมดี	- ประวัติเกี่ยวกับ พัฒนาการของผ้า ไหมโคราชและ จังหวัดใกล้เคียง	- ป้าย	- แสดงประวัติการพัฒนาการการทอผ้าไหม	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	- แสดงวิธีการปลูก หม่อนและการดูแล รักษา	- ภาพถ่าย+ คำอธิบาย	- ต้นหม่อนและไร่หม่อนพร้อมคำอธิบาย กรรมวิธีการปลูก การดูแลรักษา การขยาย พันธุ์	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
	- แสดงสีพิจรของ ตัวไหม และวิธีการ เลี้ยงไหม	- วัตถุจัดแสดง	- จ่อ ซึ่งใช้สำหรับเพาะตัวไหม นำมาแสดง สีพิจรของตัวไหม โดยแสดงจากตัวไหมซึ่ง สตาฟในระยยะต่างๆ	1	∅ 0.80	1.4x2.0	2.8	2.8
		- ภาพถ่าย+คำ บรรยาย	- แสดงวงจรชีวิตของตัวไหมพร้อมคำอธิบาย และวิธีการเลี้ยงดูตัวไหมในระยยะต่างๆ	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
	- การย้อมสีไหม	- ตู้จัดแสดง	- วัตถุที่ใช้ย้อมไหมพร้อมขวดไหมตามสีนั้นๆ	1	0.6x1.8x2.2	2x3.3	6.6	6.6

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) ผ้าไหมดี	- แสดงกรรมวิธีการ ทอผ้าไหม	- วัตถุจัดแสดง+ คำอธิบาย	- อุปกรณ์ที่ใช้ในการสาวไหมได้แก่ เต้าไฟ หม้อหุง พวงสาวไหม ไม้หีบ วงล้อหมุน กระบุง	1 ชุด	0.9x1.5x1.2	1.7x3.15	5.35	5.35
			- อุปกรณ์ทอผ้าไหม ได้แก่ หลา หรือ ไน	1	0.8x0.9x1.5	4.90x3.90	15.80	15.80
			- อุปกรณ์ทอผ้าไหม ได้แก่ กี่ทอผ้า	1	1.8x1.6x1.6	R=2.3	16.6	16.6
		- สไลด์	- กรรมวิธีการสาวไหม ย้อมไหม ทอผ้าไหม	1	1.65x1.2	1.65x1.8	2.97	2.97
	- บอร์ด	- อธิบายขั้นตอนการทำงานและการดูแล รักษา	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98	
	- แสดงลายผ้าไหม ทั้งในจังหวัดและที่ สามารถรวบรวมได้	- วัตถุจัดแสดง	- ผ้าไหมทอมือจากชาวบ้านในโคราช ลวดลายต่างๆและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ผ้าไหมเป็น ส่วนประกอบพร้อมคำอธิบาย	1 ชุด	0.9x1.5x0.6	1.5x3.0	4.5	4.5
		- ภาพถ่ายเรื่อง แสง + คำอธิบาย	- แสดงลวดลายผ้าทั้งในจังหวัดและใกล้เคียง ซึ่งสามารถรวบรวมได้ถึง 23 ลายพร้อมคำ อธิบายกรรมวิธีในการได้มาซึ่งลวดลายต่างๆ	1	0.2x1.5x2.2	1.7x2.45	4.165	4.165
3.หมี่โคราช	- กรรมวิธีการผลิต	- ผู้จัดแสดง ภาพถ่าย+ วัตถุจัดแสดง+ คำอธิบาย	- แสดงขั้นตอนการผลิต และ ตัวอย่างหมี่โคราชที่ ผลิตด้วยวัตถุดิบสีต่างๆได้แก่ ตะน้ำ ฟักทอง มะเขือเทศ	1	0.3x1.5x2.2	1.7x2.55	4.34	4.34
	- การประกอบ อาหาร	- ภาพถ่าย	- ขั้นตอนการทำผัดหมี่โคราชพร้อมคำอธิบาย	4	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	14.0

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) หมี่โคราช		- วีดิทัศน์	- แสดงขั้นตอนการผลิตและการประกอบอาหาร	1	0.45x2.5x1.6	2.5x3	7.5	7.5
		- ตู้แสดงวัตถุจำลอง	- แสดงมัดหมี่โคราชและอาหารพื้นเมืองที่รับประทานเป็นเครื่องเคียง	1	0.6x0.6x1.8	R=1.65	8.55	8.55
4. ปราสาทหิน	- แสดงประวัติความเป็นมาของปราสาทหินต่างๆ	- แผนที่ + เทคนิคพิเศษ	- แสดงตำแหน่งปราสาทหินในจังหวัดนครราชสีมาและเส้นทางการเดินทางไปยังแต่ละที่จากศูนย์ เมื่อกดปุ่ม	1	0.30x0.9x1.2	1.2x1.95	2.34	2.34
		- ป้าย	- แสดงความเป็นมาของอิทธิพลขอมในจังหวัด	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- บอร์ด	- แสดงตำนานที่เกี่ยวข้องกับปราสาทหิน	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- คอมพิวเตอร์	- แสดงภาพโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ค้นพบในแต่ละที่ พร้อมคำบรรยาย	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
	- ปราสาทหินพิมาย	- หุ่นจำลอง	- ปราสาทหินพิมาย	1	2.5x3.0x1.0	R=2.5	19.625	19.625
		- ภาพถ่ายเรื่องแสง+คำอธิบาย	- ปราสาทหินพิมายภาพใหญ่พร้อมอธิบายประวัติ และลักษณะทางกายภาพ	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
		- ภาพถ่าย	- แสดงภาพในอดีตเมื่อยังไม่ได้รับการบูรณะและภาพเมื่อบูรณะแล้ว	6	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	2.1
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลการบูรณะซ่อมแซมวิธีอินส์ติไลซิส	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	- ปราสาทหินพนมวัน	- หุ่นจำลอง	- ปราสาทหินพนมวัน	1	1.8x1.8	R=2.15	14.51	14.51

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
		- ป้าย	- แสดงรายละเอียดทางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- ภาพเรืองแสง	- แสดงภาพถ่ายปราสาทหินพนมวัน	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
	- ปราสาทหินเมือง แขก	- หุ่นจำลอง	- ปราสาทหินเมืองแขก	1	1.8x1.8	R=2.15	14.51	14.51
		- ป้าย	- แสดงรายละเอียดทางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- ภาพเรืองแสง	- แสดงภาพถ่ายปราสาทหินเมืองแขก	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
	- ปราสาทหินโนนกู่ -ปราสาทหินเมืองเก่า	- ภาพเรืองแสง + คำอธิบาย	- ปราสาทหินโนนกู่และ ปราสาทหินเมืองเก่า พร้อมคำบรรยายประวัติ, ลักษณะทางกายภาพ	2	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	3.96
5.ดินด่านเกวียน	- แสดงประวัติของ ด่านเกวียน	- ป้าย	- แสดงข้อมูลความเป็นมาของชื่อด่านเกวียน และการตั้งชุมชน	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	- แสดงขั้นตอน กรรมวิธีการปั้น เครื่องปั้นดินเผา ด่านเกวียน	- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- แสดงกรรมวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผา <ul style="list-style-type: none"> ● การเตรียมดิน ● การปั้นบนแป้นหมุน ● การนำเครื่องปั้นดินเผาไปผึ่งแดด ● การเก็บในโรงเรือน ● การวางเรียงบนแผ่นไม้ ● การเผา 	1ชุด	0.9x1.5	1.5x2.1	3.15	3.15

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) ดินแดนเกวียน	- แสดงกรรมวิธีการ ทำกระเบื้องดินเผา ด้านเกวียน	- วัตถุจัดแสดง	- เครื่องปั้นดินเผาต่างรูปแบบต่างๆ	1ชุด	2.4x3.0x0.6	3.8x5.4	20.52	20.52
		- ภาพถ่าย พร้อมคำอธิบาย	- แสดงกรรมวิธีการทำกระเบื้องดินเผา ● ปั้นดินเป็นแท่ง ● อัดลงแม่พิมพ์เหล็ก ● วางเรียงบนแผ่นไม้ ● การเผา	1ชุด	0.8x1.2	1.6x2.2	3.52	3.52
		- ผังกระเบื้อง หุ่นตัว	- แสดงวิถีชีวิตชาวบ้านด้านเกวียน	1	3.0x5.0	2.9x5	14.5	14.5
		- วัตถุจัดแสดง	- แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้น และกระเบื้องดินเผา	1ชุด	0.6x1.5x0.6	1.7x2.85	4.845	4.845
		- วัสดุทัศน	- แสดงกรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นและ กระเบื้องดินเผา	1	0.45x2.5x1.6	2.5x3	7.5	7.5
6. ของดีประจำถิ่น แต่ก่อนเก่า	- ป้ายเรื่องแสง	- แสดงคำขวัญประจำจังหวัดเก่าของ นครราชสีมา	1	0.3x0.9x2.2	1.4x2.0	2.8	2.8	
	- นกเขาคารม	- บอร์ด	- อธิบายความเป็นมาของนกเขาในจังหวัด	1	0.3x0.9x1.8	1.7x2.0	3.4	3.4
	- ภาพเรื่องแสง+ คำอธิบาย+ เทคนิคเสียง	- แสดงภาพนกเขาทั้ง 3 ชนิดพร้อมอธิบาย ลักษณะ และเมื่อฤดูมีเสียงของนกเขา ประกอบ	1	0.3x1.5x1.8	1.5x2.4	3.6	3.6	

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) ของดีประจำ ถิ่นแต่ก่อนเก่า	- อ้อยคั้นพร้อม	- ภาพถ่าย เรื่องแสงพร้อม คำบรรยาย	- ภาพไร่อ้อยคั้นพร้อมคำบรรยาย ลักษณะ ขั้นตอนการปลูกและการดูแลรักษา	1	0.3x0.9x1.8	1.7x2.0	3.4	3.4
		- หุ่นจำลอง	- ไร่อ้อยคั้นพร้อม	1	2.5x4	2.5x4	10	10
	- ส้มขี้ม้า	- ภาพถ่าย เรื่องแสงพร้อม คำบรรยาย	- ภาพต้นและผลส้มขี้ม้า พร้อมคำบรรยาย ลักษณะ ขั้นตอนการปลูกและการดูแลรักษา	1	0.3x0.9x1.8	1.7x2.0	3.4	3.4
		- หุ่นจำลอง	- ต้นและผลส้มขี้ม้า	1	2.5x4	2.5x4	10	10
	- ผ้าหางกระรอก	- ภาพถ่าย เรื่องแสงพร้อม คำบรรยาย	- ผ้าหางกระรอก พร้อมคำอธิบายประวัติ ลักษณะเด่น กรรมวิธีการผลิตและการเก็บ รักษา	1	0.3x0.9x1.8	1.7x2.0	3.4	3.4
		- ตู้จัดแสดง วัตถุ	- ผ้าหางกระรอก	1	0.6x1.2x2.2	1.4x2.5	3.5	3.5
	- แมวสีสวาด	- ภาพถ่าย เรื่องแสงพร้อม คำบรรยาย	- แสดงรูปแมวสีสวาดพร้อมคำอธิบาย ลักษณะที่ถูกต้อง	1	0.3x0.9x1.8	1.7x2.0	3.4	3.4

ตารางที่ 3.4.5ค. แสดงรายละเอียดการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในส่วนห้องวัฒนธรรมศิลปะพื้นถิ่นโคราช

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อหน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)	
ห้องวัฒนธรรมศิลปะพื้นถิ่นโคราช	- คอมพิวเตอร์	- แสดงผังและเรื่องราวต่างๆที่ได้จัดแสดงภายในห้องวัฒนธรรมศิลปะพื้นถิ่นโคราชอย่างคร่าวๆ	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8	
1. ความหลากหลายของวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์	- กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในจังหวัดนครราชสีมา	- บอร์ด	- แสดงนิทานคำกลอนเรื่อง "ป้าจิต อรพิม" ตอนที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครราชสีมา	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- แผนที่+ คำอธิบาย	- แสดงภูมิภาคนาของแต่ละกลุ่มชนในจังหวัดพร้อมอธิบายความเป็นมา	1	0.9x1.2	1.65x1.20	1.98	1.98
	- การแต่งกายของแต่ละกลุ่มชน	- คอมพิวเตอร์	- แสดงภาพพร้อมรายละเอียดการแต่งกายของแต่ละกลุ่มชนและการแต่งกายตามประเพณี	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
		- หุ่นจำลอง	- การแต่งกายของแต่ละกลุ่มชน	5	0.8x0.8x1.7	R=1.58	7.8	39.0
	- ภาษาของแต่ละกลุ่มชน	- ภาพเรื่องแสง + เทคนิคเสียง	- แสดงภาพถ่ายและสามารถกดปุ่มเลือกฟังสำเนียงของแต่ละกลุ่มชนได้	1	0.3x0.9x1.2	1.95x1.2	2.34	2.34
2. วัฒนธรรมข้าวชาวโคราช	- ตำนานเรื่องข้าว	- หูฟัง	- เล่าตำนานที่เกี่ยวกับข้าว และ พระแม่โพสพจำนวน 3 เรื่อง	1	-	1.2x1.2	1.44	1.44
	- กระบวนการผลิตข้าว	- หุ่นจำลอง + คำอธิบาย	- แสดงต้นข้าวในระยะการเจริญเติบโตต่างๆ	1	0.6x1.8	2x3.3	6.6	6.6

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)	
(ต่อ) วัฒนธรรม ข้าวชาวโคราช		- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- แสดงขั้นตอนการผลิตข้าวตั้งแต่ เริ่มแรกจน ถึงการสีข้าว	1	1.8x2.4	1.65x2.4	3.96	3.96
		- คอมพิวเตอร์	- แสดงข้อมูลและภาพขั้นตอนการทำนาของ ชาวโคราช	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
	- เครื่องใช้ในการ ทำนา	- วัตถุจัดแสดง	- เครื่องใช้ในการทำนาขนาดเล็ก พร้อมคำ อธิบายในการใช้งาน	1 ชุด	แสดงในบริเวณใต้ถุนเรือนไทยโคราช			
		- ภาพถ่าย+ คำอธิบาย	- เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาขนาดใหญ่ พร้อมคำอธิบายในการใช้งาน	4	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	4.94
	- ชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวนา	- หุ่นจำลอง	- บ้านโคราชบางส่วน บริเวณใต้ถุนมีการจัด แสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา	1	3x3x5	3x5	15	15
			- ฟุ้งนา และศาลพระภูมินา	1	3x4	3x4	12	12
	- ประเพณีที่เกี่ยวข้อง กับการทำนา ของชาวโคราช	- คอมพิวเตอร์	- แสดงข้อมูลโดยสังเขป พร้อมภาพ และ เสียงถ้อยคำประกอบพิธี ได้แก่ การเชิญพระภูมินา , พิธีขอขมาวัวควาย พิธีหว่านข้าวเอาฤกษ์ , พิธีแรกนาก่อนดำนา พิธีเรียกขวัญข้าว , พิธีเด็ดรวงข้าว(เข่า)เอา จัน(เอาฤกษ์) , พิธีนำข้าวขึ้นลาน พิธีเชิญขวัญเข่า , พิธีเซ่นตาปัก	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) วัฒนธรรม ข้าวขาวโคราช	- ตู้อัดแสดง วัตถุ	- แสดงเครื่องเซ่นและอุปกรณ์ประกอบพิธี					
		• เครื่องเซ่นพระภูมินา	1	0.6x0.6x1.8	R=1.65	8.55	8.55
		• เครื่องเซ่นตาปูก	1	0.6x1.2x2.2	1.4x2.5	3.5	3.5
		• อุปกรณ์ประกอบพิธีแรกนาท่อนดำนา	1	0.6x1.2x2.2	1.4x2.5	3.5	3.5
		• อุปกรณ์ประกอบพิธีเรียกขวัญข้าว	1	0.6x1.2x2.2	1.4x2.5	3.5	3.5
• อุปกรณ์ประกอบพิธีขอขมาวัวควาย	1	0.6x0.6x1.8	R=1.65	8.55	8.55		
- อาหารพื้นเมือง และการถนอม อาหาร	- บอร์ด	- แสดงข้อมูลเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน การประกอบอาหาร และอาหารตามพิธี	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
	- ตู้อัดแสดง วัตถุจำลอง	- แสดงตัวอย่างอาหารพื้นบ้านคาว หวาน และอาหารมงคลใช้ประกอบพิธีกรรม เทศกาลและประเพณีต่างๆ พร้อมคำบรรยาย	1	0.6x1.5x1.8	1.7x2.85	4.845	4.845
	- ป้าย	- แสดงข้อมูลด้านการถนอมอาหารของชาวโคราช	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	- ตู้อัดแสดง วัตถุจำลอง	- หุ่นจำลองอาหารที่ได้รับการถนอมอาหารแบบต่างๆ พร้อมอุปกรณ์ที่ใช้ในการถนอมอาหารนั้นๆ ได้แก่ การผึ่งแดด การดอง การปิ้ง การย่าง การทำปลาร้า การทำปลาเจ่า การทำปลาจ่อม	1	0.6x1.2x1.8	1.4x2.5	3.5	3.5

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อหน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ใช้สอยต่อหน่วย	พื้นที่ใช้สอยต่อหน่วย	รวมพื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)	
3. ศิลปะสถาปัตยกรรม	- งานจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมในโคราช	- หุ่นจำลองที่สามารถเดินเข้าไปได้	- จำลองอุโบสถวัดหน้าพระธาตุแสดงประติมากรรมลายสลักไม้หน้าบัน ภายในจัดแสดงจิตรกรรมฝาผนัง พระพุทธรูปจำลอง 3 องค์ พร้อมคำบรรยาย	1	5.4x5.0x9.0	5.4x9	48.6	48.6
		- คอมพิวเตอร์	- แสดงข้อมูลด้านจิตรกรรมเรื่องประเภทของภาพจิตรกรรม เทคนิคการวาดภาพ และภาพจิตรกรรมต่างๆที่ค้นพบ พร้อมคำบรรยาย	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลเรื่อง ประเภทของจิตรกรรมในจังหวัดทั้ง 4 ประเภท	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- ภาพจำลอง+ คำอธิบาย	- จิตรกรรมฝาผนัง และลายตู้พระธรรมลายรดน้ำ	5	1.2x1.2	1.65x1.2	1.98	9.9
		- ภาพเรื่องแสง + คำบรรยาย	- แสดงรายละเอียดรูปที่สะท้อนสภาพท้องถิ่นในเรื่องราวต่างๆ	8	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	9.88
	- งานประติมากรรม	- คอมพิวเตอร์	- ประเภทของประติมากรรม 3 ประเภท พร้อมภาพประกอบคำบรรยาย	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8
		- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- ประติมากรรมรูปเคารพทั้ง พระพุทธรูป ปูนปั้น พระพุทธรูปไม้ พระพุทธรูปศิลา	9	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	3.15
		- หุ่นจำลอง	- ร้านค้าที่มีลวดลายปูนปั้นด้านหน้าสวยงาม	1	2.5x6.0x6.0	6x6	36	36
		- สไลด์	- แสดงรูปใบเสมาและวัตถุโบราณของวัด	1	1.65x1.2	1.65x1.8	2.97	2.97

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)		
(ต่อ) ศิลปะ สถาปัตยกรรม	- งานสถาปัตยกรรม	- คอมพิวเตอร์	- แสดงความเป็นมาที่ส่งผลต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และงานสถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆในจังหวัด พร้อมคำอธิบาย	1	0.6x0.6x0.9	0.8x1.0	0.8	0.8	
	- สิ่งก่อสร้างที่เป็น ศาสนาคาร	- บอร์ด	- แสดงข้อมูลโดยสังเขปของสิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนาคารประเภทต่างๆ	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8	
		- ภาพเรืองแสง	- แสดงภาพโบสถ์ หอไตร ภูมิ ที่โดดเด่น มีชื่อเสียงและมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	3	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	5.94	
		- ภาพถ่าย	- แสดงภาพโบสถ์ หอไตร ภูมิ ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	9	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	3.15	
		- หุ่นจำลอง	- หอไตรวัดหน้าพระธาตุ		1	1.2x1.2	R=1.85	10.75	10.75
			- อุโบสถวัดบึง		1	1.2x1.2	R=1.85	10.75	10.75
	- สิ่งก่อสร้างที่เป็น ที่อยู่อาศัย	- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- ดึกดิน	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.7	
			- ดึกทรงยุโรป	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.7	
			- เรือนไทยโคราช	4	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	1.4	
			- ยุ้งข้าว	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.7	
		- หุ่นจำลอง	- เรือนไทยโคราช ยุ้งข้าว	1	1.8x1.8	R=2.15	14.51	14.51	
			- ดึกดิน	1	1.2x1.2	R=1.85	10.75	10.75	

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อหน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)		
4. หัตถกรรมพื้นบ้าน และเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต	- เครื่องจักสาน	- ตู้จัดแสดง	- ข้อมูลและวัตถุบ่งชี้ที่ใช้ในการจักสานได้แก่ หวายตะคล้า ไบลาน กก จาก ฟาง เตย ไบมะพร้าว แปก หญ้าและเถาวัลย์เล็กๆ	1	0.6x1.8x2.2	2x3.3	6.6	6.6	
		- ป้าย	- แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับไฟ	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235	
		- ฐานจำลอง	- ดงไฟ	1	1x2.5	1x2.5	2.5	2.5	
			- วัตถุจัดแสดง + ภาพถ่าย + คำบรรยาย	- เครื่องจักสานของท้องถิ่น ได้แก่ กระเชอลวด กระเชอหู กะโล่ ตระแกรง ไช ลื้อ	6	0.6x0.6x2.2	0.6x2.35	1.41	8.46
	- ผ้าทอมือ	- ตู้จัดแสดง พร้อมคำอธิบาย	- แสดงผ้าทอมือของชาวบ้านในจังหวัดได้แก่ ผ้าหางกระรอก ผ้าทอของชาววนสืคิ้ว	1	0.6x1.8x2.2	2.8x1.8	5.04	5.04	
	- เครื่องมือเครื่องใช้	- ตู้จัดแสดง พร้อมคำอธิบาย	- เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน	1	0.6x1.8x2.2	2.8x1.8	5.04	5.04	
			- เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์บก	1	0.6x0.9x2.2	2.8x0.9	2.52	2.52	
- เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำ			1	0.6x1.8x2.2	2.8x1.8	5.04	5.04		
- ภาพเรื่องแสง		- เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นยานพาหนะ ได้แก่ เกวียนนั่ง เกวียนบรรทุก ล้อ	3	0.6x0.9	1.4x0.9	1.26	3.78		
5. ภาษาถิ่น นามวลีพื้นบ้าน	- ภาษาโคราช	- บอร์ด	- แสดงตารางเปรียบเทียบเสียงระหว่าง สำเนียงภาคกลาง กับ สำเนียงโคราช	1	0.9x1.5	2.2x1.5	3.3	3.3	
		- ป้าย	- แสดงคำศัพท์ภาษาโคราชในหมวดต่างๆ	4	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235	
		- หูฟัง	- สำหรับฟังสำเนียงโคราช บทสนทนา	1	-	1.2x1.2	1.44	1.44	

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อหน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ) ภาษาถิ่น นาฏศิลป์พื้นบ้าน	- เพลงโคราช	- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- ภาพถ่ายการแสดงเพลงโคราช และ คำอธิบายลักษณะเพลงโคราช	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.70
		- บอร์ด	- แสดงแผ่นหนังเพลงโคราช	1	0.9x1.5	2.2x1.5	3.3	3.3
		- วีดิทัศน์	- การแสดงเพลงโคราช	1	0.45x2.5x1.6	2.5x3	7.5	7.5
	- เพลงกล่อมเด็ก	- หุ่นจำลอง	- อุปกรณ์ในการนอน	1	0.45x0.9x0.45	3.8+1.76	5.56	5.56
		- บอร์ด	- แสดงรูปแบบของเพลงกล่อมเด็กแบบต่างๆ	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- หูฟัง	- เพลงกล่อมเด็ก	1	1.2x1.2	1.2x1.2	1.44	1.44
	- นิทานพื้นบ้าน	- หูฟัง	- แสดงนิทานพื้นบ้านเพียงบางเรื่อง ส่วน รายละเอียดจะแสดงในห้องสมุดและห้องโสต	1	1.2x1.2	1.2x1.2	1.44	1.44
	- ดนตรีและเครื่อง ดนตรีพื้นบ้าน	- หูฟัง	- เพลงและดนตรีพื้นบ้าน	1	1.2x1.2	1.2x1.2	1.44	1.44
		- วัตถุจัดแสดง	- ดนตรีพื้นบ้านพร้อมคำบรรยายแต่ละชิ้น ประกอบด้วย พิณ แคน ซอ โปงกลาง โหลวรงค์ กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ	1วง	2x3	3x6.1	18.3	18.3
	- นาฏศิลป์	- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- แสดงการแต่งกายของการแสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้าน ได้แก่ รวมเผ่าไทยโคราช ระบุว่า โคราชประยุกต์ รำบ้านประโดก รำลาวสาว ใหม่ รำไทยตีหม้อ	5	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	1.75
- วีดิทัศน์			- การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน	1	0.45x2.5x1.6	2.5x3	7.5	7.5

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
6. ประเพณีพื้นบ้าน การเล่นพื้นเมือง	- ประเพณีที่เกี่ยวข้อง กับชีวิต เช่น ● ประเพณีการ เกิด	- บอร์ด	- แสดงภาพถ่ายการทำคลอดโดยหมอดำแย การอยู่ไฟ พร้อมคำอธิบายเกี่ยวกับประเพณี การเกิดทั้งหมด	1	0.9x1.5	1.5x2.1	3.15	3.15
		- ตู้จัดแสดง	- วัตถุจำลองที่ใช้ประกอบการทำคลอด ได้แก่ สายสะดือปลอม ผิวไม้ไฟ กระดิ่ง ตุ๊กตาเด็ก ห่อผ้าสะอาด ขวดน้ำ สมุดหนังสือ เข็มด้าย กรวยกันแหลมใสมาก 1 คำ ขันข้าวสาร พร้อมคำอธิบาย	1ชุด	0.6x0.6x1.2	R=1.65	8.55	8.55
			- ข้าวของที่ใช้ในการอยู่ไฟ ได้แก่ ไม้พิน 7 ชนิด ก้อนหินทับท้อ และเศษลายที่ใช้ สำหรับบูชาครู (หมอดำแย)	1ชุด	0.6x0.6x1.2	R=1.65	8.55	8.55
			- ของที่ใช้ประกอบพิธีโกนผมป่า	1ชุด	0.6x0.6x1.2	R=1.65	8.55	8.55
	● ประเพณีการ บวชนาค	- บอร์ด	- แสดงขั้นตอนการปฏิบัติตามขั้นตอน ประเพณีการบวชนาค	1	0.9x1.5	1.5x2.1	3.15	3.15
		- ภาพถ่าย + คำบรรยาย	- ภาพปลงผมนาค การแต่งกายของนาค ภาพวงมโหรีโคธราชพร้อมคำบรรยายภาพ	1	0.9x1.5	1.5x2.1	3.15	3.15
		- ตู้จัดแสดง	- บายศรีเช่นประกอบพิธีเรียกขวัญนาค	1	0.6x0.6x1.8	R=1.65	8.55	8.55
	● ประเพณีการ แต่งงาน	- บอร์ด	- แสดงความแตกต่างระหว่างขั้นตอนการ แต่งงานในอดีตกับปัจจุบัน	1	0.9x1.5	1.5x2.1	3.15	3.15

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ	ขนาดพื้นที่	พื้นที่	รวมพื้นที่
					หน่วย	ใช้สอย	ใช้สอย	ใช้สอย
					(ตร.ม.)	ต่อหน่วย	ต่อหน่วย	(ตร.ม.)
(ต่อ) ประเพณีพื้นบ้าน การเล่นพื้นเมือง		- ภาพถ่าย +	- แสดงขั้นตอนการแต่งงาน	9	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	3.15
		คำบรรยาย	- ชั้นหมากประเภทต่างๆ ได้แก่ พานหมาก- เต้าแก๊ว ชั้นหมากหมั้น ชั้นหมากเอก ชั้นหมากโท ชั้นทอง ชั้นหมากทราย	6	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	2.1
	● ประเพณีค้ำไฟ ค้ำไทรและต่อสะพาน	- บอร์ด	- อธิบายความหมายของประเพณีและการ ประกอบพิธี	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- วัตถุจัดแสดง	- บรรยายภาคบริเวณใต้ต้นโพธิ์ ซึ่งใช้ประกอบ พิธีค้ำไฟ ค้ำไทรและต่อสะพาน	1	4x4	4x4	16	16
	● ประเพณีลงช่วง ลำผีฟ้า	- บอร์ด	- แสดงที่มา และความเชื่อในการรักษาผู้ ป่วยด้วยการลำผีฟ้า	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- ภาพถ่าย +	- แสดงการทำนายทายทักโดยใช้ไข่	4	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	1.4
		คำอธิบาย +	- การเตรียมเครื่องทำพิธีกรรม					
		เทคนิคด้านเสียง	- คนทรงร้องรำอัญเชิญผู้มีอำนาจในการรักษา โดยมีปี่มสำหรับบอกตึงกลองลำที่คนทรงใช้ร้อง - คนทรงวางมีดบนศีรษะของผู้ป่วยแล้ววาด น้ำมันดีพร้อมบริกรรมคาถา					
		- ตู้จัดแสดง	- แสดงเครื่องครุฑคาย(ค้ายกครุฑ)	1	0.6x0.6x1.2	R=1.65	8.55	8.55
		- บอร์ด	- แสดงพิธีกรรมในประเพณีลงช่วงลำผีฟ้า	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)	
(ต่อ)ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง		- ภาพถ่าย + คำอธิบาย	- แสดงภาพพิธีกรรมในวันแรก	2	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	0.7
			- แสดงภาพพิธีกรรมในวันที่สอง	3	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	1.05
	● ประเพณีการทำศพ	- ภาพถ่าย + คำบรรยาย	- แสดงขั้นตอนการทำศพ	6	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	2.1
	- ประเพณีพื้นบ้าน ของชาวโคราช	- การฉาย วีดีทัศน์	- แสดงพิธีเลี้ยงศาลตาปู่ - พิธีแห่นางแมว - ประเพณีนาวาน - ประเพณีแห่เทียนพรรษา	1	0.45x2.5x1.6	2.5x3	7.5	7.5
	● ประเพณีเลี้ยง ศาลตาปู่	- บอร์ด	- อธิบายลักษณะ ขั้นตอนการปฏิบัติ	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- หุ่นจำลอง	- ศาลตาปู่ บริเวณทางเข้า อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่	1	1x1.5x1.5	3x3.5	10.5	10.5
	● ประเพณี บุญบั้งไฟ	- บอร์ด	- แสดงข้อมูลประเพณีบั้งไฟในจังหวัด - นิทานเรื่อง ผาแดงกับนางไอ่ - การทำบั้งไฟ	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- วัตถุจัดแสดง	- บั้งไฟหมื่น	1	0.3x8.0x2.5	4.6x11.4	47.8	47.8
		- ภาพเรื่องแสง	- แสดงขบวนแห่บั้งไฟในจังหวัด - การจุดบั้งไฟ และการทำโทษ	3	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	5.94
	● ประเพณีแห่ นางแมว	- ภาพเรื่องแสง	- แสดงภาพขบวนแห่ นางแมว	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
- ป้าย		- แสดงข้อมูลรายละเอียดของประเพณี	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235	

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ	ขนาดพื้นที่	พื้นที่	รวมพื้นที่
					หน่วย (ตร.ม.)	ใช้สอย ต่อหน่วย	ใช้สอย ต่อหน่วย	ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ)ประเพณีพื้นบ้าน การเล่นพื้นเมือง	● ประเพณีนาวาน	- ภาพเรื่องแสง	- แสดงภาพประเพณีนาวานหรือการลงแขก	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลรายละเอียดของประเพณี	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	● ประเพณี แห่เทียนพรรษา	- ภาพเรื่องแสง	- แสดงภาพขบวนแห่เทียนพรรษา - ภาพต้นเทียนที่ได้รับรางวัล	2	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	3.96
		- ป้าย	- แสดงข้อมูลรายละเอียดของประเพณี	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
	● ประเพณีทำ บุญวันสารท	- ป้าย	- แสดงข้อมูลรายละเอียดของประเพณีทำ บุญวันสารทเดือน 10	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- หุ่นจำลอง	- ชาวบ้านกำลังกว่นกระยาสารท	1	1.5x1.5x1.7	R=1.93	11.7	11.7
	● ประเพณี แข่งเรือพินาย	- บอร์ด	- แสดงข้อมูลการแข่งขันเรือในช่วงหลังออก พรรษา ประวัติความเป็นมา	1	0.9x1.8	1.4x2.0	2.8	2.8
		- วัตถุจำลอง	- เรือที่ใช้แข่งขัน (เครื่องลำ)	1	0.6x5x2.4	5x7.2	36	36
		- ภาพเรื่องแสง	- แสดงบรรยากาศการแข่งเรือ	1	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	1.98
	● ประเพณี สงกรานต์	- หุ่นจำลอง ไดโอรามา	- แสดงประเพณีสงกรานต์ของชาวโคราชใน สมัยโบราณที่มีการนัดกันจากตัวเมืองเพื่อไป ไหว้พระที่ปราสาทหินวัดพนมวัน โดยการขี่ ม้าหรือช้างไป และมีการฟ้อนรำทำเพลงตาม - แสดงการเล่นในวันสงกรานต์ได้แก่ ชักเย่อ เล่นสละบ้า การก่อเจดีย์ทราย ประดับ ประดาธงสีต่างๆการเล่นน้ำของชาวบ้าน	1	1.2x2.0	2.0x2.6	5.2	5.2

หัวข้อการจัดแสดง	เรื่องราวการจัดแสดง	สิ่งที่จัดแสดง		จำนวน	ขนาดวัตถุต่อ หน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
(ต่อ)ประเพณีพื้นบ้าน การเล่นพื้นเมือง	- ป้าย - การละเล่นพื้นเมือง	- ป้าย	- แสดงข้อมูลรายละเอียดจากหุ่นจำลอง	1	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	1.235
		- ภาพเรื่องแสง	- แสดงการละเล่นต่างๆดังนี้ • การเล่นวิ่งจิ้งจก • การเล่นเข้าผี • การเล่นเข้าผีนางกะโหลก • การเล่นชักขา • การเล่นแม่กระซิบ • การเล่นไล่สาว • การเล่นตอไก่ • การเล่นเบี้ยแหวน	8	0.6x0.9	1.4x2	2.8	22.4
		- ป้าย	- อธิบายวิธีการเล่น	8	0.4x0.6	0.95x1.3	1.235	9.88
- เกียรติคุณบุคคล สำคัญ	- แสดงประวัติ และ คุณงามความดีของ บุคคลสำคัญในด้าน ต่างๆของจังหวัด	- หุ่นขี้ผึ้ง + คำ บรรยาย	- สมเด็จพระมหาวิรวงศ์(อินฺท สติสโส แสนทวิสุข - พระราชสังวรญาณ (พุธ ฐานิโย อินฺทรรหา) - พระธรรมบัณฑิต(ญาณ ญาณชาโด ดาโรจณี) - พล.อ. ขาติชาย ชุณหะวัณ	4	0.8x0.8x1.7	R=1.58	7.8	31.2
		- ภาพเรื่องแสง + คำบรรยาย	- พระภิกษุที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อจังหวัด	7	0.9x1.2	1.65x1.2	1.98	13.86
		- ภาพถ่าย	- บุคคลสำคัญสาขาต่างๆในจังหวัด+บรรยาย	20	0.3x0.4	0.5x0.7	0.35	7.0

จากตารางที่ 3.4.5 ก-ค. สามารถสรุปพื้นที่ส่วนนิทรรศการถาวรได้ดังนี้

1	"ห้องเสมา โคราชะปุระ"	
	"เมืองนครราชสีมาเหมือนดังศิลาที่ก่อกำแพง"	38.00
	"แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมา"	80.90
	"เสมา โคราชะปุระ อิทธิพลแห่งวัฒนธรรมทวารวดี"	78.28
	"โคราช เมืองปราสาทหินแห่งอิทธิพลขอม"	63.70
	"เมืองนครราชสีมาในสมัยราชอาณาจักรไทย"	43.37
	รวม	304.25
	รวม CIRCULATION 10 %	395.50
2	"ของดีโคราช "	
	"เมืองหญิงกล้า"	163.83
	"ผ้าไหมดี "	65.96
	"หมี่โคราช "	34.40
	"ปราสาทหิน"	71.52
	"ดินด่านเกวียน "	55.27
	"ของดีประจำถิ่นแต่ก่อนเก่า"	46.90
	รวม	437.88
	รวม CIRCULATION 10 %	481.67
3	"ห้องวัฒนธรรมศิลป์พื้นถิ่นโคราช "	
	"ความหลากหลายของวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์ "	47.72
	"วัฒนธรรมข้าวชาวโคราช "	85.52
	"ศิลปะ สถาปัตยกรรม "	176.30
	"หัตถกรรมพื้นบ้านและเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต "	40.22
	"ภาษาถิ่น นาฏศิลป์พื้นบ้าน "	40.22
	"ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง "	271.65
	"เกียรติคุณบุคคลสำคัญ "	62.84
	รวม	741.95
	รวม CIRCULATION 10 %	816.15
	รวมพื้นที่ให้สอยห้องจัดแสดงนิทรรศการถาวร	<u>1,693.40 ตารางเมตร</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์เวลาในการชมนิทรรศการส่วนจัดแสดงถาวร

การวิเคราะห์เวลาในการชมนิทรรศการนั้นเพื่อการจัดส่วนพักผ่อน ระหว่างการชมนิทรรศการ โดยการศึกษาเวลาในการชมงานจากพิพิธภัณฑ์ต่างๆดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น
 2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี
 3. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มศว.มหาสารคาม
- ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

- เวลาในการชมโบราณวัตถุตั้งบนแท่นและเวลาในการชมภาพถ่าย พร้อมคำอธิบายสั้นๆ ใช้เวลาประมาณ 15-20 วินาที ต่อชิ้น

- เวลาในการชมวัตถุโบราณที่แสดงในตู้จัดแสดงประมาณใช้เวลา ประมาณ 30-45 วินาทีต่อตู้

- เวลาในการชมวัตถุขนาดใหญ่ประมาณ 1-1 นาที 15 วินาทีต่อชิ้น ผลงานที่แสดงในส่วนจัดแสดงนิทรรศการถาวรของศูนย์ฯ สามารถแบ่ง ได้เป็น ประเภทตามลักษณะการชม คือ

1. ตู้จัดแสดงขนาดเล็กแบบลอยตัว ขนาด 0.6x0.6x 1.2,1.8
2. ตู้จัดแสดงขนาดใหญ่แบบติดผนัง ขนาด 0.6 x 1.2,1.5,1.8 x 2.2
3. รูปภาพหรือภาพเรืองแสงพร้อมคำบรรยายมีขนาดต่างๆ ได้แก่ 0.2x0.3, 0.4x0.6, 0.9x1.2
4. บอร์ดแสดงข้อมูลขนาด0.9x1.8หรือป้ายแสดงข้อมูลขนาด 0.4x0.6
5. แท่นแสดง หุ่นจำลอง ,วัตถุจัดแสดงต่างๆซึ่งมีขนาดแตกต่างกัน
6. นูฟิง แสดงข้อมูลด้านภาษา วรรณกรรมและดนตรี
7. คอมพิวเตอร์จัดแสดงข้อมูลที่มีการรวบรวมด้วยภาพและคำ

บรรยายได้จำนวนมาก

8. ชิ้นงานขนาดใหญ่มีขนาดต่างๆกันออกไป
 9. วีดิทัศน์หรือสไลด์ จัดแสดงข้อมูลที่เป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
- จากการศึกษาเวลาในการชมชิ้นส่วนจัดแสดงต่างๆจากอาคารตัวอย่าง และการแยกประเภทสื่อที่จัดแสดงในส่วนนิทรรศการถาวรของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและ โบราณคดีโคราชสามารถสรุปการวิเคราะห์เวลาในการชมนิทรรศการและการจัดส่วนพักผ่อน ระหว่างการชม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4.6ง. แสดงสรุปการวิเคราะห์เวลาในการชมนิทรรศการและการจัดส่วนพักผ่อนระหว่างการชม

ชิ้นส่วนจัดแสดง	เวลา (วินาที)	ห้องเสมาโครามะปุระ		ห้องของดีโคราช		ห้องวัฒนธรรมศิลป์พื้นถิ่นโคราช	
		จำนวน	เวลา	จำนวน	เวลา	จำนวน	เวลา
ผู้จัดแสดง(เล็ก)	30	1	30	2	60	16	480
ผู้จัดแสดง(ใหญ่)	45	3	135	3	135	7	315
รูปภาพ	15	24	360	37	555	135	2025
บอร์ด	30	15	450	15	450	34	1020
แท่นแสดง	30	16	480	12	360	22	660
หูฟัง	120	-	-	-	-	5	600
คอมพิวเตอร์	180	2	360	1	180	7	1260
วีดีทัศน์หรือสไลด์	180	-	-	3	540	5	900
ชิ้นงานใหญ่	135	1	135	3	405	5	675
รวมเวลาในการชมนิทรรศการ		1950 วินาที (32.5 นาที)		2685 วินาที (44.75 นาที)		7935 วินาที (132.25) :	

จากการศึกษาเรื่องการออกแบบพิพิธภัณฑ์ของ อีริวดี โอตระกูล สถาปนิกกรมศิลปากรในหัวข้อ "เวลาในการชมงาน" กล่าวถึงช่วงเวลาในการชมงานว่า "ได้มีการวิจัยถึงระยะเวลาที่ผู้ชมหนึ่งคนที่มีต่อการบริการพิพิธภัณฑ์ โดยไม่หยุดเลยคือ 1 ชั่วโมง และผลเฉลี่ยต่ำสุดและสูงสุด เป็น 30 นาที และ 2 ชั่วโมง ตามลำดับ ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างประโยชน์ให้ตกแก่ผู้ชมมากขึ้น บริการของพิพิธภัณฑ์ควรจัดให้มีช่วงพักค้นการแสดงแทนที่จะมีการแสดงต่อเนื่องกันไปจนจบแต่อย่างใด ช่วงพักนี้ควรจัดขึ้นทุก ระยะ 30 นาที"

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปเรื่องการจัดช่วงการพักผ่อนระหว่างชม นิทรรศการถาวรของคุณได้คือ จัดให้มีช่วงพักทั้งหมด 6 ช่วงคือ

- ช่วงจบการชมห้องเสมาโครามะปุระ
- ช่วงจบการชมห้องของดีโคราช
- ช่วงจบการชมส่วนแสดงวัฒนธรรมข้าวชาวโคราช
- ช่วงจบการชมส่วนแสดงศิลปสถาปัตยกรรม
- ช่วงจบการชมส่วนแสดงภาษาถิ่น นาฏศิลป์พื้นบ้าน
- ช่วงจบการชมส่วนแสดงประเพณีพื้นบ้านและการละเล่นพื้นเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ส่วนแสดงนิทรรศการชั่วคราว (TEMPORARY EXHIBITION)

ส่วนนิทรรศการชั่วคราวเป็นการจัดแสดงในช่วงระยะเวลาสั้นๆ อาจจะเป็นเวลา 2-3 เดือน หรืออาจจะเพียงแค่วัน 1-2 สัปดาห์ แล้วเปลี่ยนไปเรื่อยๆ อาจเป็นการจัดของทางศูนย์เองหรือเป็นการแสดงงานของศิลปินภายนอก

ประเภทของงานที่นำมาจัดแสดงในส่วนแสดงนิทรรศการชั่วคราวได้แก่

- นิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญประจำปีต่างๆ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันเด็ก วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา เป็นต้น

- นิทรรศการเกี่ยวกับประเพณีหรือเทศกาลสำคัญของจังหวัด นครราชสีมา เช่น งานฉลองวันแห่งชัยชนะที่มหาสารคาม งานเทศกาลเที่ยวพิมาย เป็นต้น

- นิทรรศการของศิลปินพื้นบ้าน หรือ ศิลปินจากที่อื่นมาเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม

การจัดส่วนแสดงนิทรรศการชั่วคราวโดยทั่วไปคิดเป็นพื้นที่ ประมาณ 1 ใน 3 ของส่วนแสดงนิทรรศการถาวร (จากการสอบถามหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร)

∴ ดังนั้นส่วนแสดงนิทรรศการชั่วคราวคิดเป็นพื้นที่ $(1,598.4 \div 3) = 480$ ตารางเมตร

3. ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง (OUTDOOR EXHIBITION)

ส่วนนิทรรศการกลางแจ้งเป็นการจัดแสดงเรื่องราวที่ต่อเนื่องมาจากนิทรรศการถาวร โดยเป็นส่วนที่ต้องการบรรยากาศที่คล้ายสภาพจริงจึงนำมาจัดแสดงไว้บริเวณกลางแจ้ง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนโบราณคดี ส่วนแสดงวิถีชีวิตชาวบ้าน และ ส่วนการแสดงนาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน

3.1 ส่วนโบราณคดี จัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์และโบราณคดีของโคราช เชื่อมต่อกับส่วนนิทรรศการถาวรห้องเสมาโคราชปุระ ภายในส่วนนี้มีการจัดแสดงเรื่องราวต่างๆดังนี้

ตารางที่ 3.4.5 ง. แสดงเนื้อหาการจัดแสดงในส่วนนิทรรศการกลางแจ้งส่วนแสดงโบราณคดี

สิ่งที่จัดแสดง	จำนวน	ขนาดวัตถุ ต่อหน่วย (ตร.ม.)	ขนาดพื้นที่ ใช้สอย ต่อหน่วย	พื้นที่ ใช้สอยต่อ หน่วย	รวมพื้นที่ ใช้สอย (ตร.ม.)
- จัลองสภาพคูเมือง เนินดินและซากกำแพงเมือง เก่าของตำบลเสมา	1	8x15	8x15	120	120
- พระพุทธไสยาสน์ (พระพุทธรูปหิน) สร้างจำลองขึ้น มาโดยมีขนาดประมาณ 0.75 เท่าขององค์จริง	1	4.5x9.75x2.1	17.7x9.75	172.58	172.58
- ธรรมจักรศิลาโดยจัดวางในตำแหน่งที่ได้ขุดค้นพบ คือบริเวณ	1	∅ 1.45x2.00	R=2.85	25.50	25.50
- หินตั้งที่ขุดค้นพบในตำบลเสมา โดยตั้งล้อมเป็น รูปไข่ และซากกระดูกที่ขุดค้นพบภายในอาณาเขต	1ชุด	0.3x1.0x2.0	-	50	50
- แสดงใบเสมารูปแบบต่างๆ	8	0.2x0.5x1.0	R=1.34	5.63	45.10
รวมพื้นที่นิทรรศการกลางแจ้งส่วนโบราณคดี					413.18

3.2 ส่วนแสดงวิถีชีวิตชาวบ้าน จัดแสดงความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
ตามอาชีพต่างๆ รวมถึงมีการจัดการสาธิตการทำหัตถกรรมพื้นบ้านและฝึกอบรมให้แก่ผู้สนใจ
โดยใช้พื้นที่ส่วนนี้ร่วมทำกิจกรรม สำหรับส่วนแสดงนิทรรศการส่วนนี้ประกอบด้วยหัวข้อใน
การจัดแสดงดังนี้

- ด้านสถาปัตยกรรม - แสดงหมู่เรือนโคกราช โดยแยกเป็นเรือนของช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผา
เรือนของชาวนาและพื้นที่ได้ถุนใช้ทำงานหัตถกรรม
ยุงข้าว
เถียงนา
- ด้านหัตถกรรม - แสดงการปั้นและการจัดทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยว
การทอผ้าไหมและการปลูกหมอนเลี้ยงไหม
การทอเสื่อ
การทำเครื่องจักสาน
- ด้านภูมิทัศน์ - แสดงการจำลองบรรยากาศทุ่งนาและมีการสาธิตการทำนาจริงๆ
ดงไม้และพืชพันธุ์ที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
- ด้านความเป็นอยู่ - แสดงเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องใช้ในการทำงาน
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยการจัดแสดงจะเป็นหมู่บ้านโคราชจำลองให้สามารถเดินเข้าไปดูได้ โดยจัดบรรยากาศภายในและพืชพรรณให้เหมือนกับหมู่บ้านโคราชจริงๆ ใช้บริเวณใต้ถุนบ้านและตัวเรือนในการจัดแสดง สามารถแบ่งการจัดแสดงเป็น 3 หมู่เรือนโดยมีเรื่องราวต่างๆดังนี้

1.แสดงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าและ การทำเครื่อง

จักสานชนิดต่างๆ

2.แสดงการทำมีดของหมู่บ้านลองตอง และเครื่องมือเครื่องใช้ใน

การทำนา

3.แสดงกรรมวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

โดยจัดเป็นตัวเรือน 3 เรือน ซึ่งพื้นที่ของตัวเรือน 1 เรือน

ประมาณ 155 ตร.ม.

ดังนั้นพื้นที่ใช้สอยของส่วนแสดงวิถีชีวิตชาวบ้านเท่ากับ 465 ตร.ม.

สรุปพื้นที่ส่วนนิทรรศการถาวร 878.18 ตร.ม.



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.6 ส่วนจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม [THEATER & AMPHI-THEATER]

โรงละคร [THEATER]

เป็นส่วนจัดแสดงการแสดงทางวัฒนธรรม การละเล่นต่างๆเป็นหลัก ซึ่งในบางครั้งก็สามารถจัดการฟังบรรยาย ปาฐกถาได้ในบางโอกาส

การจัดการแสดงในโรงละคร

ส่วนโรงละครเป็นส่วนรองรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ได้แก่ การแสดงทางวัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรมจากที่อื่น โดยการแสดงต่างๆดังนี้

- การแสดงนาฏศิลป์และดนตรีพื้นบ้าน
- การแสดงทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น ดนตรีคลาสสิก ดนตรีร่วมสมัย การแสดงจินตลีลา ซึ่งจัดขึ้นโดยมูลนิธิต่างๆ เพื่อเผยแพร่และหารายได้สมทบทุนในโอกาสต่างๆ จัดแสดงในโอกาสหรือวันสำคัญต่างๆ
- จัดฉายภาพยนตร์พิเศษ เช่น ภาพยนตร์ในอดีต และสารคดีที่มีคุณค่าจัดฉายให้แก่ผู้สนใจและเยาวชน โดยอาจจัดขึ้นในวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือ เดือนละครึ่ง
- จัดการแสดงของเยาวชนในด้านวัฒนธรรม การประกวดแข่งขัน เป็นต้น
- จัดการบรรยาย ประชุมสัมมนาของหน่วยงานภาครัฐ
- จัดให้มีเช่าสถานที่โดยเอกชนเพื่อใช้จัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เพื่อนำเงินค่าเช่าสถานที่มาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ
- จัดการแสดงศิลปวัฒนธรรมของต่างชาติ ต่างท้องถิ่น

การวิเคราะห์จำนวนผู้เข้าชม

1. จากสถิติงานวันเด็กแห่งชาติมีจำนวนผู้เข้าชมสูงสุดประมาณ 1000-1500 คน (จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา)

ตารางที่ 3.4.6 ก. แสดงการเปรียบเทียบจำนวนที่นั่งชมโดยแบ่งตามจำนวนรอบ

จำนวนรอบ	จำนวนที่นั่ง	หมายเหตุ
2	750	สิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่าการลงทุน
3	500	สิ้นเปลืองและไม่คุ้มค่าการลงทุน
4	400	เหมาะสมและมีที่นั่งเหลือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. วิเคราะห์จากมุมมองและระยะการมองของผู้ชมต่อการแสดงที่ออกท่าทาง
 ระยะการมองของผู้ชมต่อการแสดงที่ออกท่าทาง จากเวทีที่ดีที่สุด 15 เมตร (50ฟุต)
 ไกลที่สุด 20 เมตร (75ฟุต)

(จาก THEATERS , TIME SAVER STANDARD FOR BUILDING TYPES, P.295)

จากการวิเคราะห์จำนวนที่นั่ง THEATERS รูป PROSCENIUM [FAN] SHAPE
 ซึ่งเป็นรูปร่างที่ดีที่สุด

จำนวนที่นั่งระยะ 15.00 เมตร ประมาณ 400 ที่นั่ง

จำนวนที่นั่งระยะ 22.50 เมตร ประมาณ 600 ที่นั่ง

ดังนั้น พิจารณาเลือกที่นั่งขนาด 400 ที่นั่ง เพราะเป็นขนาดที่เหมาะสมกับ
 จำนวนผู้เข้าชม อีกทั้งเป็นแบบที่ประหยัดที่สุดและเป็นระยะการมองที่ดีที่สุด

การวิเคราะห์พื้นที่ส่วนโรงละคร

- โถงทางเข้า

จำนวนผู้ใช้โถงทางเข้าคิดเป็น 1 ใน 6 ของจำนวนที่นั่ง = 67 คน

พื้นที่ โถงทางเข้า $67 \times 0.64 = 42.88$ ตร.ม.

(THEATERS , ARCHITECTS' DATA)

- ส่วนที่นั่งชมการแสดง

พื้นที่ที่นั่ง 1.05 ตร.ม./ที่นั่ง (THEATERS , ARCHITECTS' DATA , P.351)

พื้นที่ส่วนที่นั่งชมการแสดง $400 \times 1.05 = 420.00$ ตร.ม.

- ห้องน้ำ ส้วม

ตารางที่ 3.4.6 ข. แสดงอัตราจำนวนคนต่อสุขภัณฑ์ ในอาคารสาธารณะ

จำนวนคน	ส้วม		โถปัสสาวะชาย	อ่างล้างหน้า	
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง
1-200	2	3	2	1	1
201-400	3	4	3	2	2
401-600	4	5	4	3	3
601-800	5	6	5	4	4
801-1000	6	7	6	5	5

(จาก BUILDING PLANNING FOR DESIGN STANDARD)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตาราง 3.4.6ข. ห้องน้ำชาย โถส้วม 3 โถ อ่างล้างหน้า 2 โถ ปัสสาวะชาย 3
 ห้องน้ำหญิง โถส้วม 4 โถ อ่างล้างหน้า 2

พื้นที่ห้องน้ำชาย = $6.58 + 80\% = 11.88$ ตร.ม.

พื้นที่ห้องน้ำหญิง = $7.60 + 80\% = 13.70$ ตร.ม.

(จาก TOILET, TIME SAVER STANDARD FOR BUILDING TYPES)

รวมพื้นที่ห้องน้ำสาธารณะ = $11.88 + 13.70 = 25.58$ ตร.ม.

-เวทีการแสดง



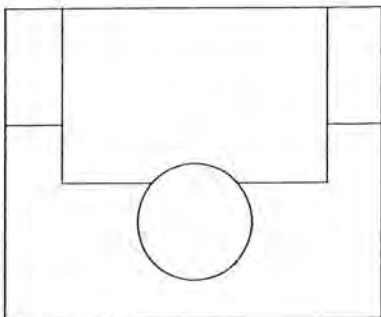
การแสดงกลองยาว โลดโผน ผู้แสดง 8-10 คน จะมีรูปร่างทางยาวมากที่สุด ประมาณ 10.00-15.00 เมตร และทางลึก ประมาณ 8 เมตร



การแสดงเชิงอีสาน ผู้แสดง 12-20 คน จะมีรูปร่างทางลึกมากที่สุด 10.00-14.00 เมตร



การแสดงวงดนตรีอีสาน ขนาดกว้างสุด 15.00 เมตร ลึก 5.00 เมตร



เมื่อนำรูปร่างลักษณะการแสดงและวงดนตรีมารวมกันจะได้รูปร่างและขนาดของเวทีการแสดงส่วนโรงละครออกมา มีขนาด 14.00 x 15.00 ม. = 210 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องฉายภาพยนตร์ พื้นที่ 24 ตร.ม.
- ห้องเก็บฟิล์ม,ห้องควบคุม พื้นที่ 6 ตร.ม.
- ห้องพักนักแสดง (คิดเป็นพื้นที่ 1.50 ตร.ม. ต่อคน นักแสดงจำนวนมากที่สุด 80 คน ต่อครั้ง)
พื้นที่ห้องพักนักแสดง $1.50 \times 80 = 60$ ตร.ม.
- ห้องซ้อมการแสดง พื้นที่ 90 ตร.ม.
- ห้องแต่งตัวนักแสดง ห้องละ 20 คน จำนวน 2 ห้อง
พื้นที่ห้องแต่งกายนักแสดงชาย = 60 ตร.ม.
พื้นที่ห้องแต่งกายนักแสดงหญิง = 60 ตร.ม.
- ห้องเก็บอุปกรณ์ (คิดเป็น 20 %ของเวทีการแสดง)
พื้นที่ห้องเก็บอุปกรณ์ $0.20 \times 210 = 42.0$ ตร.ม.

โรงละครกลางแจ้ง (AMPHI-THEATER)

เป็นส่วนการแสดงการละเล่นทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการแสดงกลางแจ้ง อันเป็นลักษณะการละเล่นของชาวบ้านทั่วไป และการแสดงประกอบแสงเสียงอิงประวัติศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น

- การแห่งานเทศกาล
- ขบวนแห่เทียนพรรษา
- การแห่บั้งไฟ
- การแสดงเชิงต่างๆ
- การเล่นเพลงโคราช
- การแสดงแสงเสียงประกอบการแสดงวีรกรรมท่านท้าวสุรนารี

โดยการแสดงจะใช้นักแสดงจำนวนมากกว่าในโรงละคร ดังนั้นพื้นที่เวทีการแสดงจะกว้างกว่าโดยจัดเสมือนเป็นการแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง

พิจารณาจำนวนผู้เข้าชมจากผู้เข้าชมงานวันเด็กสูงสุดประมาณ 1000-1500คน

- ที่นั่งชมการแสดง (ให้จำนวนผู้เข้าชม 1000คน เนื่องจากสถิติที่ได้เป็นจำนวนผู้เข้าชมทั้งวันซึ่งผู้ที่จะมาชมการแสดงย่อมไม่มากถึง 1500 คน)
พื้นที่นั่งชมการแสดง $1000 \times 0.375 = 375.0$ ตร.ม.

(จาก SPORT: STADIA , ARCHITECTS' DATA P. 317)

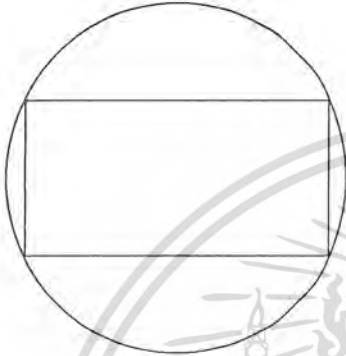
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ลานทางเข้า PLAZA

ผู้ใช้ลานทางเข้าคิดเป็น 1 ใน 6 ของจำนวนผู้ชม

พื้นที่ลานทางเข้า $1/6 \times 1000 \times 0.64 = 107$ ตร.ม.

-เวทีการแสดง



จากการวิเคราะห์พื้นที่เวที
จะต้องใช้ขนาดของเวทีการแสดงที่ใหญ่ที่สุด
คือการแสดงกลองยาวผาดโผน ซึ่งมี
ขนาดกว้าง 7.5 เมตร ยาว 15 เมตร โดย
วิเคราะห์ลักษณะพื้นที่เวทีเป็นรูปวงกลม
เพราะการจัดที่นั่งชมการแสดงจะเป็น
ลักษณะของวงกลมเนื่องจากลักษณะ
การชมที่ดีที่สุด

พื้นที่ส่วนเวทีการแสดง $\varnothing 16.8$ เมตร = 220 ตร.ม.

-ส่วนเตรียมการแสดง พื้นที่ 90 ตร.ม.

-ห้องเก็บอุปกรณ์ (คิดเป็น 20 % ของเวทีการแสดง)

พื้นที่ห้องเก็บอุปกรณ์ $0.20 \times 220 = 44$ ตร.ม.

-ห้องควบคุมแสงเสียง พื้นที่ 12 ตร.ม.

-ห้องน้ำ ส้วม

จากตาราง 3.4.6 ข. ห้องน้ำชาย โถส้วม 6 โถ อ่างล้างหน้า 5 โถ ปัสสาวะชาย 6

ห้องน้ำหญิง โถส้วม 7 โถ อ่างล้างหน้า 5

พื้นที่ห้องน้ำชาย = 20 ตร.ม.

พื้นที่ห้องน้ำหญิง = 20 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.7 ส่วนเทคนิคการจัดแสดง [TECHNICAL]

โรงปฏิบัติการงานช่าง [Work Shop]

-ส่วนปฏิบัติการงานไม้	40.00	ตร.ม.
-ส่วนปฏิบัติการงานโลหะ	40.00	ตร.ม.
-ส่วนปฏิบัติการงานปูน	40.00	ตร.ม.
-ส่วนปฏิบัติการงานทำหุ่นจำลอง	40.00	ตร.ม.
-ส่วนปฏิบัติการงานสี	20.00	ตร.ม.

(จาก GRAPHIC DATA)

คลังนิทรรศการ [Collection Storage]

คลังนิทรรศการแบ่งเป็น 3 ห้องตามชนิดและการใช้งานคือ

-คลังนิทรรศการชั่วคราว [Temporary Storage]

-คลังโบราณวัตถุ [Archeology Storage]

-คลังนิทรรศการถาวร [Collection Storage]

การกำหนดพื้นที่ใช้สอยของคลังนิทรรศการ

การกำหนดพื้นที่ใช้สอยได้จากการศึกษาการเปรียบเทียบพื้นที่ส่วนคลัง

พิพิธภัณฑ์กับส่วนแสดงนิทรรศการจากอาคารพิพิธภัณฑ์สถานในต่างประเทศ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

-KURAYOSHI TOTORI PREFICTURAL MUSEUM 25%

-KURAYOSHI MUSEUM 21%

-IBARAGI PREFICTURAL 28%

-THE KOCHI PREFICTURAL MUSEUM 20%

-SAITAMA PREFICTURAL MUSEUM 22%

ค่าเฉลี่ยของส่วนคลังพิพิธภัณฑ์ 23%

-คลังนิทรรศการชั่วคราว [Temporary Storage]

พื้นที่ 30% ของ 480 = 144 ตร.ม.

-คลังโบราณวัตถุ [Archeology Storage]

พื้นที่ 30% ของ 300 = 90 ตร.ม.

-คลังนิทรรศการถาวร [Collection Storage]

พื้นที่ 30% ของ 1,298 = 390 ตร.ม.

-ส่วนรับส่งของ [Loading & Receive]

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนพื้นที่ประมาณ 20.00 ตร.ม. ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนซ่อมสงวนรักษา [Laboratory]

-ห้องปฏิบัติการ

-Chemical	40.00	ตร.ม.
-Biological	20.00	ตร.ม.
-Physical	20.00	ตร.ม.

(จากงานซ่อมสงวนรักษาศิลปวัตถุ กรมศิลปากร)

-ห้องเก็บเคมีภัณฑ์ 16.00 ตร.ม.

(จากงานซ่อมสงวนรักษาศิลปวัตถุ กรมศิลปากร)

-ห้องเก็บวัตถุอื่นๆ 7.50 ตร.ม.

(จากงานซ่อมสงวนรักษาศิลปวัตถุ กรมศิลปากร)

3.4.8 ส่วนบริการ [SERVICE]

-ห้องเครื่องไฟฟ้า 40.00 ตร.ม.

-ห้องเครื่องปั๊มน้ำ 12.00 ตร.ม.

-ห้องเครื่องปรับอากาศ

ส่วนที่ใช้เครื่องปรับอากาศแบบ CHILLED WATER SYSTEM ได้แก่ส่วนนิทรรศการ และส่วนโรงละคร เนื่องจากเป็นส่วนที่มีการใช้พื้นที่ปรับอากาศพร้อมกันในปริมาณมาก

ส่วนนิทรรศการ (26 ตร.ม./ ตัน จากตารางที่ 3.4.8 ก.)

พื้นที่ที่ปรับอากาศส่วนนิทรรศการถาวร 1653.00 ตร.ม. = 64 ตัน

พื้นที่ที่ปรับอากาศส่วนนิทรรศการชั่วคราว 480.00 ตร.ม. = 19 ตัน

รวมพื้นที่ส่วนนิทรรศการที่ใช้เครื่องปรับอากาศ = 83 ตัน

ดังนั้นเลือกใช้เครื่องควบแน่น ขนาด 60ตัน 1 เครื่องและ 30 ตัน 1 เครื่อง มี

ขนาด 1.80x7.00x1.60 และ 1.50x4.00x1.50

ห้องเครื่องปรับอากาศส่วนนิทรรศการ 100 ตัน = $4 \times 10 = 40.00$ ตร.ม.

ส่วนโรงละคร

พื้นที่ที่ปรับอากาศส่วนโรงละคร 1294.50 ตร.ม. = 55.8 ตัน

ดังนั้นเลือกใช้เครื่องควบแน่น ขนาด 60ตัน 1 เครื่องมีขนาด 1.80x7.00x1.60

ห้องเครื่องปรับอากาศส่วนโรงละครเลือกใช้ขนาด 100 ตัน = $4 \times 10 = 40.00$ ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4.8 ก. แสดงการหาขนาดของพื้นที่ปรับอากาศ

ประเภทอาคาร	ขนาดพื้นที่ปรับอากาศ ตร.ฟุต/ตัน		
	ต่ำ	เฉลี่ย	สูง
อาคารชุดพักอาศัย	450	400	350
หอประชุม โรงรถ โรงภาพยนตร์	400	250	90
อาคารทางการศึกษา	240	185	150
โรงพยาบาล - ส่วนบริการสาธารณะ	175	140	110
-- ส่วนหอผู้ป่วย	275	220	165
โรงแรม หอพัก	350	300	220
ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์	340	280	200
อาคารสำนักงาน	360	280	190
อาคารพักอาศัย-ขนาดกลาง	600	500	380
-ขนาดใหญ่	700	550	400
ภัตตาคาร			
-ขนาดกลาง	135	100	80
-ขนาดใหญ่	150	120	100

หมายเหตุ 10.764 ตร.ฟุต = 1 ตร.ม.

ตารางที่ 3.4.8 ข. แสดงขนาดและน้ำหนักของเครื่องเป่าลมเย็น

ขนาด (ตัน)	มิติ (เมตร)			น้ำหนัก (กก.)
	กว้าง	ยาว	สูง	
2.0	0.80	0.40	0.60	50
3.0	1.20	0.40	1.00	75
5.0	1.40	0.40	1.00	100
7.5	1.20	0.70	1.30	150
10.0	1.60	0.70	1.30	200
15.0	2.00	0.60	1.70	280
20.0	2.00	0.80	1.70	300
25.0	2.40	0.90	2.00	500
50.0	3.20	1.20	2.60	900
100.0	3.50	2.50	4.00	3000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4.8 ค. แสดงขนาดแสดงน้ำหนักโดยประมาณของเครื่องควบแน่น

ขนาด (ตัน)	มิติ (เมตร)			น้ำหนัก (กก.)
	กว้าง	ยาว	สูง	
2		0.7		70
5		0.9		100
7.5	1.20	1.30	0.85	280
10.15	1.40	2.00	0.85	400
20.25	1.20	4.00	1.35	850
30.00	1.50	4.00	1.50	1000
40.00	1.80	4.00	1.60	1200
50.00	1.80	7.00	1.60	1400
60.00	1.80	7.00	1.60	1700

ตารางที่ 3.4.8 ง. แสดงขนาดของห้องเครื่องโดยประมาณ สำหรับการปรับอากาศระบบซีลเลอร์

ขนาด (ตัน)	ขนาดห้อง (ตัน)		พื้นที่
	กว้างx ยาว		
100	4x10		40
200	6x10		60
300	8x10		80
400	8x12		100
600	10x12		120
800	10x12		120
1000	10x14		140
2000	12x20		240

ตารางที่ 3.4.8 จ. แสดงขนาดและน้ำหนักโดยประมาณของหอทำความเย็น

ขนาด (ตัน)	มิติ (เมตร)	น้ำหนัก (กก.)
100	5x2	2000
200	5x2.5	3000
300	5x2.5	4000
400	6x3	5000
600	8x4	7000
800	10x6	8000

จากเอกสารการบรรยาย หัวข้อ "ระบบปรับอากาศ"

ผู้บรรยาย อ. ธีรมน ไชโรจนกิจ สด.บ. เกียรตินิยม , สด.บ. (จุฬาฯ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-หอทำน้ำเย็น (Cooling Tower)

ส่วนนิทรรศการ เลือกใช้ขนาด 100 ตัน ใช้พื้นที่ $5 \times 2 = 10.00$ ตร.ม.

ส่วนโรงละคร เลือกใช้ขนาด 100 ตัน ใช้พื้นที่ $5 \times 2 = 10.00$ ตร.ม.

- ห้องเครื่องเป่าลมเย็น (AHU)

เนื่องจากอาคารส่วนนิทรรศการถูกออกแบบให้เป็นห้องต่างๆแยกจากกันดังนั้น ห้อง AHU จึงแยกตามห้องต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4.8 ฉ. แสดงขนาดพื้นที่ห้องเครื่องเป่าลมเย็น (AHU) ในแต่ละส่วนของโครงการ

ส่วนที่ต้องการปรับอากาศ	พื้นที่ที่ปรับอากาศ (ตร.ม.)	ขนาด (ตัน)	ขนาดห้องเครื่องเป่าลมเย็น (AHU)
-ส่วนนิทรรศการ			
1. ห้องเสมา โคราชประะ	395.50	15 (15)	$2.00 \times 0.6 \times 1.7 = 1.2$
2. ห้องของดีโคราช	481.67	18.5 (20)	$2.00 \times 0.8 \times 1.7 = 1.6$
3. ห้องความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์	153.20	6 (7.5)	$1.2 \times 0.7 \times 1.3 = 0.84$
ห้องศิลปะ สถาปัตยกรรม	192.40	7.4 (7.5)	$1.2 \times 0.7 \times 1.3 = 0.84$
ห้องประเพณีพื้นบ้านภาษาและนาฏศิลป์	342.10	13.2 (15)	$2.00 \times 0.6 \times 1.7 = 1.2$
ห้องเกียรติคุณบุคคลสำคัญ	72.00	2.7 (3)	$1.2 \times 0.4 \times 1.0 = 0.48$
4. ห้องนิทรรศการชั่วคราว	480.00	18.5 (20)	$2.00 \times 0.8 \times 1.7 = 1.6$
- ส่วนโรงละคร	1294.50	55.8(60)	$1.8 \times 7 \times 1.6 = 12.6$

3.4.9 ส่วนบริการอาหาร [CAFETERIA]

พิจารณาระบบการบริการอาหารควรใช้แบบบริการตัวเอง (Self Service) เพราะผู้ให้บริการมีจำนวนมาก จึงเลือกใช้แบบ CAFETERIA เพราะสะดวกและคล่องตัวอยู่สมควร ลักษณะการดำเนินการของระบบ CAFETERIA แบ่งเนื้อที่ใช้สอยเป็นส่วนๆ ดังนี้ (จาก ANTHONY J. AMENDOLA "FOOD SERVICE EQUIPMENT CASA CONSULTANT, 1972)

- ส่วนทานอาหาร (Dining Area)
- ส่วนทำงาน (Working Area)
- ส่วนบริการ (Service Area)

ส่วนทานอาหาร (Dining Area)

การพิจารณาจำนวนผู้ใช้ส่วนบริการอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนจำนวนผู้เข้าชมเป็นที่มุกณะสูงสุดเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-จำนวนผู้เข้าชมโครงการเฉลี่ยใน 1 วัน 372 คน

เวลาในการใช้ส่วนบริการอาหารสูงสุด ช่วง 12.00 -13.00 น.

ดังนั้นจำนวนผู้ใช้บริการจากจำนวนผู้ชมเฉลี่ยใน 1 วัน = 62 คน

-จำนวนผู้ใช้โรงละคร 400 คน

-จำนวนเจ้าหน้าที่ศูนย์ 99 คน

ดังนั้นจำนวนผู้ใช้บริการในศูนย์สูงสุดในช่วง 12.00 -13.00 น. คือ 711 คน

∴ จำนวนผู้มาใช้บริการส่วนบริการอาหารคิดเป็น 70% = 498 คนใน 1 ชั่วโมง

(จาก TIME SAVER STANDARD FOR BUILDING TYPES)

ผู้มาใช้บริการใช้เวลาประมาณคนละ 20 นาที ในเวลา 1 ชั่วโมงสามารถแบ่งได้เป็น 3 ผลิต

∴ จำนวนผู้ใช้บริการห้องอาหารมากที่สุดใน 1 ช่วงคือ $498 \div 3 = 166$ คน

จัดโต๊ะแบบ 4 ที่นั่ง สามารถจัดได้ 42 ตัว

พื้นที่โต๊ะอาหาร 4 ที่นั่ง = 4.50 ตร.ม./ ตัว (ARCHITECT DATA P. 202)

∴ พื้นที่ส่วนทานอาหาร $42 \times 4.50 = 189$ ตร.ม.

ส่วนทำงาน (Working Area)

เป็นส่วนทำงานเจ้าหน้าที่และพนักงานซึ่งก็คือ ส่วนครัว นั่นเอง

ส่วนครัวมีขนาด 25 % ของพื้นที่ส่วนรับประทานอาหาร = 47.25 ตร.ม.

(จาก TIME SAVER STANDARD FOR BUILDING TYPES)

โดยส่วนครัวนี้ประกอบด้วย

-ส่วนเตรียมอาหาร

-ที่เตรียมอาหาร	4% ของพื้นที่ครัว	1.89	ตร.ม.
-ที่เตรียมผัก	7% ของพื้นที่ครัว	3.31	ตร.ม.
-ที่เตรียมเนื้อ	4% ของพื้นที่ครัว	1.89	ตร.ม.
รวม	15% ของพื้นที่ครัว	7.09	ตร.ม.

-ส่วนประกอบอาหาร

-ของหวาน	12% ของพื้นที่ครัว	5.67	ตร.ม.
-ของคาว, หุงข้าว	12% ของพื้นที่ครัว	5.67	ตร.ม.
-ล้างจาน	10% ของพื้นที่ครัว	4.725	ตร.ม.
-เก็บอาหารเตรียมบริการ	6% ของพื้นที่ครัว	2.835	ตร.ม.
รวม	40% ของพื้นที่ครัว	18.90	ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ส่วนบริการของครัว

-ที่รับประทานอาหาร	10% ของพื้นที่ครัว	4.725	ตร.ม.
-ที่เก็บอาหารแห้ง	10% ของพื้นที่ครัว	4.725	ตร.ม.
-ที่เก็บผัก	6% ของพื้นที่ครัว	2.835	ตร.ม.
-ที่เก็บเนื้อสัตว์	4% ของพื้นที่ครัว	1.89	ตร.ม.
-ที่เก็บเครื่องต้ม	5% ของพื้นที่ครัว	2.36	ตร.ม.
-ที่เก็บขยะ	5% ของพื้นที่ครัว	2.36	ตร.ม.
รวม	40% ของพื้นที่ครัว	18.90	ตร.ม.
รวมทั้งหมด	85% ของพื้นที่ครัว	40.16	ตร.ม.
รวม Circulation	15% ของพื้นที่ครัว	7.09	ตร.ม.
รวมพื้นที่ครัว		47.25	ตร.ม.

ส่วนบริการสาธารณะ (Service Area)

-ส่วนเคาน์เตอร์จำหน่ายอาหารและเครื่องต้ม

คิดเป็นพื้นที่ 20 % ของพื้นที่ครัว = 9.45 ตร.ม.

-ห้องน้ำ ส้วม

$$\begin{aligned}
 \text{ชาย} &= 2 \text{ wc, } 2 \text{ urinal, } 2 \text{ lav.} \\
 &= [2 \times 2.25] + [2 \times 0.64] + [2 \times 1.44] \\
 &= 8.66 \text{ ตร.ม.} \\
 \text{หญิง} &= 2 \text{ wc, } 2 \text{ lav} \\
 &= [2 \times 2.25] + [2 \times 1.44] \\
 &= 7.38 \text{ ตร.ม.}
 \end{aligned}$$

ดังนั้นส่วนบริการอาหารมีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมด

-ส่วนทานอาหาร	189.00 ตร.ม.
-ส่วนทำงาน	47.25 ตร.ม.
-ส่วนบริการสาธารณะ	25.49 ตร.ม.
รวมพื้นที่	261.74 ตร.ม.
รวม Circulation 15%	301.00 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.10 ส่วนบริการสาธารณะ [PUBLIC SERVICE]

-โถงทางเข้าใหญ่ (Entrance Hall)

โถงทางเข้าเป็นจุดจ่ายผู้ให้บริการของศูนย์ ไปยังห้องบรรยายขนาด 150 คนหรือ ส่วนโรงละครในกรณีที่เกิดเกิน 150 คน ก่อนเข้าชมนิทรรศการและกิจกรรมต่างๆ

จำนวนผู้เข้าชมโครงการมากที่สุดในรอบปีคือ 520 คน ต่อวัน

เวลาเปิดทำการใน 1 วัน คือ 6 ชั่วโมง (กำหนดให้ผู้ชมใช้เวลาในส่วนโถงทางเข้าประมาณ 15 นาที)

ดังนั้นโดยปกติจะมีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ $520 \div 24 = 22$ คนใน 15 นาที

พิจารณาเป็นหมู่คณะ จำนวนที่มากที่สุดที่พิจารณาคือ 401-450 คน (จากตาราง 3.1.2 ค.) ซึ่งไม่ใช่จำนวนที่มากที่สุดคือ 700คน ซึ่งมีความถี่ต่ำ แต่เป็นจำนวนที่เหมาะสมกับการลงทุนไม่มากเกินไปและมีจำนวนความถี่พอสมควร

พื้นที่ส่วนโถงทางเข้า $(450+22) \times 0.64 = 302.08$ ตร.ม.

-เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์,บริการข้อมูลข่าวสาร

พื้นที่ $2.00 \times 2.20 = 4.40$ ตร.ม.

-เคาน์เตอร์จำหน่ายบัตร

พื้นที่ $2.00 \times 2.20 = 4.40$ ตร.ม.

-ส่วนแนะนำโครงการ

แผนผังของโครงการ ขนาด 0.9×1.2 ม. ใช้พื้นที่ 1.98 ตร.ม.

หุ่นจำลองโครงการ ขนาด $0.8 \times 1.60 \times 1.20$ ใช้พื้นที่ 14.51 ตร.ม.

ดังนั้นส่วนนี้ใช้พื้นที่ 16.49 ตร.ม.

-ส่วนแสดงข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

คอมพิวเตอร์แสดงข้อมูล 2 เครื่อง ใช้พื้นที่ $0.8 \times 2 = 1.6$

ป้ายเรืองแสงแสดงภาพสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัด ใช้พื้นที่ $1.98 \times 3 = 5.94$

แผนที่แสดงจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดในภาคอีสาน ใช้พื้นที่ 1.98

แผนที่แสดงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด ใช้พื้นที่ 1.98

-ส่วนเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย

พื้นที่ 2.625 ตร.ม.

-ที่รับฝากของ พื้นที่ $2 \times 3 = 6$ ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ที่ดื่มน้ำสาธารณะ

พื้นที่ $0.64 / 1 \text{ ตู้} / 75 \text{ คน}$

จำนวน $422 \div 75 = 6 \text{ ตู้}$

ดังนั้นพื้นที่ส่วนที่ดื่มน้ำสาธารณะ $0.64 \times 6 = 3.84 \text{ ตร.ม.}$

-โทรศัพท์สาธารณะ

พื้นที่ต่อหน่วย 0.64 ตร.ม. มีจำนวน 5 เครื่อง

ดังนั้นใช้พื้นที่ $0.64 \times 5 = 3.2 \text{ ตร.ม.}$

-ร้านขายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

จำนวนร้านขายของแบ่งตามประเภทของสินค้า ได้แก่

-ร้านขายผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากผ้าไหม

-ร้านขายเครื่องปั้นดินเผา

-ร้านขายสินค้าพื้นเมืองจำพวก หมูยอ กุนเชียง หมูแผ่น เป็นต้น

พื้นที่ $12 \text{ ตร.ม.} / \text{ร้าน (ARCHITECTS' DATA)}$

ดังนั้น พื้นที่ส่วนร้านขายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก $12 \times 3 = 36 \text{ ตร.ม.}$

-ห้องน้ำสาธารณะ (พิจารณาผู้ใช้ ช่วง 400คน)

จากตาราง 3.4.6ข. ห้องน้ำชาย โถส้วม 3 โถ อ่างล้างหน้า 2 โถ ปัสสาวะชาย 3

ห้องน้ำหญิง โถส้วม 4 โถ อ่างล้างหน้า 2

พื้นที่ห้องน้ำชาย $= 6.58 + 80\% = 11.88 \text{ ตร.ม.}$

พื้นที่ห้องน้ำหญิง $= 7.60 + 80\% = 13.70 \text{ ตร.ม.}$

3.4.11 ที่จอดรถ [PARKING]

-ที่จอดรถผู้ให้บริการ

รถยนต์ส่วนบุคคล

คิดตามกฎหมายของอาคารขนาดใหญ่ จำนวนที่จอดรถ = พื้นที่อาคาร / 240 ตร.ม.

ดังนั้นจำนวนที่จอดรถของโครงการ = $10476.92 / 240 \text{ ตร.ม.} = 44 \text{ คัน}$

คิดตามกฎหมายของโรงแรมที่พัก = 40 คน / 1 คัน

ดังนั้นจำนวนที่จอดรถของส่วนโรงแรมคือ $400 \text{ คน} / 40 \text{ คน} = 10 \text{ คัน}$

ดังนั้นที่จอดรถส่วนบุคคลผู้ให้บริการคือ 54 คัน

รถบัสที่มาเป็นหมู่คณะ

จำนวนหมู่คณะที่นำมาคิดคือ 50-150 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รถบัล 1 คัน บรรทุกผู้โดยสารได้ 40 คน

ดังนั้นจำนวนที่จอดรถบัลคือ 4 คัน

รถจักรยานและจักรยานยนต์ 12 คัน $\times 1.32$ ตร.ม. = 15.84 ตร.ม.

- ที่จอดรถเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ จำนวน 99 คน

จำนวนที่จอดรถ 10 คนต่อคัน (ARCH DATA P.249)

ดังนั้นที่จอดรถเจ้าหน้าที่ คือ 10 คัน

- ที่จอดรถส่วนบริการ

รถบริการส่วนโรงอาหาร จำนวน 2 คัน

รถบริการส่วนโรงปฏิบัติการงานช่าง จำนวน 1 คัน

รถบริการส่วนคลังนิตรศการ จำนวน 1 คัน

รถบริการของทางศูนย์ฯ จำนวน 2 คัน

ดังนั้นที่จอดรถส่วนบริการ มีจำนวน 6 คัน

สรุปพื้นที่ที่จอดรถ

รถผู้ให้บริการ 54คัน $\times (2.5 \times 5.00) = 675$ ตร.ม.

รถบัล 4 คัน $\times (4.00 \times 12.00) = 192$ ตร.ม.

รถจักรยานและจักรยานยนต์ 12 คัน $\times 1.32$ ตร.ม. = 15.84 ตร.ม.

รถเจ้าหน้าที่ 10 คัน $\times (2.5 \times 5.00) = 125$ ตร.ม.

รถส่วนบริการ 6 คัน $\times (2.5 \times 5.00) = 75$ ตร.ม.

รวมพื้นที่ส่วนที่จอดรถ 1082.84 ตร.ม. + CIR: 100% = 2165.68 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 สรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

ตารางที่ 3.5 แสดงการสรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท:หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
1. ส่วนสำนักงาน (ADMINISTRATION)					
1.1 ฝ่ายบริหาร					
-ห้องผู้อำนวยการศูนย์	1	1	-	20.00	วิเคราะห์
-ห้องรองผู้อำนวยการ	1	1	-	15.75	วิเคราะห์
-ห้องทำงานคณะกรรมการ	5	1	5.00	25.00	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเสนาธิการ	1	1	-	6.66	วิเคราะห์
-ห้องประชุม	20	1	2.00	40.00	วิเคราะห์
-ห้องรับรองแขกและพักคอย	5	1	-	16.00	Standard
-ห้องน้ำส้วม	5	1	-	20.00	วิเคราะห์
-PANTRY	-	1	-	6.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บของ	-	1	-	9.00	Standard
รวมพื้นที่ฝ่ายบริหาร	158.41 ตร.ม. + CIR. 15% = 182.20 ตร.ม.				
1.2 ฝ่ายธุรการ					
-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายธุรการ	1	1	15.75	15.75	วิเคราะห์
1.2.1 แผนกสารบรรณ					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกสารบรรณ	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนกสารบรรณ	5	1	5.00	25.00	วิเคราะห์
1.2.2 แผนกการเงิน					
-ห้องทำงานสมุหบัญชี	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่แผนกการเงิน	3	1	5.00	15.00	วิเคราะห์
1.2.3 แผนกประชาสัมพันธ์					
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
1.2.4 แผนกบริการข่าวสาร					
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่บริการข่าวสาร	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บของ	-	1	-	9.00	Standard
-Pantry	-	1	-	6.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ฝ่ายธุรการ	120.00 ตร.ม. + CIR. 15% = 138.00 ตร.ม.				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท.หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
1.3 ฝ่ายวิชาการ					
-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	1	1	15.75	15.75	วิเคราะห์
1.3.1 แผนกคั่นคว่ำและวิจัย					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกคั่นคว่ำและวิจัย	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่คั่นคว่ำและวิจัย	5	1	5.00	25.00	วิเคราะห์
1.3.2 แผนกเอกสารและตำรา					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกเอกสารและตำรา	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานพิมพ์เอกสาร	2	1	4.00	8.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บเอกสารและวัสดุ	-	1	-	9.00	Standard
-Pantry	-	1	-	6.00	Standard
รวมพื้นที่ฝ่ายธุรการ	89.35 ตร.ม. + CIR. 15% = 102.75 ตร.ม.				
2. ส่วนบริการด้านการศึกษา (EDUCATION SERVICE)					
2.1 แผนกบริการการศึกษา					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกบริการการศึกษา	1	1	13.40	13.40	Arch Data
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ แผนก	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
-ห้องพักรักษา	2	1	-	12.00	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วม	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่แผนกบริการการศึกษา	55.4 ตร.ม. + CIR. 15% = 63.70 ตร.ม.				
2.2 หอสมุดวัฒนธรรม					
-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่หอสมุดวัฒนธรรม	3	1	5.00	15.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บหนังสือ	-	1	-	30.00	วิเคราะห์
-ห้องซ่อมแซมหนังสือและเก็บตุ๊กตา	-	1	-	18.48	Arch Data
-โถงทางเข้า	-	1	10%ของ	13.50	Time Saver
-รับฝากของ	1	1	พ.ท.อ่าน	4.25	วิเคราะห์
-ส่วนบัตรรายการ	-	1	-	1.25	วิเคราะห์
-พื้นที่ส่วนเช็คคนเข้า- ออก	-	1	-	-	
-บริเวณถ่ายเอกสาร	-	1	-	6.00	วิเคราะห์
-พื้นที่ชั้นวางหนังสือ	-	1	-	9.67	Build.type
-ส่วนนั่งอ่านหนังสือ	62	1	2.70	167.40	Build.type
-ห้องหนังสืออ้างอิง	-	1	-	40.00	วิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท.หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
-ห้องโสตทัศนศึกษา	10	1	-	44.20	วิเคราะห์
• ห้องSound Lab	5	-	9.60	-	วิเคราะห์
• ห้องดูวีดีทัศน์	5	-	19.40	-	วิเคราะห์
• ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	1	-	5.00	-	วิเคราะห์
-ห้องเก็บสื่อทางโสตทัศนอุปกรณ์	-	1	12.00	12.00	Build.type
-ห้องน้ำ ส้วม	-	1	-	16.04	วิเคราะห์
รวมพื้นที่หอสมุดวัฒนธรรม	378.15 ตร.ม. + CIR. 15% = 434.90 ตร.ม.				
2.3 ห้องบรรยายเอนกทัศน์					
-ห้องบรรยาย 150 คน	150	1	-	154.00	วิเคราะห์
-โถงทางเข้า	25	-	16.00	-	Arch Data
-ส่วนนั่งฟังบรรยาย	150	-	90.00	-	วิเคราะห์
-เวที	-	-	30.00	-	วิเคราะห์
-ห้องเก็บอุปกรณ์	-	1	-	9.00	Standard
-ห้องบรรยาย 50 คน	50	1	-	50.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ห้องบรรยายทางวิชาการ	195.00 ตร.ม. + CIR. 15% = 224.25 ตร.ม.				
3. ส่วนฝึกอบรมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม					
-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	1	1	15.75	15.75	วิเคราะห์
3.1 ส่วนฝึกอบรม					
-โถงพักคอยและพักผ่อน	32	1	0.64	20.50	Arch Data
-ห้องฝึกอบรมการทอผ้า	30	1	3.20	96.00	วิเคราะห์
-ห้องฝึกอบรมการทำเครื่องปั้นดินเผา	30	1	3.20	96.00	วิเคราะห์
-ห้องฝึกอบรม ด้านนาฏศิลป์ การดนตรี	50	1	3.20	160.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บอุปกรณ์	-	2	20.00	40.00	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วม	-	1	20.00	20.00	วิเคราะห์
-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมวัฒนธรรม	4	1	5.00	20.00	วิเคราะห์
-ส่วนพักผ่อนเจ้าหน้าที่	6	1	2.00	12.00	วิเคราะห์
-ศาลาปฏิบัติธรรม	50	1	1.50	75.00	วิเคราะห์
3.2 ส่วนเผยแพร่วัฒนธรรม					
-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนฝึกอบรมและเผยแพร่วัฒนธรรม	565.25 ตร.ม. * CIR. 15% = 650.00 ตร.ม.				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปตีพิมพ์หรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท.หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
4. ส่วนแสดงศิลปวัฒนธรรม					
4.1 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ(EXHIBITION)					
4.1.1 ส่วนสำนักงาน					
- โถงทางเข้า	6	1	0.64	3.84	Arch Data
- ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายนิทรรศการ	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายนิทรรศการ	3	1	5.00	15.00	วิเคราะห์
- ส่วนทำงานภัณฑารักษ์	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
- ส่วนเตรียมอาหาร	-	1	-	6.00	Standard
- ห้องน้ำเจ้าหน้าที่	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนสำนักงานนิทรรศการ				67.64 ตร.ม. + CIR. 15% = 77.80 ตร.ม.	
4.1.2 ส่วนนิทรรศการ					
- โถงทางเข้า	150	1	0.64	96.00	Arch Data
- บริเวณรับฝากของ	1	1	4.25	4.25	วิเคราะห์
- Counter ติดต่อสอบถาม	1	1	4.40	4.40	วิเคราะห์
- จำหน่ายบัตร	1	1	1.24	1.24	วิเคราะห์
- โทรศัพท์สาธารณะ	3	3	0.72	2.16	วิเคราะห์
- ห้องน้ำส้วม	-	2	20.00	40.00	วิเคราะห์
- นิทรรศการถาวร					
- ห้องเสมาโคราชประ	-	1	-	395.50	วิเคราะห์
- ห้องของดีโคราช	-	1	-	481.67	วิเคราะห์
- ห้องวัฒนธรรมพื้นถิ่นโคราช	-	1	-	816.15	วิเคราะห์
- นิทรรศการชั่วคราว	-	1	-	480.00	วิเคราะห์
- นิทรรศการกลางแจ้ง	-	1	-	878.18	วิเคราะห์
- พื้นที่พักผ่อนระหว่างชมนิทรรศการ	25	6	16.00	96.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนนิทรรศการ				3199.55ตร.ม. + CIR. 15% = 3680.00 ตร.ม.	
4.2 จัดการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม					
4.2.1 ฝ่ายจัดการแสดง					
- ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายจัดการแสดง	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการแสดง	3	1	5.00	15.00	วิเคราะห์
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ฉายภาพยนตร์	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
- Pantry	-	1	-	6.00	Standard
รวมพื้นที่ฝ่ายจัดการแสดง				43.80 ตร.ม. + CIR. 15% = 50.00 ตร.ม.	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	ท.ท:หน่วย	ท.ท.รวม	อ้างอิง
4.2.2 โรงละคร (THEATER)					
-โดงทางเข้า	67	1	0.64	42.88	Arch Data
-ส่วนที่นั่งชมการแสดง	400	1	1.05	420.00	Arch Data
-ห้องน้ำ ส้วมชาย	-	1	-	11.88	Time Saver
-ห้องน้ำ ส้วมหญิง	-	1	-	13.70	Time Saver
-จำหน่ายบัตร	1	1	-	1.24	วิเคราะห์
-โทรศัพท์สาธารณะ	3	3	-	0.72	วิเคราะห์
-โดงทางเข้า		1	-	6.00	วิเคราะห์
-ห้องฉายภาพยนตร์ สไลด์	2	1	-	24.00	วิเคราะห์
-ส่วนเก็บฟิล์มและอุปกรณ์ห้องฉายฯ	-	1	-	6.00	วิเคราะห์
-ห้องควบคุมระบบแสง เสียง	2	1	-	6.00	วิเคราะห์
-ส่วนเวทีการแสดง	-	1	-	210.00	วิเคราะห์
-โดงทางเข้า	80	1	0.64	51.20	Arch Data
-ห้องพักนักแสดง	40	1	1.50	60.00	วิเคราะห์
-ห้องซ้อมการแสดง	-	1	-	90.00	วิเคราะห์
-ห้องแต่งตัวนักแสดงชาย	20	1	3.00	60.00	วิเคราะห์
-ห้องแต่งตัวนักแสดงหญิง	20	1	3.00	60.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บอุปกรณ์	-	1	-	42.00	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วมนักแสดง	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่โรงละคร	1125.62 ตร.ม. + CIR. 15% = 1294.463 ตร.ม.				
4.2.3 ส่วนโรงละครกลางแจ้ง (AMPHI-THEATER)					
-ลานทางเข้า - ออก	167	1	0.64	107.00	Arch Data
-จำหน่ายบัตร	2	1	1.24	2.48	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วม	-	2	20.00	40.00	วิเคราะห์
-ส่วนที่นั่งชม	1000	1	0.375	375.00	Arch Data
-เวทีแสดงกลางแจ้ง	-	1	-	220.00	วิเคราะห์
-ส่วนพักนักแสดง เตรียมการแสดง	-	1	-	90.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บอุปกรณ์	-	1	-	44.00	วิเคราะห์
-ส่วนควบคุมระบบแสง เสียง	2	1	-	12.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ฝ่ายจัดการแสดง	890.48 ตร.ม. + CIR. 15% = 1024.00 ตร.ม.				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท:หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
5.ส่วนเทคนิคการจัดแสดง [TECHNICAL]					
5.1 ฝ่ายศิลปกรรม					
-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายเทคนิค	1	1	15.00	15.00	วิเคราะห์
-ห้องทำงานช่างศิลปกรรม	8	1	10.00	80.00	วิเคราะห์
-โรงปฏิบัติการงานช่าง					
-ส่วนปฏิบัติการงานไม้	1	1	40.00	40.00	วิเคราะห์
-ส่วนปฏิบัติการงานโลหะ	1	1	40.00	40.00	วิเคราะห์
-ส่วนปฏิบัติการงานปูน	1	1	40.00	40.00	วิเคราะห์
-ส่วนปฏิบัติการงานทำหุ่นจำลอง	2	1	40.00	40.00	วิเคราะห์
-ส่วนปฏิบัติการงานสี	1	1	20.00	20.00	วิเคราะห์
-ห้องเก็บของ	-	1	20.00	20.00	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วม	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ฝ่ายศิลปกรรม	315.00 ตร.ม. + CIR. 15% = 362.25 ตร.ม.				
5.2 คลังนิทรรศการ [COLLECTION STORAGE]					
-คลังนิทรรศการชั่วคราว	-	1	-	144.00	วิเคราะห์
-คลังเก็บวัตถุโบราณ	-	1	-	90.00	วิเคราะห์
-คลังนิทรรศการถาวร	-	1	-	390.00	วิเคราะห์
-ลานตรวจรับวัตถุ	-	1	-	20.00	Arch Data
รวมพื้นที่คลังนิทรรศการ	644.00 ตร.ม. + CIR. 15% = 740.60 ตร.ม.				
5.3 ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวนรักษา					
-Chemical	-	1	-	40.00	กรมศิลปากร
-Biological	-	1	-	20.00	กรมศิลปากร
-Physical	-	1	-	20.00	กรมศิลปากร
-ห้องเก็บเคมีภัณฑ์	-	1	-	16.00	กรมศิลปากร
-ห้องเก็บอุปกรณ์ต่างๆ	-	1	-	7.50	กรมศิลปากร
-โถงทางเข้า	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวนรักษา	123.50 ตร.ม. + CIR. 15% = 142.00 ตร.ม.				
5.4 ส่วนเจ้าหน้าที่					
5.4.1 ฝ่ายทะเบียนวัตถุ					
-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียน	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	พ.ท.หน่วย	พ.ท.รวม	อ้างอิง
5.4.2 ฝ่ายซ่อมส่งวนรักษา					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนก	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	2	1	5.00	10.00	วิเคราะห์
-ห้องน้ำ ส้วม	-	1	-	20.00	วิเคราะห์
-ส่วนพักเจ้าหน้าที่	6	1	5.00	30.00	วิเคราะห์
-ห้อง Locker	37	1	0.36	13.32	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่				108.92 ตร.ม. + CIR. 15% = 125.00 ตร.ม.	
6. ส่วนบริการ [SERVICE]					
6.1 ส่วนซ่อมบำรุงระบบประกอบอาคาร					
-ห้องทำงานหัวหน้าแผนกซ่อมบำรุง	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุง	3	1	5.00	15.00	วิเคราะห์
-ห้องไฟฟ้า	-	1	40.00	40.00	วิเคราะห์
-ห้องเครื่องปั๊มน้ำ	-	1	12.00	12.00	วิเคราะห์
-ห้องเครื่องปรับอากาศ	-	2	80.00	80.00	วิเคราะห์
-ห้องเครื่องเป่าลมเย็น(AHU)	-	-	20.36	20.36	วิเคราะห์
-ห้องเครื่องควบแน่น	-	2	58.50	58.50	วิเคราะห์
-หอทำความเย็น(COOLING TOWER)	-	2	20.00	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนซ่อมบำรุงระบบประกอบอาคาร				258.66 ตร.ม. + CIR. 15% = 297.50 ตร.ม.	
6.2 ส่วนรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่					
- ห้องทำงานหัวหน้ารักษาความปลอดภัย	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
- ห้องทำงานหัวหน้าอาคารสถานที่	1	1	12.80	12.80	วิเคราะห์
- ป้อมยาม	1	2	2.625	5.25	วิเคราะห์
- ห้องพักยาม	6	1	5.00	30.00	วิเคราะห์
- ห้องพักผ่อนพนักงาน	8	1	5.00	40.00	วิเคราะห์
- ห้องเก็บอุปกรณ์	-	1	9.00	9.00	วิเคราะห์
- ห้องน้ำ ส้วม	-	1	20.00	20.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนรักษาความปลอดภัยและอาคาร				192.85 ตร.ม. + CIR. 15% = 150.00 ตร.ม.	
7. ส่วนบริการอาหาร [CAFETERIA]					
7.1 ส่วนที่นึ่งรับประทานอาหาร					
- โถงทางเข้า	28	1	0.64	18.00	Arch Data
- ส่วนนึ่งรับประทานอาหาร	166	1	-	189.00	Arch Data

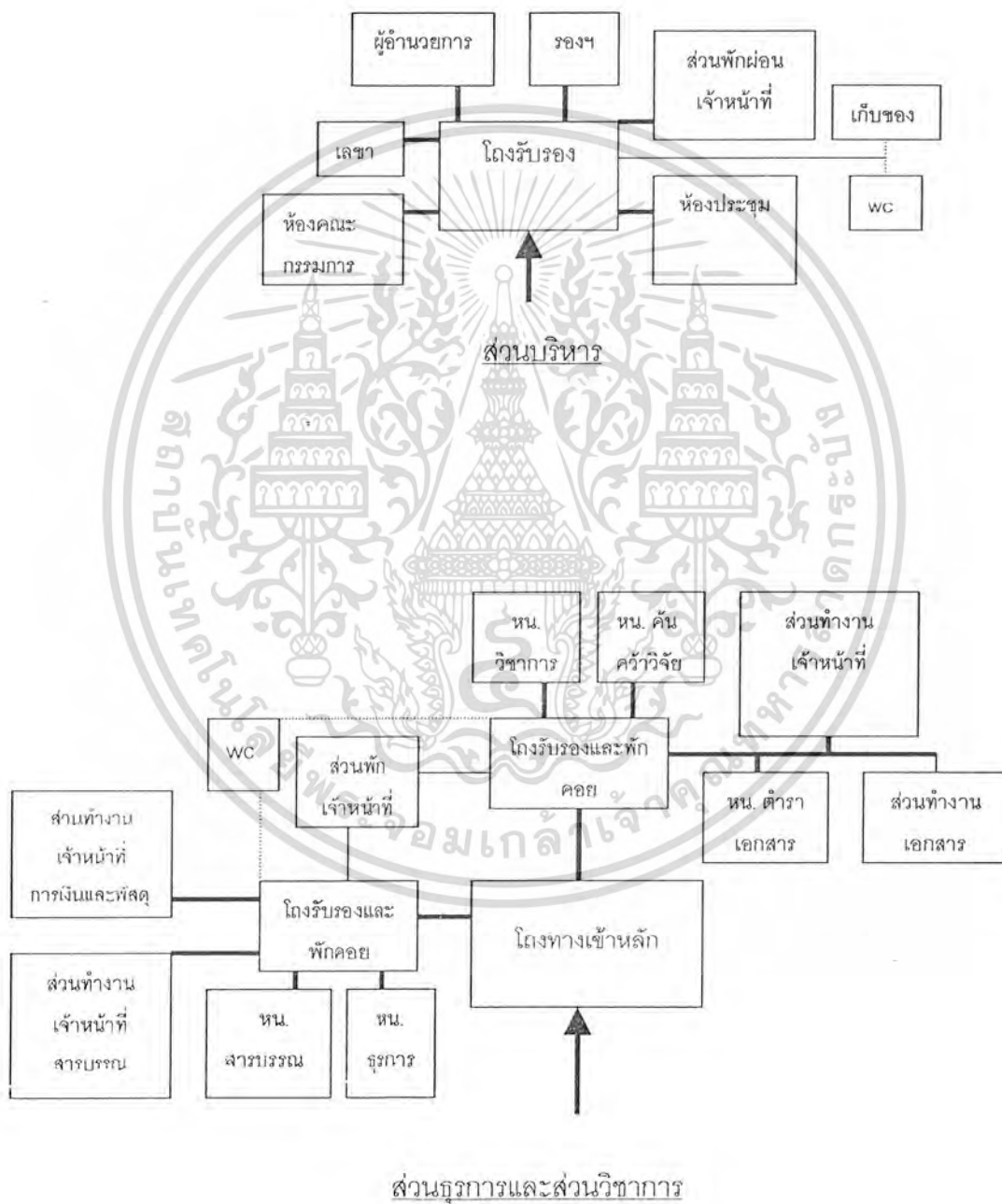
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	จำนวน	ท.ท:หน่วย	ท.ท.รวม	อ้างอิง
7.2 ส่วนบริการสาธารณะ					
- ส่วนบริการขายอาหาร	-	1	20%(ครัว)	9.45	วิเคราะห์
- ห้องน้ำ ส้วม	-	1	-	16.00	วิเคราะห์
7.3 ส่วนทำงาน	-	1	25%	47.25	Time Saver
รวมพื้นที่ส่วนนั่งรับประทานอาหาร				232.45 ตร.ม. + CIR. 15% = 267.00 ตร.ม.	
8. ส่วนบริการสาธารณะ[PUBLIC SERVICE]					
- โถงทางเข้า	472	1	0.64	302.08	วิเคราะห์
- เคา์นเตอร์ประชาสัมพันธ์	2	1	-	4.40	วิเคราะห์
- เคา์นเตอร์จำหน่ายบัตร	2	1	-	4.40	วิเคราะห์
- ส่วนแนะนำโครงการ	-	1	-	16.50	วิเคราะห์
- ส่วนแสดงข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยว	-	1	-	11.50	วิเคราะห์
- ร้านขายสินค้าพื้นเมือง	-	3	12.00	36.00	Arch Data
- ที่รับฝากของ	1	1	-	6.00	วิเคราะห์
- โทรศัพท์สาธารณะ	-	5	0.64	3.20	วิเคราะห์
- ที่ต้มน้ำสาธารณะ	-	6	0.64	3.84	วิเคราะห์
- ส่วนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	1	1	-	2,625	วิเคราะห์
- ห้องน้ำส้วม	-	1	-	25.58	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ส่วนบริการสาธารณะ				405.75 ตร.ม. + CIR. 15% = 466.60 ตร.ม.	
9. ที่จอดรถ					
- รถผู้ให้บริการ	-	54	12.50	675.00	วิเคราะห์
- รถบัส	-	4	48.00	192.00	วิเคราะห์
- รถจักรยานและจักรยานยนต์	-	12	1.32	15.84	วิเคราะห์
- รถเจ้าหน้าที่	-	10	12.50	125.00	วิเคราะห์
- รถบริการ	-	6	12.50	75.00	วิเคราะห์
รวมพื้นที่ที่จอดรถ				1082.84 ตร.ม. + CIR. 100% = 2165.68 ตร.ม.	
รวมพื้นที่ใช้สอยทั้งโครงการ				10,471.92 ตร.ม. + 2165.68 ตร.ม. = 12,637.6 ตร.ม.	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

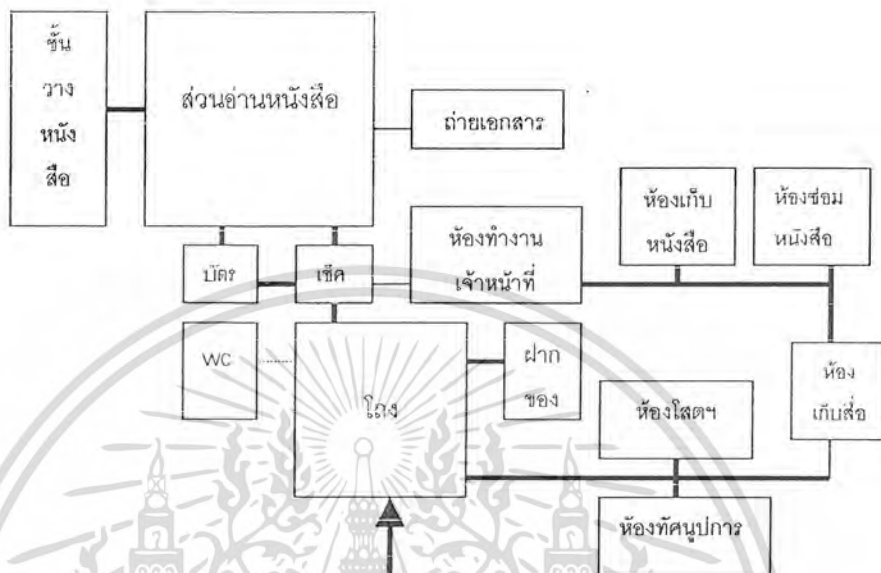
3.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

3.6.1 ส่วนสำนักงาน [ADMINISTRATION]

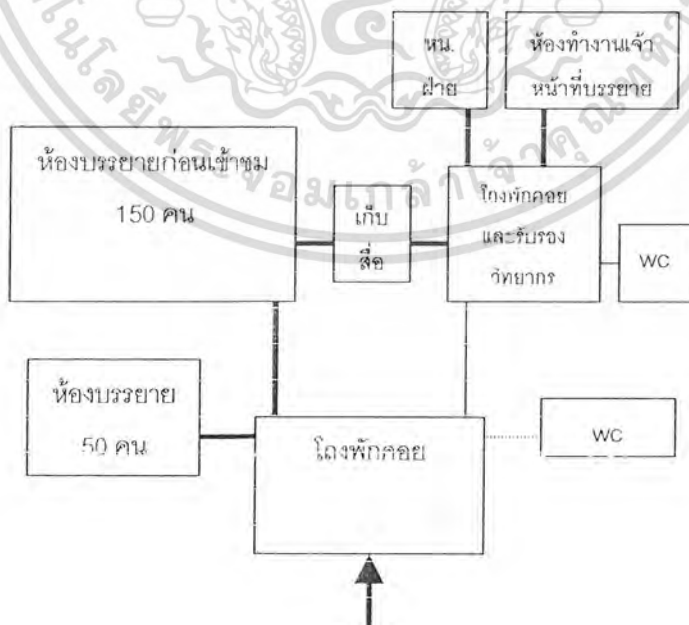


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.2 หอสมุดวัฒนธรรม [LIBRARY]

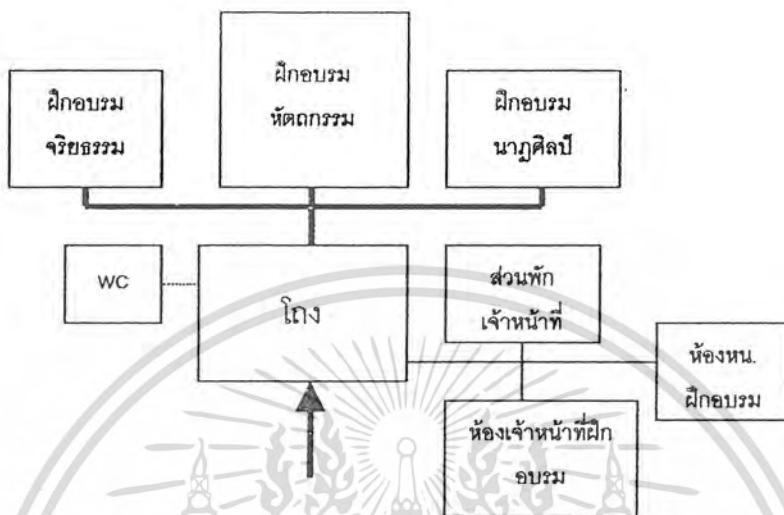


3.6.3 ส่วนบรรยายทางวิชาการ [LECTURE]

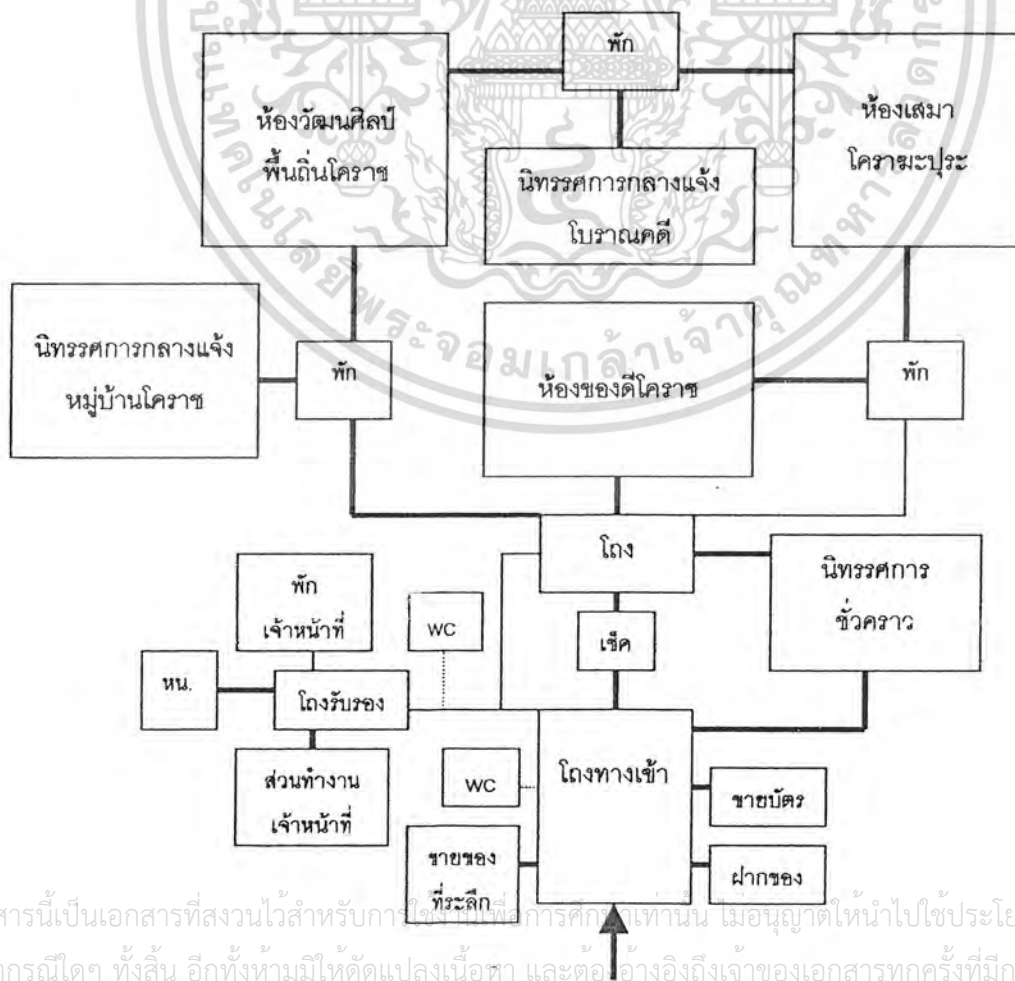


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.4 ส่วนฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรม

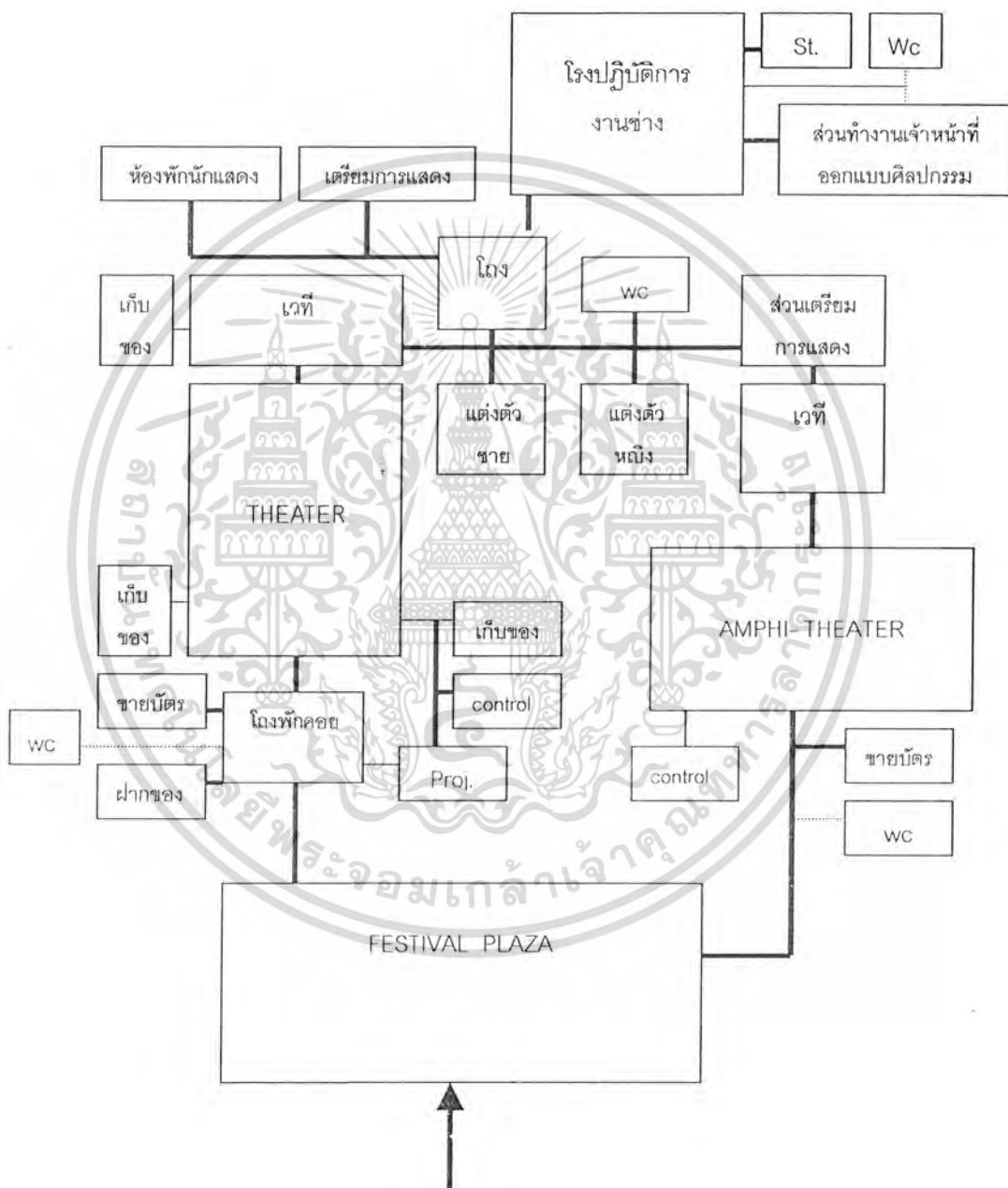


3.6.5 ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ [EXHIBITION]



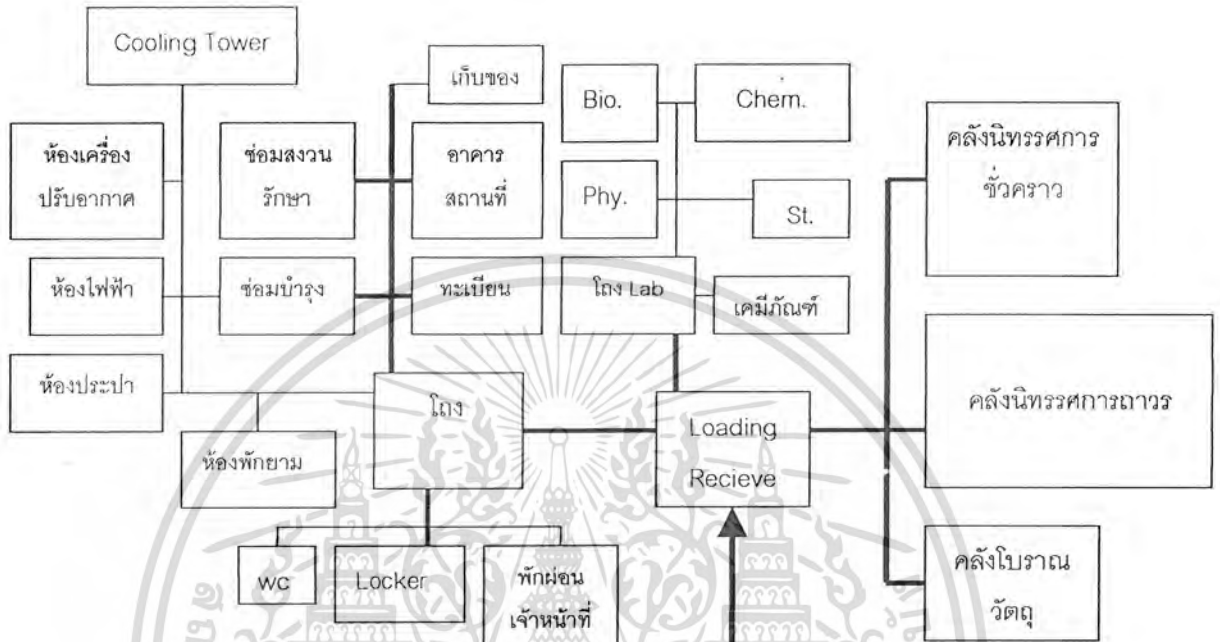
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.6 ส่วนจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม [THEATER & AMPHI-THEATER]

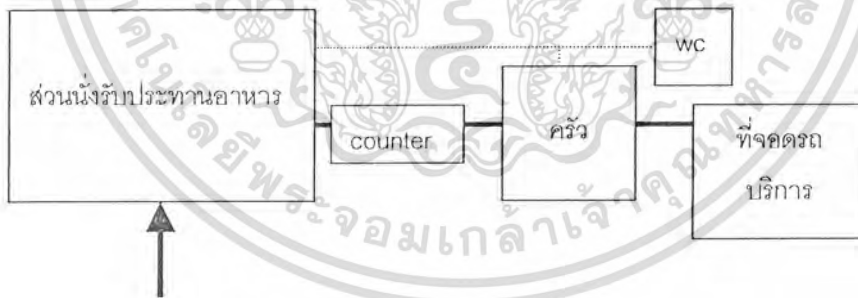


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

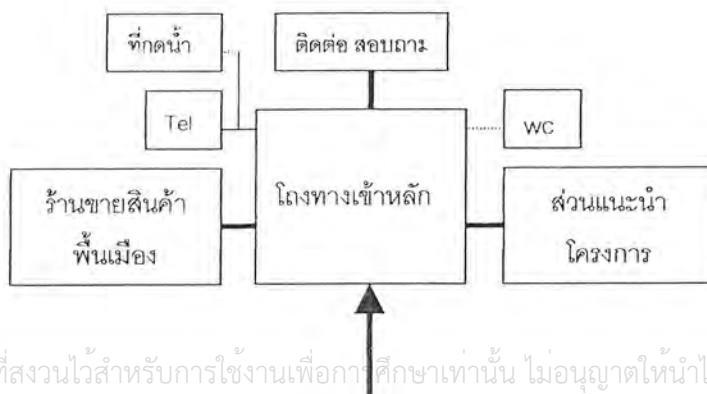
3.6.7 ส่วนเทคนิคการจัดแสดง [TECHNICAL] และ ส่วนบริการ [SERVICE]



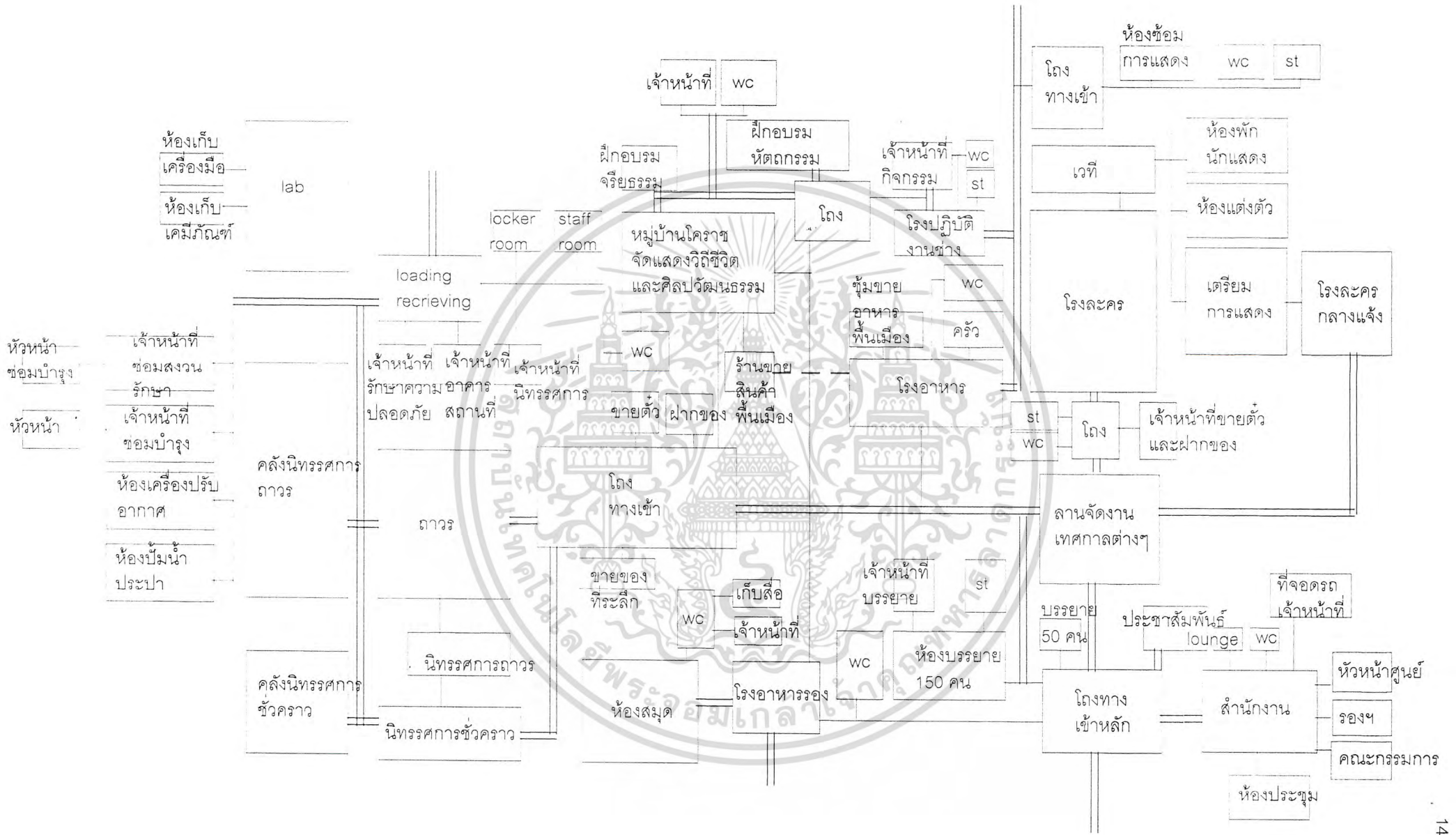
3.6.8 ส่วนบริการอาหาร [CAFETERIA]



3.6.9 ส่วนบริการสาธารณะ [PUBLIC SERVICE]



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



บทที่ 4

ที่ตั้งโครงการ

4.1 การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการในระดับอำเภอ

4.1.1 หลักในการพิจารณา

การได้มาซึ่งหลักการพิจารณาการเลือกอำเภอที่ตั้งโครงการ เริ่มจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ทราบว่าโครงการต้องการบริการผู้ใช้อาคารประเภทใด จากนั้นจึงจะได้มาซึ่งหลักในการพิจารณาที่ตั้งโครงการที่เหมาะสมกับประเภทของผู้ใช้อาคาร ดังแผนภูมิที่ 4.1.1

เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของโครงการ คือ " เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรักถิ่นฐานและภูมิใจในความเป็นมาของท้องถิ่น รวมถึงภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษส่งสืบทอดมาให้คนรุ่นหลังเกิดความหวงแหนและต้องการที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของตน นำไปสู่การพัฒนาสืบต่อไป " จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชาวโคราช และคนไทยทุกคน

วัตถุประสงค์รองของโครงการ คือ "เพิ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น " จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



แผนภูมิที่ 4.1.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการได้มาซึ่งหลักการพิจารณาเลือกอำเภอที่ตั้งโครงการ

4.1.2 การวิเคราะห์การเลือกอำเภอที่ตั้งโครงการ

จากหลักการพิจารณาเลือกอำเภอที่ตั้งโครงการ คือ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ เพื่อเลือกอำเภอที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งโครงการ

- จำนวนและความหนาแน่นของประชากร

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดใหญ่ แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 26 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ ดังนี้ ประทาย ปากช่อง ด่านขุนทด ครบุรี บัวใหญ่ สีคิ้ว วังน้ำเขียว ชุมพวง เสิงสาง ปักธงชัย โนนไทย พิมาย จักราช สูงเนิน เมืองนครราชสีมา โนนสูง คง แก้งสนามนาง ห้วยแถลง โชคชัย ขามสะแกแสง หนองบุญนาคน บ้านเหลื่อม ขามทะเลสอ โนนแดง และเฉลิมพระเกียรติ 6 กิ่งอำเภอ ได้แก่ เมืองยาง เทพารักษ์ พระทองคำ ลำทะเมนชัย สีดาและบัวลาย จำนวนตำบลทั้งหมดมี 287 ตำบล 3,371 หมู่บ้าน (จาก : ที่ทำการปกครองส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2541)

จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ในวันที่ 31 ธันวาคม 2540 รวม 2,510,839 คน เป็นชาย 1,249,077 คน หญิง 1,261,762 คน ประชากรในจังหวัดตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นในบริเวณที่เป็นที่ราบมากกว่าบริเวณที่สูงและภูเขา

ตารางที่ 4.1.2 ก ตารางความหนาแน่น จำนวนประชากร และจำนวนบ้านรายอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ประชากรรวม	ชาย	หญิง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความ หนาแน่น	จำนวนบ้าน
เมืองนครราชสีมา	421,739	211,412	210,327	765.35	551	121,069
ปากช่อง	172,141	86,288	85,853	1,977.04	92	51,494
พิมาย	130,017	64,403	65,614	896.71	145	27,154
โนนสูง	128,173	62,924	65,249	698.180	184	24,899
ด่านขุนทด	123,675	61,616	62,059	1,432.35	86	27,490
สีคิ้ว	117,685	59,090	58,595	1,263.03	93	98,906
ปักธงชัย	116,107	57,097	58,910	971.79	119	25,156

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.1.2 ก เป็นตารางการเรียงลำดับจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ จากน้อยไปหามาก จะเห็นได้ว่า อำเภอเมืองนครราชสีมา มีจำนวนประชากร ความหนาแน่น และ จำนวนบ้านมากที่สุด

- สถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา นั้นมีมากมายโดยสามารถจำแนกออกเป็น แต่ละอำเภอดังนี้

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี , ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง , วัดป่าสาละวัน , วัดศาลาลอย , วัดศาลาทอง , วัดพระนารายณ์มหาราช , พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิรุณศรี , ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ , ปราสาทหินพนมวัน , สวนรุกขชาติบรูใหญ่ , บ้านคลองตอง , สวนสัตว์นครราชสีมา

2. อำเภอปักธงชัย มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

ปราสาทบ้านกุ่ม , น้ำตกห้วยใหญ่ , น้ำตกปักธงชัย , เขื่อนลำพระเพลิง , วัดหน้าพระธาตุ , ศูนย์วัฒนธรรมใหม่ ปักธงชัย

3. อำเภอสูงเนิน มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

เมืองเสมา , เมืองโคราชประ , ปราสาทหินโนนกุ่ม , ปราสาทหินเมืองแขก , ปราสาทหินเมืองเก่า , วนอุทยานน้ำตกกะกั่วแก้ว

4. อำเภอปากช่อง มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

วัดวชิราลงกรณวรารามวรวิหาร , วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม , อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ , ตลาดผลไม้กลางดง

5. อำเภอสีคิ้ว มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

จุดตั้งสถานเข่าจีนหนองาม , เขื่อนลำตะคอง , อ่างเก็บน้ำซับประดู่ , แหล่งหิน

ตัด

6. อำเภอพิมาย มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย , ปราสาทหินพิมาย , ไทรงาม

7. อำเภอโนนสูง มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

แหล่งโบราณคดีบ้านธารปราสาท , โบราณสถานบ้านสระเพลง

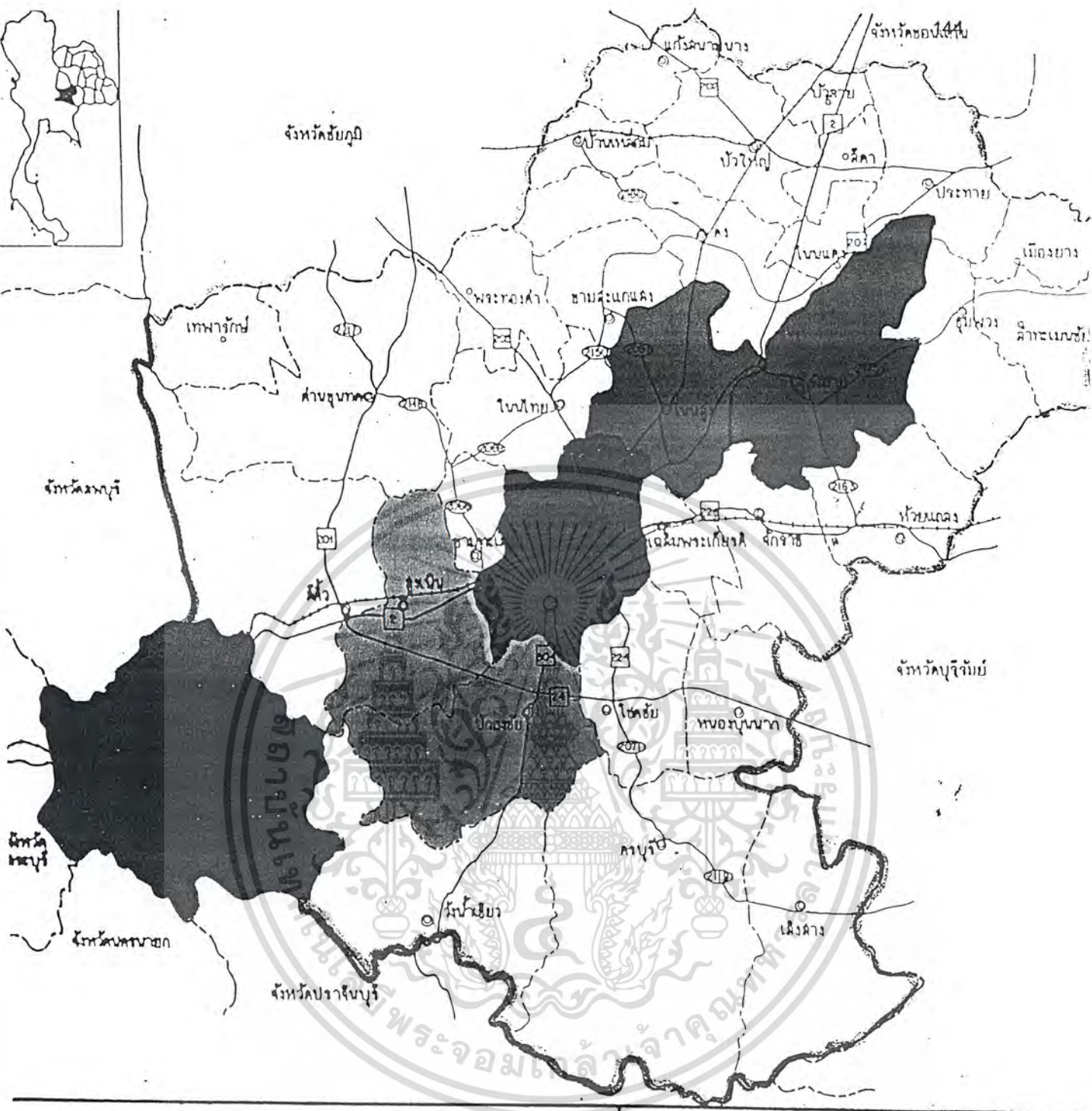
8. อำเภอโชคชัย มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

ด่านเกวียน , ปราสาทพระโค

9. อำเภอครบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

ถ้ำวัวแดง , ปราสาทครบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



หน่วยความ	
	เขตจังหวัด
	เขตอำเภอ
	ทางหลวงแผ่นดิน
	ทางหลวงแผ่นดินสายจังหวัด
	ทางรถไฟ
	ศาลากลางจังหวัด
	ที่ว่าการอำเภอ
	ที่ว่าการกิ่งอำเภอ
	พื้นที่อำเภอ

สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครราชสีมา

แผนที่จังหวัดนครราชสีมา
แสดง เขตการปกครองและเส้นทางคมนาคม

มาตราส่วน
0 10 20 30 กิโลเมตร

อำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรมาก
 อำเภอที่มีสถานที่ท่องเที่ยวมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับอาจารย์ผู้สอนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 แผนที่ 4.1.2 แสดงอาณาเขตของจังหวัดนครราชสีมาและอำเภอต่างๆที่มีความสำคัญด้านจำนวนประชากร
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และคัดลอกข้อมูลเชิงลึกของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 และจำนวนสถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.1.2 ข ตารางแสดงจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนสถานที่
เมืองนครราชสีมา	12
ปักธงชัย	6
สูงเนิน	6
ปากช่อง	4
สีคิ้ว	4
พิมาย	3
โนนสูง	2
โชคชัย	2
ครบุรี	2

4.1.3 สรุปการเลือกอำเภอที่ตั้งโครงการ

จากข้อมูลทางสถิติข้างต้น พบว่า อำเภอเมืองนครราชสีมาเป็นอำเภอที่มีทั้งจำนวนและความหนาแน่นของประชากร และจำนวนสถานที่ท่องเที่ยว มากที่สุด อีกทั้งยังมีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ดังนั้นจึงเห็นควรว่า อำเภอเมืองนครราชสีมา มีความเหมาะสมที่สุด ในการจัดตั้งโครงการ

4.2 การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการในระดับย่าน

4.2.1 หลักในการพิจารณา

1. จำนวนและความหนาแน่นของประชากร โดยเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงถึงหนาแน่นปานกลาง
2. ด้านการท่องเที่ยว เป็นบริเวณที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหรือมีเรื่องราวของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม หรือเป็นบริเวณที่เป็นเส้นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยว
3. การขยายตัวของเมือง เนื่องจากโครงการจำเป็นต้องใช้พื้นที่ที่กว้างใหญ่พอสมควร ดังนั้นการขยายตัวของเมืองจึงส่งผลต่อการเลือกย่านเช่นกัน

4.2.2 การวิเคราะห์การเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. จำนวนและความหนาแน่นของประชากร

จากการพิจารณาเลือกอำเภอเมือง เป็นที่ตั้งโครงการ ซึ่งเป็นอำเภอที่เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในเขตผังเมืองรวมเมืองนครราชสีมา ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2539 นี้ต่ออายุอีก 2 ปี ซึ่งมีการกำหนดขอบเขต ในท้องที่ ต.บ้านโพธิ์ ต.จอหอ ต.หมื่นไวย ต.บ้านเกาะ ต.พุดซา ต.หนองจะบก ต. ปรุใหญ่ ต.หัวทะเล ต.มะเริง ต.ในเมือง ต.พลกรัง ต.บ้านใหม่ ต.โพธิ์กลาง ต.หนองไผ่ล้อม ต.หนองระเวียง ต.โคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา ต.ขามทะเลสอ ต.โป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ ต.กุดจิก ต.นากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4.2.2 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในเขตผังเมืองรวม
เมืองนครราชสีมา ปี 2531 เปรียบเทียบกับ 2537

เขตสำรวจ	จำนวนประชากร		พื้นที่		ความหนาแน่น	
	พ.ศ.2537	พ.ศ.2531	ตร.กม.	ไร่	พ.ศ.2537	พ.ศ.2531
เขตเทศบาลเมือง	207,416	193,359	31.6035	19,752.18	10.5	9.8
เขตสุขาภิบาลโคกกรวด	8,882	3,910	3.00	1,875.0	4.7	3.15
เขตสุขาภิบาลขามทะเลสอ	8,563	2,798	5.13	3,206.25	2.7	0.87
เขตสุขาภิบาลจอหอ	14,055	7,450	5.0	3,125.0	4.5	2.38
นอกเขตสุขาภิบาล	70,305	53,020	237.72	148,575.0	0.5	0.36
เขตผังเมืองรวม	309,221	262,537	282.45	176,533.44	1.7	1.49

จะเห็นได้ว่าในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา (แผนที่แสดงเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา 4.2.2ก) มีจำนวนประชากรมากที่สุด และหนาแน่นที่สุด ซึ่งเหมาะสมกับการจัดตั้งโครงการ โดยบริเวณที่พิจารณาเป็นที่ตั้งโครงการคือบริเวณที่มีสีแดงและสีส้มโดยรอบ ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากและหนาแน่นปานกลาง (ดังแสดงในแผนผังเมืองรวม 4.2.2ข)



ตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา

- 71 ต.ในเมือง
- ตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา (ปริมณฑล)
- 02 ต.บ้านเกาะ 03 ต.บ้านใหม่
- 04 ต.ประตูใหญ่ 05 ต.โพธิ์กลาง
- 06 ต.หนองระขนิง 08 ต.หมื่นไวย
- 09 ต.หัวทะเล
- ตำบลในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา
- 02 ต.บ้านเกาะ 03 ต.บ้านใหม่
- 04 ต.ประตูใหญ่ 05 ต.โพธิ์กลาง
- 06 ต.หนองระขนิง 07 ต.หนองไผ่ล้อม
- 08 ต.หมื่นไวย 09 ต.หัวทะเล
- 13 ต.ไชยมงคล 14 ต.บ้านโพธิ์
- 15 ต.พลกรัง 17 ต.มะเี
- 18 ต.จุฬาภรณ 20 ต.หนองระขนิง
- 21 ต.ตลาด 22 ต.พยอม
- 23 ต.สีบุญ

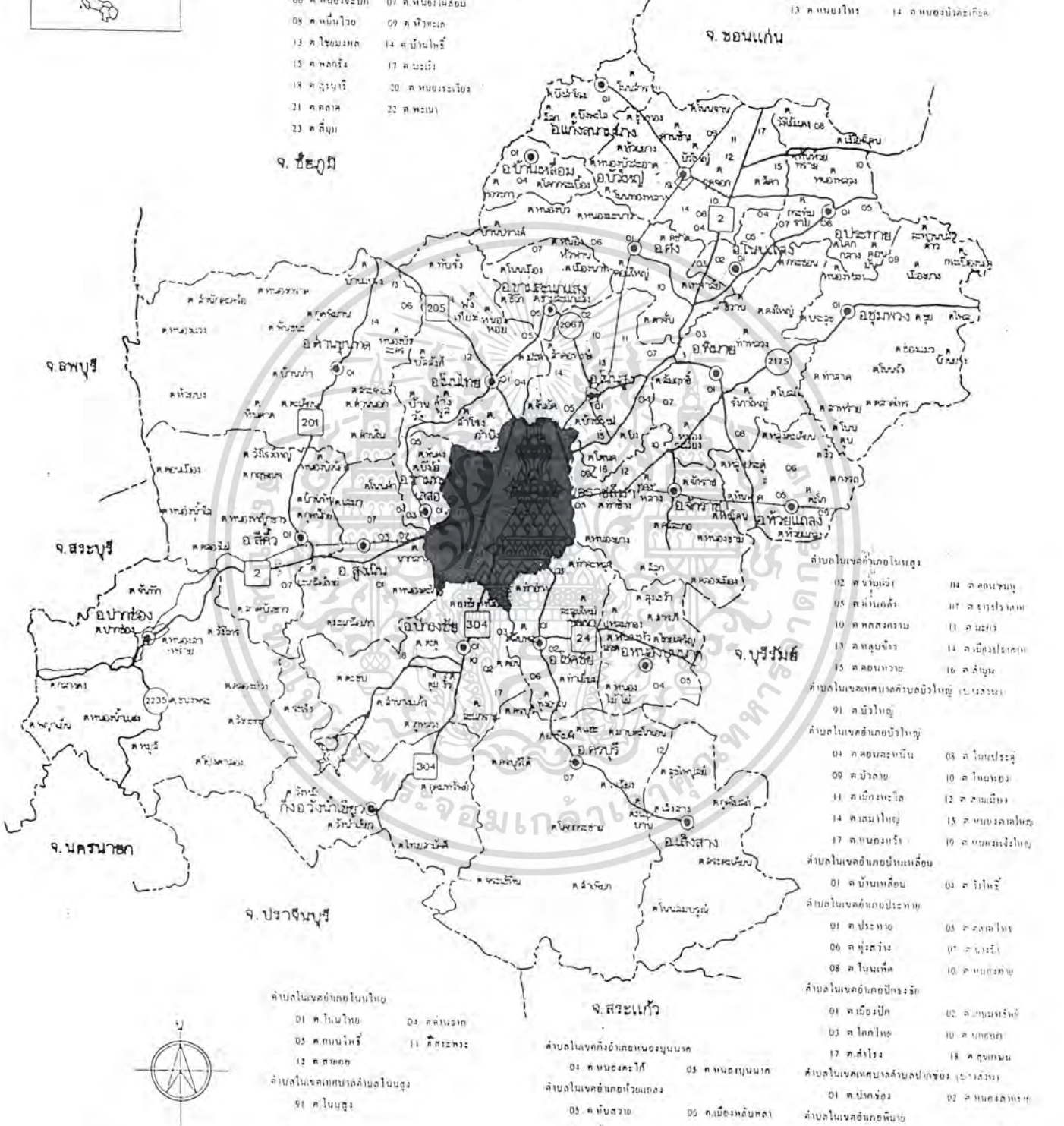
จ. ชัยภูมิ

ตำบลในเขตอำเภอเสิงสาง

- 01 ต.เสิงสาง
- ตำบลในเขตอำเภอขามทะเลสอ
- 01 ต.ขามทะเลสอ 03 ต.ป่าแฝก
- 05 ต.หนองระหวง
- ตำบลในเขตอำเภอด่าน
- 01 ต.เมืองด่าน 06 ต.โนนศิระ
- 10 ต.ขามสมบูรณ์
- ตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด
- 07 ต.บ้านใหม่ 12 ต.สระวังประจักษ์

ตำบลในเขตอำเภอจักราช

- 05 ต.ระหวง 09 ต.หนองหญ้าปลิว
- 10 ต.หนองระหวง 12 ต.วังทอง
- ตำบลในเขตอำเภอชุมพวง
- 01 ต.ชุมพวง 09 ต.โนนกุหลาบ
- ตำบลในเขตอำเภอโชคชัย
- 01 ต.โชคชัย 02 ต.กระโทก
- 03 ต.คันเกวียน 06 ต.ท่ากระเทียม
- ตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด
- 01 ต.ด่านขุนทด 06 ต.ในเมืองรัตน
- 13 ต.หนองไทร 14 ต.หนองบัวตะกวด



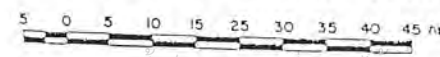
- ตำบลในเขตอำเภอโนนไทย
- 01 ต.โนนไทย 04 ต.ลำทะเมนชัย
- 05 ต.ถนนโพธิ์ 11 ต.วังมะนาว
- 12 ต.สายสน
- ตำบลในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง
- 01 ต.โนนสูง

จ. สระแก้ว

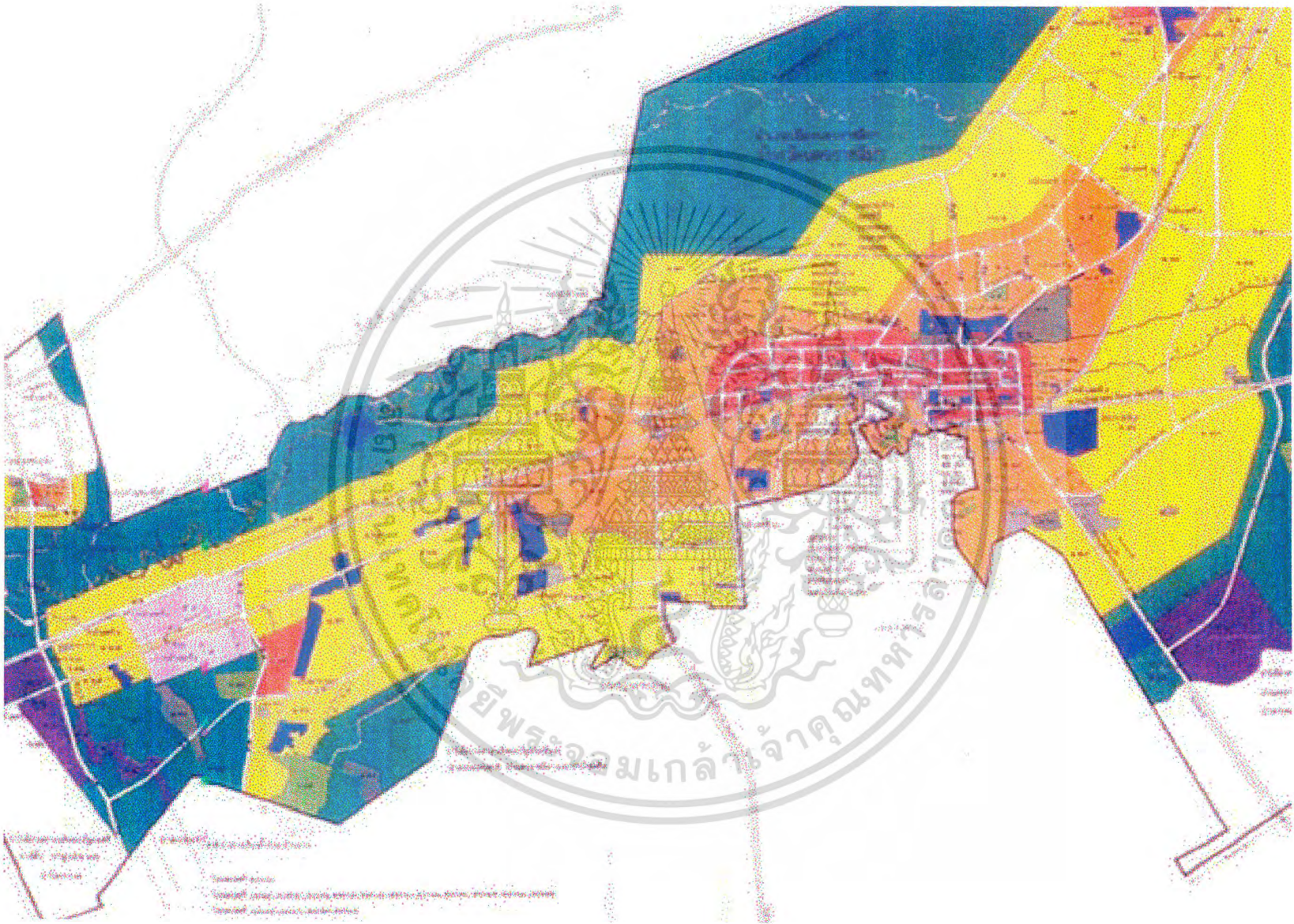
- ตำบลในเขตกิ่งอำเภอหนองบอนบอน
- 04 ต.หนองบอนบอน 05 ต.หนองบอนบอน
- ตำบลในเขตอำเภอวัฒนานคร
- 03 ต.วัฒนานคร 06 ต.เมืองหลัก
- 09 ต.หัวทะเล
- ตำบลในเขตอำเภอวังสมบูรณ์
- 05 ต.วังสมบูรณ์ 07 ต.เมืองจันทร์
- ตำบลในเขตกิ่งอำเภอโนนสัง
- 01 ต.โนนสัง 02 ต.โนนสัง
- 03 ต.โนนสัง 04 ต.โนนสัง

- ตำบลในเขตอำเภอโนนสูง
- 02 ต.ขามเฒ่า 04 ต.หนองบัว
- 05 ต.โนนศิระ 07 ต.วังน้ำเขียว
- 10 ต.ทศกัณฐก 11 ต.มะเี
- 13 ต.หนองบัว 14 ต.เมืองโพธิ์
- 15 ต.หนองบัว 16 ต.สีบุญ
- ตำบลในเขตเทศบาลตำบลวังน้ำเขียว (ปริมณฑล)
- 01 ต.วังน้ำเขียว
- ตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเขียว
- 04 ต.หนองบัว 05 ต.โนนศิระ
- 09 ต.วังน้ำเขียว 10 ต.โนนสูง
- 11 ต.เมืองโพธิ์ 12 ต.เมืองโพธิ์
- 14 ต.เมืองโพธิ์ 15 ต.หนองบัว
- 17 ต.หนองบัว 19 ต.หนองบัว
- ตำบลในเขตอำเภอปากช่อง
- 01 ต.บ้านเหลื่อม 03 ต.วังโพธิ์
- ตำบลในเขตอำเภอประจักษ์
- 01 ต.ประจักษ์ 02 ต.เมืองโพธิ์
- 03 ต.โคกโพธิ์ 04 ต.เมืองโพธิ์
- 17 ต.ลำโรง 18 ต.สุวรรณ
- ตำบลในเขตเทศบาลตำบลปากช่อง (ปริมณฑล)
- 01 ต.ปากช่อง 02 ต.หนองบัว
- ตำบลในเขตอำเภอพิมาย
- 01 ต.ในเมือง 03 ต.กระเบื้องโพธิ์
- 07 ต.อ่าวทะเล 08 ต.เมืองโพธิ์
- ตำบลในเขตอำเภอด่าน
- 01 ต.สีคิ้ว 02 ต.สีคิ้ว

แผนที่จังหวัดนครราชสีมา (21)



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษา ไม่อยู่ภายใต้ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น หากมีผู้ทำผิดให้ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี และขอสงวนสิทธิ์ในเอกสารทุกฉบับที่จัดทำขึ้นโดย
 แผนกที่ 4.2.2 ก. แสดงตำแหน่งอำเภอเมืองนครราชสีมา และตำบลต่างๆในอำเภอ



แผนที่ที่ 4.2.2 ข . แสดงผังเมืองรวมจังหวัดนครราชสีมา

2. ด้านการท่องเที่ยว

การพิจารณาเลือกย่าน จากบริเวณที่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรม หรือประวัติศาสตร์ หรือเป็นเส้นทางที่นำไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 6 ย่านดังแผนที่ 4.2.2 ค

ย่านที่ 1 บริเวณตัวเมืองเก่า เป็นย่านที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงเป็นย่านพาณิชย์กรรม มีสถานที่ราชการ สถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์มากมาย เช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง คูเมือง วัดพระนารายณ์มหาราช เป็นต้น

ย่านที่ 2 บริเวณเมืองที่ขยายตัวออกไปจากตัวเมืองเก่า เป็นย่านพาณิชย์กรรม ไม่มีสถานที่ท่องเที่ยว

ย่านที่ 3 บริเวณถนนมิตรภาพแยกไปทางขอนแก่น เป็นย่านที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมีโครงการใหม่เกิดขึ้นเช่น ห้างสรรพสินค้า สถานีขนส่งแห่งใหม่ ตลาดขายส่ง เป็นต้น อีกทั้งเป็นเส้นทางที่ผ่านไปยังอำเภอทิวเขาซึ่งมีปราสาทหินทิวเขา และแหล่งโบราณคดีบ้านธารปราสาท ด้วย

ย่านที่ 4 บริเวณถนนสุรนารายณ์ เป็นย่านที่มีการขยายตัวสูง แต่น้อยกว่าย่านที่ 3 เนื่องจากเป็นสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษาและที่พักอาศัย เช่น กรมทางหลวง สถาบันราชภัฏนครราชสีมา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และกลุ่มหอพักนักศึกษา ซึ่งเส้นทางนี้ก็สามารถผ่านไปยัง อ.พิมาย ได้เช่นกัน

ย่านที่ 5 บริเวณถนนราชสีมา - โชคชัย เป็นย่านที่อยู่อาศัยปานกลาง เป็นเส้นทางไปสู่นิคมอุตสาหกรรมสุรนารี และแหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านด่านเกวียน

ย่านที่ 6 ถนนมิตรภาพสามแยกปักธงชัย เป็นย่านที่อยู่อาศัยปานกลางมีความพลุกพล่านของการจราจรมาก เพราะเป็นเส้นทางที่รถจะเข้าสู่ภาคอีสานและตัวเมืองโคราช ต้องผ่านถนนเส้นนี้ เป็นย่านที่อยู่อาศัยปานกลาง และเป็นเส้นทางที่สามารถไปยังสวนสัตว์นครราชสีมา

3. การขยายตัวของเมือง

ย่านที่ 1 ปัจจุบันการเจริญเติบโตเต็มที่ มีการใช้พื้นที่เกือบทั้งหมดเหลือพื้นที่ว่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ย่านที่ 2 ปัจจุบันการเจริญเติบโตเต็มที่ มีการใช้พื้นที่เกือบทั้งหมด

ย่านที่ 3 เป็นเส้นทางที่มีการขยายตัวสูงมาก เนื่องจากมีโครงการต่างๆที่สร้างขึ้นบริเวณนี้

ย่านที่ 4 เป็นเส้นทางที่ยังสามารถขยายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ย่านที่ 5 เป็นเส้นทางที่ยังสามารถขยายได้ แต่การขยายตัวเป็นไปในเชิง

อุตสาหกรรม

ย่านที่ 6 เป็นเส้นทางที่ยังสามารถขยายได้ แต่ไม่สูงนักเพราะมีการใช้พื้นที่ในปัจจุบันมากพอสมควรและอยู่ไกลจากตัวเมือง

การขยายตัวของเมืองนครราชสีมา เป็นไปในรูปแบบกระจายออกจากศูนย์กลางคือตัวเมืองเก่า(ย่านที่ 1)และตัวเมืองที่ขยายตัวออกมาใหม่ (ย่านที่ 2)ไปยังถนนต่างในทิศทางต่างๆ (ดังแผนที่ 4.2.2 ง.)

4.2.3 การสรุปการเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อจำนวนและความหนาแน่นประชากร ซึ่งช่วยจำกัดอาณาเขตของย่าน คือ บริเวณเทศบาลนครราชสีมาแล้ว ดังนั้นการสรุป พิจารณาเลือกย่านจึงมีดังนี้

ตารางที่ 4.2.3 ตารางการสรุปการเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

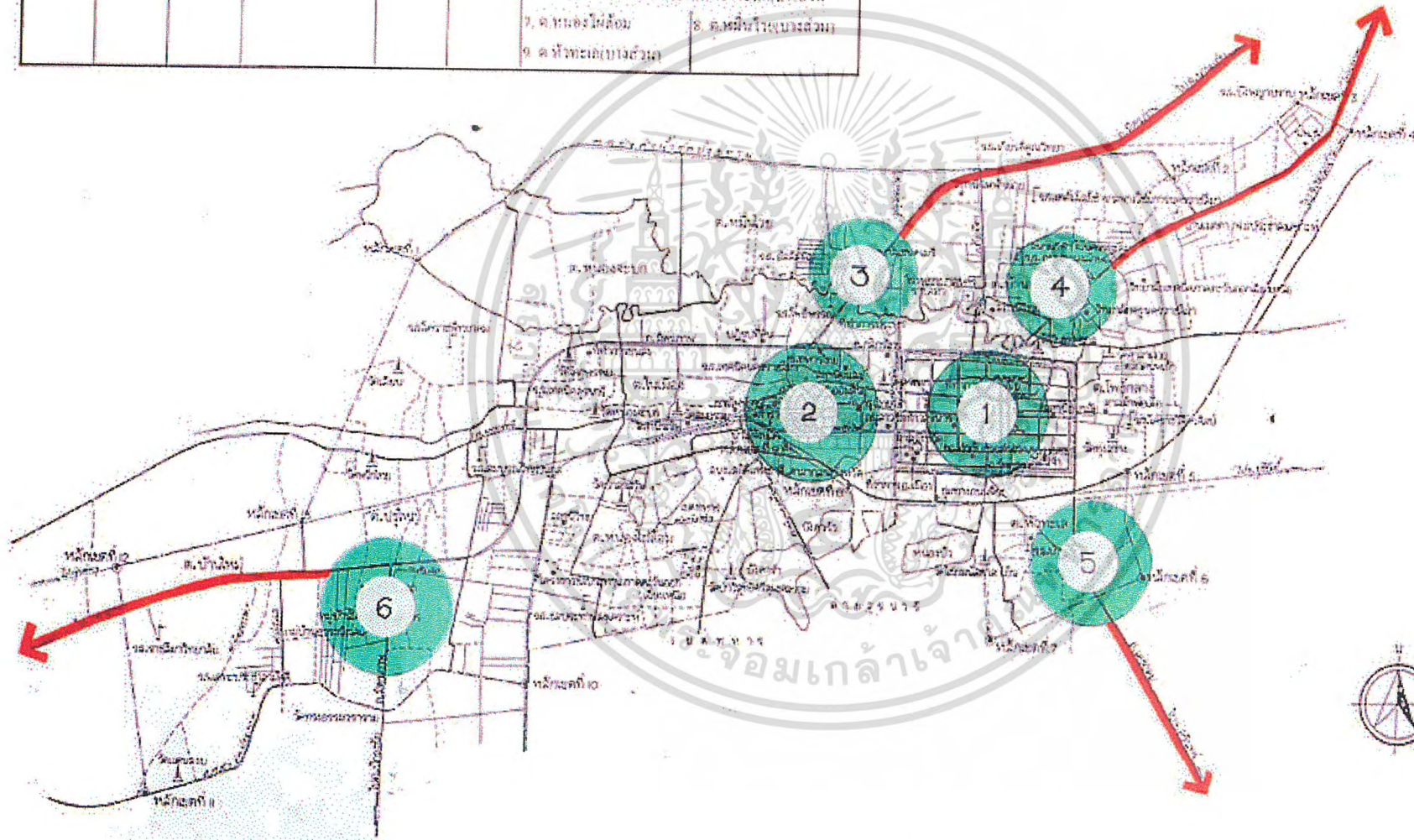
หลักการ พิจารณา	ค่าของ คะแนน	ย่าน 1		ย่าน 2		ย่าน 3		ย่าน 4		ย่าน 5		ย่าน 6	
		คะแนน	รวม	คะแนน	รวม	คะแนน	รวม	คะแนน	รวม	คะแนน	รวม	คะแนน	รวม
- ด้านการ ท่องเที่ยว	3	3	9	1	3	2	6	2	6	2	6	1	3
- การขยาย ตัวของเมือง	2	1	2	0	0	3	6	2	4	1	2	2	4
รวม		11		3		12		10		8		7	

โดยคะแนน 3=ดีมาก , 2 = ดี , 1 = พอใช้ , 0 = ไม่ดี

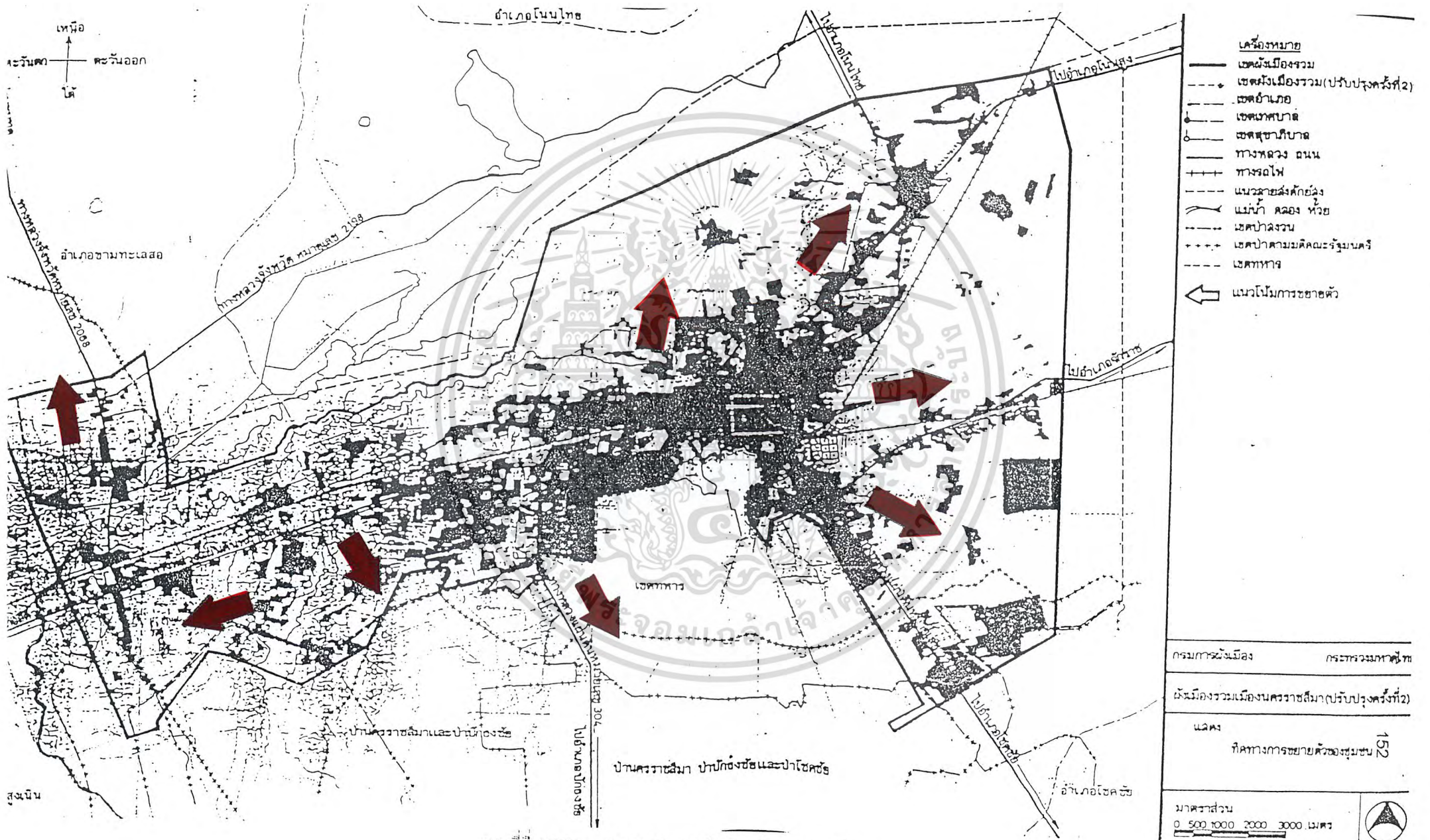
จากตารางสามารถสรุปย่านที่เหมาะสมในการจัดตั้งโครงการ โดยเลือกย่านที่ 1 (บริเวณตัวเมืองเก่า) ย่านที่ 3 (บริเวณถนนมิตรภาพแยกไปทางขอนแก่น) ย่านที่ 4 (บริเวณถนนสุรนารายณ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทการ			จำนวนหน่วยงาน (ณ ๓๑ ต.ค. ๒๕๖๓)	เนื้อที่ (๓๑.๓๖๖)	จำนวน บ้าน	จำนวนในเขตเทศบาล	
รวม	รัฐ	หมู่				๑. ต.ในเมือง	๒. ต.บ้านเกาะ(บางสวน)
251,492	123,319	128,173	6,724	37.80	47,345	๓. ต.บ้านใหม่(บางสวน)	๔. ต.ประตูชัย(บางสวน)
						๕. ต.โพธิ์กลาง(บางสวน)	๖. ต.หนองระลอก(บางสวน)
						๗. ต.หนองไผ่ล้อม	๘. ต.คันไร่(บางสวน)
						๙. ต.โพธิ์ทอง(บางสวน)	



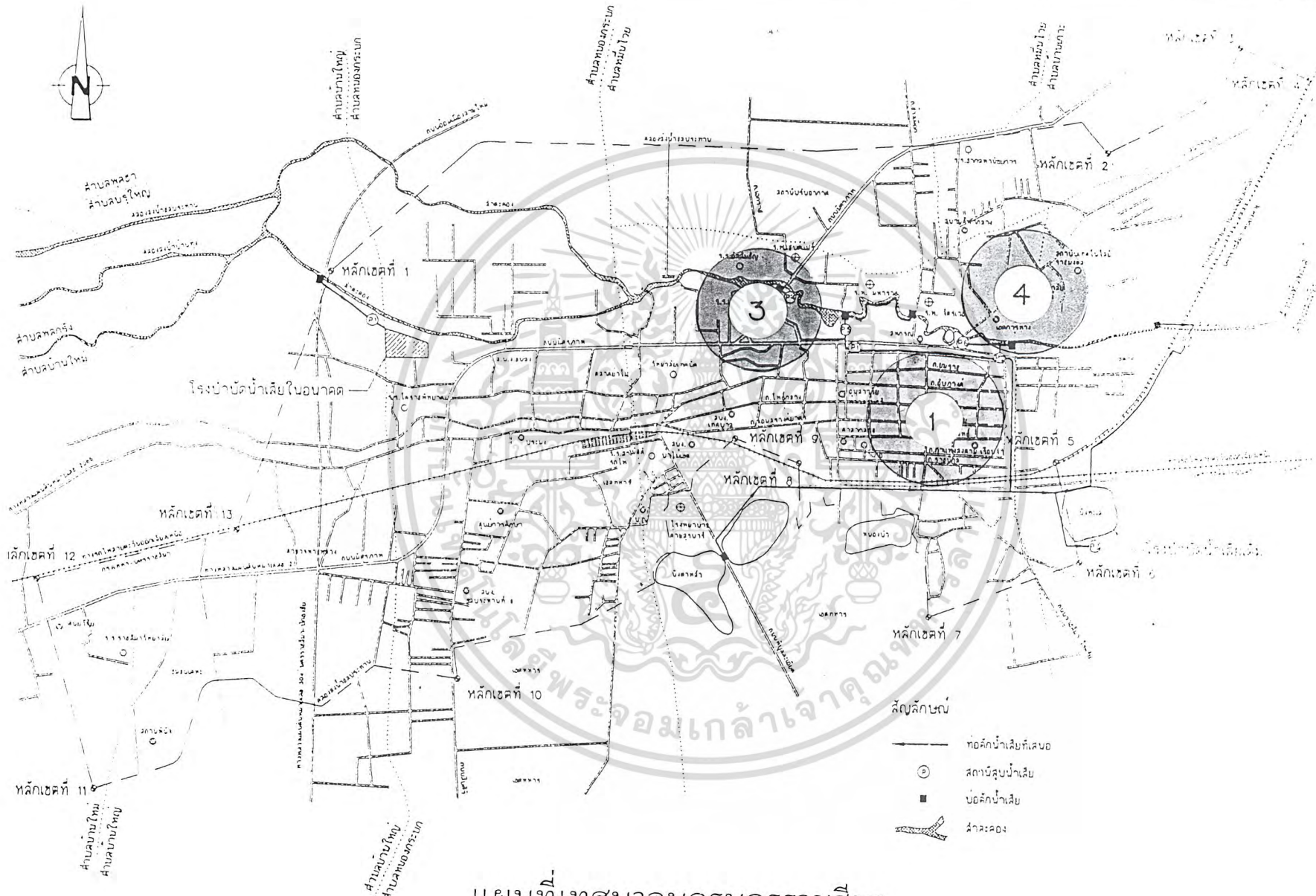
แผนที่ที่ 4.2.2ก แสดงเขตเทศบาลนครน่านราชพินิจฯ และตำแหน่งของย่านต่างๆ ที่กำหนดขึ้น (—) เส้นทางทางหลวงเทียบ



แผนที่ที่ 4.2.2ง. แสดงการขยายตัวของเมืองนครราชสีมา

กรมการผังเมือง	กระทรวงมหาดไทย
ผังเมืองรวมเมืองนครราชสีมา(ปรับปรุงครั้งที่2)	
และ	
ทิศทางกาขยายตัวของชุมชน 152	
มาตราส่วน	
0 500 1000 2000 3000 เมตร	





แผนที่เทศบาลนครนครราชสีมา

แผนที่ที่ 4.2.3 แสดงการเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

4.3 การพิจารณาเลือกที่ตั้ง

4.3.1 หลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

การเลือกที่ตั้งโครงการนั้น เป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องพิจารณาอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยการพิจารณาได้แบ่ง หลักการพิจารณาออกเป็น 3 ส่วน ตามความสำคัญคือ ปัจจัยหลัก ปัจจัยรอง ปัจจัยเสริมซึ่งช่วยทำให้การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการสะดวกและแม่นยำ การแบ่งหลักการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการมีดังนี้

ปัจจัยหลัก

1. ลักษณะภูมิประเทศ
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ตั้งโครงการ
3. กรรมสิทธิ์ที่ดิน
4. การเข้าถึงโครงการ
5. ระยะทางไปสู่ที่ตั้งโครงการ
6. สภาพแวดล้อม
7. ทัศนียภาพ
8. การรื้อถอนอาคาร

ปัจจัยรอง

1. การกำหนดการใช้ที่ดิน
2. ขนาดที่ตั้งโครงการ
3. รูปร่างของที่ตั้งโครงการ
4. การขนส่งมวลชน
5. เส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว
6. สภาพดินฟ้าอากาศ

ปัจจัยเสริม

1. สาธารณูปโภค
2. ความปลอดภัย
3. สภาพผิวการจราจร

4.3.2 รายละเอียดของหลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

ปัจจัยหลัก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณา เลือกที่ตั้งสูง ซึ่งมีค่าคะแนน = 3

1. ลักษณะภูมิประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิจารณาลักษณะภูมิประเทศว่า บริเวณที่ตั้งโครงการ มีสภาพดินเป็นอย่างไร สูงจากน้ำทะเลเท่าไร สภาพภูมิประเทศโดยรอบเป็นอย่างไร ความลาดเอียงของดิน เพื่อเป็นแนวทางการตัดสินใจเลือกโครงสร้าง

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ตั้งโครงการ

ได้แก่กฎหมายระยะร่นของทางหลวง กฎหมายกรมเจ้าท่า เป็นต้น

3. กรรมสิทธิ์ที่ดิน

เพื่อเป็นการศึกษาด้านการลงทุน โดยศึกษาว่าเป็นราชพัสดุ หรือที่ดินเอกชน ราคาที่ดิน

4. การเข้าถึงโครงการ

เส้นทางการเข้าถึงโครงการควรสะดวก เข้าถึงได้ง่ายจากถนนหลัก ขนาดถนนทางเข้าโครงการ

5. ระยะทางไปสู่ที่ตั้งโครงการ

คำนึงถึงระยะทางจากจากสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ไปยังที่ตั้งโครงการ เช่น ย่าโม สถาบันการศึกษา สถานที่ท่องเที่ยว ตัวเมือง เพราะยิ่งไกลผู้ใช้อาคารยิ่งน้อย

6. สภาพแวดล้อม พิจารณาสภาพแวดล้อม ช้างเคียงที่ตั้งโครงการ ว่าเหมาะสมกับโครงการหรือไม่

- ให้คำนึงถึงพื้นที่ทางวัฒนธรรม

- การใช้สอยอาคารข้างเคียงมีผลกระทบต่อผู้ใช้โครงการ หรือไม่

- มีปัญหาด้านมลภาวะต่างๆ หรือไม่

7. ทัศนียภาพ

พิจารณาทัศนียภาพ จากภายนอกโครงการสู่ภายใน จากภายในสู่ภายนอกโครงการ

8. การรื้อถอนอาคาร

พิจารณาภายในที่ตั้งโครงการว่า มีอาคารที่ต้องรื้อถอน หรือไม่จำนวนมากน้อยเท่าไร

ปัจจัยรอง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา มีค่าคะแนน = 2

1. การกำหนดการใช้ที่ดิน

พิจารณาจากเขตเมืองรวม ว่าอยู่ของการใช้ที่ดินประเทศใด มีผลต่อโครงการอย่างไร

2. ขนาดที่ตั้งโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควรมีขนาดที่เหมาะสมควรมีเพอร์ซันแนลที่เพียงพอและงานรณมาภของโครงการ

3. รูปร่างของที่ตั้งโครงการ ควรมีรูปร่างที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการวางผัง
4. การขนส่งมวลชน พิจารณาจำนวนรถประจำทางที่ผ่านหน้าที่ตั้งโครงการ
5. เส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว พิจารณาเส้นทางที่ท่องเที่ยว กับที่ตั้งโครงการ
6. สภาพดินฟ้าอากาศ คำนึงทิศทางแดด ลม ฝน การระบายอากาศ

ปัจจัยเสริม

1. สาธารณูปโภค มีระบบประปา ไฟฟ้า โทรคมนาคม ต่างๆที่สมบูรณ์หรือไม่
2. ความปลอดภัย เนื่องจากอาคารมีส่วนที่ต้องเก็บสะสม ของที่จัดแสดง และหนังสือ ดังนั้นควรพิจารณาถึงความปลอดภัยของที่ตั้งด้วย
3. สภาพผิวการจราจร ควรมีสภาพที่ดี ไม่ขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.3 การวิเคราะห์การเลือกที่ตั้งโครงการ

จากการวิเคราะห์เลือกย่านที่ตั้งโครงการทั้ง 3 ย่านแล้ว ได้ทำการเลือกที่ตั้งโครงการในแต่ละย่าน ซึ่งสามารถเลือกมาได้ 4 ที่ ดังนี้

SITE A บริเวณเรือนจำกลางจังหวัดนครราชสีมา

เรือนจำกลางจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในตัวเมืองนครราชสีมา มีพื้นที่ 33 ไร่ 2 งาน 29 ตร.วา มีการใช้พื้นที่เป็น 3 ส่วน คือ เรือนจำ มีพื้นที่ประมาณ 7 ไร่ 2 งาน แคนเกษตร มีพื้นที่ 10 ไร่สำหรับนักโทษใช้ทำการเกษตร และพื้นที่ที่เหลือเป็นส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ และปศุสัตว์ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ถนนสรรพสิทธิ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ ถนนกำแพงสงคราม ซึ่งติดกับพื้นที่กรมคูเมืองที่จะมี

การเวนคืนที่ดินทำสวนสาธารณะ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ถนนพลล้านซึ่งติดกับพื้นที่กรมคูเมืองที่จะมีการเวนคืนที่ดินทำสวนสาธารณะเช่นเดียวกัน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ที่ดินเลขที่ 32 และทางสาธารณประโยชน์

เนื่องจากมีมติ ครม. ว่าด้วยเรื่อง ให้ย้ายเรือนจำกลางจังหวัดนครราชสีมาที่ตั้งอยู่ในเมืองออกไปอยู่นอกเมือง เพื่อความปลอดภัยของเมือง อีกทั้งทางเรือนจำเองก็ประสบปัญหาความแออัดคับแคบของพื้นที่เรือนจำที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนนักโทษและจำนวนเจ้าหน้าที่ โดยเรือนจำกลางมีเจ้าหน้าที่ประจำการประมาณ 120 คน มีนักโทษทั้งหมด 1,860 คน แยกเป็นนักโทษหญิง 236 คน นักโทษชาย 1,624 คน โดยปกติจะมีนักโทษประมาณแค่พันคน แต่เมื่อมีการระบาดของยาบ้า ทำให้ตัวเลขของนักโทษเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาของเจ้าหน้าที่เรือนจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะขณะนี้โดยมาตรฐานของสหประชาชาติการดูแลระหว่างผู้คุมกับนักโทษ จะอยู่ที่ประมาณ 1 ต่อ 5 ถึง 1 ต่อ 10 แต่ปัจจุบันตัวเลขของเรือนจำกลางนครราชสีมาอยู่ที่ 1 ต่อ 32 ถึง 50 คน สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ พื้นที่ของเรือนจำที่มีประมาณ 7 ไร่ 2 งาน มีเรือนนอนเพียง 4 เรือน ตั้งอยู่กลางเมือง ทั้งสี่ด้านไม่สามารถขยายไปทางไหนได้ ซึ่งก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เกิดจากความต้องการของทางเรือนจำเองที่จะย้ายออกไปอยู่นอกเมือง โดยเมืองเรือนจำย้ายออกไป ส่วนที่พักเจ้าหน้าที่และแดนเกษตรก็ต้องทำการย้ายตามไปด้วย

SITE B บริเวณ สามแยก โคราซ- ขอนแก่น ถนนมิตรภาพเป็นที่ดินที่ตั้งอยู่บริเวณ หัวโค้งถนนมิตรภาพที่วังจากกรุงเทพ แล้วเลี้ยวซ้ายเพื่อจะไปจังหวัดขอนแก่น โดยอดีต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นสถานีบริการน้ำมัน ปัจจุบันไม่มีการใช้งานโดยทูปอาคารทิ้งแล้ว ส่วนพื้นที่ด้านหลังเป็นพื้นที่
รกร้างว่างเปล่ามีพืชขึ้นปกคลุม มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่บ้านที่มีลำตะคลองไหลผ่าน

ทิศใต้ ติดต่อกับ ถนนมิตรภาพ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ โรงเรียนโพธิ์พรรณวิทย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อาคารพาณิชย์และโรงงานทำไม้

SITE C พื้นที่ภายในสถาบันราชภัฏ นครราชสีมา ถนนสุรนารายณ์ บริเวณ
ด้านหน้าศูนย์วัฒนธรรมเดิม

บริเวณด้านหน้าศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ในอดีตเป็นบ่อน้ำ
แต่ปัจจุบันมีการถมดินเป็นที่ราบ ไม่มีการใช้งาน มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ด้านหน้า ติดต่อกับ ถนนสุรนารายณ์

ด้านหลัง ติดต่อกับ อาคารเรียน

ด้านซ้าย ติดต่อกับ สนามกีฬาของสถาบัน

ด้านขวา ติดต่อกับ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

SITE D บริเวณบ่อเลี้ยงปลา ถนนช้างเผือก

ปัจจุบันบริเวณนี้เป็นพื้นที่โล่งที่มีบ่อเพาะเลี้ยงปลาเพื่อการซื้อขายและเพื่อการ
กีฬา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

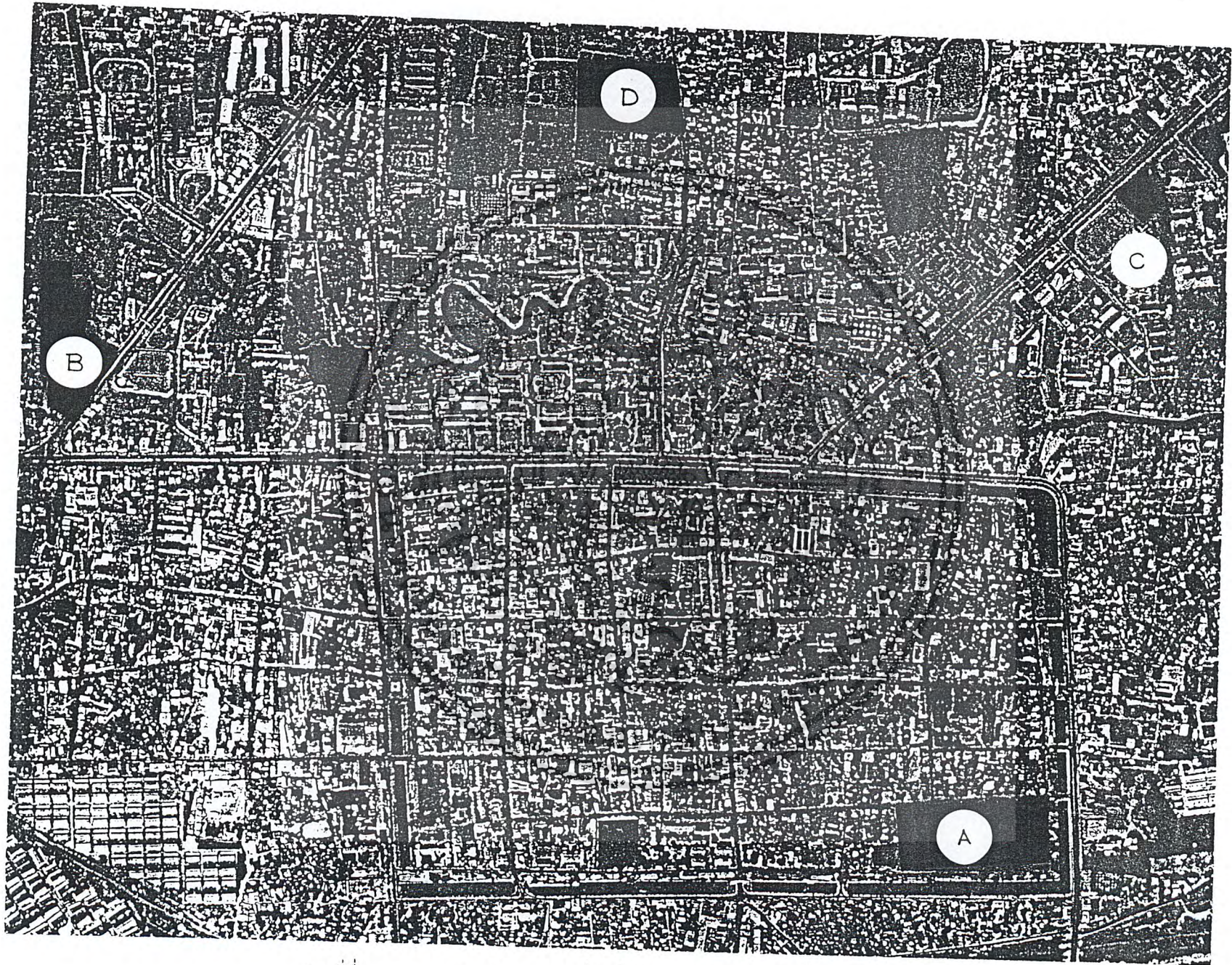
ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านพักอาศัยและอาคารพาณิชย์

ทิศใต้ ติดต่อกับ ร้านอาหารที่มีการตักปลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านพักอาศัยและอาคารพาณิชย์

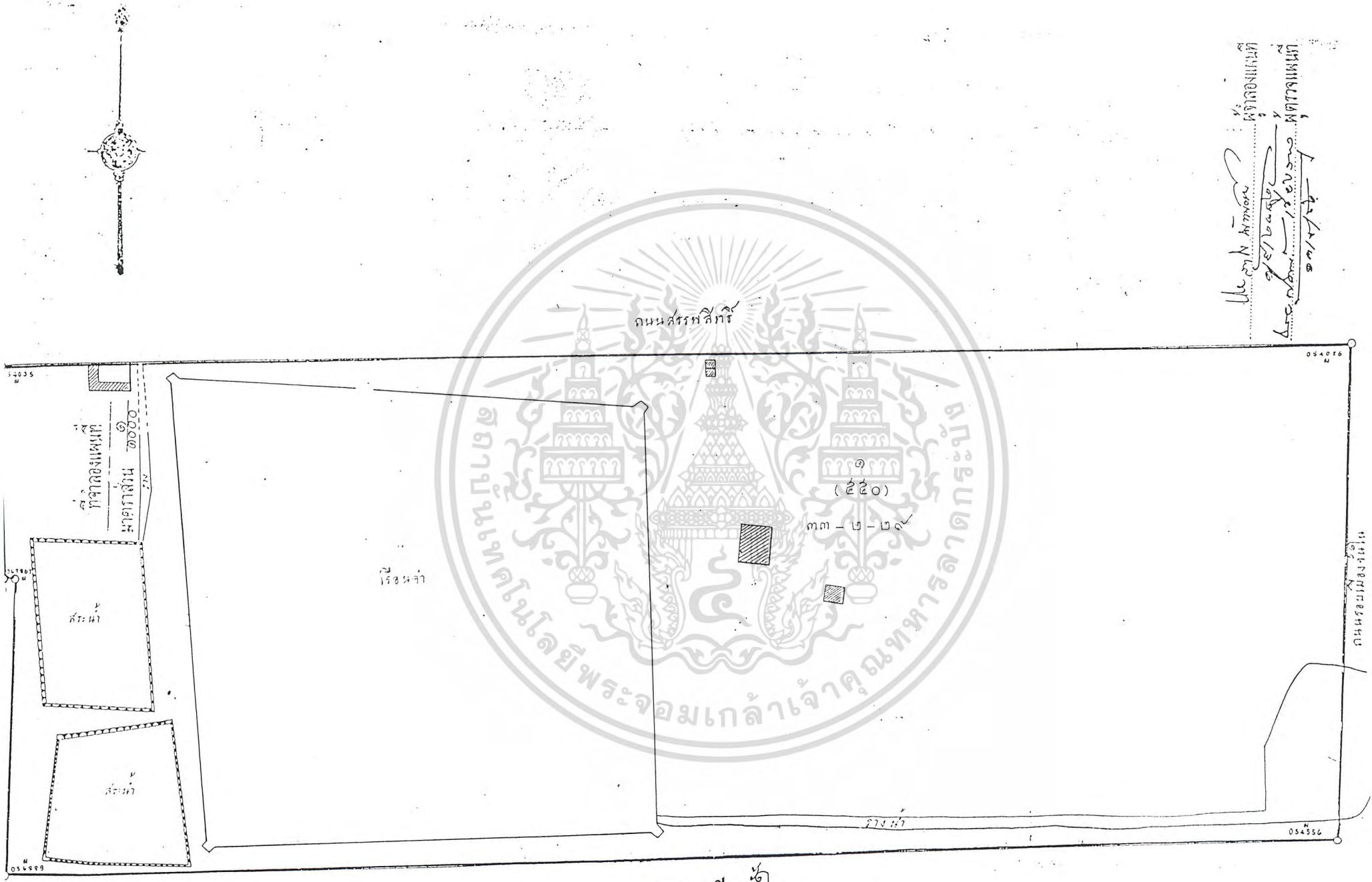
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ่อปลา ตลาดสุรนครและโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



แผนที่ที่ 4.3.3 ก. แสดงตำแหน่งของที่ดินที่จะนำมาใช้โครงการผลิตเครื่องดื่ม

ผอ. ศน. นิมิตต์
 ศน. นิมิตต์
 ศน. นิมิตต์
 ศน. นิมิตต์



ถนนรอบเมืองสุโขทัย

แผนที่ที่ 4.3.3ข. แสดงอาณาเขตที่ดิน SITE A

ที่ฉัฎษฎษ มอฎฎ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๑ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕



ฉัฎษฎษ ๕๕๐

๒ ๕๐

ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕ ฉัฎษฎษ ๑ ๒๕๖๕ ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

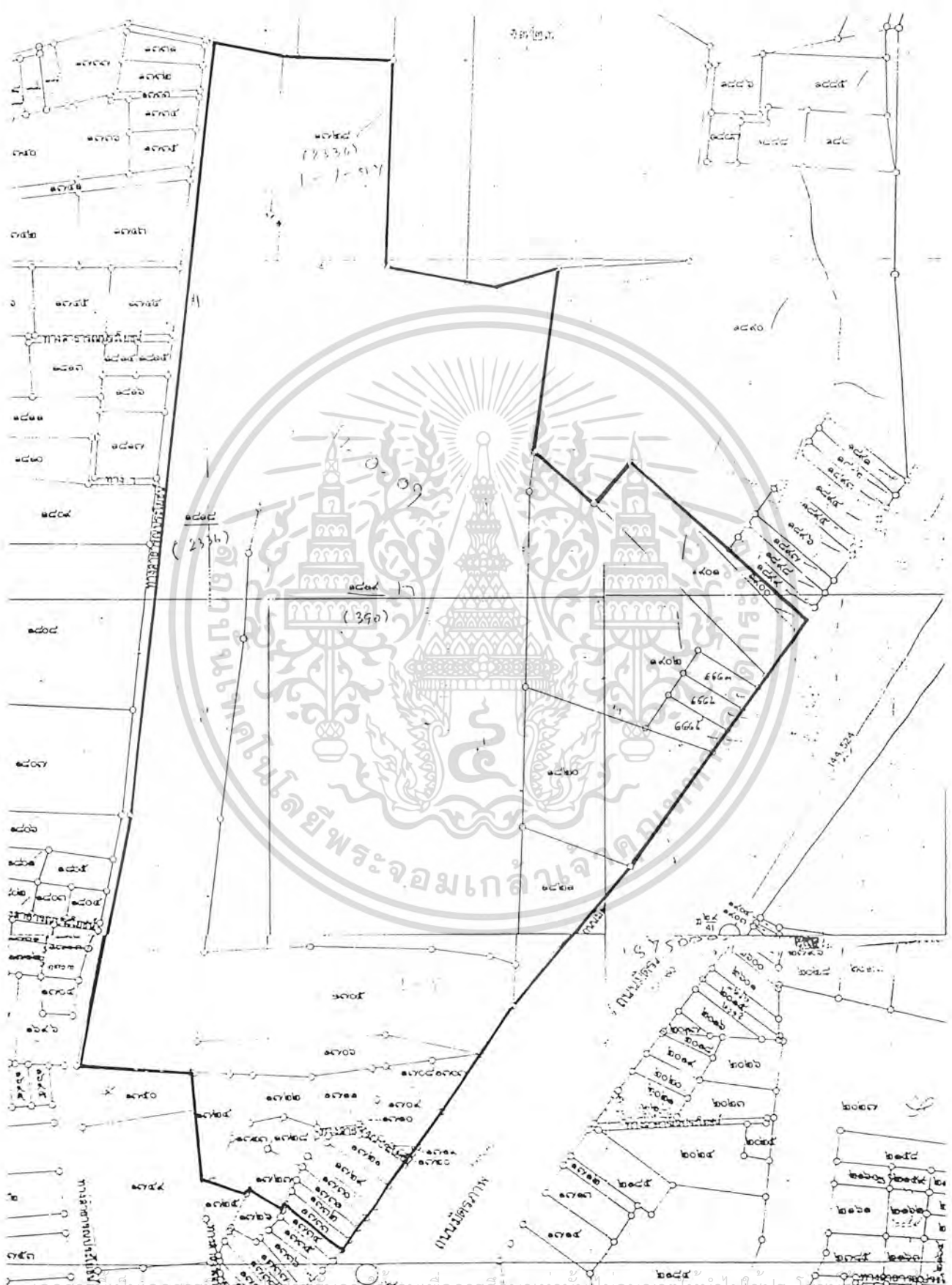
ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕

ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕



ฉัฎษฎษ ๒๑๓ ๒-๑-๒๕๖๕
 ฉัฎษฎษ ๒๕๖๕





เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามทำซ้ำหรือดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนที่ 4.2.2 ค. แสดงรูปร่างและอาณาเขตที่ดินของ SITE B

ตารางที่ 4.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ดินเพื่อเลือกที่ตั้งโครงการ

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
ปัจจัยหลัก (ค่าของคะแนน = 3)				
1. สภาพภูมิประเทศ	- เป็นพื้นที่ราบ สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 180 เมตร - มีการขุดสระน้ำ ทางทิศใต้และทิศตะวันตก - สูงจากระดับถนนหน้าโครงการประมาณ 0.20 เมตร (คะแนน 4)	- ด้านหน้าของที่ดินเป็นลาน คอนกรีตเดิมของสถานีบริการน้ำมัน ส่วนด้านในของที่ดินเป็นที่ราบมีพืช พันธุ์ขึ้นรก้าง พื้นที่อยู่ต่ำกว่าถนน มีตลิ่งภาพ ประมาณ 0.50 เมตร (คะแนน 2)	- จากเดิมเป็นบ่อน้ำ ปัจจุบันถูก ถมเป็นที่ราบระดับต่ำกว่าถนน สูงนารายณ์ประมาณ 0.60-0.80 เมตร (คะแนน 2)	- เป็นที่ราบมีพืชพรรณปกคลุมทั่ว ไป มีบ่อเลี้ยงปลาขนาดใหญ่ จำนวนมากพื้นที่สูงกว่าถนน ประมาณ 0.20 เมตร (คะแนน 3)
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับที่ดิน	- อยู่ติดถนนในตัวเมือง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นกฎหมายเทศบาลนครสาขารณะ เรื่องของระยะถนนอาคารจึงน้อยกว่าถนนหลวง (คะแนน 4)	- เนื่องจากที่ดินอยู่ติดถนนหลวง ดัง นั้นจึงมีกฎหมายเรื่องระยะของ อาคารเข้ามาเกี่ยวข้อง (คะแนน 2)	- ถนนสุนทรารายณ์ปัจจุบันมีการ ขยายเป็น 6 เลน มีเกาะกลาง ถนนซึ่งทำให้มีปัญหาเรื่องระยะ ถนนของอาคาร (คะแนน 2)	- ตั้งอยู่บนถนนข้างเผือกซึ่งเป็น ถนนรองเชื่อมถนนมิตรภาพกับ ถนนรอบตัวเมืองด้านนอก ดังนั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึง เป็นกฎหมายเทศบาลนคร สาขารณะ เรื่องของระยะ อาคารจึงมีผลน้อย(คะแนน 4)
3. กรรมสิทธิ์ที่ดิน	- เป็นที่ดินราชพัสดุ ซึ่งในอนาคตจะเป็นพื้นที่ สำหรับสาธารณประโยชน์และสถานที่ราชการ (คะแนน 4)	- เป็นที่ดินของเอกชนและเป็นพื้นที่ เป็นย่านการค้าขาย ราคาที่ดินจึง สูง (คะแนน 2)	- เป็นที่ดินของราชพัสดุที่มอบให้ สถาบัน (คะแนน 4)	- เป็นที่ดินเอกชนแต่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ย่านที่พักอาศัย ซึ่งทำให้ราคาต่ำ กว่า Site B (คะแนน 3)

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
4.การเข้าถึงโครงการ	<p>-เนื่องจากที่ดินอยู่ในเมืองซึ่งมีระบบถนนเป็นแบบ Grid System ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึง</p> <p>-ถนนด้านหน้าโครงการกว้าง ประมาณ 16 เมตรรวมทางเท้าทั้ง 2 ข้างเป็น 20 เมตร โดยเป็นถนน 4 เลน รถวิ่ง 2 เลน จอดรถได้ทั้ง 2 ข้างทาง</p> <p>-ที่ดินมีถนนล้อมรอบ 3 ด้านโดยด้านตะวันออกและใต้เป็นถนนรองกว้าง 2 เลน เข้าถึงได้หลายด้าน</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>เข้าถึงได้สะดวกเนื่องจากเป็นถนนสายใหญ่ รถขนาดใหญ่จึงสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก</p> <p>-ถนนด้านหน้ากว้าง 6 เลน มีเกาะกึ่งกลางถนน และ 2 ข้างทางห้ามจอดรถ</p> <p>-มีถนนด้านหน้าโครงการเพียงเส้นเดียว</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>-ปัจจุบันอยู่ในอาณาเขตของสถาบันราชภัฏโดยการเข้าถึงต้องเข้าจากทางเข้าของสถาบัน ซึ่งไม่สะดวกเท่าที่ควร</p> <p>-ถนนด้านหน้ากว้าง 6 เลน มีเกาะกึ่งกลางถนน และ 2 ข้างทางห้ามจอดรถ</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-เข้าถึงสะดวกแต่ถนนเป็นถนนรองจึงอาจลำบากสำหรับผู้ที่ไม่เคยมา</p> <p>--ถนนด้านหน้าโครงการกว้าง ประมาณ 16 เมตรรวมทางเท้าทั้ง 2 ข้างเป็น 20 เมตร โดยเป็นถนน 4 เลน รถวิ่ง 2 เลน จอดรถได้ทั้ง 2 ข้างทาง</p> <p>(คะแนน 2)</p>
5.ระยะทางไปสู่ที่ตั้งโครงการ	<p>-SITE ตั้งอยู่ภายในตัวเมืองดังนั้นจึงมีระยะทางใกล้กับสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (1.6 กม.) วัดบูรพ์ วัดพระนารายณ์มหาราช และวัดเป็ง ซึ่งเป็นวัดเก่าแกของเมือง</p> <p>-อยู่ใกล้ แหล่งสถานศึกษาระดับอนุบาลซึ่งอยู่ในระแวกนั้น และอยู่ห่างจากแหล่งสถานศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาประมาณ 1.5กม. (คะแนน 4)</p>	<p>-ห่างจากตัวเมืองประมาณ 2 กม.</p> <p>-ห่างจากอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี 1.5 กม.</p> <p>-ไม่ไกลจากสถานศึกษาในบริเวณนั้น</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>-ระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 2 กิโลเมตร</p> <p>-อยู่ใกล้บริเวณย่านพักอาศัย</p> <p>-อยู่ระหว่างสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล</p> <p>-อยู่ใกล้แหล่งเพลงโคราช</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>-ห่างจากตัวเมืองประมาณ 1.5 กม</p> <p>-อยู่ใกล้บริเวณย่านพักอาศัยและร้านอาหารประเภทมีกการตกปลาด้วย</p> <p>-อยู่ไม่ไกลจากแหล่งสถานศึกษามากนัก</p> <p>(คะแนน 4)</p>

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
6.สภาพแวดล้อม	<p>- อยู่ภายในย่านที่พักอาศัย และร้านค้าเล็กๆ มีร้านอาหารซึ่งจะเปิดในเวลากลางวัน</p> <p>- เนื่องจากอยู่ในตัวเมืองมีคนอาศัยค่อนข้างมาก ซึ่งทางเทศบาลได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสภาพแวดล้อมอย่างมากโดยมีโครงการเมืองคุณย่านำอยู่ ซึ่งเป็นโครงการที่ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในเมืองให้ดีขึ้นประกอบด้วยโครงการถนนปลอดขยะ โครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำในคูเมืองและการเวนคืนที่ดินริมคูเมืองเพื่อปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะซึ่งจะส่งผลดีต่อ SITE</p> <p>- การใช้ที่ดินข้างเคียงเป็นอาคารพาณิชย์ ร้านอาหารบ้านพักอาศัย และมีโรงเรียนอนุบาลอยู่หลายโรงเรียน</p> <p>- การจราจรไม่พลุกพล่านมากนักทำให้สภาพแวดล้อมบริเวณดังกล่าวยังดีอยู่ดีนั้นมลภาวะทางเสียงและกลิ่นจึงไม่มีความรุนแรง (คะแนน 4)</p>	<p>- อยู่ภายในย่านธุรกิจและพาณิชย์กรรมอาคารโดยรอบเป็นอาคารพาณิชย์ห้างสรรพสินค้า Big C เรือนเพาะชำและวัดสุขสันติการาม อยู่ตรงข้าม</p> <p>- ถัดไปด้านทิศตะวันออกเป็นโรงเรียนโพธิ์พชรน โรงเรียนเทศบาล 4 และโรงเรียนอัสสัมชัญ ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา ถัดไปเป็นโรงพยาบาลเซนต์แมรี่ และบขส. ใหม่ เป็นบริเวณนี้ถือเป็นย่านธุรกิจใหม่ที่กำลังขยายตัวซึ่งมีความพลุกพล่านของรถและผู้คนจำนวนมาก ซึ่งมีมลภาวะทางเสียงและกลิ่นพิษ พื้นที่ถูกปิดล้อมทั้ง 3 ด้าน (คะแนน)</p> <p>- การจราจรพลุกพล่าน (คะแนน 1)</p>	<p>- ตรงข้ามกับที่ดินเป็นย่านพักอาศัยของนักศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยบริเวณริมถนนจะมีการตั้งแผงขายอาหารในตอนเย็น</p> <p>- ด้านข้างเป็นสนามกีฬาไม่ค่อยมีต้นไม้ ส่วนทางด้านเทคโนโลยีราชมงคลมีต้นไม้ไม่มาก</p> <p>- โดยภาพรวมสภาพแวดล้อมมีความร่มรื่นเนื่องจากเป็นย่านสถานศึกษาและพักอาศัย</p> <p>- การจราจรพลุกพล่าน (คะแนน 2)</p>	<p>- อยู่ในย่านที่พักอาศัย ร้านอาหารทั่วไป และร้านอาหารประเภทตกปลา</p> <p>- สภาพแวดล้อมโดยรอบอยู่ในสภาพดีมีต้นไม้ใหญ่บริเวณริมรั้วอาคารรอบข้างความสูงประมาณ 2-4 ชั้น</p> <p>- การจราจรไม่พลุกพล่านนัก (คะแนน 3)</p>

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
7. ใกล้เคียงพื้นที่ทางวัฒนธรรม	<p>-ที่ดินอยู่ใกล้วัด โรงเรียนและคูเมือง</p> <p>-กิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้ คือ ผู้ปกครองมารับส่งนักเรียน การมาทำบุญที่วัดและกิจกรรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการปรับปรุงบริเวณริมคูเมืองเป็นสวนสาธารณะ</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>-บริเวณด้านตรงข้ามเป็นวัด แต่ก็ไม่ได้เด่นชัดนักเพราะทางเข้าอยู่ในซอย</p> <p>-กิจกรรมที่เด่นชัดที่สุดที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้จะเป็นการมาทำบุญที่วัด</p> <p>(คะแนน 2)</p>	<p>-อยู่ใกล้วัดพลับและแหล่งชุมชน หอม: พวงโคราชแต่ปัจจุบันถูกถือถอนไปสร้างอาคารพาณิชย์จึงมีการย้ายเข้ามาอยู่ยังอาคารพาณิชย์ดังกล่าวและเงื่อนไขข้างเคียง</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเด่นในด้านความเป็นย่านร้านอาหารตอนกลางคืน</p> <p>(คะแนน 1)</p>
8. ทัศนียภาพ	<p>-ด้านทิศใต้ที่อยู่ติดกับพื้นที่ริมคูเมืองซึ่งอนาคตจะเป็นพื้นที่สวนสาธารณะริมคูเมือง</p> <p>-ด้านทิศตะวันตกมีบ่อน้ำภายในที่ดินซึ่งมีทัศนียภาพสวยงาม</p> <p>-มีถนนพ่วงเข้าสู่ที่ดินเป็นบริเวณสวนแยกซึ่งเป็นสิ่งเสริมแกนและมุมมองของ ที่ดิน</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>-มุมมองที่เกิดจากถนนเข้าสู่หน้าโครงการเป็นมุมมองที่รถหลุดโค้งมาจากด้านกรุงเทพแล้วจึงเจอที่ดินโดยมีอาคารพาณิชย์บังมุมมองและความเร็วของรถที่วิ่ง เป็นสิ่งที่มีผลต่อการออกแบบทางเข้าโครงการ</p> <p>(คะแนน 2)</p>	<p>-อยู่ติดถนนใหญ่จึงต้องคำนึงถึงมุมมองจากถนนใหญ่เป็นหลัก ส่วนมุมมองจากทางเข้าหลักของสถาบันก็ต้องคำนึงถึง ซึ่งทำให้ยากต่อการออกแบบ</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-มุมมองที่เกิดขึ้นอยู่ที่บริเวณจากถนนหน้าโครงการมองไปยัง ที่ดิน</p> <p>-ทัศนียภาพภายในที่ตั้งโครงการซึ่งมองจากพื้นที่โล่งและบ่อน้ำไปยังส่วนที่เป็นอาคารของโรงพยาบาลมหाराช</p> <p>(คะแนน 4)</p>
9. การรื้อถอนอาคาร	<p>-เนื่องจากปัจจุบันมีอาคารอยู่มากแต่เป็นอาคารที่ใช้งานของเรือนจำทั้งสิ้น เมื่อมีการย้ายเรือนจำออกไปแล้ว พื้นที่บริเวณดังกล่าวก็ไม่มีภาระใช้งานอีกต่อไป ดังนั้นจึงเป็นการรื้อถอนอาคารที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>ปัจจุบันไม่มีการใช้งานของอาคาร และมีการรื้อถอนไปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผลดี</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>ปัจจุบันมีอาคารศูนย์วัฒนธรรมเดิมซึ่งเป็นอาคารเก่าอยู่ติดกับที่ดินซึ่งถ้ามีการสร้างโครงการก็ต้องทำการรื้อถอนอาคารดังกล่าว</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>ปัจจุบันมีอาคารไม้ซึ่งเป็นที่พักของคนเพาะเลี้ยงปลาซึ่งมีจำนวน 2 หลังและบ่อเพาะเลี้ยงปลาที่ใช้ทำงานอยู่</p> <p>(คะแนน 3)</p>

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
<p>ปัจจัยรอง</p> <p>(ค่าของคะแนน = 2)</p> <p>1. การกำหนดการใช้ที่ดิน</p> <p>2. ขนาดที่ตั้งโครงการ</p> <p>3. รูปร่างของที่ตั้งโครงการ</p> <p>4. การขนส่งมวลชน</p>	<p>มีการกำหนดพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่สีน้ำเงิน ใช้เป็นที่ดินของสถานที่ราชการ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษาสถาบันราชการหรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น(คะแนน 4)</p> <p>-มีขนาด 33 ไร่ 2 งาน 29 ตร.วา (คะแนน 4)</p> <p>-เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการวางผัง(คะแนน 4)</p> <p>-มีรถประจำทางผ่านบริเวณที่ตั้งโครงการดังนี้</p> <p>-สาย 8 จากบ้านหัวทะเล มายังSITE ผ่านไปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ออกสู่ถนนมิตรภาพ</p> <p>-รถราชสีมา -โชคชัย จากตัวเมืองไปอำเภอโชคชัย</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>ที่ดินบริเวณนี้อยู่ในพื้นที่สีแดง คือ ที่พักอาศัยหนาแน่นมากและย่านพาณิชย์กรรม</p> <p>(คะแนน 3)</p> <p>-ขนาดที่ดินประมาณ 25 ไร่ 3 งาน (คะแนน 4)</p> <p>-รูปร่างไม่เป็นรูปเรขาคณิตจึงมีผลกระทบต่อการออกแบบ (2)</p> <p>-เนื่องจากเป็นถนนที่มีความเจริญทางธุรกิจ จึงมีรถประจำทางหลายสาย คือ</p> <p>-สาย 7 ,สายหมื่นไวย และรถประจำทางของทาง บขส.ใหม่</p> <p>(คะแนน 4)</p>	<p>มีการกำหนดพื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ สีน้ำเงิน ใช้เป็นที่ดินของสถานที่ราชการให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับ การศึกษาสถาบันราชการหรือ สาธารณะประโยชน์เท่านั้น(4)</p> <p>-ขนาดพื้นที่ประมาณ 6ไร่ 3 งาน 14 ตร.วา (คะแนน 2)</p> <p>-ไม่เป็นอุปสรรคต่อการวางผัง (คะแนน 4)</p> <p>-มีรถประจำทางผ่าน 2สาย คือ สาย 1 และสาย 6</p> <p>-สาย 1 จากมหาวิทยาลัยสุรนารี เข้ายังตัวเมืองผ่าน Site สิ้นสุดที่ โรงแรมรอยัลปรีนเซส</p> <p>-สาย 6 จากโรงเรียนราชสีมา เข้ามายังตัวเมืองผ่านSite สิ้นสุดที่ จวนหว (คะแนน 4)</p>	<p>ที่ดินบริเวณนี้อยู่ในพื้นที่สีแดง คือ ที่พักอาศัยหนาแน่นมากและย่านพาณิชย์กรรม</p> <p>(คะแนน 3)</p> <p>-ขนาดพื้นที่ประมาณ 27 ไร่ 3 งาน 56.25 ตร.วา (คะแนน 4)</p> <p>-รูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสไม่เป็นอุปสรรคต่อการวางผัง (4)</p> <p>-ไม่มีรถประจำทางผ่าน</p> <p>(คะแนน 1)</p>

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
5.เส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว	<p>-นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดนครราชสีมา เริ่มแรกจะมาลี้กการะ ย่าโม อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวโคราช จากนั้นสามารถเดินทางไปยังโครงการเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานขอจังหวัด แล้กเริ่มท่องเที่ยวภายในตัวเมืองก่อน จากนั้นสามารถท่องเที่ยวได้ในหลายเส้นทางเช่น ถนนราชสีมาโชดชัย ไปด้วยกัน ถนนมิตรภาพ ไปปราสาทหินพิมาย และแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท หรือไปทางปักธงชัย เพื่อไปสวนสัตว์และศูนย์วัฒนธรรมใหม่ ซึ่ง SITE นี้ยู่บริเวณที่เป็นจุดกึ่งกลางที่สามารถแยกไปถนนต่างๆได้ (คะแนน 4)</p>	<p>-เป็นเส้นทางผ่านไปยังปราสาทหินพิมาย ไทรงาม บ้านธารปราสาท ซึ่งถ้าจาก ย่าโม ไปยังโครงการ และจะ ต้องมีกาย้อนไปย้อนมา</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-เป็นเส้นทางผ่านไปยังปราสาทหินพิมาย ไทรงาม บ้านธารปราสาทเช่นเดียวกับSite B</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-เป็นเส้นทางรองที่สามารถนำไปสู่ถนนมิตรภาพที่จะไปยังปราสาทหินพิมาย ไทรงาม บ้านธารปราสาท</p> <p>-และเป็นเส้นทางรองที่นำไปสู่ด่านเกวียน</p> <p>(คะแนน 2)</p>
6.สภาพดินฟ้าอากาศ	<p>-เนื่องจากSITEอยู่ในตัวเมืองที่มีการออกแบบมาโดยเฉพาะ โดยผังเมืองโคราชมักมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันด้านยาวทางทิศเหนือ ได้ซึ่ง SITEก็วางตามทิศทางดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับสภาพทางภูมิอากาศ(คะแนน 4)</p>	<p>-ที่ดินหันหน้าไปทางตะวันออกเฉียงใต้ โดยหันด้านยาวไปทางตะวันออกและตะวันตกซึ่งมีผลต่อการออกแบบ</p> <p>(คะแนน 2)</p>	<p>-รูปร่างที่ดินเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ค่อนไปทางจัตุรัสดังนั้นรูปร่างที่ดินจึงไม่ค่อยมีผลและมีแนวต้นไม้ใหญ่อยู่ทางทิศเหนือ</p> <p>(คะแนน 3)</p>	<p>-รูปร่างของที่ดินเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสดังนั้นรูปร่างที่ดินจึงไม่ค่อยมีผลต่อสภาพอากาศ</p> <p>(คะแนน 3)</p>

ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A	SITE B	SITE C	SITE D
ปัจจัยเสริม (ค่าของคะแนน = 1)				
1. สาธารณูปโภค	- เนื่องจากที่ดินตั้งอยู่ภายในตัวเมืองดังนั้นจึงมีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน(4)	- เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญ จึงมีสาธารณูปโภคครบถ้วน(4)	- มีสาธารณูปโภคครบถ้วน (4)	- มีสาธารณูปโภคครบถ้วน (4)
2. ความปลอดภัย	- มีถนนล้อมรอบที่ดินทำให้มีความลำบากในการควบคุมพอสมควร - บริเวณดังกล่าวไม่พบปัญหาการวางกรรรม เนื่องจากเป็นบริเวณที่สงบไม่พลุกพล่าน - อยู่ใกล้สถานีตำรวจอำเภอเมืองนครราชสีมา (คะแนน 2)	- มีทางเข้าเส้นเดียวทำให้ควบคุมความปลอดภัยง่าย - อยู่ห่างจากสถานีตำรวจ - อยู่บนถนนหลวงมีแสงสว่างตลอดคืนทำให้ปลอดภัย (คะแนน 4)	- เนื่องจากมีทางเข้า 2 ทางทำให้การกำหนดทางเข้าออกและการกั้นอาณาเขตเป็นไปอย่างลำบากส่งผลถึงการรักษาความปลอดภัย (คะแนน 2)	- มีทางเข้าเส้นเดียวทำให้ควบคุมความปลอดภัยง่าย - อยู่ห่างจากสถานีตำรวจ (คะแนน 3)
3. สภาพสิ่งแวดล้อม	- ถนนสภาพดี ไม่ขรุขระ (คะแนน 3)	- ถนนสภาพดี ไม่ขรุขระ (คะแนน 4)	- ถนนสภาพดี ไม่ขรุขระ (คะแนน 4)	- ถนนสภาพดีพอสมควร มีขรุขระในบางจุด (คะแนน 2)

หมายเหตุ คะแนน 4= ดีมาก

3= ดีพอใช้

2= ปานกลาง

1= ไม่ดี

4.3.4 สรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ

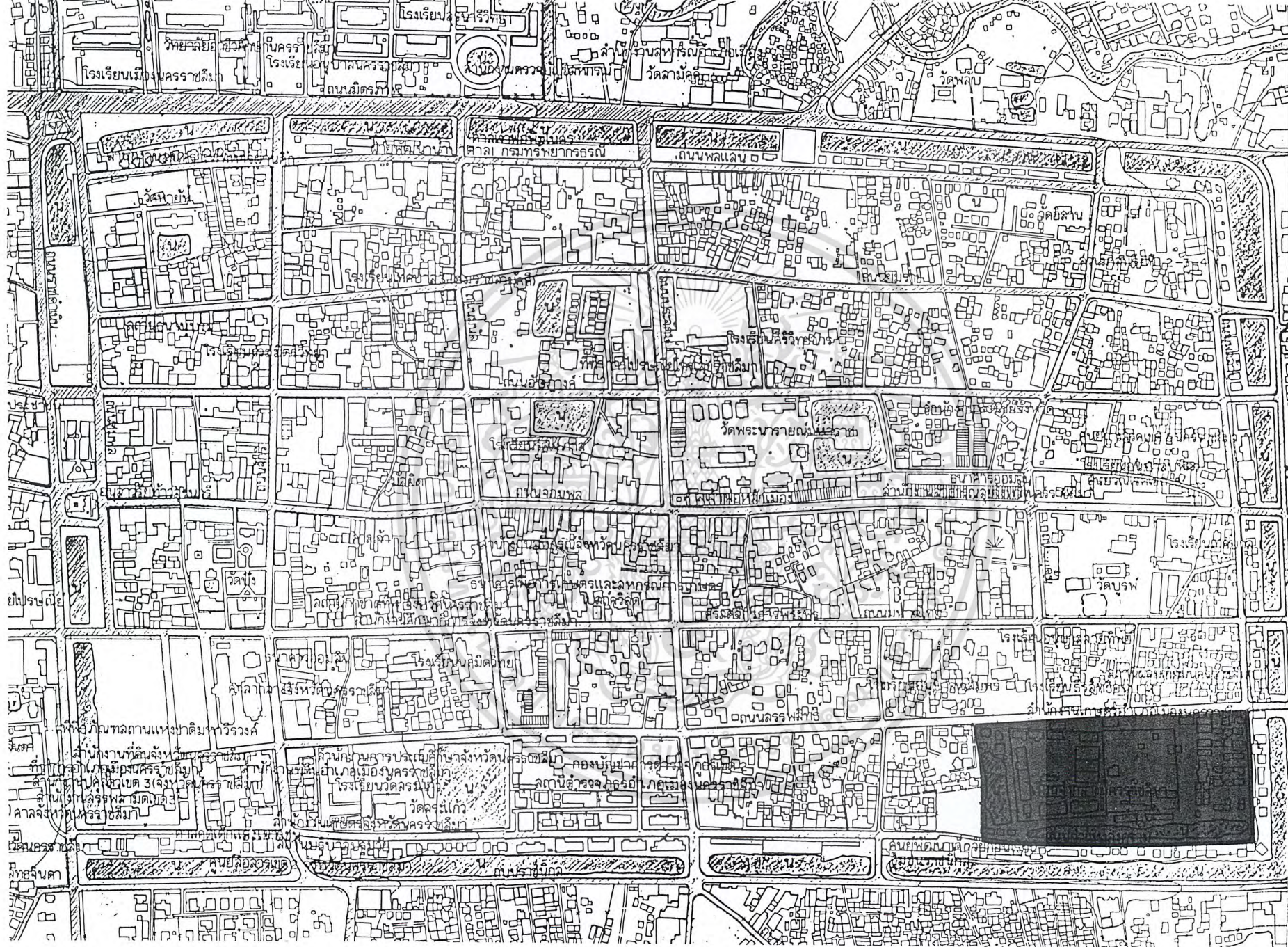
จากตารางการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละที่ดินสามารถสรุปเป็นคะแนนเพื่อการวัดผล หากที่ตั้งโครงการที่ดีที่สุดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3.4 ตารางเปรียบเทียบคะแนนของแต่ละที่ดิน

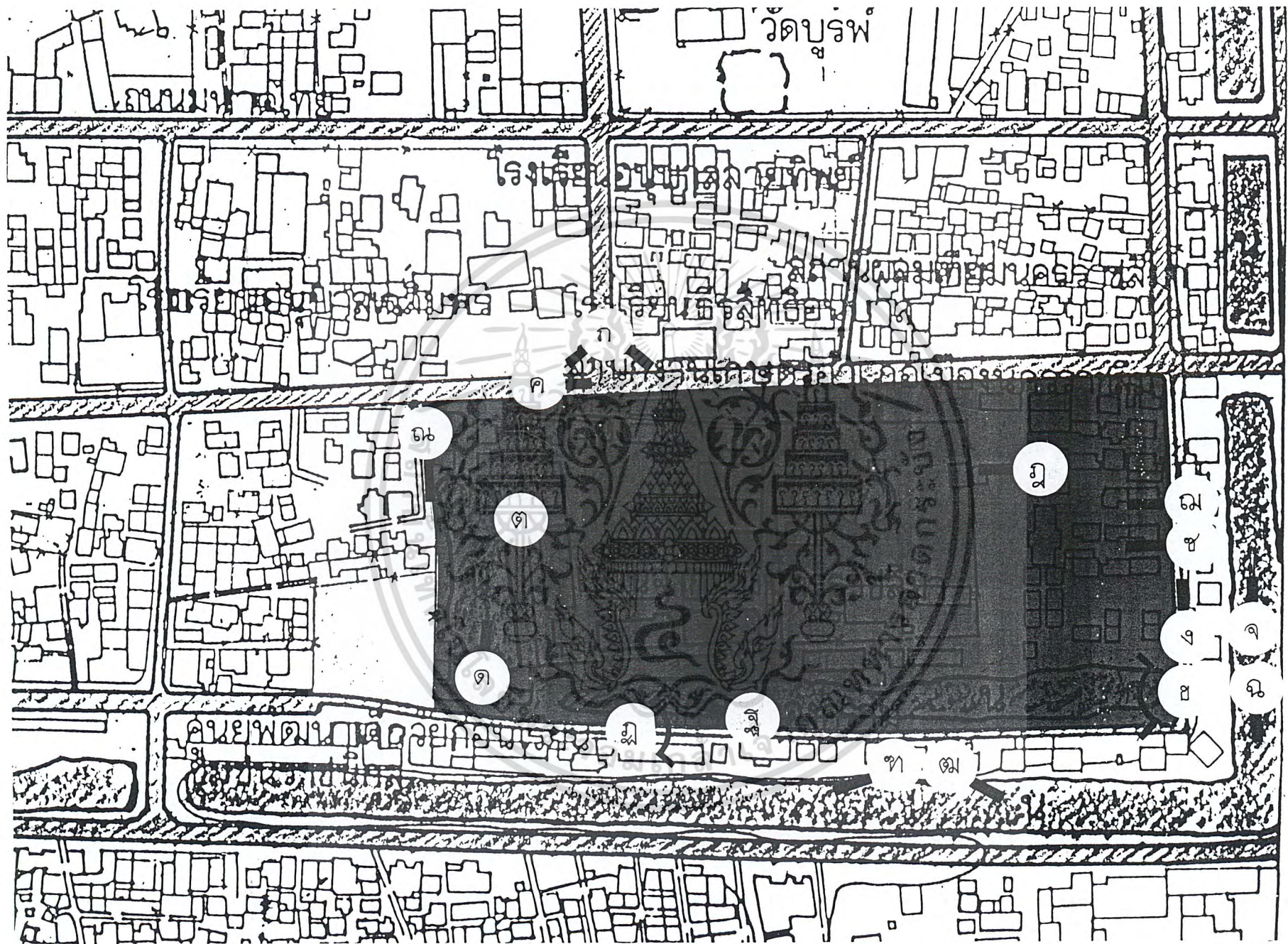
ปัจจัยในการพิจารณา	SITE A		SITE B		SITE C		SITE D	
	คะแนน	ผล	คะแนน	ผล	คะแนน	ผล	คะแนน	ผล
ปัจจัยหลัก (ค่าของคะแนน = 3)								
1.สภาพภูมิประเทศ	4	12	2	6	2	6	3	9
2.กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4	12	2	6	2	6	4	12
3.กรรมสิทธิ์ที่ดิน	4	12	2	6	4	12	3	9
4.การเข้าถึงโครงการ	3	9	4	12	3	9	2	6
5.ระยะทางไปสู่ที่ดิน	4	12	4	12	4	12	4	12
6.สภาพแวดล้อม	4	12	1	3	2	6	3	9
7.ใกล้พื้นที่ทางวัฒนธรรม	4	12	2	6	3	9	1	3
8.ทัศนียภาพ	4	12	2	6	3	9	4	12
9.การรื้อถอนอาคาร	3	9	4	12	3	9	3	9
ปัจจัยรอง (ค่าของคะแนน = 2)								
1.การกำหนดการใช้ที่ดิน	4	8	3	6	4	8	3	6
2.ขนาดที่ตั้งโครงการ	4	8	4	8	2	4	4	8
3.รูปร่างของที่ตั้งโครงการ	4	8	2	4	4	8	4	8
4.การขนส่งมวลชน	3	6	4	8	4	8	1	2
5.เส้นทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว	4	8	3	6	3	6	2	4
6.สภาพดินฟ้าอากาศ	4	8	2	4	3	6	3	6
ปัจจัยเสริม (ค่าของคะแนน = 1)								
1.สาธารณูปโภค	4	4	4	4	4	4	4	4
2.ความปลอดภัย	2	2	4	4	2	2	3	3
3.สภาพผิวจราจร	3	3	4	4	4	4	2	2
รวม	157		117		128		124	

สรุปว่า SITE A บริเวณเรือนจำกลางนครราชสีมาเก่า เป็นที่ดินที่เหมาะสมที่สุด

เอกสารต้นฉบับโครงการฯ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



แผนที่ที่ 4.3.4ก. แสดงผังตัวเมืองโคราช และตำแหน่งที่ตั้งโครงการ (SITE A)



แผนที่ที่ 4.3.4 ข. แสดงตำแหน่งมุมมองจุดต่างๆ ของรูปถ่ายที่ตั้งโครงการ



รูปภาพที่ 4.3.4 ก. มุมมองจากถนนบริเวณ สามแยกด้านทิศเหนือ



รูปภาพที่ 4.3.4 ข. มุมมองจากด้านหัวเลี้ยวถนนด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ เห็นสระน้ำด้านหลังเรือนจำ



รูปภาพที่ 4.3.4ค. สภาพถนนด้านหน้าโครงการ ซึ่งมีปริมาณรถไม่หนาแน่น จึงมีสภาพแวดล้อมที่ยังดีอยู่ เนื่องจากประสบปัญหาจราจรเพียงเล็กน้อย



รูปภาพที่ 4.3.4ก. ทัศนียภาพถนนด้านทิศตะวันออก ด้านซ้ายเป็นบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ ด้านขวาเป็นพื้นที่ริมคูเมืองซึ่งถูกเวนคืนทำสวนสาธารณะ



รูปภาพที่ 4.3.4จ. ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ที่จะจัดเป็นส่วนสาธารณะรอบคูเมือง



รูปภาพที่ 4.3.4ข. ทัศนียภาพคูเมืองด้านทิศตะวันตก มองเห็นสะพานข้ามทางรถไฟซึ่งเป็นเส้นทางมาจาก อ.โชคชัย และด่านเกวียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรรมใด ๆ ลึ้ม อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลง ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



รูปภาพที่ 4.3.4ข. พื้นที่ที่ถูกเวนคืนบริเวณริมคูเมือง เพื่อทำเป็นสวนสาธารณะรอบเมือง ซึ่งจะเป็นการเปิดมุมมองจากภายนอกมาสู่ที่ตั้งโครงการ



รูปภาพที่ 4.3.4ข. สภาพบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ ด้านทิศตะวันออก จะเห็นได้ว่าเป็นรั้วไม้ไผ่และต้นไม้ริมรั้ว แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันไม่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในบริเวณนี้



รูปภาพที่ 4.3.4ค. ถนนภายในซอยบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ



รูปภาพที่ 4.3.4ง. ทางเข้าแดนเกษตร ซึ่งอยู่ส่วนกลางระหว่างเรือนจำกับที่พักเจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถเชื่อมต่อกันได้ทั้ง 3 ส่วน โดยมีจุดควบคุมที่ประตูทางเข้าแดนเกษตร

นอกจากนี้ การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การบริการใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



รูปภาพที่ 4.3.4ก. ทิศนียภาพถนนด้านหลังโครงการ (ถนนกำแพงนครวม) ทางด้านขวา เป็นบ้านพักข้าราชการ
ซึ่งปัจจุบันมีการเวนคืนไปเกือบทั้งหมดแล้ว



รูปภาพที่ 4.3.4 ข. ทิศนียภาพบริเวณด้านหลัง
เรือนจำ



รูปภาพที่ 4.3.4 ค. ทิศนียภาพคูเมืองด้านทิศใต้ ซึ่งน้ำ
ยังมีสภาพดี ทำให้ยังมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่



รูปภาพที่ 4.3.4 ง. ทิศนียภาพคูเมืองด้านทิศใต้ มล
ไปยังสะพานข้ามทางรถไฟด้านทิศตะวันออก

เอกสารที่...ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
...อื่น ๆ อีก...ให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



รูปภาพที่ 4.3.4ก ถนนด้านข้างเรือนจำทิศตะวันตกเป็นถนนภายในที่ดิน ซึ่งเข้าไปสู่ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งและมีสระน้ำที่ขุดได้



รูปภาพที่ 4.3.4ค. ทัดนียภาพของสระน้ำที่เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนโดยมีบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำอยู่โดยรอบ



รูปภาพที่ 4.3.4ด. ทัดนียภาพบ้านพักเจ้าหน้าที่ด้านที่ติดถนนลพบุรี และติดกับสระน้ำทางด้านหลังบ้าน ทั้งงานเหล่านี้ก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ของเรือนจำเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 การศึกษาลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนครราชสีมา

4.4.1 ขนาด รูปร่าง และอาณาเขต

จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่ประมาณ 20,494 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 12.13 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใหญ่กว่าจังหวัดอุบลราชธานี 1.2 เท่า อุตรธานี 1.5 เท่า ชัยภูมิ 1.6 เท่า การมีพื้นที่ขนาดใหญ่มีผลต่อจำนวนประชากร การแบ่งเขตการปกครองทรัพยากรและการใช้ที่ดินด้านต่าง ๆ ของจังหวัด เคยมีแนวความคิดที่จะแบ่งจังหวัดนครราชสีมาเป็น 2 จังหวัด แต่ในทางปฏิบัติยังมิได้ดำเนินการใด ๆ

รูปร่างของจังหวัดนครราชสีมาค่อนข้างจะกระตัดรัด โดยส่วนที่ยาวที่สุดวัดจากตำบลกระเบื้อง อำเภอลำทะเมนชัย ถึงตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง ยาวประมาณ 217 กิโลเมตรและส่วนที่กว้างที่สุดวัดจาก บ้านลำสนธิ อำเภอด่านขุนทด ถึงสุดอำเภอเสิงสางกว้างประมาณ 177.5 กิโลเมตร ดังนั้นความแตกต่างระหว่างความกว้างกับความยาวจึงเป็น 39.5 กิโลเมตร แสดงให้เห็นถึง รูปร่างที่เป็นกลุ่มก้อน กะทัดรัด ในทางภูมิศาสตร์การเมืองถือว่ารูปร่างแบบนี้ดี เพราะจะอำนวยความสะดวกประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การวางเส้นทางขนส่งและการสื่อสาร เช่น ทางรถไฟ ทางหลวง เสาไฟฟ้า สายโทรเลข ก็สามารถวางได้ทั่วถึงและไม่ต้องสิ้นเปลืองมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศด้วย ฉะนั้นรูปร่างของจังหวัดนครราชสีมาจึงได้เปรียบรูปร่างที่ยาวและแคบ เช่น จังหวัดหนองคายและประจวบคีรีขันธ์

ศูนย์กลางของจังหวัดนครราชสีมา คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา ตั้งอยู่ประมาณกึ่งกลางของพื้นที่จังหวัด ทำให้สะดวกในการปกครอง ติดต่อสื่อสารกับทุกอำเภอที่มีระยะทางรถยนต์ไม่เกิน 127 กิโลเมตร (อำเภอแก้งสนามนาง) สามารถไปกลับได้ภายในวันเดียว

อาณาเขตติดต่อของจังหวัดนครราชสีมากับจังหวัดอื่นมีดังนี้

ทิศเหนือ ทางด้านอำเภอด่านขุนทด คง บ้านเหลื่อม แก้งสนามนาง กิ่ง อ. เทพารักษ์ กิ่ง อ. พระทองคำติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิในเขตอำเภอเทพสถิตย์ บ้านหินเจดรงค์จัตุรัสและคอนสวรรค์ ทางด้านอำเภอแก้งสนามนาง บัวใหญ่ ประทาย และกิ่งอำเภอบัวลาย ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นในเขตอำเภอแวงน้อย พล

ทิศตะวันออก ทางด้านอำเภอประทาย ชุมพวง ห้วยแถลง จักราช หนองบุญนาคร ครบุรี เสิงสาง กิ่ง อ. เมืองยาง กิ่ง อ. ลำทะเมนชัย ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ในเขตอำเภอพุทไธสง คูเมือง ลำปลายมาศ หนองหงษ์ หนองกี่ นางรอง ปะคำ และละหานทราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศใต้ ทางด้านอำเภอปากช่อง กิ่งอำเภอวังน้ำเขียว นครบุรีและเลิงสาง ติดต่อกับ จังหวัดนครนายก ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี ในเขตอำเภอประจันตคามและนาดี ติดต่อกับจังหวัด สระแก้ว ในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว วัฒนานครและตาพระยา

ทิศตะวันตก ทางด้านอำเภอปากช่อง สีคิ้วและด่านขุนทด ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี ในเขตอำเภอมวกเหล็กและแก่งคอย ติดต่อกับจังหวัดลพบุรีในเขตกิ่งอำเภอลำสนธิ

4.4.2 ลักษณะภูมิประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ในท้องที่ใด ๆ ก็ตาม จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยทางกายภาพ โดยเฉพาะลักษณะภูมิประเทศและธรณีลักษณะ เพราะสามารถอธิบายเกี่ยวกับลักษณะ ดิน หิน แร่ธาตุ การใช้ที่ดิน รวมไปถึงการประกอบอาชีพของคนในท้องที่นั้น ๆ ได้ อย่างเช่น จังหวัด นครราชสีมา มีที่ราบลุ่มของแม่น้ำมูลและสาขาเป็นบริเวณกว้าง จึงมีการ ทำนากันมาก และเนื่องจาก หินที่รองรับอยู่ด้านล่างส่วนใหญ่เป็นหินทราย และบางแห่งมีเกลือแทรกอยู่ เมื่อหินผุสลายทำให้ดิน ทรายที่มีธาตุอาหารพืชน้อย อุ่มน้ำไม่ดีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่จึงค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ยังมีการทำนา เกลือซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำนาข้าวและสิ่งแวดลุ่มอื่น ๆ

ลักษณะภูมิประเทศ หมายถึง สภาพทั่ว ๆ ไปของผิวโลกที่มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ อาจ เป็น ภูเขา หุบเขา ที่ราบสูง ที่ราบ แม่น้ำ หนองหรือบึง เป็นต้น ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัด นครราชสีมา มีทั้งที่เป็นภูเขา เนินเขา ที่ราบลูกคลื่นและที่ราบ ซึ่งถ้าจำแนกตามความแตกต่างสามารถ แบ่งเขตภูมิประเทศ ได้เป็น 5 เขตดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 3.4.2 ก)

1. เขตภูเขาสูงทางตะวันตกเฉียงใต้และทางใต้ มีพื้นที่ประมาณ 4,420.76 ตาราง กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 21.50 ของพื้นที่จังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความสูงมากกว่า 300 เมตรจากระดับน้ำ ทะเลปานกลาง พบในบริเวณตอนใต้ของอำเภอสีคิ้ว ปากช่อง นครบุรีและเลิงสาง กับพื้นที่ทั้งหมดของกิ่ง อำเภอวังน้ำเขียว มีเทือกเขาที่สำคัญ 3 แนว คือ

- เทือกเขาตงพญาเย็น ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูน มีความสูงอยู่ในช่วง 500 - 1,000 เมตร วางตัวอยู่ในแนวเหนือ - ใต้ ในบริเวณอำเภอปากช่อง โดยเริ่มตั้งแต่ทางตะวันตกของเขื่อนลำ ตะคองเป็นต้นไป มีความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร ยอดเขาที่สำคัญได้แก่ เขาไม้ลูก เขาส้มเช่า เขา ปางโลก และเขาตะกุด เทือกเขานี้เป็นต้นกำเนิดของลำตะคองและห้วยมวกเหล็ก

- เทือกเขาสันกำแพง ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินทราย สูงระหว่าง 700 - 1,200 เมตร วางตัวในแนวตะวันตก - ตะวันออก เริ่มจากอำเภอปากช่อง ไปจนถึงอำเภอเลิงสาง ยาวประมาณ 164 กิโลเมตร ถือเป็นยอดเขาเขตแดนตะวันตกเฉียงใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มียอดเขาที่สำคัญได้ แก่ เขาแหลม (1,326 เมตร) ซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา เขากำแพง เขาอีพร้อม เขา ข้างซลุด เขาวง และเขาละมั่ง เป็นต้น เทือกเขานี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำมูลและแม่น้ำลำพระเพลิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เขาผาแดง - ยายเที่ยง - เคลียด เป็นภูเขาหินทรายมีความสูงอยู่ในช่วง 700 - 800 เมตร วางตัวในแนวตะวันตกเฉียงเหนือตะวันออกเฉียงใต้บริเวณอำเภอสีคิ้วและปักธงชัย มีความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร มียอดเขาที่สำคัญ เช่น เขาผาแดง เขาขนานจึก เขาเขื่อนลั่น เขายายเที่ยง และเขาเคลียด เป็นต้น นอกจากนี้ทางตะวันออกตามแนวทิวเขานี้ยังมีเขาโดด ๆ ที่มีรูปทรงแบบสันมีดอีกด้วย เช่น เขาพริก เขาตำแย และเขาภูหลวง เป็นต้น

ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเขตนี้นั้น เป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน เนินเขาและภูเขาซึ่งควรจะปล่อยให้เป็นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธาร แต่เกษตรกรได้บุกบุกใช้ที่ดินในการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้สูงชันดี ถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย ทำให้ดินเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วหรือเป็นดินต้นปนกรดและหิน ดังนั้น หลังจากการเพาะปลูก 3-4 ปี ต้องทิ้งพื้นที่ให้ว่างเปล่า มีพวงวัชพืช เช่น หญ้าคาขึ้นอยู่ทั่วไป นอกจากนั้นยังทำให้แม่น้ำลำธารต้นเขิน ที่ราบที่อยู่ตอนล่างจะขาดน้ำในฤดูแล้ง และเกิดน้ำท่วมขึ้นได้ง่ายในฤดูฝน ปัจจุบันยังมีการบุกบุกอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การสร้างสนามกอล์ฟ รีสอร์ท โดยเฉพาะบริเวณเชิงเขาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กิจกรรมดังกล่าวต้องใช้ น้ำ ปุ๋ยเคมี และสารเคมี จึงมีแนวโน้มทำให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพน้ำมากยิ่งขึ้น

เขตที่ราบลูกคลื่นทางตะวันตกเฉียงใต้ มีพื้นที่ประมาณ 986.39 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 4.80 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 250 - 400 เมตร อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอปากช่องและบางส่วนของกิ่งอำเภอวังน้ำเขียวภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน ทำให้เขตนี้นี้มีการปลูกพืชไร่เป็นหลัก โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และไม้ผล เช่น ที่ตำบลกลางดงมีการปลูกมะม่วงมะละกอ น้อยหน่า และขนุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ การทำฟาร์มโคเนื้อและโคนม เช่น ที่ฟาร์มโชคชัย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตโคเนื้อ โคนมที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันบางบริเวณใช้พื้นที่ทำสวนเกษตรและสนามกอล์ฟ

3. เขตที่ราบลูกคลื่นตอนกลาง มีพื้นที่ประมาณ 8,203.06 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 39.90 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 200 - 300 เมตร อยู่ในพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอโชคชัย หนองบุญมาก และห้วยแถลง พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอด่านขุนทด สีคิ้ว สูงเนิน ปักธงชัย ขามทะเลสอ จักราช และชุมพวงและพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองนครราชสีมาและพิมาย

ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเขตนี้นี้เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด ยกเว้นบริเวณใกล้เชิงเขามีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนชัน มีที่ราบลุ่มริมฝั่งของแม่น้ำมูลและสาขา เช่น ลำตะคอง ลำพระเพลิง ลำแชะ จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้มีการเพาะปลูกพืชไร่กันมาก โดยเฉพาะมันสำปะหลัง ปอ แดงโม นอกจากนี้ยังมีการปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง มะขาม เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบริมแม่น้ำมีการทำนาและปลูกพืชผัก อย่างไรก็ตามพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าหรือเป็นป่าเสื่อมโทรมเป็นเอกสารสิทธิ์ส่วนใหญ่สำหรับบริการเช่าเพื่อการศึกษาค้นคว้า วิจัย และอนุรักษ์ดินน้ำไปใช้ประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทรม บางบริเวณมีการสร้างรีสอร์ท สนามกอล์ฟ และสวนเกษตร เช่น ที่อำเภอโชคชัย ปักธงชัย และสีคิ้ว เป็นต้น

4. เขตที่ราบลูกคลื่นตอนเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 783.60 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 3.60 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 200 – 250 เมตร อยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอโนนไทย ขามสะแกแสง บ้านเหลื่อม บัวใหญ่และแก้งสนามนาง ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นสลับกับที่นา เขตนี้มีที่ราบลุ่มแม่น้ำชีที่เป็นพรมแดนติดกับจังหวัดชัยภูมิเท่านั้น

สภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลูกคลื่นทำให้มีการปลูกพืชไร่โดยเฉพาะมันสำปะหลัง และปอ ส่วนในที่ต่ำที่อยู่ระหว่างลูกคลื่น จะใช้พื้นที่ทำนา ปลูกพริก แตงโม เป็นต้น

5. เขตที่ราบทางเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 6,175.23 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 130 – 200 เมตร อยู่ในพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอโนนสูง ประทาย โนนแดง พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอโนนไทยเมืองนครราชสีมา คง พิมาย บัวใหญ่ และบางส่วนของพื้นที่อำเภอด่านขุนทด ขามทะเลสอ ขามสะแกแสง จักราช บ้านเหลื่อม ชุมพวง และแก้งสนามนาง

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ จนถึงค่อนข้างเรียบของแม่น้ำมูลและสาขาซึ่งเป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำที่กว้างที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา ส่วนที่เนินหรือโคกจะเป็นที่ตั้งชุมชนหรือหมู่บ้านต่าง ๆ

4.4.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุม ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของอุณหภูมิ หรือความกดอากาศระหว่างผืนแผ่นดินอันกว้างใหญ่ของทวีปเอเชียที่อยู่ทางเหนือขึ้นไปกับมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกที่อยู่ตอนใต้ ทำให้เกิดลมประจำฤดูที่เรียกว่า ลมมรสุม โดยในฤดูฝนจะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านจังหวัดนี้ พาเอาความชื้นมาด้วย ทำให้ฝนตกแต่ปริมาณน้ำฝนไม่มากนัก เนื่องจากมีเทือกเขาสูงกั้นขวางและเทือกเขาตงพญาเย็นกั้นอยู่ ส่วนในฤดูหนาวจะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านนำความหนาวเย็นและแห้งแล้งมาด้วยทำให้อุณหภูมิของจังหวัดนครราชสีมาลดลงโดยทั่วไป

1. ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา มีอากาศร้อน ฝนตกกับแห้งแล้งสลับกัน สภาพภูมิอากาศดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างดังต่อไปนี้

- ที่ตั้งตามแนวละติจูด จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในเขตละติจูดต่ำ (14 องศา 7 ลิปดา – 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ) มีโอกาสได้รับแสงตรงจากดวงอาทิตย์ปีละ 2 ครั้งทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยทุกเดือนสูงกว่า 18 องศาเซลเซียส ลักษณะภูมิอากาศจึงเป็นแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทิศทางลม จังหวัดนครราชสีมาพัดมาตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูหนาวได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

- ลักษณะภูมิประเทศ บริเวณทางตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง โดยมีเทือกเขา 2 แนว ขวางกันทิศทางลม จังหวัดนครราชสีมาจึงจัดอยู่ในเขตเงาฝนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกับจังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น เลย บุรีรัมย์ และมหาสารคาม

- ระยะห่างจากทะเล พื้นที่อยู่ใกล้ทะเลอากาศจะมีความชื้นสูงและความแตกต่างด้านอุณหภูมิของอากาศน้อยกว่าพื้นที่ที่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน จังหวัดนครราชสีมาอยู่ห่างจากอ่าวไทยประมาณ 150 กิโลเมตร ประกอบกับอยู่ในเขตอัลลม ทำให้อุณหภูมิก่อนข้างสูงและปริมาณน้ำฝนน้อย

2. องค์ประกอบของภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมา เป็นผลมาจากองค์ประกอบของภูมิอากาศหลาย ๆ อย่าง เช่น อุณหภูมิ ฝน จำนวนวันที่ฝนตก ความชื้นสัมพัทธ์อัตราระเหย ทิศทางและความเร็วเฉลี่ยของลม ฯลฯ

- อุณหภูมิ อุณหภูมิของจังหวัดนครราชสีมาเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 26.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 32.8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.9 องศาเซลเซียส เมื่อพิจารณาอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน พบว่ามีความแตกต่างกันไม่มากนัก ดังตารางที่ 4.4.3 ก

ตารางที่ 4.4.3 ก อุณหภูมิรายเดือนจังหวัดนครราชสีมา ในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2504 - 2533)

อุณหภูมิ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ยตลอดปี
เฉลี่ย	23.3	26.2	28.3	29.3	28.6	28.4	27.9	27.6	26.9	26.2	24.6	22.8	26.7
สูงสุดเฉลี่ย	30.6	33.5	35.8	36.5	34.9	34.1	33.6	33.1	32.1	30.9	29.7	29.3	32.8
ต่ำสุดเฉลี่ย	16.8	20.0	22.2	24.0	24.5	24.3	23.9	23.7	23.6	22.6	20.2	17.1	21.9

จากตารางที่ 4.4.3 ก แสดงว่า เดือนเมษายนมีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุด อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.5 องศาเซลเซียส ส่วนเดือนมกราคมมีอุณหภูมิต่ำสุด คือ 16.8 องศาเซลเซียส สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมาได้รับแสงตั้งฉากของดวงอาทิตย์ในครั้งแรกเดือนเมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีอุณหภูมิสูงสุด และเมื่อจังหวัดนครราชสีมาได้รับแสงตั้งฉากครั้งที่ 2 ในเดือนสิงหาคมนั้น ก็เป็นช่วงที่ท้องฟ้ามีเมฆปกคลุมอยู่มาก ประกอบกับในช่วงเดือนสิงหาคมมีฝนตกชุก ทำให้อากาศเย็นลง ส่วนช่วงที่มีอุณหภูมิต่ำสุดนั้น เกิดอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ฝน ฝนที่ตกในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นฝนเนื่องจากพายุดีเปรสชัน ซึ่งปกติจะเคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณปีละ 3 - 4 ลูก ส่วนฝนที่มาจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีน้อยเนื่องจากถูกเทือกเขากั้นเอาไว้ทำให้พื้นที่อำเภอด่านขุนทด สีคิ้ว ปากช่อง บักรังชัย วังน้ำเขียว แห้งแล้งและอยู่ในเขตเงาฝน

ข้อมูลฝนที่สำคัญ คือ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย จำนวนวันที่ฝนตก และจำนวนวันที่เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนที่ราบยกกระดิวที่ค่อนข้างสูง และอยู่ห่างไกลจากน่านน้ำด้านอ่าวไทยถึงประมาณ 300 กิโลเมตร มีเทือกเขาตงพญาเย็นและเทือกเขาสันกำแพงกั้นเป็นอาณาเขตทางด้านตะวันตกและด้านใต้ ทำให้พื้นที่ของจังหวัดเป็นส่วนหนึ่งของเขตเงาฝนของเทือกเขาดังกล่าวในช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ นอกจากนั้น ระยะห่างไกลทะเลจากด้านทิศตะวันออกเฉียงถึงกว่า 400 กิโลเมตร เป็นผลทำให้ปริมาณน้ำฝนที่ได้รับจากพายุหมุนจากทิศทางดังกล่าวลดน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ถัดออกไปทางด้านตะวันออก ด้วยสาเหตุสำคัญเหล่านี้ จึงทำให้จังหวัดนครราชสีมาปริมาณฝนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ปริมาณฝนรายปี ปริมาณฝนเฉลี่ยในช่วง 13 ปี (2524 - 2536) ของจังหวัดนครราชสีมา เท่ากับ 1,043.7 มิลลิเมตรต่อปี คิดเป็นปริมาณน้ำฝน 21,100 ล้านลูกบาศก์เซนติเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยดังกล่าวต่ำกว่าปริมาณฝนเฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1,458.9 มม.) มาก และปริมาณน้ำฝนรวมในแต่ละปีของช่วงระยะเวลาดังกล่าว ยังมีความแตกต่างกันมากด้วย กล่าวคือ ปริมาณน้ำฝนรวมรายปีต่ำสุดต่ำถึง 599.1 มิลลิเมตร และ 873.2 มิลลิเมตร ใน พ.ศ. 2529 และ 2534 ตามลำดับ ขณะที่ปริมาณฝนรวมรายปีสูงสุดเคยสูงถึง 1,446.5 มิลลิเมตรใน พ.ศ. 2531(ดูตารางที่ 4.4.3 ข.) แสดงว่าปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีของจังหวัดนครราชสีมามีความแปรปรวนหรือความไม่แน่นอนสูง

2. ปริมาณฝนรายเดือน จากข้อมูลปริมาณฝนเฉลี่ยรายเดือนของช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเดือนที่มีปริมาณฝนมากที่สุด คือเดือนกันยายน (235.4 มม.) รองลงไปคือเดือนตุลาคม (165.9 มม.) พฤษภาคม (140.4 มม.) และกรกฎาคม (131.6 มม.) ส่วนเดือนที่มีปริมาณฝนเฉลี่ยน้อยที่สุดในรอบปีคือเดือนธันวาคม (3.8 มม.) รองลงมาคือมกราคม (10.3 มม.)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4.3 ข. แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในแต่ละเดือน ช่วง 13 ปี

(พ.ศ. 2524 – 2536) ของจังหวัดนครราชสีมา

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ปี
2524		47.6	4.2	44.7	171.7	40.2	166.2	60.6	84.2	83.2	132.6	0.1	935.3
2525		38.2	27.3	39.6	48.6	172.4	166.1	161.8	310.5	53.5	7.9	18.1	1044.0
2526	9.8	20.4	2.8	26.9	48.4	96.3	194.0	211.1	283.7	311.5	54.0	0.3	1259.2
2527		11.2	11.5	55.1	244.3	80.1	112.0	168.2	167.0	143.7	22.6		1015.7
2528	74.0	63.2	23.4	77.4	186.8	58.6	163.1	83.0	328.1	158.1	62.4		1278.1
2529		13.4	22.5	56.5	20.0	48.0	121.0	107.0	207.7	1.0	2.0		599.1
2530			17.5	48.4	148.0	47.8	73.5	149.7	321.1	91.2	60.1		957.3
2531		41.7	35.6	184.0	211.9	75.7	176.2	120.5	303.1	297.8			1446.5
2532			87.4	11.8	173.5	72.7	186.5	112.7	105.5	219.4	1.0		974.1
2533		1.2	24.2	32.84	10.8	114.8	100.5	112.2	185.8	232.6	6.4		914.1
2534			12.1	44.9	127.7	90.1	38.1	221.5	240.1	94.0	0.0	4.7	873.2
2535		4.3	2.5	83.4	105.9	136.1	101.0	154.4	241.8	149.0	<0.1	16.8	1039.5
2536		18.8	41.9	90.6	200.0	145.9	186.0	142.1	281.7	115.3	0.1	7.2	1231.9
เฉลี่ย	10.3	19.0	23.4	58.6	140.5	88.5	131.8	139.9	235.4	165.9	26.8	3.8	1043.7

แผนภูมิที่ 3.4.2 ก. ปริมาณฝนเฉลี่ยรายเดือนจังหวัดนครราชสีมา ในช่วง 13 ปี

(พ.ศ. 2524 – 2536)

3. การกระจายของฝน บริเวณที่มีฝนตกหนักมากของจังหวัดนครราชสีมาจะอยู่ในบริเวณภูเขาใกล้พรมแดนจังหวัดสระบุรี นครนายกและปราจีนบุรี หรืออยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทั้งนี้เพราะเป็นเขตภูเขาสูงและลมที่พัดผ่านจะต้องไต่ระดับยกตัวสูงขึ้น ส่วนบริเวณที่ถัดออกมาซึ่งเป็นบริเวณเงาฝนหรือด้านหลังภูเขาในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะเป็นบริเวณที่มีฝนตกน้อยที่สุดของจังหวัด (น้อยกว่า 1,100 มม./ปี) ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอเสิงสาง ควบบุรี วังน้ำเขียว ปักธงชัย สูงเนิน ปากช่อง สีคิ้ว และด่านขุนทด โดยเฉพาะบริเวณด้านตะวันตกของอำเภอสีคิ้วและด่านขุนทด (น้อยกว่า 1,000 มม./ปี) สำหรับพื้นที่ที่ถัดออกมาอีก ปริมาณฝนจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจากระดับค่อนข้างน้อยในบริเวณตอนกลางของจังหวัด (1,100 – 1,200 มม./ปี) จนถึงระดับปานกลาง (1,200 – 1,300 มม./ปี) ในบริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด เช่น แถบอำเภอพิมาย โนนแดง ประทาย ชุมพวง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 จำนวนวันที่ฝนตก จำนวนวันที่ฝนตกบอกรให้ทราบถึงโอกาสที่จะได้รับปริมาณฝนมากหรือน้อย ในส่วนของจังหวัดนครราชสีมา ดูได้จากตารางที่ 4.4.3 ค.

ตารางที่ 4.4.3 ค. จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยรายเดือนและรายปีจังหวัดนครราชสีมาในคาบ 30 ปี
(พ.ศ. 2504 – 2535)

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ปี
จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย	1.1	2.4	5.3	7.8	15.4	13.4	14.5	16.1	18.9	12.4	3.9	0.9	112.1

จากตารางที่ 4.4.3 ค. แสดงว่าเดือนที่ฝนตกมากกว่า 15 วัน คือเดือนพฤษภาคม สิงหาคมและกันยายน ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเดือนพฤษภาคมเป็นช่วงเริ่มต้นเข้าสู่ฤดูฝนเกิดการปะทะกันระหว่างมวลอากาศร้อนและมวลอากาศเย็น ทำให้ฝนตกมากอย่างเด่นชัด หลังจากนั้นฝนก็จะน้อยลง จนถึงเดือนสิงหาคมและกันยายน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความกดอากาศต่ำหรือดีเปรสชัน

4. จำนวนวันที่เกิดพายุฟ้าคะนอง พายุนี้ไม่ใช่พายุหมุน เนื่องจากมีลักษณะการเกิดที่แตกต่างกัน พายุ ฟ้าคะนอง มักเกิดขึ้นในช่วงบ่ายและครอบคลุมพื้นที่ไม่กว้างนัก มีฟ้าแลบฟ้าร้องและฟ้าผ่าเกิดขึ้นได้ หากฝนตกหนักอาจมีลูกเห็บด้วย ซึ่งจะนำความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมและทรัพย์สินต่างๆ

ตารางที่ 4.4.3 ง. จำนวนวันที่เกิดพายุฟ้าคะนอง เฉลี่ยรายเดือนและรายปีจังหวัดนครราชสีมา
ในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2504 – 2535)

	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ปี
จำนวนวันที่เกิดพายุฟ้าคะนอง (เฉลี่ย)	0.2	2.3	7.0	13.7	16.4	8.7	9.5	8.5	13.0	7.9	1.1	0	88.3

จากตารางที่ 4.4.3 ง. ปรากฏว่าพายุฟ้าคะนองในจังหวัดนครราชสีมาเกิดขึ้นได้เกือบตลอดปี ยกเว้นในเดือนธันวาคม เดือนที่เกิดพายุฝนฟ้าคะนองได้มากที่สุดคือเดือนพฤษภาคมและกันยายนตามลำดับ ทั้งนี้เพราะในช่วงเปลี่ยนฤดูร้อนเป็นฤดูฝน ในตอนบ่ายเป็นระยะที่แผ่นดินมีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความร้อนสูง มีการไหลเวียนของการพาความร้อนรุนแรง ทำให้พายุก่อตัวขึ้น ณ พื้นของเมฆระดับสูง 1,000 – 9,000 เมตร ตามปกติพายุฟ้าคะนองจะเกิดเป็นแห่ง ๆ ทั่วความเสียหายเฉพาะพื้นที่เท่านั้น

3. ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 3 ฤดูดังนี้

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกมากในเดือนสิงหาคมและกันยายน ซึ่งเป็นฝนที่เกิดจากหย่อมความกดอากาศต่ำ หรือดีเปรสชันที่เคลื่อนตัวเข้ามา

- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคมเป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมหนาวและแห้ง พัดมาจากหย่อมความกดอากาศสูงแถบตอนกลางของทวีปเอเชีย เดือนธันวาคมอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 16.7 องศาเซลเซียส

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่แสงอาทิตย์ตั้งฉากกับพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมา และปริมาณไอน้ำในอากาศน้อย ความร้อนที่รุนแรงทำให้อากาศยกตัวในแนวตั้ง ก่อให้เกิดอากาศแปรปรวนและเกิดพายุฟ้าคะนองในบางแห่งได้ อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายนประมาณ 39.7 องศาเซลเซียส

4.5 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ

การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการที่ทำการเลือกมา โดยมี การวิเคราะห์ตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

-การวิเคราะห์เส้นทางการคมนาคมการเข้าถึงโครงการโดยภาพรวมของตัวเมือง

-การวิเคราะห์ลักษณะการเข้าถึงแยกตามประเภทของพาหนะและเกณฑ์มีผลต่อการ

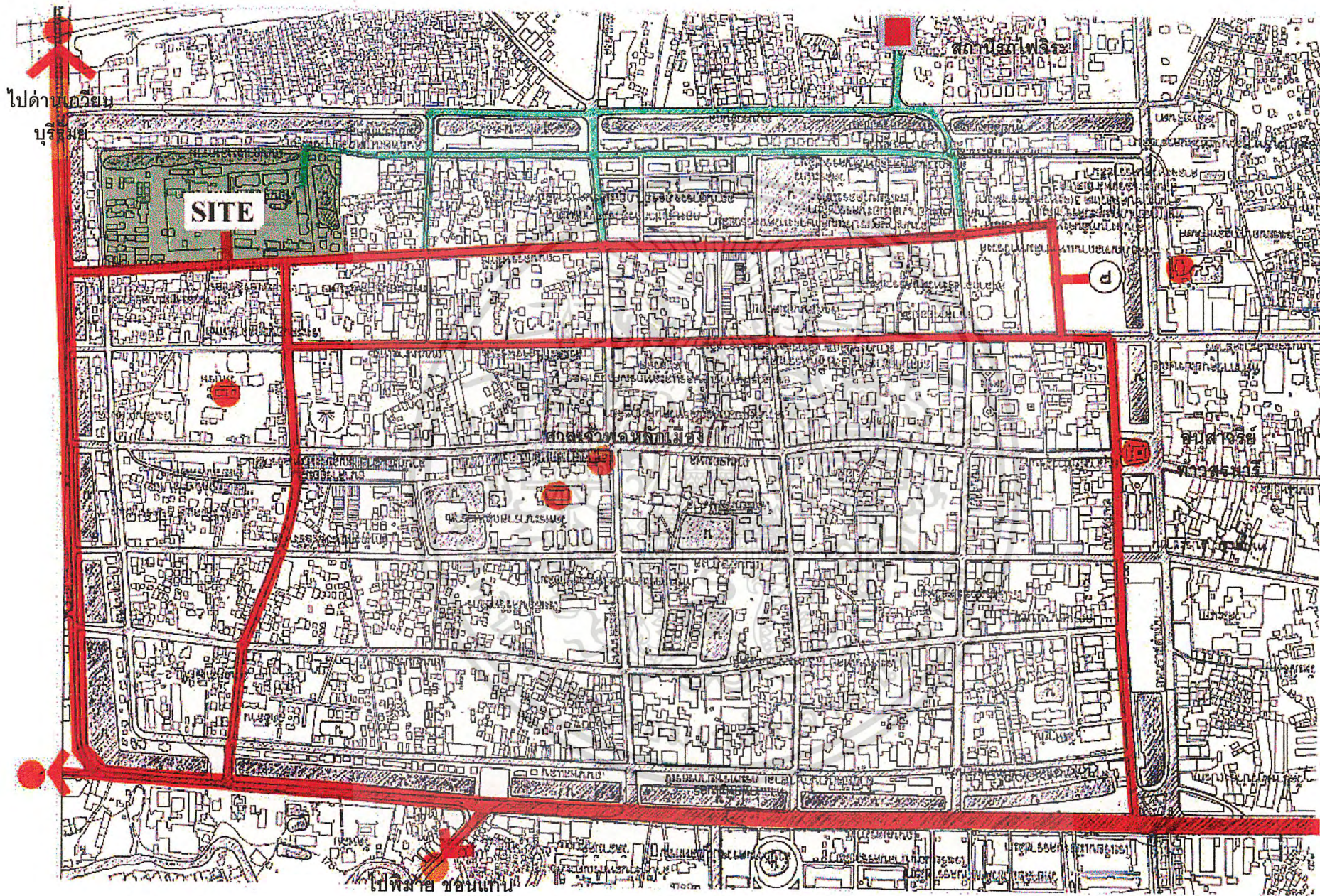
ออกแบบ (AXIS & ACCESS)

-การวิเคราะห์การแบ่งโซนและมุมมองที่มีผลต่อการออกแบบ (ZONING & VIEW)

-การวิเคราะห์ภูมิอากาศและมลพิษที่เกิดขึ้นโดยรอบโครงการ (CLIMATOLOGY & POLLUTION)

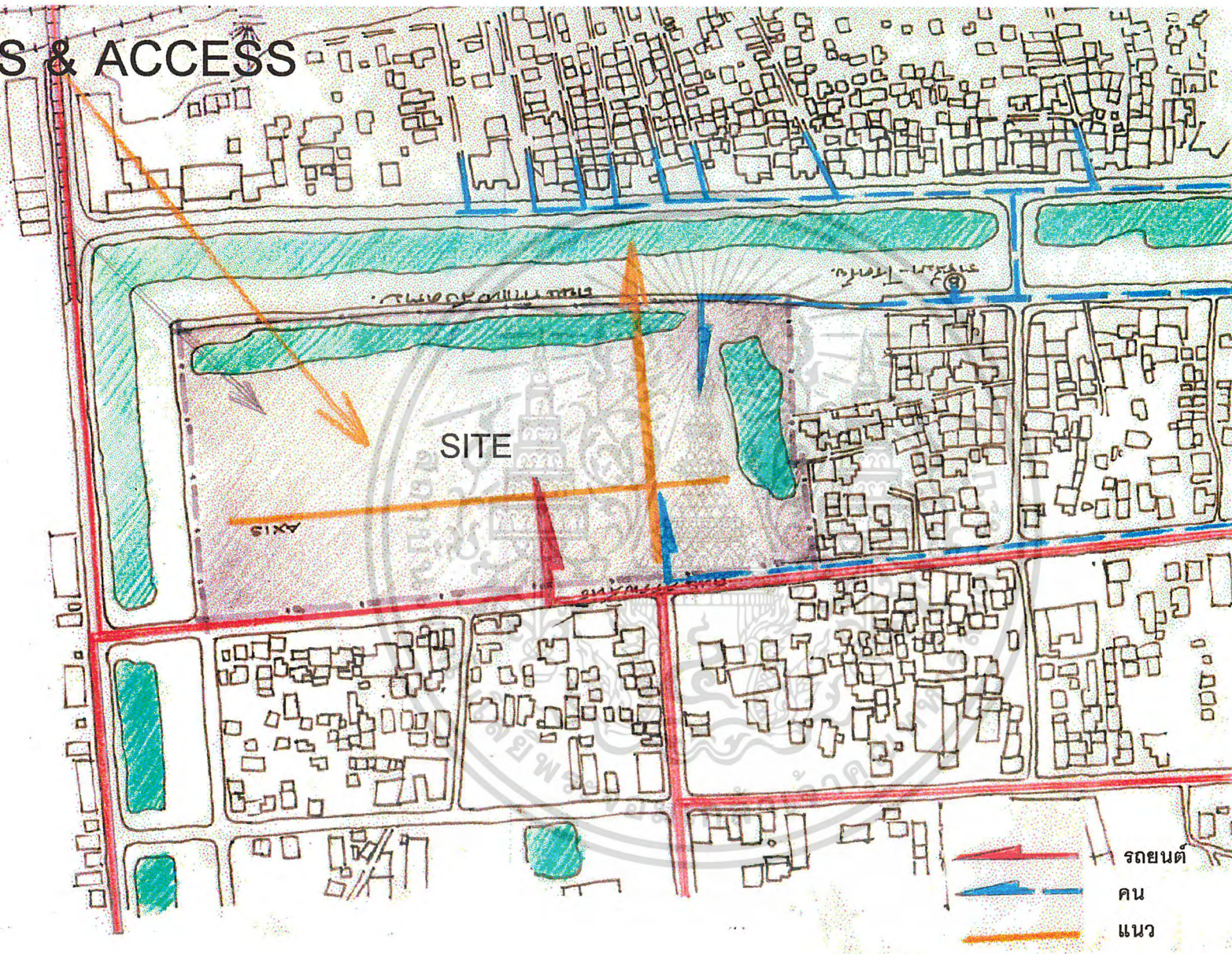
ซึ่งจะนำเสนอดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



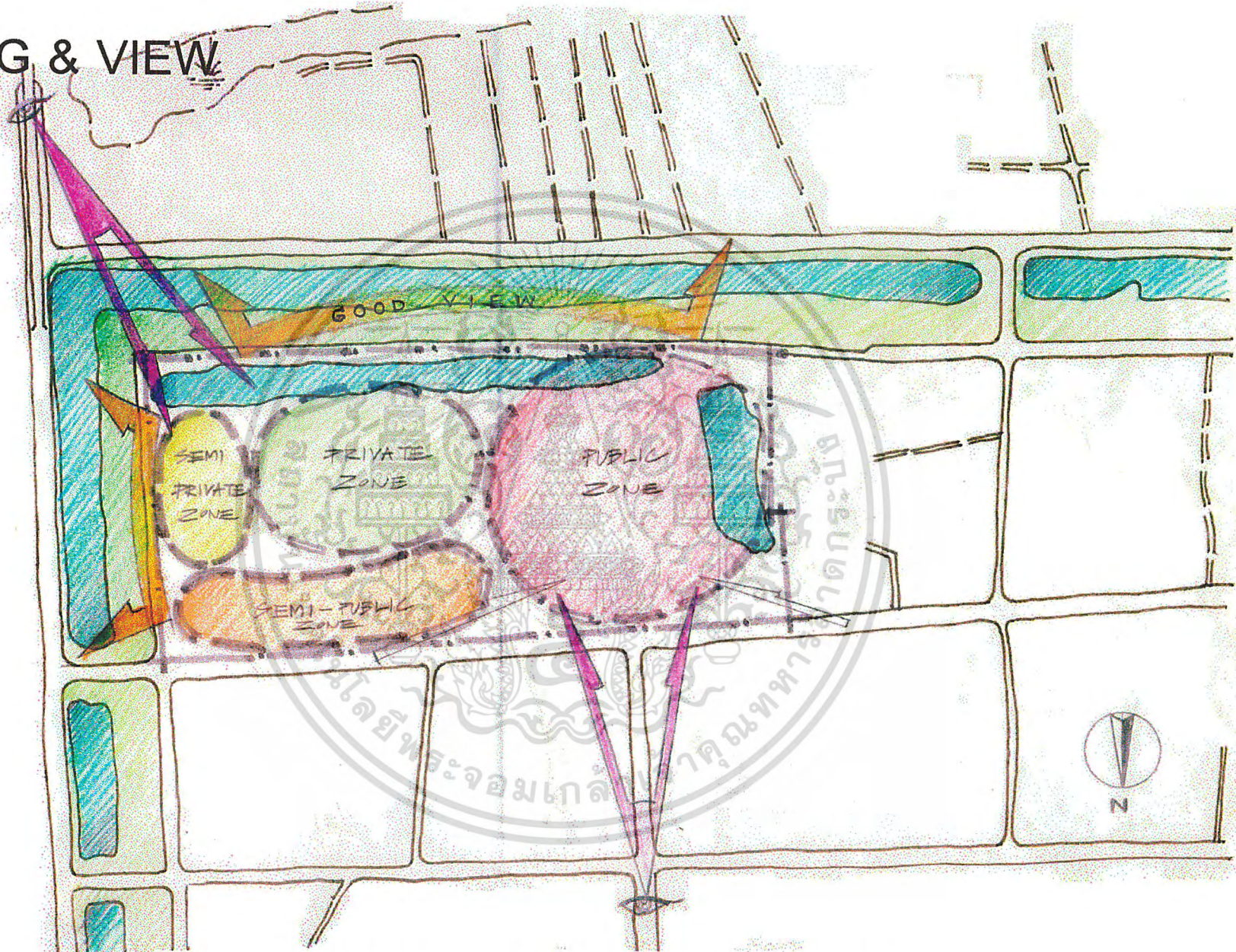
แผนที่ที่ 4.5 ก. แสดงเส้นทาง การเข้าถึงโครงการโดยภาพรวมของตัวเมือง

AXIS & ACCESS



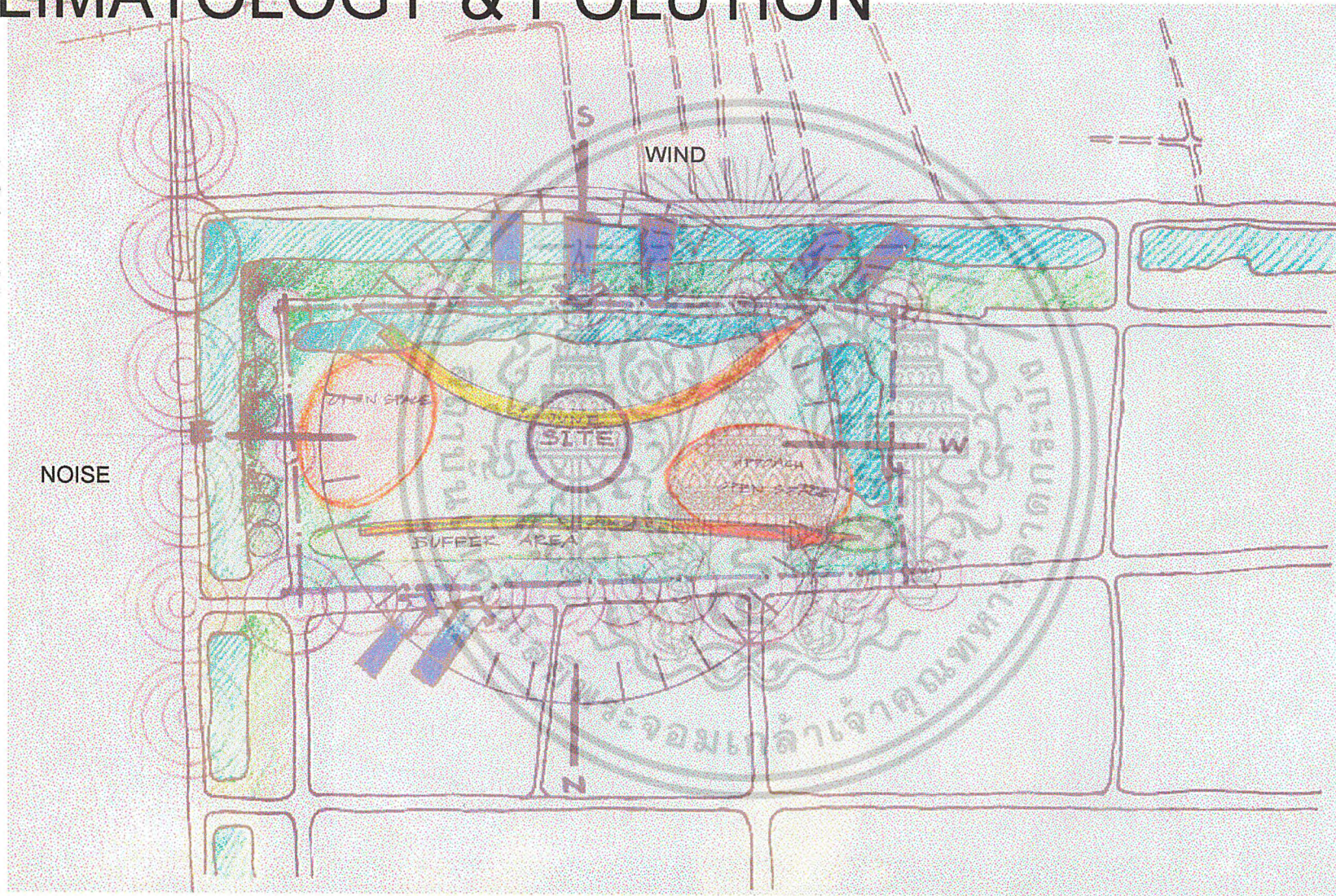
แผนที่ที่ 4.5 ข. แสดงการวิเคราะห์ลักษณะการเข้าถึงและแนวแกนที่มีผลต่อการออกแบบ

ZONING & VIEW



แผนที่ที่ 4.5.ค. แสดงการวิเคราะห์การแบ่งโซนและมุมมองที่มีผลต่อการออกแบบ

CLIMATOLOGY & POLLUTION



แผนที่ที่ 4.5ง. แสดงการวิเคราะห์ภูมิอากาศและมลพิษที่เกิดขึ้นโดยรอบโครงการ

บทที่ 5

อิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบ

5.1 กฎหมายและเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

5.1.1 กฎหมายผังเมืองรวมเมืองนครราชสีมา

กฎกระทรวง
ฉบับที่ 104 (พ.ศ. 2534)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง
พ.ศ. 2518

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้มีอายุห้าปี

ข้อ 2 ให้ใช้ผังเมืองรวมบังคับ ในท้องที่ ต.บ้านโพธิ์ ต.จอหอ ต.หมีนไวย ต.บ้านเกาะ ต.พุดซา ต.หนองจะบก ต.ปรุใหญ่ ต.หัวทะเล ต.มะเริง ต.ในเมือง ต.พลกรัง ต.บ้านใหม่ ต.โพธิ์กลาง ต.หนองไผ่ล้อม ต.หนองระเวียง ต.โคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา ต.ขามทะเลสอ ต.โป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ ต.กุตจิก ต.นากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมาภายในแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ 3 การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขไปศ บริการสาธารณสุข และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 2 ให้เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 4 ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงนี้มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครองของจังหวัดนครราชสีมาและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- (2) ให้เป็นศูนย์กลางการบริการขนส่งสินค้า การรวบรวมสินค้าส่งออกและเป็นแหล่งอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครและพื้นที่อุตสาหกรรมหลักบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียง
- (3) พัฒนาการบริการทางสังคม การสาธารณสุขปกเื้อและสาธารณสุขการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- (4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม ให้เป็นไปตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง และรายการประกอบแผนผัง ท้ายกฎหมายกระทรวงนี้

ข้อ 6 การใช้ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎหมายกระทรวง ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 1.1 ถึงหมายเลข 1.30 ที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- (2) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 2.1 ถึงหมายเลข 2.21 ที่กำหนดไว้เป็นสีส้ม ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- (3) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 3.1 ถึงหมายเลข 3.24 ที่กำหนดไว้เป็นสีแดง ให้เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- (4) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 4.1 ถึงหมายเลข 4.5 ที่กำหนดไว้เป็นสีม่วง ให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- (5) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 5.1 ถึงหมายเลข 5.4 ที่กำหนดไว้เป็นสีม่วงอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- (6) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 6.1 ถึงหมายเลข 6.17 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (7) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 7.1 ถึงหมายเลข 7.15 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (8) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 8.1 ถึงหมายเลข 8.19 ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมะกอก ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- (9) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 9 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำตาลอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- (10) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 10.1 ถึงหมายเลข 10.40 ที่กำหนดไว้เป็นสีเทาอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- (11) ที่ดินในบริเวณหมายเลข 11.1 ถึงหมายเลข 11.38 ที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำเงิน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ข้อ 7 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยให้ใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม
- (2) คลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือการผลิต
- (3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียม
- (5) คลังวัตถุระเบิด
- (6) กิจจัดขยะมูลฝอย

ข้อ 8 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยให้ใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม
- (2) คลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือการผลิต
- (3) คลังเชื้อเพลิงเพื่อการขายส่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (4) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว และสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียม
- (5) คลังวัตถุระเบิด
- (6) เลียงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (7) กำจัดขยะมูลฝอย

ข้อ 9 ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ให้ใช้ประโยชน์เพื่อพาณิชยกรรม การอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้พื้นที่เพื่อพาณิชยกรรมและการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อให้เกิดความรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และโรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับคลังสินค้าที่ไม่เกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขนส่งหรือการผลิต
- (2) คลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขนส่งหรือผลิต
- (3) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซ ตามกฎหมายที่ว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ
- (4) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา
- (5) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก
- (6) เลียงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (7) ทักษสถาน
- (8) สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (9) ลุสานหรือฌาปนสถาน

ข้อ 10 ที่ดินที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้าเป็นส่วนใหญ่ โดยให้ใช้พื้นที่เพื่ออุตสาหกรรมและคลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณและห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อให้เกิดความรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และโรงงานที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบกิจการเกี่ยวกับคลังสินค้าที่ไม่เกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือการผลิตคลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือผลิต

- (2) คลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือผลิต
- (3) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา
- (4) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก
- (5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (6) ทัดตลสถาน
- (7) สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (8) สุสานหรือฌาปนสถาน

ข้อ 11 ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ให้ใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมที่ประกอบกิจการโดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม คลังสินค้า สถาบันราชการ การสาธารณสุขโรคและสาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณและห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อให้เกิดความรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และโรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับคลังสินค้าที่ไม่เกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือการผลิตคลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือผลิต
- (2) คลังสินค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อการขายส่งหรือผลิต
- (3) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงคนชรา
- (4) สถานสงเคราะห์หรือรับเลี้ยงเด็ก
- (5) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด หรือไก่ เพื่อการค้า หรือโดยก่อเหตุรำคาญ ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (6) ทัดตลสถาน
- (7) สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- (8) สุสานหรือฌาปนสถาน

ข้อ 12 ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยให้ใช้พื้นที่เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณสุขโรคและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาธารณูปการไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบอุตสาหกรรม

(2) โรงงานทุกชนิด เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่เป็นมลพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม

ข้อ 13 ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการ หรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 14 ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 15 ที่ดินประเภทอนุรักษณ์เพื่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้ใช้ประโยชน์เพื่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี สถาบันราชการ หรือนันทนาการเท่านั้น

ข้อ 16 ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 17 ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 18 ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตก่อสร้างอาคารหรือประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2534

พลเอก อิศระพงศ์ หนูหนักดี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ: - เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่สมควรกำหนดให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ในท้องที่ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลจอหอย ตำบลหมื่นไวย ตำบลบ้านเกาะ ตำบลพุดซา ตำบลหนองจบก ตำบลปรุใหญ่ ตำบลหัวทะเล ตำบลมะเร็ง ตำบลในเมือง ตำบลพลกรัง ตำบลบ้านใหม่ ตำบลโพธิ์กลาง ตำบลหนองไผ่ล้อม ตำบลหนองระเวียง ตำบลโคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา ตำบลขามทะเลสอ ตำบลโป่งแดง อำเภอขามทะเลสอ และตำบลกุดจิก ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคม และการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาธารณสุข และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ซึ่งตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 บัญญัติว่า การใช้บังคับผังเมืองรวมให้กระทำโดยกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

5.1.2 เทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

พ.ศ. 2522

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“อาคาร” หมายความว่า ตึก บ้าน โรง เรือน ร้าน แพ คลังสินค้า สำนักงานและสิ่งก่อสร้างขึ้นอย่างอื่น ซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่หรือใช้สอยได้ และหมายรวมถึง

(2) เือน สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ คู่อริ่ คานเรือ ท่าหน้า ท่าจอดเรือ รั้ว กำแพงหรือประตู ที่สร้างขึ้นติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับที่สาธารณะหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นให้บุคคลใช้สอยได้ทั่วไป

(3) พื้นหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ ที่กั้บรถ และทางเข้าออกของรถสำหรับอาคารที่กำหนดตามมาตรา 8 (9)

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 8 (9) เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

(9) พื้นหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ ที่กั้บรถ และทางเข้าออกของรถสำหรับอาคารบางชนิด หรือบางประเภท ตลอดจนลักษณะและขนาดของพื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นดังกล่าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฎกระทรวง
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2526)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
พ.ศ. 2522

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

" อาคารสาธารณะ " หมายความว่า อาคารที่ใช้ประโยชน์ในการชุมนุมคนได้โดยทั่วไป เพื่อกิจกรรมทางราชการ การเมือง การศึกษา การศาสนา การสังคม การนันทนาการหรือการพาณิชย์

" อาคารพิเศษ " หมายความว่า อาคารที่ต้องการมาตรฐานความปลอดภัยเป็นพิเศษ
(1) โรงมหรสพ อัฒจันทร์ หอประชุม หอสมุด หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์สถานหรือศาลนสถาน

กฎกระทรวง
ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535)
ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
พ.ศ. 2522

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

" อาคารขนาดใหญ่พิเศษ " หมายความว่า อาคารที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบกิจการประเภทเดียวหรือหลายประเภท โดยมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกัน ≥ 10000 ตารางเมตร

" ที่ว่าง " หมายความว่า พื้นที่อันปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุม เช่น บ่อน้ำ สระว่ายน้ำหรือที่จอดรถ รวมถึงสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่สูง ≤ 1.20 เมตรและไม่มีหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมเหนือระดับนั้น

" ถนนสาธารณะ " หมายความว่า ถนนที่เปิดหรือยินยอมให้ประชาชนเข้าไปหรือใช้เป็นทางสัญจรได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเรียกเก็บค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวด 1

ลักษณะของอาคาร เนื้อที่ว่างภายนอกอาคารและแนวอาคาร

ข้อ 2 ที่ดินที่ตั้งของอาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีเนื้อที่อาคาร ≥ 30000 ตารางเมตร ด้านสั้นสุดของที่ดินต้อง ≥ 12.00 เมตร ติดถนนสาธารณะที่กว้าง ≥ 10.00 เมตรตลอดแนวถนน นับตั้งแต่ที่ตั้งอาคารไปจนเชื่อมกับถนนสาธารณะอื่นที่กว้าง ≥ 10.00 เมตร

ข้อ 3 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีถนนหรือที่ว่างปราศจากสิ่งปกคลุมโดยรอบอาคารกว้าง ≥ 6.00 เมตร และระดับเพลิงสามารถเข้าออกได้สะดวก

ที่ว่างดังกล่าวให้รวมระยะเขตห้ามก่อสร้างอาคารบางชนิดหรือบางประเภทริมถนนหรือทางหลวงตามข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 4 พื้นหรือผนังของอาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องห่างเขตที่ดินของผู้อื่นและถนนสาธารณะ ≥ 6.00 เมตร

ข้อ 5 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีค่าสูงสุดของอัตราส่วนระหว่าง พื้นที่อาคารรวมทุกชั้น / พื้นที่ดินของทุกอาคารที่อยู่บนที่ดินแปลงเดียวกัน $\leq 10/1$

ข้อ 6 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีที่ว่างปราศจากสิ่งปกคลุม \geq

(2) อาคารสาธารณะที่ไม่ได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ต้องมีที่ว่าง $\geq 10\%$ ของที่ดินแปลงนั้น

ข้อ 7 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีระบบระบายอากาศ ระบบบำบัดน้ำเสียและระบบระบายน้ำทิ้ง ตามหมวด 2 และหมวด 3 ถ้าเป็นอาคารที่มีชั้นใต้ดิน ระบบดังกล่าวต้องแยกออกจากระบบเหนือพื้นดิน

หมวด 2

ระบบระบายอากาศ ระบบไฟฟ้าและระบบป้องกันเพลิงไหม้

ข้อ 9 การระบายอากาศในอาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องจัดให้มีการระบายอากาศโดยวิธีธรรมชาติหรือวิธีกล ดังต่อไปนี้

(1) การระบายอากาศโดยวิธีธรรมชาติ ให้เฉพาะกับผนังด้านนอก โดยให้มีช่องเปิดสู่ภายนอกอาคารได้ ซึ่งต้องเปิดไว้ระหว่างใช้สอยพื้นที่นั้น พื้นที่ของช่องเปิดต้องมีขนาด $\geq 10\%$ ของพื้นที่นั้น

(2) การระบายอากาศโดยวิธีกล ให้มีอุปกรณ์ขับเคลื่อนอากาศเพื่อให้เกิดการนำอากาศเข้ามาตามอัตราดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การระบายอากาศ

ลำดับ	สถานที่	อัตราการระบายอากาศไม่น้อยกว่า จำนวนเท่าของปริมาตรของห้องใน 1 ชั่วโมง
2	ห้องน้ำ ห้องส้วม ของอาคารสาธารณะ	4
6	สถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	7
10	ห้องครัวของสถานที่จำหน่ายอาหารและ เครื่องดื่ม	24
11	ลิฟต์โดยสารและลิฟต์ดับเพลิง	30

ตำแหน่งช่องนำอากาศเข้าโดยวิธีกล ต้องห่างจากที่เกิดอากาศเสียและช่องระบายอากาศทั้ง ≥ 5.00 เมตร สูงจากพื้นดิน ≥ 1.50 เมตร

ข้อ 10 การระบายอากาศในอาคารขนาดใหญ่พิเศษที่มีการปรับภาวะอากาศด้วยระบบปรับอากาศ ต้องมีลักษณะดังนี้

(1) ต้องมีการนำอากาศภายนอกเข้ามาในพื้นที่ปรับภาวะอากาศหรือดูดอากาศจากภายในพื้นที่ปรับภาวะอากาศออก \geq

การระบายอากาศในกรณีที่มีระบบปรับภาวะอากาศ

ลำดับ	สถานที่	ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง/ตารางเมตร
14	ห้องประชุม	6
15	ห้องน้ำ ห้องส้วม	10
16	สถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	10
18	ห้องครัว	30

ข้อ 11 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าเพื่อการแสงสว่างหรือกำลัง ซึ่งต้องมีการเดินสายและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าตามมาตรฐานของการไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ข้อ 14 อาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรองสำหรับกรณีฉุกเฉิน และต้องเพียงพอตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) จ่ายพลังงานไฟฟ้าเป็นเวลา ≥ 2 ชั่วโมง สำหรับสัญลักษณ์ทางฉุกเฉินทางเดิน ห้อง

โถง บันไดและระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) จ่ายพลังงานไฟฟ้าตลอดเวลาสำหรับลิฟต์ดับเพลิง เครื่องสูบน้ำดับเพลิง ห้องช่วยชีวิต อุกเขินเป็นต้น

ข้อ 18 อาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีระบบป้องกันเพลิงไหม้ ซึ่งประกอบด้วยระบบท่อเย็นที่เก็บน้ำสำรอง และหัวรับน้ำดับเพลิงดังนี้

(5) ปริมาณการส่งจ่ายน้ำสำรองต้องมีปริมาณไม่น้อยกว่า 30 ลิตร/วินาที สำหรับท่อเย็นท่อแรก และไม่น้อยกว่า 15 ลิตร/วินาทีสำหรับท่อเย็นที่เพิ่มขึ้นในอาคารหลังเดียวกัน แต่รวมแล้วไม่จำเป็นต้องมากกว่า 95 ลิตร/วินาที และสามารถจ่ายน้ำเป็นเวลา ≥ 30 นาที

ข้อ 19 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องติดตั้งเครื่องดับเพลิงมือถือตามชนิดและขนาดที่เหมาะสม โดยมี 1 เครื่อง/พื้นที่อาคาร ≤ 1000 ตารางเมตร @ ≤ 45.00 เมตร แต่ละชั้น ≥ 1 เครื่อง

การติดตั้งต้องให้ส่วนบนสุดของตัวเครื่องสูงกว่าพื้นอาคาร ≤ 1.50 เมตร ในที่ที่สามารถอ่านคำแนะนำได้สะดวก

ข้อ 20 อาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องจัดให้มีระบบดับเพลิงอัตโนมัติหรือระบบอื่นที่เทียบเท่า

หมวด 3

ระบบบำบัดน้ำเสียและการระบายน้ำทิ้ง

ข้อ 31 การระบายน้ำฝนจากอาคารขนาดใหญ่พิเศษ จะระบายลงสู่แหล่งน้ำโดยตรงก็ได้ แต่ต้องไม่ก่ออันตรายแก่สุขภาพ

หมวด 4

ระบบประปา

ข้อ 36 อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีระบบสำรองน้ำที่สามารถจ่ายน้ำในช่วงเืองการใช้น้ำสูงสุดได้นาน ≥ 2 ชั่วโมง

หมวด 5

ระบบกำจัดขยะมูลฝอย

ข้อ 38 อาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีระบบกำจัดขยะโดยวิธีขนลำเลียงหรือทิ้งลงปล่องทิ้งมูลฝอย

ข้อ 39 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในอาคารคิดจาก
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิง นีเพื่อกำหนดให้แน่นอน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) การใช้เพื่อการพาณิชย์กรรมหรือการอื่น ปริมาณมูลฝอยไม่น้อยกว่า 0.4 ลิตร/ตาราง เมตร/วัน

ข้อ 40 อาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีที่พักรวมมูลฝอยต้องมีลักษณะดังนี้

- (1) ขนาดความจุ ≥ 3 เท่าของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในข้อ 39
- (2) ผนังต้องทำด้วยวัสดุถาวรและทนไฟ
- (3) พื้นผิวภายในต้องเรียบและกันน้ำซึม
- (4) ต้องมีการป้องกันกลิ่นและน้ำฝน
- (5) ต้องมีการระบายน้ำเสียจากมูลฝอยเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
- (6) ต้องมีการระบายอากาศและป้องกันน้ำเข้า

ที่พักรวมมูลฝอยต้องห่างจากที่ประกอบและที่เก็บอาหาร ≥ 4.00 เมตร

ถ้าที่พักรวมมูลฝอยมีความจุ > 3 ลูกบาศก์เมตรต้องห่างจากที่ประกอบและที่เก็บอาหาร ≥ 10.00 เมตร

กฎกระทรวง

ฉบับที่ 39 (พ.ศ. 2537)

ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

พ.ศ. 2522

หมวด 1

แบบและระเบียบวิธีการเกี่ยวกับการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย

ข้อ 2 อาคารต่อไปนี้ต้องมีวิธีการเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย

(2) อาคารที่ใช้เป็นที่ชุมนุมของประชาชน เช่น โรงมหรสพ หอประชุม สถานศึกษา สนามกีฬา หอสมุด เป็นต้น

ข้อ 3 อาคารตามข้อ 2 (2) ต้องมีเครื่องดับเพลิงมือถือตามชนิดและขนาดที่กำหนดไว้ในตาราง

ชนิดของเครื่องดับเพลิง	ขนาดบรรจุ \geq
(1) โฟมเคมี	10 ลิตร
(2) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	4 กิโลกรัม
(3) ผงเคมีแห้ง	4 กิโลกรัม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(4) HALON 1211

4 กิโลกรัม

ข้อ 5 อาคารตามข้อ 3 ที่มีพื้นที่รวมกันในหลังเดียวกัน 200 ตารางเมตร ต้องมี
สัญญาณเตือนเพลิงไหม้ทุกชั้น

ข้อ 6 ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) อุปกรณ์แจ้งเหตุทั้งแบบอัตโนมัติและแบบใช้มือเพื่อให้อุปกรณ์สัญญาณส่งเตือนเพลิง
ไหม้ทำงาน
- (2) อุปกรณ์สัญญาณส่งเตือนเพลิงไหม้ที่สามารถส่งเสียงหรือสัญญาณให้คนที่อยู่ในอาคาร
ทราบได้

หมวด 2

แบบและจำนวนห้องน้ำและห้องส้วม

ข้อ 8 อาคารที่บุคคลจะเข้าใช้สอยได้ ต้องมีจำนวนห้องน้ำ ห้องส้วม \geq

ชนิดหรือประเภทของอาคาร	ห้องส้วม		ห้องน้ำ	อ่างล้างมือ	
	โถส้วม	โถปัสสาวะ			
(7) หอประชุมหรือโรงมหรสพ ต่อพื้นที่ อาคาร 200 ตารางเมตร หรือ 100 คน	ก. สำหรับผู้ชาย	1	2	-	1
	ข. สำหรับผู้หญิง	2	-	-	1
(9) สำนักงานต่อพื้นที่อาคาร 300 ตาราง เมตร	ก. สำหรับผู้ชาย	1	2	-	1
	ข. สำหรับผู้หญิง	2	-	-	1
(10) ภัตตาคารต่อพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะ อาหาร 200 ตารางเมตร	ก. สำหรับผู้ชาย	1	2	-	1
	ข. สำหรับผู้หญิง	2	-	-	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 9 ห้องน้ำ ห้องส้วมจะแยกหรือรวมกันก็ได้ แต่ต้องทำความสะอาดได้ง่าย มีช่องระบายอากาศ $\geq 10\%$ ของพื้นที่ห้อง หรือมีพัดลมระบายอากาศได้เพียงพอระยะตั้งจากพื้นถึงฝ้าเพดาน ≥ 1.80 เมตร ถ้าห้องน้ำ ห้องส้วมแยกกัน ต้องมีพื้นที่ภายในแต่ละห้อง ≥ 0.9 ตารางเมตร และต้องมีความกว้าง ≥ 0.9 เมตร ถ้าห้องน้ำ ห้องส้วมอยู่รวมกันต้องมีพื้นที่ภายในแต่ละห้อง ≥ 1.50 ตารางเมตร

กฎกระทรวง

ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2517)

ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร

พ.ศ. 2479

ข้อ 2 ให้กำหนดประเภทของอาคารซึ่งต้องมีที่จอดรถยนต์ ที่กัลปภรณ์และทางเข้าออกของรถยนต์

(7) อาคารขนาดใหญ่

ข้อ 3 จำนวนที่จอดรถยนต์ ต้องจัดตามกำหนดดังนี้

(2) (ข) อาคารขนาดใหญ่ ให้มีที่จอดรถยนต์ ≥ 1 คันต่อพื้นที่ 240 ตารางเมตร เศษของ 240 ให้ปัดเป็น 240

ข้อ 8 ทางเข้าออกของรถยนต์ต้องกว้าง ≥ 6.00 เมตร ถ้าจัดให้รถวิ่งทางเดียวทางเข้าออกต้องกว้าง ≥ 3.50 เมตร และปากทางเข้าออกต้องมีลักษณะดังนี้

(1) ศูนย์กลางทางเข้าออกต้องห่างจากจุดเริ่มโค้งหรือหักมุมของทางร่วม ทางแยก ≥ 20 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 การศึกษารูปแบบอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม

5.2.1 กรณีศึกษาภายในประเทศ

อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

สถาปนิก และคณะสถาปนิกญี่ปุ่น Kume Architects Engineers จำกัด

สร้างเสร็จ มีนาคม 2530

ค่าก่อสร้าง 638ล้านบาท

โครงการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เป็นลักษณะอาคารแบบไทยประยุกต์ มีลักษณะการวางอาคารเป็นกลุ่ม หน้าที่ของอาคาร ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย คือใช้เป็นที่จัดแสดงงานทางด้านวัฒนธรรมไทยในสาขาต่างๆ ให้ประชาชน หน่วยงานราชการ และเอกชน เป็นที่สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนา การสาธิต และงานแสดงดนตรีต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในการชมการแสดง การอ่านหนังสือบทความทางด้านศิลปวัฒนธรรมและวารสารต่างๆ รวมทั้งการพักผ่อน นั่งเล่น หรือการนั่งรับประทานอาหารภายในร้านที่ศูนย์จัดไว้

ส่วนประกอบของโครงการอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1. ส่วนหอประชุมใหญ่

ประกอบด้วยห้องประชุมขนาด 2,000 ที่นั่ง จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ มีเวทีขนาดใหญ่ พร้อมด้วยอุปกรณ์ประกอบฉาก แสงและเสียงอย่างครบถ้วน ในส่วนบริเวณทางด้านหน้าหอประชุม จะมีโถงทางเข้า และส่วนห้องรับรองพิเศษ และห้องประทับ มีส่วนเตรียมอาหาร ส่วนบริการปฐมพยาบาล

ส่วนทางด้านหลังเวที จะมีห้องพักและแต่งตัวของนักแสดง มีห้องฝึกซ้อม ห้องควบคุมแสงและเสียง ห้องแปลภาษา นอกจากนี้ยังมีส่วนห้องฉาย ระบบแสงสะท้อนเสียง ระบบป้องกันอัคคีภัย และระบบการสื่อสารด้วยระบบวงจรปิด

ส่วนหอประชุมใหญ่นี้ ใช้เปิดบริการทางด้านการศึกษาต่างๆ ได้ประมาณปีละ 20-30 รายการ นอกจากนี้ยังใช้จัดการประชุมทางวัฒนธรรมอีกด้วย

2. ส่วนหอประชุมเล็กและโรงละครกลางแจ้ง

เป็นอาคารเอนกประสงค์ ประกอบด้วยห้องประชุมขนาด 500 ที่นั่ง พร้อมด้วยส่วนบริเวณโถงและห้องรับรอง ภายในห้องประชุมมีที่นั่งชมแบบอัฒจันทร์ที่สามารถพับเก็บได้ซึ่งทำให้ภายในสามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้หลากหลายขึ้น นอกจากนี้ยังมีฝัาเทคนิค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิเศษสามารถปิด เปิดได้อัตโนมัติ เพื่อประโยชน์ทางระบบเสียง หรือการปรับปริมาณห้องให้เหมาะสมกับการปรับอากาศ

หอประชุมเล็ก ใช้ในการจัดงานแสดงทางวัฒนธรรม จัดการประชุมสัมมนา การจัดงานนิทรรศการและงานประกวด งานเลี้ยงทั่วไปได้ประมาณปีละ 150 รายการ

ส่วนทางด้านหลังหอประชุมเล็ก เป็นส่วนของโรงละครกลางแจ้งมีขนาดรองรับผู้ชมได้ประมาณ 1,200คน มีเวทีสำหรับการจัดแสดงดนตรี หรือการละเล่นพื้นเมืองต่างๆ ประมาณปีละ 20-30 รายการ และใช้ส่วนที่พักนักแสดงร่วมกับหอประชุมเล็ก

3. ส่วนอาคารนิทรรศการและบริการทางการศึกษา ประกอบด้วย

ส่วนห้องสมุด สำหรับประชาชนที่สนใจ วารสารและนิตยสารทางศิลปวัฒนธรรม และมีบริการการฟังและมีเทปโทรทัศน์ทางสารคดีและบันเทิง

ส่วนบริการทางการศึกษา ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องประชุม ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการงานลอนภาษา ศูนย์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เยาวชน และส่วนสำนักงานบริหาร ศูนย์สารนิเทศ ศูนย์รักษาความปลอดภัย

ส่วนงานแสดงนิทรรศการหอไทยนิทัศน์ เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวของอารยธรรมไทย เพื่อเสริมความรู้ตามหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ ภาษาและวรรณคดีของนักเรียน นักศึกษา โดยใช้สื่ออันทันสมัย เช่น หุ่นจำลอง วัตถุจำลอง แฉงวงจรรไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ สไลด์มัลติวิชชั่น วีดิทัศน์ เป็นต้น ห้องนิทรรศการมีเนื้อที่ประมาณ 1,200 ตารางเมตร โดยมีหัวข้อการจัดแสดงดังนี้

- ความเป็นมาของชนชาติไทย
- ภูมิจักรวาล
- ภาษาวรรณคดี
- การดำรงชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมข้าว
- ประเทศไทยกับโลก
- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์
- วัฒนธรรมชนชาติไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.2.1 การจัดแสดงนิทรรศการของหอไทยนิทัศน์

ส่วนแสดงงาน	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
หัวข้อที่ 1 ความเป็นมาของชาติไทย		
ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของวัฒนธรรมต่างๆของประเทศไทย	-เรื่องประเทศไทย -เรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ภายภาพของกลุ่มชนต่างๆ ที่อาศัยในประเทศไทย -แหล่งอารยธรรมของโลก และแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย	-สไลด์มัลติมีเดีย -แผนที่ -คอมพิวเตอร์ -แผนที่
ส่วนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย		
-สมัยสังคมล่าสัตว์และหาพืชในป่า	-มนุษย์ถ้ำและการใช้เครื่องมือหิน -ภาพเขียนสีถ้ำเขาปลาร้า ค. น่านไร่ จ. อุทัยธานี แสดงสังคมโดยสัตว์ -เครื่องมือหินจำลอง -เครื่องมือโลหะจำลอง	-หุ่นจำลอง -ภาพจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง
-สมัยสังคมหมู่บ้านเกษตรกรรม	-ภาชนะดินเผาก่อนประวัติศาสตร์ -หลุมการขุดค้นทางโบราณคดี -ชุมชนเกษตรกรรม	-หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง
-การตั้งถิ่นฐานชุมชนเมือง	-เรื่องราวร่องรอยอดีต -ซากเมืองโบราณคูบัวจ. ราชบุรี -ซากโบราณสถานเมืองคูบัว จ. ราชบุรี -ซากเมืองโบราณ 4 ภาค	-สไลด์มัลติมีเดีย -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -ภาพภาพถ่าย -อากาศ
-การติดต่อกับต่างประเทศ	-เส้นทางความคิดระหว่างตะวันตกกับตะวันออก พุทธศตวรรษที่ 7-15 -วัตถุจำลองที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียและจีน -การติดต่อรับอารยธรรมภายนอก	-แผนที่ -แผนที่ -วัตถุต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนด้านกรรค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนแสดงงาน	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
-สภาพการเมืองเศรษฐกิจและสังคม	-การพัฒนาของเมือง4 ภาค โบราณสถานในพุทธศตวรรษที่11-18 -เรื่องจากรัฐ...สู่อาณาจักรไทย -แสดงการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของ 4 อาณาจักรไทย -เรื่องอาณาจักรไทย 4 สมัย	-ภาพเรื่องแสง -หุ่นจำลอง -สไลด์มัลติมีชั่น -ภาพเรื่องแสง -หุ่นจำลอง -คอมพิวเตอร์
หัวข้อที่ 2 ข้าวกับชีวิตไทย		
ส่วนที่ 1 ข้าวในประเทศไทย	-ต้นข้าวชนิดต่างๆ -แผนผังแสดงสายพันธุ์ข้าวและการกระจายของข้าวชนิดต่างๆพุทธศตวรรษที่ 11-23	-หุ่นจำลอง -แผนผัง
ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิตข้าวในประเทศไทย	-เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาขนาดใหญ่ -เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาที่มีคม -กระบวนการผลิตข้าวและการนำมาปรุงเป็นอาหาร -ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว	-เครื่องเล่นภาพนิ่ง -วัตถุจริง -คอมพิวเตอร์ -คอมพิวเตอร์
ส่วนที่ 3 วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย	-โรงสีข้าว -หมู่บ้านชาวนา 4 ภาค -การขนส่งและการค้าข้าว -พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	-หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -วีดิทัศน์ -คอมพิวเตอร์ -หุ่นจำลอง -วีดิทัศน์ -ประติมากรรมหุ่น ตุ๊กตา -คอมพิวเตอร์
ส่วนที่ 4 ข้าวกับชีวิตคนไทย	-ปฏิทินการทำนา 4 ภาค -อาหาร 4 ภาคและอาหารประกอบพิธี -ปัญหาและการแก้ปัญหาของชาวนา -เรื่องข้าวคือชีวิต	-คอมพิวเตอร์ -หุ่นจำลอง -คอมพิวเตอร์ -วีดิทัศน์
หัวข้อที่ 3 ภาษาและวรรณคดี		

เอกสารที่ส่งไปขอใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนแสดงงาน	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการจัดแสดง
ส่วนที่ 1 เรื่องราววิวัฒนาการของภาษาไทย	- ป้ายความสำคัญของภาษาไทย - การวิวัฒนาการของตัวอักษรไทย - ศิลปินที่ ใฝ่หาและเครื่องเขียนต่างๆ - ความสัมพันธ์ของภาษาไทยและต่างประเทศ	- ภาพเรื่องแสง - หุ่นจำลอง - คอมพิวเตอร์ - ภาพเรื่องแสง
ส่วนที่ 2 เรื่องดอกไม้ ต้นไม้และสัตว์ในวรรณคดีไทย	- ภาพดอกไม้ ต้นไม้และสัตว์ในวรรณคดีไทย - สวนดอกไม้ประดิษฐ์	- สวนจำลอง - หุ่นจำลองไดโอรามา
ส่วนที่ 3 ภาพสตรีตราจากวรรณคดี	- เรื่องวรรณคดีประกอบทำนองเสนาะ - หุ่นกระบอกไทย - นิทานพื้นบ้านไทย	- วิดีทัศน์ - หุ่นจำลอง - ภาพเรื่องแสง
ส่วนที่ 4 เรื่องราวเพลงกล่อมเด็ก	- เพลงและเด็ก - เพลง 4 ภาค - เพลงกล่อมเด็ก	- หูฟังเพลง - หุ่นจำลอง
ส่วนที่ 5 ห้องฝึกอ่านทำนองเสนาะ	- แผ่นผังฉันทลักษณ์ร้อยกรอง - ภาพประกอบคำประพันธ์ร้อยกรอง - ทำนองเสนาะ โคลง ฉันท์ กาพย์	- วิดีทัศน์และเครื่องโสตทัศนูปกรณ์
ส่วนที่ 6 เรื่องภาษาถิ่นไทย	- วรรณกรรมพื้นบ้าน 4 ภาค - ภาพแต่งกาย 4 ภาค - เครื่องดนตรีและเสียงประกอบ	- ภาพเรื่องแสง - ภาพเรื่องแสง - หุ่นจำลอง - คอมพิวเตอร์
ส่วนที่ 7 เรื่องคุณค่าวรรณคดีไทย	- คุณค่าวรรณคดีไทย - ภาษาถิ่น ล้านวน สุภาสิต - ราชศัพท์และคำบัญญัติ	- หุ่นจำลอง - คอมพิวเตอร์ - คอมพิวเตอร์

4. ส่วนศาลาไทยและศาลาญี่ปุ่น

เป็นส่วนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยและญี่ปุ่น อันเป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความสัมพันธ์ไมตรีอันดีของรัฐบาลไทยและญี่ปุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ ของการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยคือ เป็นแหล่งกลางการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งของชาติและของนานาชาติ จึงมีแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. กิจกรรมทางการศึกษาและสังคม

-จัดนิทรรศการเพื่อให้ความรู้ ความเป็นมาของชนชาติไทย ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นต้น

-จัดนิทรรศการชั่วคราวเพื่อเผยแพร่ผลงานของศิลปินทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

-จัดนิทรรศการเชิดชูเกียรติ บุคคลที่สมควรยกย่องในวงการศิลปวัฒนธรรมของชาติ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

-ให้บริการข้อมูลสมบูรณ์แบบเนตเวิร์กของสิ่งตีพิมพ์ เอกสาร ไมโครฟิล์ม สไลด์และรูปถ่าย เทปบันทึกเสียงภาพยนตร์เพื่อการค้นคว้าในส่วนของสมุดวัฒนธรรม

-ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างทักษะและพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านปัญญา อารมณ์ สังคมและสุนทรีย์ภาพ โดยจัดหนังสือ เครื่องเล่นและเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ในศูนย์ส่งเสริมความคิดริเริ่มเด็กและเยาวชน

-จัดกิจกรรมฝึกอบรม ล้มมนา สาธิต เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมสำหรับบุคคลทุกกลุ่มทุกวัย

-จัดฉายภาพยนตร์ และสไลด์มีลติวิชชั่น เพื่อส่งเสริมเนื้อหาสาระของนิทรรศการถาวร และเสนอสารคดีเกี่ยวกับวัฒนธรรม

-จัดโครงการศึกษาวิจัยงานด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. กิจกรรมด้านศิลปการแสดง

-จัดให้มีการแสดงทั้งไทยและต่างประเทศ เปิดให้ประชาชนทั้งไปได้เข้าชม โดยเน้นในเรื่องของการให้การศึกษาเกี่ยวกับศิลปการแสดง การเผยแพร่ ซึ่งนอกเหนือไปจากการให้การบันเทิง

3. กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

-ผลิตเอกสาร เวทีและเทปทอล์ก เรขูรูปแบบ เช่น วีดีโอ สไลด์ ภาพยนตร์ เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในทุกๆด้าน แก่ประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ออกข่าวสาร และวารสารด้านศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำจดหมายข่าว เผยแพร่ข่าวสารด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นประจำเดือน 1 ฉบับและวารสารราย 3 เดือน

-เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลศิลปวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

4. กิจกรรมทางด้านสถานที่และอุปกรณ์

-บริการด้านสถานที่เพื่อจัดแสดงกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ด้วยอาคารและอุปกรณ์ที่ทันสมัยสามารถสนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรม ได้อย่างสมบูรณ์แบบในหลายลักษณะ

-บริการสถานที่จัดประชุมสัมมนา ฝึกอบรม ด้วยอาคารหลายขนาดและอุปกรณ์ที่สมบูรณ์แบบ สามารถใช้ได้ทั้ง กลุ่มใหญ่จนถึง 2,000คน และกลุ่มระดับย่อยทั้งระดับชาติและนานาชาติ

-เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการพักผ่อนใจสำหรับสาธารณชน

การดำเนินงานและบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1. เป็นแหล่งกลางในการให้การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม แก่ประชาชนและเยาวชน ซึ่งครอบคลุมประชากรปีละ 100,000คน

2. เป็นแหล่งกลางในการส่งเสริมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมแก่ประชาชนและเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชาติ ครอบคลุมประชากรปีละ 700,000คน

3. เป็นแหล่งกลางในการแลกเปลี่ยนงานด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับนานาชาติ

4. เป็นสถานที่ให้ประชาชนและเยาวชนได้แสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

5. เป็นศูนย์บริการด้านข่าวสารข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับบริการทั้งประชากรในชาติและชาวต่างชาติ

6. เป็นศูนย์ผลิตสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อบริการแก่ประชาชนและเยาวชนทั้งในวงกลางและส่วนภูมิภาค

7. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนของชาติ

นอกจากการให้บริการทางการศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังจัดให้มีบริการทางการศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนได้ตระหนักว่า มรดกทางวัฒนธรรมของชาติซึ่งมีส่วรคล้ายกับส่วนค่ากับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของไทยประการใด ซึ่งจะมีส่วนก่อให้เกิดการเลือกสรร และพัฒนาสิ่งใหม่ทางศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตได้

สรุปแนวความคิดโครงการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

แนวความคิดในการจัดระบบการสัญจร

แยกทางสัญจรทางคนและทางรถ ทางเข้าหลักอยู่ทางด้านหน้าโครงการทางตะวันออก อันเป็นระบบความเชื่อของคนไทย ในโครงการมีทางเดินเชื่อมระหว่างอาคารทุกอาคาร เพื่อความสะดวกในการติดต่อภายในโครงการ

แนวความคิดในการจัดส่วนปิดล้อมอาคาร

เพื่อสอดคล้องกับจุดประสงค์การใช้สอย ย่นางภายนอกอาคารจึงค่อนข้างจะทึบตัน จึงไม่มีลักษณะที่เหมาะสมของสถาปัตยกรรมเมืองร้อน ส่วนปิดล้อมอาคารที่เป็น COURT ในส่วนอาคารสำนักงาน ได้นำลักษณะของ SPACE ของเรือนไทยมาใช้

แนวความคิดในการวางผัง

กำหนดให้หอประชุมใหญ่ ตั้งอยู่กึ่งกลางพื้นที่ ล้อมทางด้านหน้าด้วย PLAZA ด้านข้างเป็น COURT YARD เพื่อการใช้สอยกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่มีความถี่สูง ตำแหน่งที่ตั้งอาคารสำนักงานค่อนข้างด้านในของที่ตั้ง สามารถติดต่อได้โดยเข้าทางประตูส่วนบริการด้านทิศเหนือ การวางผังโดยรวมเป็นแบบสมมาตร เพื่อความสง่างาม

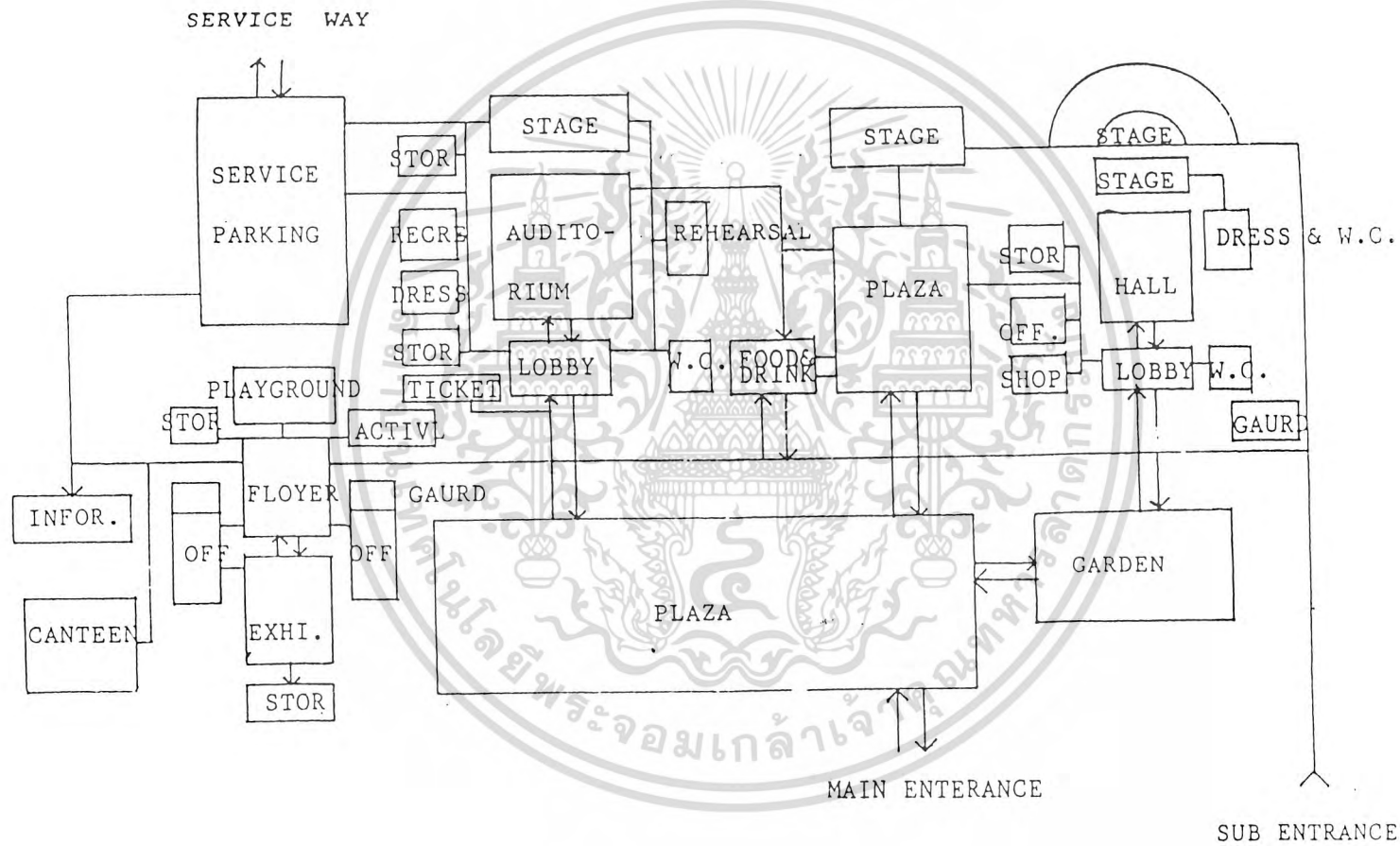
แนวความคิดในการจัดรูปทรงอาคาร

กำหนดแนวความคิดรวมให้รูปทรงอาคาร แสดงเอกลักษณ์ไทย ในเทคโนโลยีปัจจุบัน และประโยชน์ใช้สอยอันสอดคล้องกับวิธีการก่อสร้าง

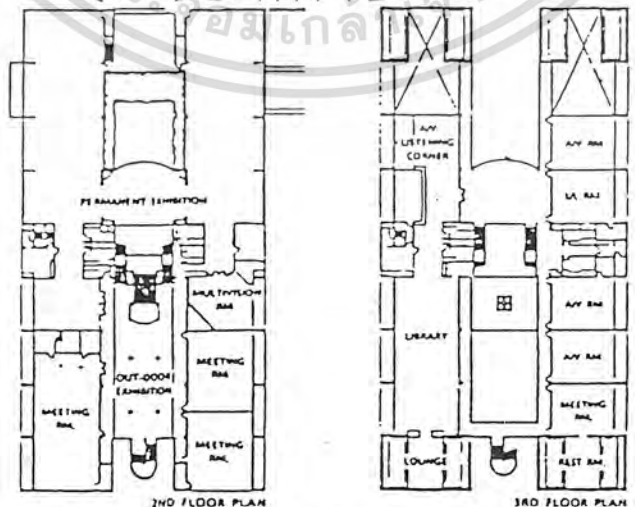
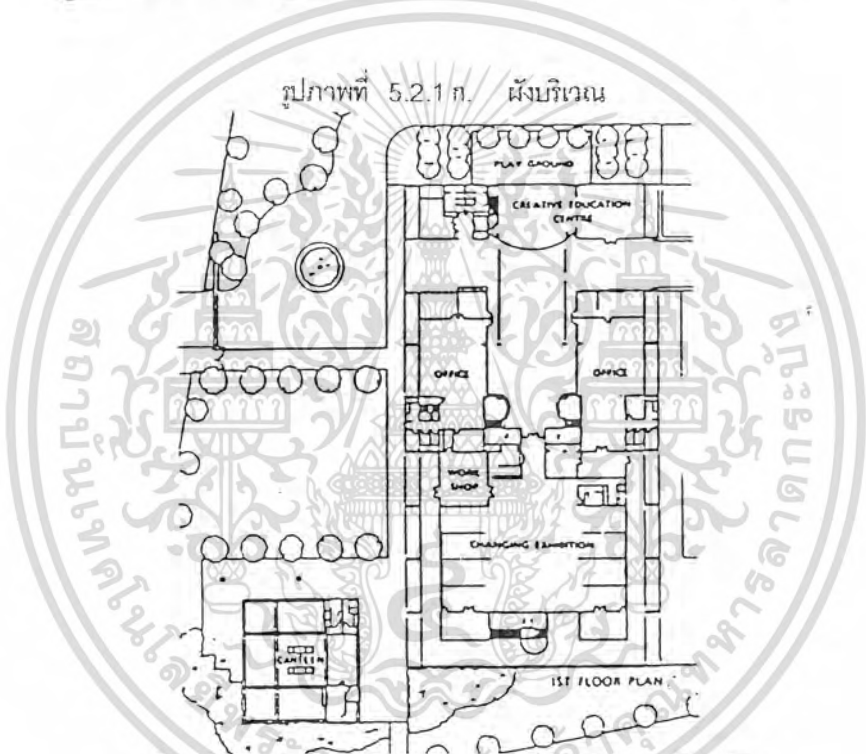
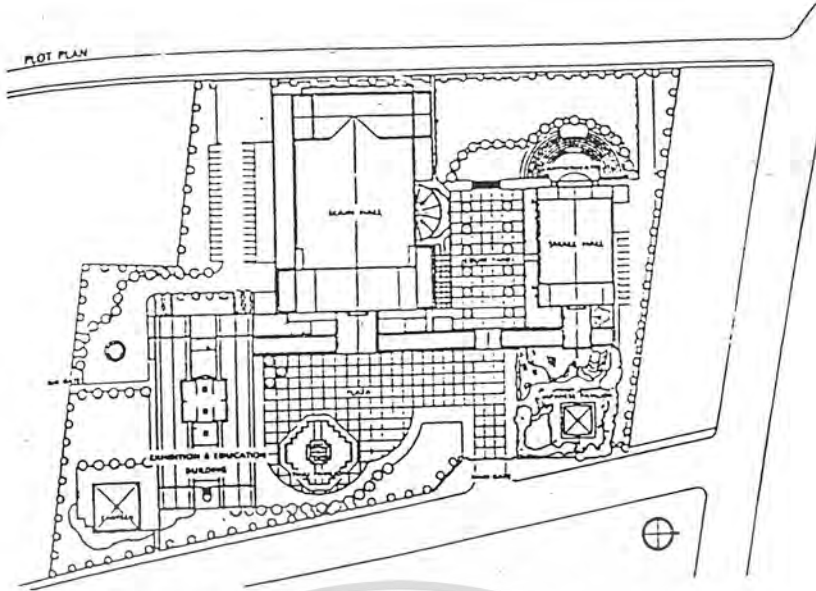
แนวความคิดในการจัดสวน และสภาพแวดล้อม

แนวความคิดเบื้องต้น ได้กำหนดให้ต้นไม้เป็นฉากกันเขต บริเวณแนวทางสัญจร เพื่อร่วมสร้างบรรยากาศในบางส่วน มีการจัดสวนญี่ปุ่น สวนหย่อมบริเวณโรงอาหาร เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในส่วนต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

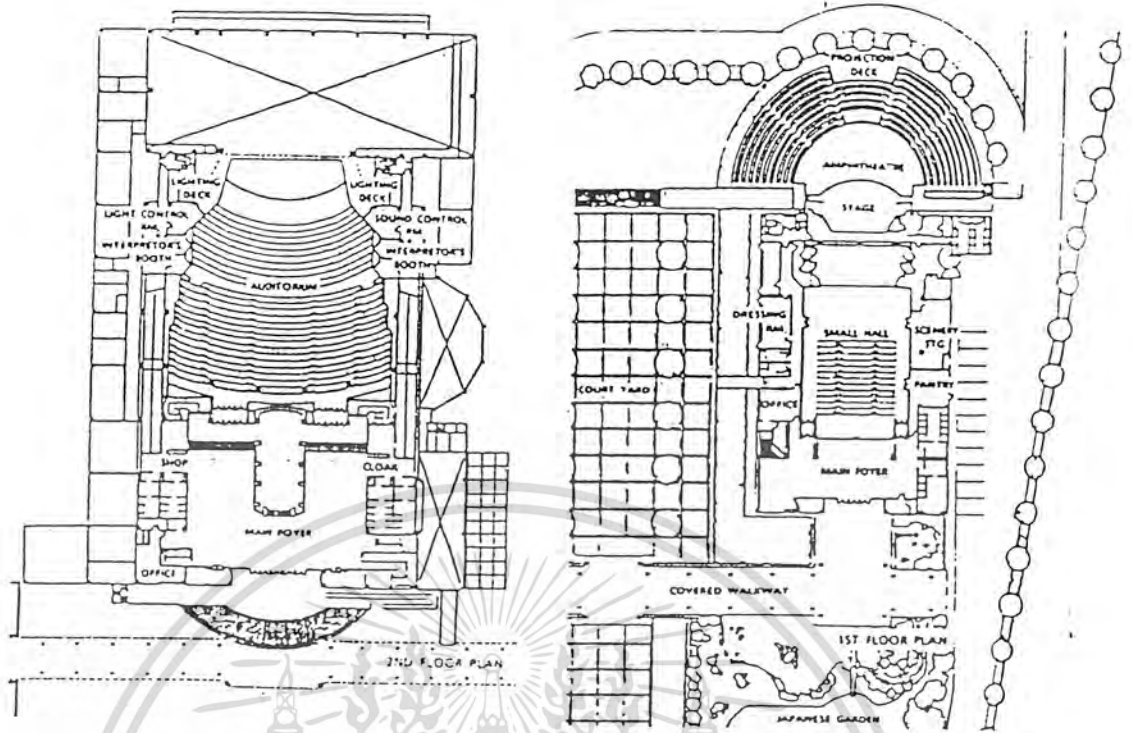


แผนภูมิที่ 5.2.1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของโครงการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย



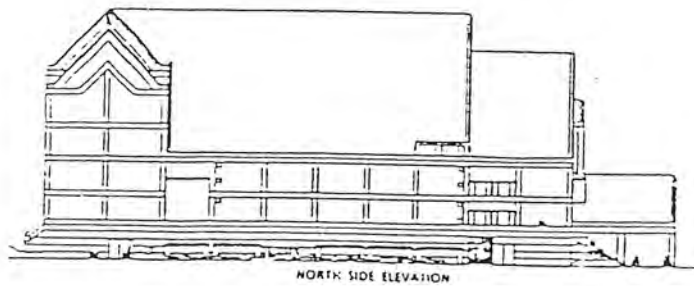
รูปภาพที่ 5.2.1 ข. ผังส่วนอาคารนิทรรศการและบริการการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



รูปภาพที่ 5.2.1 ค. ผังหอประชุมใหญ่

รูปภาพที่ 5.2.1 ง. ผังหอประชุมเล็ก



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น เพื่อแสดงถึงด้านสถาปัตยกรรมให้ประจักษ์แก่สายตาเท่านั้น ไม่สามารถนำออกเผยแพร่ได้ หากมีผู้ใดนำออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารจะถือว่าผิดกฎหมายและต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน

ที่ตั้งโครงการ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม จ.มหาสารคาม
ลักษณะโครงการ สถาปนิก	อาคาร คสล. 5 ชั้น รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น นายวิโรฒ ศรีสุโร
วิศวกรโครงสร้าง	นายรังษี นันทสาร
วิศวกรระบบไฟฟ้า	นายวรศักดิ์ นิรัคฆนาภรณ์
วิศวกรสิ่งแวดล้อม	ไพบูลย์ บุญยะกาญจน์
ผู้รับเหมาก่อสร้าง	สันติ รัตนโกสุม
ก่อสร้างเสร็จ	กันยายน 2537



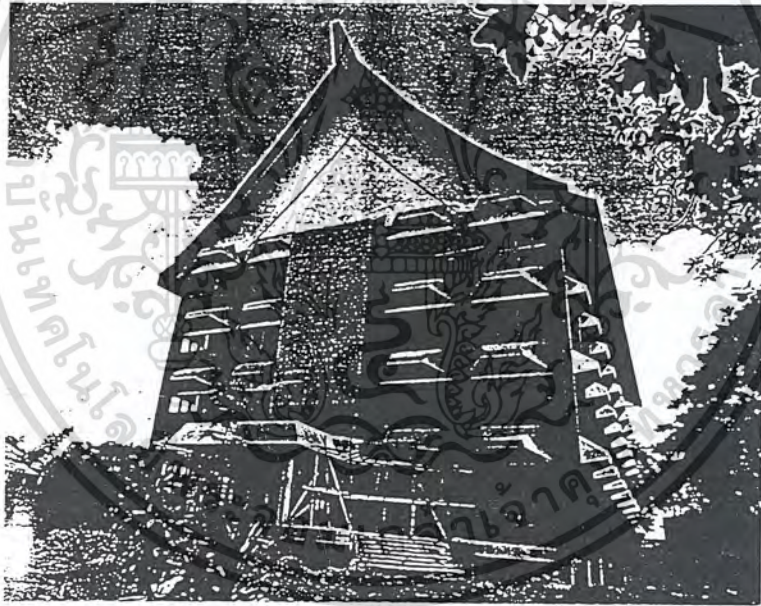
แนวความคิดในการออกแบบ

จากวัตถุประสงค์ของอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน ส่งผลถึงรูปแบบของอาคารโดยตรง ด้วยความต้องการที่จะสื่อถึงเอกลักษณ์ความเป็นอีสานอย่างเด่นชัดจึงนำรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบอาคาร โดยนำรูปลักษณะของซุงข้าวอีสานที่มีแบบฉบับเฉพาะตัวคือเสาอยู่ภายนอกอาคาร หลังคาจั่ว ให้ความรู้สึกบึกบึน แข็งแรง ตอบสนองประโยชน์ภายในได้อย่างเต็มที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



การออกแบบอาคารให้เสาอยู่ภายนอก ซึ่งนำลักษณะมาจากยุงข้างภาคอีสาน

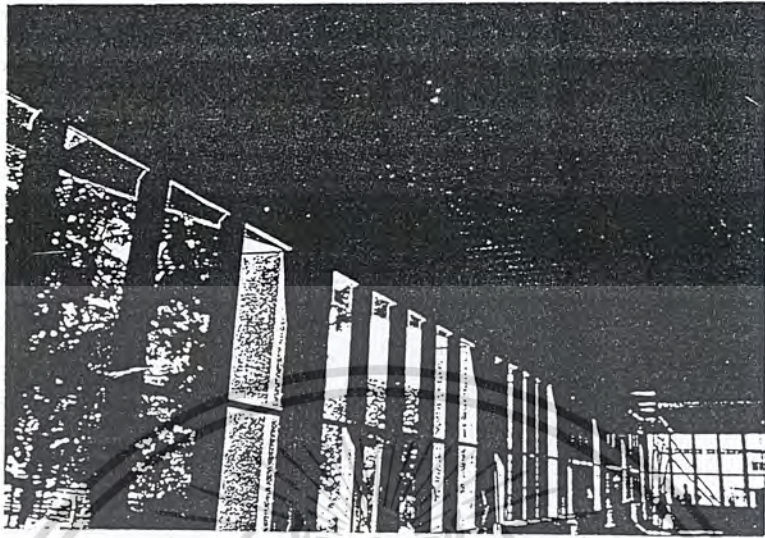


ลักษณะของอาคารให้ความแข็งแรง บึกบึน

ลักษณะของยุงข้างอีสาน ภายในจะโล่งกว้าง สามารถแบ่งสัดส่วนได้ตามต้องการ การใช้หลังคาจั่วทำให้ได้พื้นที่ใต้หลังคาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งส่วน

ในส่วนประดับต่างๆ พยายามนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ เช่น กระเบื้องประดับ เป็นกระเบื้องดินเผาด้านเกียนลายขีดขูดซึ่งเป็นลายผ้าทอมือของชาวอีสานโบราณ กระเบื้องตกแต่งด้านหน้าสลักลายนูนต่ำ (Low-Relief) เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์อีสาน ในการวางผังอาคารพยายามอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ให้มากที่สุด เพื่อความร่มรื่นและทัศนียภาพที่สวยงาม

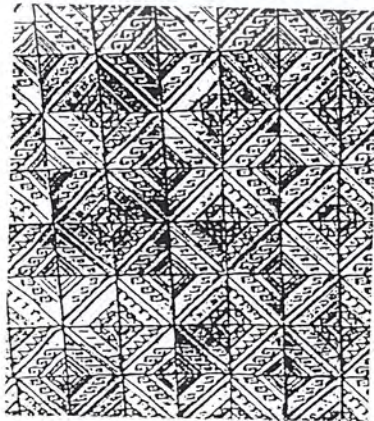
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



การจัดพื้นที่ภายในไม่มีเสาเกาะเกาะ สามารถจัดแบ่งพื้นที่ได้ตามต้องการ



พื้นที่ภายใต้หลังคาทรงจั่วสามารถใช้เป็นห้องเก็บศิลปวัตถุ

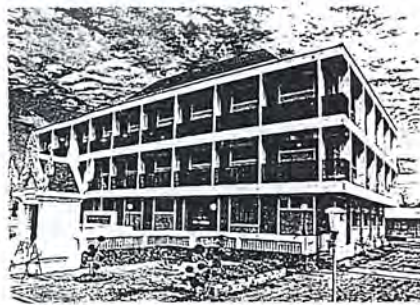


เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ทำไว้ใช้ส่วนตัวเท่านั้น คือถ้ากระเบื้องดินเผาตัวนี้เก็บไว้แล้ว ขยายขีดข่วนนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอย

- ชั้นที่ 1 เป็นห้องนิทรรศการ และส่วนประชาสัมพันธ์
- ชั้นที่ 2 เป็นห้องข้อมูลวัตถุและเอกสาร
- ชั้นที่ 3 เป็นปฏิบัติการใหญ่ ห้องทดลอง และห้องสัมมนาย่อย
- ชั้นที่ 4 เป็นสำนักงาน ห้องประชุม ห้องผู้อำนวยการและรองฝ่ายต่างๆ
- ชั้นที่ 5 เป็นห้องใต้หลังคา ใช้เก็บศิลปวัตถุ

พิพิธภัณฑ์เมืองร้อยเอ็ด	
ที่ตั้งโครงการ	ถนนเพลินจิต ต.ในเมือง อ.เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
เจ้าของ	สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร
พื้นที่โครงการ	2.9 ไร่
พื้นที่ใช้สอยภายใน	3,000 ตารางเมตร
สถาปนิก	ศรีสกุล เขียววิมล
ภูมิสถาปนิก	ศรีสกุล เขียววิมล
วิศวกรโครงสร้าง	วิชัย เวทวังสิกุล
วิศวกรไฟฟ้า	ทวี สมโชค
วิศวกรสุขาภิบาล	วิชัย เวทวังสิกุล
งบประมาณ	41,963,900 บาท
ก่อสร้างแล้วเสร็จ	ธันวาคม 2540



รูปทรงอาคารเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบบเรียบมีเสาและคานแบ่งพื้นที่เป็นห้อง เนื่องจากต้องการ

ใช้เป็นสถานที่จัดแสดงผ้าไหมพื้นเมือง
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่ยังจัดสร้างขึ้นตามนโยบายจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง มีเนื้อหาการจัดแสดงครอบคลุมหลายสาขาวิชา นอกเหนือไปจากด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์สถานทั่วไป

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 แล้วเสร็จสมบูรณ์ในปี 2540 ความสำเร็จของ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มาจากการทำงานอย่างแน่วแน่ และตั้งใจของทีมงาน

แนวความคิดในการออกแบบ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ดเป็นอาคารเดี่ยว 1 หลัง สูง 3 ชั้น มีพื้นที่จัดแสดงรวมทั้งส่วนสำนักงานและส่วนบริการประมาณ 3,000 ตารางเมตร ใช้พื้นที่ของอาคารทุกชั้นในการจัดแสดง ด้วยเหตุที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นี้กำเนิดขึ้นโดยความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดแสดงผ้าไหมพื้นเมือง และงานศิลปหัตถกรรมของร้อยเอ็ดเป็นประเด็นหลัก รูปทรงอาคารจึงมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบบเรียบ มีเสาด และคานแบ่งพื้นที่เป็นช่วงและถี่มากฝ้าเพดานมีความสูงเพียง 2.5 เมตร ทำให้มีปัญหาค่อนข้างมากกับการออกแบบจัดแสดงตามนโยบายใหม่ของกรมศิลปากรซึ่งต้องการให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง

การแก้ปัญหาสำคัญในจุดนี้จึงต้องทำเสาดต่างๆ ให้หมดไปจากความรู้สึก โดยใช้กระจกใสและกระจกเงาช่วยในการตกแต่งลึกลับผลมกับการจำลองเสาดหน้าประตูกุ้งกิ้งหี ซึ่งถอดแบบจำลองมาประกอบตกแต่งให้ดูกลมกลืน

เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑ์เมืองแห่งแรกของประเทศไทย นอกจากมีเนื้อหาการจัดแสดงครอบคลุมหลายสาขาวิชาแล้ว ยังเน้นให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีความน่าสนใจในการเข้าชม สำหรับทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศกับปีการท่องเที่ยวสากล 2539- 2543 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชน และประชาชนในเขตพื้นที่ร้อยเอ็ดได้มีโอกาสเข้าชม

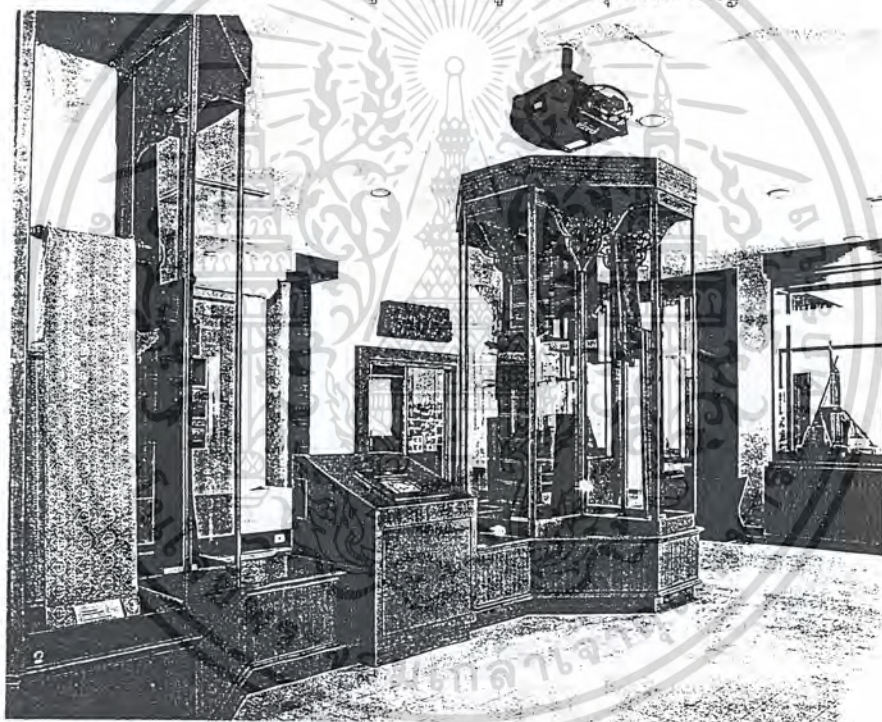
การจัดนิทรรศการที่ทีมงานเน้นภูมิปัญญาพื้นถิ่นและศิลปะในภาคอีสานทุกแขนง ซึ่งสืบทอดต่อเนื่องมายาวนาน โดยเฉพาะศิลปปะการทอผ้าพื้นเมือง และงานประติมากรรมจากภูต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเมืองร้อยเอ็ด ผลมการให้สื่อการจัดแสดงระบบสารสนเทศ เพื่อช่วยในการเข้าใจ และน่าสนใจมากขึ้น ในการเดินชมนิทรรศการ อีกทั้งสามารถศึกษา ค้นคว้ารายละเอียดในทางลึกด้วยตนเองจากการใช้สื่อที่จัดแสดงเหล่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื้อหาและแนวทางการจัดแสดง

แบ่งเป็น 6 หัวข้อโดยจัดแบ่งโซนและระบบสัญญาณตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 จัดแสดงเรื่องแนะนำเมืองร้อยเอ็ด ประวัติบุคคลสำคัญ และภูมิตำศาสตร์ธรณีวิทยา มีส่วนสำนักงานและบริการอยู่ปีกขวา จุดนี้เป็นจุดแรกที่ดึงดูดความน่าสนใจในการเข้าชม และสามารถเดินชมได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ก่อนกระจายออกไปยังห้องต่าง ๆ โดยใช้สื่อการนำเสนอแบบมัลติมีเดียระบบสัมผัสขนาด 120 นิ้ว มีหัวข้อสั้น ๆ เพื่อความเข้าใจง่าย และชิ้นงานทั้งผ้าและประติมากรรมจำลอง ซึ่งถอดแบบจากของจริงซึ่งมีคุณค่าและความงามเป็นพิเศษ ประกอบการตกแต่ง เช่น ทับหลัง 2 ชั้น อยู่เหนือประตูทางเข้าบุคคลสำคัญ



บริเวณชั้นที่ 1 จัดแสดงเรื่องเมืองร้อยเอ็ด ประวัติบุคคลสำคัญ และภูมิตำศาสตร์ธรณีวิทยา ส่วนการแก้ปัญหาเรื่องเสาในพื้นที่เดิม ทำโดยการทำตุ้ลล้อมเสาถูกระงะงะและกระงะงะ เพื่อสามารถมองเห็นวัตถุโบราณได้รอบด้าน

ลักษณะการจัด

แนะนำเมือง นำเสนอด้วยรูปแบบระบบสารสนเทศ ประกอบด้วยภาพและเสียงบรรยาย ใช้คอมพิวเตอร์ระบบสัมผัสแนะนำเรื่องนำรัฐของจังหวัดพอลังเซป โดยเน้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ เช่น โบราณสถานสำคัญ สถานที่ท่องเที่ยว เป็นการปูพื้นฐานก่อนเข้าชมการจัดแสดงอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบมีการจำลอง ถอดแบบลวดลายปูนปั้น สถานที่สำคัญขนาดเท่าจริงหรือประตูทางเข้า รวมทั้งเสาจำลองซึ่งมีรูปแบบลวดลายเฉพาะ อันเป็นเอกลักษณ์ของโบราณสถานที่มีชื่อว่ากุฎกาสิงห์ ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานถึง 800-1,000 ปี พร้อมทั้งใช้น้ำพื้นเมืองที่มีลวดลาย ลีลีน และชนิดผ้าที่เป็นสัญลักษณ์ของผ้าจังหวัดร้อยเอ็ดนำมาประยุกต์ตกแต่ง

ส่วนปีกซ้ายของอาคาร จัดเป็นห้องภูมิศาสตร์ - ทรัพยากรธรณี โดยจัดแสดงโครงกระดูกไดโนเสาร์จำลอง มีภาพเขียนประกอบเป็นฉาก รวมถึงแหล่งแร่ที่สำคัญ บรรยากาศที่เรียบ ชิมเน้นเนื้อหาและวิชาการทางเอกซาร์ พร้อมตัวอย่างอุปกรณ์การทำงานมาจัดแสดง

ห้องที่สำคัญที่สุดอีกห้องของชั้นนี้ คือห้องบุคคลสำคัญ ซึ่งจัดแสดงประวัติศาสตร์ และเกียรติคุณของบุคคลสำคัญและศิลปินแห่งชาติของชาวร้อยเอ็ด เน้นงานประติมากรรมเหมือนจริงขนาดครึ่งตัวของบุคคลสำคัญ 3 ท่าน คือ

1. พระขัติยวงศา เจ้าเมืองร้อยเอ็ดท่านแรก
2. พระสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางศุ) เจ้าเมืองร้อยเอ็ดองค์สุดท้าย
3. ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ ผู้ริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์นี้

ชั้นที่ 2 จัดแสดงเรื่องโบราณคดี ประวัติศาสตร์สมัยต่างๆ ได้แก่ สมัยประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี สมัยลพบุรี สมัยอยุธยา รัตนโกสินทร์

ลักษณะการจัด

มีโบราณวัตถุที่มาจัดแสดงค่อนข้างมาก คาที่วัตถุชิ้นใหญ่พวกภาชนะดินเผาประเภทหม้อที่ใส่กระดูก หรือใส่ศพโบราณ วิธีการปั้นหม้อแบบโบราณ โดยแสดงด้วยวัตถุจริงและภาพจำนวนมาก

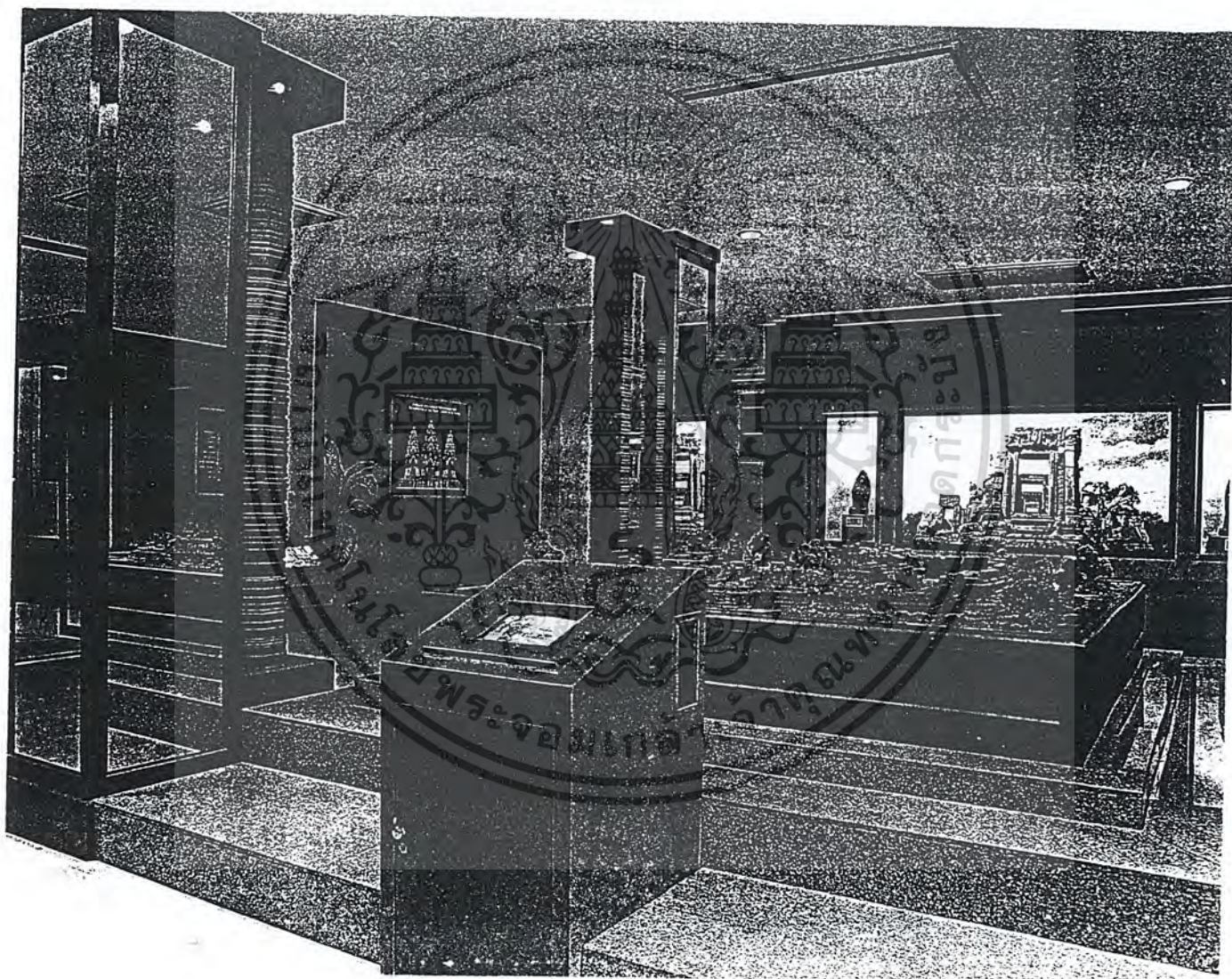
จากเนื้อหาที่ค่อนข้างมาก แต่มีปัญหาเรื่องที่ว่าจากปริมาณเสาในพื้นที่เดิม มีขนาดกรกัปัญหาด้วยการทำตุ้ลล้อมเสา เพื่อให้มีพื้นที่การจัดแสดงเพียงพอ และใช้ส่วนของเสาทั้งหมดซึ่งกรกัด้วยกระจกเงาและกระจกใส เป็นตัวช่วยให้สามารถดูโบราณวัตถุที่จัดแสดงได้รอบด้าน หรืออย่างน้อย 3 ด้าน

ช่วงกลางห้องเน้นการนำเสนอโบราณสถานที่มีความสำคัญและประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 800-1,000 ปี ด้วยหุ่นจำลอง 3 มิติ ขนาด 2X2 ภาพโป่งแสงและวัสดุลัทธิต่าง ๆ โดยย่อส่วนอย่าได้รูปแบบ และมีบรรยากาศครบถ้วน พร้อมภาพขยายแต่ละส่วนแบบพานอรามา

ณ จุดนี้มีสื่ออธิบายให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้มากขึ้น ทั้งจากระบบมัลติมีเดียวัตถุจัดแสดงและรูปภาพประกอบ

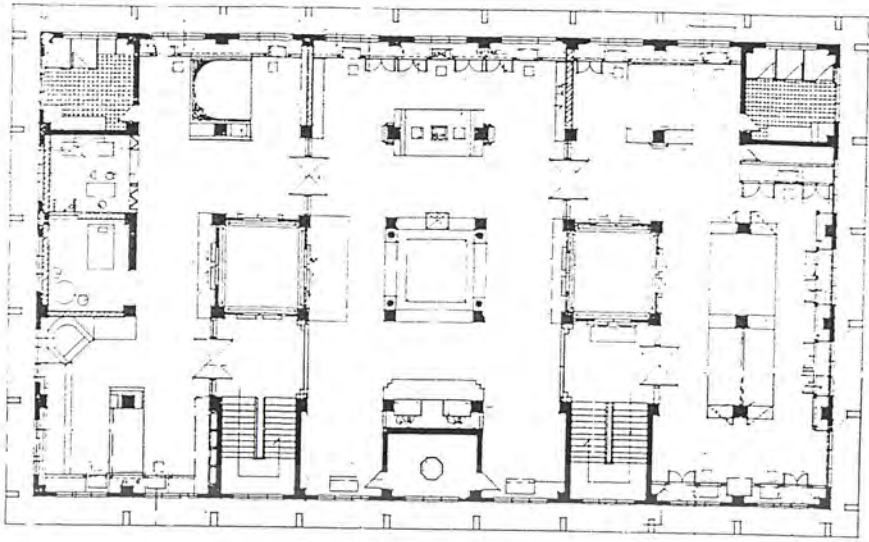
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปีกขวาอาคาร แสดงวิถีชีวิตประเพณีตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองร้อยเอ็ด การค้าขายในอดีตด้วยหุ่นจำลองโคโอรามา โดยออกแบบเป็นบ้านที่เรียกว่า "บ้านตึกดิน" ซึ่งปัจจุบันมีให้เห็นน้อยมาก มีลักษณะเป็นเรือนแถว 2 คูหา เปิดด้านหน้าด้วยประตูไม้ดอกลดักแบบโบราณ (ผนังบ้านลักษณะนี้ทำด้วยดินเหนียวผสมฟาง ชีวัว แล้วใช้วิธีเฆารมกลางบ้านเพื่อให้ดินแห้ง ซึ่งเป็นวิธีโบราณ) บรรยากาศมีการจำลองให้ใกล้เคียงของจริงมากที่สุด รวมทั้งมีเจตนาต้องการให้ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ใกล้ชิดมากที่สุด

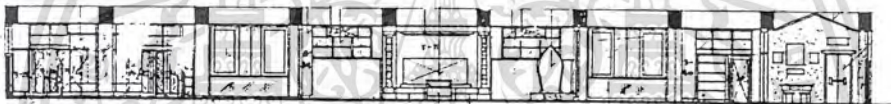


บริเวณกลางห้องชั้นที่ 2 นำเสนอโบราณสถานที่มีความสำคัญ
และประวัติศาสตร์ยาวนาน 800-1,000 ปี

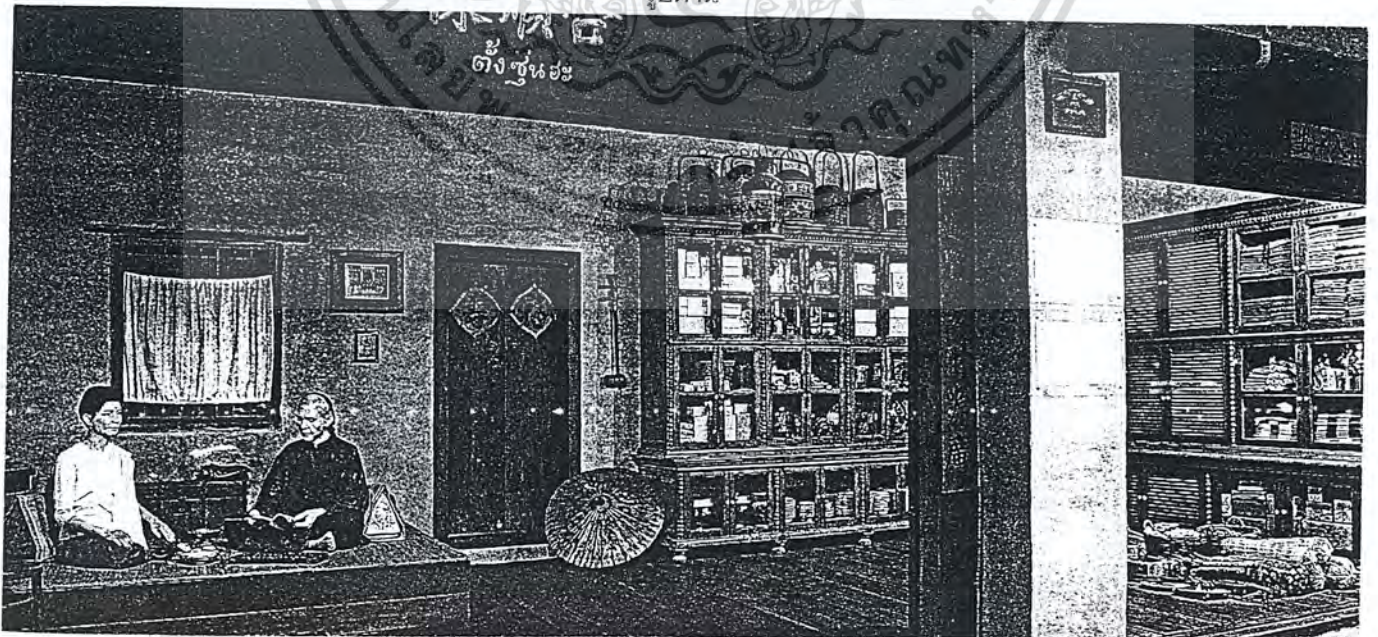
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



แปลนพื้นที่ 2



รูปด้าน



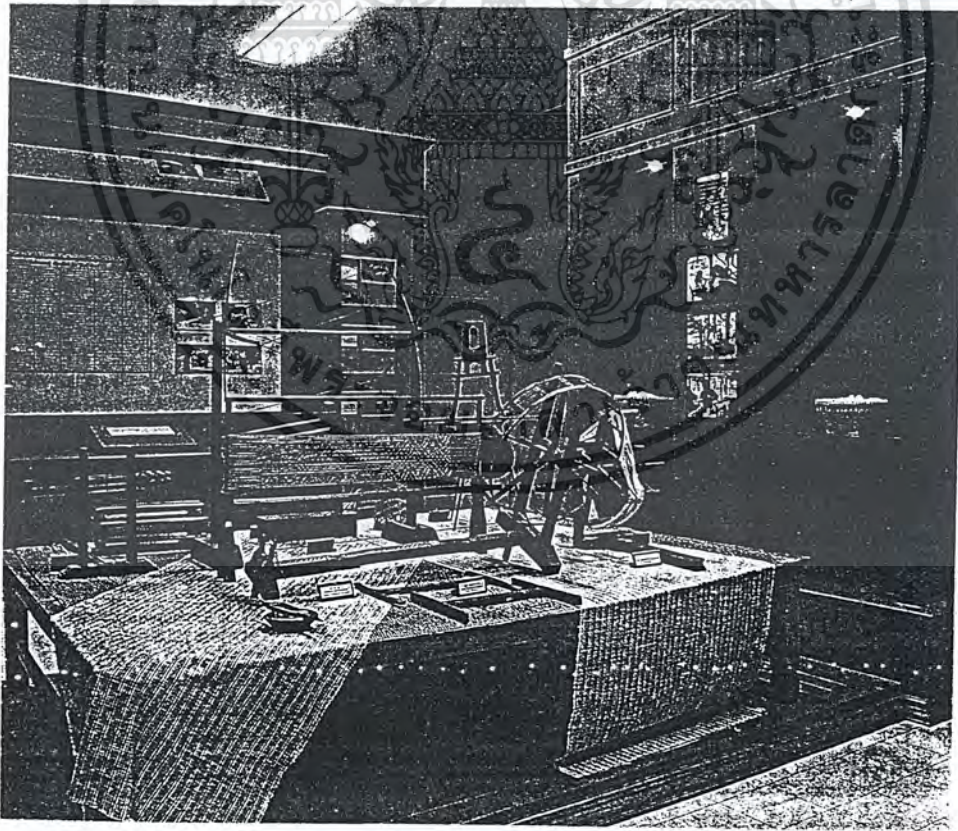
ปีกด้านขวาของชั้นที่ 2 แสดงวิถีชีวิตและประเพณีดั้งเดิมของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดและภาพชีวิตการค้าในอดีตและ
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับออกแบบบ้านที่เรียกว่า บ้านตึกคน อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นที่ 3

เป็นส่วนที่แสดงเกี่ยวกับผ้าและวิถีชีวิตโดยบริเวณโถงกลางจัดแสดงหุ่นจำลองขนาดย่อ 3 ใน 4 ของขนาดคนจริง แสดงวิถีชีวิตและประเพณีของคนร้อยเอ็ดในอดีต ซึ่งมีความเรียบง่ายเป็นไปด้วยความเชื่อเพื่อ เกื้อกูล พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และแสดงให้เห็นความผูกพันระหว่างคนกับบ้าน ณ โถงกลางนี้จัดแสดงด้วยระบบสารสนเทศ โดยใช้คอมพิวเตอร์ทัชสกรีนให้ผู้ชมสามารถรับทราบข้อมูลที่สำคัญที่สุดสำหรับคนอื่นส่วนก็คือ ฮีตสิบสองคองสิบสี่

ส่วนสำคัญที่สุดในการจัดแสดงครั้งนี้คือเรื่องผ้า เนื่องจากผ้าร้อยเอ็ดเป็นผ้าที่มีชื่อเสียงมาก โดยเฉพาะพิมพ์ที่ใช้ในการทอผ้าซึ่งมีลักษณะคล้ายหวีดับ วิธีการทอดั้งเดิมของร้อยเอ็ดจะใช้พิมพ์ที่ละเอียดมาก ผ้าที่ใช้พิมพ์เหล่านี้ทอจะแน่นมาก จนมีเรื่องเล่าขานว่าสามารถหอน้ำน้ำหนักกลับวุ้นได้

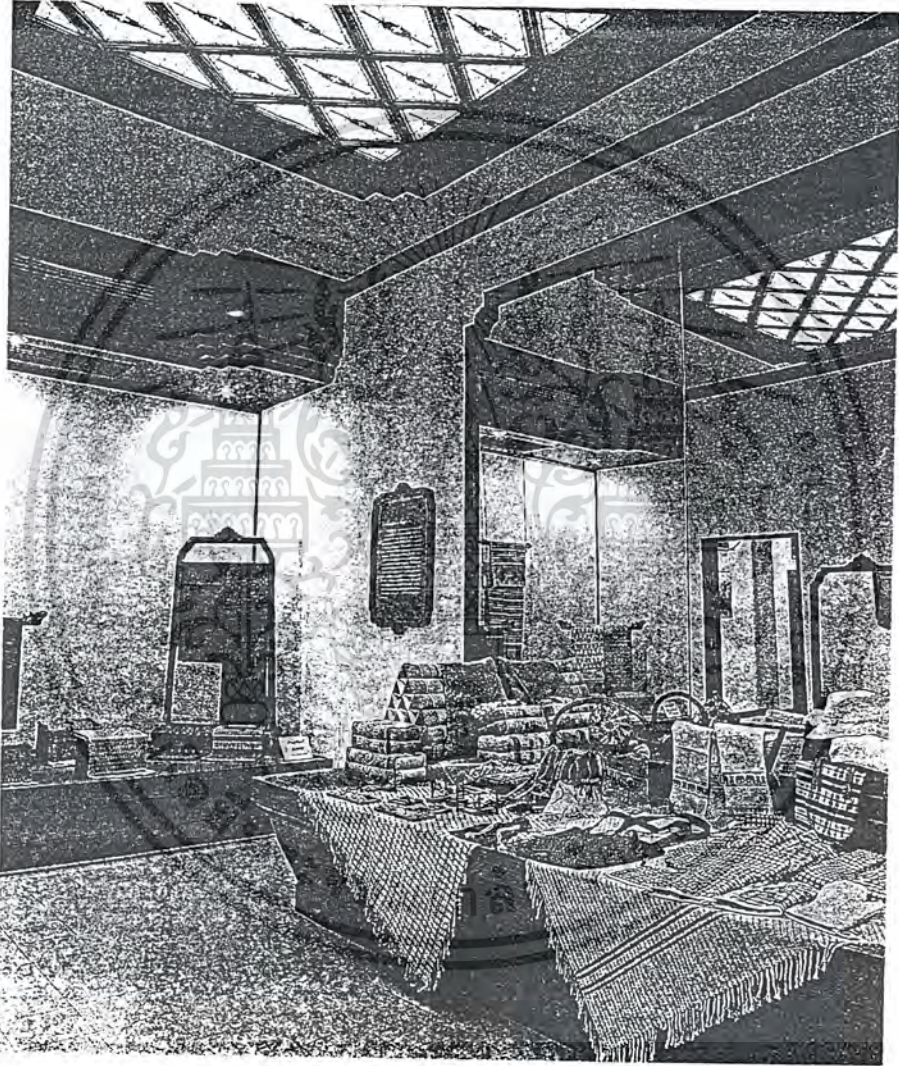
การจัดแสดงเน้นอุปกรณ์ เครื่องมือการทอ วัสดุในการย้อม เทคนิควิธีการย้อม เป็นลำดับสื่อให้เห็นลวดลายโบราณที่มีคุณค่าสืบเนื่องต่อกันมา จัดแสดงในตู้พิเศษแยกประเภทของผ้าเก่าที่มีคุณค่ากว่า 100 ปี และผ้ารุ่นใหม่ มีภาพฉายเดินอธิบายพร้อมวัสดุจริง



ส่วนจัดแสดงชั้นที่ 3 นำเสนอเกี่ยวกับผ้าและวิถีชีวิตเน้นอุปกรณ์ เครื่องมือการทอ
วัสดุในการย้อม เทคนิควิธีการย้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งที่โดดเด่นในส่วนนี้ คือผ้าแพดานสแตนกลาส ที่นักทอกรนำเอาลายผ้าอีสานมาประยุกต์ใช้ พร้อมตกแต่งด้วยคิ้วไม้ และตั้งกลางห้องไว้จัดวางผ้า ข้อสำคัญในการจัดห้องนี้ คือหลีกเลี่ยงการใช้คอมไฟส่องผ้าโดยตรง เพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพ ทั้งเรื่องสีและลวดลาย ดังนั้นแสงในห้องนี้จึงมีค่อนข้างน้อย



ผ้าแพดานสแตนกลาสที่ประยุกต์มาจากลวดลายของผ้าอีสาน พร้อมตกแต่งด้วยคิ้วไม้ และตั้งไม้สำหรับจัดแสดงผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 กรณีศึกษาต่างประเทศ

KULTURHUSET STOCKHOLM 'S HOUSE OF CULTURE

ความเป็นมา

ในปี 1962 จากการปรึกษาหารือของ NORMALM แผนใหม่ สำหรับศูนย์กลางเมืองได้ถูกนำมาพิจารณา และมีการกล่าวว่าจะต้องจัดเตรียมพื้นที่ต่าง ๆ สำหรับห้องสมุด โรงละคร และการแสดงในใจกลางเมือง ต่อมา 1965 ข้อถกเถียงได้ครอบคลุมถึง นิทรรศการ กิจกรรมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม โรงแรม ฯลฯ จนในที่สุดก็ตัดสินใจมอบหมายให้เขียนโปรแกรมสำหรับสถานที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมในเมือง SERGEL TORG และใน 1969 คณะกรรมการเมือง STOCKHOLM จึงตัดสินใจที่จะสร้างอาคารในส่วนด้านตะวันตกของ KULTURHUSET เพิ่มเติมสถานที่สำหรับวัฒนธรรมกลางใจเมือง

รายละเอียด

ตัวอาคารมี 5 ชั้น รวมทั้ง GROUND FLOOR อีก 1 ชั้น ดังนี้
GROUND FLOOR เป็นส่วนทางเข้าใหญ่มีส่วนสำคัญ ดังนี้

1. INFORMATION DESK เป็นที่สอบถามและควบคุมข้อมูลทั้งใหม่และเก่าคอยบริการ
2. THE CLOAKROOM ห้องเก็บหมวกและเสื้อคลุม สำหรับผู้มาใช้อาคารทั้งหมด ยกเว้นโรงละครซึ่งมีห้องแยกต่างหาก
3. DEBATE EXIBITION ที่แสดง อภิปราย ได้ว่าที่ ในหัวข้อทางสังคมที่เป็นอยู่และศิลปวัฒนธรรม เนื้อที่ประมาณ 700 ตร.ม. ภายในห้องจัดแปลง SPACE ได้เพราะเป็นห้องโล่ง
4. NURSING ROOM เนื่องจากบริการคนทุกสภาพ คือ ทั้งคนพิการและเด็ก คนแก่ มีรถเข็นบริการด้วย
5. SKADEBANAN เป็นส่วนขายตัวสำหรับแสดงละคร และการแสดงดนตรี
6. THE "EKEN" CAFÉ จุดนี้ได้ประมาณ 100 คน มีทั้งอาหารอุ่นเย็น
7. READING ROOM บรรณารงานโดยห้องสมุดของ STOCKHOLM หนังสือมีประมาณ 4.000 เล่ม และสามารถยืมกลับบ้านได้ และมีหนังสือพิมพ์ วารสารรวมด้วย
8. RECORDS มีแผ่นเสียงเพลงคลาสสิก แจ๊ส ป๊อป ฟิล์ม และแผ่นเสียงสำหรับสำหรับเด็ก ๆ และมีห้องบันทึกเสียงด้วย

นอกจากนี้ยังมีห้องสำหรับฟังและชม มีโปรแกรมทุกวัน เช่น การเล่านิทาน หนังสือสำหรับเด็ก หุ่นกระบอก หรือคอนเสิร์ต

เอกสารนี้เป็น STREET LEVEL สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นส่วนแสดงนิทรรศการ และการจัดเตรียมพิเศษ .ดำเนินการโดยพิพิธภัณฑ์แห่ง STOCKHOLM ในบางโอกาสก็ให้การแนะนำไปยังพิพิธภัณฑ์ที่ SLUSSEN สิ่งที่ได้แก่ ประวัติศาสตร์ของ STOCKHOLM และวิธีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของประชากร โดยใช้ภาพจำลอง หุ่นจำลองแผนที่ และวัตถุจากพิพิธภัณฑ์

THE BALCONY

เป็น WORK SHOP สำหรับเด็ก ๆ สามารถ PAINTING, DRAWING ทำหุ่นจำลองและกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เนื้อที่ประมาณ 120 ตร.ม.

KLARA THEATER

ดำเนินการโดยโรงละครแห่ง STOCKHOLM มีที่นั่งประมาณ 460 ที่นั่ง และส่วนที่พักได้ประมาณ 200 คน โรงละครนี้ใช้ระบบแสงที่ทันสมัยที่สุด ควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์ เตรียมไว้บริการสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ และไปแถมเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งสวีเดนและต่างประเทศเป็นรายการพิเศษ

ชั้นที่ 2 ประกอบด้วย

1. STOCKHOLM INFORMATION มีหน้าที่เตรียมข้อมูลสำหรับชาวเมืองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องที่ และพิจารณาในการพัฒนาของประชากรในเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนข่าวสาร เสนอข่าวทั่วไปของกิจกรรมต่างๆ ในเมือง มีเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือในการจัดฉายภาพยนตร์ เตรียมอุปกรณ์เครื่องเสียง

การบริการข่าวสารทางโทรทัศน์ อยู่ในห้องภายใน ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะถามเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจ หรือชื่อบุคคลที่ต้องการติดต่อ

2. THE REFERENCE LIBRARY ห้องหนังสืออ้างอิง มีหนังสือของเทศบาล บทความต่าง ๆ หนังสือเกี่ยวกับการบริหาร เศรษฐกิจ แผนงานในชุมชน สภาวะแวดล้อม สวัสดิการทางสังคม สุขภาพ

3. THE POLITICAL FORUM สภาการเมือง มีไว้สำหรับการเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และสำหรับพรรคการเมือง ซึ่งเป็นตัวแทนของสภาเมือง STOCKHOLM มีหุ้ฟงสำหรับผู้เข้าชมที่สามารถจะฟังความคิดเห็นของหัวหน้าพรรคการเมืองในท้องถิ่น

4. STUDY ROOM ห้องค้นคว้ามีที่นั่งสำหรับ 40 คน ห้องเรียนต่าง ๆ และกลุ่มค้นคว้าต่าง ๆ สามารถทำงานในห้องนี้ได้ และอาจฟังเลคเชอร์ ดูภาพยนตร์ หรือเทปโทรทัศน์

5. FILMOTEKET เป็นห้องประชุมเล็ก ๆ สำหรับฉายหนัง มีจอโค้งขนาดไม่ใหญ่นัก

6. THE "KOM IN" CAFÉ มีไว้เพื่อให้ผู้ชมพักผ่อนก่อนเข้าชมนิทรรศการต่อไป มีหนังสือ

พิมพ์ วารสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7 EXHIBITION งานแสดงต่าง ๆ ทุกชนิด โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับ STOCKHOLM แสดง การพัฒนาการของมันเป็นใจกลางเมืองในสมัยกลาง เมืองเก่า เนินเขารอบ ๆ ผู้ใดสนใจจะค้นคว้าให้ ลึกกว่านี้ให้หาได้ที่ห้องอ้างอิง บางส่วนเป็นงานแสดงโครงการต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ผังเมืองใหม่ การ บริการสังคม มีการแสดงแผนงานของเจ้าหน้าที่

8. FILMS ห้องฉายหนังของสำนักงานข่าวสารของเมือง มีหนังต่าง ๆ เกี่ยวกับเมืองกว่า 10 ม้วน และครึ่งหนึ่งสามารถฉายได้หลายโปรแกรม

ชั้นที่ 3

AUDITORIUM มีผ้าม่านซึ่งเป็นศิลปะสิ่งทอเป็นฉาก สำหรับการแสดงดนตรี เต็มรำ โรง ละคร กิจกรรมต่าง ๆ การอภิปราย มีเนื้อที่ประมาณ 680 ตร.ม. ออกแบบสำหรับการแสดงที่ผู้ชมมีส่วนร่วม ร่วมด้วยมีเครื่องเสียงที่ทันสมัยสามารถให้บริการให้เข้าได้ และประกาศของทางราชการทั้งในห้องถื่น และจากนักท่องเที่ยว จุดคนได้ประมาณ 500 คน สามารถเข้านั่งฟังดนตรี ทานอาหารกลางวันได้

AUDITORIUM สามารถทำหน้าที่เหมือนสตูดิโอ และเป็นพื้นที่เด็ก ๆ สามารถเล่นดนตรีของ โรงเรียน เล่นหุ่นกระบอก หรือละครใบ้

ART HANDICRAFT เป็นห้องโชว์ผลงานศิลปะ แสดงในพื้นที่ 700 ตร.ม. และให้โอกาส สำหรับช่างชาวสวีเดนหรือต่างประเทศ และนักออกแบบที่จะแสดงผลงานของเขาเพื่อจะได้วิจารณ์และ ขายที่นี้ เราจะพบตัวอย่างงานในปัจจุบัน ที่ใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ดินเหนียว ไม้ แก้ว และสิ่งทอ นัก ท่องเที่ยวสามารถพบงานซึ่งหาได้ยากในโลกที่ทำด้วยมือด้วยศิลปินคนเดียว ตัวอย่างเช่น งานออก แบบทางอุตสาหกรรม กลุ่มงานฝีมือที่ใช้ประโยชน์ในทุก ๆ วัน ห้องเล็ก ๆ เป็น WORK SHOW มีทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ มีโอกาสที่จะพยายามสร้างสรรคงานฝีมือด้วยอุปกรณ์ที่ต่าง ๆ กัน งานแสดงนิทรรศการนี้ จะได้เห็นปัญหาต่าง ๆ ของวัตถุอุปกรณ์และการออกแบบ ความรู้สึกประทับใจและการจินตนาการ

ชั้นที่ 4

เป็นสำนักงานบริหาร การดำเนินงานของโครงการทั้งหมด

ชั้นที่ 5

THE GALLERY

เป็นห้องแสดงภาพมี TERRACE กว้าง สามารถมองวิวต่าง ๆ จากใจกลางเมืองได้ มีเนื้อที่ ทั้งหมด 2.000 ตร.ม. ใช้สำหรับแสดงงานของจิตรกรคนเดียวชาวสวีเดนหรือต่างประเทศพื้นที่โล่งนี้ สามารถจัดให้เป็นหน่วยได้ เหมือนหน่วยย่อย ๆ ได้ เหมือนพื้นที่ที่จัดแสดงงานทั่วไปในอาคารนี้

THE TERRACE

มีพื้นที่ประมาณ 500 ตร.ม. ไม่ใช่มีไว้ชมวิวเท่านั้น ยังใช้เป็นที่พักผ่อนระหว่างทำกิจกรรม ต่าง ๆ ดึงดูดใจด้วยต้นไม้ ที่นั่งเล่นในบางโอกาสยังใช้สำหรับการแสดงดนตรีและอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทคนิคอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในอาคาร

TECHNOLOGY & ELECTRONIC

การติดตั้งเทคนิคต่าง ๆ กำหนดไว้ให้ติดตั้งหลังกำแพงทางทิศใต้ เนื่องจากอาคารไม่มีโครงสร้างผนัง ทำให้ปรับอาคารได้สะดวกตามความเหมาะสม การแบ่งเนื้อที่ออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนประกอบทางเทคนิคต่าง ๆ รวมอยู่กับที่ทำการนั้น ๆ เช่น พัดลม และระบบระบายอากาศ ซึ่งสนองด้วยระบบปรับอากาศ จะรวมเป็นศูนย์ขนาดใหญ่

SOUND

มีสถานีวิทยุสวีเดน 3 สถานี ส่งเสียงตามท่อไปตามส่วนต่าง ๆ ของอาคารผ่านหน่วยกลางวิทยุ มีพนักงานปรับเสียง และมีอุปกรณ์ช่วยในการได้ยิน ในกรณีที่ผู้ฟังฟังได้ยาก

LIGHTING

ระหว่างรางที่เพดานมี SPOT LIGHT ทั้งหมด 2,000 ดวง ซึ่งเปิดปิดสลับกันไปได้ แสงไฟมีเพียงพอสำหรับส่วนต่าง ๆ ของห้อง ในบางพื้นที่สามารถปรับแสงได้ เพื่อฉายภาพยนตร์ได้ทุก ๆ ที่

WORK SHOP

นอกจากสตูดิโอของโรงละคร KLARA ยังมี SHOP ช่างไม้มีเครื่องมือพร้อม มีลิฟต์ขนส่งของโดยเฉพาะ สำหรับของชิ้นใหญ่ สามารถนำเข้ามาโดยผ่านแผนยกนี้ซึ่งสามารถเปิดผนังกระจก ทางด้านตรงข้าม SERGELS TORG ในระดับถนน

ข้อดีของอาคาร

1. อาคารตั้งอยู่กลางใจเมือง เป็นการบริการชุมชนจำนวนมากได้ทั่วถึงทุกระดับ
2. การบริการมีหลายอย่างสมบูรณ์ในตัว โดยเฉพาะการบริการข่าวสารสำหรับประชาชน รู้ลึกจะเป็นการบริการเพื่อความรู้ และการแสดงความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง (อาจเป็นเพราะผลทางการเมือง)
3. การจัดแสดงผลงาน หรือทักษะในการใช้ความคิด และออกแบบนับเป็นส่วนที่น่าสนใจ เพราะจะเป็นการช่วยพัฒนาความคิด ความกล้าในการแสดงออกของประชาชน
4. การจัดส่วนพักผ่อนไว้ส่วนบนสุดของตัวอาคาร และตามจุดที่เหมาะสมต่าง ๆ รวมถึง RESTAURANT , CAFÉ เหมาะสมเพราะเป็นอาคารใหญ่ เนื้อที่กว้างขวางมาก เป็นการสะดวกในการบริการ
5. ส่วน AUDITORIUM มี SPACE โถงสามารถจัดกิจกรรมได้หลายอย่าง และจัดละครหรือการแสดงที่สามารถให้ผู้ชมมีส่วนร่วมด้วย เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีอีกแบบหนึ่ง
6. ถึงแม้จะมีตัวอาคารเพียงตัวเดียว แต่ก็แยกทางเข้าบริการกับทางเข้าผู้ให้บริการได้อย่างเหมาะสม ไม่เกิดความสับสนหรือการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. TECHNOLOGY และ ELECTRONIC ใช้ระบบทันสมัยและสมบูรณ์ ทั้งยังเป็นการแสดงความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาเทคโนโลยีของสวีเดน

8. การจัดเฟอร์นิเจอร์ภายในจัดแบบลอยตัว สามารถดัดแปลงได้โดยสะดวกไม่ซ้ำซาก และยังเป็นการเหมาะสมกับระบบเทคโนโลยีอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อเสียของอาคาร

1. เนื่องจากตัวอาคารใหญ่มาก และมีเนื้อที่เยอะมาก ทำให้การจกการบริการต้องกระจายไปตามส่วนต่าง ๆ เช่น ห้องแสดงงาน ,THEATRE , ห้องอ่านหนังสือ มีอย่างละหลาย ๆ ห้อง แทนที่จะมารวมกันหรือใกล้กัน เพื่อการบริหารงานและควบคุมการบริการได้ง่าย

2. การจัดส่วน AUDITORIUM อยู่ชั้นสูง ๆ ทำให้เป็นการดึงดูดคนจำนวนมาก ๆ เข้าไปในอาคารสูง ๆ ในกรณีที่จบการแสดงใหม่ ๆ อาจทำให้เกิดการสับสนของแนวทางการเดินต่าง ๆ

3. ช่วงกว้างของอาคารกว้างมาก การใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาติน้อยมาก ทำให้เปลืองค่าใช้จ่าย

4. การลดระดับ MAIN ENTRANCE ลงไปชั้นใต้ดิน ทำให้การ APPROACH จากภายนอกลดลงไป (แต่ยังมีทางเข้าอยู่ระดับถนน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 เอกลักษณะของงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นโคราช

5.3.1 อาคารศาสนา

1. โบสถ์

1.1 โบสถ์ปูน โบสถ์ปูนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบหลากหลายตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงปัจจุบัน เช่น โบสถ์วัดบึง โบสถ์วัดบึงหน้าพระธาตุ โบสถ์วัดนกออก โบสถ์วัดศาลาลอย นอกจากนี้ยังมีโบสถ์ปูนที่เป็นสถาปัตยกรรมโดยฝีมือช่างพื้นบ้าน แม้จะมีความเก่าแก่แต่ก็ยังคงใช้เป็นที่สังฆกรรม เช่น โบสถ์วัดน้ำไหล อำเภอจักราช และวัดอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของเมืองนครราชสีมา ต่อไปจะกล่าวถึงโบสถ์ปูนในแต่ละวัดพอสังเขป

โบสถ์วัดบึง

วัดบึงเป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งสร้างเมืองในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับอายุขณะนี้ก็ไม่ต่ำกว่า 300 ปี เป็นวัด 1 ใน 5 ของวัดสำคัญตามมูมมอเมืองนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของศาลหลักเมือง ใกล้ ๆ กับประตูชุมพล ตัวพระอุโบสถเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง 3 ห้อง ยาว 6 ห้อง หลังคาจั่ว 2 ชั้น มุงกระเบื้องดินเผา เสากลมฐานใหญ่ปลายเล็กเรียว หัวเสาเป็นรูปดอกบัวกลีบยาว มีจำนวน 14 ต้น มีหน้าต่างด้านละ 5 ช่อง คันทวยหรือไม้ค้ำยันแกะเป็นรูปพานาคมีทั้งแบบนาคประดับลวดลายและนาคเปลือย (รูปทรงนาคประดิษฐ์แต่ไม่มีลวดลาย) มีจำนวน 12 อัน แต่ละอันยาวประมาณ 2 เมตร ฐานแอ่นกลางเป็นรูปลำภาอันเป็นเอกลักษณ์ศิลปะอยุธยาตอนปลาย ประตูหน้า 3 ประตู ประตูหลัง 2 ประตู

ศิลปกรรมที่สำคัญนอกจากโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาแล้ว ยังมีลวดลายแกะไม้บนหน้าจั่วเป็นรูปกระหนกก้านขด ขมวดเป็นหัวนาค ตรงกลางทิศตะวันออกแกะเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ทิศตะวันตกแกะเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ

วัดบูรพ์ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของเมืองพระนครราชสีมาตัวพระอุโบสถเป็นรูปสี่เหลี่ยม พระอุโบสถหลังนี้ได้ปรับปรุงซ่อมแซมมาแล้ว 3 ครั้ง เมื่อเอาไปภายในโบสถ์จะเห็นรอยซ่อมที่ผนังและเพดาน ส่วนฐานลักษณะแอ่นกลางจะหายไป คันทวยหรือไม้ค้ำยันเปลี่ยนจากไม้เป็นปูนหล่อขนาดเล็กหรือสั้น ฝีมือค่อนข้างหยาบ ของเดิมที่เป็นไม้มีลักษณะเป็นนาคแกะสลักลาย ปัจจุบันเหลืออยู่ 3 อัน เก็บแสดงไว้ที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ประตูและหน้าต่างถูกซ่อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหม่ทั้งหมด คุณลักษณะภายนอกโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมจึงดูเหมือนกับโบสถ์พื้นบ้านทั่ว ๆ ไป แต่ยังคงลวดลายประดับหน้าจั่วไว้ทั้ง 2 ด้าน ซึ่งเป็นลวดลายของเดิมที่แกะด้วยไม้ฝีมือประณีต

วัดอิสานตั้งอยู่ทางทิศอิสาน ของเมืองนครราชสีมาพระอุโบสถสร้างรุ่นเดียวกับวัดบึงวัดบูรพ์เพราะเป็นวัดสำคัญ 1 ใน 5 วัด ตามมุมเมือง ได้แก่ วัดบึง วัดบูรพ์ วัดอิสาน วัดพายัพ และ วัดสระแก้ว

พระอุโบสถกว้าง 11 เมตร 28 เซนติเมตร ยาว 22 เมตร 60 เซนติเมตร สูง 14 เมตร เสา 12 ต้น เป็นเสาเหลี่ยมมีบัวหัวเสาเช่นเดียวกับวัดบูรพ์ ฐานแอ่นโค้งทรงลำภา หน้าบันและหลังคาช่อมใหม่มีลวดลายแกะสลักไม้หน้าบันเช่นเดียวกับวัดบึง วัดบูรพ์ ส่วนคันทวยไม่ปรากฏร่องรอยเหลืออยู่เลย ศิลปกรรมอื่น ๆ ได้แก่ พระประธานพระอุโบสถสวยงามมาก จิตรกรรมฝาผนัง ฐานเสมา และเสาหัวเม็ดที่กำแพงแก้ว

โบสถ์วัดหนองจะบก

วัดหนองจะบกเดิมชื่อวัดเรไร้องหนองจะบก ตั้งอยู่ตำบลในเมือง หมู่ที่ 5 ถนนมุขมนตรี เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง พระอุโบสถของวัดสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2463 มีขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร หรือกว้าง 2 ห้อง ยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ 1 คอก มุงด้วยกระเบื้องลอน (เดิมกระเบื้องหน้าจั่ว) หน้าต่างเป็นไม้ 6 บาน ประตู 3 ประตู ด้านหน้า 1 ประตู ด้านหลัง 2 ประตู บนกรอบประตูและหน้าต่างมีลวดลายปูนปั้น รอบเชิงชายและยอดจั่วประดับด้วยลายฉลุไม้ หน้าจั่วประดับลายปูนปั้นทั้ง 2 ด้าน ศิลปกรรมภายในโบสถ์นอกจากพระประธานแล้วยังมีฝ้าเพดานสีแดงมีภาพแกะสลักปิดทองประดับเป็นรูปไผ่ฟ้า ดอกพุดตาน ก้อนเมฆ และมีเสื่อ สวยงามมาก

โบสถ์วัดใหม่อัมพวัน

ตั้งอยู่ตำบลในเมือง ถนนมุขมนตรี ใกล้เคียง ๆ กับวัดหนองจะบก พระอุโบสถเดิมเป็นไม้มีเสาและหลังคาทำด้วยไม้ต่อมาได้บูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2464 โดยก่อผนังอิฐฉาบปูนทั้ง 4 ด้าน ตอระเบียงอีก 1 ห้อง โบสถ์มีขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร เสา 12 ต้น มีบัวหัวเสาไม่มีช่อฟ้าใบระกา หน้าบันไม่มีลวดลายประดับ หน้าต่าง 6 บาน ประตู 4 ประตู ด้านหน้า 2 ประตู ด้านหลัง 2 ประตู บันไดขึ้นด้านหน้า 2 ทาง ด้านหลัง 2 ทาง ด้านหลัง 2 ทางส่วนหลังคามุงด้วยกระเบื้องหน้าจั่ว ศิลปกรรมที่พบนอกจากพระประธานแล้วมีลวดลายปูนปั้นประดับกรอบประตู ผนังด้านหน้าเป็นรูปหลวงพ่อบุช รูปพญานาคและพรรณพฤกษาชุ่มหน้าต่างเป็นรูปพญาครุฑ ลายพรรณพฤกษา ลายไทย ส่วนด้านล่างของกรอบหน้าต่างเป็นรูปอุษะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดหงษารามเดิมชื่อวัดสระจาน อยู่ทางทิศตะวันออกของวัดศาลาทองบ้านหัวทะเล ตำบลโนเมือง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2374 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดหงษารามเนื่องจากมีเส้าหงษ์ไม้ปัก อยู่ใกล้สระน้ำมาแต่โบราณ แล้วสร้างพระอุโบสถเมื่อปี พ.ศ. 2441 พระอุโบสถทำด้วยไม้เสาไม้ 8 เหลี่ยม 3 ห้อง เสาภายใน 8 ต้น เสาต่อระเบียงรับชายคา 18 ต้น ก่อผนังปูนล้อมรอบ ประตูหน้า 2 ประตู ประตูหลัง 1 ประตู หน้าต่าง 6 บาน ช้างละ 3 บาน โรงอุโบสถยกพื้นเตี้ย ๆ สูงประมาณ 1 คืบ ระเบียงล่างห่างออกไปจนถึงฝาผนัง ประมาณ 5 ศอกหรือประมาณ 2 เมตร 20 เซนติเมตร ฐานชุกชีกว้าง 2 ศอก ยาว 4 ศอก สูง 2 ศอก 1 คืบ ฐานพระสูง 3 ศอก เป็นฐานสิงห์พระ ประธานสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีไรพระศก เม็ดพระศกเล็ก นิ่งขัดสมาธิราบ จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ฆราวาส อายุ 68 ปี กล่าวว่าแต่เดิมมีระเบียงคลุมต่อจากผนังมีเส้าล้อมรอบหลังคาเตี้ย ๆ ต่อ จากผนังเกือบถึงเสมา หลังคาเป็นกระเบื้องไม้ทั้งหมด ขอมบูรณะใหม่เมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว เปลี่ยนเป็นหลังคาสังกะสีแล้วมีระเบียงหลังคาคคลุมภายนอกออกพร้อมทั้งเส้าไม้ เสาไม้ 2 ชั้น ชั้น นอกถูกดินที่ทางวัดนำมาถมพื้นที่บดพื้นดินจึงสูงกว่าพระอุโบสถในปัจจุบัน

โบสถ์วัดหน้าพระธาตุ

วัดพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย เป็นวัดเก่าแก่ จะตั้งมาแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐาน อ้างอิง คงจะตั้งมาพร้อม ๆ กับหมู่บ้าน หมู่บ้านที่วัดนี้ตั้งอยู่เรียกว่าบ้านตะคุ ใครจะเป็นผู้ตั้งไม่สามารถจะทราบได้ (ชื่อตะคุนี้เป็นชื่อหมู่บ้านชนิดหนึ่งคล้ายกับต้นอ้อ ต้นแขม หรือหญ้าพง เป็นภาษา ไคราช)อยู่ห่างจากอำเภอปักธงชัย 4 กิโลเมตร

ดังนั้น วัดนี้จึงเรียกได้ 2 อย่าง คือ วัดตะคุ และวัดหน้าพระธาตุ เราสามารถพบหลักฐานเพียงว่าท่านเจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ พระครูอินทริยสังวรณี ซึ่งไม่ทราบว่าท่านเกิดเมื่อใด และเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่เท่าใดของวัดหน้าพระธาตุ ทราบเพียงว่าท่านมรณภาพในปี พ.ศ. 2442 เพราะ ฉะนั้น อย่างน้อยวัดหน้าพระธาตุนี้ต้องมีอายุเก่ากว่าปี พ.ศ. 2442 ขึ้นไป

พระอุโบสถหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 5.40 เมตร ยาว 8.70 เมตร มีประตูบานเดียวทางด้านหน้า ด้านข้างแต่ละด้านมีหน้าต่างด้านละ 3 บานมีบันได ขึ้นลง 3 ทาง ที่ศาลาทอนหน้าพระอุโบสถ คือ ด้านหน้า (ทิศตะวันออก) ด้านข้าง (ทิศเหนือ) และ ด้านข้าง (ทิศใต้)

พระอุโบสถเดิมตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างศาลาการเปรียญ (ใหม่) ด้านทิศใต้ และพระอุโบสถใหม่ด้านทิศเหนือ มีโอบเสมาตั้งอยู่ด้านหน้า 2 โอบ ด้านข้าง (ทิศใต้) 2 โอบ และด้านหลัง 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบ ใบเสมาทั้ง 5 นี้เป็นเสมาเก่าของพระอุโบสถเดิม ด้านข้างทางทิศเหนือก็มี แต่เป็นใบเสมาใหม่ของพระอุโบสถใหม่และไม่พบกำแพงแก้วของพระอุโบสถเก่า

นอกจากนี้ทางด้านหน้า (ทิศตะวันออก) ของพระอุโบสถมีพระธาตุตั้งอยู่ใกล้กัน 2 องค์ เป็นพระธาตุที่มีมาเก่าแก่ซึ่งไม่ทราบว่าจะสร้างขึ้นเมื่อใดพระธาตุทั้ง 2 องค์นี้ องค์ทางด้านขวามีมีขนาดใหญ่กว่ามีลักษณะคล้ายองค์พระธาตุพนม มีประตูหลอก 4 ด้าน เห็นกรอบประตูมีร่องรอยของปูนปั้นประดับอยู่ แต่ได้หลุดไปเกือบหมด พระธาตุอีกองค์มีลักษณะคล้ายคลึงกับองค์ใหญ่แต่มีขนาดเล็กกว่าและคงจะมีอายุรุ่นหลังพระธาตุองค์ใหญ่ พระธาตุทั้งสององค์นี้มีกำแพงแก้วล้อมรอบ และมีร่องรอยถูกซ่อมแซม เหลือเพียงบางส่วนที่เป็นของเดิม

ห่างจากองค์พระธาตุไปทิศตะวันออกประมาณ 15 เมตร มีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีหอไตรอยู่ริมสระทางขวามือซึ่งภายในหอไตรนี้มีภาพจิตรกรรม ซึ่งจัดวางงดงามอยู่ด้วย ส่วนด้วยหลังพระอุโบสถซึ่งเป็นด้านทิศตะวันตกมีเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองอยู่องค์หนึ่ง ซึ่งยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์อายุรุ่นหลังพระอุโบสถ แต่ไม่ทราบว่าสร้างเมื่อใด

ลักษณะของสถาปัตยกรรมพระอุโบสถก่ออิฐขนาดใหญ่โครงสร้างเป็นอาคารยกพื้นสูงมีฐานรับน้ำหนักแบบหย่อนท้องช้าง ตามลักษณะสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนปลาย พื้นพระอุโบสถสูงจากพื้นดิน 1.20 เมตร มีเสาไม้กลมเป็นโครงสร้างภายในที่มุมทั้ง 4 ด้าน หน้าพระอุโบสถเป็นชานขนาด 1.50 x 3.50 เมตร มีเสากลมตั้งขึ้นรับน้ำหนักเครื่องบน 2 ต้น (ซ่อมใหม่โดยกรมศิลปากร)

ลักษณะของพระอุโบสถจะมีฐานกว้างและสอบด้านบน ตัวอาคารเป็นผนังทึบทั้ง 4 ด้านจะเป็นช่องประตูทางด้านทิศตะวันออกและหน้าต่างทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ หลังคาเหลี่ยมหน้าจั่วเป็นชั้นลด 1 ชั้นมุงด้วยกระเบื้องดินเผาประดับด้วยกระเบื้องเชิงชายลายเทพนมที่ชายหลังคาทั้ง 2 ชั้น

หน้าบันเป็นไม้จำหลัก ด้านหน้าเป็นรูปดอกพุดตาน พื้นหลังประดับกระจกสีเขียวเข้มได้หน้าบันเป็นแผ่นทึบหลังซึ่งหลุดร่วงเห็นเป็นช่องว่าง ได้ทับหลังเป็นกระจัง และสาหร่ายจวงผึ้ง

หน้าบันด้านหลังจำหลักไม้เป็นรูปพรณพุกษา พื้นหลังลายไม้จำหลักประดับกระจกสีเขียวเข้มเช่นกัน และมีรูปช้างเอราวัณตรงกลาง มีกระจังถัดจากหน้าบันลงมา จากนั้นก็เป็นผนังทึบตลอดถึงฐาน

ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรม โดยรอบทั้ง 4 ด้าน พื้นอุโบสถปูพื้นมีฐานชุกชีก่ออิฐถือปูน มีพระพุทธรูปสมัยรัตนโกสินทร์ประดิษฐานอยู่ ฝาเพดานลงรักแดงซึ่งแต่ก่อนเป็นฝาเพดานลงรักปิดทองรูปดวงดอกไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณด้านนอกพระอุโบสถมีแท่นในเสมาเป็นฐาน ไม่มีซุ้มเป็นโบเสมา ทำจากหินทรายสีชมพู จำหลักลายประจำยาม ลักษณะเหมือนโบเสมาที่ทำในสมัยอยุธยา และพระอุโบสถวัดหน้าพระธาตุนี้ไม่มีกำแพงแก้วล้อมรอบ

โบสถ์วัดโคกศรีสะเกษ ตำบลนอกออก

เป็นโบสถ์หลังเล็ก ๆ กว้างประมาณ 6 เมตร ยาวประมาณ 9 เมตร ก่ออิฐถือปูนหลังคาสองชั้น จั่วแหลม เดิมมุงด้วยกระเบื้องหน้าวัว ภายหลังเปลี่ยนเป็นมุงสังกะสี มีประตูข้างละ 2 ประตู ที่กรอบประตูประดับด้วยซามกระเบื้อง หน้าต่างด้านละ 5 บาน รอบ ๆ โบสถ์มีโบเสมา 8 ใบ รูปทรงเดียวกัน คือ โบเสมาทรงสี่เหลี่ยม เล็กสูง โบสถ์หลังนี้ตั้งอยู่ในแนวเดียวกับศาลาโรงธรรม

ปัจจุบันเป็นโบสถ์ที่พระสงฆ์ยังใช้ประกอบสังฆกรรมอยู่ มีสภาพชำรุดและไม่ได้ซ่อมแซมจึงเห็นรอยร้าวและอิฐผุกร่อนอยู่ทั่วไป

โบสถ์เก่าวัดนกออก ตำบลนอกออก

เป็นโบสถ์เล็ก ๆ กว้างประมาณ 6 เมตร ยาวประมาณ 9 เมตร ฐานโค้งอ่อนเล็กน้อย หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ไม่มีซุ้มฟ้าโบระกาแต่ตีฝ้าด้วยไม้ทั้งด้านนอกและด้านในมีประตูทางเข้าด้านหน้า 1 บาน หน้าต่างบานเล็กแคบ ด้านละ 2 บาน บานประตูทางเข้าโบสถ์ทำซุ้มโค้งแบบจีน ที่บานประตูมีการแกะสลักและปิดกระจก ลวดลายแบบจีน หน้าต่างลงรักปิดทอง พระประธานในโบสถ์เป็นพระปูนปั้นปางมารวิชัยมีลักษณะทางศิลปกรรมประมาณ รัตนโกสินทร์ตอนต้น พระวรกายบอบบางนิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกัน ฐานซุ้มที่อ่อนเล็กน้อย ที่ฝ้าเพดานมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นเรื่องราวของสัตว์ในป่าหิมพานต์ แม้สภาพของสียังคงค่อนข้างสดใส เป็นโครงสีเอกรงค์ชมพูอมส้ม และใช้สีฟ้าเป็นสีเลื่อมพรายนั้นบางแห่งสีกำลังหลุดล่อนอันเนื่องจากการหมดสภาพ หากไม่ได้รับการบูรณะซ่อมแล้วคาดว่าสีจะกะเทาะออกไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะไม่เห็นภาพอันสวยงามนี้อีกต่อไป

ปัจจุบันโบสถ์หลังนี้ไม่ได้ใช้ประกอบกิจของสงฆ์แล้วเพราะทางวัดได้สร้างพระอุโบสถใหม่อยู่ด้วยด้านหน้าของโบสถ์เก่าหลังนี้และได้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบๆ โบสถ์ไว้สวยงาม เช่นการปลูกหญ้า ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ

โบสถ์วัดจันทร์

วัดจันทร์อยู่ตำบลประสุต อำเภอชุมพวงเป็นวัดเก่าแก่สร้างมานานรุ่นเดียวกับวัดในเมืองนครราชสีมา โบสถ์วัดจันทร์มีลักษณะเช่นเดียวกับวัดบึง คือกว้าง 3 ห้อง ยาว 6 ห้อง หลังคาซ้อนกัน 2 ชั้น ลดหลัง 3 ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง มีซุ้มฟ้าโบระกา หน้าบันมีลายปูนปั้นเป็นลายเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนด หน้าต่างข้างละ 5 ช่อง ประตู 4 ประตู มีบันไดขึ้นด้านหน้าและหลัง ด้านละ 2 ทาง ฝาผนังด้านหน้าตรงกลางทำเป็นช่องระบายอากาศและช่องรับแสง

โบสถ์วัดถนนคนคด

วัดถนนคนคด ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว มีโบสถ์ปูนที่สร้างราวสมัยปลายรัชกาลที่ 6 กว้างประมาณ 6 เมตร ยาว 9 เมตร ยกพื้นสูงประมาณ 2 เมตร ประตู 1 ประตู หน้าต่าง 6 บาน มีข้อฟ้าใบระกา หน้าบันไม่มีลวดลายลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมก็คือ มีเสาปูนรับชายคาหรือเสานางเรียง 18 ต้น เป็นเสาเหลี่ยมมีฐานปูนรองรับเสา

โบสถ์วัดโคกพรม

ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของอำเภอโนนไทย ไม่ทราบว่าตั้งวัดมาแต่ครั้งใด พระอุโบสถเก่า กว้างประมาณ 7 เมตร ยาว 9 เมตร ฐานสูง 1 เมตร ก่อผนังปูนรอบทั้งสี่ด้าน มีประตู 5 ประตู ด้านหน้า 3 ประตู สร้างบันไดปูนขึ้นทั้ง 3 ทางส่วนด้านหลังมี 2 ประตู มีบันไดไม้ขึ้นประตูหนึ่งอีกประตูหนึ่งไม่มีบันได หน้าต่าง 10 ช่อง ข้างละ 5 ช่อง ขนาดกว้าง 60 เซนติเมตร สูง 90 เซนติเมตร หลังคาซ้อน 2 ชั้น ไม่มีข้อฟ้าใบระกาแต่เดิมมุงด้วยกระเบื้องหน้าจั่ว ปัจจุบันมุงด้วยสังกะสี ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรม คือ โครงสร้างภายในสร้างด้วยไม้ประกอบด้วยเสาไม้ 8 เสาเหลี่ยม 8 ต้น มีการแกะสลักบัวหัวเสาและโคนเสาดังทุกต้น

1.2 โบสถ์ไม้

โบสถ์ไม้ของชาวนครราชสีมา มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมคล้ายกับโบสถ์หรือสิมอีสานทั่วไป กล่าวคือ แต่เดิมสร้างแบบง่าย ๆ กว้างประมาณ 5 - 7 เมตร ยาวประมาณ 7 - 10 เมตร หลังคาเป็นหน้าจั่วมุงด้วยกระเบื้องไม้ กระเบื้องปูน และสังกะสี ไม่มีผนัง แต่จะก่ออิฐเป็นผนังเฉพาะด้านหลังพระประธานด้านเดียว ส่วนด้านข้าง บางหลังจะก่อผนังต่อจากด้านหลังพระประธานลดหลั่นเป็นขั้นบันไดไปหาด้านหน้าเป็น 3 ด้าน เป็น 3 ด้าน แคบลงไม่ให้เกิดรูปสี่เหลี่ยม และผนังก็มีความสูงไม่มากนักประมาณ 1 เมตร เท่านั้น

ฐานซุกซี้ของพระประธานมักจะก่ออิฐเป็นฐานเชิงบาตร คือ ด้านบนกับด้านล่างเท่านั้นมีเอวคอดตรงกลาง ฐานซุกซี้ของโบสถ์นี้ส่วนมากจะไม่นิยมตกแต่งด้วยลายปูนปั้น แต่ก็มีบางวัดที่มีลวดลายเขียนสีในสมัยต่อมา เช่นที่วัดมะค่าลองตอง อำเภอเมือง เป็นต้น รูปทรงของฐานซุกซี้ก็มีทั้งตรงและแอ่นกลาง ด้านบนเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน ซึ่งมีหลายวัดแกะสลักด้วยไม้ เช่น ที่วัดแก่นท้าว อำเภอสูงเนิน วัดด่านทองหลาง อำเภอจักราช วัดบ้านกล้วย อำเภอพิมาย นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งของพระไม้องค์เล็ก ๆ เช่นที่วัดบ้านแฉ่ง อำเภอโนนไทยและโบสถ์หลังเดิมของวัดธรรมจักรเสมาราม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งเป็นผู้สำรวจไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2521 ได้พบพระที่สร้างด้วยหินทรายและพระไม้เป็นจำนวนมากแต่ปัจจุบันเหลืออยู่ไม่มากนัก

พื้นโบสถ์โดยทั่วไปจะยกสูงจากพื้นดินประมาณ 30 - 40 เซนติเมตร อดดินจนเรียบหรือลาดด้วยปูนพื้นบ้าน ซึ่งใช้ปูนขาว ทราย ยางบงผสมกัน เข้าใจว่าส่วนผสมนี้จะใช้เป็นปูนล่ออิฐด้วย จากการสังเกตถ้ำก่อด้วยดินดิบ จะใช้ดินโคลนเป็นล่อเชื่อมระหว่างก้อนต่อกันแต่ถ้ำก่อด้วยอิฐแดงหรืออิฐที่เผาแล้วจะล่อด้วยปูน ปัจจุบันพื้นโบสถ์เก่าจะซ่อมแซมใหม่ด้วยการเทลาดด้วยปูนซีเมนต์บ้าง ปูอิฐแดงบ้าง

ต่อมาภายหลัง การสร้างโบสถ์เริ่มสร้างฝาปิดโดยใช้ไม้มาทำฝาทั้ง 4 ด้านมีประตูด้านหน้า ด้านหลัง 1 - 2 ประตู หน้าต่าง เล็กๆ 3 - 4 ช่อง ดั้งนั้นบรรยากาศภายในจึงค่อนข้างมืดทึบ แต่ก็ดูศักดิ์สิทธิ์ และน่าศรัทธา เพราะไม่มีอะไรตั้งเกะกะ นอกจากพระประธานเด่น ลง่า อยู่บนฐานชุกชี การที่ไม่เจาะช่องประตูและหน้าต่างใหญ่ ๆ อาจจะเป็นองมาจากวัสดุและเทคโนโลยีการรับน้ำหนักมากจะทำให้เสียการทรงตัวและทำไต่ยาก อีกประการหนึ่งช่างพื้นบ้านสมัยโบราณจะถ่ายทอดวิชาช่างสืบต่อกันมา จะไม่กล้าทำในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน โบสถ์ที่มีไม้ในชนบทจึงเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ แม้แต่ในเมืองก็สร้างวัดศาลาเย็น ตาบลหวัทะเล เป็นต้น ในปัจจุบันโบสถ์นิยมสร้างด้วยการก่ออิฐถือปูน เพราะแข็งแรงทนทานกว่าจึงทำให้โบสถ์ไม้มีน้อยลง ในจังหวัดนครราชสีมายังมีเหลืออยู่ไม่มากนัก เพราะข้าราชการโตมรไปตามเวลาไม่ค่อยช่างหายาก ถ้าเจ้าอาวาสและญาติโยมมองเห็นคุณค่า รักของเก่าก็จะซ่อมแซมดูแลให้อยู่ในสภาพใช้ได้เหมือนเดิม แต่ส่วนมากก็จะรื้อหรือปล่อยให้ปลวกกินหลังคารั่วอย่างน่าเสียดาย เช่น วัดประสูติ อำเภอชุมพวง (ปัจจุบันรื้อแล้ว) วัดยางกระทุง อำเภอปักธงชัยที่พอยังใช้ทำสังฆกรรมได้ ที่อยู่ในสภาพดี คือ วัดหนองศาลา อำเภอปักธงชัย วัดแก่นท้าว อำเภอสูงเนิน วัดศาลาเย็น อำเภอเมือง และวัดบ้านแจ้ง อำเภอโนนไทย

โบสถ์วัดศาลาเย็น

วัดศาลาเย็น สร้างรุ่นเดียวกับวัดศาลาทองและวัดหงษาราม ราวปี พ.ศ. 2374 พระอุโบสถเก่าสร้างเป็นโบสถ์ไม้ยังหลงเหลืออยู่ที่เดียวในเมืองโคราช โบสถ์กว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ความสูงจากพื้นดินถึงยอดจั่วประมาณ 9 เมตร หน้าต่าง 8 บาน ช่างละ 4 บานขนาดกว้าง 90 เซนติเมตร สูง 1 เมตร 20 เมตร ประตูด้านหน้าตัดแปลงให้กว้างแล้วใช้เหล็กยึดเหมือนร้านค้าแทน ประตูไม้ส่วนด้านหลังมีประตู 2 ประตู กว้างประมาณ 1 เมตร 20 ซม. สูง 2 เมตร ผนังด้านล่างก่ออิฐลัดปูนสูง 1 เมตร แล้วตีฝาเกล็ดแนวนอน 2 เมตร นอกนั้นตีฝาแนวตั้ง จั่วตีฝาเกล็ดแนวนอน หลังคามุงสังกะสีภายในเป็นเสาไม้ 8 เสา ยกพื้นโรงพระอุโบสถประมาณ 20 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบสถ์วัดหนองศาลา

เป็นวัดเก่าแก่อายุประมาณ 200 ปี ตั้งอยู่ที่บ้านหนองศาลา ตำบลเกษมทรัพย์ อำเภอปากช่อง เป็นโบสถ์ไม้เก่าแก่ที่ประกอบศาสนกิจอยู่

โบสถ์หลังนี้กว้างประมาณ 6 เมตร ยาว 12 เมตร สูง 8 เมตร หลังคามุงสังกะสี มีประตูด้านหน้า 1 ประตู ประตูด้านหลัง 2 ประตู หน้าต่างบานเล็กแคบ ข้างละ 4 บาน

พระประธานภายในโบสถ์เป็นพระพุทธรูปทองเหลืองที่มีการทูลฐานชุกชีเดิม แล้วสร้างใหม่เมื่อ พ.ศ. 2533 ข้างล่างมีพระพุทธรูปไม้ซึ่งแกะสลักด้วยไม้แล้วลงรักปิดทอง 2 องค์ จากการสอบถามนายทิม ระวังสำโรง อายุ 66 ปี ได้ความว่าเป็นพระประธานที่ตั้งอยู่บนฐานชุกชีเดิม รอบ ๆ โบสถ์มีใบเสมาเหลืออยู่ทางด้านทิศตะวันตกเพียงใบเดียว ด้านทิศใต้มีฐานศิวิลิ่งค์ตั้งอยู่ 1 ฐาน

โบสถ์หลังนี้เดิมคงมุงด้วยกระเบื้องหน้าวัว ภายหลังมาเปลี่ยนเป็นสังกะสี ซึ่งปัจจุบันมีสภาพชำรุดทรุดโทรม สังกะสีด้านหน้าหลุดหายไป 2 แผ่น ภายในโบสถ์สกปรก มีกลิ่นเหม็นขึ้นกพิราบ ทางวัดไม่ได้บูรณะทำความสะอาดเท่าที่ควร

วัดนี้มีมณฑปครอบพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ. 2528 โดยนำศิลาแลงจากบ้านโนนหินตั้ง ตำบลเกษมทรัพย์ มาทำฐานมณฑปและตกแต่งบริเวณรอบ

โบสถ์ไม้หลังนี้เป็นโบสถ์ไม้หลังเดียวที่ยังเหลืออยู่ในบริเวณนี้

โบสถ์วัดแก่นท้าว

วัดแก่นท้าวอยู่ที่บ้านแก่นท้าว ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน โบสถ์ทำด้วยไม้ทั้งหลัง ขนาด 4 เมตร ยาว 6 เมตร ยกพื้นสูง 50 เซนติเมตร เสาไม้ ด้านหน้าโบสถ์ทำเป็นชานโล่ง ก่อนเข้าประตู โบสถ์มีราวบันไดปูน หน้าต่างข้างละ 2 บาน ภายในมีพระประธานทำด้วยไม้และมีจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระพุทธประวัติ อยู่บนคอสองติดกับจั่วภายในด้านหน้าโบสถ์

วัดบ้านแฉ่ง อำเภอโนนไทย เป็นโบสถ์เก่าแก่วัดหนึ่งของอำเภอโนนไทย โบสถ์ทำด้วยไม้ทั้งหลัง กว้างประมาณ 7 เมตร ยาว 10 เมตร เสาไม้เหลี่ยม มีฝาปิดล้อมรอบหน้าต่าง 6 บาน ข้างละ 3 บาน ประตู 4 ประตู ด้านหน้า 2 ประตู ด้านหน้า 2 ประตู ด้านหลัง 2 ประตู ตัวโบสถ์สร้างติดพื้นภายในทำฐานชุกชีจากพื้นประมาณ 1 เมตร พระประธานหล่อด้วยทองเหลืองและมีพระไม้องค์เล็ก ๆ วางอยู่บนฐานประมาณ 30 กว่าองค์

1.3 โบสถ์โถง

โบสถ์โถงหรือโบสถ์โล่งเป็นโบสถ์ที่มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นคือไม่มีฝากันพบที่วัดบ้านกล้วย ตำบลดงใหญ่ อำเภอพิมาย ห่างจากนครราชสีมาประมาณ 80 กิโลเมตร ลักษณะทางสถาปัตยกรรมสร้างด้วยเสาไม้แปดเหลี่ยม ภายหลังคาเดิมมุงด้วยกระเบื้องหน้าวัว ปีปัจจุบันมุงด้วยรั้วไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระเบื้องลอนขนาดของโบสถ์ที่มีขนาด 3 ห้องยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร ด้านหลังยกฐาน ชุกชีสูงประมาณ 1 เมตร 50 เซนติเมตร มีพระประธานทำด้วยไม้ ส่วนเสมาใช้หินขนาดใหญ่วางไว้ ด้านหน้า 2 ก้อน นอกนั้นใช้หินเป็นเสมาแสดงเขต

โบสถ์โถงวัดพรหมราช ตำบลตุม อำเภอบึงกรวย อยู่ห่างจากเมืองนครราชสีมาตามเส้นทางนครราชสีมาบึงทาบบุรี 38 กิโลเมตร จากอำเภอบึงกรวยประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปตามถนนลาดยางประมาณ 3 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าวัดพรหมราชเป็นโบสถ์ขนาด 3 ห้อง เสาไม้แปดเหลี่ยมก่ออิฐยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร หลังคามุงสังกะสี ปัจจุบันไม่ได้ใช้ทำสังฆกรรมแล้ว ภายในเป็นที่ตั้งพระพุทธรูปบูชาหลายองค์ สภาพค่อนข้างทรุดโทรม มีดคลุ้ม เพราะมีต้นไม้ปกคลุมอยู่รอบ ๆ

โบสถ์โถงมีพบอีกแห่งคือ โบสถ์วัดบ้านหนองออก ตำบลจوه อําเภอ เมือง จังหวัด นครราชสีมา

1.4 โบสถ์แบบสถาปัตยกรรมประยุกต์

ก. แบบจตุรมุข

เป็นโบสถ์ที่มีมุข 4 มุข มีจั่ว 4 ด้าน ตรงกลางส่วนยอดอาจจะสร้างมณฑป ยอดแหลมหรือไม่สร้างก็ได้เช่น โบสถ์วัดศาลาทอง ตำบลในเมือง ไม่มียอดมณฑป โบสถ์วัดสระแก เป็นโบสถ์ 2 ชั้น มียอดมณฑป โบสถ์วัดใหม่อัมพวันเป็นโบสถ์ 2 ชั้น ทำด้วยกระเบื้องเซรามิก ทั้งหลังมียอดมณฑป

ข. แบบสำเภอโต้คลื่น

มีอยู่ที่เดียว คือ วัดศาลาลอย ตำบลในเมือง ออกแบบเป็นรูปลำภาโต้คลื่น ด้านหน้าหลังคาต่ำกว่าด้านหลัง ซอกฟ้าออกแบบให้อยู่ในแนวระนาบเดียวกันกับหลังคา เพราะฉะนั้น ยอดจึงไม่พุ่งสูงสู่ฟ้าเหมือนกับยอดของซอกฟ้า ทั้ง ๆ ไป ฐานเป็นฐานปัทม์ ช่วงหน้าโบสถ์จะเล็กกว่า ช่วงหลัง ประตูหน้าต่างออกแบบเป็นยอดสามเหลี่ยม วัสดุก่อสร้างได้มาจากท้องถิ่น นครราชสีมา เช่น หินลูกรัง กระเบื้องดินเผา เสาและกำแพงแก้วออกแบบใหม่เป็นเสมา ฐาน 3 แฉก กำแพงแก้วเป็นรูปเสมาวางเรียงต่อ ๆ กัน โบสถ์วัดศาลาลอยหลังนี้ได้รับรางวัลดีเด่นของสมาคมสถาปัตยกรรมแห่งประเทศไทย

ค. โบสถ์แบบโอคว่ำ

แบบโอคว่ำหรือแบบส้มโอผ่าซีกนี้เป็นการออกแบบโบสถ์ที่มีลักษณะแตกต่างจาก

โบสถ์ทั่ว ๆ ไป คือ สร้างเป็นรูปโดมต่อยอดแหลมคล้ายเจดีย์ เช่น โบสถ์วัดโพนินทาราม บ้านโนนอุดม กิ่งอำเภอมือง โบสถ์นี้มีกำแพงแก้วสี่เหลี่ยมจตุรัส ขนาด 50 x 50 เมตร และมีเสมาเช่นเดียวกับโบสถ์อื่น ๆ มีประตู 4 ประตู ซุ้มประตูและรอบ ๆ พระอุโบสถมีลายปูนปั้นที่ใช้เทคนิค แบบปั้นปูนสด

เอกราชเป็นต้นแบบให้สงฆ์ในท้องถิ่นอื่น ๆ ทำบ้างเหมือนกัน ไม่ได้อยู่ที่เมืองไทยแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายศิลปะเขมรที่สวยงาม หลังคาโบสถ์และกำแพงแก้วยังประดับด้วยตะกรันแร่สีด้าที่มีอยู่มากมายในหมู่บ้านด้วย

2. หอไตร

2.1 หอไตรวัดนกออก

หอไตรเป็นอาคารสำหรับเก็บหนังสือ เอกสารในสมัยโบราณ ซึ่งก่อสร้างด้วยรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์และแสดงภูมิปัญญา ในการรักษาเอกสารด้วยการสร้างหอไตร ในสระน้ำ หอไตรที่จะกล่าวถึงนี้เป็นหอไตรที่ยังเหลืออยู่สองวัด คือ วัดนกออกและวัดหน้าพระธาตุ อำเภอปรางค์ชัย

วัดนกออก ตำบลนกออก อำเภอปรางค์ชัย เป็นวัดเก่าแก่ที่มีสมบัติเก่าแก่คู่วัดคือ โบสถ์และหอไตรกลางน้ำ นอกจากนี้ยังมีหิ้งขี้กับเขนกออก ที่เก็บรักษาดูแลสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนบ้านที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ แม้ว่าปัจจุบันจะกลายเป็นชาวโคราชไปหมดแล้ว แต่ก็ยังรักษาวัฒนธรรมของคนมอญไว้ในบางส่วน หรือไตรวัดนกออกอยู่ห่างจากนครราชสีมาประมาณ 34 กิโลเมตร เดินทางโดยทางรถยนต์จากนครราชสีมาถึงปรางค์ชัย 30 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางและจากปรางค์ชัยถึงบ้านนกออก 4 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรัง

หอไตรหลังนี้อยู่กึ่งกลางสระน้ำของวัด ซึ่งมีน้ำใสสะอาด เป็นเรือนเก็บเอกสารของวัดมาแต่โบราณ รูปทรงของหอเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีเสา 16 ต้น โดย 4 ต้น ด้านในเป็นตัวหอที่ยกระดับสูงขึ้นสำหรับเก็บเอกสาร ส่วนรอบนอกจะเป็นระเบียงลดระดับ หลังคามุงกระเบื้องหน้าจั่วมีข้อฟ้าใบระกาแต่ชำรุดหักพังหมดแล้ว มีร่องรอยการซ่อมแซมบูรณะ ปัจจุบันเหลือแต่เสา หลังคาและพื้นหอ 2 - 3 แผ่น ส่วนพื้นระเบียงและฝาผนังไม่มีแล้ว สภาพสระตื้นเขินมีบัวขึ้นอยู่ทั่วไป

2.2 หอไตรวัดหน้าพระธาตุ

หอไตรวัดหน้าพระธาตุ (วัดตะคุ) อำเภอปรางค์ชัย เป็นวัดที่มีศิลปกรรมทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่ และสถาปัตยกรรมที่สวยงาม โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ทั้งโบสถ์และหอไตรโดยเฉพาะหอไตร นับว่าเป็นหอไตรที่สวยงาม สมบูรณ์แบบที่สุดที่มีอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา

หอไตรหลังนี้สร้างอยู่ในสระน้ำ ด้านหน้าพระธาตุ ห่างจากพระอุโบสถหลังเก่าประมาณ 50 เมตร กว้างประมาณ 12 ศอก ยาว 16 ศอก เสา 20 ต้น หลังคาแหลมมุงด้วยกระเบื้องดินเผา ชายคามีกะเบื้องเชิงชายทั้ง 2 ชั้น ไม่มีข้อฟ้า หางหงส์ จั้วล้งรักปิดกระฉากแต่เดิมมีแผ่นโลหะเป็นโป้โพธิ์ห้องลูกกระดิ่งรอบ ๆ เมื่อถูกลมพัดจะมีเสียงดัง ปัจจุบันหล่นหายไปหมดแล้ว ฝาปะกน มีช่องระบายอากาศด้านหลังและด้านข้าง ข้างละ 2 ช่อง ภายในยกระดับจากชานขึ้นไป ที่ประตูด้านในมีภาพลายรดน้ำ เขียนรูปนกอุ้มนางเข้าใจว่าเป็นเรื่องกาเกี และรูปนางธณิبيبมวยผม ฝีมือสวยงาม ผนังด้านในเขียนรูปเทวดาและนก เป็นจิตรกรรมเขียนสีลงบนไม้ฝีมือชั้นครู เทียบเท่ากับจิตรกรรมในเมืองหลวง นับว่าเป็นจิตรกรรมที่มีคุณค่าและสวยที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ศาลาโรงธรรม

ศาลาโรงธรรมเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน ศาลาโรงธรรมที่จะกล่าวถึงนี้เป็นศาลาโรงธรรมที่วัดโคกศรีชะเกะ ตำบลนกออก อำเภอปักธงชัย และศาลาโรงธรรมวัดบ้านบึง ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย

3.1 ศาลาโรงธรรมวัดโคกศรีชะเกะ

วัดโคกศรีชะเกะเป็นเก่าแก่อายุประมาณ 200 ปี มีศาสนาคารเก่าแก่ทั้งโบสถ์ ศาลาโรงธรรม กุฏิสงฆ์ และเดิมมีหอไตรกลางน้ำ ซึ่งตั้งอยู่ในสระน้ำขนาดใหญ่ของวัดด้วย จากการสัมภาษณ์พระครูภัทรธรรมมากร เจ้าอาวาสวัดบ้านางเหริน อายุ 63 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่นั่น เล่าว่าที่ตั้งของโบสถ์ ศาลาโรงธรรม และหอไตรกลางน้ำอยู่ในตำแหน่งที่เรียกว่า สามเฒ่า ตามคติโบราณ แต่ต่อมาหอไตรกลางน้ำถูกรื้อถอนไปทำศาลากลางบ้านแทน

วัดนั้นนอกจากจะมีศาสนาคารที่มีคุณค่าแล้วยังเป็นสวนธรรมชาติแบบโคราษฎ์ที่สมบูรณ์แบบด้วยเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ชื่อ พระครูจิรวัดณ์ อีสโร ได้พยายามรวบรวมพรรณไม้ไทย ทั้งไม้ดอกไม้ผล ไม้ประดับ ตลอดจนสมุนไพรชนิดต่าง ๆ มาปลูกไว้อย่างเป็นระเบียบแบบแผนสวยงาม ศาลาโรงธรรมวัดโคกศรีชะเกะ นี้ห่างจากนครราชสีมา 38 กม. เดินทางโดยรถยนต์จากนครราชสีมา ถึงปักธงชัย 30 กม. เป็นถนนลาดยาง และจากปักธงชัยถึงวัดโคกศรีชะเกะประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรัง

ปัจจุบันศาลาโรงธรรมหลังนี้ไม่ได้ใช้งานแล้ว ประชาชนชาวบ้านประสงค์จะรื้อทิ้งเนื่องจากสร้างศาลาโรงธรรมใหม่ เป็นตึก 2 ชั้น และสร้างเบียดชิดกับศาลาโรงธรรมเก่า จนกระทั่งรื้อหลังคาและเสาที่ต้นด้านทิศตะวันตกออก

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งวาดโดยช่างพื้นบ้านที่มีอายุเก่าแก่ยาวนานมาก ยังอยู่ในสภาพดีเป็นเอกกรณศิลป์ที่หาได้ที่ไหนไม่ได้แล้ว ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังรอบนอก ซึ่งวาดบนแผ่นไม้เช่นเดียวกัน โดยแผ่นไม้นี้กระเบื้องหัวเสารอบนอก ภาพที่วาดไว้จางหายไปเกือบหมดเนื่องจากถูกแดดและฝนชะล้าง

สภาพโครงสร้างทั่ว ๆ ไปยังแข็งแรง ยกเว้นหลังคาซึ่งมุงด้วยกระเบื้องหน้าวัวที่เริ่มชำรุดบ้าง เนื่องจากมีการก่อสร้างศาลาโรงธรรมหลังใหม่ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ระเบียบทางด้านทิศตะวันออกของอาคารหลังนี้อยู่ชิดกับศาลาโรงธรรมหลังเก่าที่ทั้งนี้ได้รื้อขายคาและเสาที่ต้นของโรงธรรมหลังเก่าออกไปแล้ว ทำให้รูปทรงของอาคารเสียไป ตลอดทั้งสูญเสียความสง่างามอย่างสิ้นเชิง ที่มีทางออกไปได้สองทางที่จะอนุรักษ์ศาลาโรงธรรมนี้ไว้คือ ถ้าไม่ทุบระเบียบของโรงธรรมใหม่ทิ้งแล้วสร้างขายคาของโรงธรรมเก่าให้เหมือนเดิม แล้วก็ควรที่จะชลอย้ายโรงธรรมเก่าให้ถอยห่างออกมาจากศาลาโรงธรรมใหม่ เพื่อภูมิทัศน์จะได้งดงามเหมาะสมมากขึ้น

เอกสารนี้เป็น 4 กุฏิสงฆ์ วนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1 ภูมิสงฆ์ วัดโคกศรีสะเกษ

ภูมิสงฆ์หลังนี้เป็นภูมิสงฆ์ที่ใหญ่โตกว้างขวางมาก มีอายุประมาณ 40 – 60 ปีเป็น ภูมิทรงปั้นหยา 3 หลังติดกัน มีเสา 32 ต้น ต่อมาภายหลังมีการต่อเติมด้านหลังปัจจุบันมีเสา ทั้งหมด 116 ต้น หลังคามุงด้วยกระเบื้องหน้าวัวเหนือกรอบประตูหน้า มีลวดลายแกะสลักงดงาม ส่วนบันไดทางขึ้นที่หน้ามุขจะมีม่านไม้ฉลุลวดลายงดงามเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันภูมิหลังนี้ยังใช้ประโยชน์ได้อย่างดี ในอดีตจะมีก้อนศิลาแลงปูเป็นทางเดิน ระหว่างภูมิไปศาลาโรงธรรมและโบสถ์ แต่ปัจจุบันก้อนศิลาแลงถูกรื้อนำไปกองรวมกันเป็นที่นั่งพักผ่อน

4.2 ภูมิสงฆ์วัดโพธิ์นิมิต (วัดเชียงสา)

วัดโพธิ์นิมิตหรือวัดเชียงสา อำเภอปทุมธานี ตั้งอยู่ที่บ้านเชียงสา ห่างจากเมือง นครราชสีมาไปตามเส้นทางปทุมธานี-บึงพระลานชัย ประมาณ 45 กิโลเมตร

ภูมิหลังนี้สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง มีมุขยื่นมาด้านหน้า ด้านซ้ายมือเป็นที่อยู่ของสงฆ์ ตรงกลางเป็นที่โล่ง ด้านขวามือเป็นหอฉัน ศิลปกรรมที่เด่นก็คือ ลวดลายฉลุไม้ เป็นม่านไม้ของลมเหนือกรอบประตู หน้าต่าง ยังอยู่ในสภาพดีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะลวดลายฉลุไม้ติดกับด้านบนหัวเสาของมุขด้านหน้าภูมิ ลวดลายละเอียดซับซ้อน และจัดจ้านหวัดช่องไฟได้อย่างสวยงามเป็น ประติมากรรมชิ้นเอกชิ้นหนึ่งของเมืองนครราชสีมา

4.3 ภูมิสงฆ์วัดหนองจะบก

วัดหนองจะบกหรือวัดเรไร้องหนองจะบก อยู่ใกล้กับสถานีประมงหนองจะบก ถนนมุขมนตรี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ภูมิสงฆ์วัดหนองจะบก เป็นภูมิไม้ที่สร้างมานานแล้ว แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีมุขยื่น ด้านหน้าเป็นบันไดขึ้น ด้านข้างและด้านหลังเป็นที่อยู่ของสงฆ์ ตรงกลางโล่งเป็นหอฉันศิลปกรรมที่เด่น ก็คือ มีลวดลายฉลุไม้อยู่ด้านบนคอสอง รอบ ๆ บริเวณหอฉันนี้เป็นลวดลายฉลุที่สวยงาม มีความละเอียดฝีมือประณีตมาก

5. หอระฆัง หอกลอง

ระฆังและกลองเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่พระใช้ นอกจากนี้ก็มีโปงและฆ้อง การใช้ สัญญาณแต่ละอย่างไม่เหมือนกัน เช่น ตีโปงในตอนเช้าก่อนพระบิณฑบาต ตีกลองบอกเวลาตอน กลางวันก่อนฉันเพล ตีตอนเย็นบอกเวลาย่ำค่ำ ระฆังใช้ตีบอกเวลาฉันเช้า ตีตอนเย็นบอกเวลา สอน มนต์เย็น หรือตีระฆังบอกเหตุการณ์ ส่วนฆ้องจะใช้ตีบอกข่าว ตีเอาฤกษ์เอาชัยเป็นต้น ดังนั้นตาม วัดจึงนิยม สร้างหอระฆัง หอกลอง เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของวัด โครงสร้างทาง สถาปัตยกรรมแต่เดิมใช้ไม้สร้างเป็นหอสูง เสาทำด้วยไม้กลมบ้างเหลี่ยมบ้าง จั่วแหลม มีหน้าบันหลัง คามุงกระเบื้อง สังกะสี ขวอนทั้งกลอง และระฆัง ต่อมาได้คิดประดิษฐ์สร้างเป็น 2 ชั้นบ้าง 3 ชั้น บ้าง โดยชั้นบนสุดจะแขวนระฆัง ชั้นกลางแขวนหรือตั้งกลอง ชั้นล่างติดพื้นบางวัดจะแขวนโปงทั้งนี้ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อให้เสียงก้องกังวานและได้ยินไกล ๆ ปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นการสร้างด้วยปูน ทำเป็นจตุรมุข มีข้อ
ฟ้า ไบระกา และมีลวดลายประดับตามฐาน เสา หน้าบัน หอระฆัง หอกกลางที่ควรวกแล้วถึง เช่น หอ
ระฆัง วัดเดิม อำเภอพิมาย หอระฆัง หอกกลางวัดพระเพลิง อำเภอปักธงชัย หอระฆัง หอกกลางวัดโนน
เมือง อำเภอขามสะแกแสง หอระฆังหอกกลางวัดตะคุ อำเภอปักธงชัย หอระฆัง หอกกลางวัดพายัพ
อำเภอเมือง หอระฆัง หอกกลางวัดโพนันทาราม อำเภอชุมพวง

5.3.2 สิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถาน

1. ปราสาทหินพิมาย

ภายในบริเวณเมืองพิมายมีโบราณสถานที่สวยงามและสวยงามมากอยู่กลางเมือง คือ
ปราสาทหินพิมาย ในบรรดาปราสาทหินที่มีอยู่ในประเทศไทย ปราสาทหินพิมายนับเป็นปราสาทหิน
ของขอมที่สำคัญที่สุดและใหญ่โตที่สุด มีกำแพงสี่เหลี่ยมล้อมรอบ สร้างด้วยหินทรายสีแดง มีประตูทั้ง
4 ทิศ ประตูใหญ่ที่สุดอยู่ทางทิศใต้ ตรงกับประตูเมืองที่หันหน้าไปสู่เมืองหลวงของประเทศกัมพูชา
ตัวปราสาทประกอบด้วยองค์ปราสาทประธาน หรือปราสาทหินหลังกลาง ซึ่งสร้างด้วยหินทรายขาวทั้ง
องค์ หันหน้าไปทางทิศใต้ ภายนอกที่หน้าบันและทับหลังสลักภาพเล่าเรื่องราวเกียรติภายในอาคาร
ประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรก มีร่องน้ำมนต์ที่มุมห้องด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีมณฑปอยู่
ด้านหน้า หน้ามณฑปมีปราสาทอีกสององค์คือ ปราสาทพรหมทัต และปราสาทหินแดง หลังปราสาทหินแดง
เป็นหอสมุดหรือหอพราหมณ์ อาคารเหล่านี้มีระเบียงคดล้อมรอบ นอกระเบียงคดออกไปเป็นลาน
กว้าง มีสระน้ำ 4 สระ 4 มุม ที่ปราสาทหินแห่งนี้มีรูปภาพที่สำคัญ 3 รูป คือ รูปท้าวพรหมทัตรูปนาง
อรพิม (หรือนางอรพิมพิ) ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านพิมาย (เรื่องปาจิตตี อรพิม) และนางลาวกักับภาพ
จำหลักเรื่องชาดกบ้าง รามเกียรติ์บ้างหรือเกี่ยวกับลัทธิศาสนาพราหมณ์บ้าง

ปราสาทหินพิมายเป็นพุทธสถานในลัทธิมหายาน สร้างขึ้นราวปลายศตวรรษที่ 16
โดยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 กษัตริย์ขอม และต่อมาได้ต่อเติมอีกครั้งในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 คือใน
ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 18 ปราสาทหินพิมายสร้างก่อนปราสาทหินนครวัดในประเทศกัมพูชาเล็กน้อย
เป็นศาสนสถานที่ยิ่งงามมาก ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม และประติมากรรม ปราสาทหินแห่งนี้ได้รับการ
บูรณะมา 2 ครั้งแล้ว ครั้งแรกกรมหมื่นเทพพิพิธซ่อมในสมัยอยุธยาตอนปลาย และครั้งที่ 2 กรมศิลป
ากรได้ดำเนินการซ่อมแซมบูรณะเมื่อปี พ.ศ. 2497 โดยหม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์ เป็นผู้อำนวยการ
ซ่อมร่วมกับนายเบอร์นาร์ด ฟิลลิป โกรซลิเย ผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศส ตามวิธีการซ่อมแบบบอห์นสไตน์
ชิล

ภายในเมืองพิมายมีสระน้ำปรากฏอยู่ 33 สระ คือ สระแก้ว สระพลุ่งและสระขวัญ
นอกจากนี้ยังมีสระใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออก นอกกำแพงเมืองอีกสระหนึ่ง คือ สระเพลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีศิลาจารึกบางแห่งเรียกเมืองพิมายนี้ว่า วิมาย หรือ วิมายะปุระ โดยเฉพาะศิลาจารึกสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 (พ.ศ. 1159 – 1172) เรียกว่า รัมปุระ ซึ่งใกล้เคียงกันชื่อที่เรียกเพี้ยนเพื่อให้ตรงกับนิทานพื้นบ้านว่า เมืองที่มานั่นเอง

ปราสาทหินแดง เป็นปราสาทองค์หนึ่งในปราสาทหินพิมาย ก่อด้วยหินทรายสีแดงมีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม ขนาดกว้าง 11.40 เมตร สูงจากระดับพื้นดินประมาณ 15 เมตร ประตูเข้าต่อเป็นมุขยื่นออกมาทั้งสองด้าน ด้านหลังก่อเป็นซาลาเชื่อมกับหอพราหมณ์ เมื่อทางการขุดแต่งบูรณะได้พบศิลาบางก้อนที่ใช้ก่อขึ้นในภายหลัง คือสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ภายในองค์ปราสาทคงใช้เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพอย่างหนึ่ง

ด้านหลังปราสาทหินแดงมีอาคารน้อยหลังตั้งอยู่บนฐานรูปสี่เหลี่ยมสร้างด้วยหินทรายสีแดง เข้าใจว่าคงเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพ เมื่อกรมศิลปากรได้ขุดแต่งในปี พ.ศ. 2497 ได้พบวลีคำสั่งขนาดย่อมสลักด้วยศิลา 2 ชั้น ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมายจึงสันนิษฐานว่าใช้เป็นที่ประกอบพิธีการทางศาสนาพราหมณ์ลัทธิไศวนิกาย (ลัทธิที่นับถือพระอิศวรเป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าองค์อื่น ๆ)

ปราสาทพรหมทัต เป็นปราสาทองค์หนึ่งในปราสาทหินพิมาย ตั้งในแนวเดียวกันปราสาทหินแดงมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม กว้าง 11.50 เมตร สูงจากระดับพื้นดินประมาณ 15 เมตร ประตูเข้าต่อเป็นมุขยื่นออกมาทั้งสองด้าน ด้านหลังก่อเป็นซาลาเชื่อมกับหอพราหมณ์ เมื่อทางการขุดแต่งบูรณะได้พบศิลาบางก้อนที่ใช้ก่อขึ้นในภายหลัง คือ สมัยพระเจ้าวรมันที่ 7 ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ภายในองค์ปราสาทคงใช้เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพอย่างหนึ่ง

ด้านหลังปราสาทหินแดงที่มีอาคารน้อยหลังหนึ่งตั้งอยู่บนฐานรูปสี่เหลี่ยมสร้างด้วยหินทรายสีแดง เข้าใจว่าคงเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพ เมื่อกรมศิลปากรได้ขุดแต่งในปี พ.ศ. 2497 ได้พบวลีคำสั่งขนาดย่อมสลักด้วยศิลา 2 ชั้น ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมายจึงสันนิษฐานว่าใช้เป็นที่ประกอบพิธีการทางศาสนาพราหมณ์ลัทธิไศวนิกาย (ลัทธิที่นับถือพระอิศวรเป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าองค์อื่น ๆ)

ปราสาทพรหมทัต เป็นปราสาทองค์หนึ่งในปราสาทหินพิมาย ตั้งอยู่ในแนวเดียวกันปราสาทหินแดงมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม กว้าง 14.50 เมตร สูงจากพื้นดินประมาณ 11 เมตร มีประตูทางเข้าทางเข้าทั้ง 4 ทิศ เชื่อกันว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มหาราชองค์สุดท้ายแห่งอาณาจักรขอมได้ทรงสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1434 – 1763 พระองค์ได้ทรงบูรณะปราสาทหินพิมาย เพราะเหตุว่าบรรดาบรรพบุรุษของพระองค์ได้เคยประทับอยู่ในถิ่นฐานแบบนี้ ได้มีการค้นพบประติมากรรมศิลาซึ่งเชื่อกันว่าเป็นรูปประติมากรรมฉลองพระองค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กำลังประทับนั่งขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ประนมอยู่เหนือพระอุระ (ปัจจุบันได้หักหายไปแล้ว) อยู่ในปราสาทพรหมทัตประติมากรรมดังกล่าวนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่าว ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย ประติมากรรมนี้ชาวพื้นเมืองเชื่อกันว่าเป็นรูปปั้นของท้าวพรหมทัตตามนามพระเจ้าแผ่นดินในตำนานนิยายพื้นเมืองพิมาย ดังนั้น ปรากฏนี้จึงเรียกชื่อตามนามท้าวพรหมทัต บนทับหลังของประตูทางเข้าด้านทิศใต้ของปราสาทพรหมทัตมีภาพสลักพระพุทธรูปทรงเครื่องประทับยืนเป็นแถว มีบริวารประกอบถึงจะเห็นชัดว่ายังไม่เสร็จก็ดูออกว่าเป็นศิลปะแบบบายอน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7

ปราสาทหินพนมวัน

ปราสาทหินพนมวัน อยู่ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาไปตามถนนสายนครราชสีมาขอนแก่นประมาณ 15 กิโลเมตร มีทางเข้าได้ 2 ทาง คือ ทางไปบ้านบุ เลยจอหอประมาณ 2 กิโลเมตรข้ามทางรถไฟจะมีทางแยกขวามือ ผ่านวัดโคกตลาด ผ่านโรงเรียนบ้านบุไปจนถึงบ้านมะค่างลองตอมเลี้ยวขวามือจะไปถึงวัดพนมวัน อีกทางหนึ่งเข้าทางบ้านแสนเมือง โดยเลี้ยวขวาตรงสี่แยกผ่านบ้านแสนเมือง บ้านมะค่าง จนถึงวัดพนมวัน

ปราสาทหินวัดพนมวันสร้างราวศตวรรษที่ 17 ทราบจากหลักฐานจารึกของพระเจ้าชัยวรมันที่ 6 ที่กรอบประตูด้านใต้ของปราสาทเป็นตัวหนังสือและภาษาขอมความว่า เมื่อ พ.ศ. 1625 พระเจ้าชัยวรมันที่ 6 รับสั่งให้กรมเด็จพระอัญญาธิบดีศรีวิกรมะ ดูแลรักษาเทวศรมนี้พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่พิธีกรรมหลายคน แสดงให้เห็นว่าปราสาทหินวัดพนมวันได้สร้างก่อน พ.ศ. 1625

องค์ประกอบของโบราณสถาน ประกอบด้วยกลุ่มปราสาทประธาน ได้แก่ ระเบียงคดสร้างด้วยศิลาแลง หินทราย และอิฐ มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสล้อมรอบ ปราสาทประธาน และมณฑปไว้ภายในที่ระเบียงคดทั้งสี่ด้าน มีซุ้มประตูด้านละ 1 แห่ง ตั้งอยู่กึ่งกลางของระเบียงคด และที่มุมระเบียงคดมีอาคารประจำทุกมุม ส่วนทางเข้ามณฑปของปราสาทประธาน เข้าได้ด้านเดียวคือ ด้านทิศตะวันออก

มณฑปสร้างด้วยศิลาแลงและหินทราย เป็นอาคารทรงตรีมุข หลังคาทำเป็นชั้นซ้อนลด 2 ชั้น สร้างด้วยหินทราย ด้านทิศตะวันตกของมณฑปมีห้องฉนวนเชื่อมกับปราสาทประธานและที่ตัวมณฑปมีการเจาะช่องหน้าต่าง ประดับลูกกรงลูกมะหวด ห้องฉนวนนี้มีพระพุทธรูปประทับยืนประดิษฐานอยู่ด้วย สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18

ปราสาทประธาน เป็นอาคารทรงจตุรมุข สร้างด้วยหินทรายขาวและสีแดง ศิลาแลงอยู่ด้านหลังของมณฑป มีบันไดขึ้นลง 33 ทาง คือ ทิศตะวันตก ทิศเหนือ และใต้ ด้านทิศเหนือมีทับหลังจำหลัก ภาพหน้ากาลคอดยท่อนพวงมาลัย มีรูปบุคคลชื่ออยู่ด้านบน ที่เสากะเป็นลายก้ำมปูเสาด้านทิศใต้แกะสลักลวดลายก้านต้อดอก ศิลปะเขมรแบบบาปวน พุทธศตวรรษที่ 16 - 17

นอกจากนี้ยังพบปราศรัยน้อยประดิษฐานพระบาทตะแดง ซากอาคารก่ออิฐ เนินอรพิมพ์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของกลุ่มปราสาทประธานและบารายสระเพลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.3 สิ่งก่อสร้างที่เป็นที่อยู่อาศัย

ลักษณะของสถาปัตยกรรมที่เป็นสิ่งก่อสร้างสำหรับที่อยู่อาศัยของชาวนครราชสีมา มีลักษณะเด่นคือความเรียบง่าย อาจะยกเป็นเรือน 2 ระดับ หรือ 3 ระดับ แล้วแต่ฐานะทางเศรษฐกิจสถาปัตยกรรมที่เป็นที่อยู่อาศัย ตั้งแต่อดีตพอจะจำแนกได้ ดังนี้

1. ดึกดิน

ในอดีตดึกดินจะเป็นที่อยู่อาศัยของคหบดี ชุนนาง ซึ่งพบเห็นโดยทั่วไปในเมืองโคราช ปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) ยังมีดึกดินอยู่ที่บ้านเลขที่ 130 ถนนมหาไถย อำเภอเมือง หนึ่งหลังและบริเวณหลังดึกแถวหน้าตลาดเทศบาล 2 หลัง

โครงสร้างของดึกดินเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชั้นเดียว เป็นดินเหนียวผสมกับแกลบและฟางข้าว เป็นก้อน ขนาดความยาวประมาณ 38 เซนติเมตร กว้างประมาณ 20 เซนติเมตร หนาประมาณ 1.5 ซม. วางก้อนดินซ้อน ๆ กันเป็นผนังตึก หลังคาตั้งเดิมไม่ทราบมุงด้วยอะไรแต่สภาพที่เห็นในปัจจุบันมุงด้วยสังกะสี ตัวยึดแบ่งเป็นสองตอน คือ ชั้นนอกชั้นใน ชั้นนอกมีประตูซึ่งใช้ไม้กระดานเป็นแผ่น ๆ กั้นไว้ สามารถยกเข้าและถอดออกได้ ประตูชั้นใน เป็นบานประตูเปิดส่วนชั้นในใช้เป็นห้องนอน

2. ดึกทรงยุโรปร่วมสมัย

การก่อสร้างที่อยู่อาศัยแบบดึกทรงยุโรปร่วมสมัยในเมืองนครราชสีมา มีตึกเก่าแก่ที่สุดอยู่สองแห่ง คือ ดึกที่ขึ้นป้ายวาจ้านเพงจิวจิง และดึกที่มีมุขที่สี่แยกสวนหมาก ซึ่งดึกที่สี่แยกสวนหมากจะเป็นดึกที่มองเห็นเด่นชัด มีความสง่างามสมอายุ คาดว่าดึกหลังนี้สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2466 รูปทรงสถาปัตยกรรมเป็นแบบยุโรปที่ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมตะวันตกและสถาปัตยกรรมไทย เป็นที่อยู่อาศัยและทำการค้าของคนจีนในเมืองโคราช

3. เรือนไทยโคราช

บ้านเรือนของชาวโคราชนครราชสีมาโดยทั่วไปมักเป็นเรือนที่ปลูกสร้างอย่างเรียบง่าย อาจะยกเป็นเรือน 2 ระดับ หรือ 3 ระดับ ถ้าเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจึงจะมีรายละเอียดของงานช่างฝีมือ เช่น ฝาบ้าน ลวดลายแกะสลัก เป็นต้น เรือนไทยโคราชหลังที่สมบูรณ์ที่สุดในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา คือ บ้านเลขที่ 239 หมู่ 1 บ้านกองพระทราย ถนนมุขมนตรี ซอย 16 ของนางเฉลียว บรรจงปรุ ได้ถูกรื้อไปเมื่อเดือน พฤษภาคม 2536 เพราะความเก่าแก่ (ประมาณ 96 ปี) รูปแบบของเรือนเป็นแฝดหรือเรือนนอน และเรือนหอ มีโรงกลาง ซึ่งต่ำลงมาอีกระดับหนึ่งเป็นตัวเชื่อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือนทั้งสองหลัง ต่อจากโรงกลางเป็นชานสำหรับพาดบันไดขึ้นลง มีครัวไฟ และเรือนน้ำแยกต่างหาก จากเรือนใหญ่ โดยมีชานเป็นตัวเชื่อมระหว่างเรือนใหญ่และครัวไฟ รายละเอียดของงานศิลปกรรมมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นบานประตู เรือนนอน ฝากระเบื้องดำ ฝาเกล็ด หน้าจั่วและที่ลำค้ำญการประกอบตัวเรือนโดยใช้การบาก การเจาะ การขี้ลิม โดยไม่ต้องใช้ตะปู หรือขันนอต อันเป็นภูมิปัญญาของงานสถาปัตยกรรมของงานสถาปัตยกรรมประเภทที่อยู่อาศัยของบรรพชน

เรือนไทยโคราชที่สมบูรณ์อีกหลังหนึ่งคือ ภูมิน้อยที่วัดบูรพ์ ซึ่งนอกจากจะมีโครงสร้างของสถาปัตยกรรมดังกล่าวแล้วในเรือนครัว ยังมีเตาเชิงกราน ซึ่งหาได้ที่ไหนอีกไม่ได้แล้วเจ้าอาวาสคือพระครูปริยัติบูรพาภร (มหาอำนาจ กนโก) ได้ดูแลรักษาไว้เป็นอย่างดี

เรือนไทยโคราชในวัดอีกหลังหนึ่งคือ เรือนไทยที่วัดโคกพรม ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เป็นเรือนไทยที่พระครูโสภณปัญญาภรณ์ เจ้าคณะอำเภออนุรักษ์ไว้

เรือนไทยโคราชที่บ้านเกาะ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง เจ้าคณะอำเภออนุรักษ์ไว้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวโคราชอย่างชัดเจน นางปิ่น จินมะเริง อายุ 63 ปี ยังคงอาศัยอยู่ในเรือนไทยโคราชที่ฝาเป็นฝากระเบื้องดำ บันไดเป็นบันไดที่แม่บันไดกลมพาดขึ้นลง

4. ยุ่งข้าว

เป็นสิ่งก่อสร้างอย่างหนึ่งที่สำคัญประจำบ้าน เพราะเป็นที่เก็บข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทยทุกคน หลังจากทำนาแล้วชาวนาจะเก็บเกี่ยวข้าว นวดข้าว เอาแต่เฉพาะข้าวเปลือกมาเก็บไว้ในยุ้ง ซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ยุ้งข้าว เล้าข้าว เรียงข้าว หลองข้าว ฯลฯ แต่ชาวโคราชเรียกว่า ยุ้งข้าว จะมีประจำทุกครัวเรือนในชนบท แม้แต่ในเมืองสมัยก่อนก็มียุ้งข้าว เช่นเดียวกัน เช่นเดียวกัน เช่นที่บ้านขุนบรรเลง ปัจจุบันเป็นที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกรียงศักดิ์ วัฒนศักดิ์ ร้านน้ำพริกแม่สำเนียง ยังเก็บรักษายุ้งข้าวไว้เป็นอย่างดี

ยุ้งข้าวมีความสำคัญที่บ่งบอกถึงชาวโคราชแต่ดั้งเดิมว่า เป็นสิ่งมงคลกรรมที่ยึดการทำนาเป็นอาชีพหลัก นอกจากนั้น ยังบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ ของดินฟ้าอากาศว่ามีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด บอกฐานะของสังคมว่ามีผู้มีกินระดับไหน ภูมิปัญญาเป็นอย่างไร จึงสามารถนำเอาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีเทคนิควิธีในการก่อสร้างอย่างไรจึงจะสามารถรับน้ำหนักได้มาก ป้องกันเชื้อรา แมลง มด หนู ที่จะมากินข้าวในยุ้งได้

ยุ้งข้าวมีหลายขนาด ถ้าเป็นครอบครัวเล็ก ๆ เพิ่มแยกจากพ่อแม่ก็จะทำเสวียนหรือกระสานด้วยไม้ไผ่ทรงกลม สูงพอท่วมหัวหรือประมาณ 2 เมตร มีประตูทางเข้าสูงจากพื้นประมาณ 1.20 เมตร ไม่มีหลังคาคลุมจึงต้องเอาไว้ใต้ถุนบ้าน ภายในชั้นด้วยซี่หวีหรือซี่ควายป้องกันไม่ให้ข้าวรั่วไหลออกมา เมื่อมีที่อยู่กินเป็นหลักแหล่งดีแล้วจึงสร้างยุ้งข้าวแยกเป็นหลักต่างหาก มีขนาดใหญ่ขึ้น เสว คานหรือ รอด ตง ต้องทำให้แข็งแรงด้วยไม้หนา ฝาอาจจะทำด้วยไม้ไผ่ขัดและไม้ตะคู้ ซึ่งเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีลักษณะเหมือนกับต้นอ้อตัดเป็นท่อน ๆ แล้วนำมาสานขัดกันยาด้วยซี่วัวซี่ควายทำเป็นฝา หรือใช้ไม้ กระจาดทำเป็นฝาก็ได้ รูปทรงมีหลังคาเป็นจั่วแหลมได้ถุนสูงจากพื้นดินประมาณ 1 - 1.50 เมตร ติ ฝาครอบทั้ง 4 ด้าน สูงจนถึงซื่อ ด้านหน้าหรือด้านฝาหุ้มกลอง ทำประตู ทางเข้า 1.50 เมตร ติฝา ครอบทั้ง 4 ด้าน สูงจนถึงซื่อ ด้านหน้าหรือด้านฝาหุ้มกลองทำประตู ทางเข้าโดยใช้ไม้กระจาดปิดเป็น แผ่น ๆ ถ้าฟ้าฝนดีได้ข้าวมากอาจจะใช้ไม้กระจาดปิดถึง 15 แผ่นก็มีการชันใช้ซี่วัวหรือซี่ควายชันทั้ง ภายใน ภายนอก ถ้าเป็นฝากระจาดไม่ต้องชันภายนอกก็ได้ เพราะฝาไม้สนิทไม่มีช่องโหว่ให้ข้าวไหล ออกมา

การสร้างยุ้งข้าว มักจะสร้างไว้दानหน้าบ้าน หรือข้างบ้าน สร้างแยกเดี่ยวเป็นคู่หรือ เป็นกลุ่มเป็นหมู่ก็มี



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

5.4.1 สภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่ตั้งโครงการ

จากการวิเคราะห์สภาพทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ และการสอบถามผู้สูงอายุที่อยู่ในบริเวณเจ้าหน้าที่เรือนจำแล้วนั้นพบว่า โดยทั่วไปแล้วบริเวณนี้ไม่มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมด้านใดที่ร้ายแรง เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีสภาพความเป็นอยู่ไม่พลุกพล่านแออัด และสภาพการจราจรก็ไม่คับคั่งติดขัด เนื่องจากไม่ใช้ถนนเส้นหลักของตัวเมือง (ได้แก่ถนนจอมพล ซึ่งเป็นถนนเส้นกลางมาจากอนุสาวรีย์ ผ่านศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ที่การจราจรหนาแน่นกว่า) ทำให้ประสบปัญหาไม่มาก แต่ก็ยังพบบ้างในบางเรื่อง ซึ่งบริเวณที่ตั้งโครงการนี้มีสภาพของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมดังนี้

1. ปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง

ความหมายของมลพิษทางอากาศ

โดยทั่วไปอากาศบริสุทธิ์ประกอบด้วย ไนโตรเจน 78.09% ออกซิเจน 20.94% ไบโอบริมาตอร์ ก๊าซอาร์กอน คาร์บอนไดออกไซด์ ซีเลียม คิริบตอน ซีนอน เป็นองค์ประกอบของอากาศอีกประมาณ 0.97% นอกจากก๊าซต่างๆแล้วในบรรยากาศยังมีฝุ่นละอองอีกหลายต่อหลายขนาดและมีไอน้ำประมาณ 1-3% เมื่อเกิดมีสิ่งแปลกปลอม และ/หรือ องค์ประกอบของอากาศส่วนใดส่วนหนึ่งในระดับที่ผิดปกติจนมีผลทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง ก็อาจกล่าวได้ว่าอากาศนั้นไม่บริสุทธิ์อีกต่อไป สิ่งแปลกปลอมนั้นได้แก่ ตะกั่ว ทินเนอร์ ฝุ่นละออง เป็นต้น และองค์ประกอบของอากาศอันได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นต้น สิ่งแปลกปลอมและองค์ประกอบนี้จัดว่าเป็นมลพิษ (Air pollutants) และเรียกอากาศไม่บริสุทธิ์นั้นว่า มลพิษทางอากาศ (Air pollution)

ประเภทของมลพิษทางอากาศ มี 2 ประเภท คือ

1. อนุภาคมลสาร
2. ก๊าซและไอ

1. อนุภาคมลสาร ได้แก่มลพิษทางอากาศซึ่งอยู่ในสภาพของแข็งหรือของเหลว ยกเว้นไอน้ำ มีขนาดตั้งแต่ $0 \cdot$ ไมครอน จนถึง 200 ไมครอน

1.1 ของแข็ง อาจแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ฝุ่น ละอองและควัน

-ฝุ่น เป็นสารอินทรีย์ หรืออนินทรีย์ ได้แก่ฝุ่นที่เกิดจากการอุตสาหกรรม

หรือโดยธรรมชาติ ฝุ่นเหล่านี้อาจมีขนาดใหญ่ ซึ่งมองเห็นได้จนถึงขนาดเล็กซึ่งต้องใช้เอกซเรย์หรือโดยธรรมชาติ ฝุ่นเหล่านี้มีจำนวนมาก ซึ่งมองเห็นได้จนถึงขนาดเล็กซึ่งต้องใช้ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล้องจุลทรรศน์ส่องดู ฟุ้งที่เกิดจากธรรมชาติได้แก่ เกสรดอกไม้ ดินและสปอร์ต้นไม้ เป็นต้น อนุภาค ลากรมีขนาดใหญ่ จนกระทั่งเล็กกว่า 10 ไมครอน โดยทั่วไปถ้าอนุภาคเล็กกว่า 5 ไมครอนแล้วจะ สามารถลอยได้ โดยความสามารถในการอยู่ในอากาศ ก็ขึ้นอยู่กับขนาดและความหนาแน่นของ ฟุ้งนั้นด้วย

-ละออง เกิดจากการเผาเชื้อเพลิง การกลั่นตัว หรือปฏิกิริยาเคมี เช่น ตะกั่ว ได้รับความร้อนทำให้เกิดไอระเหย ซึ่งกลั่นตัวเป็นละอองของแข็งในบรรยากาศ มี ขนาดตั้งแต่ 1-0.0001 ไมครอน

-ควัน เกิดจากการสันดาป เช่น การเผาไหม้ ถ่าน ถ่านหิน หรือ โปยาสูบ มีขนาดเล็กกว่า 0.5 ไมครอน

1.2 ของเหลว ได้แก่หมอกต่าง ๆ เช่น ในการทำให้เกิดกรดหรือต่าง รั้นจนกลายเป็นไอ เมื่อปล่อยทิ้งไว้ ไอเหล่านี้จะกลายเป็นหมอกขึ้น มีขนาดตั้งแต่ 0.1-25 ไมครอน

2. ก๊าซและไอ ได้แก่มลพิษในอากาศซึ่งอยู่ในสภาพก๊าซและไอ เมื่อมี ปริมาณมลพิษในบรรยากาศเช่นคาร์บอนไดออกไซด์มากเกินไป ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์เรือน กระจก (Green house effect)

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าประเภทของมลพิษทางอากาศที่เกิดกับที่ ตั้งโครงการน่าจะเป็นจำพวกฟุ้งที่เกิดจากธรรมชาติ จากดินลูกรัง ละอองที่เกิดจากการเผาไหม้ เชื้อเพลิง และควันที่เกิดจากการทำอาหาร หรือเผาขยะ ซึ่งมีปริมาณไม่มาก เนื่องจากบริเวณที่ ตั้งโครงการอยู่ในบริเวณที่สภาพการจราจรไม่คับคั่ง

2. ปัญหามลภาวะทางเสียง

อันตรายของเสียงต่อมนุษย์

เสียงเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์จำเป็นต้องใช้เสียง เพื่อการติดต่อสื่อสาร ความเข้าใจ และความบันเทิง แต่เสียงจากก่อให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ได้ ถ้าเสียงนั้นดังเกินไป สามารถแบ่งอันตรายที่เกิดจากเสียงได้เป็น 2 ประการ คือ

1. อันตรายต่อการได้ยิน

2. อันตรายต่อสุขภาพทั่วไปและด้านจิตใจ

1. อันตรายต่อการได้ยิน ความไวของหู มีความไวมากที่สุดต่อความถี่ ระหว่าง 3,000-4,000 Hz แต่ก็ฟังได้ในช่วงความถี่ 30-16,000 Hz เสียงดังที่คนสามารถฟังได้ ยืนคือ 0-120 dB ถ้ามากเกินไปแล้วจะเป็นอันตรายแก่หู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสียงที่ดังมากเกินไปมีผลเสียต่อระบบการได้ยิน 2 กรณี คือ ผลเสียชั่วคราวและผลเสียถาวร ถ้าเป็นกรณีผลเสียชั่วคราวการได้ยินก็สามารถคืนดีได้ในไม่นานนัก แต่ถ้าเป็นกรณีผลเสียถาวรก็ไม่สามารถคืนดีได้

2. อันตรายต่อสุขภาพทั่วไปและทางด้านจิตใจ นอกจากอันตรายต่อการได้ยินแล้วยังรบกวนต่อสภาพปกติของร่างกายและจิตใจอีกด้วย เช่นการรบกวนต่อการนอนหลับทำให้สุขภาพทรุดโทรม เสียงรบกวนยังก่อความรำคาญหงุดหงิดไม่สบายใจซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจและการทำงาน ซึ่งมีผลมากน้อยขึ้นอยู่กับ สภาพความคิด ลักษณะงาน และลักษณะของเสียง แหล่งกำเนิดเสียงที่ทำให้เกิดมลพิษได้นั้น เป็นแหล่งกำเนิดเสียงที่มนุษย์ทำขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

ก. ประเภทไม่เคลื่อนที่ ได้แก่เสียงที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ
 ข. ประเภทเคลื่อนที่ ได้แก่ เครื่องบิน รถยนต์ รถบรรทุก รถจักรยานยนต์ รถสามล้อเครื่อง

สำหรับสภาพปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพของบริเวณที่ตั้งโครงการนี้ ไม่รุนแรงนัก โดยอยู่ในประเภทที่มีอันตรายต่อสุขภาพกายและจิตใจ คือก่อให้เกิดความรำคาญ ไม่ได้ทำอันตรายต่อหูโดยตรง คือเป็นเสียงที่เกิดจากรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถบัสดประจำทางสายราชสีมา-โชคชัย ซึ่งมีการวิ่งในช่วงกลางวัน

3 ปัญหาสัตว์กัดแทะและสัตว์พาหะนำโรค

จากการสอบถามชาวบ้านในละแวกนั้น พบว่าปัญหาในเรื่องของสัตว์กัดแทะอยู่ในระดับปกติไม่ได้มากมายนัก แต่ในเรื่องของ ยุงและแมลงวันนั้น พบปัญหาคือ บริเวณดังกล่าวอยู่ใกล้แหล่งน้ำทำนบมียุงมาก ส่วนแมลงวันนั้น เนื่องจากมีการปลุกมะม่วงทำให้มีแมลงวันมากในบางช่วงเวลาเท่านั้น นอกเหนือจากนี้ก็ถือว่ามีความปลอดภัย

4 ปัญหาความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรม

พื้นที่บริเวณนี้ไม่พบว่ามีปัญหาอาชญากรรม โดยสอบถามจากชาวบ้านและการสังเกตจากบ้านแต่ละบ้านเป็นรั้วต้นไม้ หรือรั้วไม้ไผ่ ไม้ลวก แสดงให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่สงบและปราศจากอาชญากรรม

5 ปัญหาน้ำประปา

เนื่องจากที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ในบริเวณเขตเทศบาลเมือง จึงมีระบบสาธารณูปโภคที่ครบถ้วน ดังนั้นในเรื่องของการอุปโภคบริโภคน้ำประปาจึงไม่มีปัญหา นอกจากนี้ในช่วงหน้าแล้งที่มีน้ำในอ่างเก็บน้ำน้อยก็อาจจะมีการขาดแคลนบ้าง แต่ไม่รุนแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6 ปัญหาน้ำท่วม

เนื่องจากที่ตั้งโครงการตั้งอยู่ในเขตที่ราบทางเหนือ มีความสูง 180 เมตร จากระดับน้ำทะเล ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ของจังหวัดนครราชสีมา เท่ากับ 1,070.5 มิลลิเมตร ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยอยู่ที่ 1,458.9 มิลลิเมตร แสดงให้เห็นว่าเป็น จังหวัดที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ดังนั้น จึงไม่ค่อยประสบปัญหาน้ำท่วม เพราะอยู่ในพื้นที่ราบสูงด้วย โดยเฉพาะที่ตั้งโครงการอยู่ในเมือง ซึ่งไม่การถมนน ทำให้เกิดน้ำท่วมจำนวนน้อยครั้ง โดยถ้ามีการท่วม น้ำจะถูกระบายออกทางสระที่ขุดอยู่ในที่ดิน แล้วจึงระบายออกไปยังคูเมือง โดยกิน เวลา 1-2 วัน และท่วมประมาณ 0.20-0.30 เมตร

7 ปัญหามลพิษทางน้ำและการบำบัดน้ำเสีย

บริเวณที่ตั้งโครงการมีสระน้ำที่ขุดขึ้น มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด และทำการเกษตร ทำให้เกิดมลพิษของน้ำขึ้น เนื่องจากเชื้อแบคทีเรียที่ปนเปื้อนมากับสัตว์ และเกิดเกลือแร่ เข้ามาเจือปนในน้ำมากขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบเรื่องน้ำกร่อย ความกระด้างของน้ำเพิ่มขึ้น และ น้ำขุ่นขึ้น

ส่วนบริเวณคูเมืองนั้น ได้มีโครงการเมืองคุณย่านำอยู่ ซึ่งการบำบัดน้ำ ภายในคูเมืองก็อยู่ในแผนงานหนึ่งของโครงการ โดยมีการจัดสร้างโรงบำบัดน้ำเสียของคูเมืองโดยเฉพาะ 2 แห่ง อีกทั้งยังมีการใช้กังหันช่วยเพิ่มออกซิเจนในน้ำอีกด้วย โดยอาคารภายในตัว เมืองไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียลงคูเมือง และมีการรณรงค์การรักษาความสะอาด ของคูเมืองซึ่งสภาพน้ำก็อยู่ในสภาพดีพอสมควร มีชาวบ้านมาจับปลาตามคูเมือง

การบำบัดน้ำเสียของบริเวณที่ตั้งโครงการนั้น มีระบบท่อน้ำทิ้งสาธารณะ ของเทศบาลเมืองนครราชสีมาเพื่อไปบำบัดในสวนกลาง

8. ปัญหาขยะและสาธารณสุขภายในอาคาร

ปัจจุบัน ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านพักเจ้าหน้าที่เรือนจำ จะนำขยะไปทิ้งรวมกันใน ส่วนทิ้งขยะของเรือนจำ แต่ทางเทศบาลก็มีการทำความสะอาดถนนและเก็บขยะทุกวันอยู่แล้ว โดยชาวบ้านให้เหตุผลว่า ไม่อยากนำขยะมาวางไว้ให้เทศบาลเก็บเนื่องจากกลัวสุนัขจะมาคุ้ยขยะ เกิดความสกปรก

9. ปัญหาการจราจรและการขนส่งมวลชน

การขนส่งมวลชน มีรถผ่านบริเวณที่ตั้งโครงการจำนวน 3 สาย แต่เนื่องจากที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองซึ่งไม่ไกลจากย่านพักอาศัยมากนัก และโดยความเคยชินของคนโคราช มักไม่นิยมการนั่งรถประจำทาง เพราะมีไม่มากสายและไม่สะดวกสบายเหมือนในกรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากโครงการ

จากการวิเคราะห์ประเภทและขนาดของโครงการ จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าโครงการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังนี้

1. ปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง

ปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้น เกิดบริเวณส่วนบริการและส่วนเตรียมการแสดง โดยเกิดจากการซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ และการทำฉากการแสดงโดยใช้ไม้ แต่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก นอกจากนั้นก็เป็นการเกิดฝุ่นละอองโดยทั่วไป

2. ปัญหามลภาวะทางเสียง

ปัญหามลภาวะทางเสียงเกิดขึ้นในโครงการในส่วนการแสดงกลางแจ้ง ซึ่งมีการใช้เครื่องขยายเสียง แต่เนื่องจากเสียงที่เกิดอาจเป็นเพลงหรือการแสดงซึ่งช่วยเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินได้ ส่วน หอประชุมมีการใช้เสียงเช่นกันแต่อยู่ในอาคาร ซึ่งช่วยลดความดังของเสียงลงได้

ส่วนบริการ อาจมีการใช้เครื่องมือช่างในการปฏิบัติงานทำให้เกิดเสียงดังได้

3. ปัญหาการเกิดอศัตถ์

ปัญหาการเกิดอศัตถ์สำหรับอาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นสถานที่รวบรวมสิ่งของที่ เป็นของประชาชนทุกคน และเป็นสิ่งหายาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม

4. ปัญหาสัตว์พาหะนำโรค

เนื่องจากโครงการมีสวนบริการอาหาร ซึ่งย่อมเกิดขยะ ถ้าจัดการไม่ดีอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค อันได้แก่แมลงวัน และ หนู

ส่วนภายนอกอาคารที่มีการขุดสระน้ำ ซึ่งอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ถ้าไม่มีการไหลเวียนของน้ำ

5. ปัญหาความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรม

จากเดิมบริเวณที่ตั้งโครงการไม่มีปัญหาเรื่องอาชญากรรม แต่เมื่อโครงการเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อให้ต้องมีการรักษาความปลอดภัยที่ดี เนื่องจากโครงการเป็นสถานที่ที่เก็บรวบรวมสมบัติและของมีค่าของชาติเอาไว้ แตกต่างจากเดิมที่บริเวณนี้เป็นเรือนจำและบ้านพักเรือนจำ ที่ไม่มีการกันรั้วถาวร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ปัญหาการบริโภคน้ำ

เนื่องจากโครงการเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ดังนั้นย่อมมีการบริโภค
อุปโภคน้ำเป็นจำนวนมากตามไปด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออาคารข้างเคียงที่มีได้ติดตั้งระบบ
การกักเก็บน้ำ

7. ปัญหามลพิษทางน้ำและการบำบัดน้ำเสีย

ตามประเภทของโครงการแล้ว ศูนย์วัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีการผลิตน้ำเสียที่มี
พิษหรือสารเคมีร้ายแรงออกมาเจือปน แต่มีปริมาณการใช้น้ำมาก เพราะฉะนั้นย่อมมีการเกิดน้ำ
เสียขึ้นมากเช่นกัน

8. ปัญหาขยะและสภาวะสุขภายในอาคาร

ปัญหาขยะนั้นเกิดขึ้นมากที่สุดในการคือส่วนบริการอาหาร และส่วนแสดง
ห้องน้ำ ซึ่งขยะที่เกิดขึ้นเป็นขยะที่ก่อให้เกิดมลพิษด้านอื่นตามมาด้วย เช่นเรื่องกลิ่น สุขอนามัย
และมลพิษเรื่องน้ำ

นอกจากนั้นขยะที่เกิดขึ้นในส่วนอื่น จะเป็นขยะแห้งเป็นส่วนใหญ่อันได้แก่
ส่วนบริหาร ส่วนบริการการศึกษา และส่วนแสดงนิทรรศการ

9. ปัญหาการจราจรและการขนส่งมวลชน

จากเดิมการจราจรในบริเวณนี้มีเบาบาง แต่เมื่อมีโครงการนี้เกิดขึ้นย่อมส่ง
ผลกระทบต่อเรื่องของการจราจรและการขนส่งมวลชน อย่างมาก เนื่องจากต้องมีรถบัสนขนาดใหญ่
ของนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่หนาแน่นขึ้น การจัดการจราจรจากเดิมที่บริเวณสามแยกไม่มี
สัญญาณไฟจราจร ก็ต้องทำการเปลี่ยนแปลงให้รับกับการเกิดโครงการสาธารณะขนาดใหญ่

ส่วนเรื่องของการขนส่งมวลชนที่จากเดิมมีรถที่ผ่านด้านหน้าโครงการเพียง 1 สายและ
ผ่านด้านข้างอาคารอีก 2 สาย ซึ่งอาจไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้ต้องมีการปรับเส้น
ทางการเดินรถ ดังเช่นเมื่อมีการเกิดห้างสรรพสินค้าขึ้น

10. ปัญหาการใช้พลังงานภายในอาคาร

อาคารเป็นอาคารขนาดใหญ่ดังนั้นย่อมมีการใช้พลังงานภายในอาคารมาก
เนื่องจากต้องมีการใช้เครื่องปรับอากาศขนาดใหญ่ภายในโครงการ ระบบไฟฟ้า ระบบบำบัดน้ำ
เสีย ระบบประปา ซึ่งต้องใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งสิ้น

11. ปัญหาเรื่องขนาดของอาคารและทัศนียภาพโดยรวมของเมือง

อาคารเ็นบางส่วนที่เป็นโครงสร้างพาดช่วงยาวที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งอาคารโดย
รอบที่ตั้งโครงการเป็นที่พักอาศัยและอาคารพาณิชย์ สูง 1-3 ชั้น เมื่อมีการออกแบบโครงการนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งจึงต้องคำนึงถึงการออกแบบขนาดของอาคาร การทอนความสูงอาคาร เพื่อทัศนียภาพโดยรวมของชุมชน

5.4.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดกับโครงการและสิ่งแวดล้อม

1 ปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง

การป้องกันมลพิษทางอากาศและฝุ่นละอองจากภายนอกมีวิธีดังนี้

เพิ่มระยะถอยร่นด้านหน้าที่ติดกับบริเวณที่มีมลพิษ และมีการปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันฝุ่นละออง

2. ปัญหามลพิษทางเสียง

การป้องกันเสียงจากภายนอกมาสู่ภายในโครงการ มีวิธีดังนี้

1. นำส่วนของอาคารที่มีความพลุกพล่านหรือมีการใช้เสียงดังอยู่แล้ว มาตั้งในพื้นที่ที่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

2. ผนังอาคารเข้าไปเพื่อให้ความเข้มของเสียงลดลง

3. การใช้แผงกันเสียง หรือ แนวต้นไม้ เพื่อช่วยลดความเข้มของเสียง

4. การจัดวางอาคารโดยหันด้านสกัดของอาคารไปยังด้านที่มีเสียงรบกวน เพื่อลดพื้นที่รับเสียงของตัวอาคาร

5. ถ้าจำเป็นต้องวางอาคารที่ต้องการความเงียบสงบในบริเวณที่มีเสียงรบกวนควรจะลดจำนวนของเปิดให้น้อยที่สุด หรือออกแบบช่องเปิดที่สามารถสะท้อนเสียงได้โดยสามารถถ่ายเทอากาศได้ด้วย

เสียงภายในอาคาร

ให้ความสำคัญกับห้องที่ใช้เสียงโดยเฉพาะ เช่นห้องประชุม ห้องจัดสัมมนา เป็นต้น โดยการออกแบบเกี่ยวกับเรื่องเสียง มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงดังนี้

1. รูปร่างของห้อง รูปร่างของห้องที่ให้ผลดีต่อการใช้เสียงภายในห้อง คือ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และ สี่เหลี่ยมคางหมู ส่วนรูปร่างวงรี ไม่เหมาะสมกับระนาบเสียงเพราะจะทำให้เกิดจุดรวมของเสียง ซึ่งไม่ดีต่อการฟัง การกำหนดความสูงของชั้นที่ 1 ตลอดจนผนัง และ เพดานที่หักมุมทำให้เกิดการกระจายเสียงที่สม่ำเสมอ

2. ขนาดของห้อง การพูดสามารถได้ยินในระยะ 20-30 เมตร ในด้านตรง .. 13 เมตร ในด้านข้าง, 10 เมตร ในด้านหลัง อัตราส่วนที่เหมาะสมของห้องที่ต้องการ

ขยายเสียง คือ สูง / กว้าง (ยาว = 2 : 3 : 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ สงวนลิขสิทธิ์สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. วัสดุตกแต่ง โดยเฉพาะฝ้าเพดานและผนังที่ยึดแน่น จะให้ผลน้อยกว่า ฝ้าเพดานแขวน วัสดุที่ใช้ควรมีลักษณะไม่ตรง ในการออกแบบระบบระบายอากาศภายในอาคาร หลีกเลี้ยงไม่ให้กระแสอากาศร้อนกว่าอยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดเสียงและผู้ฟัง ควรมีแผ่นสะท้อนเสียงที่ย่นึง ที่นึ่งควรจัดให้เกือตงกัน และจัดให้มีลักษณะตามยาว

4 ตำแหน่งของต้นกำเนิดเสียง ควรอยู่ด้านหน้าพื้นที่ที่สะท้อนเสียง และในกรณีห้องสูงมาก ๆ จำเป็นต้องใช้แผ่นสะท้อนเสียงเหนือต้นกำเนิดเสียง

5. ช่วงการสะท้อนกลับของเสียง เกิดขึ้นโดยการสะท้อนของเสียงจากฝ้าเพดานและผนัง กรณีที่ระยะทางเดินของเสียง ระหว่างเสียงตรงกับเสียงสะท้อน มีค่ามากกว่า 29 ม. จะเกิดเสียงก้องขึ้น ขึ้นอยู่กับขนาดของห้อง ดังนั้นฝ้าเพดานที่ใช้จะต้องเป็นแบบวัสดุสะท้อนเสียง เพื่อให้เสียงตรง และเสียงสะท้อนมีความแตกต่างไม่เกิน 0.05 วินาที เพื่อมิให้เกิดเสียงก้องหรือบางครั้งอาจให้วัสดุทำฝ้าเพดานและผนังที่ช่วยดูดซับเสียงได้ เพื่อมิให้เกิดเสียงสะท้อนกลับ

3. การป้องกันอัคคีภัย

3.1 ระบบแจ้งสัญญาณเพลิงอัตโนมัติ (Multiplex Fire Alarm System)

ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของ National Fire Protection Association (nfpa) และ UL ของสหรัฐอเมริกา หรือ Fire Office Committee (F.O.C.) ของอังกฤษ

ระบบการตรวจจับเพลิงและการควบคุม

เครื่องจับเพลิงและเครื่องแจ้งสัญญาณเพลิงจะจัดแบ่งเป็นโซนโดยมีข้อมูลบันทึกไว้ภายในแผงควบคุมรวม เมื่อมีสัญญาณเพลิงเกิดขึ้นจะแสดงรายละเอียดเหตุการณ์ที่แผงควบคุมรวมและมีเสียงสัญญาณดังขึ้น และจะปรากฏข้อความบอกวิธีแก้ไขปัญหาในการควบคุมเพลิง เมื่อมีสัญญาณเพลิงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใน 60 วินาที โดยที่ยังไม่มีใครกดสวิทช์รับทราบ ระบบจะส่งเสียงสัญญาณไปยังส่วนเกี่ยวข้องโดยอัตโนมัติ ทุกวงจรของเครื่องตรวจจับเพลิง ต้องมีสัญญาณไฟและเสียงแจ้งเหตุเสียในกรณีเสียหายต ละยลัดวงจร เป็นต้น

ระบบส่งเสียงสัญญาณและเสียงพูดฉุกเฉิน

เครื่องขยายเสียงต้องมีจำนวนให้พอสำหรับลำโพงทุกตัว และต้องมีตำรองอีกชุดหนึ่งเพื่อให้ดับเปลี่ยนแทนเครื่องที่เสียโดยอัตโนมัติ หากเครื่องเสียงต้องมีสัญญาณไฟและเสียงเตือนให้รู้ อุปกรณ์ทั้งหมดต้องทำงานจากแบตเตอรี่ของระบบแจ้งสัญญาณเพลิงอัตโนมัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2. ระบบดับเพลิง เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งควบคู่กับระบบตรวจจับและแจ้งเหตุเพลิงไหม้มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงดังนี้

หัวกระจายน้ำดับเพลิง (Automatic Sprinkler)ระบบ Wet Process

ใช้ในส่วนที่มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ติดไฟ และมีความเสี่ยงในการติดไฟมาก เช่น ส่วนบริหาร ส่วนเทคนิค ส่วนบริการ หัวกระจายน้ำดับเพลิงแต่ละหัวจะมีอุณหภูมิการทำงานกำหนดไว้อย่างแน่นอน การเลือกอุณหภูมิทำงานของหัวกระจายน้ำดับเพลิงในแต่ละพื้นที่จึงต้องเลือกให้เหมาะสม โดยทั่วไปอุณหภูมิทำงานจะสูงกว่าอุณหภูมิแวดล้อมสูงสุด ประมาณ $30-40^{\circ}\text{F}$ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้อุปกรณ์ดับเพลิงแตกในกรณีที่ไม่เกิดเพลิงไหม้เกิดขึ้น

เครื่องมือดับเพลิงมือถือ (Portable Fire Extinguisher)ติดตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในอาคารเป็นอุปกรณ์ช่วยในการดับเพลิงในขณะที่เพลิงยังมีขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขนาดของเครื่องมือดับเพลิงมือถือที่นิยมใช้กันมากที่สุด ขนาด 10 ปอนด์ เนื่องจากมีขนาดที่คนทั่วไปสามารถใช้ได้ เครื่องดับเพลิงมือถือที่ใช้โดยทั่วไปจะบรรจุผงเคมีแห้ง เช่น โมโนแอมโมเนียมซัลเฟต ที่มีคุณสมบัติในการดับเพลิงได้ทั้ง ไม้ กระดาษ น้ำมัน สารไวไฟ อุปกรณ์ไฟฟ้า

ระบบท่อเย็น (Firehose Cabinet) ติดตั้งในส่วนนิทรรศการและ หอประชุม โดยมีปั๊มที่เป็นตัวสูบน้ำไปยังท่อ ซึ่งปั๊มที่ตั้งแยกจากระบบน้ำประปา ส่วนหัวจ่ายน้ำและตู้เก็บอุปกรณ์ต้องตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เห็นง่ายและทาสีแดงเสมอ ห่างกันแต่ละจุดไม่เกิน 30 เมตร

4. การรักษาความปลอดภัยและอาชญากรรม

การรักษาความปลอดภัยโดยการออกแบบ

1. โดยการนำน้ำเข้าช่วยในการกันคนเข้าออก
2. ออกแบบส่วนที่ต้องการความปลอดภัยไว้ในส่วนที่โล่งด้วยการมอง ไม่อยู่ในมุมอับ

ในมุมอับ

การแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี

ใช้ระบบแจ้งภัยจะต้องวางแผนไปพร้อมกับการสร้างอาคาร เช่น การใช้ประตูเหล็กชอนในผนัง และใช้ระบบอัตโนมัติเมื่อเกิดเสียงสัญญาณ ประตูจะเปิดเองทันที ระบบแมคคาไนคต่างๆ คือระบบใช้เหล็กประตูหน้าต่าง และกุญแจจะต้องออกแบบให้เหมาะสมสวยงามดูแลรักษาง่าย เตรียมการแก้ปัญหาต่างๆ ให้รอบคอบ ตั้งแต่การออกแบบอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5 ระบบประปา

เนื่องจากโครงการต้องใช้น้ำจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงการลำเลียงน้ำให้เพียงพอกับการใช้งาน ดังนั้นจึงต้องมีการออกแบบระบบให้เหมาะสม โดยโครงการนี้มีการใช้ระบบประปาแบบ Down feed เพราะเป็นระบบที่ประหยัดพลังงานในการใช้เครื่องปั๊มน้ำ

สำหรับการประหยัดน้ำนั้นจะเป็นการแก้ปัญหาโดยการใช้สุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ

6. มลพิษทางน้ำและการบำบัดน้ำเสีย

การแก้ปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในที่ตั้งโครงการ จากที่เคยมีการทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ โดยการใช้การปรับคุณภาพน้ำโดยการใช้กังหันเพิ่มออกซิเจน เนื่องจากสภาพของน้ำในปัจจุบันไม่ได้เน่าเสีย จึงทำการบำบัดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเมื่อเลิกทำการเกษตรและเกิดการหมุนเวียนของน้ำเมื่อปีถัดๆ ก็จะทำให้คุณภาพน้ำดีขึ้น

การบำบัดน้ำเสียภายในโครงการเป็น "การบำบัดน้ำเสียโดยวิธีชีวภาพ" แบบที่ใช้การบำบัดโดยแบคทีเรียที่ใช้ออกซิเจนโดยจะเป็นชนิด activated sludge ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้พื้นที่ก่อสร้างน้อย โดยแบคทีเรียจะย่อยสลายสารอินทรีย์ที่อยู่ในรูปของของแข็ง ตะกอนที่แขวนลอยในน้ำ โดยแบคทีเรียจะรวมกันเป็นกลุ่มลอยอยู่ในถังเติมอากาศซึ่งส่งน้ำเสียเข้าไปบำบัด และมีเครื่องให้อากาศ (Aerator) ทำงานอยู่ตลอดเวลา จากนั้นน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้ว และตะกอนแบคทีเรียจะไหลเข้าไปในถังตะกอน เพื่อแยกเอาแบคทีเรียกลับมายังถังเติมอากาศใหม่ ส่วนน้ำใสจะไหลออกจากระบบเพื่อฆ่าเชื้อโรคและทิ้งลงที่ระบายน้ำสาธารณะต่อไป

การทำงานของระบบสามารถเลือกให้เป็นแบบไหลต่อเนื่อง (Continuous flow) โดยน้ำเสียจะไหลเข้าสู่ถังเติมอากาศ และไหลต่อไปยังถังตกตะกอนตามปริมาตรของน้ำเสีย หรือให้ทำงานแบบเติมเข้า-สูบออก (fill and draw) โดยให้น้ำเสียไหลเข้ามาในถังเติมอากาศ (มีอยู่อย่างน้อย 2 ถัง) และเป่าอากาศให้ออกซิเจนจนน้ำเสียเต็มถัง จึงหยุดเครื่องเป่าอากาศ และเปลี่ยนน้ำเสียเข้าไปในถัง เติมอากาศอีกถังหนึ่ง หลังจากหยุดเครื่องเป่าอากาศเป็นเวลา 2 ชั่วโมง น้ำใสจะบนซึ่งผ่านการบำบัดแบคทีเรียแล้ว จะถูกสูบออกไปที่ถังและเติมน้ำเสียเข้ามาใหม่

7 ปัญหาขยะและสาธารณสุขภายในอาคาร

ขยะที่เกิดจากโครงการ เป็นขยะที่ไม่มีสารพิษ ดังนั้นการจัดเก็บภายในโครงการจึงคำนึงถึงสุขลักษณะเป็นหลัก โดยการออกแบบให้ที่ทิ้งขยะเป็นสถานที่ที่มิดชิด ไม่ให้สุนัขแมลงวันเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้เพื่อประโยชน์ด้านสุขอนามัย และสามารถเข้าถึงโดยรถเทศบาลได้สะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชยะภายในอาคาร ในส่วนที่เป็นส่วนสาธารณะ จัดให้มีถึงชยะในทุกจุด โดยเป็นการออกแบบที่มีมิติสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความสะอาดตาแก่โครงการ

8. ปัญหาการจราจรและขนส่งมวลชน

การแก้ปัญหาบริเวณสามแยกด้านหน้าโครงการ

1 โดยการจำกัดให้มีสัญญาณไฟจราจร ซึ่งจะสามารถช่วยลดความพลุกพล่านของรถ ให้เกิดความเป็นระเบียบได้

2. การออกแบบทางเข้าให้อยู่ห่างจากบริเวณสามแยกประมาณ 50 เมตร เพื่อลดความจอแจของรถในบริเวณนั้น

3. การแยกทางเข้าให้เด็ดขาดระหว่างทางรถผู้มาโครงการ ทาง รถบริการ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เพราะ ที่ตั้งโครงการมีถนนล้อมรอบ 3 ด้าน

การแก้ปัญหาขนส่งมวลชน

ในเรื่องของการเพิ่มจำนวนสายของรถที่ผ่านโครงการนั้นคงอยู่นอกเหนือจากขอบเขตของโครงการ แต่สามารถแก้ปัญหาขนส่งมวลชนได้ในแง่ของการกำหนดป้ายจอดรถให้เป็นหลักแหล่งเพื่อไม่ให้สร้างปัญหาการจราจรติดขัดได้ และมีการออกแบบเพื่อรองรับผู้ใช้บริการขนส่งมวลชน

9 การจัดการพลังงานในอาคาร

หลักสำคัญในการจัดการพลังงานก็เพื่อความประหยัดทรัพยากร ซึ่งการประหยัดพลังงานก็คือการประหยัดไฟฟ้า แต่เนื่องจากอาคารเป็นอาคารขนาดใหญ่จึงต้องมีงานระบบต่างๆที่มีการใช้ไฟฟ้าเต็มเป็ลลิ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการคำนึงถึงการประหยัดพลังงานในระบบต่าง ๆ โดยการประหยัดพลังงานสามารถประหยัดได้จาก 2 ลักษณะคือ

9.1 การประหยัดพลังงานโดยการออกแบบ

-การออกแบบให้มีการนำแสงสว่างเข้าในอาคาร ในส่วนของโถง ห้องน้ำ และทางเดิน โดยไม่นำความร้อนเข้ามาด้วย โดยการใส่ แฉงกันแดด เพื่อประหยัดพลังงานในการใช้ไฟฟ้า และเครื่องปรับอากาศ

-การลดการให้อาคารมีสีดัดคนเพื่อสะท้อนความร้อนลดการดูดกลืนจากตัวอาคาร

-มีการทำผนัง 2 ชั้นเพื่อกันความร้อน

-การหันทิศทางของอาคารให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ

-การออกแบบโดยใช้เครื่องปรับอากาศให้น้อยที่สุด

9.2 การประหยัดพลังงานโดยใช้เทคโนโลยี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ลดข้อประหยัดพลังงานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-การออกแบบงานระบบอาคารให้สอดคล้องกับการใช้งาน โดยศึกษาถึงความคุ้มค่าของแต่ละระบบ เช่น โครงการนี้มีการเลือกใช้ระบบปรับอากาศแบบ Central System ในส่วนของอาคารนิทรรศการ และหอประชุม และใช้ระบบปรับอากาศแบบ Split type ในส่วนของส่วนบริหาร ห้องสมุด ส่วนห้องอาหาร โดยเป็นส่วนที่มีอาจจะมีการใช้งานไม่พร้อมกัน หรือขนาดพื้นที่ของการปรับอากาศไม่ใหญ่มาก ส่วนโรงอาหาร ส่วนบริการ ไม่มีการใช้เครื่องปรับอากาศ โดยรายละเอียดของระบบปรับอากาศแบบศูนย์รวม มีดังนี้

สำหรับโครงการนี้เลือกใช้ระบบปรับอากาศแบบศูนย์รวมที่เป็นระบบчилเลอร์ที่อาศัยการทำน้ำให้เย็นก่อน แล้วจึงส่งน้ำนั้นไปเข้าเครื่องเป่าลม เป่าลมให้ผ่านน้ำเย็นก็จะได้ลมเย็น มีห้องเครื่องเป่าลมเย็น อาจมีท่อลมต่อจากเครื่องเป่าลมแจกจ่ายตามจุดต่างๆ



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

5.5.1 ระบบโครงสร้าง

เนื่องจากระยะห่างระหว่างเสาโดยมากจะอยู่ที่ 3.5 และ 7 เมตร ดังนั้นจึงเลือกใช้ เป็นระบบ เสาคาน และพื้น คสล.หล่อในที่ มีในส่วนของหมู่บ้านจำลองใช้โครงสร้างไม้

โครงหลังคาใช้โครงสร้าง คสล. หล่อในที่ โดยใช้ในส่วนที่ไม่ได้ตีฝ้าเพดาน และ บางส่วนก็ใช้โครงสร้างเหล็ก มุงด้วยกระเบื้องดินเผา

โครงสร้างหลังคาส่วนโรงละคร พาดช่วงกว้าง 21 เมตร ใช้โครงสร้างเหล็กเป็น โครงตัก 2 มิติ

5.5.2 ระบบไฟฟ้าและการให้แสงสว่าง

ระบบไฟฟ้ากำลัง

กำลังไฟฟ้าสำหรับโครงการ จะรับไฟฟ้าจากการไฟฟ้านครหลวง ในระดับแรงดัน 12 KV, 3 Ø, 4 Wire, 50 Hz. โดยอุปกรณ์ป้องกันทางด้านแรงสูงกำหนดให้เป็น Vacuum หรือ SF6 Circuit Breaker ระบบจ่ายไฟภายในโครงการ จะเป็นระบบแรงต่ำ ระดับแรงดันไฟฟ้า 380 / 220V, 3 Ø, 4 Wire, 50 Hz. ซึ่งแปลงไฟจากระบบแรงสูง 12 KV. โดยผ่านหม้อแปลงไฟฟ้าชนิดแห้ง (Dry Type Cast Resin) ซึ่งเหมาะสำหรับติดตั้งภายในอาคาร ระบบสายป้อนไฟฟ้าแรงต่ำที่จ่ายภายในอาคาร จะกำหนดให้เป็น Busduct ชนิด Aluminium ซึ่งสะดวกรวดเร็วในการติดตั้ง

ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง

ในส่วนของห้องโรงละครและโรงละครกลางแจ้งจะมีการควบคุมแสงโดยใช้ คอมพิวเตอร์ควบคุมเป็น Channel ต่างๆ ให้เลือกเวลาที่มิงงานบนเวที

ระบบไฟฟ้าสำรอง

กำหนดให้มีระบบไฟฟ้าสำรองจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้า(Diesel Generator Set) ซึ่งจะทำงานอัตโนมัติเมื่อเกิดไฟดับ เพื่อจ่ายไฟฟ้าให้กับอุปกรณ์ไฟฟ้าที่จำเป็น และเพื่อความ ปลอดภัย โดยกำหนดให้จ่ายไปยังส่วนสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

- แสงสว่างบางส่วนในบริเวณเข้า-ออก , ทางเดิน , บันได
- ระบบสุขาภิบาลบางส่วน
- ระบบระบายอากาศบางส่วน
- ระบบ Fire Alarm และระบบป้องกันเพลิงไหม้

ระบบโทรศัพท์และ ระบบรักษาความปลอดภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.3 ระบบลิฟต์

ภายในโครงการมีการใช้ลิฟต์เพียงตัวเดียวคือ ลิฟต์ขนของซึ่งใช้ในส่วน นิทรรศการ โดยเลือกใช้ลิฟต์บรรทุกของ ความเร็ว 30 เมตรต่อนาที ระบบ TRACTION MOTOR ELEVATOR แบบใช้มอเตอร์ระบบไฟ AC และใช้ระบบเกียร์มาทดรอบความเร็วของมอเตอร์ ซึ่ง ลิฟต์ระบบนี้จะมีห้องเครื่องอยู่ข้างบน

5.5.4 ระบบเสียงและการควบคุม

การป้องกันเสียงจากภายนอกมาสู่ภายในโครงการ มีวิธีดังนี้

1. นำส่วนของอาคารที่มีความพลุกพล่านหรือมีการใช้เสียงดังอยู่แล้ว มาตั้งในพื้นที่ที่มีเสียงรบกวนจากภายนอก
2. รั้นระยะเวลาการเข้าไปเพื่อความเข้มของเสียงลดลง
3. การใช้แผงกันเสียง หรือ แนวต้นไม้ เพื่อช่วยลดความเข้มของเสียง
4. การจัดวางอาคารโดยหันด้านสกัดของอาคารไปยังด้านที่มีเสียงรบกวน เพื่อลดพื้นที่รับเสียงของตัวอาคาร
5. ถ้าจำเป็นต้องวางอาคารที่ต้องการความเงียบสงบในบริเวณที่มีเสียงรบกวน ควรจะลดจำนวนช่องเปิดให้น้อยที่สุด หรือออกแบบช่องเปิดที่สามารถสะท้อนเสียงได้โดยสามารถถ่ายเทอากาศได้ด้วย

เสียงภายในอาคาร

ให้ความสำคัญกับห้องที่ใช้เสียงโดยเฉพาะ เช่นห้องประชุม ห้องจัดสัมมนา เป็นต้น โดยการออกแบบเกี่ยวกับเรื่องเสียง มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงดังนี้

1. รูปร่างของห้อง รูปร่างของห้องที่ให้ผลดีต่อการใช้เสียงภายในห้อง คือ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และ สี่เหลี่ยมคางหมู ส่วนรูปร่างวงรี ไม่เหมาะสมกับระบบเสียงเพราะจะทำให้เกิดจุดรวมของเสียง ซึ่งไม่ดีต่อการฟัง การกำหนดความสูงของชั้นที่ 1 ตลอดจนผนัง และ เพดานที่หักมุมทำให้เกิดการกระจายเสียงที่สม่ำเสมอ
2. ขนาดของห้อง การพูดสามารถได้ยินในระยะ 20-30 เมตร ในด้านตรง 13 เมตร ในด้านข้าง, 10 เมตร ในด้านหลัง อัตราส่วนที่เหมาะสมของห้องที่ต้องการขยายเสียง คือ สูง / กว้าง / ยาว = 2 : 3 : 5
3. วัสดุตกแต่ง โดยเฉพาะฝ้าเพดานและผนังที่ยึดแน่น จะให้ผลน้อยกว่าฝ้าเพดานแขวน วัสดุที่ใช้ควรมีลักษณะไม่ตรง ในการออกแบบระบบระบายอากาศภายในควรวลั๊กเสียงไม่ให้กระแสอากาศร้อนกว่าอยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดเสียงและผู้ฟัง ควรมีแผ่นสะท้อนเสียงที่

ผนัง ที่ผนังควรจัดให้เอียงกัน และจัดให้มีลักษณะตามยาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 ตำแหน่งของต้นกำเนิดเสียง ควรอยู่ด้านหน้าพื้นที่ที่สะท้อนเสียง และในกรณีในห้องสูงมากๆ จำเป็นต้องใช้แผ่นสะท้อนเสียงเหนือต้นกำเนิดเสียง

5. ช่วงการสะท้อนกลับของเสียง เกิดขึ้นโดยการสะท้อนของเสียงจากฝ้าเพดาน และผนัง กรณีที่ระยะทางเดินของเสียง ระหว่างเสียงตรงกับเสียงสะท้อน มีค่ามากกว่า 29 ม. จะเกิดเสียงก้องขึ้น ขึ้นอยู่กับขนาดของห้อง ดังนั้นฝ้าเพดานที่ใช้จะต้องเป็นแบบวัสดุสะท้อนเสียง เพื่อให้เสียงตรง และเสียงสะท้อนมีความแตกต่างไม่เกิน 0.05 วินาที เพื่อมิให้เกิดเสียงก้องหรือบางครั้งอาจใช้วัสดุทำฝ้าเพดานและผนังที่ช่วยดูดซับเสียง

5.5.5 ระบบปรับอากาศและระบายอากาศ

โครงการนี้มีการเลือกใช้ระบบปรับอากาศแบบ Central Chilled System ในส่วนของอาคารนิทรรศการและโรงละคร และใช้ระบบปรับอากาศแบบ Split type ในส่วนของสำนักงาน ห้องสมุด ห้องบรรยายก่อนเข้าชม ซึ่งเป็นส่วนที่มีการใช้งานไม่พร้อมกันหรือ ขนาดพื้นที่ของการปรับอากาศไม่ใหญ่มาก ส่วนโรงอาหาร ส่วนบริการ ไม่มีการใช้เครื่องปรับอากาศ

ระบบปรับอากาศแบบศูนย์รวมที่เป็นระบบซิลเลอร์ที่อาศัยการทำน้ำให้เย็นก่อนแล้วจึงส่งน้ำไปเข้าเครื่องเป่าลม เป่าลมให้ผ่านน้ำเย็นก็จะได้ลมเย็น มีห้องเครื่องเป่าลมเย็น อาจมีท่อลมต่อจากเครื่องเป่าลมแจกจ่ายตามจุดต่างๆ การใช้ระบบ Central Chilled Water จะทำให้กำลังไฟฟ้าที่ต้องการใช้สำหรับปรับอากาศลดลงได้มาก เมื่อเทียบกับระบบปรับอากาศอื่นๆ นอกจากนี้ ระบบนี้ยังคงทน มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน และสะดวกต่อการบำรุงรักษา ระบบการจ่ายน้ำเย็นจะเป็นระบบ VVW (Variable Water Volume) เพื่อให้ปริมาณน้ำเย็นหมุนเวียนในระบบสอดคล้องกับสถานะของระบบ มีส่วนช่วยในการประหยัดพลังงาน เมื่อภาวะของระบบลดลง และช่วยให้อุณหภูมิของน้ำเย็นถูกต้องขึ้น รวมทั้งยังสามารถปรับดุลย์ของการจ่ายน้ำเย็นไปยังเครื่องส่งลมเย็นได้ดียิ่งขึ้น

5.5.6 ระบบสุขาภิบาล

ระบบน้ำประปา

น้ำที่ใช้ในโครงการ จะเป็นน้ำประปา โดยรับน้ำจากกการประปานครหลวง ๙ มาเก็บไว้ในถังน้ำใต้ดินที่มีความจุน้ำสำรองได้ประมาณ 1 วัน

เนื่องจากโครงการต้องใช้น้ำจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงการสำรองน้ำให้เพียงพอกับการใช้งาน ดังนั้นจึงต้องมีกรออกแบบระบบให้เหมาะสม โดยโครงการนี้มีการใช้ระบบประปาแบบ up feed โดยใช้ถังอัดความดันเพราะเป็นระบบที่สามารถใช้กับอาคารที่ไม่สูงมากนักคือ 1-2 ชั้น ได้นักและถ้าเลือกใช้ระบบ Down feed จะมีผลต่อรูปทรงของอาคารที่เป็น

อาคารไทยมีหลังคาคลุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบบำบัดน้ำเสีย

เนื่องจากอาคารมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารกระจายตัวกัน ดังนั้นระบบบำบัดน้ำเสียจึงเลือกใช้แบบแยกตามจุดต่างโดยใช้ Septic Tank ซึ่งเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบชีววิทยา โดยใช้ปฏิกิริยาการย่อยสลายของแบคทีเรีย ซึ่งจะสามารถรับการเปลี่ยนแปลงปริมาณและคุณสมบัติของน้ำเสียได้เป็นอย่างดี

5.5.7 ระบบป้องกันอัคคีภัย

1 ระบบแจ้งสัญญาณเพลิงอัตโนมัติ (Multiplex Fire Alarm System)

ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของ National Fire Protection Association (nfpa) และ UL ของสหรัฐอเมริกา หรือ Fire Office Committee (F.O.C.) ของอังกฤษ

ระบบการตรวจจับเพลิงและการควบคุม

เครื่องจับเพลิงและเครื่องแจ้งสัญญาณเพลิงจะจัดแบ่งเป็นโซนโดยมีข้อมูลบันทึกไว้ภายในแผงควบคุมรวม เมื่อมีสัญญาณเพลิงเกิดขึ้นจะแสดงรายละเอียดเหตุการณ์ที่แผงควบคุมรวมและมีเสียงสัญญาณดังขึ้น และจะปรากฏข้อความบอกวิธีแก้ไขปัญหาในการควบคุมเพลิง เมื่อมีสัญญาณเพลิงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใน 60 วินาที โดยที่ยังไม่มีใครกดสวิตช์รับทราบ ระบบจะส่งเสียงสัญญาณไปยังส่วนเกี่ยวข้องโดยอัตโนมัติ ทุกวงจรของเครื่องตรวจจับเพลิง ต้องมีสัญญาณไฟและเสียงแจ้งเหตุเสียในกรณีสายขาด สายลัดวงจร เป็นต้น

ระบบส่งเสียงสัญญาณและเสียงพูดฉุกเฉิน

เครื่องขยายเสียงต้องมีจำนวนให้พอสำหรับลำโพงทุกตัว และต้องมีสำรองอีกชุดหนึ่งเพื่อใช้สับเปลี่ยนแทนเครื่องที่เสียโดยอัตโนมัติ หากเครื่องเสียงต้องมีสัญญาณไฟและเสียงเตือนให้รู้ อุปกรณ์ทั้งหมดต้องทำงานจากแบตเตอรี่ของระบบแจ้งสัญญาณเพลิงอัตโนมัติ

2. ระบบดับเพลิง เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งควบคู่กับระบบตรวจจับและแจ้งเหตุเพลิงไหม้มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงดังนี้

หัวกระจายน้ำดับเพลิง (Automatic Sprinkler)ระบบ Wet Process

ใช้ในส่วนที่มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าน้อยชิ้น และมีความเสี่ยงในการติดไฟมาก เช่น ส่วนบริหาร ส่วนเทคนิค ส่วนบริการ หัวกระจายน้ำดับเพลิงแต่ละหัวจะมีอุณหภูมิการทำงานกำหนดไว้อย่างแน่นอน การเลือกอุณหภูมิทำงานของหัวกระจายน้ำดับเพลิงในแต่ละพื้นที่จึงต้องเลือกให้เหมาะสม โดยทั่วไปอุณหภูมิทำงานจะสูงกว่าอุณหภูมิแวดล้อมสูงสุด ประมาณ 30-40 ° F ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้อุณหภูมิหัวกระจายน้ำดับเพลิงแตกในกรณีที่ไม่มีเพลิงไหม้เกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องมอดับเพลิงมือถือ (Portable Fire Extinguisher) ติดตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในอาคารเป็นอุปกรณ์ช่วยในการดับเพลิงในขณะที่เพลิงยังมีขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขนาดของเครื่องมอดับเพลิงมือถือที่นิยมใช้กันมากที่สุด ขนาด 10 ปอนด์ เนื่องจากมีขนาดที่คนทั่วไปสามารถใช้ได้ เครื่องดับเพลิงมือถือที่ใช้โดยทั่วไปจะบรรจุผงเคมีแห้ง เช่น โมโนแอมโมเนียมซัลเฟต ที่มีคุณสมบัติในการดับเพลิงได้ทั้งไม้ กระดาษ น้ำมัน สารไวไฟ อุปกรณ์ไฟฟ้า

ระบบท่อเย็น (Firehose Cabinet) ติดตั้งในส่วนนิทรรศการและหอประชุม โดยมีปั๊มที่เป็นตัวสูบน้ำไปยังท่อ ซึ่งปั๊มต้องแยกจากระบบน้ำประปา ส่วนหัวจ่ายน้ำและตู้เก็บอุปกรณ์ต้องตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เห็นง่ายและทาสีแดงเสมอ ห่างกันแต่ละจุดไม่เกิน 30 เมตร

5.5.8 ระบบรักษาความปลอดภัย

การรักษาความปลอดภัยโดยการออกแบบ

1. โดยการนำน้ำเข้าช่วยในการกันคนเข้าออก
2. ออกแบบส่วนที่ต้องการความปลอดภัยไว้ในส่วนที่โล่งด้วยการมอง 'ไม่อยู่ในมุมอับ'

การแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี

ใช้ระบบแจ้งภัยจะต้องวางแผนไปพร้อมกับการสร้างอาคาร เช่น การใช้ประตูเหล็กท่อนินผนัง และใช้ระบบอัตโนมัติเมื่อเกิดเสียงสัญญาณ ประตูจะเปิดเองทันที ระบบแมคคานิคต่างๆ คือระบบใช้เหล็กประตูหน้าต่าง และกุญแจจะต้องออกแบบให้เหมาะสมสวยงาม ดูแลรักษาง่าย เตรียมการแก้ปัญหาต่างๆ ให้รอบคอบ ตั้งแต่การออกแบบอาคาร

บทที่ 6

สรุปผลงานการออกแบบและเสนอแนะ

6.1 ปัญหาของที่ตั้งโครงการ

เนื่องจากที่ตั้งโครงการมีข้อจำกัดหลายด้านซึ่งมีผลต่อการวางผังโครงการอื่นได้แก่

1.ที่ตั้งโครงการมีรูปร่างยาว และมีคูน้ำเดิมอยู่บริเวณริมที่ดิน ส่งผลให้ที่ดินมีขนาดแคบและยาวมากขึ้นทำให้ยากต่อการจัดวางผัง

2.แกนหลักจากมุมมองของถนนด้านทิศเหนือของที่ตั้งโครงการ อยู่บริเวณริมที่ดินทำให้การขยายตัวจึงต้องออกไปทางยาว ห่างจากบริเวณแกนหลักมาก

3.อาคารหลักคืออาคารนิทรรศการต้องการพื้นที่ใช้สอยและบรรยากาศมาก ซึ่งทำได้ยากในการจัดให้อยู่ในบริเวณแกนหลักที่มีการขยายตัวออกไปได้น้อย เนื่องจากอาณาเขตของที่ตั้งโครงการจำกัด

4.เนื่องจากที่ตั้งโครงการอยู่ในบริเวณที่มีถนนล้อมรอบทั้ง 3 ด้าน และอีกด้านคือด้านทิศตะวันตกก็มีบ่อน้ำเดิมซึ่งมีบรรยากาศที่ดี ทำให้เรื่องของมุมมองมีผลต่อการวางผังโครงการในหลายด้าน ส่งผลต่อการจัดส่วนที่ต้องการมุมมองและบรรยากาศกับการจัดส่วนที่ไม่นำมาองให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

6.2 แนวความคิดในการออกแบบ

6.2.1. แนวความคิดในการแก้ปัญหาในการวางผัง

1.1 การปรับปรุงที่ดิน

เนื่องจากที่ดินเคยเป็นเรือนจำเดิม โดยมีคูน้ำอยู่ 2 ด้าน ซึ่งการวางผังพยายามรักษาสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด แต่เนื่องจากคูน้ำเดิมทำให้ที่ตั้งโครงการมีความแคบมากขึ้นส่งผลต่อการวางผังอาคารดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงสภาพที่ดินให้เหมาะสมโดยมีการถมดินในบางส่วนและขุดเพิ่มบางส่วนตามความเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 AXIS

เนื่องจากที่ตั้งโครงการมีลักษณะยาวดั่งนั้นแกนที่มีผลสำคัญต่อการวางผังอีกแกนก็คือแกนตามความยาวของที่ตั้งโครงการ โดยให้ความสำคัญเท่าเทียมกันกับแกนหลักจากถนนที่พุ่งเข้ามาอยู่ที่ดินทางทิศเหนือ แต่เป็นความสำคัญต่างกัน กล่าวคือ

แกนหลักจากถนนนั้นให้ความสำคัญเรื่องมุมมองเป็นหลัก จึงเลือกเอาสวนโรงทางเข้าหลักเรียงตามแนวแกนกับสวนโรงละครซึ่งเป็นอาคารที่มีขนาดใหญ่โดยใช้ระยะ และความสมมาตรเข้ามาเพิ่มความสำคัญให้กับแนวแกน อีกทั้งยังตอบรับกับการใช้งานโดยมี PLAZA หลักรองรับคนจำนวนมากเมื่อมีงานเทศกาลประจำปี

แกนที่เกิดขึ้นภายในโครงการตามความยาวของที่ดิน โดยเป็นแกนที่มีความสามารถในการขยายตัวออกไปจากแกนหลัก โดยเลือกเอาสวนนิทรรศการเป็นส่วนรองรับมุมมองจากแนวแกนนี้ เนื่องจากเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดในโครงการ จึงเพิ่มความสำคัญของแนวแกนด้วยการเปิดมุมมองเป็น OPEN COURT โดยขนาดด้วยส่วนต่างๆของโครงการส่งมุมมองสู่ตัวอาคารนิทรรศการและใช้เส้นโค้งช่วยส่งเสริมแนวแกนให้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

แกนถนนซอย ซึ่งมีลักษณะเอียงพุ่งเข้าสู่ที่ตั้งโครงการนั้น เป็นถนนซอยที่ไม่มีความสำคัญมากพอที่จะมีผลต่อแนวแกนหลักของอาคาร ดังนั้นจึงคำนึงถึงเรื่องมุมมอง โดยเปิดมุมมองโค้งทะลุไปถึงธรรมสถาน หรือสวนฝึกอบรมจริยธรรม ซึ่งจะเล็งกับวัดบูรพ์ เป็นแนวความคิดแบบอุดมคติ ซึ่งในความจริงระยะทางนั้นห่างไกลกันมาก ไม่สามารถสื่อถึงกันด้วยมุมมองได้

1.3 SEQUENCE

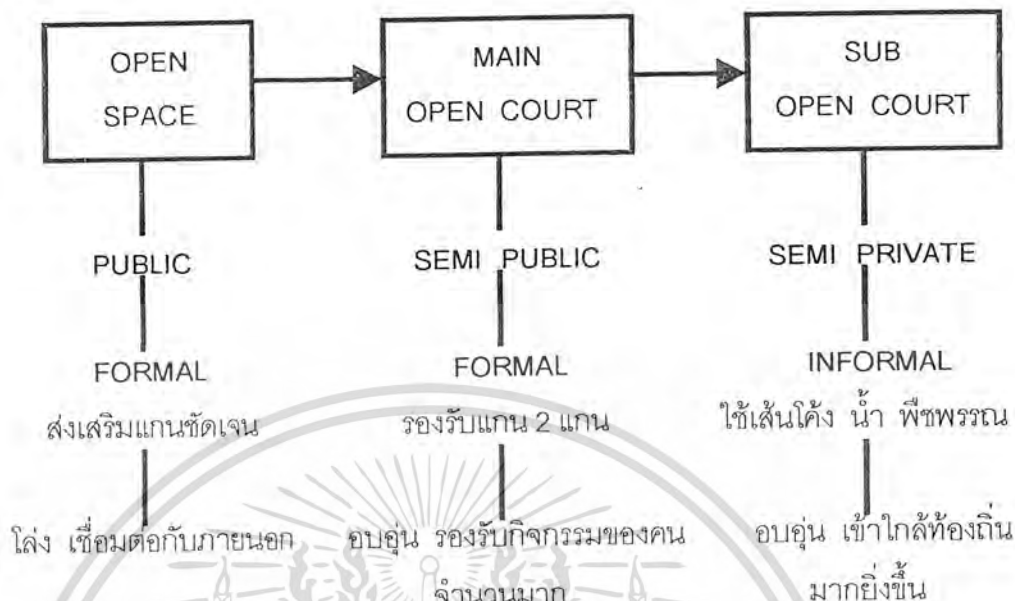
SEQUENCE ของมุมมอง ใช้ PLAZA หลักเป็นตัวเปลี่ยน SEQUENCE ของมุมมองจากทางเข้าส่งไปสู่แนวแกนภายในที่ตั้งโครงการ โดยใช้องค์ประกอบอื่นๆช่วยในการส่งเสริม เช่น ทางเดิน ลวดลายของ PLAZA

SEQUENCE ของความรู้สึก เมื่อเดินเข้าไปสู่แกนหลักบริเวณทางเข้ารองรับความรู้สึกด้วย OPEN SPACE ให้ความรู้สึกโล่ง มีทางเดินปกคลุมด้วยร่มเงาของต้นไม้ที่จัดเรียงแบบเป็นระเบียบ ส่งเสริมความสำคัญของแกน

จากนั้นเข้าสู่ตัวอาคารมายัง OPEN COURT หลักซึ่งเป็นการจัดแบบภูมิสถาปัตย์แบบสมดุลและสมมาตรตอบรับแนวแกนให้ความรู้สึกอบอุ่นแต่ยังเป็นทางการ

เชื่อมต่อกับ OPEN COURT รอง โดยมีการเปลี่ยนทิศทาง[DIRECTION] ทำให้ลดความแรงของแกนหลักลง ส่งเสริมด้วยการจัดภูมิสถาปัตย์โดยใช้เส้นโค้ง น้ำ และพืชพรรณท้องถิ่นคือ ดงหมากและต้นเตย ให้ความรู้สึกอบอุ่น ปรับสภาพให้เข้าใกล้กับความเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



1.4 ACCESS

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการทำให้เกิดการวางผังที่มีทางเข้ารองในส่วนต่างๆ เพื่อความสะดวกของผู้ใช้บริการที่มาใช้บ่อยครั้ง และจำเพาะเจาะจงในการใช้บริการ

1.5 VIEW

- การตอบรับมุมมองจากแกนหลักโดยใช้ความสมมาตรช่วยส่งเสริมแนวแกน
- ใช้ Open space คือทุ่งนา เปิดสู่ตัวอาคารในบริเวณมุมมองจากสะพานข้ามทางรถไฟ
- บริเวณถนนด้านหลังปิดบังมุมมองโดยการชอนถนน Service เข้ามาข้างใน

1.6 EXHIBITION

การวางผังส่วนนิทรรศการเป็นการจำลองตัวเมืองโคราช โดยมาประตุมือเมือง 4 ประตู มีคูน้ำล้อมรอบและมีหอรบเพื่อการสอดส่องดูแล ซึ่งเป็นการจัดให้ส่วนต่างๆของอาคารเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงนิทรรศการด้วย เช่น การใช้ผนังกระเบื้องดินเผาเป็นตัวเล่าเรื่อง การจำลองส่วนหนึ่งของอาคารเป็นระเบียงคดแบบปราสาทขอม การหยาบยี่มทัศนียภาพภายนอกมาเล่าเรื่อง ได้แก่ ทุ่งนา หมู่บ้านโคราช เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2.2 แนวความคิดในการอนุรักษ์

ทำการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมที่บ่งบอกความเป็นเรือนจำซึ่งมีอายุมานานพอสมควรไว้เพื่อให้ได้ทราบว่าเมื่อก่อนนั้นสถานที่แห่งนี้เคยเป็นเรือนจำมาก่อน โดยทำมาจัดเข้ากับสวนสาธารณะบริเวณด้านหน้าทางเข้าหลัก อีกทั้งการอนุรักษ์ต้นไม้ภายในที่ตั้งโครงการให้มากที่สุด โดยในด้านทิศตะวันออกที่เดิมเป็นบ้านพักอาศัยของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ซึ่งมีต้นไม้จำนวนมากจัดเป็นสวนสาธารณะ โดยคงต้นไม้เดิมไว้

6.2.3 แนวความคิดด้านของท้องถิ่น

3.1 FORM

ได้มีการประยุกต์รูปทรงงานสถาปัตยกรรมของโคราชในหลายลักษณะ เพื่อรวบรวมเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นบ้านโคราชไว้ โดยปรับให้เข้ากันและในบางส่วนก็จัดให้เป็นรูปแบบอาคารลอยตัว โดยรูปทรงที่นำมาประยุกต์ใช้มีดังนี้ ได้แก่

- เรือนไท โคราช นำเอาลักษณะหลังคา ที่มีความชันประมาณ 50 องศา มาใช้ในบางส่วนเพื่อสื่อถึงเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร
- หอไตร ซึ่งเป็นลักษณะรูปทรงลอยตัว นำมาใช้ในส่วนห้องสมุดซึ่งมีการใช้งานที่ใกล้เคียงกัน
- สิมอีสาน นำลักษณะของสิมไปรงมาใช้ในส่วนธรรมสถานเนื่องจากมีการใช้งานที่ใกล้เคียงเช่นเดียวกัน
- วัด สำหรับวัดในเมืองโคราชเป็นรูปแบบเหมือนกับศิลปะของอยุธยา ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ ลักษณะเด่นเหมือนเรือสำเภา ทั้งในส่วนของฐานและหลังคา
- การซ้อนกันหลังคาเพื่อการทอนขนาดของผืนหลังคาที่ใหญ่ให้แลดูเล็กลง
- การใช้ยื่นและร่นผนัง การใช้เสาลอย การยื่นชายคา เพื่อเพิ่มแสงเงาทำให้รู้สึกอาคารโปร่งเบา ลอยตัวอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสถาปัตยกรรมไทย

3.2 PATTERN

- การนำรูปแบบของจั่ว ผนังแบบผานอน ฝากระเบื้องดำ มาใช้กับอาคาร โดยใช้วัสดุที่แตกต่างกันออกไป
- การนำรูปแบบกำแพงเมืองมาลดทอนรายละเอียดลง นำมาใช้ในส่วนต่างๆ

3.3 ENCLOSURE SPACE

- ใช้การแยกหมู่อาคารเป็นกลุ่มๆ โอบล้อมเกิดเป็น ENCLOSURE SPACE ดังลักษณะบ้านเรือนไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-มีการนำบรรยากาศของชาวบ้านซึ่งเป็นจุดเด่นของเรือนไทยมาใช้ในส่วนต่างๆ เช่นส่วนนิทรรศการ ส่วนบริการอาหาร เป็นต้น

3.4 MATERIAL & COLOUR

สำหรับวัสดุที่ใช้ เลือกใช้วัสดุพื้นเมืองได้แก่ กระเบื้องดินเผาungหลังคา และปูนฉาบ หินทรายสีชมพู และไม้ โดยสีที่เกิดขึ้นเป็นสีของวัสดุที่ใช้ตกแต่งนั่นเอง

3.5 LANDSCAPE

ออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมโดยนำเอาทิวทัศน์ของทุ่งนาในจังหวัด ดงกล้วย บริเวณรอบหมู่บ้าน ดงหมากที่มีการปลูกต้นกล้วยแซมกับต้นเตยลัดเลาะตามร่องสวน นำมาปรับให้เป็นระเบียบ

6.2.4 แนวความคิดด้านบริบท(Context)

-วางผังสวนสวนสาธารณะให้เชื่อมต่อกับโครงการสวนสาธารณะรอบคูเมือง
-ขนาดของอาคารรอบข้างเป็นบ้านเรือนพักอาศัยเป็นชุมชนเมืองเก่า และอาคารพาณิชย์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ ความสูงประมาณ 1-2 ชั้น ดังนั้นการออกแบบอาคารจึงคำนึงถึงขนาดของอาคารเป็นสำคัญ คือ ออกแบบให้มีความสูง 1-2 ชั้น เพื่อมิให้ผิดแผกแปลกประหลาดจากอาคารข้างเคียง โดยอาคารที่มีขนาดใหญ่ คือ โรงละคร ก็จัดให้อยู่ไกลจากชุมชนคือใช้ระยะในการลงสายตา

6.2.5 แนวความคิดด้านการจัดแสดงนิทรรศการ

-การจัดแสดงนิทรรศการจะออกแบบให้บางส่วนของอาคารเป็นส่วนที่แสดงนิทรรศการด้วยดั่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนภายในจะจัดแสดงเป็นรูปแบบไดโอรามาเป็นส่วนใหญ่ และใช้การจัดแสดงที่มีเทคนิคพิเศษสอดแทรกเพราะเป็นรูปแบบการจัดแสดงที่น่าสนใจทำให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และความเพลิดเพลินมากกว่าการจัดนิทรรศการที่เป็นรูปแบบเก่าๆ คือมีแต่รูปภาพวัตถุจัดแสดงกับคำบรรยาย

-แสง ภายในการจัดแสดงส่วนใหญ่ใช้แสงประดิษฐ์ มีเพียงส่วนที่พิเศษคืออนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและส่วนหลุมขุดค้นโบราณสถานบ้านปราสาทจำลองที่มีการนำแสงธรรมชาติมาใช้เพื่อเน้นความสำคัญ

-สวนพักผ่อนระหว่างชมนิทรรศการ มิได้จัดเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนโดยเฉพาะ แต่ออกแบบให้ใช้ส่วนต่างๆ ที่อยู่นอกห้องนิทรรศการต่างๆ โดยเป็นการพักผ่อนและเปลี่ยนอิริยาบถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3 ขั้นตอนการพัฒนาการออกแบบและแก้ปัญหา

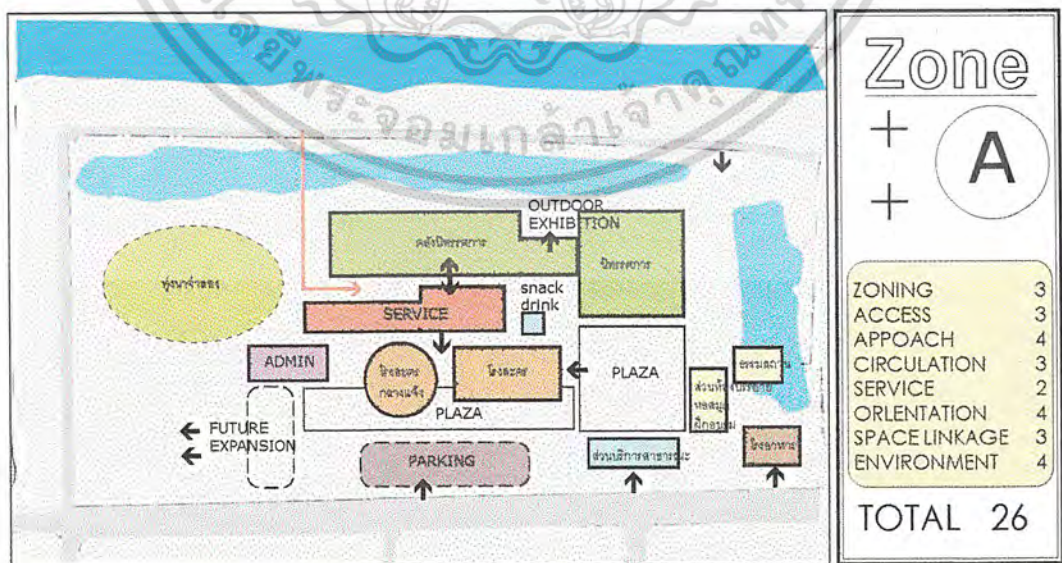
ขั้นตอนการออกแบบมีดังนี้

6.3.1 การจัดวางองค์ประกอบที่เหมาะสม (ZONING ALTERNATIVE)

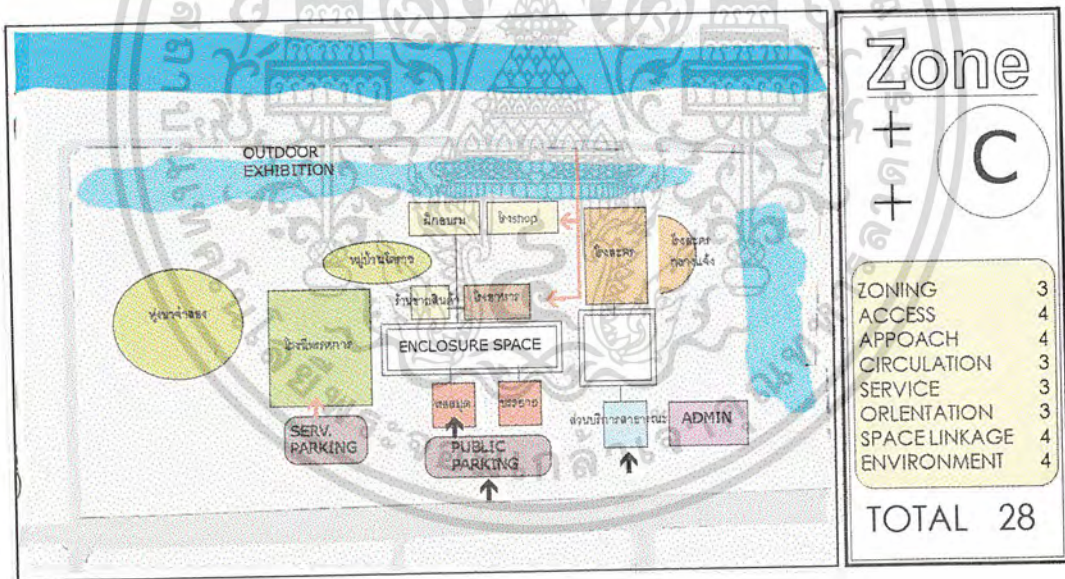
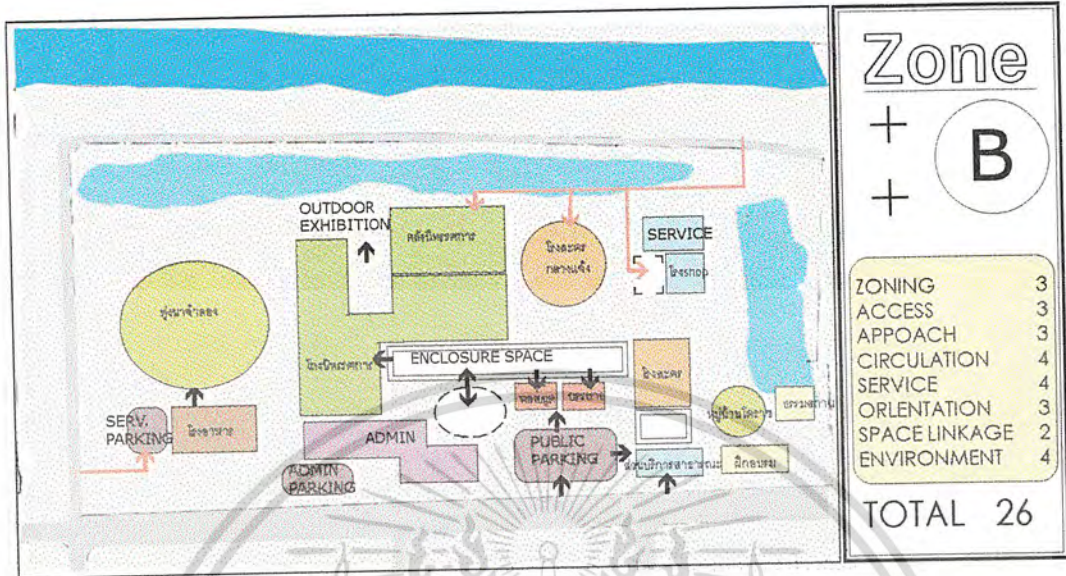
เมื่อทำการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของโครงการและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ ผสมกับการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการว่ามีข้อจำกัดใดบ้างที่เกี่ยวกับการออกแบบแล้ว จึงนำมาองค์ประกอบหลักของโครงการมาจัดวางลงในที่ตั้งโครงการในรูปแบบต่างๆตามความเหมาะสม จากนั้นจึงทำการให้คะแนนตามหลักเกณฑ์การพิจารณาในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- ความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆขององค์ประกอบ (ZONING)
- การเข้าถึงสะดวก (ACCESS)
- การเน้นทางเข้า (APPROACH)
- เส้นทางสัญจรเชื่อมต่อ (CIRCULATION)
- การจัดส่วนบริการและการเข้าถึงของรถบริการ (SERVICE)
- การจัดวางแนวอาคารสอดคล้องกับภูมิอากาศ (ORIENTATION)
- การเชื่อมต่อของที่ว่างภายในโครงการ (SPACE LINKAGE)
- สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ENVIRONMENT)

โดยทำการจัดวางในรูปแบบต่างๆกัน 3 รูปแบบ แล้วเลือกรูปแบบที่ดีที่สุด



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

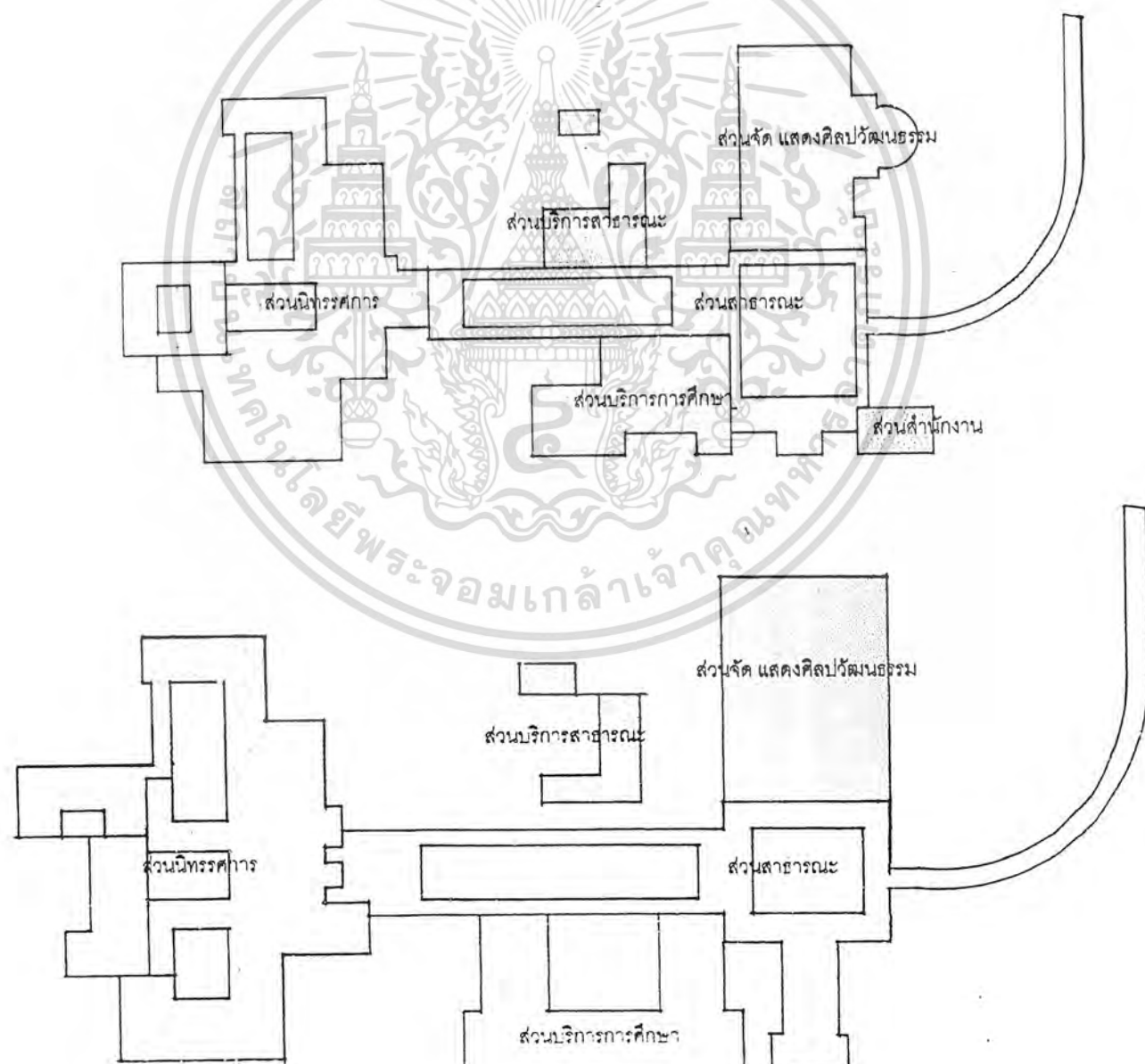


เมื่อทำการให้คะแนนแล้วจะเห็นได้ว่าการจัดวาง ZONING แบบ C เป็นรูปแบบที่ดีที่สุด ใน 3 รูปแบบ จึงทำการเลือกรูปแบบ C เพื่อทำการพัฒนาแบบร่างขั้นต่อไป

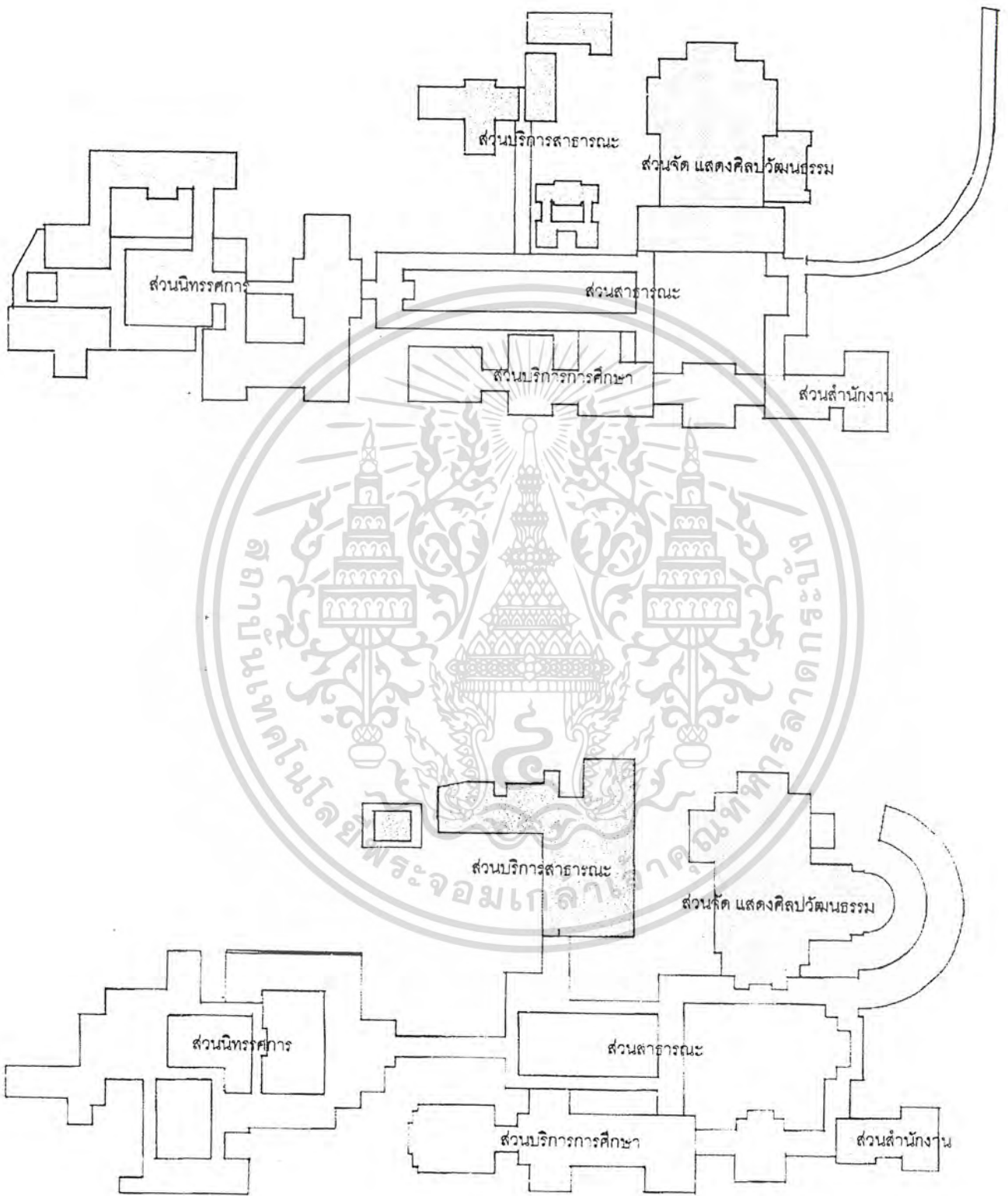
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.2 การพัฒนารูปแบบและการจัดวางผังอาคาร

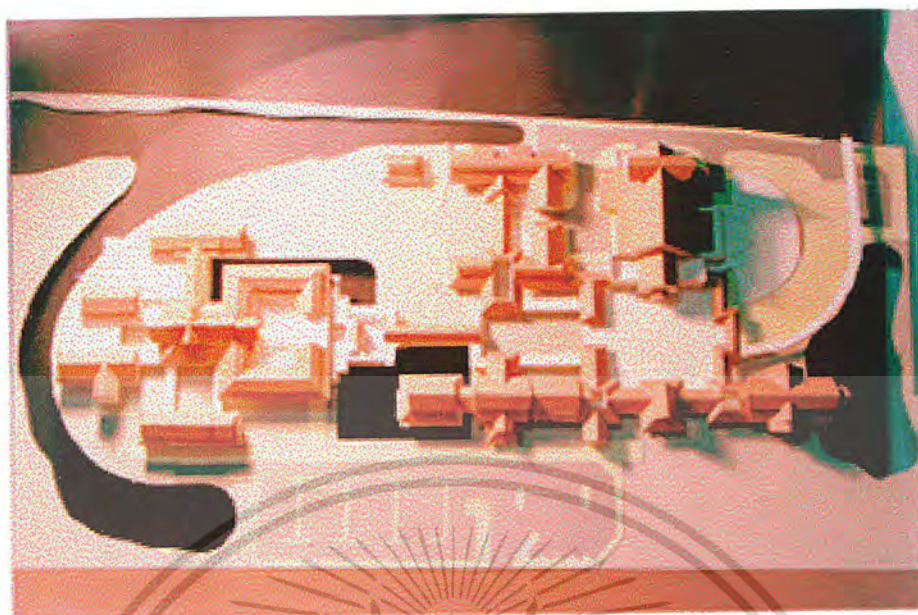
พัฒนาการของรูปแบบการจัดวางอาคารนั้นเริ่มจากแนวความคิดหลักเรื่องการจัดการที่ว่างภายในโครงการให้เชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆที่แยกเป็นส่วนๆรอบข้างเข้าด้วยกัน อีกทั้งต้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อผลลัพธ์ที่ต้องการคือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและบรรยากาศที่อบอุ่นภายในโครงการโดยใช้กลุ่มอาคารต่างๆโอบล้อมที่ว่างไว้ จากนั้นก็ได้มีการพัฒนารูปแบบและรูปทรงของอาคารตามหลักการออกแบบขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงรูปแบบการจัด ZONING และความสะดวกของประโยชน์ใช้สอยของโครงการเป็นหลัก โดยมีการพัฒนารูปแบบและรูปทรงของอาคารตามขั้นตอนดังนี้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



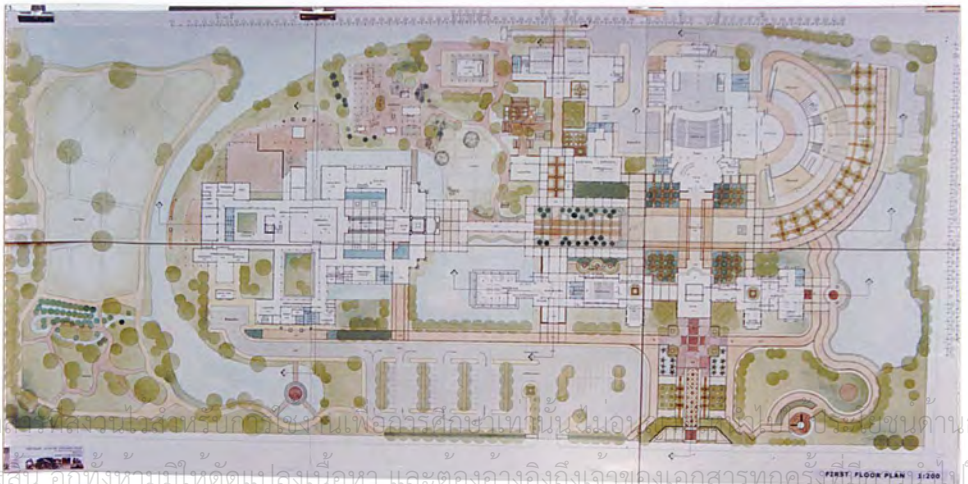
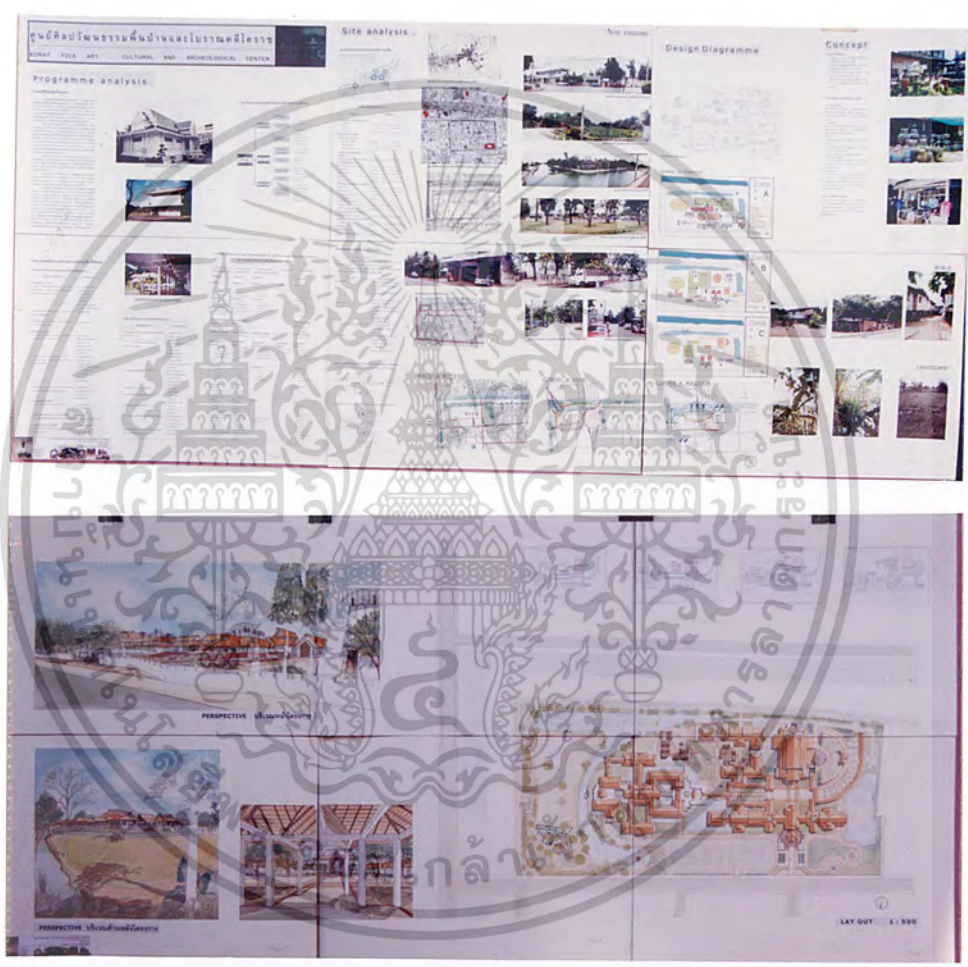
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สละส่วนไว้สำหรับการเรียนและการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเป็นสื่อในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4 ผลงานการออกแบบ

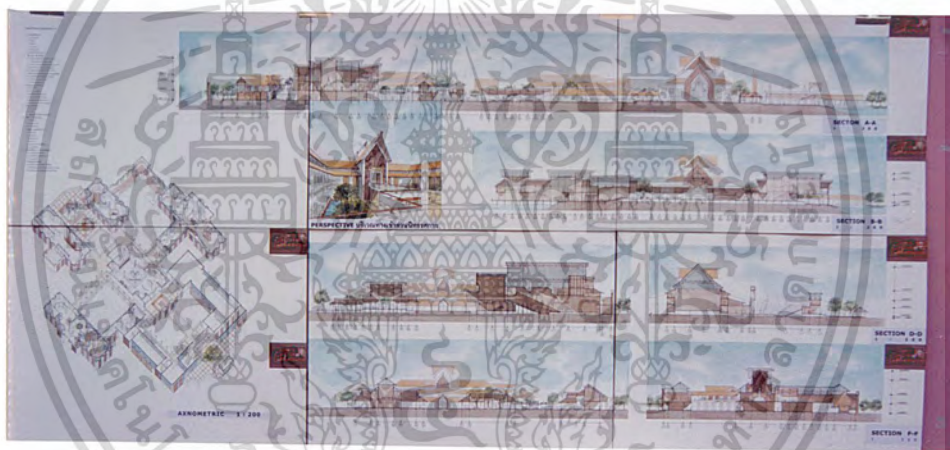
ผลงานการออกแบบมีดังนี้ คือ

- Plate Presentation จำนวน 6 ชุด ชุดละ 6 แผ่น รวมทั้งสิ้น 36 แผ่น
- Model และ Mass Surround จำนวน 1 ชุด

ดังที่จะได้แสดงต่อไปนี้



เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีโอกาสไปใช้



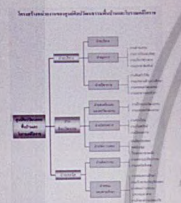
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและโบราณคดีโคราช

KORAT FOLK ART, CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL CENTER

Programme analysis

งานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
 งานโบราณคดี
 งานนิทรรศการ
 งานร้านค้า
 งานบริการ



ตารางข้อมูลรายละเอียดอาคารพื้นที่ใช้สอย

ประเภทอาคาร	รายละเอียด
อาคารนิทรรศการ	พื้นที่ใช้สอย 1,200 ตร.ม.
อาคารร้านค้า	พื้นที่ใช้สอย 800 ตร.ม.
อาคารบริการ	พื้นที่ใช้สอย 400 ตร.ม.
อาคารจอดรถ	พื้นที่ใช้สอย 2,000 ตร.ม.



ประเภทอาคาร	รายละเอียด
อาคารนิทรรศการ	พื้นที่ใช้สอย 1,200 ตร.ม.
อาคารร้านค้า	พื้นที่ใช้สอย 800 ตร.ม.
อาคารบริการ	พื้นที่ใช้สอย 400 ตร.ม.
อาคารจอดรถ	พื้นที่ใช้สอย 2,000 ตร.ม.

ตารางข้อมูลรายละเอียดอาคารพื้นที่ใช้สอย

ประเภทอาคาร	รายละเอียด
อาคารนิทรรศการ	พื้นที่ใช้สอย 1,200 ตร.ม.
อาคารร้านค้า	พื้นที่ใช้สอย 800 ตร.ม.
อาคารบริการ	พื้นที่ใช้สอย 400 ตร.ม.
อาคารจอดรถ	พื้นที่ใช้สอย 2,000 ตร.ม.

Site analysis

SITE EXISTING

ผังถนนและพื้นที่ใช้สอย

AXIS & ACCESS



ZONING & VIEW



Design Diagramme

ZONE + A
 ZONE + B
 ZONE + C

CLIMATE & POLLUTION



Concept

วัตถุประสงค์
 วัตถุประสงค์หลัก
 วัตถุประสงค์รอง

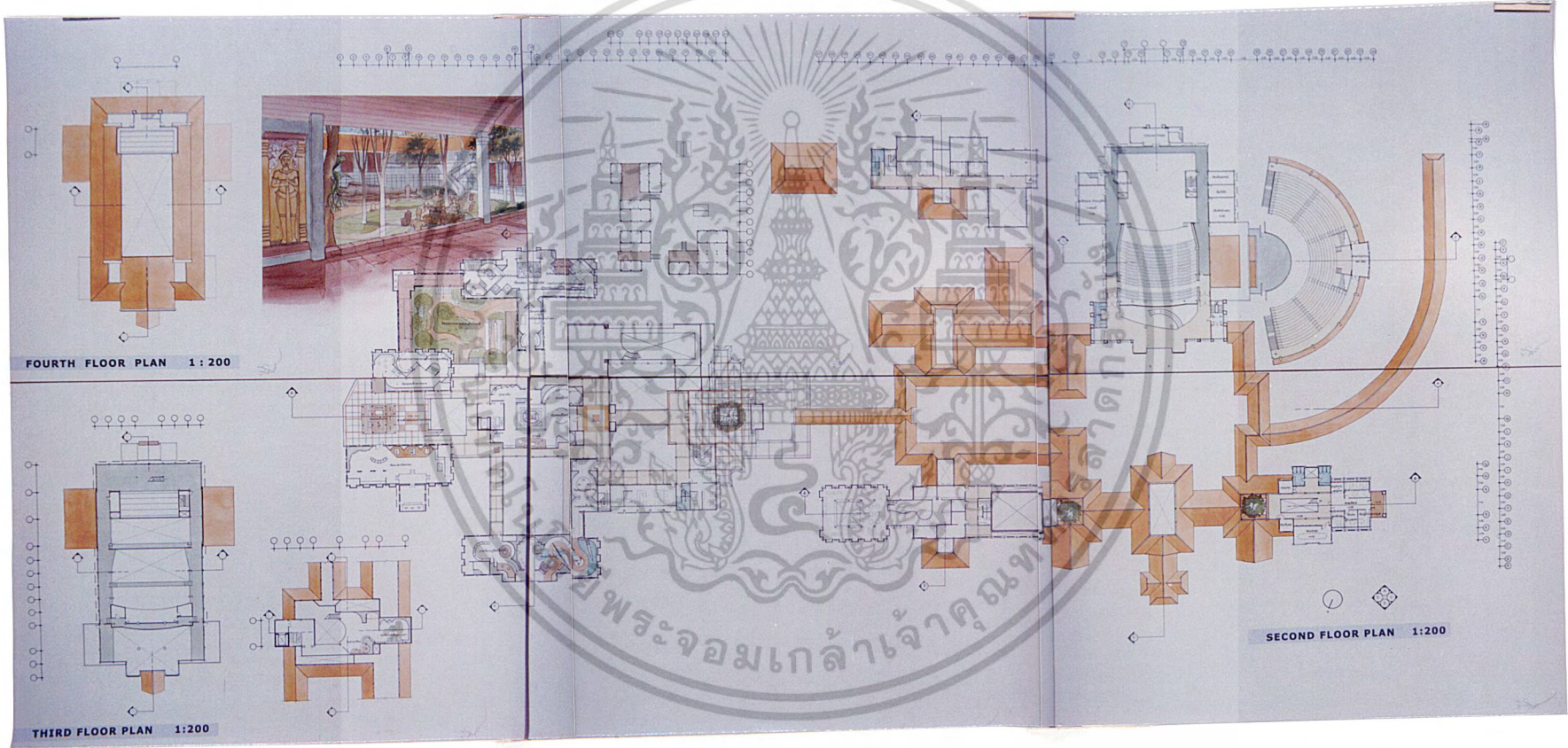


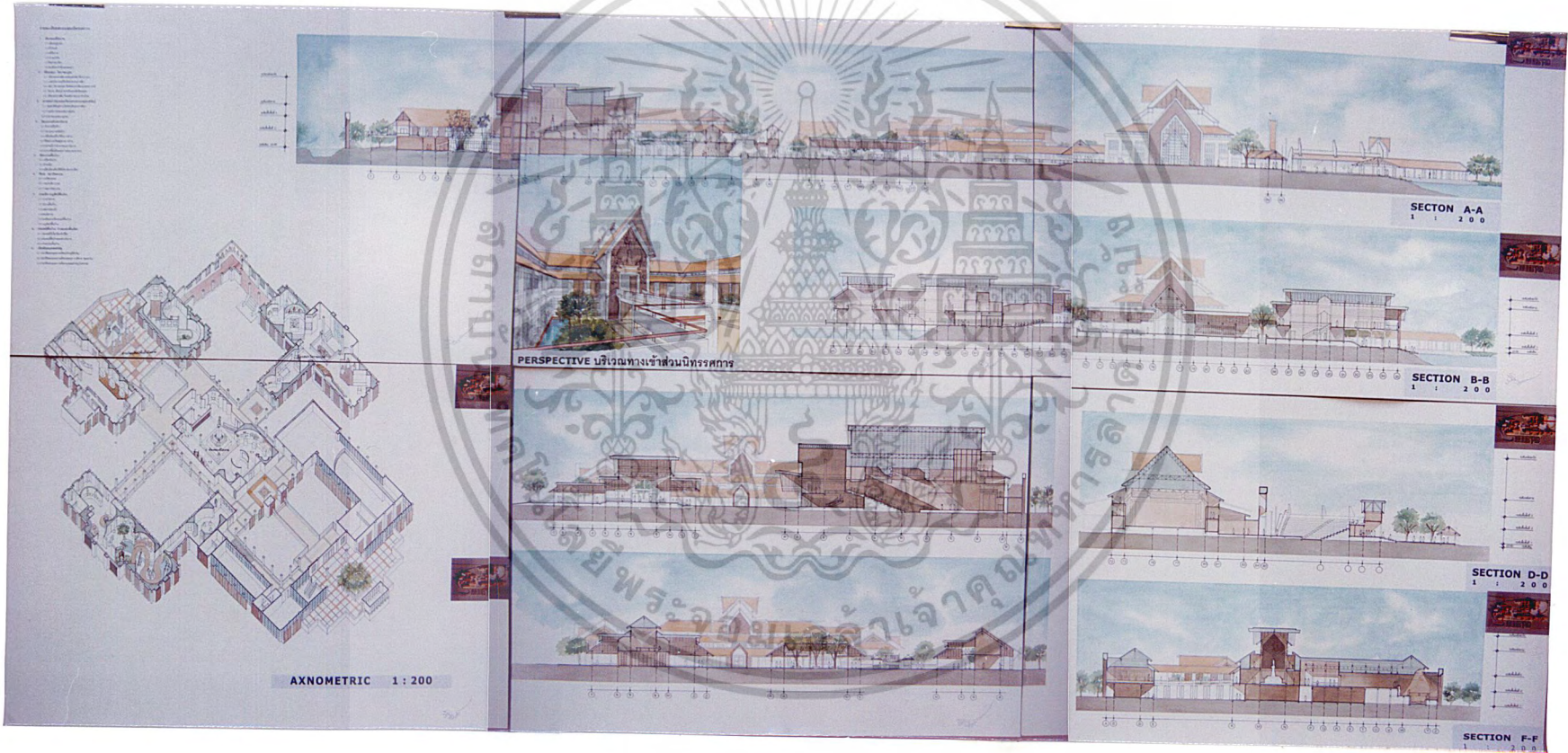
SCALE



LANDSCAPE







MATERIAL & COLOUR



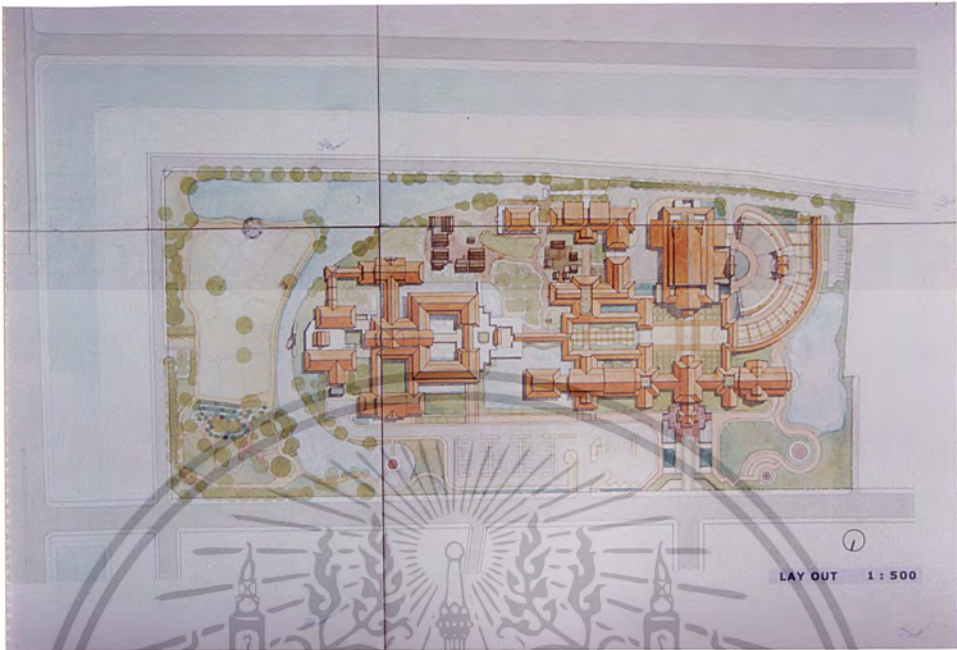
UNIQUE



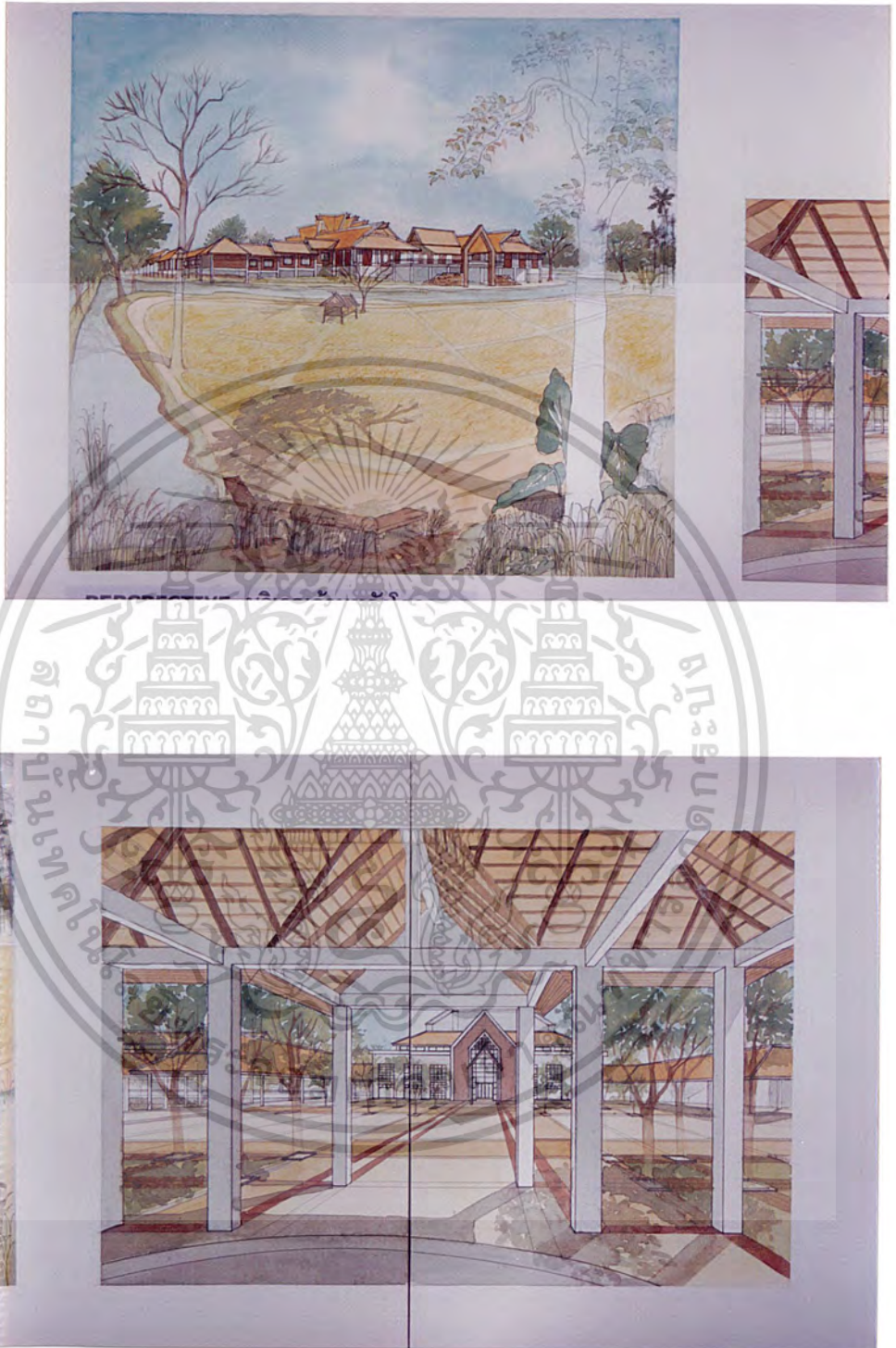
ELEVATION B 1 : 200



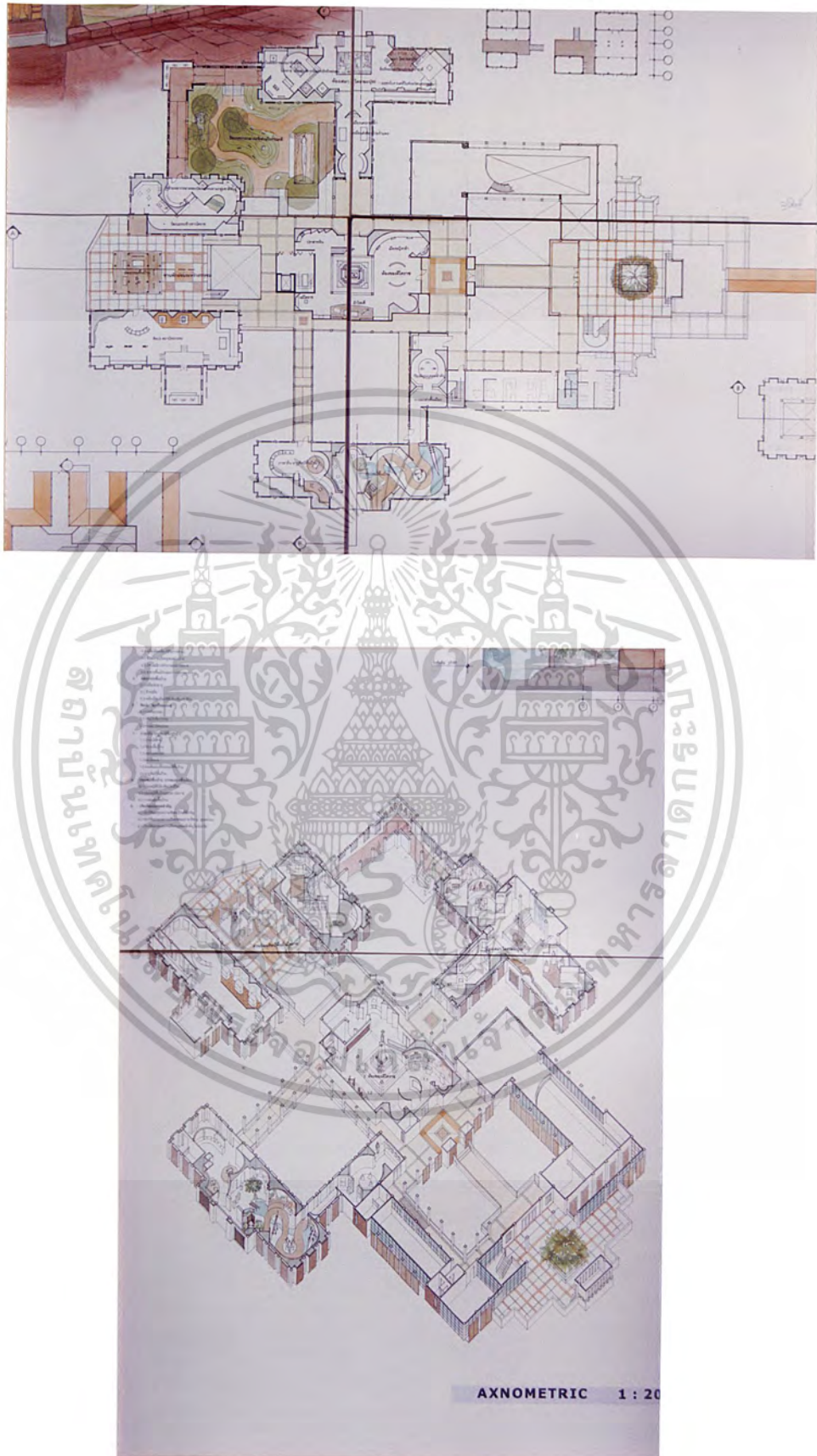
ELEVATION C 1 : 200



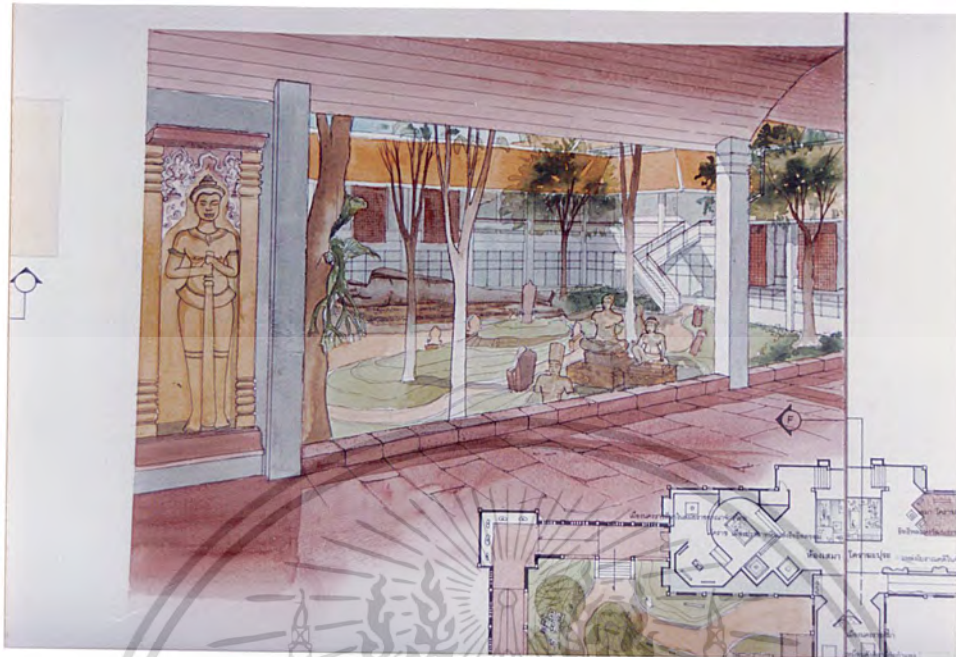
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



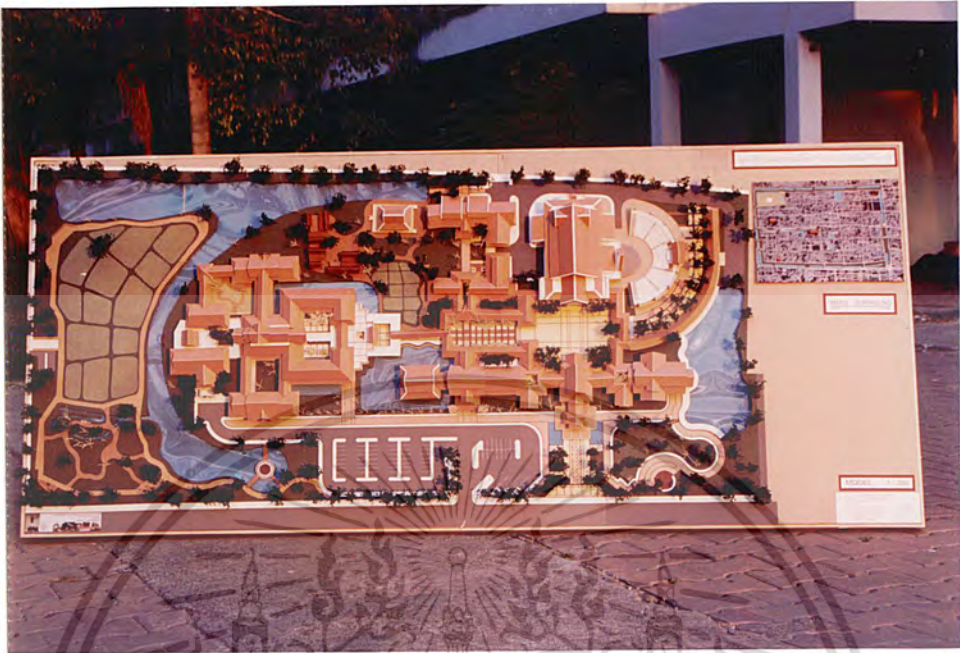
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมการสถาปนิกรีสาน , สถาปัตยกรรมอีสาน , สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ,
กรุงเทพฯ , 2530
- จุฬารัตน์ สุภาสิต , พิพิธภัณฑสถานเมืองร้อยเอ็ด , ARCH & IDEA วารสารรายเดือน ปีที่ 1 ฉบับที่ 8,
บริษัทวิญจักร จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ , 2542
- พงศกร ยิ้มสวัสดิ์ , วิทยานิพนธ์หัวข้อ “ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา ” , คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ,
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง , ปีการศึกษา 2540
- วิเชียร สุวรรณรัตน์ , ผศ. ภูมิอากาศวิทยาและการออกแบบสถาปัตยกรรม , ภาควิชาสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ , สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ,
2537
- จิโรฒ ศรีสุโร,ดร. , เรือนไทโคราช เรือนโบราณลูกหลานย่าโม , ARCH & IDEA วารสารรายเดือน
ปีที่ 1 ฉบับที่ 14, บริษัทวิญจักร จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ , 2537
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา ,
วิทยาลัยครูนครราชสีมา , โรงพิมพ์โคราชออฟเซ็ทการพิมพ์ , 2530
- ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา , ขงดีโคราช เล่มที่ 1-3 , สถาบันราชภัฏ
นครราชสีมา , 2538
- สมชาย สิงห์อังคะ , วิทยานิพนธ์หัวข้อ “ ศูนย์ศิลปและวัฒนธรรมพื้นบ้าน จ.นครราชสีมา ” ,
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ , สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ,
ปีการศึกษา 2527
- SLEEPER HAROLD R. , BUILDING PLANNING AND DESIGN STANDARD , NEW YORK ,
JOHN WILEY & SONS INC. , 1995
- NEUFERT ERNST , ARCHITECTS' DATA , LONDON , BSP PROFESSIONAL BOOK , 1991

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดีของจังหวัดนครราชสีมา

1. ประวัติศาสตร์เมืองนครราชสีมา

บริเวณจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันปรากฏร่องรอยและหลักฐานแสดงว่ามีพัฒนาการของชุมชนโบราณมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อราว ๔๐๐๐ - ๓๐๐๐ ปีมาแล้วที่บริเวณเขาจันทร์งาม อำเภอสีคิ้ว ภาพเขียนสีแสดงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมล่าสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการขุดค้นทางโบราณคดีพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกษตรกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองนครราชสีมา เมื่อประมาณ ๓๐๐๐ ปีมาแล้วที่บ้านธารประสาท อำเภอโนนสูง และยังพบหินตั้งเป็นรูปวงกลมที่บ้านหินตั้ง อำเภอสูงเนิน ซึ่งศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี สันนิษฐานว่าเป็นวัฒนธรรมหินใหญ่รุ่นใหม่เชื่อว่าเป็นศาสนสถานหรือหลักเขตแสดงอาณาเขตของเมือง

ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๓ อาณาจักรเจนละของขอมได้แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปรากฏหลักฐานที่ปราสาทภูมิโพน จังหวัดสุรินทร์ และเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นโบราณสถานอันเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์ของอาณาจักรเจนละแสดงว่าบริเวณเมืองนครราชสีมาก็อาจอยู่ใต้อำนาจของขอม เพราะมีหลักฐานว่าขอมแผ่ขยายอาณาเขตมาถึงเมืองพิมายด้วย ร่วมสมัยกับอาณาจักรเจนละ มีหลักฐานหลายประการที่แสดงว่าเมืองนครราชสีมาได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมสมัยทวารวดี โดยเฉพาะที่เมืองเสมา อำเภอสูงเนินพบชุมชนที่มีคูน้ำคันดินเป็นรูปวงรี มีการพบ ศิลธรรมจักร และพระพุทธรูปสลัก ปัจจุบันอยู่ที่วัดคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน แต่ไม่แน่ใจว่าอาณาจักรทวารวดีจะแผ่อำนาจเข้าครอบครองหรือไม่ เพราะฝีมือเป็นของช่างพื้นเมือง

อาณาจักรศรีจนาศะ พุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖ ร่วมสมัยกับอาณาจักรเจนละ ทวารวดี ศรีวิชัยและโยนก มีศิลาจารึกบ่ออีกาซึ่งศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ได้ถ่านจารึกนี้ ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัททิศ ดิศกุล ทรงแปลจากภาษาฝรั่งเศสว่าจารึกนี้เกี่ยวกับพุทธศาสนา และกล่าวถึง พระราชาแห่งอาณาจักรศรีจนาศะทรงอุทิศปศุสัตว์และทาสทั้งหมดถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ และจารึกอีกหลักหนึ่งกล่าวถึงพระราชาแห่งศรีจนาศะว่าเป็นกษัตริย์ที่ครองอาณาจักรอยู่นอกเขตอาณาจักรในกัมพูชาแต่ศูนย์กลางอาณาจักรศรีจนาศะนั้นเราไม่อาจปักใจว่าอยู่บริเวณบ่อ

อีกา ตำบลเสมา อำเภอสูงเนินแต่น่าจะอยู่บริเวณที่ราบสูงโคราชมากกว่าบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการพิจารณาของเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ น่าเชื่อว่าอาณาจักรศรีจนาศะได้รวมตัวเป็นอาณาจักรที่มั่นคง ก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เพราะมีการกล่าวชื่อของอังกุเทพซึ่งคงจะเป็นนามบรรพบุรุษก่อนที่จะสร้างจารึกบ่ออีกา พ.ศ. ๑๔๑๑ อาณาจักรนี้คงจะรุ่งเรืองสืบต่อมาในพุทธศตวรรษที่ ๑๕

ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ นี้เอง ขอมสมัยพระนครหรืออาณาจักรกัมพูชาได้แผ่ขยาย อิทธิพลเข้ามาในเมืองนครราชสีมา เพราะปรากฏพระนามของพระเจ้ายโศวรมันที่ ๑ (พ.ศ. ๑๔๓๒) ที่ปราสาทหินพนมวัน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง และมีการสร้างปราสาทหินเมืองแขก ตำบลโคราข พบศิลาทับหลังที่สถานพระนารายณ์ วัดพระนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีการสร้างปราสาทหินพิมายสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ และสร้างต่อเนื่องมาถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แต่สิ้นพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ อาณาจักรขอมสมัยพระนครเสื่อมลง ขอมคงไม่ได้ควบคุมดินแดนแถบนี้อย่างเข้มงวดนัก เพราะในสมัยอาณาจักรสุโขทัยเขตแดนของไทยยังไม่รวม เมืองนครราชสีมา เมืองนครราชสีมา รวมทั้งอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา สมัยพระรามาธิบดีที่ ๑

เมืองนครราชสีมาสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์

ชื่อเมืองนครราชสีมาถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกจากเอกสารสมัยพระบรมไตรโลกนาถในกฎหมายเรื่อง พระอัยการตำแหน่งนาพลเรือนและนาทหารหัวเมืองที่ประกาศใช้ในปีพุทธศักราช ๑๙๙๘ ระบุว่าเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองชั้นโท เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์เป็นออกญากำแหง

สงครามรามภักดีพิริยะภานะ ศักดินา ๑๐,๐๐๐ ไร่ แต่ที่น่าสนใจที่สุดอยู่ตรงที่ว่านครราชสีมาเป็นเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพียงเมืองเดียวที่ถูกระบุไว้ในรายชื่อ เมืองของกฎหมายฉบับนี้

ก่อนหน้านั้นเมืองนครราชสีมา น่าจะยังไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรไทย ยังอยู่ภายใต้การปกครองของกัมพูชา แต่คงจะควบคุมดูแลไม่เข้มงวดมากนัก เพราะกัมพูชานั้นเริ่มเสื่อมอำนาจลงตั้งแต่สิ้นสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แม้ว่าจะมีคนไทยแถบลุ่มแม่น้ำยมจะสามารถตั้งตัวเป็นอิสระและสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยได้สำเร็จในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๔ แต่ยังไม่มียุทธิพลแผ่มาถึงนครราชสีมาที่คงเป็นเพียงเมืองชายเขตแดนของอาณาจักรในสมัยนั้น

แต่อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่แสดงว่าเมืองนครราชสีมาอาจจะได้ติดต่อกับอาณาจักรไทยในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาก่อนการสถาปนาอยุธยาเป็นราชธานีในปีพุทธศักราช ๑๘๙๓ หรืออย่างน้อยน่าจะเริ่มมีความสัมพันธ์กันในสมัยพระรามาธิบดีที่ ๑ โดยที่ เมืองนครราชสีมา มีฐานะเป็นเมืองพระยามหานครของอยุธยา ข้อสันนิษฐานนี้อันุมาณจากผลที่กองทัพ ไทยได้ชัยชนะในสงครามกับกัมพูชา ที่แม้ว่าอยุธยาจะยังไม่ได้ มีอำนาจเหนือกัมพูชาอย่างเด็ดขาด แต่น่าจะเป็นผลให้หัวเมืองปลายอาณาเขตของกัมพูชา เช่น นครราชสีมา คงจะหลุดพ้นจากอำนาจของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กัมพูชาและตกอยู่ใต้อำนาจอยุธยาแทนโดยมีการกล่าวถึงหลักถึงหลักฐาน เช่น เสาหลักเมืองไม้ ตะเคียนหินซึ่งเป็นศิลปกรรมสมัยต้นอยุธยา รวมทั้งข้อสังเกตจากตำนานท้องถิ่น ศิลปกรรมแบบอุทองและการหล่อทองสำริด ที่ไม่ใช่งานช่างแบบกัมพูชาในแถบเมืองนครราชสีมา

ข้อจำกัดในการคมนาคม ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ปริมาณประชากรที่เบาบาง เป็นเหตุผลให้ดินแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษในช่วงนั้น นครราชสีมาเป็นเพียงเมืองชายเขตแดนของอยุธยาและมีขอบเขตอำนาจอยู่ในบริเวณจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ปัจจุบัน ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคงเป็น ดินแดนรกร้างที่ไม่มีเมืองสำคัญใด ๆ หรือแม้แต่เวียงจันทน์เองอ้างอิงเขตอิทธิพลของตนอยู่แค่ บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ดังนั้นจึงไม่ค่อยปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองนครราชสีมาในประวัติศาสตร์ไทยมากนักรวมทั้งข้อสังเกตว่าพลเมืองนครราชสีมาที่มีความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมกับ กัมพูชาจึงทำให้ ยังไม่ยอมอ่อนน้อมราบคาบทีเดียว ในรัชกาลต่อ ๆ มากองทัพไทยยังต้อง ยกออกไปตีกรุงกัมพูชาอีกหลายครั้ง การปกครองหัวเมืองตอนแผ่นดินสูงในสมัยนั้น เห็นจะตั้งรักษาเพียงเมืองโคราชเก่า (อำเภอสูงเนิน) เท่านั้น ในหนังสือพระราชพงศาวดารจึงไม่มีเรื่องราวกล่าวถึงเมืองนครราชสีมาจนถึงแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

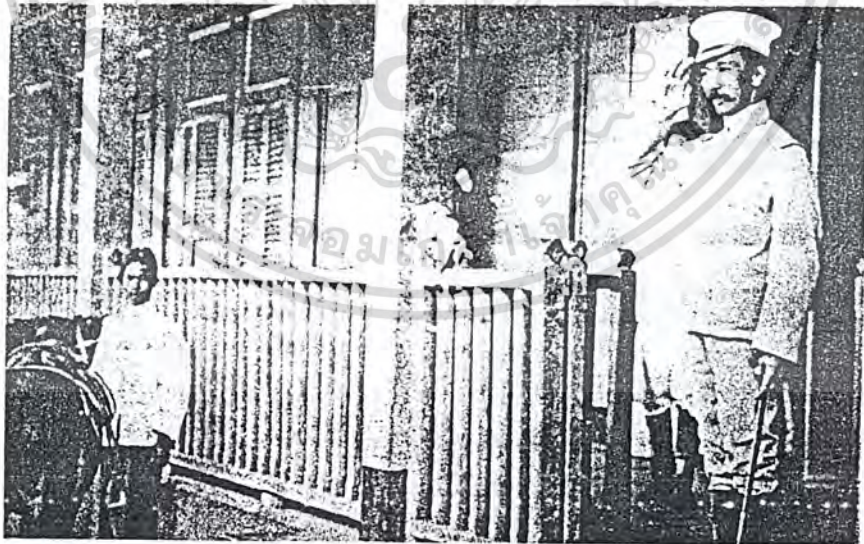
สมัยสมเด็จพระนารายณ์น่าจะเป็นสมัยที่เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ นครราชสีมาโดยโปรดให้ย้ายเมืองนครราชสีมาจากท้องที่อำเภอสูงเนินมาตั้งอยู่ในที่ตั้งปัจจุบัน โดยสร้างเมืองเป็นป้อมปราการในฐานะเมืองสำคัญชายพระราชอาณาเขต และทรงเลือกสรร ข้าราชการที่มีความสามารถออกไปปกครองในสมัยพระเพทราชาเมื่อแรกขึ้นครองราชสมบัติได้มี พระราชโองการให้ข้าราชการหัวเมืองมาถวายบังคมถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เพื่อแสดงความจงรักภักดี แต่เจ้าเมืองนครราชสีมาไม่ยอมมาเข้าเฝ้าจึงมีพระบรมราชโองการให้ยกทัพขึ้นมาปราบ พระยายมราช (สังข์) ที่เมืองนครราชสีมา สงครามนี้กินเวลากว่า ๒ ปี ซึ่งคงทำให้เมือง นครราชสีมาอ่อนแอลงและถูกตัดทอนกำลังของเมืองไปมาก เห็นได้จากเหตุการณ์กบฏบุญกว้าง ในปีพุทธศักราช ๒๒๓๕ ที่มีกำลังเพียง ๒๘ คน เจ้าเมืองและกรมการเมืองนครราชสีมายังต้อง ยอมอ่อนน้อมและขอให้กองทัพอยุธยาเข้าช่วยเหลือเหตุการณ์ หลังเหตุการณ์นี้คงต้องมีการฟื้นฟู กำลังให้กับเมืองนครราชสีมาอีกครั้งเห็นได้จากเหตุการณ์ เจ้าเมืองหลวงพระบางยกทัพมาตีเมือง เวียงจันทน์ พระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต(เวียงจันทน์)ขอให้กองทัพอยุธยาเข้าช่วย ปรากฏว่ากองทัพ ไทยมีกำลังจากนครราชสีมาเป็นกำลังหลักแต่อย่างไรก็ตามการฟื้นฟูกำลังให้กับเมืองนครราชสีมา ได้กระทำพร้อม ๆ กับการเพิ่มบทบาทให้กับเมืองสำคัญอื่น ๆ เช่น พิมาย เห็นได้จากการขยาย อิทธิพลของอยุธยามาถึงหัวเมืองเขมรป่าดงในสมัยพระที่นั่งสุริยามรินทร์ในช่วงปลายอยุธยา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทรงโปรดเกล้าให้หัวเมืองนี้ขึ้นต่อเมืองพิมายแทนที่จะเป็นเมืองนครราชสีมา การเพิ่มอำนาจให้กับพิมายน่าเป็นการป้องกันเพื่อไม่ให้เมืองนครราชสีมาเป็นเมืองใหญ่เพียงเมืองเดียวเช่นเดิม ซึ่งทำให้สามารถทำทลายอำนาจของอยุธยาเช่นที่เคยทำมาเมื่ออยุธยายุติความเป็นราชธานีลงในปีพุทธศักราช ๒๓๑๐ กลุ่มผู้ปกครองในพิมายก็สามารถกุมอำนาจการปกครองในเขตอิทธิพลของเมืองนครราชสีมาได้สำเร็จและเห็นได้ว่ากลุ่มผู้นำในสองเมืองนี้ได้ผลัดเปลี่ยนกันขึ้นเป็นผู้ปกครองเมืองนครราชสีมา เช่น ขุนชนะกรมการเมืองนครราชสีมา ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นพระยากำแหงสงครามครองเมืองนครราชสีมาหลังจากจับกุมกรมหมื่นเทพพิพิธ หรือกรณีเจ้าพระยานครราชสีมา (ปืน) เจ้าเมืองนครราชสีมาอีกท่านหนึ่งในสมัยธนบุรีเคยรับราชการเป็นยกบัตรเมืองพิมาย

ในสมัยธนบุรี ปัญหาทางการเมืองภายในของเวียงจันทน์และจำปาศักดิ์เปิดโอกาสให้อิทธิพลของไทยขยายเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเริ่มเข้าไปจัดการปกครองดินแดนแถบนี้อย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นจากสถานการณ์ทางการเมืองของลาวในช่วงนั้นที่เกิดความแตกแยกภายในจากกรณีกลุ่มขุนนางที่เป็นศัตรูกับกรุงศรีสัตนาคนหุตหนี้ยกยทางการเมืองมาขออ่อนน้อมต่อไทยในสมัยธนบุรี รัฐบาลไทยประกาศให้การคุ้มครองพร้อมทั้งให้สถานภาพทางการเมืองแก่ขุนนางเหล่านั้นในสมัยรัชกาลต่อมาจึงสถาปนาให้เมืองภายใต้การปกครองของอดีตกลุ่มขุนนางจากเวียงจันทน์มีฐานะเทียบเท่าเมืองเวียงจันทน์เมืองจำปาศักดิ์ที่มีฐานะเป็นเมืองประเทศราช หลังจากการทำสงครามกับเวียงจันทน์ในปีพุทธศักราช ๒๓๒๑ เวียงจันทน์ถูกลดฐานะลงเป็นเพียงเมืองพระยามหานคร แม้ว่าต่อมาเวียงจันทน์จะได้ยกฐานะเป็นเมืองประเทศราชขึ้นต่อกรุงเทพฯ แต่เมืองที่เคยขึ้นต่อเวียงจันทน์โดยเฉพาะในฝั่งขวาของแม่น้ำโขงกลายเป็นเมืองชั้นนอกของอยุธยาหลังเหตุการณ์นี้รัฐบาลไทยจึง ไม่เพียงได้กำลังคนเข้ามาเพิ่มเติมเท่านั้น ยังเกิดเมืองใหม่ตั้งขึ้นเป็นจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอาณาจักรไทยสามารถเข้ามามีอิทธิพลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ได้เป็นครั้งแรก แม้ว่าจะในสมัยนี้ยังไม่สามารถจัดระเบียบการปกครองเมืองใหม่เหล่านั้นให้เรียบร้อยลง แต่เมืองนครราชสีมาในฐานะที่เป็นเมืองใหญ่และใกล้ชิดกับอาณาจักรไทยในที่ราบภาคกลางมานาน จึงสามารถที่จะดูแล ผลประโยชน์และเชื่อมโยงอำนาจของส่วนกลางที่มีอยู่เหนือเมืองต่าง ๆ นี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการที่การเดินทางติดต่อระหว่างเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับส่วนกลางต้องผ่านเมืองนครราชสีมา จึงเป็นแหล่งจ่ายเสบียง ที่พักระหว่างทาง รวบรวมและเร่งรัดการจัดส่งส่วยสาอากรต่าง ๆ ดังนั้นนครราชสีมาจึงมีบทบาทเป็นเสมือนตัวแทนของส่วนกลางในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การที่พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระราชทานพระสนม ที่เชื่อว่าทรงพระเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวณไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรรมกับพระองค์ให้กับเจ้าพระยามนระราชสีมา (ปิ่น) เป็นการสะท้อนถึงความใกล้ชิดและความไว้วางพระทัยที่มีต่อผู้ปกครองเมืองนครราชสีมาอย่างสูง

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงแต่งตั้งพระพิมายขึ้นเป็นพระยามนระราชสีมา เจ้าพระยามนระราชสีมา (ปิ่น) เจ้าเมืองคนเดิมนั้นกล่าวว่าท่านชราภาพและจักษุมืดมัวลง ดังนั้นเมืองนครราชสีมายังคงความสำคัญ เป็นเมืองหลักของไทย อยู่ระหว่างเมืองเวียงจันทน์เมืองจำปาศักดิ์กับกรุงเทพฯ ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบชายพระราชอาณาเขต เป็นหูเป็นตาแทนรัฐบาลใหม่ที่กรุงเทพฯ เพื่อช่วยงานการขยายอำนาจของไทยเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ในขณะที่นครราชสีมามีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่มวัฒนธรรมไทยมีเมืองเวียงจันทน์ เมืองจำปาศักดิ์ และเมืองอุบลราชธานีเป็นตัวแทนของกลุ่มวัฒนธรรมลาวแต่เมืองเหล่านี้ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดพอที่จะรวมกลุ่มทำลายอำนาจของกรุงเทพฯ ได้ในทางตรงข้ามรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ปรารถนาความกล้าเร็วในการจัดการให้บรรดาผู้นำของเมืองเหล่านี้ควานอำนาจซึ่งกันและกัน เห็นได้จากกรณีกบฏข้าหลายครั้งในเขตจำปาศักดิ์ ทำให้กลุ่มอำนาจเดิมของเมืองจำปาศักดิ์ต้องสิ้นอำนาจลง กลุ่มเมืองเวียงจันทน์ กล่าวโทษนครราชสีมาว่าเป็นต้นเหตุของความวุ่นวายเหล่านั้น ในขณะที่นครราชสีมาเองก็ปฏิเสธที่จะช่วยเหลืออุบลราชธานีในการต่อสู้กับกลุ่มกบฏการชาวข้า



รูปภาพที่ ๑ ก. สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานภาพเสด็จตรวจราชการมณฑลนครราชสีมา

การที่สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานภาพทรงกล่าวไว้ว่า ในสมัยนี้ได้มีการตั้งหัวเมืองขึ้นนอกให้เป็นกำลังของเมืองนครราชสีมาและยกเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองเอก นำที่เอกสาขั้ตั้งขึ้นให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมทางกักรเมืองในภคิศตะวันตกอีกเจียงเหนือที่มีกลุ่มการเมืองไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่ม ในขณะที่เมืองเวียงจันทน์ เมืองจำปาศักดิ์ และเมืองอุบลราชธานีมีฐานะเป็นประเทศราช เมืองนครราชสีมาเป็นตัวแทนของกลุ่มวัฒนธรรมไทยจึงควรจะได้เลื่อนสถานะขึ้นเป็นเมืองชั้นเอก และเพิ่มขีดกำลังคนเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทนรัฐบาล พร้อมทั้งคาบอำนาจกับ เมืองเวียงจันทน์ เมืองจำปาศักดิ์ และเมืองอุบลราชธานี

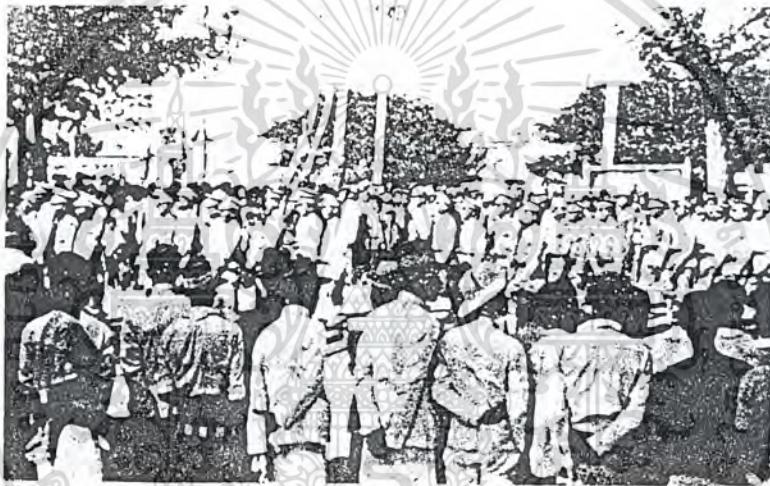
ในปีพุทธศักราช ๒๓๖๙ เกิดสถานการณ์ที่มีแนวโน้มจะเป็นวิกฤติการณ์ทางการเมืองขึ้นที่กรุงเทพฯ เมืองเวียงจันทน์และเมืองจำปาศักดิ์ได้ใช้โอกาสนั้นดิ้นรนเพื่อให้หลุดพ้นจากอำนาจของไทย แต่นับเป็นโชคดีที่ประชากรเชื้อสายลาวและเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนหนึ่งเป็นอริกับเวียงจันทน์ไม่ได้รับความสนับสนุนจากกลุ่มประชากรเหล่านี้ กองทัพเจ้าอนุวงศ์ถูกประวิงเวลาในการเดินทางรวมทั้งต้องกระจายกำลังออกไปเพื่อชักจูงกลุ่มที่สนับสนุนและกวาดต้อนกลุ่มที่ไม่สมัครใจ จนทำให้ฝ่ายไทยสามารถปราบปรามเหตุการณ์นี้จนกระทั่งทำลายเวียงจันทน์ลง หลังสิ้นเหตุการณ์กบฏอนุวงศ์เมืองนครราชสีมากลายเป็นกำลังสำคัญของไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยตอนเหนือมีอาณาเขตถึงจังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน และทางตะวันออกเฉียงถึงจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน และแม้ว่าปัญหาเกี่ยวกับหัวเมืองลาวจะสิ้นสุดลงแต่การขยายอำนาจของไทยมาทางด้านตะวันออกนี้ทำให้ไทยต้องเผชิญหน้าคู่ต่อสู้ประเทศใหม่คือเวียดนาม ในขณะที่คู่ต่อสู้รายเดิมทางฝั่งตะวันตกของไทยกำลังต่อสู้กับคู่ต่อสู้ใหม่ที่เป็นต่อหลายเท่าตัว ความตึงเครียดทางการเมืองจึงยังคงอยู่ในทางฝั่งตะวันออกของไทยทำให้นครราชสีมาทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ประเทศไทยได้ทำสัญญาการค้าไว้กับอังกฤษ และสัญญาลักษณะเดียวกันกับชาติตะวันตกอื่น ๆ เช่น ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการยกเลิกการค้าแบบผูกขาดเป็นการค้าที่ให้ออกขนเข้ามาทำการค้าขายได้ เมืองนครราชสีมาได้รับความสนใจในฐานะที่มีสินค้าออกที่ล้ำค่า เช่น หนังสัตว์ เขาสัตว์ และงาช้าง นอกจากนี้รัชกาลที่ ๔ ยังทรงมีพระราชดำริที่จะตั้งให้เป็นเมืองราชธานีแห่งที่ ๒ แต่เนื่องจากขาดแคลนน้ำ และการคมนาคมไม่สะดวก จึงโปรดให้สร้างที่ประทับที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ มีเมืองลพบุรี ซึ่งสร้างสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแทน

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์ได้ทรงทำนุบำรุงเมืองนครราชสีมาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อนในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติต่อต้านการแผ่ขยายอิทธิพลของฝรั่งเศส ที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้กรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์จัดเตรียมการปกครองเมืองนครราชสีมาเพื่อเตรียมการตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล นอกจากนี้ยังโปรดให้สร้างทางรถไฟสายแรกจากกรุงเทพฯ - นครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ทำเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้เมืองนครราชสีมา และเมืองอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดินทางติดต่อกับภาคกลาง และภาคอื่น ๆ ได้สะดวก ทำให้ชาวเมืองเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย

สมัยรัชกาลที่ ๖ ได้โปรดให้รวมมณฑลเทศาภิบาลเข้าเป็นภาค มีอุปราชปกครองยกเว้นมณฑลนครราชสีมา ยังคงปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และกบฏบวรเดช รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ ยุบมณฑลเทศาภิบาล และจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยแบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัด และอำเภอมาจนถึงปัจจุบัน



รูปภาพที่ 5.2.1๗ เมืองนครราชสีมา พ.ศ. 2476 เหตุการณ์กบฏบวรเดช

ลักษณะการปกครองแบบเทศาภิบาลนี้ เป็นการปกครองที่จัดให้มีหน่วยบริหารราชการที่ประกอบด้วยตำแหน่งข้าราชการต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเป็นที่ยอมรับของรัฐบาล รับแบ่งภาระของรัฐบาลกลางออกไปดำเนินการในส่วนภูมิภาคเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล มีการแบ่งการปกครองลดหลั่นกันดังนี้คือ มณฑลเมือง(จังหวัด) อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน จัดแบ่งหน้าที่ราชการเป็นสัดส่วนให้สอดคล้องกับงานของกระทรวงทบวงกรมในส่วนกลางและจัดสรรข้าราชการไปประจำทำงาน ตามตำแหน่งหน้าที่มิให้ก้าวก่ายกัน ผู้บัญชาการมณฑลเรียกว่า ข้าหลวงใหญ่และเมื่อจัดการปกครองระบอบเทศาภิบาลแล้วโปรดเกล้าให้เรียกข้าหลวงใหญ่ว่าข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑล ในรัชกาลที่ ๖ โปรดให้เปลี่ยนนามตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลเป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงการปกครองในส่วนภูมิภาคใหม่โดยทรงเปลี่ยนนามตำแหน่งของข้าหลวงเทศาภิบาลที่เดิมมีทั้งข้าหลวงเทศาภิบาล ล้ำเจ้าราชการมณฑล และข้าหลวงต่างพระองค์ล้ำเจ้าราชการมณฑลสำหรับข้าหลวงใหญ่มณฑลชายแดนที่เป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ให้เป็นตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลเหมือนกันหมด แล้วโอนตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลจากกระทรวงมหาดไทยไปขึ้นต่อพระมหากษัตริย์และเปลี่ยนคำว่า เมือง เป็นจังหวัดการรวมมณฑลเข้าเป็นภาคมีตำแหน่งอุปราชเป็นผู้ปกครองเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๘ ตำแหน่งอุปราชเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มี ฐานันดรระหว่างเสนาบดีและสมุหเทศาภิบาล และรวมมณฑลเข้าเป็นภาคโดยแบ่งเป็น ๔ ภาค ได้แก่ ภาคพายัพ ภาคตะวันตก ภาคใต้และภาคอีสาน สำหรับภาคอีสานเป็นการรวมมณฑล ๓ มณฑลเข้าด้วยกันคือ มณฑลอุบล และมณฑลร้อยเอ็ด ส่วนมณฑลนครราชสีมาไม่ได้รวมอยู่ในภาคอีสานมีข้าหลวงใหญ่ปกครองเรียกนามใหม่ว่าสมุหเทศาภิบาล ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ มณฑลนครราชสีมาจึงจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลต่อมาถึงปีพุทธ ศักราช ๒๔๗๖ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงได้ยกเลิกระบบมณฑลเทศาภิบาลทั้งหมดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐบาลใหม่หลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยได้ยกเลิกการจัดหัวเมืองมณฑลเทศาภิบาลและจัดใหม่เป็นภาคเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ สำหรับมณฑลนครราชสีมาเปลี่ยนแปลงเป็นภาคที่ ๓ มีจังหวัดในความปกครอง ๖ จังหวัดคือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งที่ว่าการอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา และในปีเดียวกันนี้เองได้เกิดเหตุการณ์กบฏบวรเดชที่ใช้กองทหารจากนครราชสีมาเป็นกำลังหลักในการก่อการกบฏบวรเดช (๑๑ - ๒๕ ตุลาคม ๒๔๗๖) ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจากรัฐบาลนำไปสู่การแก้ไขการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่อีกครั้งโดยตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เพื่อควบคุมการปกครองให้ได้อย่างใกล้ชิดโดยยุบมณฑลเทศาภิบาลและจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ จังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยบริหารราชการแผ่นดินมีข้าหลวงประจำจังหวัดและกรรมการจังหวัดเป็นผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้มณฑลนครราชสีมาจึงถูกยุบและตั้งเป็นจังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่นั้นมา

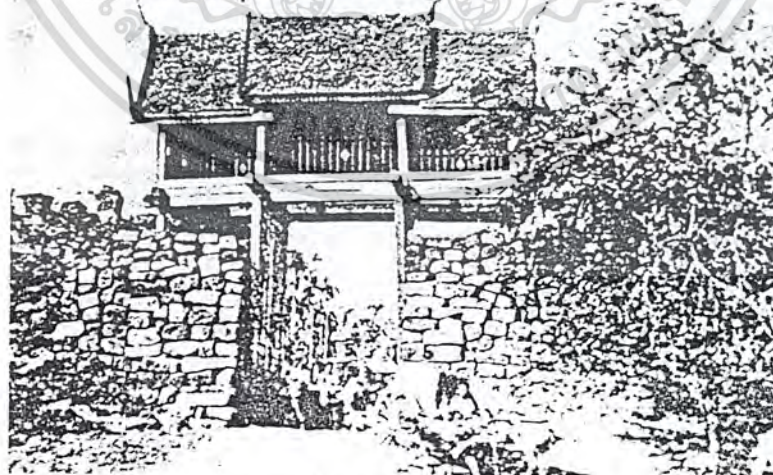
ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นต้นมาการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข แม้จะมีบางช่วงมีเผด็จการเข้ามามีอำนาจ กาลเอือกตั้งสมาชิกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖ ใช้วิธีการเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วจึงมาเลือกผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้จำนวน ๑ คน จนถึงการเลือกตั้งครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐ จึงเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยให้ราษฎรเป็นผู้เลือกเอง มีการแบ่งเขตการเลือกตั้ง โดยแต่ละเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๑ คน ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเขตเลือกตั้งเป็น ๕ เขต และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๕ คน และต้องเปลี่ยนแปลงการจัดแบ่งเขตการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ในไม่กี่เดือนที่จะถึงนี้



ภาพที่ 5.2.1ค. ร้านขายยาจันทน์บริเวณถนนโพธิ์กลาง



ภาพที่ 5.2.1ง. ประตูชุมพล

การจัดการปกครองส่วนภูมิภาคที่เปลี่ยนจากมณฑลเทศาภิบาลมาเป็นจังหวัด

ทำให้ผู้บริหารมีโอกาสดูแลทุกข์สุขเองประชาชนได้ใกล้ชิดมากขึ้น ประกอบกับภคทัชที่ประชาชนใน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สงวนไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น กรุณาอย่าเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท้องถิ่นมีโอกาสในการปกครองตนเองก็ย่อมช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้น และมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากนครราชสีมาได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี แม้ว่าความพยายามต่อต้านการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่รุนแรงที่สุดมาจากกองกำลังในนครราชสีมา คือ กบฏวรเดชในปี พุทธศักราช ๒๔๗๖ โดยได้รับการสนับสนุนจากทหารในนครราชสีมา การปราบปรามมีจุดหมายที่สำคัญที่สุดคือการขจัดโครงสร้างทางอำนาจในท้องถิ่นที่ผูกพันกับระบบราชการก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยการปลดและจับกุมข้าราชการจำนวนมากในจังหวัดนครราชสีมาในฐานะเกี่ยวเนื่องกับกรกบฏครั้งนี้ เหตุการณ์นี้กลายเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางชนชั้นครั้งสำคัญในนครราชสีมา กลุ่มข้าราชการที่เป็นชนชั้นสูงในสังคมถูกขจัดออก เปิดโอกาสให้กลุ่มชนชั้นที่มีบทบาททรงเริ่มขยับฐานะ มากเท่า ๆ กับความพยายามที่จะควบคุมฐานทัพทางทหารในนครราชสีมาให้เข้มงวดมากขึ้น

นับจากนี้ไปจึงพบว่าผู้เข้ามามีบทบาททางการเมืองในนครราชสีมา มักจะไม่ใช่ว่าผู้ที่มีพื้นฐานสืบตระกูลในท้องถิ่นหรือกลุ่มขุนนางที่สะสมอำนาจกันมานานตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์แต่เป็นข้าราชการหรือพ่อค้าที่สะสมความมั่งคั่งในช่วง ๒๐ - ๓๐ ปีที่ผ่านมา หลังการรัฐประหาร พุทธศักราช ๒๕๐๑ ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหารนานถึง ๑๖ ปี นั้นไม่สำคัญเท่ากับการที่การเมืองโลกแบ่งออกเป็นค่ายทางการเมืองระหว่างคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย การที่ไทยเลือกค่ายประชาธิปไตยส่งผลให้เกิดสงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์ขึ้นเคียงยาวนาน การดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับแนวคิดทางวิชาการแบบอเมริกันที่ได้นำแนวทฤษฎีเคาระห์แบบโครงสร้างหน้าที่เข้ามาอธิบายสังคมไทย แม้การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ และการเลือกตั้งในต้นปี พุทธศักราช ๒๕๑๒ ยังไม่ได้สร้างสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นมา แต่กระตุ้นบรรยากาศประชาธิปไตยหลังจากที่อยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการมานาน

ความตื่นตัวทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นิสิตนักศึกษาเกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน ไม่เพียงในส่วนกลางแม้แต่ในท้องถิ่น เช่น นครราชสีมาเกิดการเคลื่อนไหวสนับสนุนเพื่อต่อต้านระบอบการเมืองแบบกึ่งเผด็จการในเดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙ ขบวนการประชาธิปไตยได้ถูกปราบปราม การกวาดจับบุคคลต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ทำให้นักศึกษาและประชาชนจำนวนมากหนีเข้าป่าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จนกระทั่งในปี พุทธศักราช ๒๕๒๒ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีพร้อมกับ

ได้ประสูติการณในการต่อสู้กับ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประกาศนโยบาย ๒๖/๒๓ สร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ โดยใช้นครราชสีมาเป็นฐานที่มั่นทางการเมืองที่สำคัญของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ตลอดช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะในเหตุการณ์ในเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๔ ช่วยยืนยันความป็นแหล่งพักพิงและสะสมอำนาจทางการเมืองของนครราชสีมาที่ยังคงดำรงอยู่ต่อมาอย่างต่อเนื่อง

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปใน พุทธศักราช ๒๕๓๑ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ปฏิบัติหน้าที่จะเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทายาทของกลุ่มราชครูและหัวหน้าพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดในยุคนั้นต้องยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์นี้ได้ผลักดันให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญอีกครั้งในประเทศไทย เพราะนักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้งได้ยอมแสดงศักยภาพในการบริหารของตน จนกลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการยอมรับว่านายกรัฐมนตรีสามารถเป็นตำแหน่งที่มาจากกาเลือกตั้งได้ ปรัชญาการณีนี้อาจได้รับการเรียกร้องให้ท้องถิ่นเป็นผู้แสดงบทบาททางการเมืองจากควมเชื่อที่ว่าความเข้าใจชุมชนท้องถิ่นจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น นำไปสู่ความเข้าใจระบบความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับรัฐ จึงเป็นแนวคิดที่จะทำความเข้าใจรากลึกทางสังคมของคนส่วนใหญ่คือ ชนบทและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเข้าใจความต่อเนื่องของของประสพการณ์สังคมในอดีต ถึงปัจจุบันและพัฒนาการทางปัญญาเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจสังคมโดยรวม ข้อเสนอที่ให้ปรับปรุงโครงสร้างการจ้ดต่องค์กรของรัฐโดยเฉพาะในการจัดระเบียบการบริหารในส่วนภูมิภาคให้อยู่ภายใต้การกำกับของจังหวัดและอำเภอจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์นี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงจุดอ่อนที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของการปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางที่ยังคงได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จึงพบว่าโครงสร้างของการปกครองของนครราชสีมาในปัจจุบันไม่ได้มีลักษณะพิเศษมากไปกว่าการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดอื่น ๆ มากนัก ระบบการปกครองที่อำนาจในการตัดสินใจส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง

นโยบายของรัฐบาล กระทรวงต้นสังกัด จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานในการจัดการปกครองในนครราชสีมา แต่เมื่อกระแสการเรียกร้องให้ท้องถิ่นเป็นผู้แสดงบทบาททางการเมืองซึ่งไม่เพียงแต่จะถูกผลักดันขึ้นเฉพาะในสังคมไทยเท่านั้น ปรัชญาการณีนี้อยู่เป็นกระแสของโลกที่มีการผลักดันอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จึงไม่น่าแปลกที่วิสัยทัศน์กระทรวงมหาดไทยเพื่อปรับทิศทางการทำงาน ของคณะรัฐมนตรีร่วมกับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมดังกล่าวยังเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในทศวรรษนี้ (2540 - 25๔9) จะมีกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่มีการกระจายอำนาจที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นท้องถิ่นจะเติบโตมากขึ้นทั้งจำนวนและบทบาท ชุมชนเมืองจะเติบโตพร้อมกับความต้องการการบริการพื้นฐานและการพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้น ความผูกพันกรรมและสาธารณภัยจะเกิดขึ้นเพราะการเติบโตของชุมชนเมืองและวัฒนธรรมบริโภคนิยม ประชาชนจะมีความคาดหวังและความต้องการการบริการของรัฐเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณ และคุณภาพเนื่องจากประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่และมีการศึกษาสูงขึ้น รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายรวดเร็วและทั่วถึง ระบบราชการจะได้รับการปฏิรูปให้มีขนาดเล็กลงและมีประสิทธิภาพ การปฏิรูปการเมืองเป็นรูปธรรมและประชาชนมีความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในการบริหารของรัฐมากขึ้น ระบบราชการจะถูกตรวจสอบความสุจริตและผลสำเร็จของงานมากขึ้นและอย่างจริงจัง องค์การของประชาชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนจะเข้มแข็งและมีบทบาทมากขึ้น

กระทรวงมหาดไทยจึงหวังที่จะพัฒนาบทบาทไป เป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีทรัพยากรทางการบริหารที่มีคุณภาพและเพียงพอแก่การจัดทำบริการสาธารณะ ที่มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยมีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคที่มีความพร้อมในการดูแลช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจัดบริการของรัฐในด้านต่าง ๆ ให้มีความสะดวกรวดเร็วเป็นธรรม สามารถตรวจสอบได้ และเป็นที่ยังพอใจของประชาชนจะเป็นองค์กรสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นภารกิจหลักด้านการปกครองที่จะดำเนินการต่อไป คือการจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีอิสระในการกำหนดนโยบาย และสามารถวางแผนการบริหารงาน การพัฒนา การจัดงบประมาณและการบริหารงานบุคคลมากขึ้น จัดการปรับปรุงภารกิจ อำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ โดยให้มีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของแต่ละฝ่าย ในขณะที่องค์กรปกครองในส่วนภูมิภาคจะปรับลดบทบาทของหน่วยงานในส่วนภูมิภาคทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ จากหน่วยดำเนินการจัด ทำบริการสาธารณะ ให้เป็นหน่วยส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นในกรณีที่การบริการสาธารณะที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นในรูปแบบของสภาตำบลที่เริ่มตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๓๘ ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา ๒๑ แห่ง ที่เหลือเป็นสภาตำบล ๒๕๘ แห่ง จนถึง พุทธศักราช เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒๕๔๐ ได้เปลี่ยนไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลถึง ๒๖๗ แห่ง และยังมีเหลือสภาตำบลอยู่เพียง ๒๐ แห่ง ในขณะที่การบริหารในแบบเทศบาล นครราชสีมาได้รับการยกระดับขึ้นมาเป็นระดับเทศบาลนครพร้อม ๆ กับเทศบาลนครขอนแก่น อุตรธานี นครสวรรค์ ยะลา นนทบุรี และหาดใหญ่

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองในนครราชสีมา มีกลุ่มพรรคชาติพัฒนา โดย หลัตอัสัญกรรมของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ บทบาทของนายกร ทวีรังสีและนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ คงเข้ามามีบทบาทนำทางการเมืองระดับชาติ ในขณะที่การเมืองในระดับท้องถิ่นมีกลุ่มจะเขิงเทราของตระกูลเขิดชัยที่เริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพรรคความหวังใหม่เพื่อพลิกต้นบทบาทของตนไปสู่การเมืองระดับชาติ จึงพบการร่างกระแสความนิยมพรรคมากกว่าตัวบุคคลขึ้นในหลายส่วนของนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในนครราชสีมา ที่ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงหลังเหตุการณ์กบฏนวลเดชที่ทำให้กลุ่มขุนนางท้องถิ่นที่น่าจะเป็นกลุ่มที่สามารถเคลื่อนไหวทางการเมืองได้มากที่สุด ทั้งในฐานะกลุ่มคนที่ฝังรากในสังคมนครราชสีมามานานมีความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ และเป็นชนชั้นปกครอง ได้ถูกขจัดออกไปกลายเป็นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการ นักธุรกิจจากต่างถิ่นได้เข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มักจะเป็นนักธุรกิจหรือข้าราชการที่มีต้นตระกูลในท้องถิ่นอื่นมากกว่าที่จะเป็นคนพื้นถิ่นนครราชสีมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครราชสีมา

แหล่งโบราณคดี (Archaeological Site) หมายถึง บริเวณดินที่ปรากฏโบราณวัตถุและโบราณสถาน รวมไปถึงหลักฐานอื่น ๆ และร่องรอยต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่ามีการตั้งถิ่นฐานการอยู่อาศัย การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไป ในบริเวณพื้นที่ของจังหวัดนครราชสีมาได้ปรากฏแหล่งโบราณคดีเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงอันเป็นปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

จากการศึกษาแหล่งโบราณคดีที่ปรากฏอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาพบว่าส่วนใหญ่จะมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณหลายยุคหลายสมัยสืบเนื่องติดต่อกันมา บางแห่งอาจมีร่องรอยหลักฐานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สืบต่อมาเป็นอารยธรรมทวารวดี และสายอารยธรรมเขมรตามลำดับ แต่บางแห่งอาจปรากฏเพียงยุคสมัยเดียว ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานหรือไม่รวมทั้งอาจมีปัจจัยอื่น ๆ เป็นตัวกำหนดซึ่งจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

การค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏในจังหวัดนครราชสีมาสามารถจัดแบ่งตามลักษณะของโบราณวัตถุและโบราณสถานออกเป็นกลุ่มใหญ่ ได้ดังนี้

1. แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์
2. แหล่งโบราณคดีสมัยหลังประวัติศาสตร์
 - สายอารยธรรมทวารวดี
 - สายอารยธรรมเขมร
 - สายอารยธรรมอยุธยา
 - รัตนโกสินทร์

1. แหล่งเครื่องมือเครื่องใช้สมัยหินเก่าที่ อำเภอสูงเนิน เป็นการพบโดยบังเอิญเพราะมีชาวบ้านนำเครื่องมือสมัยหินเก่ามาขายที่ตลาดของวัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร ขายในราคา 17 ก้อนเป็นเงิน 50 บาท เจ้าหน้าที่จากพิพิธภัณฑ์สถานก่อนประวัติศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลศิริราชได้ไปพบเข้า นอกจากจะซื้อมาแล้วก็อยากทราบว่าแม่ค้าผู้นั้นเก็บมาได้จากที่ใดเพราะลักษณะและเสียงเมื่อถูกระแทกกันมีเสียงเป็นเสียงระฆังมากกว่าที่จะเป็นก้อนหิน 2 ก้อนกระแทกกัน แต่แม่ค้าไม่ยอมพาไปดูแหล่งที่พบเครื่องมือเหล่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

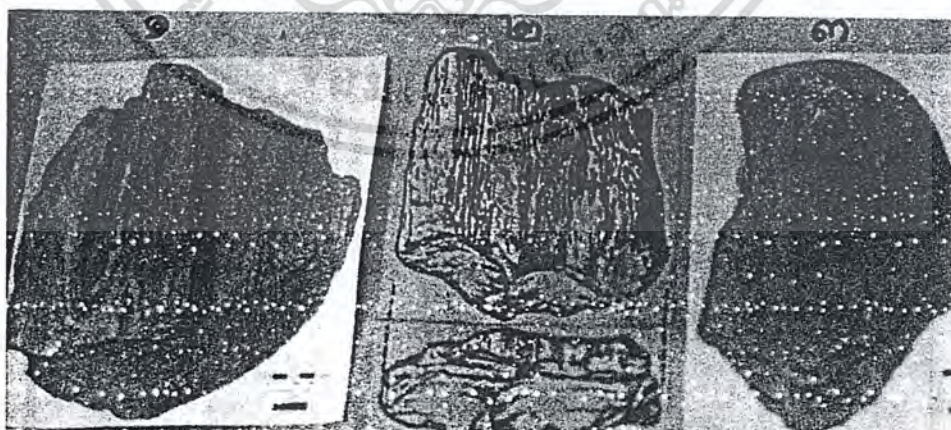
เครื่องมือเหล่านี้ถูกซื้อไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานก่อนประวัติศาสตร์ที่โรงพยาบาลศิริราช โดยหวังว่าอาจมีผู้ใดทราบแหล่งที่พบ จนกระทั่งนายแพทย์ฉลาด ธิรพัฒน์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในสมัยนั้นได้ไปพบเข้าและแจ้งว่า ไม้กลายเป็นหินนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมากที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งนายแพทย์ฉลาดเคยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมและวิจัยชนบทของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ตั้งอยู่ที่อำเภอสูงเนิน ทางเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ก่อนประวัติศาสตร์จึงขออนุญาตไปสำรวจในบริเวณดังกล่าว ได้พบท่อนไม้กลายเป็นหินจำนวนมากที่ศูนย์ได้นำเอามาเป็นไม้ประดับสวนหย่อมและที่ได้ทำเป็นเครื่องมือแล้วมีจำนวนเกือบพันก้อน กระจัดกระจายอยู่บนผิวดินใกล้เคียงกัน คณะสำรวจได้เก็บรวบรวมตัวอย่างมาศึกษาเพื่อพิสูจน์ว่าวัตถุที่นำมาทำเป็นเครื่องมือนั้นทำจากไม้กลายเป็นหินจริง โดยการนำไม้กลายเป็นหินทั้งที่ยังเป็นท่อนไม้ใหญ่และที่กระเทาะออกมาทำเป็นเครื่องมือหินไปตรวจสอบโดยวิธี Thin Section คือ การตัดให้เป็นชิ้นบางเพื่อศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์ แต่ทำไม่สำเร็จเพราะตัดไม่เข้า จึงนำไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งมีเครื่องมือที่อาจตัดหินให้เป็นชิ้นบางได้ ปรากฏว่าถ้าดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ธรรมดาจะมีเนื้อเป็นท่อนไม้ คือมีช่อง Lacunae เป็นที่อยู่ของเซลล์เนื้อไม้ระหว่างรูเหล่านั้นมีทางสีน้ำตาลทอดขนานไปตามยาวของเนื้อไม้เรียกว่า Pith-rays ซึ่งสันนิษฐานว่าขณะที่ต้นไม้ใหญ่โค่นลงไปจมอยู่ในน้ำ น้ำอาจจะละลายสารเช่น คิวทซ์ ซีมเข้าไปในเนื้อไม้ทาง pith-rays เมื่อน้ำระเหยเนื่องจากอากาศแห้งแล้งคิวทซ์ก็จะตกเป็นตะกอนอยู่ในเนื้อไม้ ทำให้เนื้อไม้แข็งกลายเป็นหิน มีความแข็งไม่แพ้หินที่เกิดจากธรรมชาติ

คณะสำรวจได้สันนิษฐานว่า หินกรวดแม่น้ำจากธรรมชาติมีน้อยในดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้นำท่อนไม้กลายเป็นหินมากระเทาะทำเครื่องมือหิน โดยใช้เทคนิคการทำวิธีเดียวกับเครื่องมือที่ทำจากหินกรวด กระเทาะให้เกิดเป็นขอบคมและมีที่จับ พิจารณาเปรียบเทียบกับกันก็เป็นเครื่องมือสมัยหินเก่า หินกลาง เช่น ที่พบในภาคกลางของประเทศไทย แต่แทนที่จะทำจากหินกรวดกับทำจากไม้กลายเป็นหิน การนำไม้กลายเป็นหินมาทำเป็นเครื่องมือสมัยหิน ได้เคยพบแล้วในประเทศพม่า ซึ่งนักวิชาการโบราณคดีได้ให้ชื่อว่า วัฒนธรรมแอนยาเถียน ตามชื่อของตำบลที่พบ เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศิริราช จึงขอเสนอว่าเครื่องมือสมัยหินเก่าที่พบที่อำเภอสูงเนิน ควรจะได้รับชื่อว่าวัฒนธรรมสูงเนินตามชื่ออำเภอที่พบทั้งไม้กลายเป็นหินและเครื่องมือที่ทำจากไม้กลายเป็นหินจำนวนมาก จากการแบ่งแยกชนิดของเครื่องมือหินที่พบโดยการเปรียบเทียบกับเครื่องมือหินที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีความสืบเนื่องเป็นสมัยหินเก่า หินกลางและหินใหม่ ปรากฏว่าอำเภอสูงเนินที่มีการสืบเนื่องเช่นเดียวกัน แต่เป็นสมัยหินเก่าสืบเนื่องมาถึงสมัยหินกลางไม่ปรากฏสมัยหินใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

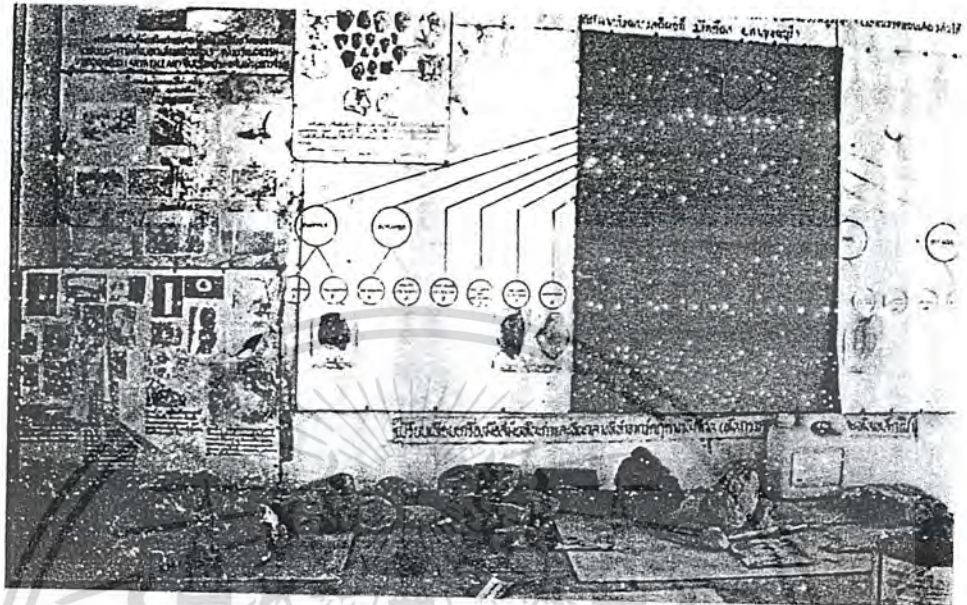


ภาพที่ 2ก. เครื่องมือหินกระเทาะยุคหินเก่าทำจากไม้กลายเป็นหินที่พบนำมาขายที่วัดมหาธาตุ



ภาพที่ 2 ข. แสดงการเปรียบเทียบเครื่องมือหินเก่าจากสูงเนิน (1) กับเครื่องมือหินจากไม้กลายเป็นหิน พบที่พม่า (2) และเครื่องมือหินกระเทาะไทรโยค กาญจนบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพที่ 2 ค. สภาพปัจจุบันของบริเวณที่จัดแสดงเครื่องมือหินเก่า ภายในศูนย์ฝึกอบรมและวิจัย
อนามัยชนบทของคณะสาธารณสุขศาสตร์ม. มหิดล อำเภอสองพี่น้อง

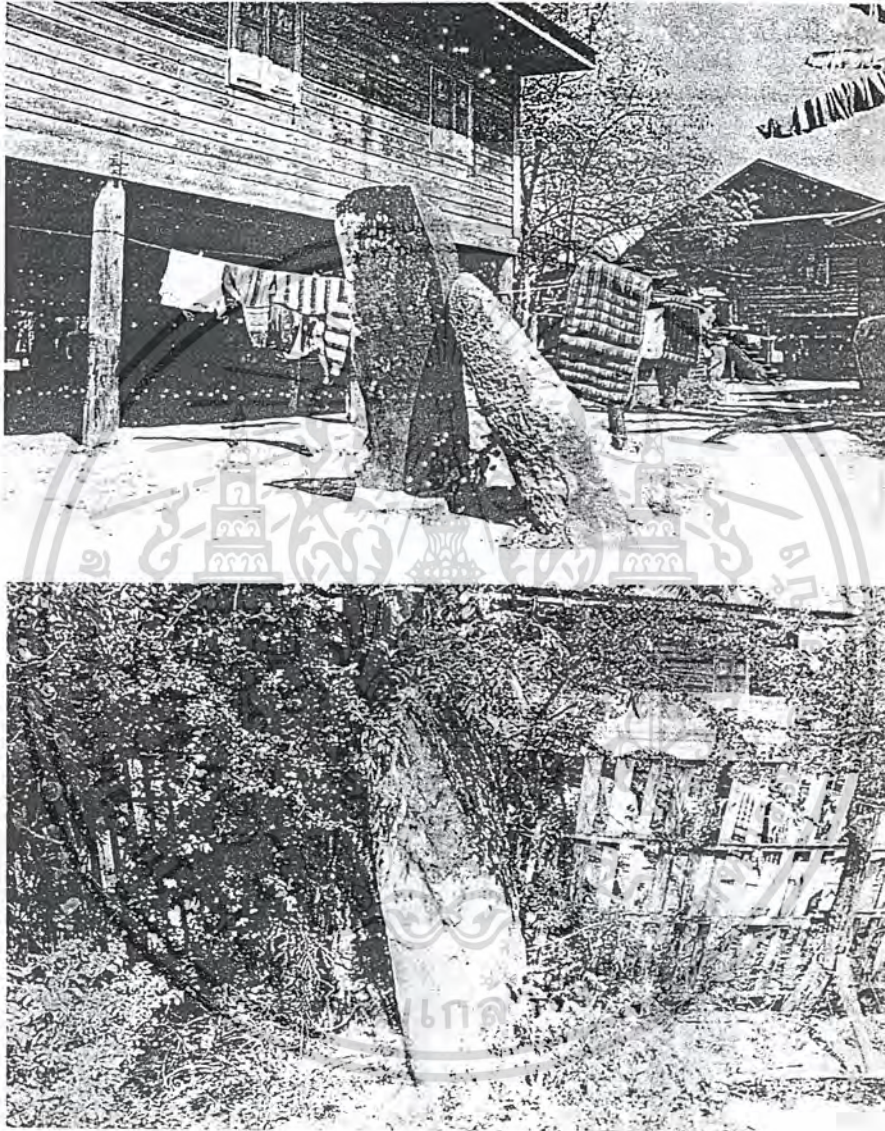
2. วัฒนธรรมหินใหญ่ (Megalithic Culture) เป็นกลุ่มหินตั้งเป็นวงกลม (Stone circles หรือ Cromlechs) อยู่ที่บ้านหินตั้งตำบลโคราข อำเภอสองพี่น้อง กรมศิลปากรสำรวจพบเมื่อ พ.ศ. 2502 ลักษณะของวัฒนธรรมหินตั้งเป็นวงกลม คือ การนำเอาหินขนาดใหญ่ มาปักฝังลงในพื้นดินโดยวางตำแหน่งให้จัดเรียงเป็นวงกลม สันนิษฐานกันว่าใช้เป็นที่ชุมนุมหรือที่พอรำ การจัดเรียงหินในลักษณะนี้จัดอยู่ในวัฒนธรรมหินใหญ่รุ่นเก่า (Older Megaliths) ตรงกับยุคหินใหม่ อายุประมาณ 2500 ปีถึง 1500 ปีก่อนคริสตศักราช ก็คือประมาณอายุ 3500 – 4500 ปี เชื่อกันว่าพวกที่สร้างหินใหญ่รุ่นเก่านี้เคลื่อนลงมาจากตอนเหนือของทวีปเอเชีย อพยพลงมาตามลุ่มแม่น้ำทางภาคตะวันออกเฉียงใต้

กลุ่มหินตั้งเป็นวงกลมที่อำเภอสองพี่น้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อยู่ทางทิศเหนือ มีหินเหลืออยู่ 5 ก้อน ก้อนเหนือสุดยาว 1.50 เมตร วัดโดยรอบ 1.70 เมตร หินก้อนนี้พียงอยู่กับหินอีกก้อนหนึ่งตั้งเอนอยู่ยาว 1.30 เมตร วัดโดยรอบ 2.20 เมตร วัดโดยรอบ 1.95 เมตร ห่างจากหินที่พียงกันอยู่คู่นี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 5.50 เมตร ห่างออกมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 5.10 เมตร มีหินอีกก้อนหนึ่งตั้งอยู่ ยาว 2 เมตร มีหิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลึมนอนอยู่ก้นหนึ่งยาว 1.50 เมตร วัดโดยรอบ 1.95 เมตร หินทั้ง 5 ก้อนนี้เรียงกันเป็นส่วนโค้งของวงกลม



ภาพที่ 2. ง และ 9. หินตั้งที่บ้านหินตั้ง ตำบลโคเวราข อำเภอสูงเนิน

กลุ่มที่ 2 อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของกลุ่มแรก ห่างออกมา 24 เมตร มีหินรวม 8 ก้อน ตั้งเป็นวงยาวรี เส้นผ่านศูนย์กลางวัดจากเหนือไปได้ 16 เมตร และวัดจากตะวันออกเฉียงใต้ตะวันตก 11 เมตร หินที่อยู่ทางเหนือสุดหักกลางความยาวเมื่อต่อกันแล้ว 2.10 เมตร วัดโดยรอบ 2.15 เมตร ห่างจากก้อนหินนี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 5.10 เมตร มีหินตั้งเอนอยู่ก้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หนึ่งยาว 1.65 เมตร วัดโดยรอบ 1.85 เมตร ห่างจากก้อนหินที่สองนี้ไปทางทิศใต้ 8.70 เมตร มีหิน
 ล้มนอนยาว 2.30 เมตร ถัดหินก้อนที่สามไปทางทิศใต้ 7.80 เมตร มีหินเอนก้อนหนึ่งยาว 1.45
 เมตร วัดโดยรอบ 2.30 เมตร ทางทิศตะวันตกของหินก้อนที่ 4 ห่างออกไป 3.90 เมตร มีหินล้มนอน
 ก้อนหนึ่งยาว 2.50 เมตร วัดโดยรอบ 1.80 เมตร ห่างจากหินก้อนที่ 5 ไปทางทิศตะวันตก 4.90
 เมตร มีหินตั้งก้อนหนึ่งยาว 1.80 เมตร วัดโดยรอบ 2.10 เมตร ทางทิศเหนือของหินก้อนที่ 6 ห่าง
 ออกไป 8.50 เมตร มีหินก้อนหนึ่งยาว 2.50 เมตร วัดโดยรอบ 2.10 เมตร หินก้อนที่ 8 ยาว 2.00
 เมตรวัดโดยรอบ 1.95 เมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของก้อนที่ 1 ห่างออกมา 3.60 เมตร และอยู่ทาง
 ทิศเหนือของก้อนที่ 7 ห่างออกมา 8 เมตร

หินตั้งเป็นวงกลมทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะสังเกตได้ว่ามีขนาดใกล้เคียงกัน ความยาวของ
 หินที่มีบางส่วนฝังในพื้นดินจะวัดความยาวอยู่ในระหว่าง 1.30 – 2.00 เมตร ส่วนหินที่ล้มแล้ววางตัว
 นอนอยู่บนพื้นดินจะวัดความยาวได้อยู่ในระหว่าง 1.50 – 2.50 เมตร ขนาดวัดโดยรอบอยู่ระหว่าง
 1.70- 2.30 เมตร จากขนาดดังกล่าวนี้หิน เหล่านี้จะปรากฏในขนาดใกล้เคียงกันไม่มีความแตก
 ต่างกันมากนัก

3. ภาพเขียนสีที่เขาคันทรง บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว
 ภาพเขียนสีที่เขาคันทรงตั้งอยู่ในบริเวณเขาเขื่อนล้น อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 360 –
 380 เมตร บริเวณที่ปรากฏภาพเขียนเป็นผนังเพิงผาหินทราย จัดอยู่ในภูกระดึงฟอล์เมชั่น เป็นที่ตั้ง
 ของสำนักสงฆ์เขาคันทรง

ภาพเขียนสีที่ปรากฏอยู่ 12 แห่ง เขียนและระบายด้วยสีแดง จำนวนรูปที่เขียน
 ทั้งหมดประมาณ 40 รูป เป็นรูปคน 31 รูป รูปสัตว์ 4 รูป และอีก 5 รูปไม่ทราบว่าเป็นภาพอะไร
 ลักษณะการเขียนภาพแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ

แบบที่ 1 ใช้เทคนิคการเขียนโดยระบายสีแดงมูบแบบเงา (Silhouette) ภาพส่วนใหญ่เขียนโดยเทคนิคนี้

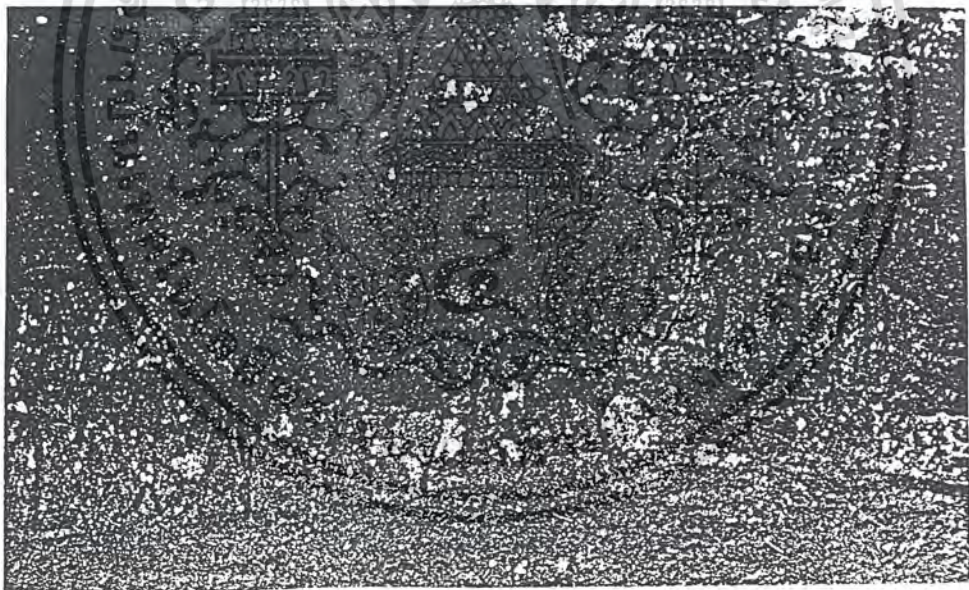
แบบที่ 2 ใช้เทคนิคการเขียนโดยระบายสีแดงแบบเส้นโครงร่าง (Outline) ซึ่งเขียนไว้
 ก่อนซ้ำหน้ามีอยู่ประมาณ 5% ของภาพเขียนที่ปรากฏ

สีที่ใช้เขียนภาพสันนิษฐานว่าเป็นแร่เฮมาไทต์ หรือที่นิยมเรียกกันว่า ดินเทศสีแดง ซึ่งพบว่าในใช้ในการเขียนรูปหรือว่าโรยลงบนศพ บางแห่งพบก้อนดินเทศสีแดงวางอยู่ข้าง
 ขมับของศพในแหล่งประวัติศาสตร์โดยทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื้อหาของภาพที่ปรากฏภาพคนจะเขียนแสดงกล้ามเนื้อและเน้นกล้ามเนื้อที่บริเวณขาและน่อง กลุ่มที่น่าสนใจกลุ่มหนึ่งมี 10 คน เรียงเป็นแถวเดียวกัน คนแรกทางซ้ายมือ กำลังแสดงอาการยิงธนู เขียนให้เป็นลูกธนูกำลังพุ่งอยู่ในอากาศ ใกล้เคียง ๆ กันนั้นมีหมาซึ่งมองไปในทิศทางของลูกธนู คล้ายกับหมาที่ฝึกมาใช้ในการล่าสัตว์ถัดมาเป็นรูปคล้ายเด็กหรือผู้หญิงกำลังนั่งอยู่ อีกคนที่น่าสนใจคือ คนที่ 4 เขียนคล้ายคนแก่ยืนหลังค่อมกำลังถือไม้เท้าค้ำยัน รูปคนที่นี่เขียนให้เห็นว่าคล้ายนั่งผ้าหรืออาจนั่งใบไม้และคล้ายกับผู้ชายพกที่เอวแบบรูปคนที่เขาปลาร้า จังหวัดอุทัยธานี

จากลักษณะภาพเขียนสีทั้งหมดที่เขาจับหนึ่งามแสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและน่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวร มีภาพที่แสดงการประกอบพิธีกรรมร่วมกัน การดำรงชีพทั่ว ๆ ไป สันนิษฐานว่าจะเป็นสิ่งคมนาคมธรรม มีผลผลิตอาหารพอเลี้ยงตัวได้ แต่ไม่สามารถกำหนดอายุได้แน่นอน นอกจากจะได้ขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อหาหลักฐานเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป



ภาพที่ 2 ฉ. เป็นภาพเขียนสีบนหินทรายของเขาจันทน์งาม เป็นภาพที่นักโบราณคดีถือว่า มีลักษณะสมบูรณ์ที่สุด

4. บ้านปราสาท เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคโลหะ

สันนิษฐานว่ามีอายุราว 3,000 ปี ปัจจุบันกรมศิลปากรได้จัดทำพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง (Open-site Museum) โดยคงสภาพของหลุมขุดค้นและหลักฐานที่ขุดพบไว้ในสภาพที่เป็นจริงตามที่ขุดพบในครั้งแรก เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเดินทางเข้าไปชมร่องรอยหลักฐานการอยู่อาศัยของคน

โบราณก่อนประวัติศาสตร์ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลจากการศึกษาทางด้านโบราณคดีสรุปได้ว่า ชุมชนโบราณบ้านธราปราสาท เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว คนที่อยู่อาศัยในสมัยนั้นมีความสามารถในการผลิตภาชนะดินเผาที่มีคุณภาพดีรูปแบบสวยงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยเฉพาะแบบที่เรียกว่า ทรงปากแตร หรือปากบาน มีรูปร่างเหมือนคนโทคอแคบปากบานสูง บางใบมีการตกแต่งผิวด้วยลายเชือกทาบหรือ ลายเขียนสีคล้ายแบบบ้านเชียง และนิยมนำภาชนะปั้นด้วยเพื่อนำไปทอเป็นผ้า รู้จักการทำเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ จากวัสดุธรรมชาติพวกหิน เปลือกหอย กระจุกสัตว์ หลักฐานที่พบกำไลทำจากเปลือกหอยทะเลขนาดต่างๆ ทั้งเล็กและใหญ่ อีกทั้งได้พบแกนในของกำไลเปลือกหอย เป็นการยืนยันว่าคนก่อนประวัติศาสตร์ระยะแรกของบ้านปราสาทนี้มีการติดต่อกับพื้นที่ชายฝั่งหรือวิถีการทำเครื่องมือ เครื่องใช้บางอย่าง รวมถึงการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือวัตถุติดกับชุมชนโบราณในท้องถิ่นอื่น ในส่วนของถ้ำยังชีพพบว่ามีภาชนะดินเผาจำนวนมาก ขุดพบเพื่อเป็นอาหารหรือใช้งานนอกจากนี้ยังมีการจัดสัตว์น้ำ เช่น ปลา เต่า หรือล่าสัตว์บก เช่น ละมั่ง ละมั้ง กวางแก้ง เนื้อทราย มาเป็นอาหารด้วย

หลังจากนั้นประมาณ 500 ปี มีการพัฒนาที่อยู่อาศัย และการทำเครื่องมือ เครื่องใช้ที่เปลี่ยนไป เลิกทำคนโทคอแคบปากบานซึ่งพบว่ามีมากในระยะแรกเหลือแต่เพียงภาชนะแบบมีสันและแบบทรงกลมธรรมดา การเคลือบผิวด้วยน้ำดินสีแดงลดน้อยลงมากและหายไปมากที่สุด ส่วนการตกแต่งและการเขียนสีนั้น จากระยะแรกแล้วแทบจะไม่ปรากฏอีกเลย จากนั้นก็มีภาชนะดินเผาแบบที่เรียกว่า พิมายดำ เข้ามาแทนที่ (กำหนดอายุอยู่ในราว 1,000 - 2,500 ปีมาแล้ว) ลักษณะมีผิวสีดำขี้ผึ้งมันเหนียวบาง มักจะตกแต่งผิวภายในและภายนอกด้วยลายเส้นขีดมันไสเป็นเส้นขนาน ลายวงกลมหรือลายก้นหอย ภาชนะดินเผาแบบพิมายดำนี้ พบในแหล่งโบราณคดีหลายแห่งที่อยู่ใกล้เคียงกันในอีสานตอนล่าง ส่วนพัฒนาการด้านอื่นพบว่ารู้จักการนำโลหะสัมฤทธิ์มาทำเครื่องมือ เครื่องใช้และเครื่องประดับ ต่อมารู้จักการทำเครื่องมือเหล็กและก้าวหน้าจนสามารถทำเครื่องมือที่ผสมกันระหว่างโลหะทั้ง 2 ชนิด เช่น ห่วงสัมฤทธิ์หุ้มด้วยเหล็ก ในการยังชีพพบว่ารู้จักเพาะปลูกข้าว ซึ่งในกลุ่มชุมชนแรกไม่พบหลักฐานชัดเจนพอที่จะยืนยันได้ว่าการเพาะปลูกข้าวแล้วหรือยัง หลักฐานที่บ่งชี้ว่าการเพาะปลูกข้าวแล้วก็คือ พบเมล็ดข้าวในเศษภาชนะดินเผา พบเมล็ดข้าวเปลือกโรยอยู่กับหลุมฝังศพ พบเครื่องมือเหล็กลักษณะแบบเคียวเกี่ยวข้าว รวมทั้งร่องรอยในการขุดคูน้ำล้อมรอบที่อยู่อาศัย เพื่อป้องกันน้ำท่วมรวมทั้งเป็นแหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคและการเพาะปลูก

ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 16 หรือประมาณ 1,000 ปีมาแล้ว ได้มีหลักฐานของศาสนสถานศิลปะทวารวดีแบบท้องถิ่นปรากฏขึ้น ที่แหล่งโบราณคดีแห่งนี้เรียกว่าถ้ำธราปราสาท เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณวัตถุที่ปรากฏในศาสนสถานแห่งนี้มีทั้งศิลปวัตถุแบบทวารวดีและแบบเขมรปะปนกัน ส่วนตัวศาสนสถานนั้นถูกลักลอบขุดทำลายมาตั้งแต่อดีตสูญเสียด้านสภาพไปหมดสิ้นทำให้ไม่สามารถศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของโบราณสถานแห่งนี้ได้ แต่ก็สามารถกล่าวได้ว่าในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ได้มีอิทธิพลของศาสนาพุทธเข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนโบราณในบ้านปราสาทในกลุ่มชุมชนที่สืบต่อมาจากก่อนประวัติศาสตร์รวมทั้งรับอิทธิพลศิลปเขมรเข้ามาจากบริเวณใกล้เคียง ก่อนที่หลักฐานการอยู่อาศัยจะขาดหายไป

แหล่งโบราณคดีจากการสำรวจของกรมศิลปากร กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจแหล่งโบราณคดีอื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ทหารร่วมกับหลักฐานประเภทโบราณวัตถุที่ปรากฏบนผิวดินพบว่าแหล่งชุมชนโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และชุมชนโบราณสมัยประวัติศาสตร์อีกหลายแห่ง ดังนี้

5. ชุมชนโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ลักษณะมักจะเป็นเนินดินมีรูปร่างกลม รูปร่างรี และบางแห่งรูปร่างไม่สม่ำเสมอ ขนาดตั้งแต่ 80 เมตร ถึง 450 เมตร หลักฐานส่วนใหญ่ที่พบคล้ายคลึงกันคือ พบเศษภาชนะดินเผาแบบเนื้อดินธรรมดา (Earthenware) ชนิดผิวเรียบ, ลายเชือกทาบ, ขูดขีด, ลายกดประทับและชนิดเคลือบน้ำโคลนสีแดง สีเหลือง น้ำตาลแดง และภาชนะดินเผาแบบพิมายดำ บางแห่งพบเครื่องประดับพวกลูกปัดแก้ว-หิน ร่วมกับโครงกระดูก พบเครื่องมือการทำภาชนะดินเผาพวกชิ้นส่วนหินดู โบราณวัตถุที่ทำจากเหล็ก ตะกรันเหล็ก (Slag) เป็นหลักฐานที่ยืนยันว่ามีการถลุงเหล็กขึ้นใช้ด้วย ชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์นี้พบดังนี้

- โนนสลักไค บ้านพุทรา ตำบลลึงกาใหญ่ อำเภอพิมาย
- บ้านหนองบัวตะเกียด ตำบลหนองบัวตะเกียด อำเภอด่านขุนทด
- โนนบ้านกรัง ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง
- บ้านคองหงส์ อำเภอโนนสูง
- บ้านไร่ ตำบลโนนทองกลาง อำเภอบัวใหญ่
- บ้านหนองอ้ายแหนบ ตำบลโพหนอง อำเภอบัวใหญ่
- บ้านดงพลวง ตำบลหลุมข้าว อำเภอโนนสูง
- บ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโนนสูง
- บ้านสุกร ตำบลหนองหลัก อำเภอชุมพวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ชุมชนโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศจะเป็นเนินดิน บางแห่งจะปรากฏการขุดคูน้ำคันดินล้อมรอบเนินส่วนหลักฐานประเภทโบราณวัตถุที่พบจะมีโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับที่พบทั่ว ๆ ไป ร่วมกับโบราณวัตถุในสมัยประวัติศาสตร์จากการสำรวจได้พบชุมชนโบราณที่ต่อเนื่องเช่นนี้หลายแห่งในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่

- บ้านคู ตำบลลำพะเนียด อำเภอประทาย เป็นเนินดินกลมขนาด 300 เมตร มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ 3 ชั้น คันดิน 4 ชั้น มีคูน้ำกว้างประมาณ 40 เมตร คันดิน 18 เมตร โบราณวัตถุที่พบเศษภาชนะดินเผาแบบก่อนประวัติศาสตร์แบบพิมายดำ แบบเตาเวียงจันทร์ กระปุกสมัยลพบุรี

- บ้านชีวาน ตำบลชีวาน อำเภอพิมาย เป็นดินรูปร่างไม่สม่ำเสมอขนาดประมาณ 500 เมตร มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ 3 ชั้น แต่เหลือร่องรอยเฉพาะด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โบราณวัตถุที่พบเศษภาชนะดินเผาแบบก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์แบบเคลือบสีน้ำตาลปนเทาเข้ม พวยกาดินเผาหูจับภาชนะและขาภาชนะ

- บ้านทองหลาง ตำบลพังเทียม อำเภอโนนไทย เป็นเนินดินรูปรีขนาด 600 เมตร มีคูน้ำล้อมรอบ และมีแนวคันดินรูปสี่เหลี่ยมต่อกับคูน้ำทางด้านทิศเหนือ (ดูภาพประกอบ) โบราณวัตถุที่พบ เศษภาชนะดินเผาดังแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ลูกปัดแก้ว ลูกหิน เครื่องมือเครื่องใช้สำริด โครงกระดูกมนุษย์ฝังร่วมกับโบราณวัตถุ และพบเสมาหิน ชุมชนโบราณที่บ้านทองหลางนี้สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทวารวดี ลพบุรี จนถึงของในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น สรุปได้ว่ามีการอยู่อาศัยเป็นเวลายาวนาน ต่อเนื่องโดยตลอด

- โนนตะโกแล้ง ตำบลคูขาด อำเภอดง เป็นเนินดินรูปรีขนาดกว้าง 100 เมตร ยาว 300 เมตร ห่างออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 800 เมตร มีบารายที่มีแนวคันดินขนาดประมาณ 10 เมตร ล้อมรอบทุกด้าน โบราณวัตถุ เคยพบโครงกระดูกร่วมกับภาชนะดินเผาสีน้ำตาลและเครื่องประดับสำริด การสำรวจพบเศษภาชนะแบบก่อนประวัติศาสตร์ ภาชนะดินเผาแบบเนื้อแกร่ง (Stoneware) เคลือบสีเทาปนชมพูเป็นแบบกุเลนในศิลปะเขมร อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 ลงมา

- บ้านเมืองไผ่ ตำบลหนองหลัก อำเภอชุมพวง เป็นเนินดินรูปร่างไม่สม่ำเสมอขนาดประมาณ 200 เมตร มีคูน้ำ 1 ชั้น คันดิน 2 ชั้น ล้อมรอบ แต่สภาพต้นเขินและลบเลือนไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มากพบเศษภาชนะแบบที่พบทั่ว ๆ ไปในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และพบภาชนะแบบพิมายดำด้วย นอกจากนี้ได้พบภาชนะดินเผาบรรจุกระดูก

- บ้านกระเบื้องนอก ตำบลกระเบื้องนอก อำเภอชุมพวง ได้รับการสำรวจและขุดค้นโดย ดร. ผาสุก อินทราวุธ และคณะ ลักษณะเป็นเนินดินมีรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู ขนาดกว้าง 450 เมตร (แนวเหนือ - ใต้) ยาว 550 เมตร (แนวตะวันออกขาวตะวันตก) รวมพื้นที่ทั้งหมดราว 760 ไร่ บริเวณใกล้เคียงมีแหล่งน้ำค่อนข้างสมบูรณ์ ปัจจุบันพื้นที่ราบลุ่มบริเวณนี้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของอำเภอชุมพวง ผลการขุดค้นสรุปว่าชุมชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในแหล่งโบราณคดีแห่งนี้เริ่มเข้ามาตั้งแต่ยุคโลหะตอนปลายร่วมสมัยกับแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงยุคปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 3-8 และมีร่องรอยการอยู่อาศัยติดต่อกับเป็นระยะ ๆ จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นชุมชนที่รู้จักการถลุงเหล็กเพื่อผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และรู้จักผลิตเครื่องประดับสัมริด รวมทั้งสามารถผลิตภาชนะดินเผาต่างๆ ลักษณะของโบราณที่พบในแต่ละยุคมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย คือยุคโลหะตอนปลาย ช่วงต้นพุทธศักราชถึงพุทธศตวรรษที่ 8 โบราณวัตถุที่สำคัญคือเครื่องใช้เหล็กและเครื่องประดับสัมริดประเภทแหวน กำไล และลูกกระพรวน ซึ่งสืบต่อรูปแบบมาตั้งแต่ยุคโลหะตอนต้นในยุคนี้จะไม่พบเครื่องประดับที่ทำด้วยเหล็กมีแต่เครื่องมือเครื่องใช้เหล็กเท่านั้น ภาชนะดินเผาเป็นลักษณะเฉพาะของยุคนี้ ตกแต่งด้วยน้ำโคลนสีแดง (Red Slip) แล้วขัดมัน และภาชนะเขียนสีแดงบนพื้นสีครีม

ระยะที่ 2 สมัยกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ ปลายพุทธศตวรรษที่ 8 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 15 ระยะนี้มีเครื่องใช้เหล็กและเครื่องประดับสัมริดประเภทกำไล แหวน ลูกกระพรวน ที่สืบต่อรูปแบบจากระยะที่ 1 แต่มีเครื่องประดับสัมริดที่มีรูปแบบงดงามเพิ่มขึ้นหลายประเภท เช่น ต่างหู จี้ และปิ่นปักผม ภาชนะดินเผาที่เป็นลักษณะเฉพาะของยุคนี้คือ ภาชนะที่ตกแต่งบริเวณคอภาชนะด้วยเทคนิคการประดับเป็นลายเชือกและลายนิ้ว ภาชนะทาน้ำโคลนชนิดหนาแล้วแต่งด้วยลายเชือกทาบและภาชนะที่ตกแต่งด้วยการทาน้ำโคลน ลักษณะพิเศษที่พบอีกอย่างคือมักมีปุ่มที่ขาภาชนะข้างละ 1 ถึง 2 ปุ่ม นอกจากนี้ได้พบว่าประเพณีการปลงศพโดยบรรจุลงในไหทั้งโครงหรือบรรจุเพียงบางส่วนและมีการผลิตภาชนะดินเผาโดยใช้เตาเผาที่ควบคุมอุณหภูมิได้

ระยะที่ 3 สมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-18 เป็นช่วงที่ไม่ปรากฏเครื่องใช้เหล็กและเครื่องประดับสัมริดแต่ยังมีร่องรอยตะกั่วเหล็กอยู่ ภาชนะดินเผามีหลายแบบแต่ส่วนใหญ่มาจากที่อื่น เป็นภาชนะดินเผาสีขาวนวล ภาชนะดินเผาเคลือบสีน้ำตาล

กลุ่มเตาเผาที่ผลิตจากเตาพื้นเมืองในเขตบุรีรัมย์และในช่วงนี้พิธีการปลงศพของชุมชนเป็นแบบ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการขออนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีนิยมของพุทธศาสนานิกายเถรวาทคือ เผาศพแล้วเก็บอัฐิโดยนำอัฐิบรรจุลงในภาชนะดินเผาขนาดเล็กแล้วฝังดิน

- บ้านโนนอุดม ตำบลโนนอุดม อำเภอชุมพวง เป็นเนินดินรูปร่างไม่สม่ำเสมอ กว้าง 500 เมตร ยาว 700 เมตร โบราณวัตถุที่พบภาชนะดินเผาประเภทหม้อก้นกลม หม้อก้นแบน ถ้วยชาม ชามมีเชิง ฝาภาชนะเคลือบสีเขียวอ่อนเขียนลายได้นำเคลือบ แม่พิมพ์ดินเผาสำหรับหล่อโลหะรูปห่วงหรือแหวน ท่อสูบลมซึ่งเป็นชิ้นส่วนของเตาถลุงโลหะ ส่วนปลายท่อมีตะกั่วติดอยู่และพบตะกั่ว (Slag) เป็นจำนวนมากเป็นตะกั่วของเหล็กมีรูพรุน พบเศียรพระอิศวรทำด้วยหินทรายสีเทา โบราณสถานเหลือเพียงส่วนฐานเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลง

- บ้านเสมาใหญ่ ตำบลเสมาใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ เป็นเนินดินรูปร่างไม่สม่ำเสมอขนาดประมาณ 700 เมตร พบเศษภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกและเครื่องประดับสัมริดและเสมาหินทรายสีเทา 3 แผ่น

- โคกหนองม่วง บ้านดอนหัน ตำบลกุดจอก อำเภอบัวใหญ่ เป็นเนินดินขนาดเล็ก รูปร่างค่อนข้างรี กว้าง 50 เมตร ยาว 100 เมตร พบเศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบเผาด้วยอุณหภูมิต่ำแบบผิวเรียบและเชือกทาบนอกจากนี้ยังพบภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกและภาชนะสัมริดด้วย

- บ้านทองหลางน้อย ตำบลดอนตาเหิน อำเภอบัวใหญ่ ลักษณะเป็นเนินดินรูปร่างค่อนข้างรี กว้าง 100 เมตร ยาว 150 เมตร โบราณวัตถุที่พบเศษภาชนะแบบก่อนประวัติศาสตร์ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบสีเขียวและขาวด้านนอก ด้านในเคลือบสีน้ำตาลเหลือง พบฐานประติมากรรมและชิ้นส่วนทับหลังทำด้วยหินทรายสีเทา ที่โบสถ์บ้านทองหลางน้อยมีจิตรกรรมฝาผนังด้านตะวันออกเป็นภาพช้าง 2 เชือก ชูตอกบัว หันเข้าหากัน ด้านตะวันตกเล่าเรื่องนรกภูมิ ด้านเหนือเป็นภาพนรกภูมิ และเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้านใต้เป็นภาพนรกภูมิและการโปรดสัตว์

- โนนตะคร้อ บ้านงิ้วใหม่ ตำบลกุดจอก อำเภอบัวใหญ่ เนินดินค่อนข้างกลม มีคูน้ำล้อมรอบ อยู่ 1 ชั้น กระลำรวจพบเศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบเผาด้วยอุณหภูมิต่ำมีส่วนผสมของทราย แกลบ ข้าว และเส้นใยแบบผิวเรียบและเชือกทาบและเศษภาชนะแบบพิมพ์ต่ำส่วนภาชนะเนื้อแกร่งเป็นพวกเครื่องถ้วยเขมรลักษณะคล้ายโอ

- บ้านเมืองสูง ตำบลหนองตาโตใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ ลักษณะเป็นเนินดินค่อนข้างกลมขนาด 300 เมตร พบเศษภาชนะดินเผาแบบก่อนประวัติศาสตร์ทั่วไป แม่พิมพ์ดินเผาสำหรับใช้หล่อโลหะเป็นรูปสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ มีแบบพิมพ์ 4 ด้าน ชี้แจงเหล็กเคยมีผู้ขุดพบภาชนะบรรจุกระดูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เมืองโบราณบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงกรวย ลักษณะเป็นเมืองรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดประมาณ 400x 700 เมตร มีคันดินชั้นเดียว มีหลักฐานที่สำคัญคือ ปราสาทสระหิน เสาก่อประตู และทับหลัง เจดีย์ลักษณะคล้ายพระธาตุนมซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองโบราณมาทางใต้ประมาณ 350 เมตร ส่วนโบราณวัตถุที่พบมีเศษภาชนะดินเผา เครื่องมือ เครื่องใช้สำริด พระพุทธรูปยืน และแท่งหินทรายคล้ายศิวิลิ่งค์ สภาพของแหล่งต่ำกว่าพื้นดินทั่วไป และมีขนาดเล็กสันนิษฐานว่าอาจเป็นสถานที่ที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์พิเศษอื่น ๆ และคงมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ติดต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย จนถึงสมัยอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น สืบเนื่องมา จนถึงปัจจุบัน

- เมืองโบราณโนนเมืองเก่าหนองละออง บ้านตัว บ้านหนองแจ่นน้อย ตำบลเสมาใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ เป็นเนินดินรูปกลม ขนาดประมาณ 450 เมตร มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ 2 ชั้น หลักฐานประเภทวัตถุพบน้อยมีเศษภาชนะดินเผา หินบดยา

นอกเหนือแหล่งโบราณคดีที่กล่าวมานี้ยังมีแหล่งโบราณคดีอื่นๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันได้รับการปรับปรุงสภาพจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดดังนี้

1. อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทหินพิมาย อำเภพิมาย
2. ปราสาทหินพนมวัน วัดพนมวัน บ้านมะค่า ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภเมือง
3. โบราณสถานกลุ่มอำเภอสุงเนิน ได้แก่ วัดธรรมจักรเสมาราม ปราสาทหินเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ ปราสาทหินเมืองเก่า เมืองเสมา เป็นต้น
4. แหล่งตัดหินศิลา อำเภอสีคิ้ว
5. ปรารังค์บ้านปะโค หรือบ้านพะโค ตำบลกระโทก อำเภไคคชัย
6. ปรารังค์ครบุรี อำเภครบุรี
7. ถ้ำจิวแดง บ้างเฉลียงโคก ตำบลเฉลียง อำเภครบุรี
8. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี และเมืองนครราชสีมา
9. วัดปรารังค์ บ้านพุดชา ตำบลพุดชา อำเภเมือง
10. ปราสาทนางรำ บ้านนางรำ หมู่ 1 ตำบลนางรำ อำเภประทาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กลุ่มชาติพันธุ์ในนครราชสีมา

นครราชสีมาเป็นเมืองที่มีความสำคัญมาแต่อดีตเนื่องจากเป็นเมืองศูนย์กลางการติดต่อระหว่างชุมชนที่อยู่แถบลุ่มน้ำมูล ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำโขง กับชุมชนแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยา ประกอบกับสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพอุดมสมบูรณ์เนื่องจากเป็นป่าเขาเขตต้นน้ำลำธาร ปัจจัยดังกล่าวทำให้นครราชสีมา เป็นเมืองที่สำคัญทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

นครราชสีมามีประชากรที่ประกอบหลายกลุ่มชาติพันธุ์ บางกลุ่มก็เป็นเจ้าของถิ่นเดิม เช่น กลุ่มชาวนน (ญัฮกุร) กลุ่มไทยโคราช บางกลุ่มก็อพยพโยกย้ายเข้ามาภายหลังด้วยสาเหตุทั้งทางด้านการเมือง การสงคราม และอพยพมาเพื่อหาแหล่งที่ทำกินใหม่ เช่น กลุ่มไทย ลาว เขมร มอญ กวย (ส่วย) จีน แขก เป็นต้น

ในหนังสือนิทานคำกลอนเรื่อง ปราชิตอรพิม ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่แต่งโดยหลวงบำรุง สุวรรณจันทร์ กวีชาวเมืองนครราชสีมา และสันนิษฐานว่าน่าจะแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้กล่าวถึง คนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในเมืองนครราชสีมาว่า

พวกมอญจำทำกายภิปรายยิ้ม	ผู้หญิงร้องบ่อดิมอาระหา
ผู้ชายแก้เกลิงภาณะกะเลาะว่า	ที่รู้เรื่องหัวเราะฮาว่าดีจริง
โรงเขมรเล่นเจียงตามภาษา	ผู้ชายว่าสมสลาปะเหลาะหญิง
ผู้หญิงว่ามะเมียนเฮี้ยเสียมดูฉิ่ง	พวกไทยฟังนั่งนิ่งไม่รู้ความ
พวกลาวรำฟ้อนตามภาษา	คนเดินมาเป่าแคนเป็นหมู่หลาม
จึงขับลำใส่ผู้สาวเป็นราวความ	ข้อยมาตามเจ้าเอานี้ไปไซร
แม่นบได้เป็นยังได้ข้อยบหนี	ตายเป็นผีก็หลอกให้ขวัญหาย
ผู้หญิงดำว้าบักน่าบ่อาย	ทำลุยลายคลุลาข้าบ่เคย
ภาษาลาวเข้าใจทั้งชายหญิง	พาสามีดีจริงหัวเราะเหย
พวกจีนเจนเล่นจิ้งทำแหมนงเขย	ใส่เสื้อพวยร้องเว่ยว่าหัวลา
ถือกระบี่ที่จะแทงเอาจีนโกง	ทำกรายเกรินเดินวงมือป้องกัน
แล้วร้องว่าซินไซรเวียนหัวลา	พวกไทยฟังพากันว่าไม่เข้าใจ
ยวนพุงดำร้องลำแก่กะหญิง	คอยบ่ได้แก่นิ่งคงชวนชวาย
หาผู้เฒ่าเจ้าโลมโหมวิไล	ผู้หญิงแก้วบ่ได้ข้อยบยอม
ที่พวกไทยจำเดินเล่นปรบไก	แล้วบักไม้เดินวนเคนยืนอ้อม
ผู้ชายจำทำคู่ชากอม	ร้องเพลงเชิญเดินอ้อมแล้วปรบมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากบทกลอนที่ยกมานี้ กล่าวถึงคนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในนครราชสีมาขณะนั้นมีเพียง 6 กลุ่มคือ มอญ เขมร ลาว จีน ยวนพุงดำ และไทย มีกลุ่มชาติพันธุ์อีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในนครราชสีมามานานแต่ไม่ได้ถูกกล่าวถึงในวรรณกรรมเรื่องปาดิจิตรพิณ คือชาวบน ทั้งเจ็ดกลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีลักษณะทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ เป็นของตนเองซึ่งในบทความนี้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มพอเป็นสังเขป ดังนี้

1. มอญ จากการสำรวจสำมะโนประชากรของจังหวัดนครราชสีมาเมื่อ พ.ศ. 2446 ในสมัยรัชกาลที่ 5 พบว่ามีมอญอยู่จำนวน 2,249 คน จากจำนวนประชากรของนครราชสีมา 402,668 คน การอพยพเข้ามาในนครราชสีมาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญสันนิษฐานว่า มีอยู่ 2 ครั้งคือ ครั้งแรกสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ที่พระราชทานครัวมอญเป็นรางวัลแก่พระยานครราชสีมาเมื่อคราวศึกอะแซหุ่ญัก โดยให้พระศรีราชรามัญ หัวหน้ากองส่วยทองเป็นหัวหน้า ควบคุมครัวมอญเดินทางมานครราชสีมา โดยใช้เส้นทางปราจีนบุรี ครัวมอญพวกหนึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านพลับพลา อำเภอโชคชัยส่วนพระศรีราชรามัญ และครอบครัวตั้งถิ่นฐานในนครราชสีมา ซึ่งต่อมาเรียกว่าบ้านมอญ การอพยพเข้ามาของมอญครั้งที่ 2 สมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อเกิดขบถเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ในปี พ.ศ. 2336 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าอยู่หัวโปรดให้เจ้าพระยามหาโยธา (ทอเรียะ) คุมกองมอญมาสมทบกับทัพของกรมพระราชวังบวรศักดิพลเสพย์ที่เมืองนครราชสีมา และได้ร่วมลาดตระเวนกับทหารไทย ภายในรัศมี 30 กิโลเมตร ถึงเมืองปักธงชัย เมื่อเสร็จศึกแล้วทหารมอญกลับทางเมืองปักธงชัย ด้านแควราช กบินทร์บุรี นครนายก เพราะเป็นเส้นทางใกล้ หาเสบียงสะดวกกว่าทางเมืองจันทน์ เมื่อทหารมอญเห็นลักษณะภูมิประเทศอันอุดมสมบูรณ์ของปักธงชัยจึงเกิดความพอใจ ส่วนหนึ่งจึงย่นมาจับจองที่ดินทำมาหากินสมทบกับชาวมอญที่อยู่มาแต่เดิมบริเวณลำพระเพลิงในปัจจุบันมีกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมอญในครั้งนั้นที่อยู่ในนครราชสีมาที่ยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีมอญไว้ได้เป็นบางส่วน เช่น ภาษา การไหว้ผู้มีมอญ การเล่นสะบ้า คือที่บ้านท่าโพธิ์ บ้านพระเพลิง ตำบลนกออก อำเภอปักธงชัย

2. ยวนพุงดำ ยวนพุงดำที่กล่าวถึงในบทกลอนเรื่องปาดิจิตรพิณ หมายถึงชาวยวนหรือโยนกที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในอำเภอสีคิ้วในปัจจุบันนี้คนกลุ่มนั้นเดิมมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย และถูกกวาดต้อนลงมาเมื่อ พ.ศ. 2347 ครั้งแรกคนกลุ่มนี้ลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี

ต่อมาเจ้าเมืองสระบุรีมีความประสงค์จะตั้งกองเลียงโคชินในท้องที่ที่เป็นศูนย์กลางของเมืองนครจันทน์ (คือหมู่ 2 และหมู่ 4 ตำบลสีคิ้วในปัจจุบัน) จึงจัดแบ่งชาวบ้านยวนจาก

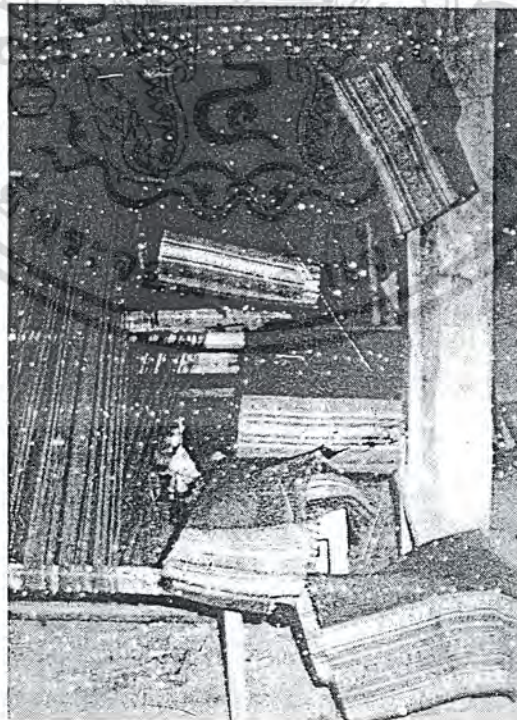
อำเภอเสนาห์ให้เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ ชาวยวนเมื่อได้มาพบท้องที่ที่อุดมสมบูรณ์ ที่ลั่วตะคองไหล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ่านก็พอใจเมื่อหมดหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วจึงไม่ยอมกลับบ้านเมืองเดิม พวกจับจองที่ดินตั้งหลักฐานถาวรสืบมา

เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั่งศึกเจ้าอนุวงศ์ กองทัพไทยตีได้เมืองเวียงจันทน์ ตอนขากลับได้กวาดต้อนเชลยมาเป็นอันมาก ในบรรดาเชลยเหล่านั้นคงมีเชลยที่เป็นชาวยวน (คือยวนเมืองเชียงแสนที่ถูกแบ่งไปอยู่เมืองเวียงจันทน์สมัยรัชกาลที่ 1) สมทบมาด้วยพอมายังเมืองนครจำนาศ (อำเภอสีคิ้วในปัจจุบัน) ก็พบชาวยวนซึ่งมีเชื้อสายเดียวกันกับพวกตนจึงขออนุญาตลงหลักปักฐานร่วมกับชาวยวนตำบลสีคิ้วต่อไป ภายหลังมีผู้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้นทำให้กองเลี้ยงโคเดิมแออัดคับแคบชาวยวนจึงอพยพไปตั้งบ้านเรือนขึ้นใหม่ที่บ้านโนนกลุ่มบ้านถนนคุด บ้านน้ำเมา บ้านโนนทอง บ้านโนนแต้ และบ้านไก่อูซา

ปัจจุบันแม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ยวนจะมีการผสมกลมกลืนกันทางวัฒนธรรมกับกลุ่มไทยโคราช และกลุ่มไทยอีสานไปบ้างแต่ก็ยังคงรักษาลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ยวนของตนไว้ได้ เช่น หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงในภาษายวน ประเพณีการล่าเดือนห้ารวมถึงหัตถกรรมและสถาปัตยกรรมบางประเภท เช่น การทอผ้าห่มมุก การทอผ้าห่มเสือ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น



ภาพที่ 3 ก. ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านการทอผ้าของชาวยวนสีคิ้วอันเป็นลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้



ภาพที่ 3 ข. ชาววนทอผ้าบริเวณใต้ถุนบ้าน

3. **เขมร** กลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนไทยโคราชโดยเฉพาะทางด้านการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างเขมรกับคนไทยโคราช สันนิษฐานว่าในอดีตมีชุมชนเขมรมาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณนอกเมืองนครราชสีมา เนื่องจากมีชื่อบ้านนามเมืองใกล้เคียงกับภาษาเขมร

ในปัจจุบันการสำรวจภาษาของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยระดับปริญญาตรี เมื่อปี พ.ศ. 2524 – 2525 พบว่ามีชุมชนที่พูดภาษาเขมรที่บ้านหนองใหญ่ ตำบลหินตาด อำเภอด่านขุนทด ที่บ้านถนนโค้ง ตำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย และที่บ้านหนองกระทุ่ม บ้านหัวทำนบ อำเภอหนองบุญมาก บ้านตะโกเขมรและอีกหลายหมู่บ้านในอำเภอห้วยแถลง

4. **ลาว หรือไทยอีสาน** กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีประชากรมากรองจากกลุ่มโคราช ส่วนใหญ่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วไปในเขตจังหวัดนครราชสีมา อำเภอที่มีชุมชนที่พูดภาษาไทยอีสานมาก คือบัวใหญ่ ประทาย ห้วยแถลง ชุมพวง และสีคิ้ว

5. **ไทย** กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในนครราชสีมาเรียกอีกอย่างว่าโคราช เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา คนกลุ่มนี้ใช้ภาษาเหมือนไทยในส่วนกลางเพียงแต่เสียงวรรณยุกต์เพี้ยนไปบ้าง และมีศัพท์สำนวนบางอย่างที่มีลักษณะเป็นของตนเองซึ่งจะดูรายละเอียดได้จากบทความเรื่องภาษาสำนวนโคราชของ นฤมล ปิยวิทย์ ในหนังสือของดีโคราชสาขาศิลปะและภาษากับหนังสือชื่อมรดกโคราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. จีน ชาวจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพื่อทำการในนครราชสีมาประมาณสมัยรัชกาลที่ 4 และเริ่มมีมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อสร้างทางรถไฟสายนครราชสีมาเสร็จ กลุ่มชาวจีนส่วนใหญ่จะตั้งหลักแหล่งในตัวเมืองนครราชสีมา

7. ชาวบวน กลุ่มชาติพันธุ์นี้เรียกตัวเองว่าญัฮกุร หรือเนียะกุล ซึ่งหมายถึงคนภูเขา ในขณะที่คนอื่น ๆ เรียกพวกเขาว่าชาวบวน ชาวบวนในนครราชสีมาในปัจจุบันตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านพระบึง บ้านวังตะเคียน บ้านกลาง บ้านตะขบ อำเภอครบุรี บ้านดิ่งชัน ตำบลกระเซ้งหิน บ้านมาบกราด ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวบวน พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในบริเวณไหล่เขาหรือบนเขาเตี้ย ๆ แถบบริเวณด้านในริม ขอบที่ราบสูง นอกจากจังหวัดนครราชสีมาแล้วยังมีชาวบวนอาศัยอยู่บางพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิและเพชรบูรณ์ ไม่มีใครทราบแน่นอนว่าคนกลุ่มนี้มาจากไหน จากบทความของไซเดนฟาเดน ซึ่ง กล่าวถึงชาวบวนที่ปักธงชัยที่เขาพบเมื่อเดือนมีนาคม 2461 ว่าพวกนี้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ มานานกว่า 60 ปีแล้ว เขาจึงสรุปว่าพวกนี้อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวมากกว่า 100 ปีเศษแล้ว เดิมชาวบวนมีอาชีพในการล่าสัตว์หาของป่า และเพาะปลูกในพื้นที่เล็ก ๆ ประมาณ 2 ถึง 5 ไร่ การเพาะปลูกจะทำตามไหล่เขา เมื่อจะปลูกข้าวก็ทำแบบข้าวไร่ กล่าวคือ ใช้วิธีขุดหลุมหยอด เมื่อดอนเก็บเกี่ยวก็จะมีอรุดเมล็ดออกจากรวงข้าวใส่กระบุงหรือกระถายแทนการเกี่ยวข้าวด้วยเคียว นอกจากนี้ในบริเวณที่หยอดข้าวก็ จะปลูกข้าวโพด ถั่วฝักยาว มะเขือ พริก ฯลฯ ไร่ด้วย

การแต่งกายของชาวบวนเหมือนคนไทยในชนบททั่วไปแต่หญิงชราในหมู่บ้านมักแต่งกายแบบโบราณ คือสวมเสื้อเกาะนุ่งผ้าถุงมีชายใหญ่ สวมสร้อยเงิน เจาะใบหูกว้างเพื่อสวมตุ้มหูใหญ่ ไว้ผมยาวเกล้ามวย การละเล่นของชาวบวนนอกเหนือจากการเป่าโขน ซึ่งบางครั้งใช้เป็นสัญญาณเรียกหากันแล้วยังมีการเล่นเพลงพื้นบ้านซึ่งเรียกว่ากระแจะ หรือปะแระ เป็นเพลงที่ร้องเป็นภาษาชาวบวนร้องโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง มีโขนตีเป็นจังหวะ เนื้อหาเป็นการเกี่ยวพาราตี โดยใช้ธรรมชาติรอบกายมาเป็นโวหารในการเปรียบเทียบบางครั้งก็ผูกเป็นเรื่องนิทาน

จากการศึกษาภาษาชาวบวนของนักภาษาศาสตร์ คือ เจราด ดิฟฟลิธ เขาสันนิษฐานว่าภาษาชาวบวนน่าจะเป็นภาษาย่อยของมอญโบราณที่พูดในสมัยทวารวดี ซึ่งเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย มีคำในภาษาชาวบวนหลาย ๆ คำที่ทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงทั้งในด้านเสียงและความหมายกับคำในศิลาจารึกของมอญโบราณ (ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ส่วย (กุย) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ เพื่อตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดนครราชสีมา กับบุรีรัมย์ คือ อําเภอห้วยแถลงในหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแสนสุข บ้านห้วยแคน บ้านพลวงทอง ตำบลห้วยแถลง บ้านโคกแค ตำบลกงรถ ชาวส่วยเหล่านี้อพยพเข้ามาประมาณ 80 ปีมาแล้ว ปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรมส่วยที่สำคัญคือ ภาษาส่วย และการทอผ้าไหมใช้เองในครัวเรือน

9. ไทยซิกข์ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่จังหวัดโคราชเวลาแคว้นปัญจาบประเทศอินเดีย เข้ามาในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีประมาณ 35 ครอบครัว ปัจจุบันเหลืออยู่ 18 ครอบครัว จำนวนเกือบ 100 คน สาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจโคราชซบเซา ชาวซิกข์จึงย้ายไปค้าขายที่อื่น ได้แก่ กรุงเทพฯ พัทยา เป็นต้น

อาชีพส่วนใหญ่ขายผ้า ขายเฟอร์นิเจอร์ ตัดเสื้อผ้า ทำผ้ามาเน การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งกางเกงสีบ เสื้อแขนยาวคอกลม ผ่าอก ปลอกชายเสื้อคลุมสะโพก โปกศีระชะ สวมก่าไลโลหะ ปัจจุบันนิยมแต่งกายสากล แต่ยังคงโปกศีระชะและสวมก่าไลอยู่ ผู้หญิงนุ่งกางเกง เสื้อยาวคลุมเข่าหรือชุด紗หรี โดยนุ่งกางเกง เสื้อเอวสั้น แล้วใช้ผ้าแพรวเบาบาง นุ่งจีบไว้ชายพก ส่วนชายอีกด้านหนึ่งพันหมี่ตัวแล้วเลยไปคลุมศีระชะมวยผมต่ำไว้ด้านหลัง สวมเครื่องประดับ

ภาษา ใช้ภาษาปัญจาบี ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่โคราชนานจะใช้ภาษาสำเนียงโคราชด้วย

อาหาร อาหารหลักคือโรตีสั้มน้ำจิ้ม เรียกว่า ดาล ถั่วต้ม ผัก และนม ปัจจุบันรับประทานอาหารไทยแต่ละวันบริโภคเนื้อวัว ของหวานได้แก่ ชาร้อน รับประทานกับสะโมชะ มักคียาอี กุหลาบยامنุ ปักตอเด และผลไม้

ชาวซิกข์ในโคราชเป็นผู้มีจิตใจดี รักสงบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยึดมั่นในศาสนา มีคติธรรมว่า มนุษย์คืออมวลมิตรของฉันไม่ใช่ศัตรูไม่ใช่ผู้แปลกหน้า จะสวดมนต์ทุกเช้าที่วัดซิกข์ศรีศุรุสิงห์สภา ตรอกไก่อ่าง ถนนจอมพล

แม้ว่านครราชสีมาจะประกอบด้วยชาติพันธุ์หลายกลุ่มก็ตาม แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ก็มีความกลมกลืนกันในทางวัฒนธรรม โดยที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนเองอยู่ ในขณะเดียวกันก็มีการรับ มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมบางส่วนซึ่งกันและกันไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันในทางวัฒนธรรมแต่อย่างใด ความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้คือ ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. วิรกรรมท่านท้าวสุรนารี

ท้าวสุรนารีเดิมท่านชื่อ คุณหญิงโม หรือไม้ ท่านเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมาในฐานะผู้กอบกู้เมืองนครราชสีมาจากกองทัพของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ เมื่อ พ.ศ. 2369 ท่านเกิดเมื่อพ.ศ.2315 ปีเถาะ ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกรุงธนบุรี บิดามารดาชื่อนายกิม และนางบุญมา เมื่ออายุ 25 ปีท่านได้เข้าสมรสกับเจ้าพระยามหินทรวิเศษ (ทองคำ) ที่ปรีภรรยาชกการเมืองนครราชสีมาครั้งยังดำรงฐานานุศักดิ์เป็นพระยาสุริยเดชวิเศษ ฤทธิ์พิศวิชัย ปลัดเมืองนครราชสีมา ชาวนครราชสีมาเรียกท่านสั้นๆว่า พระยาปลัด นิवासถานของท่าน อยู่ ณ บ้านตรงข้ามกับวัดพระนารายณ์มหาราช (วัดกลางนคร) ไปทางทิศใต้ คุณหญิงโมไม่มีบุตรสืบตระกูลแต่ยังคงมีเชื้อสายของท่าน คุณหญิงโมถึงแก่อสัญกรรมเมื่อเดือน 5 ปีชวด พ.ศ. 2395 รวมอายุได้ 81 ปี อนุสาวรีย์ของท่านประดิษฐานอยู่ที่หน้าประตูชุมพล ตั้งแต่ วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2477 และได้บูรณะใหม่ให้สง่างามยิ่งขึ้น เมื่อ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510

5. ประเพณีของชาวโคราช

5.1 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวโคราช

ประเพณี เป็นเรื่องราวของการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมาของคนในสังคมหนึ่ง โดยถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม บังเกิดผลดีต่อผู้กระทำประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต นับเป็นเรื่องราวที่บุคคลในแต่ละสังคมสร้างขึ้นมา แล้วสืบทอดต่อกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า จนกลายเป็นระเบียบแบบแผนและแบบอย่างของความคิดหรือการกระทำจึงเกิดเป็นแนวปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่เรียกว่าประเพณีบรรพบุรุษของชาวโคราช ได้สร้างแบบแผนเกี่ยวกับชีวิตอันเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาจนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น จนกระทั่งยึดถือเป็นประเพณีของชาวโคราชในที่สุดประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวโคราช คือ ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีการทำศพ (ฌาปนกิจศพ)

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวโคราชบางประเพณี ขึ้นตอนบางขึ้นตอนหายไป เนื่องจากความคิดและค่านิยมของบุคคลเปลี่ยนไปตามกาลและเทศะ ฉะนั้นประเพณีบางขึ้นตอนจึงไม่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน

1. ประเพณีการเกิด

เมื่อหญิงใดทราบที่ตั้งครรภ์ จะต้องระมัดระวังตนเอง ญาติผู้ใหญ่จะดูแลให้หญิงที่ตั้งครรภ์นั้นกรรม (ระมัดระวังและปฏิบัติ) กิจกรรมบางอย่างเช่น ไม่ยืนคาหัวบันได (ยืนบริเวณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นไปโดยไม่ขออนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันไดขึ้นบ้าน) ไม่ทำบาป เป็นต้น ให้ทำบุญ คิดแต่สิ่งที่ดี และปฏิบัติงานในอาชีพของตน ไปตามปรกติจนกว่าจะครบกำหนดคลอด ซึ่งเชื่อกันว่า สวามานแก้ว เก่ามานชิบ หมายถึง ท้องสาวเก่าเดือน ท้องหญิงอายุมากสิบเดือน เมื่อท้องเข้าเดือนที่เก้า หรือเดือนที่สิบ สามี่หรือหญิงม่ายญาติฝ่ายหญิงจะเตรียมพื้นสำหรับการอยู่ไฟ ไม้พื้นนิยมนำมาอยู่ไฟมีไม้ 7 ชนิด คือ ไม้สะแก ไม้มะขาม ไม้พิมาน ไม้ระเวียง ไม้ตะครอง ไม้พญาया และไม้เกาะไก่อ โดยจะตัดไม้เหล่านี้เป็นท่อน ๆ ละ 1 แขนงนำมาตั้งกองรวม โดยตั้งพื้นทุกดุ้นเป็นกระจิมไว้บริเวณที่มีแดดส่องทั้งวัน และปลอดภัยจากคนหรือสัตว์ใกล้ ๆ เรือน มักใช้หนามเกาะไก่อวางบนกองพื้นเพื่อกันไก่อบินไปเกาะ เมื่อแม่เจ็บท้องจะไปตามหมอดตำแยประจำหมู่บ้าน เมื่อหมอดตำแยมาถึงจะทำรอยกันแหลมไผ่หมาก 1 คำ แล้วยกกรวยกันแหลมขึ้นพนมมือพร้อมกล่าวว่า เจ้าข้า (ข้า) นาง ... จี้ออกลูก คุณครูบาอาจารย์สิ่งซัดซัด (ศักดิ์สิทธิ์) กิติขอบให้นาง...ออกคล่องละ บ้อง อย่าให้ มันคัด (ซัด) มันขวาง (ขวาง) อยู่ แล้ว ยกกรวยกันแหลมขึ้นจบศีรษะ เอากกรวยกันแหลมเสียบในขันข้าวสารแล้ววางไว้ที่เหมาะสมบริเวณห้องคลอด จะบอกให้ญาติไปถือบกองพื้น แล้วมาดูแม่ที่เจ็บท้องอยู่จะคล้ำท้อง ก็จะทำราบว่าเด็กใกล้คลอดหรือยัง แล้วช่วยข่ม (ยกท้องเพื่อช่วยให้เด็กหันศีรษะ)

เมื่อเด็กคลอด จะต้องจำเวลาดกฟาก วัน เดือน ปี ให้แม่นยำ เพื่อเกี่ยวข้องกับฤกษ์ยามที่จะเกี่ยวข้องกับเด็กนั้นตลอดชีวิต หมอดตำแยจะมัดสายสะดือให้แน่นด้วยด้ายสามเปลาเหนือสะดือประมาณ 2 องคุลี แล้วตัดด้วยมีดไม้ไผ่ หลังจากนั้นอาบน้ำให้เด็ก แล้วห่อเด็กด้วยผ้าสะอาด เอาวางไว้บนหลังกระดั่งผัดข้าว แล้วร่อนกระดั่งพร้อมกับกล่าวคำว่า สามวันลูกผีสี่วันลูกคน แล้ววางกระดั่งบนพื้นเบา ๆ 3 ครั้ง เด็กจะร้องแล้วเอาขูดน้ำ สมุดงสี่สำหรับเด็กชายหรือเข็มด้ายสำหรับเด็กหญิงมารวางไว้ข้างเด็ก จากนั้นจะสลัดรกให้แม่ กรณีที่รกไม่ตกตามเด็กออกมาเสร็จแล้วจะปิดเชิงกรานด้วยต้นกล้วยเป็นรูปสี่เหลี่ยมเอาดินมากองในเชิงกราน ก่อไฟด้วยพื้นี่เตรียมไว้ โยงหม้อน้ำร้อนเหนือเตาไฟวางกระดานอยู่ไฟข้างเชิงกราน แล้วเชิญพ่อใหญ่ (ชายสูงอายุ ที่เป็นพ่อหรือญาติ) มาดับพิษไฟด้วยการเสกข้าวสารกับเกลือแล้วเคี้ยวข้าวสารกับเกลือพ่นที่เตาไฟ และแม่ลูกอ่อน แล้วอยู่ไฟ 5, 7, 9, 11, 13, 15 คืน แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละคน

เมื่อแม่ขึ้นกระดานไฟแล้ว ญาติ ๆ จะอยู่เป็นเพื่อนเพื่อความอบอุ่น หญิงอยู่ไฟจะกินน้ำร้อน ในขามเหยี่ยม (ขามตราไก่) ให้ได้มากที่สุด อาหารกินได้เฉพาะข้าวสวยหรือข้าวเปี้ยก (ข้าวต้ม) กับเกลือหรือปลาช่อนย่างแห้งและอาบน้ำร้อน การขับถ่ายถ่ายลงหลุมที่ขุดไว้ได้ ฤกษ์เอานามเกาะไก่อ หนามตะครอง มาปิดปากหลุมไว้ โบราณเชื่อว่ากันผีกระสือจะมากินน้ำอาบก็จะไหลลงหลุมนี้เช่นกัน ขณะอยู่ไฟชาวบ้านที่เป็นหญิงทั่วไปจะถือเป็นที่มาเยี่ยมไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยไม่ต้องบอกกล่าว เรียกว่าไปดูกัน เป็นการมาถามข่าวเรื่องการคลอด ทำให้หญิงนั้นมีขวัญ กำลังใจและเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เกาะเกี่ยวความสามัคคีของชาวบ้านได้อย่างดี

เมื่ออยู่ไฟครบ 3 วัน แล้วจะทับท้องด้วยก้อนหิน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านอาจจะมีอยู่เพียง 1-2 ก้อน จะยืมกันได้ การทับท้องจะทับทุกเช้าจนกว่าจะออกไฟ เพื่อให้จะบูน (มดลูก) แห่ง เร็วก่อนวางก้อนหินจะวางใบละหุ่งที่ท้องก่อน

วันออกไฟ จะออกไฟหลังพระบิดนทบาทแล้ว หมอตำแยจะมาทำพิธีดับไฟแล้ว เปลี่ยนเสื้อผ้าหญิงอยู่ไฟ เป็นเสร็จพิธีการอยู่ไฟ แล้วเรียกเจิงกรานกวาดดินลงใต้ถุนให้กลบหลุมทับ ถ้าย หลังจากนั้นไม่เกิน 3 วัน ต้องไปส่งคะลายหมอตำแย คะลายประกอบด้วยข้าวสาร 1 ชัน กรวยกันแหลม 1 อัน ใส่หมาก พลุ บุหรี่ ดอกไม้ กล้วย เทียน เงินค่าคะลาย (เงินบูชาครู) 6 บาท ที่บ้านหมอตำแย เป็นเสร็จพิธีการอยู่ไฟ

เมื่อออกไฟแล้วแม่ก็จะเลี้ยงลูกด้วยความทะนุถนอม เด็กบางรายอาจเป็นตะพันท (บาดทะยัก) ซึ่งมีหลายลักษณะ คือร้องไห้จ้า ตัวแข็งดำ เรือนกตะพันทิน ถ้าตัวแดงเข้มชา เขียวด เรียกตะพันทไฟ ต้องไปหาหมดเปาตะพันทซึ่งจะมีอยู่ประจำอยู่หมู่บ้าน จะเปาอยู่ 3 วัน คือ ทุกเย็นเด็กก็จะหายจากตะพันท

การตั้งชื่อลูก แล้วแต่ความพอใจของพ่อแม่ จะโกนผมป้า (ผมไฟ) เมื่อเด็กอายุได้ 1 เดือน บางคนพ่อแม่จะไว้จุกให้ แล้วพอกกระหม่อมด้วยขมิ้นผสมหัวหอมทุกวัน

พิธีการโกนผมป้า จะเตรียมอุปกรณ์คือ ไบบัว 3 ไบ ไบคุณ 9 ไบ หอยจูป (หอย ขม) 9 ตัว ไบเงิน ไบทอง กรรไกร มีดโกน หอยสังข์ นำอุปกรณ์ดังกล่าวใส่พานญาติผู้ใหญ่จะ กล่าวคำอำนวยพร แล้วขริบผมจนครบทุกคน เอาผมใส่ในไบบัว แล้วจะรดน้ำจากหอยสังข์ที่ สิริชะโกนผมเสร็จแล้วนำไบบัวไปลอยน้ำ

การโกนจุก ถ้าเด็กหญิงชายใดไว้จุกจะประกอบพิธีโกนจุก เมื่ออายุได้ 7, 9, 11 หรือ 13 ปี จะมีพิธีการทำบุญโกนจุก ทั้งพิธีสงฆ์และเลี้ยงแขก ถ้าครอบครัวโดยยากจนจะโกนจุก ในวันจันทร์ปุราคา หรือไปโกนจุกที่ท่าน้ำก็ได้

ประเพณีการเกิดเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจให้เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะ ความรักความเห็นใจ ความจริงใจต่อกันระหว่างหญิงในหมู่บ้าน เป็นประเพณีที่ฝ่ายชายจะเป็นผู้ ให้แก่ภรรยาคือตักน้ำมาให้ดื่มดื่มน้ำ อาบ ดูแลงานบ้านแทนภรรยา ทำให้เกิดความเห็นใจกันใน ครอบครัวปัจจุบันประเพณีนี้เหลือเพียงส่วนน้อย บางท้องที่หายไปเพราะนิยมมาคลอดบุตรที่โรงพยาบาลความสำคัญของประเพณีนี้จึงเหลือเพียงความทรงจำของผู้สูงอายุเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.ประเพณีการบวชนาค

การบวชนาค เป็นประเพณีที่บุตรชายภายในครอบครัวชาวโคราชในอดีตควรจะได้ประกอบประเพณีนี้ เพราะถือว่าเป็นกุลสูงที่สุดของบิดามารดาที่ได้บวชลูกชาย และจะเป็นคนที่สมบุญคือผ่านการบวชเรียนแล้วพร้อมที่จะเป็นผู้นำครอบครัวได้ ประเพณีการบวชนาคที่ปรากฏในที่นี่เป็นประเพณีที่ชาวโคราชปฏิบัติกันมาแต่เดิม ซึ่งมีขั้นตอนคือมีคุณสมบัติครบถ้วน มาอยู่วัดเพื่อปฏิบัติตนการเปลี่ยนสภาพเป็นนาค การลานาค การทำขวัญนาค การอุปสมบท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1. คุณสมบัติของผู้ที่จะบวช ต้องเป็นชายสมบุญ คือไม่เป็นกระเทย มีอวัยวะเพศสองเพศ อายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดาผู้ปกครองเสียก่อน เมื่อพร้อมที่จะบวช บิดามารดาจะกำหนดวันเวลาที่ประกอบพิธีและเตรียมอุปกรณ์สำหรับบวชนาคให้พร้อม

2.2 การมาอยู่วัดเพื่อปฏิบัติตน บิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่จะพาผู้บวชมาอยู่วัดเพื่อหัดขานนาคปฏิบัติตน บางแห่งก็จะออกบิณฑบาตกับพระภิกษุก็มี ขั้นตอนนี้เรียกว่าการปวารณาตนเพื่อแสดงความมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา แล้วทอ้งค่าขออุปสมบท เป็นเวลา 7 – 15 วัน ในชว่ยนี้บิดามารดาจะไปนิมนต์พระอุปัชฌาย์ บอกแขกญาติมิตร จัดซื้อเครื่องอัฐบริวาร เตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแขก เป็นต้น

2.3. การเปลี่ยนสภาพเป็นนาค ก่อนวันอุปสมบท 1 วันจะมีพิธีกรรมคือการปลงผมนาค การแต่งกายนาค การลานาค การเรียกขวัญนาค มีรายละเอียด ดังนี้

การปลงผมนาค บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่จะมาที่วัดเตรียมใบบัว กรรไกร เริ่มจากให้ผู้ที่จะอุปสมบทนั่งเก้าอี้ประนมมือ บิดามารดาขริบผมใส่ในใบบัว ตามด้วยญาติที่มา ร่วมในพิธีจนครบทุกคน แล้วพระภิกษุจะปลงผมเอาผมทั้งหมดใส่ใบบัวเอาไปลอยน้ำเพื่อเป็นสิริมงคล เมื่อปลงผมเสร็จแล้วก็จะอาบน้ำให้ผู้ที่จะบวชแล้วทาทามันตามความเหมาะสม แล้วแต่งกายด้วยชุดนาคประกอบด้วย ผ้านุ่งหางกระรอก นุ่งอย่างนุ่งสบงพระ คาดเอวด้วยด้ายเช็ดเล็ก ๆ 1 เช็ดแล้วเชวียงป่าด้วยผ้าขาวม้าใหม่ ทำนองเดียวกับอังสะบางท้องที่อาจให้นุ่งหม่มด้วยผ้าขาวก็มี แต่ปัจจุบันนิยมแต่งกายด้วยชุดนาคที่เป็นเสื้อครุยสีขาว แล้วสวมลอมพอกก็มี จากนั้นก็จะแห่ นาคมายังบ้านเพื่อประกอบพิธีกรรมในขั้นตอนต่อไป การแห่นาคนิยมใช้วงมโหรีโคราชประกอบด้วย ปี ซอ กลอง ฉาบ วงมโหรี 1 วง มีผู้เล่นประมาณ 5 – 8 คน

2.4. การลานาค ในช่วงบ่าย ทายกจะพานาคไปลาเพื่อขอขมาชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน เป็นคุ่ม ๆ ซึ่งเริ่มจากการขอขมาบิดามารดาก่อน แล้วแห่ไปตามคุ่มบ้านต่าง ๆ เมื่อถึงคุ่มบ้านใดก็ จะทำพิธีลานาค เจ้าของบ้านจะปูเสื่อบริเวณลานบ้าน ทายกจะวางพานขอขมาค่านักเขา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประนมมือถือกรวยพระต่อหน้าผู้อาวุโส ทายกจะนำกล่าวคำขอขมา เสร็จแล้ววนาคกราบ 3 ครั้ง ผู้อาวุโสจะวางเงินเพื่อรับการขอขมาในพานมากน้อยแล้วแต่ศรัทธาเป็นเสร็จพิธีการลานาค ก็ จะแห่แห่นไปลานาคในคุ้มบ้านอื่นต่อไป จนกว่าจะลาครบทั้งหมู่บ้านก็เป็นเวลาเย็นพอดี

2.5. พิธีอาบน้ำให้นาค เมื่อลานาคเสร็จก็จะมีพิธีอาบน้ำนาคด้วยน้ำขมิ้น น้ำหอม แล้วแต่งกายนาคชุดเดิม จัดข้าวปลาอาหารให้นาครับประทาน ช่วงนี้แขกจะอาวุโสที่ได้รับเชิญจะมาร่วมพิธีเรียกขวัญนาคต่อไป

2.6. พิธีเรียกขวัญนาค จะต้องมีบายศรี 7 ชั้น หรือบายศรีปากชามก็ได้ ภายในบายศรีประกอบด้วยขนมชนิดต่าง ๆ เช่น นางเล็ด ผักบัว ข้าวต้มมัด ข้าวสุก กล้วย มะพร้าว ไข่ต้ม ซึ่งจะใส่บายศรี ให้เหมาะสมแล้วใช้ยอดตอง 3 ยอดมาโอบบายศรี แล้วใช้ผ้าขาวคลุมบายศรีอีกครั้งหนึ่ง พิธีเรียกขวัญนาคเริ่มพิธีด้วยหมอลือเรียกขวัญนาคจะนั่งเป็นประธานหน้าบายศรีนาคนั่งข้างหมอลือเรียกขวัญ บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่จะนั่งล้อมวง และมีชั้นตอน ดังนี้

การเรียกขวัญนาค หมอลือเรียกขวัญนาค จะยกครูด้วยกรวยครู เสร็จแล้วจะเรียกขวัญนาคด้วยบทหรือกรองที่กล่าวถึงการกำเนิด จนกระทั่งมาเป็นนาคด้วยถ่วงทำนองที่ไพเราะ เนื้อหาของบทเรียกขวัญจะกล่าวถึงบิดามารดา ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู หมอลือเรียกขวัญที่มีความสามารถจะทำให้ นาคซาบซึ่งนาคบางรายจำให้เพราะความตื่นตันทันก็มี เมื่อเรียกขวัญนาคจบตอนหนึ่ง ก็จะไปโคมคนตรีจนครบ 3 ครั้ง

การเวียนเทียน เมื่อเรียกขวัญนาคเสร็จหมอลือเรียกขวัญก็จะเปิดผ้าคลุมบายศรี แล้วเบิกแว่นเวียนเทียนจากซ้ายไปขวา เริ่มจากบิดามารดาจนครบ 3 รอบ

การป้อนอาหารและขนม เริ่มจากให้นาคดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนแทนน้ำใจอันบริสุทธิ์ของพ่อแม่ที่มีต่อลูกจากนั้นข้าวและไข่ ซึ่งเป็นตัวแทนถึงอาหารอันประณีต นับเป็นการให้อาหารครั้งสุดท้ายจากพ่อแม่ เพราะเมื่ออุปสมบทแล้วก็จะเป็นสาธุชนบุคคลที่สามารถรับถวายเป็นอาหารจากพุทธศาสนิกชนได้ จากนั้นให้นาคเสียดายหยิบขนมและผลไม้ในบายศรีมารับประทานเป็นการเสียดายว่าจะเป็นอย่างเมื่ออุปสมบทแล้ว เช่น จับได้ขนมนางเล็ด จะบวชได้ไม่นานเพราะขนมเล็ดกรอบ ถ้าจับได้ข้าวต้มมัดจะมีใจคอหนักแน่นยึดมั่นในศาสนา ถ้าจับได้กล้วยก็ทำนายนาคจะเป็นพระนักเทศน์ที่มีน้ำเสียงอ่อนหวาน เป็นต้น ซึ่งการเสียดายนี้เป็นความเชื่อของชาวบ้านตามที่เล่าต่อ ๆ กันมาเท่านั้น และเป็นชั้นตอนที่ผู้อยู่ในพิธีจะได้เล่าต่อ ๆ กันว่านาคเสียดายได้อะไร เมื่อนาครับประทานขนมและผลไม้เสร็จแล้วก็ไปเสร็จพิธีการเรียกขวัญนาค จากนั้นจะมีการงัน (ฉลอง) ด้วยเพลงโคราช ลีเก หรือภาพยนตร์ก็ได้

2.7. พิธีอุปสมบท เจ้าภาพเมื่อเตรียมอาหารเพื่อทำไปถวายพระและเลี้ยงแขกที่วัดเรียบร้อยแล้วก็ทำพิธีสงฆ์ให้นาคอีกครั้ง ก่อนออกจากบ้านทายกจะพานาคออกจากบ้านแล้วไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดินทางไปวัด เมื่อถึงวัดบรรดาญาติมิตรจะแห่มาเวียนขวารอบอุโบสถ 3 รอบ แล้วนำดอกไม้ธูปเทียนทำพิธีวันทาหน้าอุโบสถ เข้าโบสถ์ซึ่งบิดามารดาญาติจะเกาะชายผ้าห่มหน้าอุโบสถ แล้วประกอบพิธีอุปสมบท ตามประเพณีการอุปสมบทที่เป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ เมื่ออุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วจะออกมาโปรดญาติที่หน้าอุโบสถ บิดามารดา ญาติมิตร จะถวายจตุปัจจัยไทยธรรมให้พระบวชใหม่เป็นเสร็จพิธี

2.8. การลาสิกขาบท เมื่อภิกษุใดประสงค์จะลาสิกขาบทก็ต้องหาฤกษ์ลาสิกขาบท แล้วจะต้องอยู่ที่วัด 3 วัน เพื่อทำความสะอาดห้องพัก ห้องน้ำ-ห้องส้วม บริเวณกุฏิและลานวัด ในวันที่ 3 ต้องไปทำพิธีล้างเท้าให้ผู้อาวุโสในหมู่บ้านและขอพรจากท่านจนครบทั้งหมดบ้าน ในวันรุ่งขึ้นก็สามารถกลับบ้านประกอบอาชีพของตนต่อไป

3. ประเพณีการแต่งงาน

ชาวนครราชสีมา หรือชาวโคราช แต่เดิมเรียกประเพณีการแต่งงานว่า เสน่ผี (เช่น ผี) ปัจจุบันคำว่าเสน่ผีหายไป ทุกท้องที่เรียกว่า การแต่งงาน ซึ่งมีขั้นตอนที่มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบฉบับของชาวโคราช

การแต่งงานในอดีตและปัจจุบัน

การแต่งงานในอดีต เมื่อหนุ่มสาวชอบพอรักใคร่กันจะแต่งงานกันนั้น ฝ่ายชายจะต้องผ่านประเพณีการอุปสมบทหรือที่เรียกว่า ผ่านการบวชเรียนมาแล้ว และจะต้องฟันเชือกทำไถ ทำตราด ถากเสา เลื่อยไม้ สารกระบุง ตะกร้า ถักแห เป็นต้น ได้ด้วยตนเองเพราะจะต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าวประกอบอาชีพต่อไป ส่วนฝ่ายหญิงจะต้องรู้จักงานบ้านเรือน ตัดฝ้าย บั่นฝ้าย ทอผ้าได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของฝ่ายชายและหญิง ถ้าฝ่ายชายยังไม่ผ่าน การอุปสมบทผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะไม่พอใจและจะไม่ยกลูกสาวให้ เพราะยังเป็นคนดิบ แต่แต่ละฝ่ายก็จะสืบคือการสอบถามหาเด็กเถาเหล่ากอของแต่ละฝ่าย ฝ่ายชายมักจะสืบว่าญาติฝ่ายหญิงเป็นผีเชื้อประเภท ผีซมก ผีปอบ เป็นที่ทูดูกฎสูงหรือไม่ มีญาติคนไหนเป็นบ้าหรือเปล่า เป็นต้น การสืบจึงเป็นการรู้เท่าเทียมกันของเด็กเถาเหล่ากอของผู้ที่จะมาเป็นเขยสะใภ้ และญาติพี่น้องที่จะมาเกี่ยวข้องกันนั่นเอง เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกันแล้วฝ่ายชายจะมาสู่ขอและหมั้นหมายไว้ เมื่อถึงวันฤกษ์ดี ฝ่ายชายจะจัดเงินสินสอด จำนวน 10 ถึง 80 บาท เรียกว่าเงินมาด และเงินค่าน้ำนม จำนวน 4 บาท พร้อมขันหมกและเครื่องเช่นผีมาประกอบพิธีที่บ้านฝ่ายหญิง แต่ถ้าฝ่ายหญิงหนีตามฝ่ายชาย ชาวโคราชเรียกว่าวิ่งตามนั้น ฝ่ายหญิงจะได้รับความอับอายมากจะเป็นที่กล่าวขาน ของชาวบ้านว่าหญิงชายนี้นี้เป็น ผัวควายเมียควาย ซึ่งฝ่ายชายมักจะพาฝ่ายหญิงไปที่บ้านของตน เมื่อครบ 3 – 7 วัน ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะเอาฝ่ายหญิงมาส่งบิดามารดาฝ่ายหญิงเรียกว่า เอาควายมาส่ง หรือ เอา

เอกสารนี้ทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ขออนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย

เอกสารนี้ทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ขออนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย

เอกสารนี้ทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นใด การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ขออนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย

มวน และเงินค่าปรับ ที่เรียกว่า ค่าล้างหน้าล้างตา (ค่าล้างหน้าล้างตา) ตั้งแต่ 1 เฟื้อง – 10 บาท ใสพานมาขอขมาผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง

การแต่งงานในปัจจุบัน ปัจจุบันการแต่งงานของชาวนครราชสีมา มีกระบวนการ และขั้นตอนของประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน คือ

1. ขั้นตอนการทาบทาม
2. ขั้นตอนการหมั้น
3. ขั้นตอนการแต่งงาน

1. ขั้นตอนการทาบทาม เมื่อฝ่ายชายพอใจหญิงใดก็จะบอกพ่อแม่ ผู้ปกครองไปทาบทามและสู่ขอ ฝ่ายชายจะส่งแก้แค้นซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ ของคนในท้องถิ่นนั้นไปทาบทามฝ่ายหญิงว่าจะตกลงแต่งงานด้วยหรือไม่ ถ้าตกลงจะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับสินสอดอย่างไร เมื่อฝ่ายหญิงฝ่ายชายตกลงกันแล้วแก้แค้นก็จะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการหมั้นต่อไป

2. ขั้นตอนการหมั้น การหมั้นเป็นพิธีการที่ฝ่ายชายมอบเงินทองให้ฝ่ายหญิง เพื่อแสดงเจตนาว่าจะแต่งงานด้วยของหมั้น คือ ทองหมั้น อาจเป็นสร้อยทองหรือแหวนทอง ที่มีน้ำหนักมากน้อยตามที่ตกลงกัน เมื่อถึงวันฤกษ์ดี แก้แค้นฝ่ายชายจะจัดขันหมากหมั้นไปหมั้นฝ่ายหญิงไว้เป็นเสร็จพิธี

3. ขั้นตอนการแต่งงาน การแต่งงาน นิยมกระทำกัน 2 วัน วันแรกมักเรียกว่า วันฝานผัก (ผัก) คือวันเตรียมงานเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ ข้าวปลาอาหาร และสิ่งของที่จำเป็นจะประกอบพิธีในวันแต่งงาน บางท้องที่ในวันนี้จะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพุทธมนต์ ที่บ้านของเจ้าสาว ในเวลาเย็นเพื่อจะได้นำน้ำมนต์มาประกอบพิธีรดน้ำในวันแต่งงาน

ในวันแต่งงาน จะนิมนต์พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ที่บ้านเจ้าสาว (ถ้านิมนต์มาวันฝานผักแล้วก็งดไป) เจ้าบ่าวเจ้าสาวตักบาตร และถวายภัตตาหาร เสร็จแล้วถวายจตุปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา แล้วเจริญชัยมงคลคาถา ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่คู่บ่าวสาว เมื่อส่งพระเสร็จก็เลี้ยงอาหารแขกที่มาร่วมพิธีหลังจากนั้นเจ้าบ่าวจะกลับบ้านของตนเพื่อเตรียมยกขบวนขันหมากมาบ้านเจ้าสาวอีกครั้ง ถ้าเจ้าบ่าวเป็นคนต่างถิ่น ฝ่ายเจ้าสาวจะเตรียมบ้านที่เหมาะสมเป็นที่พักและเตรียมการของฝ่ายเจ้าบ่าว เมื่อได้ฤกษ์ก็ยกขบวนขันหมากมาบ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวรับขบวนขันหมาก แก้แค้นฝ่ายหญิงจะตรวจสอดขันหมาก แล้วเชิญผีปู่ ย่า ตา ยาย มากินเครื่องเซ่น จึงเรียกพิธีแต่งงานแต่เดิมว่า พิธีเซ่นผี เมื่อเซ่นผีเสร็จแล้ว ขบวนแห่เจ้าบ่าวจะเข้ามาบ้านเจ้าสาว มีการกันประตูเงินประตูทอง เมื่อถึงบ้านได้บ้านเจ้าสาวจะลงมาล้างเท้า แล้วเกี่ยวก้อยเจ้าบ่าวขึ้นเรือนเข้าไปในห้องพิธีที่มีแก้แค้นฝ่ายชายหญิงอยู่พร้อมหน้า ให้แล้วทำพิธีมอบเสร็จแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในวงเพื่อการศึกษาเท่านั้น ในวงจำกัดให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
รตน์ธิดาอวยพร เป็นเสร็จพิธี จากนั้นเลี้ยงข้าวปลาอาหารแก่ฝ่ายเจ้าบ่าว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฤกษ์ยามในประเพณีการแต่งงาน

ฤกษ์ยาม คือ วันเวลาที่เหมาะ เป็นวันดี เป็นมงคลเพราะการแต่งงานจะต้องเลือกวันดี เพราะจะส่งผลให้คู่สมรสอยู่เย็นเป็นสุข ชาวนครราชสีมาจะหาฤกษ์ยามในประเพณีแต่งงานจากพระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือเป็นผู้ให้ฤกษ์ ดังนี้

วันที่แต่งงานจะไม่นิยมวันอังคาร วันจุม วันอุบาทว์ และวันโลกาวินาศ คำว่า วันอุบาทว์ และวันโลกาวินาศ คือวันที่ประกาศทางจันทรคติตามธรรมเนียมโบราณในแต่ละปีจะแตกต่างกันออกไป

เดือนที่แต่งงาน จะแต่งงานในเดือนคู่ เพราะเป็นเคล็ดในคำว่าคู่ คือเดือนสี่ หก แปดสิบสอง สำหรับเดือนยี่เป็นเดือนคู่ แต่ไม่นิยมแต่งงาน เพราะเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว บางท้องที่ไม่นิยมแต่งงานในเดือนแปดเพราะถือว่าเป็นเดือนเข้าพรรษา และเดือนสิบสองก็ไม่นิยมเช่นกัน เพราะเดือนสิบสองเป็นฤดูกาลสุนัขติดลัด (ผสมพันธุ์) กัน บางแห่งเพิ่มเดือนเก้าเพราะคำว่าเก้าเป็นเคล็ดว่าก้าวหน้า

การกำหนดข้างขึ้นข้างแรมที่เป็นวันแต่งงาน จะกำหนดเฉพาะข้างขึ้นเท่านั้น และต้องไม่ตรงกับวันพระ เวลาที่กำหนดเป็นฤกษ์ยามยามดีจะกำหนดเอาเวลาที่ขบวนขันหมากถึงบ้านเจ้าสาว นิยมใช้เวลาลงท้ายด้วยเลข 9 เช่น 08.09, 29, .39 น. แต่จะไม่เกินเวลา 09.39 น. ฤกษ์ยามดังกล่าวในแต่ละเดือน เมื่อพิจารณาวันดีตามองค์ประกอบดังกล่าวแล้วในเดือน 1 จะมีฤกษ์ยามยามดีที่เหมาะสมจะประกอบพิธีแต่งงาน เพียงไม่กี่วันเท่านั้น

สิ่งของที่ใช้ในการประกอบประเพณีแต่งงาน

ประเพณีแต่งงานของชาวโคราช เป็นพิธีกรรมที่เรียกว่า ให้ผีรู้คนเห็น (ผีและคนรับทราบ) ฉะนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะต้องเตรียมสิ่งของ ดังนี้

ฝ่ายเจ้าบ่าว ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องเตรียมสิ่งของ ดังต่อไปนี้

1. พราหมากเก่าแก่ จะใช้พราหมลงหิน พานเงิน หรือพานทอง ไม่นิยมใช้พานแก้ว เพราะพานแก้วนิยมใช้ถวายพระ ในพานมีหมากเจียน พลุจีบ ยาฉุน 1-3 คำ บุหรี่ 1-3 มวน

2. ขันหมาก ใช้ขันลงหิน ปัจจุบันลงหินหายากก็เปลี่ยนมาเป็นขันเงินหรือขันแมวน้ำ (ขันอลูมิเนียม) ก็ได้ แบ่งออกเป็น

2.1 ขันหมากหมั้น ประกอบด้วย

2.1.1 ขันใส่ทองหมั้น จะใส่ทองหมั้น ถูข้าวเปลือก ถั่วเขียว งา ข้าวตอกดอกไม้ (บานชื่น , รัก, บานไม่รู้โรย) ใบเงิน ใบทอง ใบคูณ หนึ่งขัน

2.2 ขันหมากแต่งงาน ประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.1 ชั้นหมากเอก มีพลุเรียง ใบเงิน ใบทอง ใบคูณ รองชั้น วางหมากดิบ หรือหมากสง (หมากสุก) ตรงกลางแล้วคลุมชั้นด้วยผ้าไหมหรือแพรสี

2.2.2 ชั้นหมากโทหรือชั้นหมากรอง ใช้ใบเงิน ใบทอง รองชั้น ใส่เงินค่าสินสอด ค่าน้ำนม นิยมใส่เกินกว่าที่ตกลงไว้ 9 หรือ 99 บาท เพื่อเป็นเคล็ดว่าทรัพย์สินจะเพิ่มพูนต่อไป

2.2.3 ชั้นทอง ใช้ใบเงิน ใบทอง ใส่ดอกกรัก ข้าวเปลือก ถั่วเขียว งาน สายสร้อย เงินหรือของมีค่าและเงินทุนซึ่งผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมอบเป็นทุนแก่คู่บ่าวสาว

3. ชั้นหมากทราย คือสิ่งของที่จะใช้ประกอบพิธีเช่นผีประกอบด้วย

3.1 หัวหมู หรือหมูแถบต้มใส่ถาด (ผีแต่ละตระกูลจะกินหมูไม่เหมือนกัน)

3.2 ไก่ต้ม 1 ตัว พร้อมเครื่องใน ใส่ชามหรือถาด

3.3 กุ้ง 2 หวี ใส่ถาด

3.4 มะพร้าว 2 ผล (เชือนเปลือกนอกให้สวยงาม) ใส่ชาม

3.5 ผ้าไหว้ 1 คู่ (ผ้าขาว) ซี่ผึ้ง 1 คู่ วางบนผ้าไหว้

3.6 ขนมต้มแดง 2 จาน จานละ 4 ลูก

3.7 ขนมต้มขาว 2 จาน จานละ 4 ลูก

3.8 ขนมนางเล็ด 2 จาน จานละ 4 แผ่น

3.9 ขนมฝักบัว 2 จาน จานละ 4 แผ่น

3.10 ข้าวเหนียวหัวหงอก 2 จาน (ข้าวเหนียวหนึ่งโรยมะพร้าวชูด)

3.11 ข้าวเหนียวแดง 2 จาน

3.12 เหล้าขาว 1 ขวด วางในถาดไก่ต้ม

(สิ่งของในข้อ 3.1 - 3.11 จะปักธงสามเหลี่ยมทำด้วยกระดาษแดง)

3.13 ต้นอ้อย 1 คู่

3.14 ต้นกล้วย (หน่อกล้วย) 1 คู่

4. เครื่องนอน มี พูก เสื้อ หมอน ผ้าห่ม เป็นต้น

5. เครื่องครัว มี ชั้นน้ำพานรอง สำหรับอาหาร 1 สำหรับ

6. หีบ 1 ใบ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกระเป๋าสำหรับใส่เสื้อผ้าเจ้าบ่าว

ฝ่ายเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะต้องเตรียมสิ่งของ ดังต่อไปนี้

1. พานเกล้าแก่ เช่นเดียวกับฝ่ายเจ้าบ่าว

2. กรวยรับชั้นหมาก เป็นกรวยพระหรือกรวยครู มีเงินภายในกรวยมากน้อยไม่กำหนด ใส่ทอง ใส่เงินก็มี

3. ของรับชั้นหมากทราย อาจเป็นสิ่งของหรือของใส่เงิน แล้วแต่จะเห็นเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. หินลับมีดขนาดใหญ่
5. ไบตองเพลลาด 1 ช่วง (ไบไม่มีรอยฉีกตัดเอาประมาณ 1 ช่วงแขนจากปลายไบ)
6. หมาก 1 คำ
7. โຕีะหมູນູຊາ หรือพระพุทธรูป 1 องค์ พร้อมธูปเทียน
8. เครื่องนอน มีฟูก เสื่อ หมอน ผ้าปูที่นอน ผ้าห่ม เป็นต้น
9. ผ้าไหว้ สิ่งของดังกล่าวเป็นสิ่งของที่จะใช้ประกอบพิธีการแต่งงานในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ขั้นตอนของพิธีการแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงานเป็นประเพณีที่ถือว่าเป็นมงคล จำเป็นต้องประกอบพิธีกรรมไปตามลำดับขั้นตอนจนครบทุกขั้นตอน จึงจะเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ขั้นตอนพิธีการแต่งงานของชาวนครราชสีมา มีดังนี้

1. พิธีถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
2. พิธีแห่และรับขันหมาก
3. พิธีเซ่นผี
4. พิธีแห่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวรับเจ้าบ่าว
5. พิธีร่วมเรียงเคียงหมอน
6. พิธีรดน้ำอวยพร
7. พิธีไหว้ผู้ใหญ่
8. พิธีปูที่นอน และส่งตัวเจ้าบ่าว

4. ประเพณีการทำศพ

ความตายเป็นการพลัดพรากที่เป็นทุกข์ เพราะผู้ตายเป็นที่รักเคารพของญาติ แต่ความตายเป็นสังขารม ชวโคธาจึงมีประเพณีการทำศพเพื่อแสดงถึงความรัก ความอาลัย ความผูกพันครั้งสุดท้าย คือคนไข้รายใดมีอาการทรุดหนัก ผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่เฝ้าอาการจะทราบว่าจะอยู่หรือจะตายเพราะมีประสบการณ์เกี่ยวกับความตายมามาก ก็จะทำให้ญาติที่ใกล้ชิดเช่นสามี ภรรยา ลูก หรือญาติผู้ใหญ่ มาบอกให้คนไข้ระลึกถึงพระพุทธรูป คือ ให้ระลึกว่า พระอรหันต์ หรือพุทธโธ ซึ่งหมายถึงการบอกหนทาง เมื่อคนไข้สิ้นใจจะใส่เงินที่ปากผี 1 บาท หรือแล้วแต่ญาติจะใส่ให้ จากนั้นจะจุดธูป เทียน ทำด้วยขี้ผึ้งหนัก 1 บาท มีไส้แก้วเส้น ที่หัวนอนศพ เอาผ้าขาวคลุมไว้แล้วเอาหมากครอบเป็นกระโจมเพื่อป้องกันแมงกระดิดกัด เพราะเชื่อว่าถ้าแมงกระดิดกัดศพจะลุกขึ้น

เอกสาร (ถ้าคนไข้สิ้นใจในเวลากลางวันชาวบ้านก็จะบอกข่าวให้รู้ทั่วกัน ถ้าสิ้นใจกลางคืนผู้ไปเฝ้าไข้เป็นเพื่อนรำคาญไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก็จะไปตามผู้ชายในหมู่บ้านมาอยู่เฝ้าศพจนกว่าจะรุ่งเช้า จึงจะประกอบพิธีจัดงานศพต่อไป ชาวบ้านก็จะมาช่วยงานศพโดยจะบอกข่าวต่อ ๆ กันไป ผู้เคารพนับถือผู้วายชนม์จะมาร่วมงานด้วยความเต็มใจ สิ่งของที่จะนำมาช่วยในงานศพคือ ข้าวสาร พริก ผัก ปลา ฯลฯ ตามที่ตนมีเพื่อนำมาจัดทำอาหารเลี้ยงกัน และชาวบ้านจะเต็มใจมาร่วมงานตลอดระยะเวลาจนกว่าพิธีกรรมงานศพเสร็จสิ้นซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การทำโลงศพ
2. การอาบน้ำศพและเคารพศพ
3. การนำศพไปฝังหรือเผา
4. การเผาศพ
5. การกลั๊บธาตุ

1. การทำโลงศพ ใช้ไม้กระดานฝายาวประมาณ 4 -6 ศอก กว้างประมาณ 1 ศอก สูงประมาณ 1 ศอก ทำโลงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในโลงฝาไม้เป็นซีก ๆ แต่ละซีกกว้างประมาณ 2 นิ้ว ยาวเท่าโลง จำนวน 9 ซีก วางในโลงลักษณะวางตามยาวใช้ตอกมัดหัวท้ายทุกอันโดยมัดติดกับกระบอกไม้ไผ่ซึ่งทำเป็นหมอนรอง ยาวเท่าขนาดความกว้างของโลงเป็น 3 ระยะ วัตถุประสงค์เมื่อวางปากหรือเปลือกนี้ลงไปโลงแล้วจะได้ไม่ติดกับพื้นโลง และเพื่อที่จะได้มีที่พอบรรจุอุปกรณ์ชับน้ำเหลืองข้างใต้ปากนั้นได้ เวลาเผาไฟจะได้ลอดขึ้นมาตามซี่เปลือกไม้ไผ่จะทำให้ศพมอดไหม้ข้างขึ้นอีกด้วย เมื่อวางเปลือกไม้ไผ่ลงในโลงแล้วเอาใบตองตัดอย่างไม่ให้ทรววม 3 ยอดมาปูไว้บนเปลือกไม้ไผ่แล้วปูเสื่อหรือที่นอนลงบนใบตองนั้นอีกทีหนึ่งให้มีทั้งหมดหนุนแล้วยกศพวางบรรจุ เครื่องชับน้ำเหลืองและเครื่องดับกลิ่นเหม็นตามควร เช่น ปูนขาว ใบชา ขมิ้นผง ใบฝรั่ง ยาฉุน เป็นต้น

2. การอาบน้ำศพและเคารพศพ เมื่อโลงศพเสร็จแล้วก็จะมีพิธีการอาบน้ำศพ การอาบน้ำศพจะอาบด้วยน้ำต้มใบมะขาม แล้วอาบด้วยน้ำเย็น ลูกหลานจะมาช่วยกันอาบศพให้สะอาดหมดจด ถ้าเป็นศพบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย เมื่ออาบน้ำทำความสะอาดแล้วเอาขมิ้นสด ผิวมะกรูดตำคั้นเอาน้ำทาทั่วไปตามร่างกายตลอดฝ่ามือฝ่าเท้า แล้วเอาผ้าขาว 4 ชั้น สีเหลืองโตขนาดผ้าเช็ดหน้าซิปที่ฝ่ามือและฝ่าเท้า เอารอยรูปของฝ่ามือฝ่าเท้าแจกลูกหลานเก็บไว้เป็นที่ระลึก เมื่ออาบน้ำศพเสร็จแล้ว ใช้ผ้าขาวนุ่งสองชั้น ชั้นในเอาชายพกไว้ข้างหลัง แล้วนุ่งทับข้างนอกอีกชั้นหนึ่ง โดยเอาชายพกไว้ข้างหน้า ส่วนผ้าห่มให้ห่มผ้าขาวเฉวียงปาก ทำนองอุบาสก อุบาสิกา นุ่งขาวห่มขาว การที่ให้นุ่งผ้าเอาชายพกไปไว้ข้างหลังคน เป็นการนุ่งสำหรับคนที่ตาย การนุ่งชายพกไปอยู่ข้างหน้านั้นหมายถึงนุ่งสำหรับคนเป็น การที่ต้องให้นุ่งขาวห่มขาวนั้นหมายถึงการให้รักษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปปฏิบัติธรรม รักษากาย วาจาใจ ให้บริสุทธิ์ ประพฤติตนเป็นคนในศีลในธรรม หรือแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ผู้ตายชอบที่สุดแต่กลับข้าง คือเอาข้างหน้าไว้ด้านหลัง ทั้งเสื้อกางเกงหรือผ้าถุง

3. การนำศพไปฝังหรือเผา เมื่อนำศพจากเรือนไปฝังหรือเผา จะเตรียมหม้อไฟ 1 หม้อ สำหรับนำหน้าศพเมื่อจะเอาศพลงจากเรือน จะพลิกบันได หรือถ้าสามารถถือฝาเรือนก็จะทำบันไดด้วยก้านกล้วย 3 ชั้น วางตรงด้านฝาเรือนที่รื้อแล้วหามศพลงตรงนั้น ขบวนนำศพจากเรือนเริ่มจาก หม้อไฟ พระชักรทางจะโยงสายสิญจน์ไปยังโรงศพ ผู้หามศพและผู้ตาม ขนเชิงบาตรไปวัดหรือป่าช้า ขณะหามศพพระจะขัดข้าวสารไปตลอดทาง เมื่อศพถึงวัดจะนำไปตั้งไว้บนศาลา

4. การเผาศพ ก่อนเผาศพจะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาติกาบังสุกุล แล้วแสดงพระธรรมเทศนาเสร็จแล้วถวายเชิงบาตรทอดผ้าป่าบังสุกุล นำศพไปฝังเป็นเสร็จพิธี สำหรับการเผาศพจะนำศพไปเชิงตะกอน เวียนซ้าย 3 รอบ โดยมีลูกหลานญาติมิตรเดินตามศพ เพื่อแสดงความเคารพครบ 3 รอบ แล้ววางศพเปิดโลงเพื่อให้ลูกหลานญาติมิตรได้ดูหน้าศพเป็นครั้งสุดท้าย แล้วยกศพขึ้นเชิงตะกอนหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก สัปเหร่อจะล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าว ด้วยการทุบผลมะพร้าวกับขอบโลงให้มะพร้าวแตก เอาน้ำมะพร้าวรดลงหน้าศพ เรียกกันว่า ล้างหน้าศพ ผู้ล้างหน้าศพนอนมะพร้าวที่หน้าออกหมดแล้วข้ามหัวไปทางด้านหลังให้ไกล

5. การกลับธาตุ การกลับธาตุในตอนเข้ามิดจะเอาน้ำมาดับเก้าถ่านแล้วก็จะทำพิธีกลับธาตุ คือ ทำองกระดูกให้เป็นรูปนอนหงาย หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก หมายถึงว่าตายแล้วเอากกระดูกมาใส่ทำเป็น หัว หู ตา จมูก ปาก หัวใจ มือ เท้า แล้วนิมนต์พระภิกษุมาบังสุกุล

5.2 ประเพณีพื้นบ้านของโคราช

1. ประเพณีนาวาน

คำว่า นาวาน คือ การวานหรือขอแรงเพื่อนฝูงญาติมิตรไปช่วยทำนา ซึ่งอาจเป็นการไถนา บักดำ เก็บเกี่ยว ตีข้าว (นวดข้าว) ขนข้าวขึ้นยุ้ง ตรงกับภาษาภาคกลางว่า การลงแขก วิธีการของ นาวาน อาจไม่ใช่เฉพาะการทำนาเท่านั้น แต่จะใช้กับทุกเรื่องทุกกรณีที่ต้องใช้กำลังคนจำนวนมากมาช่วย เช่น ถางไร่ ชุดบ่อ ปลูกบ้าน ฯลฯ คำที่ได้แทนคำว่า นาวาน ก็มี คือคำว่า หา เช่น หาเขาเกี่ยวข้าว หาเขาจับปลา หาเขาตีข้าว ฯลฯ วิธีการของนาวานมีดังนี้คือ เมื่อเจ้าภาพกำหนดวันแล้วก็จะเที่ยวบอกเพื่อนฝูงญาติมิตรว่า จะหา ไปช่วย...ในวันนั้น วันนี้ มีธรรมเนียมว่าผู้ถูกวานจะปฏิเสธไม่ได้เลยแม้มีงานรับจ้างที่ตนเองจะได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากการเลี้ยงสุรารอาหารอย่างเต็มที่จากเจ้าภาพ ผู้ที่เป็นเจ้าภาพในครั้งนี้อาจในโอกาสต่อไปถูกหาไปช่วย ก็จะต้องไปช่วยเขาอย่างเต็มอกเต็มใจ

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีนาغان เป็นประเพณีที่แสดงถึงความสามัคคีและยังได้รับความสนุกสนานอีกด้วย ปัจจุบันในชนบทก็ยังมีประเพณีนี้อยู่แม้ว่าค่าแรงจะสูงขึ้นก็ตาม

2. ประเพณีเลี้ยงศาลตาปู่

ศาลตาปู่ คือ ศาลสี่เสาหลังคาจั่ว มีความกว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 3 เมตร ยกพื้นสูงประมาณอกผู้ใหญ่ บริเวณที่ตั้งศาลจะอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ทางเข้าหมู่บ้านทิศใดก็ได้ ยกเว้นทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ภายในศาลมีรูปปั้นช้าง ม้า ตู๊กตาคนชายหญิง อารูธทำด้วยไม้ เช่น ไม้ตบ หอก ปืน ศาลนี้จะเป็นที่สถิตของผีผู้คุ้มครองหมู่บ้าน คือ ตาคงขวัญม้า ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ตาปู่ ตาปู่เจ้าบ้าน หรือปู่ตา

ตาปู่จะเป็นที่เคารพของชาวบ้านนั้น ๆ ถ้าชาวบ้านจะเดินทางออกจากหมู่บ้านก็ต้องมาขอความคุ้มครองและให้ตาปู่อวยชัยให้พร หรือหากมีของภายในหมู่บ้านหาย เช่น ลัตว์พาหนะ ก่อนชาวบ้านจะออกตามหา ก็บนบานให้ตาปู่ช่วยคลี่ใจให้เดินทางตามไปถูกทางที่ลัตว์นั้นหายไป หรือเวลากลับจากทำธุรกิจที่อื่นหลาย ๆ วันก็มาคารวะตาปู่ก่อนเข้าบ้าน วิธีการคารวะก็คือหักกิ่งไม้สด ๆ หรือหญ้าสักกำเป็นเครื่องบูชาตาปู่และตาปู่จะได้ให้ช้างม้ากินอีกด้วย หากชาวบ้านต้องการสิ่งใดก็จะไปบนบานให้ตาปู่ช่วย ถ้าประสบผลสำเร็จเข้าจะเซ่นตาปู่ด้วยเหล้า ไก่ตัว ข้าวปากหม้อ และขนมหวาน คนถิ่นอื่นที่ผ่านหมู่บ้านมักยกมือคารวะตาปู่เพื่อความสุขสวัสดิ์แก่ตนเอง

ตามความเชื่อของชาวบ้านนั้น ตาปู่เป็นผู้คุ้มครองภัยอันตรายทุกด้านแก่ชาวบ้าน และชาวบ้านก็เคารพตาปู่อย่างจริงใจ เด็ก ๆ จะไม่วิ่งไปเล่นใกล้ศาลตาปู่เพราะกลัวว่าตาปู่จะรำคาญและบันดาลให้ไม่สบายได้ ชาวบ้านจะเลี้ยงฉลองตาปู่ (เลี้ยงตาปู่) ทุกปี โดยกำหนดหลังจากประเพณีสงกรานต์ไปแล้ว เมื่อกำหนดวันเลี้ยงผู้ชายจะมาทำความสะอาดบริเวณศาล มีของเซ่นคือ ไก่ เหล้า ขนมต้มแดงต้มขาว และเครื่องแต่งกายสำหรับตาปู่ วันนี้ชาวบ้านจะมานั่งล้อมศาลตาปู่โดยมีคนทรงตาปู่ด้วย เมื่อตาปู่เข้ามาในร่างคนทรงแล้ว แม่ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวบ้านจะถามว่าท่านชื่ออะไร เพราะตาปู่มีหลายคน เช่น ตาคงขวัญม้า พญาร่มขาว พญาร่มเขียว ฯลฯ และคนสุดท้าย คือ เฒ่าหลงวัง ตาปู่ที่เข้าคนทรงแต่ละคนจะแต่งกายโดยใช้เสื้อผ้าที่จัดไว้ให้แล้ว จึงรับประทานที่ใส่สำหรับมาเช่น โดยเพียงแต่เอาตะเกียบคีบมาดมเท่านั้น จากนั้นก็ออกร้ายำตุ และศาลและอวยชัยให้พรแก่ชาวบ้านจากนั้นก็ออกจากร่างคนทรง คนทรงจะเปลี่ยนเครื่องแต่งกายแล้วเริ่มทรงตาปู่ไปจนหมดตาปู่ ขณะที่เลี้ยงตาปู่จะต้องตีโทนกระหน่ำตลอดเวลา

เมื่อเสร็จพิธีเลี้ยงตาปู่แล้ว ชาวบ้านจะเป็นสุข เพราะถือว่าในปีนั้นตาปู่จะช่วยบันดาลให้ชาวบ้านมีความสุข ข้าวกล้าอุดมสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ประเพณีแห่นางแมว

ปีใดที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล คือ เมื่อถึงฤดูทำนาแล้วฝนยังไม่ตก ชาวบ้านจะทำพิธีขอฝน โดยการแห่นางแมว ซึ่งมีวิธีการดังนี้ คือ หานางแมวที่ตัวใหญ่และมีสุขภาพดีมาตัวหนึ่ง ใส่ลงในภาชนะที่ชาวบ้านเรียกว่า ตะเหลว สอดคานหามแล้วแห่นางแมวนี้ไปตามบ้านเรือนต่างๆ ในหมู่บ้าน ในขณะที่แห่ไปจะต้องว่า นางแมว ไปด้วย บทนางแมวนั้นมีว่า

“นางแมวเอ๋ย ร่องแกว ๆ นางแมวขอฝน ขอน้ำมนตร์รดแมวข้าที่ แมวข้าดีมีแก้วในตา
ขึ้นหลังคาลงมาไม่ได้ ลงมาได้คาบไขว้งันนี้ ถึงยามเดือนฮกฝนตักทุกที ทำนาปีนี้ไม่มีฝนเลย พ่อ
เก่าก็ลูกเขยนอนก่ยหน้าผาก แม่ใหญ่ลูกมากมายากย่อนเช่า หนุ่ม ๆ สาว ๆ มาเหล่านางแมว
ร่องแกว ๆ ออกไปไถนา ไถถู ๆ หัวหมูฮักคา คันไถซีไต่ฝนเทลงมา ตักเทลงมา ทุ้มเทลงมา”

ถ้าขบวนนางแมวนี้ไปถึงเรือนไหน เจ้าของบ้านจะต้องตักน้ำใส่ขันไว้ พอขบวนแห่
นางแมวร้องถึงท่อนที่ว่า คันไถซีไต่ฝนเทลงมา ตักเทลงมา ก็จะตักน้ำมายังนางแมวและขบวนแห่
เป็นการสนุกสนานมาก การปฏิบัติเช่นนี้ เพราะถือเคล็ดว่าฝนได้ตกลงมาแล้ว การแห่นางแมวมัก
จะแห่ 3 วัน ในวันที่ 3 ชาวบ้านจะเรียไร้อาหาร เช่น ข้าวสาร ผัก พริก ปลา ร้า ไก่ ฯลฯ ให้กับขบวน
แห่นางแมวเพื่อนำไปทำอาหารเลี้ยงดูกัน เมื่อแห่นางแมวแล้วจะโดยบังเอิญหรืออะไรก็ตามฝนมัก
จะตกทุกครั้ง ปัจจุบันประเพณีนี้ไม่นิยมกันแล้ว

4. ประเพณีค้ำไฟ, ค้ำไทร และต่อสะพาน

คนในสมัยก่อนเชื่อว่า ถ้าผู้ใหญ่เจ็บป่วยเป็นเพราะดวงชะตาไม่ดี หรือชะตาขาด
จึงต้องมีพิธีค้ำไฟ, ค้ำไทร และต่อสะพาน เพื่อต่อชะตาให้ยืนยาว หรือพ้นจากชะตาขาด

พิธีค้ำไฟ, ค้ำไทร, ต่อสะพาน คือ พิธีที่สร้างขึ้นเพื่อต่ออายุให้กับผู้เจ็บป่วยที่ชะตาไม่
ดีหรือชะตาขาด ให้ชะตาของผู้นั้นดีขึ้น และหายจากการเจ็บป่วยโดยญาติของผู้ป่วยจะไปหาหมอ
ตำรา (หมอดูประจำหมู่บ้าน) ให้ทำนายทายทักด้วยการ บูนดู วิธีบูนดูคือหมอจะใช้ด้ายผูกฝาเต้า
ปูนเมื่อจับด้ายผูกฝาเต้าปูนขึ้น หมอจะถามเป็นข้อความต่าง ๆ หากคนไข้ไม่ถูกผี หรือชะตาดี ฝา
เต้าปูนจะนิ่งเฉย แต่หากชะตาไม่ดีหรือถูกผีตามคำถามของหมอดู ฝาเต้าปูนจะแกว่งโนนไปมา เมื่อ
ชะตาไม่ดีจึงต้องค้ำไฟ, ค้ำไทร, ต่อสะพาน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้ำไฟ, ค้ำไทร, ต่อสะพาน

1. ไม้งามลำต้นตรง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้ว สูงเกินศีรษะผู้ป่วยพอ
ประมาณ ต้องเป็นไม้ตัดใหม่ ๆ ลอกเปลือกออกแล้วใช้ขี้มันขโลมให้ทั่ว

2. ทวาย, ข้าวสาร ตวงด้วยจอกเท่าอายุของผู้ป่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสาร 3. ออก (ขึ้นเงิน หรือขึ้นลงหินใบเล็ก ๆ) หากไม่มี ใช้ด้วยกำลือใบเล็ก ๆ แทนก็ได้ ในการค้ำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.ธงสามเหลี่ยมเล็ก ๆ ใช้กระดาษสีต่าง ๆ ติดกับทางมะพร้าวที่ยาวประมาณ 1 ฟุต

5.สายสิญจน์

6.ไม้กระดานหนาประมาณ 1 นิ้ว กว้างไม่ต่ำกว่า 6 นิ้ว ยาวกว่าความสูงของผู้ป่วย
ล้างสะอาด ขโลมขมิ้นให้ทั่วแผ่น

การประกอบพิธี

ญาติของผู้ป่วยต้องไปนิมนต์พระภิกษุเพื่อประกอบพิธีไม่น้อยกว่า 5 รูป ตามวันที่
หมอดำร่ากำหนด จะประกอบพิธีได้ตั้งแต่เช้า แต่ไม่เกินเวลาเพล ผู้ที่เป็นที่นับถือของหมู่บ้านจะพา
ญาติผู้ป่วย นำสิ่งของดังกล่าวไปกระทำพิธีที่วัด บริเวณใต้ร่มโพ หรือร่มไทร ภายในวัด (ส่วนใหญ่
มักจะเป็นร่มโพ) โดยปิดกวดบริเวณตะวันตกของร่มโพหรือร่มไทร เพราะเป็นข้างที่กำลังร่มอยู่ ผู้
ที่เป็นที่นับถือของชาวบ้าน และเป็นผู้พาญาติของผู้ป่วยมา เป็นผู้ที่เข้าใจการกระทำพิธีดี จะวางไม้
ค้ำโพที่โคนต้น โดยเอางามขึ้น เอาไม้ต่อสะพานวางพาดต้นโพ เอาน้ำพรหมทรายให้ชุ่ม ใช้ออกดวง
ให้แน่นพอประมาณแล้วคว่ำจอกลงที่พื้น จะได้ทรายรูปจอกเรียงแถวเท่าจำนวนอายุของผู้ป่วย
ทรายที่เหลือวางไว้ในบริเวณร่มโพ ไม่ไกลจากบริเวณพิธีมากนัก ใช้น้ำจอกจกทรายจนครบ เสร็จ
แล้วใช้ด้ายสายสิญจน์พันรอบโคนต้นโพ, ไม้ค้ำโพ, สะพาน โยงมายังทราย พันรอบธงแล้วเอาด้าย
สายสิญจน์ที่เหลือใส่พานตั้งไว้ ลาดอาสนะต่อจากจอกทรายนั้น

จอกที่ใช้ตวงทรายนั้น ล้างให้สะอาด เช็ดให้แห้ง ตวงข้าวสารเท่าอายุของผู้ป่วย
ข้าวสารที่เหลือเก็บไว้ก่อน แล้วนำข้าวสารที่ตวงแล้วใส่ภาชนะวางไว้ใกล้ ๆ กับจอกทรายนั้น

เมื่อเตรียมการเสร็จก็ไปนิมนต์พระภิกษุตามที่ได้อาราธนาไว้แล้ว อาราธนาศีลและ
พระปริตร พระภิกษุจะถือด้ายสายสิญจน์เมื่อสวดพระปริตร และมีบาตรน้ำมนต์ด้วย เมื่อพระภิกษุ
สวดแล้วถวายปัจจัย ญาติผู้ป่วยอาจจัดอาหารเพลถวายพระด้วยก็ได้ (ถวายบนกุฏิ)

เมื่อพระภิกษุกลับขึ้นกุฏิ ผู้ทำพิธีจะตวงข้าวสารที่ตวงไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง หากตวงจน
เท่ากับอายุของผู้ป่วยแล้ว มีข้าวสารเหลือจอก แสดงว่าผู้ป่วยจะหายในเร็ววัน หากจอกสุดท้ายไม่
เต็มจอก คือไม่ครบ ก็จะต้องสะเดาะเคราะห์ต่อไปอีก ปล่อยปลา ปล่อยเต่า อีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จ
พิธี เอาสายสิญจน์มาผูกขวัญมือ ทำด้ายคล้องคอให้ผู้ป่วยเอาน้ำมนต์มาพรมให้ผู้ป่วย เอา
ข้าวสารที่เหลือมาต้มข้าวเปียก (ข้าวต้ม) อ่อน ๆ ให้ผู้ป่วยรับประทาน และให้กำลังใจผู้ป่วยจนกว่า
จะหาย

5. ประเพณีแห่เทียนพรรษา

เมื่อถึงกลางเดือนแปด เป็นระยะที่ฝนตกชุก ไปไหนมาไหนก็ไม่สะดวก พระพุทธ
องค์จึงทรงกำหนดให้พระสงฆ์สาวกหยุดพักการท่องเที่ยวประกาศพระศาสนา โดยอยู่จำพรรษาวัด
ใดวัดหนึ่งตลอดเวลา 3 เดือน ในฤดูฝน เพื่อเป็นการพักผ่อน และได้ถือโอกาสศึกษาเล่าเรียนพระ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธรรมวินัยต่อไป นอกจากนี้ก็ยังได้เจริญสมณธรรม เจริญภาวนา และเป็นโอกาสที่พุทธศาสนิกชน จะได้ทำบุญสุนทานตลอดพรรษา สิ่งหนึ่งที่ชาวพุทธนิยมจัดถวายแด่พระภิกษุผู้จำพรรษา ก็คือ เทียน เพื่อพระภิกษุจะได้จัดบูชาให้พระสวดมนต์ นอกจากนี้ยังได้ใช้เทียนจุดไฟเพื่อทอสาธยาย พระธรรมวินัยด้วยขบวนต้นเทียนพรรษาจากคุ้มวัดต่าง ๆ

ปัจจุบันนี้ การนำเทียนไปถวายพระจำพรรษาได้จัดกันใหญ่โตและสนุกสนานทุกภาค ของประเทศถือว่าเป็นประเพณีที่จะขาดเสียมิได้ กล่าวกันว่าในสมัยก่อนจังหวัดนครราชสีมาจัดพิธี แห่เทียนพรรษาอย่างใหญ่โตและสนุกสนานกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยกัน วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษานี้ถือว่าเป็นวันสำคัญที่สุดในรอบปี ก่อนจะถึงวันแห่แต่ ละวัดจะจัดการหล่อเทียนกันก่อน ทั้งพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่อยู่ใกล้วัดมาช่วยกัน หลังจากนั้นก็จะตกแต่ง ในช่วงตกแต่งนี้จะต้องใช้เวลาหลายวัน บางแห่งนับเป็นเดือนเพราะต้อง ประดิษฐ์ประดอยอย่างละเอียด ตกกลางคืนผู้ที่มาร่วมงานบางพวกก็จะทำขนมมณเฑียรมาเลี้ยงกัน ไปด้วย บางแห่งก็จะมีการเล่นพื้นเมืองสนุกสนานไปด้วย ถือว่าเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ตกแต่ง เทียน ต้นเทียนที่จะส่งเข้าประกวดมักจะแกะ ตกแต่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติบ้าง ชาดก บ้าง หรือเป็นมุขตลกแทรกฝีมือศิลปะบ้าง

พอถึงวันแห่เทียน ประชาชนจะคึกคักเป็นพิเศษ ต่างก็แต่งตัวหลากสี ใครมีผ้าดี ๆ สวย ๆ ก็เอามาสวมใส่กันในวันนี้ พวกที่จะเข้าขบวนแห่เทียนของวัดใด ก็จะไปรวมกันแต่เช้า ประชาชนโดยทั่วไปก็จะรอดูตามถนนสายต่าง ๆ ที่ขบวนจะผ่าน หรือไปรออยู่ที่ขบวนเทียนจะไป ชุมนุมกันเพื่อประกวด ในขบวนแห่จะมีทั้งขบวนช้าง ขบวนม้า และคนเดินเท้า ฟ้อนรำทำเพลงกัน อย่างร่าเริง ทุกขบวนจะมุ่งหน้าไปสู่ที่นัดพบ คือศาลากลางจังหวัด

ระหว่างรอการตัดสินอยู่นั้น จะมีการเล่นชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่เลือกล้อกันไปทั่วอีสานนั่น คือ ม้าล้อช้าง การเล่นชนิดนี้สนุกสนานและหวาดเสียวตื่นเต้นตลอดเวลา

6. ประเพณีทำบุญบั้งไฟ

บั้งไฟ อีสานเรียกว่าบั้งไฟ ทางเหนือเรียกว่าบอไฟ เนื่องจากงานบุญบั้งไฟมี อยู่ในนครราชสีมา ในเขตอำเภอประทาย โนนแดงและปักธงชัย ในกลุ่มชาวนครราชสีมาที่ใช้ภาษา อีสานเป็นพื้น จึงสมควรจะได้บันทึกเป็นเรื่องราวของบุญบั้งไฟเอาไว้ฐานะที่เป็นประเพณีส่วนหนึ่ง ของเมืองนครราชสีมาด้วย

การทำบั้งไฟ

ประเภทของบั้งไฟ บั้งไฟมี 4 ประเภท คือ

1. บั้งไฟขนาดเล็ก ใช้ดินประสิวประมาณ 1 - 5 กิโลกรัม

ไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. บั้งไฟขนาดกลาง ใช้ดินประสิวประมาณ 6–9 กิโลกรัม

3. บั้งไฟหมื่น ใช้ดินประสิวประมาณ 12 กิโลกรัม

4. บั้งไฟแสน ใช้ดินประสิวประมาณ 120 กิโลกรัม

ส่วนประกอบของบั้งไฟ มีดังนี้

1. บ้องไม้ไผ่ หรือท่อเหล็กสำหรับบรรจุดินปืน
2. ทางบั้งไฟ ใช้ไม้ไผ่ สมัยก่อนใช้ไม้ไผ่ทั้งลำ แต่ปัจจุบันนี้นิยมใช้ทางสั้นประมาณ 2–3 วา โดยเอาตัวบั้งไฟและหางมัดเข้าด้วยกันให้แน่น

การทำดินปืน มีส่วนผสมดังนี้

1. ใช้กำมะถัน 1 กิโลกรัม ต่อดินประสิว 5 กิโลกรัม
2. ถ่าน ใช้ไม้เนื้ออ่อน เช่น จามจุรี โดยตากแดดไว้ประมาณ 3–4 วัน จึงเผา
3. ตากำมะถันและถ่านให้ละเอียดก่อน แล้วจึงนำมาผสมกัน ต่อบั้งไฟครั้งหนึ่ง

ตัวบั้งไฟ แบ่งได้ 3 ขนาด คือ

1. บั้งไฟขนาดเล็ก ยาวประมาณ 1 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้ว
2. บั้งไฟขนาดกลาง ยาวประมาณ 1.50 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 นิ้วครึ่ง
3. บั้งไฟขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 2 เมตรขึ้นไป เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 นิ้วขึ้นไป

ตัวบั้งไฟในปัจจุบันนี้ จะทำด้วยเหล็ก หรือท่อน้ำประปาเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางท้องถิ่น เช่น ที่จังหวัดยโสธรและนครราชสีมา ยังนิยมใช้ไม้ไผ่อยู่

การบรรจุดินปืนลงในบั้งไฟ สมัยก่อนใช้วิธีตำ หรือตอกให้แน่น แต่ต้องเสียเวลานาน ปัจจุบันนี้จึงเปลี่ยนมาใช้แม่แรงอัด ซึ่งจะใช้เวลาเพียง 4–5 วันเท่านั้น

เทศกาลบุญบั้งไฟ

นิยมจัดขึ้นระหว่างเดือน 6 หรือเดือน 7 ก่อนที่ชาวบ้านจะลงมือทำไร่ทำนา ส่วนมากจะกำหนดเวลาจัดงาน 2 วัน คือวันรวม 1 วัน และวันจุด 1 วัน

เมื่อประกอบบั้งไฟเสร็จแล้วจะมี การเอ้บั้งไฟ คือการตกแต่งบั้งไฟให้สวยงามทั้งตามท่อนหัวและลำตัวของบั้งไฟ ชาวบ้านจะแกะสลักลายตามตัวเป็นรูปลายไทยบ้าง พระยานาคบ้าง เรือสุพรรณหงส์บ้าง นอกจากนั้นยังมีการนำเอาผ้าไหม ผ้าลายขิดมาประดับอย่างสวยงาม เมื่อวันทำบุญมาถึง วันแรกของงานเรียกว่า วันโฮม หรือ วันรวม ที่เรียกเช่นนี้เพราะว่า เป็นวันรวมบั้งไฟจากหมู่บ้านต่าง ๆ มาแห่ประกวดประชันกัน พิธีสงฆ์ในวันนี้ชาวบ้านจะรวมกันเลี้ยงพระเช้าและเพล แยกที่ ได้รับใบบอกบุญจะมารวมกันพร้อมกับบั้งไฟของตนตั้งแต่ตอนเช้า เจ้าภาพจะต้องรับขวัญขับไล่อย่างเต็มที่ เมื่อเวลาประมาณบ่ายเียง ชาวบ้านจะเริ่มแห่บั้งไฟไปยังจุดที่นัดหมาย ในไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วันนี้จะมีการประกวดขบวนบั้งไฟ ที่เรียกว่าขบวนแข็ง และประกวดการอั้งไฟ หรือการตกแต่งบั้งไฟให้สวยงาม ชาวบ้านจะรวมกันแสดงความสามัคคีอย่างเต็มที่ ขบวนแห่งหนึ่งประกอบด้วยขบวนรำชายหญิงหรืออาจจะเป็นหญิงล้วนๆ ก็ได้แสดงการรำแข็ง หรือฟ้อนแข็งประกอบดนตรีพื้นเมือง อันได้แก่ กลองยาว ฉาบ ฉิ่ง การฟ้อนแข็งเป็นการแสดงศิลปะการรำรำพื้นเมืองที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ทำที่การฟ้อนแข็งแต่ละท่าจะเลียนมาจากกิจวัตรประจำวันของชาวบ้าน เช่น

ท่าถอนกล้า ท่านี้เวลารำจะยกเท้าขึ้นลงตามจังหวะกลอง ส่วนมือจับคว่ำโน้มลงต่ำพร้อมกับลำตัวเคลื่อนไหวตามด้วย เมื่อโน้มตัวลงแล้วก็จะเงยขึ้นเป็นท่าก้ม ๆ เงย ๆ เหมือนคนกำลังถอนกล้า

ท่าดำนา ท่านี้ มือทั้งสองคว่ำลงแล้วม้วนจับเงยขึ้น เท้าทั้งสองยกขึ้นลงตามจังหวะกลองท่าท่าก้ม ๆ เงย ๆ ตามท่าคล้ายดำนา ท่าล้างมือ ท่านี้มือทั้งสองถูกกันไปมาคล้ายล้างมือ เท้าทั้งสองยกขึ้นลงตามจังหวะกลองอยู่เหมือนเดิม ท่าสลัดมือ ท่านี้ผู้รำจะตีนิ้วมือทั้งสองไปทางซ้ายและขวาสลับกันพร้อมกับหันหน้าไปทางเดียวกับมือ ส่วนเท้ายังคงขยับขึ้นลงตามจังหวะกลอง

ท่าเข้ดมือ ท่านี้ใช้นิ้วของมือทั้งสองถูสะโพกไปมา ยกข้อศอกขึ้นเล็กน้อย ขยับเท้าตามจังหวะเพลง ท่าปั้นข้าวเหนียว ท่านี้คู่รำคนหนึ่งจะนั่งลงปรบมือ ในขณะที่อีกคนหนึ่งยืนท่าขยำข้าวเหนียวปั้นข้าวเหนียว นอกจากจะมีขบวนรำแข็งกลองยาวแล้ว ยังมีขบวนละเล่นสนุกสนานของชาวบ้านมีการเล่นลามาจารย์เกี่ยวกับเรื่องเพศ การเล่นล้อเลียน

การแห่บั้งไฟในวันโฮม จะใช้เวลาจากบ่ายสามโมงถึงตอนเย็น ในเวลากลางคืนจะมีมหรสพสมโภช เช่น ภาพยนตร์ หมอลำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการเส็งกลอง หรือแข่งกลองยาวของแต่ละหมู่บ้านอีกด้วย การเส็งกลองเป็นการแข่งขันการตีกลองเพื่อให้ได้จังหวะและมีเสียงดังมาก ๆ กลองที่นำมาเส็งนั้นนิยมใช้กลองกิ่ง ซึ่งทำมาแล้วเป็นอย่างดีนำมาแข่งขัน กลองที่ชนะในการแข่งขันแต่ละครั้งนั้นเล่ากันว่าในขณะที่ตีกลองแม้แต่ไขในรั้งถึงกับแตกหรือไม่ก็อาจจะฟักไม่เป็นตัวทีเดียว

ในวันโฮม ซึ่งเป็นวันแรกของบุญบั้งไฟ นอกจากจะมีการแห่บั้งไฟและสมโภชบั้งไฟ ถ้ามีขนาดที่จะบวชในวันนั้นก็แห่หน้าไปพร้อมกับการแห่บั้งไฟ และถ้าหากชาวบ้านต้องการจะทำบุญกองฮุด ก็จะทำในวันนี้เช่นเดียวกับพิธีบวช การทำบุญกองฮุด คือการสงฆ์พระภิกษุสงฆ์อายุที่ได้รับการเลื่อนยศเป็นพระอันดับ คือ เป็นเจ้าหัว พิธีทำบุญกองฮุดนั้น ทำดังนี้ ชาวบ้านจะนิมนต์พระภิกษุที่ได้รับการเลื่อนยศขึ้นนั่งบนแท่น หรือเสด็จที่มีคานหาม แห่ไปพร้อมกับบั้งไฟ ถ้ามีการเอกราชนี้เป็นเอกราชที่สงฆ์สงฆ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บวชนาคก็แห่หน้าหน้าคอกอีกทีหนึ่ง เมื่อทำพิธีแห่เสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะทำพิธีรดน้ำโดยนำน้ำอบ น้ำหอม น้ำปรุง ไปรดไปสงฆ์ เสร็จพิธีสงฆ์แล้วก็ประกาศลำดับยศ พระอุปถัมภ์ทราบทั่วไป

การแต่งกาย

ผู้ที่เข้าชบวนเข้่ง ส่วนหนึ่งจะแต่งกายสวยงาม แต่อีกส่วนหนึ่งจะแต่งให้ดูตลก ขบขัน เป็นที่ชื่นชอบของคนดู โดยเฉพาะพวกผู้ชายอาจจะใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ ขาด ๆ หรือแต่งตัวเป็นผู้หญิง แต่โดยทั่วไปนั้น ไม่สู้จะพิถีพิถันกับการแต่งกายนัก

ดนตรีที่ใช้

เครื่องดนตรีที่ใช้ เช่น แคน ซอ โทน ฉิ่ง และพิณ เป็นต้น

การจุดบั้งไฟ

ต่อจากวันโฮมก็จะถึงวันจุด ที่เรียกว่าวันจุด ก็เพราะว่าวันนี้เป็นวันจุดบั้งไฟ ในตอนเช้าจะมีพิธีสงฆ์ คือจะทำบุญเลี้ยงพระที่วัด หลังจากนั้น ชาวบ้านจะช่วยกันแห่บั้งไฟไปรอบศาลาโรงธรรม 3 รอบ แล้วนำบั้งไฟไปรวมกันที่ ค้างบั้งไฟ คือ ที่จุดบั้งไฟ ส่วนใหญ่จะอยู่นอกหมู่บ้านที่กลางทุ่งนา ค้างบั้งไฟจะทำจากต้นไม้ขนาดใหญ่ ซึ่งชาวบ้านจะเลือกกิ่งที่เหมาะสมและแข็งแรงที่สุดในต้นนั้นไปวางบั้งไฟ การจุดบั้งไฟแต่ละกระบอกจะต้องใช้เวลาานพอสมควร บางที่ใช้เวลาในการจุดตลอดทั้งวันจึงจะจุดบั้งไฟเสร็จ หากบั้งไฟของใครพุ่งขึ้นสูง เจ้าของก็จะดีใจ ดื่มเหล้ายาสาโทและร้องรำทำเพลงกัน เป็นการแสดงความยินดีในความสำเร็จของตน นายช่างผู้ประกอบบั้งไฟก็จะได้รับการสงฆ์ หากบั้งไฟกระบอกใดไม่ขึ้น ชาวบ้านก็จะจับนายช่างโยนลงโคลน ดังคำกล่าวของชาวบ้านที่ล้อกันว่า บั้งไปบั้งขึ้นเอาคนลงตม เมื่อจุดบั้งไฟเสร็จแล้ว ชาวบ้านที่รักสนุกจะเข้่งนำฮอยไฟ คือการเข้่งหลังจากจุดบั้งไฟเสร็จแล้วนั่นเอง

เวลาจุดบั้งไฟ จะมีการประกวดความสูงของบั้งไฟที่พุ่งขึ้นไปดังกล่าวแล้ว บั้งไฟใดที่พุ่งขึ้นสูงที่สุด ถือว่าเป็นบั้งไฟที่ชนะ เกณฑ์การตัดสินแล้วแต่ข้อตกลงของคณะกรรมการแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น

1. ใช้นาฬิกาจับเวลาดูการขึ้นของบั้งไฟ
2. ถ้าบั้งใดพุ่งขึ้นสูงจนไม่สามารถจับเวลาได้ จะถือว่าบั้งไฟนั้นชนะเลิศ ซึ่งอาจมีหลายบั้งก็ได้
3. ถ้าบั้งใดระเบิดตอนที่อยู่บนห้าง จะไม่ได้รับการตัดสิน
4. ถ้าบั้งใดพุ่งขึ้นต่ำกว่า 20 องศา จะไม่ได้รับการตัดสิน
5. ถ้าบั้งใดพุ่งไปพอสมควรแล้วระเบิด ก็จะไม่ได้รับการตัดสิน

ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่ได้รับความนิยมกว้างขวางในภาคอีสานทางตอนเหนือ แต่ในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่วางไปส่วนหนึ่งได้งบประมาณเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไปมอบเวลาให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า จังหวัดนครราชสีมา มีประเพณีนี้อยู่ในบางหมู่บ้านของอำเภอประทาย โนนแดง และปักธงชัย

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ประเพณีแข่งเรือที่พิมาย

การแข่งขันเรือที่พิมาย เป็นประเพณีที่ชาวพิมายจัดแข่งขันขึ้นเพื่อความสนุกสนาน ในฤดูน้ำหลาก พร้อมกันนี้ถือเป็นการฉลององค์กฐินที่จะนำไปทอดที่วัดในเมืองพิมายอีกด้วย

ประวัติการแข่งเรือ

จากหลักฐานทางวัตถุ คือเรือหินที่วัดดอนแสะ ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย และคำบอกเล่าของคนรุ่นเก่าว่ามีมาตั้งแต่สมัยปู่ทวดแล้ว และหลักฐานที่สำคัญคือสมเด็จพระนางเจ้าศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสไทรงามและทอดพระเนตรการแข่งขันเรือที่ลำตลาค บริเวณวังเก่า (บริเวณโรงเรียนพิมายในปัจจุบัน) และการแข่งขันเรือก็ดำเนินมาจนถึงปัจจุบันนี้

ลักษณะเรือที่ใช้ในการแข่งขัน

เรือ จากหลักฐานเรือหิน เป็นเรือฉลอมขนาด 6 กระทบ (กระทบคือไม้ขวางลำเรือแต่ละกระทบจะนั่งได้ 2 คน) และต่อมาใช้เรือขุด จากต้นตะเคียนทั้งต้น มีฝีพายตั้งแต่ 12 คน จนถึง 47 คน เล่ากันว่าที่นิยมใช้ไม้ตะเคียนทำเรือแข่งก็เพราะไม้ตะเคียนมีความคงทน ไม่ดูดซึมน้ำและมีแม่ย่านางเรือประจำอยู่ เรือแข่งนี้ชาวบ้านจะให้ทางวัดเก็บรักษาไว้

ไม้พาย ใช้ไม้ที่มีน้ำหนักเบา มี 3 ชนิด

1. ไม้พายสำหรับผู้นำ เป็นไม้พายให้จังหวะ ไม่ใช้พายในน้ำ จะมีลักษณะยาวเรียว
2. ไม้พายสำหรับฝีพาย ไม้พายชนิดนี้มีด้ามจับพอเหมาะมือ ใบพายแบน ปลายแบนมน
3. ไม้สำหรับผู้ถือท้าย ไม้พายชนิดนี้ปกติใช้ 2 พาย มีลักษณะคล้ายไม้พายสำหรับฝีพายแต่ส่วนที่เป็นใบพายและด้ามยาวกว่า

การเตรียมการแข่งขัน

ปกติจะมีการแข่งขันหลังจากออกพรรษา และอยู่ในเทศกาลทอดกฐินวัดต่าง ๆ เมื่อทราบกำหนดการแข่งขันเรือจะดำเนินขั้นตอนดังนี้

1. ฝึกฝีพาย หัวหน้าหมู่บ้านที่จะรับผิดชอบ (ด้วยความสมัครใจ) จะคัดเลือกชายฉกรรจ์ในหมู่บ้านเท่าจำนวนฝีพายที่จะลงเรื่อนั้นได้ และอาจมีสำรองไว้ด้วย มาซ้อมฝีพายตามลำน้ำทุกเช้าเย็น หากเรือลำใดจะมีการเห่เรือประกอบ หรือตกแต่งเรือเพื่อประกวดความสวยงามจะมีพวกฝีพายอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชายฉกรรจ์ หรือหญิงฉกรรจ์ฝึกเห่และพายด้วย

2. การตกแต่งเรือและไม้พาย เป็นหน้าที่ของผู้มีฝีมือในหมู่บ้าน ที่จะตกแต่งเมื่อใกล้วันแข่งขัน จะขนเรือขึ้นมาฝั่งแดดให้แห้ง ใช้ใบตองแห้งขัดท้องเรือให้เป็นมันเพื่อให้เรือเฉียบ (เมื่อพาย เรือจะคล่องตัว) การตกแต่งอาจเป็นรูปหงส์, ครุฑ, เสือ, ม้า ฯลฯ

3. การแต่งกายผีพาย ผีพายในเรือที่มีการแห่และเรือทั่วไป จะแต่งกายแบบเดียวกัน เช่นสวมเสื้อสีดำ ๆ มีหมวก หรือผ้าคาดศีรษะ สีส่วนใหญ่มักใช้สีเหลือง สีแดง สีขาว ผีพายที่จะเข้าแข่งเรือมักจะแต่งกายตามพื้นบ้านแบบเดียวกันหมด ในเวลาแข่งจริง ๆ ผีพายอาจถอดเสื้อเพื่อความคล่องตัวในการจำผีพายก็มี

4. การบวงสรวงแม่ย่านางเรือ ก่อนจะนำเรือไปยังสถานที่ที่แข่งขันผู้ใหญ่ที่เป็นที่นับถือของหมู่บ้าน จะบวงสรวงแม่ย่านางเรือเพื่อสวัสดิมงคล โดยมีเครื่องบวงสรวง เช่น หมู, ไก่, เหล้า อาหารคาวหวาน เป็นต้น เครื่องบวงสรวงของเรือที่มาจากวัดต่าง ๆ จะไม่เหมือนกัน แล้วแต่แม่ย่านางเรือลำใดจะชอบของชนิดใด (การจัดเครื่องบวงสรวงจะจดจำกันต่อ ๆ มา)

การตั้งชื่อเรือของแต่ละวัด จะใช้ชื่อแม่ย่านางเรือนั้น ๆ เช่น สายบัวทอง, มุนี-จอมขวัญ, นางศรีวิไล, เทวนาวี เป็นต้น บางลำมีชื่ออย่างเหยียด เช่น เสมียนเสนาะเพราะ สนั่นหมื่น สะท้านแผ่นดินไหว

สถานที่แข่งขัน

แต่เดิมแข่งขันที่ลำจักราช ที่หน้าบ้านวังหิน ต่อมาใช้ลำตลาดติดกับที่ว่าการอำเภอ ในปัจจุบัน เคยมีในบางปีที่น้ำในลำตลาดมีน้อย ก็จะไปแข่งกันที่หน้าเขื่อนพิมาย ในปัจจุบันแข่งขันที่ลำตลาดเป็นประจำทุกปี

ประเพณีการแข่งขันเรืออำเภอพิมาย เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นจากการจัดการแข่งขันเพื่อความสนุกสนานในฤดูน้ำหลากของหมู่บ้านและคุ้มวัด ปัจจุบันนี้การแข่งขันเรือพิมายได้ถูกผนวกเข้าเป็นกิจกรรมหนึ่งของงานเทศกาลเที่ยวพิมายซึ่งจัดขึ้นประมาณต้นเดือนพฤศจิกายนของทุกปี กิจกรรมหลักของงาน นอกจากแข่งเรือแล้วก็คือการแสดงแสง สีเสียง ในบริเวณปราสาทและในอนุสาวรีย์ประเพณีอำเภอพิมายอาจหมดไป เหลือเพียงการแข่งขันระดับชาติ

5.3 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนาของชาวโคราช

ชาวนครราชสีมาหรือชาวโคราชมักมีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับคนอื่นส่วนทั่วไปคือ มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ บรรพบุรุษของชาวโคราชได้ใช้ภูมิปัญญาและวิธีการต่าง ๆ เพื่อประกอบพิธีการทำนาจนกระทั่งเป็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่น และเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นในการยังชีพมาจนถึงปัจจุบัน ความมุ่งหมายของประเพณีการทำนาในแต่ละขั้นตอนจะเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ความสามัคคี กตัญญูรู้คุณ ซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตในส่วนที่จะเตรียมอาหารหลักคือข้าวไว้รับประทานในแต่ละปี ดังนั้นประเพณีการทำนาจึงมีความสำคัญต่อชีวิตของชาวนครราชสีมาเป็นอย่างยิ่ง ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นจะมีรายละเอียดต่างกันไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่ไปให้ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันออกไป สังคมชาวนานครราชสีมาในอดีตเป็นสิ่งมีชีวิตที่เคร่งครัดยึดมั่น ในประเพณีการทำนาเป็นอย่างมาก เพราะการได้ปฏิบัติตามประเพณีที่บรรพบุรุษได้กระทำมานั้น ย่อมนำความสุขความเจริญมาสู่ตนและครอบครัว ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามถือว่าผู้แหกคอกจากประเพณี จะประสบเคราะห์กรรม ความเจ็บไข้หรือหายนะตามมาได้

ความเป็นมาของประเพณีการทำนาของชาวนครราชสีมา

ประเพณี หมายถึง คติความเชื่อ พิธีกรรมและกรรมวิธีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ทำนา

การทำนา หมายถึง กระบวนการและกรรมวิธีในการปลูกข้าวโดยเริ่มตั้งแต่การปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และวิธีแก้ปัญหาในการทำนา

ประเพณีการทำนาของชาวนครราชสีมามีคติความเชื่อ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การทำนาที่คล้ายคลึงกับชาวอีสาน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเริ่มการผลิต เนื่องจากภาคอีสาน และจังหวัดนครราชสีมา การเกษตรต้องอาศัย น้ำฝน ซึ่งไม่สามารถควบคุมปริมาณน้ำฝนให้สอดคล้องกับความต้องการได้ บางปีน้ำมาก บางปีน้ำ น้อยจนถึงขั้นแห้งแล้ง ชาวนครราชสีมาในอดีตจึงมีพิธีสวดคาถาปลาช่อน หรือแห่นางแมวขอฝน เพื่อให้ฝนตก

2. ขั้นการเพิ่มผลผลิต หลังจากชาวนครราชสีมาเริ่มทำนา ก็จะประกอบพิธีกรรมใน การทำนาตามประเพณีที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ การแรกนา พิธีขอขมาวัวควาย พิธี หว่านข้าวเอาฤกษ์ พิธีแรกนาก่อนดำนา เป็นต้น

3. ขั้นตอนการตอบแทน หลังจากชาวนาเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ก็จะประกอบพิธีนำ ข้าวขึ้นลาน พิธีเชิญขวัญข้าว (เลี้ยงแม่โพสพ) พิธีเลี้ยงตาบูกเฝ้ายุ่ง เพราะมีความเชื่อและรู้คุณว่า แม่โพสพเป็นผู้ดูแลคุ้มครองให้ข้าวเจริญงอกงาม และตาบูกจะเป็นผู้คุ้มครองให้ข้าวพ้นจาก อันตรายทั้งปวง

4. ประเพณีการทำนาของชาวนครราชสีมา ซึ่งมีขั้นตอนและพิธีกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งชาวนครราชสีมายังคงถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน แต่ขั้นตอนของพิธีกรรม หรือพิธี กรรมบางอย่างจะหายไปบ้าง เพราะความเจริญทางเทคโนโลยี เช่น พิธีขอขมาวัวควายหายไป เพราะมีรถไถเดินตามหรือรถแทรกเตอร์มาแทนแรงสัตว์ และการทำนาของชาวนครราชสีมาเกือบ ทุกท้องถิ่นก็ยังคงร่อนน้ำฝนเหมือนครั้งโบราณ ฉะนั้นการเสนอประเพณีการทำนาของชาวนครราชสีมาต่อไปนี้ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ย่อมมองเห็นภูมิปัญญา และคุณค่าของประเพณีที่ดึกดำบรรพ์ของชาวบ้านในการเตรียมอาหารหลัก คือ ข้าว ซึ่งเป็นหนึ่งใน ปัจจัยสี่ที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีพว่า มีกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงเก็บผลผลิตมีอะไรบ้าง

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครราชสีมา โดยได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำนานเรื่องข้าว

ชาวนครราชสีมาหรือชาวโคราช มีคำบอกเล่าเป็นตำนานถึงความเป็นมาของข้าวที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ 3 ตำนาน ดังนี้

ตำนานเรื่องข้าวเรื่องที่ 1 ชาวโคราชมีความเชื่อถือความศักดิ์สิทธิ์ของข้าวเช่นเดียวกันกับคนไทยทั่ว ๆ ไป และได้รับการสั่งสอนจากบรรพบุรุษว่า ไม่ให้เหยียบข้าว ไม่เทข้าวทิ้ง ใช้ข้าวอย่างประหยัด เมื่อกินข้าวอิม ให้ขอบคุณด้วยการยกมือไหว้แม่โพสพ

ตำนานเรื่องข้าวกล่าวถึงสมัยชมพูทวีปที่เชื่อกันว่า เขาพระสุเมรุเป็นหลักของโลกในเบื้องล่างเป็นเมืองบาดาล ในอุทยานเมืองบาดาลของพญานาคนั้นมีข้าวเกิดขึ้นเอง ข้าวในสมัยนั้นมีกอสูงใหญ่ ข้าวต้นหนึ่ง ๆ มีขนาดเจ็ดกำมือของมนุษย์ และเมล็ดข้าวมีขนาดใหญ่เท่าผลมะพร้าว มีความยาวถึงห้าศืบ มีสีเงินยวงกลิ่นรสหอมหวานราวน้ำมะพร้าวและนมโค ในครั้งนั้นมีหญิงม่ายคนหนึ่งแต่งงานมาแล้วถึงเจ็ดครั้งแต่ก็ไม่มีลูก นางเป็นคนยากไร้ไม่มีมีดพร้าที่จะผ่าเมล็ดข้าวนี้ได้ นางจึงใช้วิธีทุบด้วยไม้คาน เมล็ดข้าวแตกกระจาย บางส่วนไปเกิดบนภูเขาเรียกว่า ข้าวไร่ หรือข้าวดอย บางส่วนไปตกในน้ำเกิดเป็นข้าวนาดำ ส่วนนี้ได้ชื่อว่าแม่โพสพ แม่โพสพมีความน้อยใจที่หญิงม่ายทุบข้าวเช่นนั้น จึงหนีไปอยู่ในถ้ำในป่า ทำให้มนุษย์ไม่มีข้าวกินถึงพันปี ต่อมาลูกเศรษฐีหลงทางไปในป่านั้น จึงหนีไปอยู่ในถ้ำในป่า ทำให้มนุษย์ไม่มีข้าวกินถึงพันปี ต่อมาลูกเศรษฐีหลงทางไปในป่านั้น แต่โชคดีไปพบ ปลาแก้ง (คล้ายปลาช่อนแต่ตัวเล็กสั้น หัวมนกว่าปลาช่อนสีออกน้ำเงินเขียวครีบทอนบนมีสีแดง) ซึ่งอาศัยอยู่กับแม่โพสพ ปลาแก้งจึงได้พาลูกเศรษฐีไปไหว้ นาง ลูกเศรษฐีอ่อนวอนให้นางคืนสู่เมืองมนุษย์ นางทนอ่อนวอนไม่ไหวก็กลับมาเลี้ยงชาวโลกอีก ลูกเศรษฐีรู้สึกสำนึกในบุญคุณของแม่โพสพอย่างยิ่ง ได้ชักชวนให้มนุษย์ยกย่องนางเป็น เจ้าแม่เสมือนเทพธิดาองค์หนึ่ง อยู่มาอีกพันปีบุคคลโลกมากผู้หนึ่งสร้างยุ่งจางเก็บเกี่ยวข้าวไว้กินแต่ผู้เดียวไม่แบ่งปันให้ผู้อื่น แม่โพสพโกรธจึงหนีกลับไปอยู่ในถ้ำอีก ทั้งให้มนุษย์อดอยากเป็นเวลาหลายร้อยปี เทวดาเล็งเห็นความทุกข์ยากของมนุษย์ จึงอ่อนวอนให้แม่โพสพกลับคืนสู่โลกมนุษย์ เพื่อโปรดมนุษย์อีกพร้อมกันนั้นก็สอนให้มนุษย์รู้จักนับถือข้าวเคียงคู่กับศาสนา จึงเกิดประเพณีเลี้ยงแม่โพสพมาจนปัจจุบันนี้

ตำนานเรื่องข้าวที่ 2 ตำนานเรื่องข้าวเรื่องนี้กล่าวว่า มีฤาษีตนหนึ่งชื่อ ฤาษีมหาคะไลย์โกฏฐิ บำเพ็ญตบะแก่กล้าอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง วันหนึ่งมีลมพัดมาอย่างแรงพาเอาเมล็ดข้าวสาละมาตตที่หน้าคันทฤกฐิ บริเวณภูเขาและริมฝั่งสระน้ำ แล้วเมล็ดข้าวสาละเกิดเป็นต้นข้าวและออกรวงมากมาย พระฤาษีก็ได้แต่คิดอยู่ในใจและเฝ้าดูด้วยความแปลกใจ พออย่างเข้าฤดูหนาว ข้าวนี้แก่จัด พระฤาษีรู้สึกว่ผลไม้ที่มีกลิ่นหอมนี้ แต่ไม่กล้าจะนำไปบริโภคเพราะกลัวจะมีพิษ พระฤาษีจึงเฝ้าดูนกกาที่มากินอาหาร ถ้านกกาได้คนก็สามารถกินได้เช่นกัน เมื่อเป็นดังนี้มนุษย์คงจะไม่อดไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยากต่อไป วันหนึ่งฝูงนกกระจาบบลงมากินเมล็ดข้าวนี้ พระฤๅษีจึงนำเมล็ดข้าวนี้ไปแจกจ่ายให้ผู้
คน จนเป็นคำกล่าวเล่าลือว่าพระฤๅษีคือผู้สร้างข้าวให้แก่มนุษย์สืบมา

ตำนานเรื่องข้าวที่ 3 ตำนานเรื่องข้าวเรื่องนี้กล่าวว่ แม่โพสพเดิมเป็นนางฟ้าอยู่บน
สวรรค์มีพระนามว่า นางสาวเทวี เป็นสนมเอกของพระอินทร์ นางเป็นผู้มีผิวพรรณเป็นทอง มีกลิ่น
กายหอมเหมือนเกสรดอกไม้ นางจึงรับหน้าที่เป็นนางฟ้ารักษาสวนสวรรค์ สำหรับเก็บดอกไม้ไป
ถวายพระอินทร์ เพื่อให้พระอินทร์นำไปบูชาพระรัตนตรัยในวันพระ 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ อยู่มาวันหนึ่ง
เป็นวันพระ นางสาวเทวีก็เข้าไปในสวนดอกไม้ เพื่อเก็บดอกไม้ใส่พานไปถวายพระอินทร์ตามปกติ
พระอินทร์ได้พิจารณาเห็นผิวพรรณของนางนั้นเศร้าหมอง จึงกล่าวแก่นางสาวเทวีว่า “นางนี้กำลัง
จะหมดบุญที่บันดาลให้นางมาเกิดในสรวงสวรรค์ ขอให้นางเร่งแสวงบุญใหม่โดยเร็ว มิฉะนั้นนาง
จะมีได้อยู่บนสวรรค์ต่อไป” เมื่อนางสาวเทวีได้ฟังดังนั้นนางก็ได้ตกใจ จึงถามพระอินทร์ว่าจะให้
นางทำอย่างไร พระอินทร์จึงว่าสมัยนางสาวเทวีเป็นมนุษย์เคยบริจาคผ้าแพรพรรณแก่ชาวโลก บุญ
จึงส่งให้มาเกิดเป็นนางฟ้า มีผิวพรรณดุจทองคำ บัดนี้บุญกำลังจะหมดไปจึงขอให้นางลงไปแสวง
บุญเสียใหม่ แต่การลงไปครั้งนี้นางจะต้องบริจาคเนื้อหนังมังสาแก่ชาวโลกผู้อดอยาก เมื่อเขาได้กิน
เนื้อหนังมังสาของนางแล้วจักได้มีอายุยาวนาน นางสาวเทวีได้ฟังดังนั้นก็รีบลาพระกระไลโยภี เพื่อให้
พระฤๅษีได้ช่วยเหลือนางแต่ในขณะที่จะหาลงมานั้น พระฤๅษีกำลังเข้าฌานและหลับตาอยู่ ซึ่งโดย
ปกติพระฤๅษีจะเข้าฌาน จะลืมตาปีละ 1 ครั้ง เมื่อดอกไม้ในป่าหิมพานต์บาน ถ้าลืมตาก่อนนั้นไฟ
จะไหม้ป่าหิมพานต์หมด พวกเทพยดา อสูรี คนธรรพ์ จึงเรียกว่า พระฤๅษีตาไฟ ในขณะที่นางสาว
เทวีหาลงมานั้น พระฤๅษีกำลังเข้าฌาน นางจึงหะมาแล้วเวียนขวา 3 รอบ แล้วจึงนำดอกไม้
ถวาย ทำให้พระฤๅษีแปลกใจจึงลืมตาขึ้น ทันใดนั้นก็เกิดไฟบรรลัยกัลป์เผาไหม้นางสาวเทวีกลายเป็น
เป็นเถ้าถ่านไป

พระฤๅษีสงสัยจึงชุบนางขึ้นใหม่ แต่ปรากฏว่าเกิดเป็นต้นข้าวแตกดอกใบมีเมล็ด
เดียวขนาดลูกฟัก สร้างความแปลกใจให้ฤๅษีเป็นอันมาก เพราะลืมตาครั้งแรกเห็นเป็นผู้หญิง ฝ่าย
นางสาวเทวีไม่ตายเพราะนางเป็นเทพธิดา เมื่อเห็นฤๅษีสงสัยนางจึงคืนร่างเดิม แล้วเล่าให้ฤๅษีฟัง
พร้อมทั้งขอร้องให้พระฤๅษีช่วยเหลือ เพื่อนางจะได้อุทิศร่างกายให้เป็นอาหารแก่ชาวโลก พระฤๅษี
ได้ฟังก็ยินดี แต่เห็นว่าเมล็ดข้าวนี้ใหญ่โตจะต้องทำให้เล็กลง นางสาวเทวีก็ยินยอม แล้วจึงคืนร่าง
เป็นต้นข้าวเช่นเดิม พระฤๅษีจึงตั้งจิตอธิษฐานด้วยบารมี ใช้ไม้เท้าตีเมล็ดข้าวแตกกระจายกลายเป็น
เป็นเมล็ดงาเป็นปลิวกระจายทั่วฟ้า มนุษย์จึงเก็บเอาไปทำพันธุ์และให้ความเคารพ เรียกว่าแม่
โพสพ เป็นประจำทุกปี แม้แต่ดวงอาทิตย์ในฤดูที่ข้าวกำลังตั้งท้องและออกรวงก็จะไม่โคจรข้ามแม่
โพสพเรียกว่า ตะวันอ้อมข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำนานเรื่องข้าวแม่จะมีประวัติความเป็นมาหลายตำนานก็ตาม แต่เนื้อหาโดยสรุปเป็นการอธิบายให้เห็นถึงที่มาของแม่โพสพ ซึ่งเป็นเทพธิดาผู้อุทิศร่างกายเลี้ยงคนทั่วโลกให้อยู่รอด ผู้คนทั้งหลายจึงให้ความเคารพเทิดทูนพระคุณของข้าว จึงก่อให้เกิดพิธีการบูชาแม่โพสพและเกิดแนวทางและวิถีคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาข้าว บริโภคข้าว ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พระภูมินา

พระภูมินา คือเทวดาที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องนา ชาวนาโคราชจะเชิญพระภูมินาปีละ 3 ครั้งในวันดำนนา เพื่อให้พระภูมินาคุ้มครองที่นาของตน การเชิญพระภูมินาจะเชิญในวันดำนนาวันแรก กล่าวคือเมื่อไถนาและคราดแปลงนาที่จะดำวันแรกเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าของนาจะตั้งศาลพระภูมินา ที่มุมแปลงนาทิศอีสาน เป็นศาลไม้ไผ่สี่เสา สูงจากพื้นนา 1 ศอกกำมือ (วิธีวัดคือตั้งศอกจากพื้นน้ำในแปลงนาแล้วกำมือ) (พระครูสุทธิธรรมารักษ์, 2536 : สัมภาษณ์) ขนาดกว้างของศาล 1 ศอก วางไม้ไผ่สามหรือระเนียดไม้ไผ่เสร็จแล้วเอาดินโคลนบริเวณนั้นมาปั้นคล้ายจอมปลวกวางบนศาลนั้น จากนั้นตั้งเวียงพระภูมินา เจ้าของนาผู้ประกอบพิธีจะเป็นผู้ขายเท่านั้น จะกล่าวคำอธิษฐานขอให้พระภูมินาคุ้มครองให้การทำงานประสบผลดี ซึ่งเรียกว่าการบอกกล่าวพระภูมิเจ้าที่เจ้าทาง เมื่อเสร็จแล้วจะดำนาเอาฤกษ์ 7 บัก เป็นเสร็จพิธี (รายละเอียด อยู่ในพิธีแรกนาก่อนดำนา)

การเลือกวันประกอบพิธีทำนา

ชาวนครราชสีมา จะเลือกวันประกอบพิธีทำนาในวันดี เพราะถือเป็นมงคลว่าการเริ่มต้นที่ดีย่อมทำให้งานประสบแต่ความสุขความเจริญ และความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ ประเพณีการทำนาจึงเลือกวันประกอบพิธี ดังนี้

1. การไถแรกนา จะกำหนดในวันพุธหรือวันพฤหัสบดี เดือนหกเพราะถือว่าการทำนาเป็นการปลูกพืชเพื่อเอาดอกผล การแรกนານี้เรียกว่า พิธีแรกเอาฤกษ์ จะไถนาเวียนขวา 3 รอบ เริ่มตั้งแต่ทิศอีสานของนาแปลงแรก เมื่อไถครบ 3 รอบ แล้วจะไถเป็นเส้นทแยงจากมุมแปลงนาทิศอีสานมาทิศหทิศเป็นเสร็จพิธี
2. พิธีหว่านกล้า จะกำหนดในวันเสาร์ เพราะต้องการต้นและใบ
3. พิธีดำนา จะกำหนดในวันศุกร์ เพราะต้องการให้ได้ผลมากมาย เนื่องจากวันศุกร์ เป็นวันปลูกพืชเพื่อเอาผลการเลือกวันประกอบพิธีดำนา ถ้าทำถูกต้องฤกษ์ยามข้าวในนาจะงอกงาม ไม่มีศัตรูมารบกวน วัชพืชมจะไม่ลงกินข้าวกล้าที่ปลูกไว้ เพราะมีพระภูมินาคุ้มครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารนำคู่มือการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิธีขอขมาวัวควาย

วัวควายมีความสำคัญตามประเพณีการทำนาของชาวโคราชเป็นอย่างยิ่ง เพราะวัวควายเป็นผู้ให้แรงงานมีบุญคุณ ชาวนาจะทำพิธีขอขมา (ขอโทษ) ที่ต้องใช้แรงงาน ที่ทุบตี ต่ำทอต่าง ๆ นานา และขอให้วัวควายแข็งแรงอย่าเจ็บป่วยตลอดฤดูกาลทำนา พิธีการขอขมาวัวควายจะมีอุปกรณ์ในการประกอบพิธี ดังนี้

1. กรวยก้นแหลม 2 กรวย
2. ดอกไม้
3. บุหรี่มวนใบตอง 2 มวน
4. หมากพลู

นำดอกไม้ บุหรี่ หมากพลู ใส่กรวยก้นแหลม แล้วนำไปเสียบที่กีบเท้าของวัวควาย แล้วกล่าวคำขอขมา ดังต่อไปนี้ “...มาเดอ...วันนี้...วันดี...เศรษฐกิจพญาวัน ข้าพเจ้าจะขอแลกแรกนาเอาวัน...จะขอ ขมาต่อ (วัว ควาย) ของข้าพเจ้า..เดอ...ว่าควาย (วัว) ก็เท่ากับบิดา มารดาของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงได้ไถแลกนาในปีนี้ เมื่อข้าพเจ้าได้ฉิดพลาด ทุบตีได้ว่าอะไรลงไป ก็ขออโหสิกรรม ข้าพเจ้าจึงทำนาในปีนี้ ขอให้ได้สมความมุ่งมาดปรารถนา...เดอ...สาธุ” (สำเนียงภาษาโคราช)

เมื่อกล่าวพิธีขอขมาจบ ผู้ทำพิธีกราบ 3 ครั้ง ที่เท้าวัวควายของตน แล้วทำพิธีไถแรกนาที่เรียกว่า การไถเอาวัน คือ เป็นการไถเอาฤกษ์เอาชัย เพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเองเริ่มไถจากซ้ายไปขวา (ตามเข็มนาฬิกา) 3 รอบ แล้วไถขวางจากทิศอีสานมาหรีดี เป็นเสร็จพิธีแล้วจึงเริ่มไถหว่าน หรือดำจนกว่าจะเสร็จ

พิธีหว่านกล้าเอาฤกษ์ หรือหว่านข้าวเอาฤกษ์

หลังจากวันไถเอาวันแล้ว เมื่อฝนตกน้ำขังชาวนาจะตกกกล้าชาวโคราชเรียกว่า ทอดกล้า วิธีทอด วิธีทอดกล้าชาวนาจะไถคราดเหยียบหญ้าใส่ปุ๋ยคอกแล้วใช้ต้นกล้วยลากให้พื้นตากกล้าเรียบมีร่องตากกล้าทั้ง 4 ด้าน และตรงกลางตากกล้า ดังรูป

ก่อนที่จะหว่านข้าวแช่น้ำไว้ประมาณ 3 คืน แล้วใส่กระบุงหรือตะกร้าทิ้งไว้ 2-3 คืน ให้ข้าวงอก แล้วจึงนำมาหว่านในตากกล้า ก่อนหว่านตากกล้าจะมีอุปกรณ์ประกอบพิธี ดังนี้

1. กรวยก้นแหลม 2 กรวย
2. ดอกไม้
3. บุหรี่

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้หว่านกล้าเอาฤกษ์จะจัดบุหรี่ปุ๋ย หมากพลู ดอกไม้ ลงในกรวย ทั้ง 2 กรวยแล้วปักกรวยที่ตากล้า พนมมือจบศีรชะแล้วกล่าวคำก่อนหว่านกล้าเอาฤกษ์

พิธีแรกนาก่อนดำนา

เมื่อกล้ายาวประมาณ 1 ฟุต ในนามีน้ำขังก็เริ่มไถนาเพื่อดำนา ก่อนดำนาจะมีพิธีแรกนาก่อนดำนา อุปกรณ์ประกอบพิธีแรกนาก่อนดำนา มีดังนี้

1. เสาไม้ไผ่ 4 เสา
2. ไม้ระเนียดทำจากไม้ไผ่
3. ดินในนาเป็นจอมปลวก (พระภูมินา)
4. กรวยก้นแหลม 2 กรวย
5. หมาก พลุ
6. บุหรี่ปุ๋ยใบตอง
7. ขี้ผึ้งสีปาก

ผู้ประกอบพิธีปักเสา 4 เสา ตรงมุมหัวนาด้านทิศอีสานหรือทิศที่ดีของนาตามตำราดูที่นา แล้ววางไม้ระเนียดมัดด้วยตอก เสร็จแล้วเอาดินนามาบ้านเป็นจอมปลวกเล็ก ๆ เรียกพระภูมิมาวางบนร้านไม้ไผ่ วางกรวยก้นแหลม หมากพลู ขี้ผึ้งสีปาก จุดบุหรี่ปุ๋ยวางไว้แล้วกรวย 3 ครั้ง แล้วกล่าวคำแรกนาก่อนดำนา ดังนี้

“...มาเดอ...ข้าพเจ้ามาแรกนา...วันนี้...ข้าพเจ้าขอแม่พระธรณีจากดินนาหัวนาก่อนนี้ เป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่ในนาของข้าพเจ้านี้ วันนี้ วันดี เป็นเศรษฐีของวัน (เศรษฐีพญาวัน) ในปีนี้... ที่ข้าพเจ้าจัดทำนา ข้าพเจ้าจะดำลงไปในกอไหน...อย่าให้เสียหาย...อย่าให้มีศัตรูหมุ่นมาร...ปูเปี้ยวและสัตว์อื่น ๆ ทั้งหลาย ที่จะมาทำลายข้าวของข้าพเจ้า...ขอให้แคล้วคลาดทุกสิ่งทุกอย่าง ขอให้พระแม่ธรณีก่อนนี้จงปักปักรักษา . . . ปักเข้าของข้าพเจ้าที่ดำลงไปเจ็ดปัก...และที่จะดำอีกต่อไปจนข้าพเจ้าแล้วนา (เสร็จจากการทำนา) อย่าให้เสียอย่าให้เลว ... เดอ...”

เมื่อกล่าวคำแรกนาก่อนดำนาจบ กรวย 3 ครั้ง แล้วปักตากล้าจำนวน 7 ปัก เพื่อเป็นสิริมงคล แล้วจึงดำนาต่อไปจนกว่าจะหมดที่นาหรือหมดกล้าของตน จึงเป็นที่มาของสำนวนภาษาโคราชว่า เม็ดกล้าก็แล้วนา หมายความว่า หมดอุปกรณ์ที่ทำการใดก็ถือว่างานนั้นสำเร็จหรือหยุดในวันนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิธีเรียกขวัญข้าว (ข้าว)

พิธีเรียกขวัญข้าว จะเรียกในวันเพ็ญเดือน 11 ซึ่งเป็นระยะที่ข้าวกำลังตั้งท้อง หลังจากถวายภัตตาหารเช้าที่วัดแล้วผู้เรียกขวัญข้าวจะต้องเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเท่านั้น อุปกรณ์ในการเรียกขวัญข้าว มีดังนี้

1. กรวยก้นแหลม 2 กรวย
2. ดอกไม้
3. ขนมหวาน (ขนมห่อ (สอดไส้))
4. ข้าวต้มมัด
5. กล้วย
6. แป้งคัดหน้า
7. น้ำมันแตงผม (ของสตรี)
8. ขี้ผึ้งสีปาก
9. หมาก พลุ
10. บุหรี่
11. ต้นอ้อย (ทั้งลำมีใบและยอดตักเป็ย)
12. ไม้ไผ่ (จักให้เป็นดอกมีลักษณะคล้ายต้นข้าว รวงข้าว)

หมายเหตุ ขนมหวาน ข้าวต้มมัด และกล้วยขอจากวัด คือ ขนมหที่ชาวบ้านนำไปทำบุญในวันเพ็ญเดือนสิบเอ็ด สาเหตุที่ขอจากวัดเพราะมีคติธรรมความเชื่อว่า ขนมหวาน ข้าวต้มมัดและกล้วยนั้นเป็นของถวายพระผู้ถวายจะเลือกที่ดีและจัดทำอย่างประณีต เมื่อนำมาประกอบพิธีเรียกขวัญข้าว ข้าวยอมทำให้พิธีนี้มีแต่สิ่งที่ดีเป็นสิริมงคล รวงข้าวก็จะอุดมสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน

ผู้ทำพิธีเรียกขวัญข้าว จะปักต้นอ้อย ไม้ไผ่ ลงที่มุมคันทนาที่หัวนาด้านทิศเหนือ แล้ววางอุปกรณ์ต่างๆ บนตะแกรงไม้ไผ่สานหยาบ ๆ จากนั้นปฐพี 3 ครั้ง แล้วกล่าวคำเรียกขวัญ

พิธีเต็ดรวงเช่า (ข้าว) เออวัน (เอาฤกษ์)

หลังจากพิธีเรียกขวัญข้าวแล้วข้าวจะเริ่มออกรวง เมื่อข้าวในรวงเริ่มแก่พอที่จะนำมาตำข้าวเม่าได้ก็จะมีพิธีเต็ดรวงข้าวเออวันเป็นพิธีที่สร้างขึ้นเพื่อเอาฤกษ์เอาชัยพิธีนี้ไม่ต้องมีอุปกรณ์ในพิธี ผู้ทำพิธีจะไปที่บ้านนา (นา 1 ตา จะมีคนนารอบทั้งสี่ด้าน) นั่งบนคันทนาหันหน้าไปทิศตะวันออก กราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวคำทำพิธีเต็ดรวงข้าวเออวัน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“...มาเดอ...วันนี้วันดี เศรษฐีพญาวัน ลูกจะมาขอเดดเข้าเอาวัน ลูกจะมาขอเชิญพระแม่โพสพไปไว้เป็นมิ่งขวัญ ลูกจะมาขอเช่า (ข้าว) ซัก 7 รวง ...เดอ...แล้วลูกจะมาเก็บเกี่ยวภายหลัง วันนี้ออเอารวงเช่าไปเป็นมิ่งขวัญก่อน...เดอ...”

เมื่อกล่าวคำทำพิธีเสร็จก็เด็ดรวงข้าวที่งามรวงใหญ่ 7 รวง ใส่ผ้าพาดปากกลับมาบ้าน เพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นสามารถเกี่ยวข้าวมาตำข้าวเม่าไปถวายพระและรับประทานกับมะพร้าวชูด เมื่อข้าวสุกก็เริ่มลงมือเก็บเกี่ยวจนกว่าจะเสร็จ

การสร้างกระท่อมนาหรือซุ้มนอนนา

เมื่อเกี่ยวข้าวบริเวณที่จะสร้างลานนวดข้าวเสร็จ พ่อบ้านจะสร้างกระท่อมนาหรือซุ้มนอนนาบริเวณใกล้ ๆ ที่สร้างลานนวดเอง คือ ใช้ไม้ไผ่เป็นโครงสร้างแบบเพิงหมาแหงนเอากิ่งไม้ เช่น กิ่งสะแก กิ่งไผ่กรูหลังคาและด้านข้าง 3 ด้าน จากนั้นเอาขี้ข้าวปิดทับอีกครั้ง เพื่อกันน้ำค้าง กันลมเพิงนี้จะมีควมกว้างยาวเพื่อแบ่งเป็นที่นอนของพ่อแม่ ลูกสาว และลูกเล็ก ๆ และที่เก็บเสียบียงอาหารได้ การก่อสร้างลักษณะนี้เรียกว่ากระท่อมนา ส่วนลูกชายหรือลูกเขยจะไปสร้างซุ้มอยู่เฉพาะตน ซุ้มคือการตักกิ่งไม้มาปักเป็นระจิมแล้วเอาฟางปิดทับมีทางเข้า และมีขนาดพอนอนได้สบายเท่ากับจำนวนสมาชิก ซุ้มนี้จะใช้นอนเท่านั้น

เมื่อกระท่อมนาเสร็จแล้ว แม่บ้านก็จะเตรียมเสียบียงอาหาร อุปกรณ์ในการดำรงชีวิตเท่าที่จำเป็นไปอยู่รวมทั้งสัตว์เลี้ยง เช่น เป็น ไก่ สุนัข เพื่อไปนอนนาเป็นการเปลี่ยนที่อยู่ประมาณ 2 เดือน

การตีข้าว (นวดข้าว)

เมื่อมีการเก็บเกี่ยวใกล้จะเสร็จก็จะตีข้าว อุปกรณ์ในการตีข้าว มีดังนี้

1. ไม้ตีหัวหรือไม้ตีบฟ่อนข้าว
2. ขอบฉาย
3. มือเสื่อ
4. ตะลະวี
5. ไม้กวาดต้นขั้ตมอน
6. กระดังผีตข้าว

พิธีเชิญขวัญเช่า (ข้าว)

เมื่อขนข้าวขึ้นยุ้งแล้ว เมื่อถึงวันดี (วันที่แม่บ้านสะดวก) แม่บ้านจะไปพินาของตนเพื่อทำพิธีเชิญขวัญข้าว คือ ข้าวที่ยังตกหล่นอยู่ตามท้องนา คือ แม่โพสพ เริ่มด้วยเอาดินเหนียวบริเวณ

นั้นมาปั้นก้อนแล้วนำไปคลุกข้าวเปลือกที่ร่วงหล่นอยู่แล้วกล่าวคำเชิญ ดังนี้ นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“...เอา...เดอ... ลูกหลานได้มาเกี่ยวข้าวแล้ว...เอาปลายข้าวแล้ว...วันนี้จะขอเอาพระแม่
ธรณีน้าพระแม่โพสพ เอาไปบ้านเอาไปช่องของลูก...ไปขึ้นยุ้งใหญ่หั่วกระไดสูง...เดอ... อย่าไป
เอาร่มไม้ต่างเรือนอย่าไปเอาแสงเดือนต่างได้ ที่เดียว...เดอ...ขวัญพระแม่โพสพเออ...มาฏี...”

เมื่อกล่าวคำเรียกขวัญข้าวแล้วหยิบก้อนดินห่อชายผ้าแถบ หรือผ้าพาดบ้านำกลับบ้าน
แล้วเอาก้อนดินซึ่งเรียกว่า ขวัญข้าว เอาไปวางไว้ในยุ้งที่มมุ้งตรงข้ามกับประตูยุ้งข้าว

ต่าปูกเฝ้ายุ้ง

ต่าปูก คือ หุ่นคนมัดด้วยฟางข้าว ชาวบ้านถือว่าต่าปูกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำยุ้งข้าว เมื่อ
นำข้าวขึ้นยุ้งเสร็จก็จะวางต่าปูกบนกองข้าวในยุ้ง ต่าปูกจะปฏิบัติหน้าที่ของงานท่านคือ เฝ้ายุ้งข้าว
ไม่ให้ใครมารบกวน ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดต่อยุ้งข้าวได้ และต่าปูกยุ้งข้าวแต่ละยุ้งจะมี 2
ตัว

พิธีเซ่น (สังเวช) ต่าปูก

เมื่อขนข้าวขึ้นยุ้งแล้วจะตักข้าวจากยุ้งไม่ได้จนกว่าจะได้สังเวชต่าปูกเสียก่อน พิธีสังเวชจะ
มีขึ้นในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 พิธีเซ่น (สังเวช) ต่าปูก จะมีอุปกรณ์ประกอบพิธี ดังนี้

1. อุปกรณ์จากการนวดข้าวมี ไม้ตีข้าว, ขอลายมัดรวมกัน, ตะลวงวี
2. ดินขวัญข้าว
3. ถาดอาหาร ประกอบด้วย
 - ข้าวสุกหั่วหม้อ - ขนมต้มลอย - น้ำ
4. เทียนไข
5. กรวยกันแหลม
6. บุหรี่
7. ขี้ผึ้งสีปาก
8. กระดองเต่า

ช่วงเวลาประกอบพิธีคือ ช่วงตะวันตรงปากยุ้ง คือ ช่วงเย็นที่ตะวันคล้อยต่ำสองที่ประตู
ยุ้งข้าว อุปกรณ์ทั้งหมดจะวางไว้หน้าต่าปูก ผู้ประกอบพิธีจุดเทียน กราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวคำ
สังเวชต่า ปูก

ภาคผนวก ข.

ประวัติผู้เขียน

1. ประวัติส่วนตัว



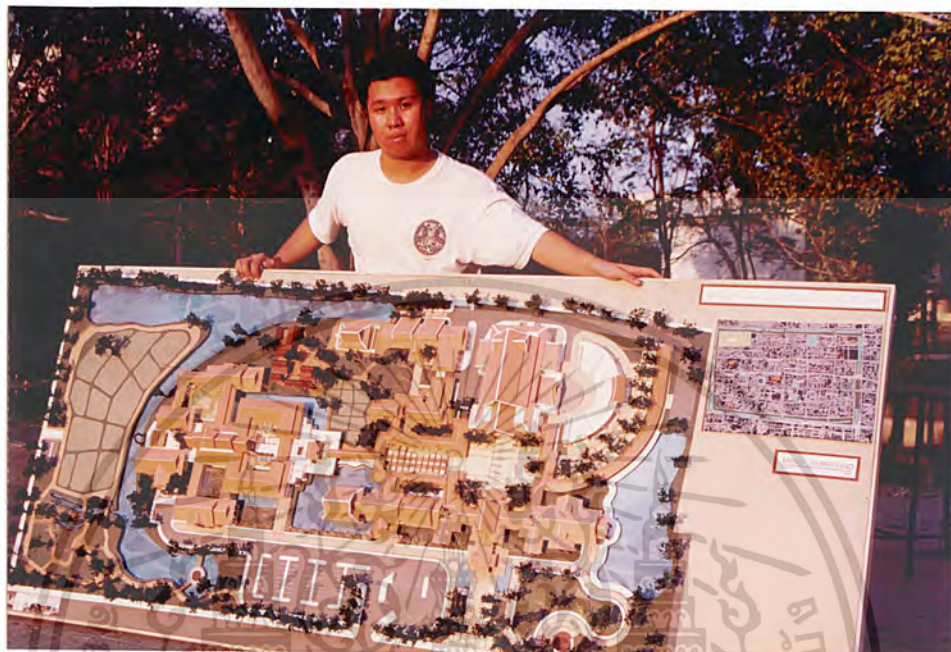
ชื่อนายธีรชัย ลีสุรพลานนท์ รหัส 38025118 ชื่อเล่น จิมมี่ เป็นบุตรชายคนที่ 2 ของครอบครัว เกิดที่โรงพยาบาลมหาสารชนครราชสีมา วันศุกร์ที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2521 ปีมะเมีย เวลา 1.45 น.

บิดาชื่อ นายบุญเกิด ลีสุรพลานนท์ มารดาชื่อ นางนัยนา ลีสุรพลานนท์

พี่ชายชื่อ นายกำชัย ลีสุรพลานนท์ น้องชายชื่อ นายเปรมชัย ลีสุรพลานนท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบให้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้เขียนได้ข้อสรุปนโยบายด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ประวัติทางการศึกษา



ระดับอนุบาล ศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลบวร จังหวัดนครราชสีมา

ระดับประถมศึกษา ศึกษาที่โรงเรียนเมืองนครราชสีมา

ระดับมัธยมศึกษา ศึกษาที่โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จนถึงชั้นมัธยมศึกษาที่ 5 ได้ทำการสอบเทียบเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

ระดับอุดมศึกษา ศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรม เมื่อปีการศึกษา 2538-2542

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้